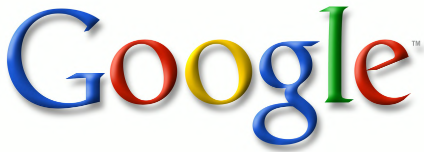
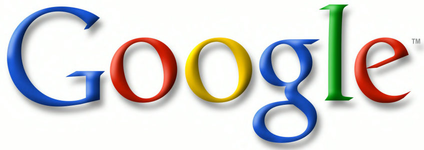

Ludvig Holberg

Holbergs Comedier

i tre Bind

udgivne

ved

F. L. Liebenberg.

Andet Bind.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

(O. H. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

1870.

MEH

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

Den Danske

Skue-Plads

Anden TOME.

ULYSSES von ITHACIA

Eller

En Tydsk

COMOEDIE.

Personerne

i

Comœdien.

Ulysses.
Chilian.
[Paris.]
Marcolfus.
Rasmus.
Helene.
Ellegaard.
Rosimunda.
Elisa.
Penelope.
Dido.
Bonden.
1. Jøde.
2. Jøde.
Keyser Asverus.
Tiresius.

Prologus.

Iris med Straaler om Hovedet.

Jeg er Iris eller Regn-Buen, den store Junonis Fruer-Pige. Min Forretning er den samme hos Juno, som Mercurii er hos Jupiter. Naar Gudindernes Dronning gir et Nik, maa jeg lave mig til at reyse; nu er jeg i Himmelen, nu paa Jorden, nu ved den søndre, nu ved den nordre Poel, nu udi store Stæder, nu blant Hyrder og Hyrdinder paa Landet. Det meste, som foraarsager min Bestillings U-roelighed, er min store Frues Jalousie og Mistænkelighed, thi saa snart Gudernes Monarch kaster sine Øynes naadige Straaler paa en Nymphe eller Hyrdinde, blir min Frue strax allarmeret; saa maa jeg da først af en Skye lade mig føre paa Jorden, for at udforske Sagens Beskaffenhed, derneſt til Plutonis mørke Boelig med Ordre til een og anden Helvedes Gudinde, for at straffe den Nymphe eller Hyrdinde, som Jupiter har fattet Elskov til. Men ingen Tiid er saa besværlig for mig som denne forbandet 11. Junii; thi som min Frue er den største Dame udi Himmelen og paa Jorden, saa har hun ogsaa de meste Rente-Penge at indfordre. Men Aarsagen, hvorfor jeg nu er hid kommen, er for at tale med den Trojanske Printz Paris, hvilken Juno saavel som to andre Gudinder har udvaldt at dømme udi en Spliid, som er dem imellem. Han pleyer at opholde sig udi denne Lund. Men der seer jeg ham.

Paris. Jeg seer Iris, Junonis troe Sende-Bud. Velkommen hid ned paa Jorden, himmelske Nymphe! Hvad er hendes Forretning? Med hvem vil hun tale?

Iris. Jeg har Ordre at tale med den deylige Trojanske Printz Paris.

Paris. Det er jeg.

Iris. Hør, Paris! I, som ikke mindre formedelst eders Skiønhed end for eders retfærdige Domme er bekiendt over hele Asien fra de Morers Landemerke indtil yderste Ende af America! min Frue Juno samt tvende andre Gudinder, Pallas og Venus, har udvaldt eder at dømme udi en Tvistighed, som er reyst sig imellem dem.

Paris. Siig mig, o Iris! hvorudi den Tvistighed bestaaer.

Iris. Den store Jupiter kastede den 13. hujus et Guld-Æble blant dem, hvorpaa stod skreven disse Ord: Dette skal tilhøre den deyligste Gudinde. Nu veed I selv, hvordan Fruentimmer er, at ingen, hvor grem hun ogsaa er, vil vige for en anden udi Skiønhed; saaledes er det paa Jorden, og vore Gudinder udi Himmelen har ogsaa en Rem udi Huden. Og saasom Juno, Pallas og Venus alle ere bekiendte formedelst deres Skiønhed, saa er den Tvistighed vanskelig at ophæve; dog har de alle tre samtykt at underkaste sig eders Dom uden Appel, thi i Førstningen vare de allesammen saa forpikkede derpaa, at de havde i Sinde at gaae til høyeste Rett med hinanden.

Paris. Jeg vil oppebie deres Nedkomst og dømme hvad som ret er.

Iris. Juno forlanger intet uden en retfærdig Dom. Dog bad hun tienstlig, at Jeres Durchleuchtighed ikke vilde forsmaae 10 Ducater, som hun offererer, ikke for at dømme hende til Velgefal, men alleene for Venskabs Skyld.

Paris. Ney Mademoiselle Iris! jeg tar min Troe ingen Gave imod; en Dommer maa ikke lade sig bestikke. Havde jeg været gift, saa kunde hun have addresseret sig til min

Frue; hun kunde da have taget imod dem, og jeg have min Samvittighed fri.

Iris. Ach jeg beder dog, at han ikke forsmaaer dem. Den Gave giøres ikke for at bestikke ham, men alleene skeer som et Venskabs=Tegn. See engang, hvor de glimrer.

Paris. Jeg seer, at det er gode Hollandske Ducater. Ja hør, min kiære Jomfrue! vidste jeg, at den Gave ikke var udi den Henseende, saa vilde jeg nok tage derimod; thi Penge er ikke at skiemte med i disse Tider. Ellers kand hun formelde min Respect til Juno og sige, at jeg dog skal have hende udi Erindring, saasom hun er saa høflig mod mig.

Iris gaaer ud.

Paris. Intet Embede er saa vanskeligt som Dommer=Embede. Man skal have Hoved at begribe en Sag, Skiønsomhed at ligne eens Raisons mod en andens, og endelig Redelighed at modstaae Fristelser. Jeg har ved mine retfærdige Domme indlagt saadant Navn, at ikke alleeneste Mennesker, men ogsaa Gudinder udvælge mig til Opmand udi Tvistigheder. Men der seer jeg dem komme.

Juno, Pallas og Venus i Adrienner. **Paris.**

Juno. Dig skeer i Dag en Ære, o Paris! som faa Mennesker er vederfaret: 3 mægtige Gudinder underkaster sig din Dom. Hvilken af os du dømmer for den Deyligste, den beholder det Guld=Æble, som Jupiter har kast iblant os.

Paris. Ihro Durchleuchtigkeiten, meine gnädigste Frauen! man kand ikke dømme om nogens Skiønhed udaf Ansigtighed alleene; thi de rette Kiendere seer nu omstunder allermindst derpaa. Er derfor nødig, Ihro Durchleuchtigkeiten! at de klæder sig gandske nøgne.

Juno. Hvad? skulde vi klæde os nøgen?

Paris. Jeg kand ikke dømme om de Ting, som jeg ikke seer.

---

20. Juno, Pallas og Venus i Adrienner] opfæstede, fortil aabne Slæbkjoler, almindelige som Galladragt.

Pallas. Jeg giør det i Evighed ikke.

Venus. Vil ingen anden, saa vil jeg; thi Tvistigheden kand ikke dømmes udi paa anden Maade.

Pallas. Det er jer liigt nok, ma Soeur! thi det er vel ikke første Gang, I har ladet jer see nøgen for unge Karle.

Venus. Siger I det, Maren Skolemesters? Disse lærde pene Fruer er ikke meer at troe paa end andre.

Juno. I har en Ære at tale med, Madam! som jer Mand Vulcanus har stevnet nogle Gange for Tamper-Retten. Man veed nok, hvilke Historier I har haft baade med Mars og andre Officiers.

Venus. Jeg trodser jer eller nogen at sige mig Ringste paa mit ærlige Navn og Rygte. Jeg nægter ikke, at min Mand Vulcanus jo har haft mig mistænkt; men er jeg ikke bleven frikiendt for Retten? har han ikke maat giøre mig Afbigt oven i Kiøbet? Dersom Jupiter var saa jaloux som Vulcanus, saa haaber jeg, vi fik ogsaa nogle Historier at høre om hende.

De taler alle 3 i Munden paa hinanden med knyttede Næver.

Paris. Ey, giv Lyd. Respect for Retten! I bærer jer jo ad ligesom nogle Tingstude. Lad een tale først.

Juno. Hør, Paris! at tvile om min Skiønhed frem for alle andre Gudinder er at tilskrive Jupiter en slet gout, der af alle har udvaldt mig til sin Ægtefælle. Tag dig derfor vare, at du ikke agter nogen lige udi Skiønhed med mig. Hvis du tildømmer mig Guldæblet, skal du blive den rigeste og mægtigste Herre i Verden.

Pallas. Juno gir Riigdom og Velstand, jeg derimod Viisdom og Dyd. Som derfor Dyd og Forstand overgaaer Riigdom, saa haaber jeg, o Paris! at du bifalder mig, der kand give dig den herligste Belønning.

Venus. Riigdom og Forstand synes at være store Gaver; men hvor mange kommer ikke udi U-lykke ved deres Riigdom,

---

9. stevnet nogle Gange for Tamper-Retten] en geistlig Ret, som dømte i Ægteskabssager.

og hvor faa kommer der fort i Verden ved Dyd og Forstand, som for mange Aar siden har været af Moden? Jeg lover dig, hvis du tildømmer mig Tvistens Æble, det deyligste Fruentimmer i Verden til Ægtefælle.

Paris ved sig selv. Riigdom har jeg saa meget, som jeg forlanger; Forstand meer, end jeg har nødig i vore Tider. Det deyligste Fruentimmer i Verden er Magneten, som trækker. Jeg maa afsige Dommen. Setter sig paa en Stoel. Udi den Sag imellem de 3de velbaarne Gudinder dømmes saaledes: Saasom Juno og Pallas har vægret sig for at klæde sig nøgne og derved udtrykkelig givet tilkiende den Mistilliid, de har om deres Skiønhed; Venus derimod, stolende paa sin retfærdige Sag, har intet villet skiule af hendes Documenter, som kand tiene til Sagens Opliusning, men har villet lade dem komme til Rettens Kiendelse: saa dømmes hun at beholde Guldæblet som den Skiønneste. Juno og Pallas betaler hende til Kost og Tæring 200 Rdlr., og derforuden for deres dristige Tale udi Retten 10 Rdlr. til Christianshavns Kirke.

Juno sagte. Gid du faae en U-lykke for mine 10 Ducater. Jeg skal aldrig herefter give en Dommer noget forud. Høit. Hør, Paris! det deylige Fruentimmer, som Venus gir dig, skal blive dig, din Familie og det hele Trojanske Rige til Undergang.

De gaaer alle.

18-19. 10 Rdlr. til Christianshavns Kirke] Til den ikke længe før byggede Vor Frelsers Kirke, dengang Christianshavns eneste, faldt de ved Høiesteret og Landsthingene idømte Bøder, der ikke havde anden Bestemmelse.

ACTUS I.

Scen. 1.

Marcolfus.

Serviteur tres humble, Messieurs! Jeg veed ikke, om nogen af jer kiender mig. Vender sig om paa alle Sider. Jeg tiener hos Paris, Kong Priapi Søn af Troja. Vi er reyst over 4re hundrede Tydske Mile hid til Ithacien for at bortsnappe den skiønne Helene, hvilket I er saa god og beholder hos eder selv. Paris har ingen Roe haft Nat heller Dag, siden han saae hendes Portrait i Troja, førend han maatte reyse hid. I skulde ikke dømme, at han var saadan stor Herre, som han er, hverken af hans Skikkelse eller Dragt; thi han seer liger ud til at være en gammel affatt Rodmester end saadan stor Herre, saaledes er han tilredet paa Veyen. Vi har ilet saaledes Nat og Dag, at vi har ikke givet os Stunder, for høviske Øren at sige, at tage en reen Skiorte paa os den hele Vey. Aber was thut die Liebe nicht? siger Tydsken. Hvad mon troe nu ellers Klokken er? Seer som paa et Taarn. Hillemænt, Klokken er alt 8te. Nu kommer min Herre strax; thi jeg har udspioneret, at den skiønne Helene just ved denne Tiid skal komme spatserende med sin Terne. Min Herre har i Sinde at opsnappe hende og føre hende bort med sig til Troja; thi (her imellem os at sige, Messieurs!) han vil ikke have hende til sin Kone, men alleene til Matresse, hvilket ikke kand skee, om han blir her i Landet, thi saa snart

hun blev engang med Barn, da skiønt deres Stand er temmelig u-lige, maatte dog den gode Paris feliciter dantze med hende til Tamper-Retten og ægte hende som en uberygtet Møe. Thi hvem Fanden kand bevise slige Tøyter noget over? De lader sig undertiden beligge af got Folk alleene for at faae Attester af dem om deres Ærlighed. Men der kommer min Herre.

Scen. 2.

Paris. Marcolfus.

Paris. Ach Cupido! du est en Tyran.

Marcolfus. Det torde jeg min Troe sige, omendskiønt hans Mama Venus hørte tusind Gang derpaa.

Paris. Ach min troe Tiener Marcolfus! her er jo det Sted, den Horizont, hvor Ithaciens Soel og Morgenstjerne i Dag skal fremkomme?

Marcolfus. Ja det er sandt.

Paris. Ach Marcolfus! Jeg er bange, at jeg besvimmer, naar jeg faaer hende at see, og derfor ikke kand fuldbyrde det, som jeg har sat mig for. Ach Venus! hvad Ont har jeg giort, at du skulde give saadan Ordre til din blinde og vingede Søn Cupido at saare mit printzelig Hierte saa haardt?

Marcolfus. Ja det er sandt, det var et carnaliøst Stykke giort af Venus, det torde jeg sige hende i hendes Næse. Den Qvinde maa være verre, end Maren Gifte-Kniv var i gamle Dage. Var jeg Jupiter, hun skulde, Drolen splide mig ad, faae andet at bestille end løbe om at cople Folk sammen. Jeg skulde sige hende paa en høflig Maade: Hør, din Mær! tag smukt din Rok i Haanden, og set dig til at arbeyde, det er nok saa got. Men der kommer de, holdt nu Ørene stive.

---

6. Attester .... om deres Ærlighed] Ærbarhed, Sædelighed.

Paris. Ach holdt mig, Marcolfus! Jeg kand ikke staae paa mine Been.

Marcolfus. Ey, Herre! bær jer da ikke saa forbandet ad. I er jo ligesaa bange, som I skulde op til Attestatz.

Scen. 3.

Helene. Øllegaard. Paris. Marcolfus.

Helene. Min allerkiereste Øllegaard! var det ikke et deyligt Guld-Æble, som min Mamma forærede mig i Dag? Jeg glemte at tage det med mig for at vise mine Spille-Søstre det her i denne Lund.

Øllegaard. Min allerdeyligste Jomfrue! I maa forære det bort til en ung adelig Ridder, som I har Estime for. Men ach hvad er paa Færde? Faaer Jomfruen ont?

Setter en Hovedvands-Flaske for hendes Næse.

Helene. Ach Øllegaard! min Kydskhed kand ikke fordrage, at man taler om Mandfolk for mig. Jeg varer dig ad, at du herefter aldrig nævner en Mands-Person for mig.

Marcolfus sagte. Gid Fanden troe dig derpaa. Jeg veed nok hvad der er at giøre ved slige pene Qvinder; de er langt galnere end andre.

Helene. Hør engang, hvor deylig den søde Nattergal synger.

Marcolfus. Faae den Skam, der hører nogen, om mit Navn det er. Jeg hører ikke andet end Folk knække Nødder paa Galleriet.

Øllegaard. Alle Fugle synge af Glæde, naar de see Soelen; jeg mener min Jomfrues guddommelige Aasiun, som er Ithaciens Soel.

Marcolfus. Mig synes marre, at Pigen er langt smukkere. Synes jer ikke det samme, Messieurs? **Vender sig til Paris.** Herre! nu er Tiid, løb frem. Ey flux, flux!

9-10 at vise mine Spille-Søstre] Legesøstre, Veninder.

Han støder ham frem. Paris tar fat paa Helene, og fører hende bort. Hun raaber Gevalt, kaster et Perle-Baand fra sig til Øllegaard, og siger:

Leveer dette Perle-Baand til den ædle Ridder Ulysses, og beed ham hevne denne Vold. A = = = a = = = a = = =

Marcolfus. Ey, skriig ikke saa forbandet, Jomfrue! I veed ikke hvem det er. Det er Paris, Kong Priapi Søn fra Troja. Hun falder i got Folkes Hænder.

De gaaer bort.

Scen. 4.

Øllegaard alleene.

Ach Himmel! er det mueligt, at den ædele Jomfrue, Ithaciens dyrebareste Klenodie, rives mig af Hænderne? Det hele Land vil geraade udi Desperation derover. Jeg begræder hele Ithaciens Skiebne, der har lidet saadan Formørkelse, mist sin største Zirat. Men jeg begræder allermeest min egen; thi jeg har tabt udi hende saadant naadigt Herskab. Jeg faaer dig aldrig meer at see, skiønneste Jomfrue! Din Kydsthed selv vil være din Bannemand; thi naar den slemme Røver anmoder dig kun om Kierlighed, er jeg vis paa, du omkommer dig selv. Ach I Ithacianske Kiæmper! hevner dette Jomfrue-Rov. Lader see, at de mange Offringer, I har giort min Jomfrue, de mange Sukke, de mange Knæfald ikke have været af Skrømt, men af Hiertet. Men der seer jeg Keyserens Søster-Søn, den tappere Ulysses, kommer.

Scen. 5.

Ulysses. Øllegaard. Chilian. To Tienere.

Ulysses med en affectered skielvende Røst. Hør, min troe Tiener Chilian! hvem syntes dig stoed sig best udi det Ridder-Spill, som blev præsentered i Gaar? Paa hvilken Ridder syntes dig den deylige Helene, Ithaciens Soel, meest kastede sine Straaler? Mig syntes, hendes Diamant-Øyne stode meest

fæstede paa den ædle Ridder Polidorus; jeg merkede ogsaa den Slange-giftige Avind afmalet paa de andre Hofmænds adelige Kinde. Men Misundelse er jo altiid Dydens Staldbroder. Hvorledes kand den af Dyd, som Maanen af den gyldene Soels Straaler, skinnende Ridder være fri derfor? Thi jeg svær ved Keyserens gyldene Krone og Scepter, at Polidorus er den kostbareste Ridder mellem Mundien og det røde Hav. Men hvad vil denne Jomfrue her?

Ollegaard paa Knæ. Ach hielp, Eders Høyhed! hielp.

Ulysses. Stat op, Nymphe! og lad mig høre eders Anliggende.

Ollegaard. Jeg slipper ikke eders Fødder, førend jeg er forsikret om Bønhøring.

Ulysses. Hvis eders Begiæring er muelig, og strider ikke mod Ærbarhed, skal I nok blive bønhørt. Stat op.

Ollegaard. Ach Herre! Ithaciens Soel er formørket. Den skiønne Helene er bortført til Troja af Paris, Kong Priapi Søn. See her dette Perle-Baand, som hun kastede af sin Hals, og bad mig overlevere til Eders Ridderlighed med Begiæring at hevne saadan Vold og med væbned Haand at udrive hende af de Trojaners Hænder igien.

Ulysses. Ach Himmel! hvad hører jeg? Hvilken stor U-lykke! Græd ikke meer, Jomfrue! jeg svær ved Penelopes dyrebare Siæl, at den U-ret skal hevnes med hele Trojæ Undergang. Gak kun bort, Jomfrue! og giv eder tilfreds.

Scen. 6.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Chilian! vi maa strax giøre Anstalter: Fredsens Tempel maa tillukkes paa nogen Tiid, og Bellonæ Tempel igien aabnes; mit med Drage-Blod besmurte Sværd Dyrendal trækkes af Skeden, mit Skiold, som jeg tog fra Kongen af Mesopotamien i det store Slag bey Minchrelien, hidføres, tillige med min Diamant-haarde Brynie og min

Hielm, som den Brasilianske Dronning von Saba med sine Alabaster-Hænder satte paa mit ridderlige Hoved, da jeg skulde i Kamp med den 4re-hoved Ridder Langulamisosopolidorius. Min udi Krig Flamme-spyende Hest Pegasianus, som tilforn var den stolte Ridder Poliphemus af Mundien, men omskabt til en Hest af hans avindsyge Stivmoder Constantinopolitania, maa sadles med min Elfenbeens-Sadel og mit med Guld og Perler af den Longobardiske Jomfrue Rosimunda virkede Skabrak.

Chilian. Det kand snart blive giort, havde vi kun først en Armee paa Benene.

Ulysses. Armee! Vi skal i en Hast faae saa mange Folk sammen, som der er Sands-Korn paa de Arabiske Heder. Du skalt være min Ambassadeur og strax forføye dig først til Mithridates, Kongen af Mundien, som boer i et Guld-Slot, og bede ham, at han med sin sølvskioldede Armee, som bestaaer af tusinde Maal tusind Fodfolk og fem hundrede tusind Vinge-hested Ryttere, vil komme mig til Hielp mod Kong Priapus, hvis Søn har skildt Ithacien med det dyrebareste Klenodie, jeg mener den skiønne Helene. Derneſt skal du gaae til Hertug Nilus af Podolien, som boer i et Sølv-Slot, og bede ham komme mig til Hielp med sine 10000 Skibe, som alle ere overtrekkede med Fløyel, og hvis Master ere giorde af Eenhiørnings-Horn, og hvis Seyle ere af Silke. Siden skal du gaae til Holophernes, Greven af Bethulien, som boer i et høyt Elfenbeens-Slot, thi han selv er 7 Alne lang, og bede ham, at han kommer mig til Hielp med sine 5000 Elfenbeens-Canoner, som alle ere tredsindstyve Pundiger. Jeg vil imidlertiid ikke rage mit Skiæg, førend du kommer tilbage. *Gaaer ind.*

Scen. 7.

Chilian alleene.

Det blir en temmelig viidtløftig Reyse. Inden jeg kommer tilbage, saa er maaskee Helene ikke meer til, thi medens

Græsset groer, døer Koen; og saa skal vi føre Kriig efter Næsen. Jeg maa hen at bestille mig et Par Skoe med Seemslærs-Saaler under, som kand holde mig ud paa Reysen. Jeg staaer ellers og tænker paa, hvorfor Folk fører Kriig i Verden. Jeg seer aldrig en smuk Plet paa denne Helene, for hvis Skyld man giør saa stor Allarm. Paris er en liden Giæk, der reyste saa langt for at snappe hende bort, og vi ere store Giække, der vil føre Kriig for at faae hende tilbage igien. Men jeg tør ikke disputere med min Herre derom, vil derfore ind og lave mig til denne lange Reyse. Ellers kand jeg sige dette, at jeg er den første Ambassadeur, der ambassaderer til Fods. Men det vil intet sige, jeg er og blir dog den samme for det. Men der seer jeg Rosimunda, Helenes Søster komme. Jeg gad ikke høre hende tude over hendes Søsters U-lykke, vil derfor retirere mig.

Scen. 8.

Rosimunda.

Ach min allerkiæreste Søster, Ithaciens Soel og Glæde, Familiens Zirat og Ædelsteen! hvor er det mueligt, at jeg kand længe leve uden dig? Mit Legeme er allerede i de 3 Maaneder, siden du, min Soel! dalede for mig, det er, siden du blev mig berøved, saa udmattet, og af Sorg min Skikkelse saa forandret, at mine Veninder og Lege-Søstre ikke kand ansee mig uden Taares strømmeviis Udgydelse. Ach Rosimunda! sige de, hvor er dit blomstrende Ansigt, dine Rosenrøde Kinde, dine Diamant-spillende Øyne? Alting paa dig er fordunklet, forvisned og affalden som et afhugged Blomster, der ingen Vædske meer haver at holde sin naturlige Skiønhed ved Lige. Ach giid det stod mig an, at jeg kunde være med

---

2-3. Skoe med Seemslærs-Saaler under] Semslæder, semsk Læder er Bukkeskind. — 23-24. Lege-Søstre ikke kand ansee mig] se paa mig, betragte mig.

udi dette Tog, som de Ithacianske Kiæmper med den stolte Ridder Ulysses foretage mod den Trojanske Røver. Ach giid = = = Men der kommer den ædle Penelope, den u=over=vindelige og Løve=hiertede Ulyssis Gemahl. Nu faaer jeg at høre af hende, hvor viidt det er kommen med Præparatorierne.

Scen. 9.

Penelope. Rosimunda.

Penelope. See her, Madam! er hun der? I skal nok see, at det intet bliver af; bilder I jer ind, at min Mand skal føyte Verden om for at oplede jer lumpen Søster?

Rosimunda. Hvad understaaer I jer at tale saa haanlig om den, som af alle er agtet for Ithaciens største Zirat?

Penelope. Tvi! Jeg maa spytte af sliig Zierat. Den Tøyte! vil hun indbilde sig, at et heelt Land skal settes i Gevehr for hendes Skyld?

Rosimunda. I maa selv være en Tøyte. De store Kriigs=Tilberedelser, som giøres for hendes Skyld, gir nok tilkiende, at min Søster udi Dyd og Skiønhed overgaaer alt hvad som er i Ithacien. I er alt for magtesløs til at hindre de Ithacianske Kiæmper udi deres ædle Forsæt.

Penelope. Ja jeg tør hindre det.

Rosimunda. I hindre det?

Penelope. Ja for jer Næse.

Rosimunda. Det skal gaae for sig, om I blev gall.

Penelope. Og det skal ikke gaae for sig, om I blev gall.

Rosimunda. Siger I det?

Penelope. Ja det siger jeg. Knæpper med Fingeren. Det er for dig, Gedske!

Rosimunda knæpper ogsaa. Og det er for dig.

Penelope gir et Ørefigen. Det er for dig.

Rosimunda gir et igien. Og det er for dig.

De kommer i Haar sammen, og faaer Huerne af hinanden.

Scen. 10.

Chilian i Reyse-Klæer. **Penelope. Rosimunda.**

Chilian. Hey hvad, [for en] U-lykke, gaaer af jer? Vil I myrde hinanden? Chilian gaaer dem imellem, de faaer ham i Haaret, og rykker ham ned paa Gulvet. Chilian raaber: Jeg er Ambassadeur. Det er mod Folke-Retten.

Rosimunda løber ud, og Penelope efter hende.

Scen. 11.

Chilian alleene.

Er det ikke uforskammet at handle saaledes med en Ambassadeur, hvis Person er saa hellig, at det er mod Folke-Retten at legge Haand paa hans Hest, Hund eller Ringeste af hans Svite, end sige paa ham selv? Jeg skal lære de Tøyter hvad det er at trække en extraordinaire Ambassadeur efter Haaret. Vie kun, til jeg kommer tilbage, her skal blive et forbandet Examen. Nu har jeg ikke Stunder at hevne mig; thi jeg maa fortsette min Reyse.

Scen. 12.

Trompetterne blæses. **Keyser Asverus** kommer ind med **Drabanter** og **Hoffsinde.**

Asverus. I ædle Riddere og stolte Kiæmper! I kand selv dømme, hvor haardt det gaaer mig til Hierte, at jeg skal skikke min kiære Søster-Søn, den tappre Ulysses, saa langt bort. Men hvo kand hindre ham udi saadant ædel Forsæt? Jeg har paa hans Ansøgning tilladt ham at hverve saa mange Folk, ham lyster. Jeg tilstæder ogsaa alle, endogsaa de kostbareste Kiæmper, som frivillig ville være med udi dette Tog, at følge ham. Jeg har givet ham Forlov at lade Trommerne røre over det hele Keyserdømme.

En Ridder. Vi takker Eders keyserlige Majestet, at han vil tilstæde os at hevne dette Jomfrue-Rov. Den skiønne

Helene var en Jomfrue, paa hvilken alles Øyne vare henvendte, saa at ikke alleene Landets Ære, men endogsaa Forhaabning til at nyde saadant Klenodie driver os til dette Tog.

Asverus. Jeg priser eders Ædelhiertighed, I stolte Riddere! I maa være vis paa at naar I kommer med Seyer tilbage, enhver efter sine Meriter skal blive rigelig belønnet. Lad os nu ind for videre at raadslaae om dette Tog.

De gaaer ind, og en Hverver kommer med en Tromme, efterfuldt af mange. Den samme læser op Efterfølgende:

Saasom de Ithacianer under den tappre Ulyssis Anførsel, for at hævne det Jomfrue-Rov, som Kong Priapi Søn Paris har bedrevet, agter at giøre et Tog mod de Trojaner, saa advares alle og enhver, som ville være med i samme Tog, at de lader sig strax indfinde paa det store Torv, hvor Standarden staaer opreyst. Der skal de strax antages og bekomme 3 Maaneders Sold forud.

Slaaer paa Trommen igien, og gaaer ud.

Scen. 13.

Ulysses alleene, med et langt Skiæg.

Dette hele Aar er nu bortdrevet alleene med Kriigs-Tilberedelser. Nu venter jeg alleene paa Chilians Tilbagekomst, og har ikke villet lade rage mit Skiæg, førend jeg faaer Svar fra de Førster, til hvilke han er henskikket. Men jeg merker, at Morpheus, Søvnens Gud eller Dødsens Broder, vil giøre mig en Visite. Jeg kand neppe holde mine Øyne oppe, saadan Tunghed kommer mig paa.

Setter sig ned, og falder udi Søvn.

Scen. 14.

Chilian. Ulysses.

Chilian. Nu er jeg endelig efter et heelt Aars Forløb kommen med velforretted Sag til mit Fæderneland igien. Et Aar gaaer dog meget hastig. Det kommer mig selv for, som

det ikke har været en halv Time. Men der seer jeg min Herre sidde sovende. Hillemænt, hvor har han hastig faaet et langt Skiæg! Dog det er sandt, det har haft et heelt Aar at voxe udi. Men jeg har intet Skiæg faaet imidlertiid. Det kand jeg ikke begribe. Skiægge maaskee voxer ikke i andre Lande end som her. Men hvad Pokker? det sidder jo gandske løst. *Han tar Skiægget af Ulysses, og hefter det til sin Hage. Vender sig til Spectatores:* Kand I nu see, Messieurs! af mit Skiæg, at jeg har været et heelt Aar borte? I er saa forbandet vantroe. I vil endelig have Troen i Hænderne.

Chilian gaaer til Side; imidlertiid vogner Ulysses op, og føler paa sin Hage.

Ulysses. Ach ihr Götter! jeg merker, min Drøm er fuldbyrdet. Jeg drømte, at den vingede Gud Mercurius kom til mig, sigende disse Ord: Din troe Tienere Chilian er kommen tilbage; hvorpaa han afragede mit ridderlige Skiæg. Der seer jeg ham. Velkommen tilbage, min troe Tienere! Jeg tviler ikke paa at dit Ærende jo er vel forrettet; thi Himmelen har ledsaget dig frem og tilbage.

Chilian. Spælamdisimo reenkaalavet Speckavæt.

Ulysses. Ach Himmel, han har maaskee forglemt sit Fædernelands Maal.

Chilian. Copisoisandung Slæstimund Spælamdisimo reenkaalavæt spækavæt.

Ulysses. Chilian! jeg forstaaer ikke hvad du siger.

Chilian. Juchatan Skabhalsiaskomai klemmebasiopodolski.

Ulysses. Kandst du slet intet af dit Fæderne-Sprog meer?

Chilian. Ski olski dolski podolski opodolski iopodolski siopodolski asiopodolski basiopodolski ebasiopodolski mebasiopodolski emmebasiopodolski klemmebasiopodolski.

Ulysses. Det Mesopotamiske Sprog er et underlig Sprog. Det er en stor U-lykke, at jeg kand ikke forstaae ham og

høre hvad han har forrettet. Men har du saa gandske forglemt det Ithacianske Sprog, at du end ikke forstaaer hvad jeg siger?

Chilian. Ja jeg har reent forglemt det; men jeg kand dog sige saa meget, at Førsterne lode formelde deres Respect og sige, at de skal møde ved Trojanien saa snart som mueligt.

Ulysses. Kom da nu, vi maa snart lave os til Reysen.

ACTUS II.

Scen. 1.

Troja præsenteres.

Chilian alleene.

Ey ey, hvor Tiden dog hastig gaaer! Nu er vi alt kommen til Troja, som ligger 400 Mile fra vort Fæderneland. Hvis jeg ikke saae Byen for mine Øyen, skulde jeg tænke, at det gik her til som i en Tydsk Comoedie, hvor man kand undertiden i eet Skræv skræve tusende Mile, og paa een Aften blive 40 Aar ældere, end man var. Men Sagen er dog rigtig; thi her ligger Troja, hvor jeg peger med min Finger. Tar et Lys, og gaaer derhen. Her staaer jo skrevet med Fractur-Bogstaver: Dette skal være Troja. Men der seer jeg en Trojansk Bonde komme, jeg maa spørge ham noget om Stadens Tilstand.

Scen. 2.

Chilian. En Trojaner.

Chilian. God Dag, Cammerad! Hvor har I hiemme?

Trojanen. Jeg har hiemme i Troja.

Chilian. Der skal vist være en fremmed Jomfrue der ved Navn Helene. Kiender I ikke hende?

Trojanen. Jo jeg kiender hende nok, den gode Jomfrue; hun er nyelig kommen op af Barselseng med Tvillinger.

Chilian. Saa er hun da i mine Tanker ikke Jomfrue længer.

Trojanen. Jo de regnes dog hos os for Jomfruer, endskiønt de har faaet 16 Børn, indtil de blive gifte.

Chilian. Hos os ligesaa endelig.

Trojanen. Hvor har I hiemme, Landsmand! eftersom I spørger saa?

Chilian. Jeg er en fremmed Kiøbmand. Men hvordan Slags Folk er de Trojaner?

Trojanen. De ere lidt fattige og hoffærdige; thi saa snart een blir begavet med 2 Mark, er man vis paa at han ikke gaaer tilfods den Dag.

Chilian. Ligesaa hos os.

Trojanen. Den største Dyd hos os er at fortære meer, end man kand fortiene.

Chilian. Ligesaa hos os. Men hvordan blir da Udgangen derpaa?

Trojanen. Udgangen blir saa, at de omsider maa giøre all Boeskab til Penge, hvilke de setter paa Rente, tagende Prioritet enten paa et Raadhuus eller anden publiqve Bygning, hvor de blive nærede deres Livs-Tiid.

Chilian. Lige saadan er det hos os. Men ere Dommere noget retfærdige hos jer?

Trojanen. Forbandet; thi de tar aldrig mod Foræringer, men for at have en fri Samvittighed, lader deres Fruer tage dem.

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men gaaer Aager noget i Svang hos jer?

Trojanen. Ney det er skikkeligt nok; man tar aldrig aabenbare meer end 5 pro Cento for ikke at give Forargelse, men under Haanden, paa det Loven ikke skal brydes, lader sig af Debitorerne betale 20 pro Cento forud.

---

4. endskiønt de har faaet 16 Børn] om end, selv naar …

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men jere Koner, holder de vel Huus?

Trojanen. De holder nok Huus; men det er U-lykken, at Huset kand ikke holde dem. Dog maa man giøre dem den Ret, at de ikke gaaer ud førend Klokken 10 om Morgenen.

Chilian. Ligeledes paa en Prik som hos os. Er Gaderne ellers noget rene hos jer?

Trojanen. Ja i Julii Maaned er de upaaklagelige; men Resten af Aaret kand man neppe gaae ud uden Fare for at drukne i Skarn. Dog det er kun 11 Maaneder i Aaret, de gaaer snart. Kunde man giøre saadanne Anstalter, at det aldrig skulde regne, da vilde jeg trodse nogen Bye at være saa reen som vores.

Chilian. Ligesaa er det hos os. Men gaaer da Fruentimmer saa meget ud hver Dag hos jer?

Trojanen. Ney det er onde Mennesker, som siger dem saadant paa. De gaaer ikke, men de ager alle indtil Handverksfolk, saa at Qvindfolk hos os gandske kunde undvære Fødderne.

Chilian. Ligesaa hos os. Men arbeyder de noget flittig?

Trojanen. Ney ikke synderligt.

Chilian. Saa kunde de ogsaa undvære Hænderne.

Trojanen. Ney Tak! hvad skulde de da spille Kort med? Hvad skulde unge Karle have at kysse paa?

Chilian. Ret nok. Det er ligesaa hos os. Men giør lærde Folk mange Bøger hos jer?

Trojanen. Ney ikke uden Børn.

Chilian. Ligesaa hos os. Giøres der brav nyttig Projecter hos jer?

Trojanen. Jeg har endnu ikke seet et Project, som jo har været meget nyttig, forstaae for Projectmageren selv.

Chilian. Ligesaa hos os. Men er Tienestefolk noget hurtige hos jer?

33-34. er Tienestefolk noget hurtige] fløgtige, flinke.

Trojanen. Forbandet. En Tieneste-Pige hos os er saa hurtig og saa levende, at hun kand ikke blive en Maaned hos et Herskab, men forandrer Tieneste 12 Gange om Aaret.

Chilian. Ligesaa hos os. Men er Folk noget gudfrygtige hos jer?

Trojanen. Meget gudfrygtige.

Chilian. Giøre de og gode Gierninger?

Trojanen. Ney de giøre kun Bønner.

Chilian. Ligesaa hos os. Hvad er ellers Folks største Tiidsfordriv hos jer? Hør I Comoedier eller Opera?

Trojanen. Ja vist.

Chilian. Hvorledes ere jere Opera?

Trojanen. Pudseerlig nok; thi naar en Herre for Exempel vil bede sin Tienere trække sine Støvler paa, siger han det i Tremulanter og Sang, saasom = = Synger:

Hør, Claus! træk mig mine Støvle = = er paa.

Chilian. Det er ligesaa hos os.

Trojanen. Adieu, min Herre! jeg maa gaae; jeg er hans skyldigste Tiener af mit Hierte.

Chilian. Han mener vel ikke meget dermed?

Trojanen. Ney vist, det er sandt nok. Det er kun saa en Talemaade blant os.

Chilian. Ligeledes er det og hos os. Adios! Det er Synd, at vi skulle føre Kriig med det Folk, som ligner os saa meget i alting, og det for en Jomfrues Skyld, som har faaet Tvillinger. Men vi har giort alt for mange Kriigs-Beredelser for at staae fra vort Forsæt. Nu har jeg udspioneret Byens Tilstand, troer derfor, at den ikke skal kunne holde ud 8te Dages Beleyring. Kundskab om Fiendens Tilstand er den fornemste Post for en Kriigshær. Naar nu Byen blir indtagen, faaer dog enten Ulysses eller Holophernes Navn derfor, som gemeenlig skeer, og mit Navn blir maaskee ikke meldet om i Aviserne engang. Ey, det er dog Lapperie at være Subaltern. Men der seer jeg Kriigshæren komme.

Scen. 3.

[**Chilian.**] **Kriigshæren** kommer ind, og settes i Orden.

Holophernes holder saadan Tale: I stolte Riddere og Striidsmænd! vi ere hidkomne ikke for at vinde Lande eller at berige os, men for at hevne et Jomfrue-Rov, saa at aldrig nogen Kriig meer honnettement geführet ist. Speyler eder kun i mit Exempel, figter mandelig, og holder god Kriigs-Discipline. Det Fornemste, I har i Agt at tage, er eders Tempo, som bestaaer udi Ein, Zwey, Drey, og at I slaaer lige med Hænderne paa Patron-Tasken; thi naar det ikke tages i Agt, vil jeg ikke give 4re Skilling for Resten.

Ulysses. Hører, I gode Herrer! Førend vi begynder Beleyringen, er det best at skikke Chilian til Kong Priapus med en Olie-Green i Haanden at tilbyde ham Fred, om han vil overlevere den skiønne Helene.

De samtykker det allesammen.

Chilian. I gode Herrer! jeg vilde gierne ønske, at en anden maatte være Ambassadeur; thi det kand hende sig, at Kong Priapus, saasom han er en hastig Mand, kunde slaae Hovedet af mig, saa stod jeg der i en Maade uden Hoved.

Ulysses. Det har ingen Fare, Chilian! Hvis han lar hugge Hovedet af dig, skal vi giøre det samme ved 20 af de fornemste Trojaner, som først falder i vore Hænder.

Chilian. Det er got nok, Herre! men maaskee ingen af alle de tyve Hoveder skulde kunne passe sig til min Krop.

Ulysses. Ey, gak du kun hen. Han bryder ikke Folke-Retten.

Chilian. Ja ja, saa vil jeg da gaae.

Ulysses. Vi vil da retirere med Armeen saalænge.

Scen. 4.

Chilian alleene.

Hvor skal jeg nu i en Hast faae en Olie-Green? See her finder jeg een til all Lykke. Tar en Riiskost, som ligger paa

Theatrum, og legger den paa sin Arm. Til Spectatores: Ney min Troe er det ingen Riiskost, Mossiørs! Jeg veed, I ere jo ikke blinde. See, der kand I nu see, at det er en Oliegreen. I maatte vel have lidt Korn meer Respect for en Ambassadeur end at belee ham. Gid Fanden være jer Nar, seer I vel det? Nu gaaer jeg til Troja.

Banker paa.

Scen. 5.

Helene. Chilian.

Helene. Hvo er saa dristig, at han tør banke saaledes i Kriigs-Tide paa Trojæ Porter? Hvem vil I tale med? Jeg er Helene.

Chilian. See her, min hierte Jomfrue! skal hun selv have Umag at lukke op? Jomfruen kiender vel ikke mig igien?

Helene. Mig synes, jeg har seet ham tilforn.

Chilian. Jeg er Ambassadeur Von Chilian.

Helene. Ey, nu erindrer jeg mig, du est den stolte Ridder Ulyssis troe Tienere.

Chilian. Ney ellers Tak, ikke nu længer. Nu er jeg Ambassadeur extraordinair over den hele Armee, og dependerer af ingen uden af General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang. Hele Kriigshæren staaer i Gevehr for mig, naar jeg passerer; thi I maa vide, Jomfrue! at extraordinaire Ambassadeurs voxer ikke paa Træer.

Helene. Jeg troer heller ikke, at man kunde faae en Ambassadeur meer extraordinair, end du est. Men hvad er ellers dit Ærende?

Chilian. Jeg har en tienstlig Hilsen fra General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang, med Begiæring, at Kong Priapus vil overlevere Jomfrue eller lave sig til at imodtage en Beleyring.

Helene. Det kand du forlade dig til at jeg blir aldrig overleveret, saalænge der er een Mand tilbage i Troja. Det har Kong Priapus svoret paa.

Chilian. Ja I got Folk! saa maa I lave jer til at lide hvad som paafølger. Jeg maa strax hiem at tage Støvler paa: thi i Morgen haaber jeg at gaae i Trojansk Blod indtil Knæerne.

Helene. Ak u-lykkelig var den Time, jeg blev født, at jeg ved min Skiønhed skulde give Aarsag til saa stor Blods-Udgydelse. Det havde været mig langt bedre at være født vanskabt, saa havde jeg kunde leve fornøyet og i Roe, men derimod er jeg forhadet og misundet af alle Fruentimmer, ja af Gudinderne selv formedelst min deylige Skabning.

Han gaaer derpaa.

Chilian. Jomfrue! nu har jeg forrettet hvad mig offentlig er betroed: men som alle Ambassadeurer gierne har hemmelige Instrukser, saa har jeg Ordre at fornemme under Haanden, om Jomfruen har sin Mødom endnu.

Helene. Jeg sværer dig til, Chilian = = =

Chilian. Ey, hvad Chilian! jeg beder hans Excellentz.

Helene. Jeg sværer hans Excellentz til, at aldrig nogen Mands-Person har giort mig nogen Skade ved sin mindste Finger, siden jeg blev bortført.

Chilian. Ey, Jomfrue! det er ikke med Fingeren, man giør saadan Slags Skade. Jeg har kiendt en Mand, som begge Armene er afskudt paa, og dog har været stevnet over sex Gange for Tamper-Retten. Men jeg maa gaae.

[Helene gaaer ind.]

Scen. 6.

Chilian alleene.

Enten maa jeg være blind eller alle andre Mennesker; thi hun synes i mine Øyen ligere en Joremoer end saadan een, som Gudinderne skulde misunde for hendes Deylighed. Jeg tænkte, det første jeg saae hende, at det var Dorthe Per Vognmands, saaledes stikker hun i mine Øyne. Men jeg maa være blind saavel herudi som i alt andet i denne Hi-

storie. Nu maa jeg hen at sige Armeen Svar. Gevehr præsentier, I Carnalier! Men see, hvor de staaer og maaber. Ihr Herren! vi maa lave os til Kriig. De vil før vove det Yderste, end overgive Helene.

Scen. 7.

[**Chilian. Kriigshæren.**]

Ulysses. Nu haver I stolte Riddere hørt hvad Svar vi har bekommet fra Troja; maa derfor lave os til at angribe Staden med yderste Magt. Mig synes ellers, I gode Mænd! det er best, at een af os efter gammel lovlig Maneer tilbyder en Trojaner en Kamp. Nu veed jeg vel, at alles ridderlige Hoveder kløer efter en Laurbærkrantz, og alle forlanger at see for sig opreyst den Ære-Støtte, som Seyer-Herren kand fortiene; holder derfor raadeligst, for at hindre at Misundelses Sæd ikke skal saaes iblant os, at kaste Terninger derom. Hvem da Lodden tilfalder, ham kand Misundelse ikke følge, saasom ikke Almuens Yndest, Gunst og Faveur, men Lykken baner Vey for hans Hoved til Laurbær-Krantze. I ædle og stolte Riddere forstaaer mig vel?

Chilian sagte. Knap nok.

Ulysses. Bringer da hid nogle Terninger.

De kaster Terninger.

Chilian. Jeg har vel ikke Behov at kaste, I Herrer! saasom jeg ikke hører under Malicen, men er en civil Person, en extraordinair Ambassadeur.

Ulysses. Ey, Chilian! jeg har all for stor Respect for saadan gammel troe Tiener, som du est, at jeg skulde betage dig Leylighed at indlegge Ære, og forhindre den paa Hiul siddende Lykke at paasette dit Hoved den Krantz, som hun maaskee for dig alleene har flettet.

Chilian. Mener Herren, at jeg er bange? Jo jo, jeg torde min Troe tage Hector selv paa min Samvittighed; men det lader sig umuelig giøre. Herren veed jo selv, hvor

forbandet satyrisk Folk er. De har nok at snakke om ligevel, nemlig at vi løber som galne Folk fra Huus og Hiem, Hustrue og Børn, for at faae tilbage et Qvinde-Menneske, som en anden, nemlig Paradis, Kong Priapi Søn, har haft et heelt Aar, og imidlertiid - - - jeg tør ikke sige meer. Hvo veed hvad vore Hustruer kand spille os for Puds, mens vi ere borte? Jeg veed nok, at en vis Mand reyste saalænge udenlands for at igienfinde sin eneste Søn, som var ham frarøvet, at han fandt 4re Sønner, da han kom tilbage, men var ikke synderlig fornøyet dermed. Skal de endogsaa faae dette at glose over i Aviserne, at jeg som en civil Mand, en Ambassadeur er udskikket af Armeen at fodre en Trojaner til Kamp, saa bliver det sidste verre end det første.

Ulysses. Ey, skam dig, Chilian! at lade dig merke med saadant. Jeg befaler dig strax at kaste.

Chilian kaster to Sexer. De løfter alle Hattene, og gratulerer. Hør, I gode Herrer! jeg seer nok, at dette sigter paa mig; jeg vil døe paa at det er falske Terninger. Jeg har aldrig kunnet kaste Sexer alle min Livs-Tiid tilforn, og nu skulde jeg just træffe dem.

Ulysses. Giør mig ingen Skam, Chilian! Jeg rosed dig tilforn for Generalen for din Tapperhed. Gak strax og lav dig til Kamp, jeg skal laane dig mit eget Sværd Dyrendall, som er smurt med Drage-Blod. Still dig ikke saadan an; thi man skulde tænke, du var bange.

Chilian. Jeg er min Troe ikke bange; men jeg er en Politicus, det veed Gud og hver Mand, derfor kand det ikke staae mig an at slaaes. Havde jeg ikke været en Politicus, saa havde jeg skiøttet Fanden derom; men jeg kand ikke beqvemme mig til at giøre noget, som min Characteer er u-anstændigt. Jeg vil staae paa den civile Stands Ret, tiene i Freds-Tider som en ærlig Mand og vove mit Liv og Blod for Politien; men dette har jeg intet at bestille med.

32-33. Liv og Blod for Politien] for det Politiske, for Diplomatien.

Holophernes. Her maa holdes en Kriigs-Ret over ham; vi merker nok, at han vil ikke til med det Gode.

Chilian. Ach I gode Herrer! førend jeg lar en Kriigs-Dom gaae over mig, beqvemmer jeg mig heller dertil. Men dette vil jeg kun bede, at der maa blive giort slige Anstalter, at den, som jeg skal slaaes med, ikke legger Haand paa mig; thi det er mod Folke-Retten at legge Haand paa en Ambassadeur.

Holophernes. Hør, I stolte Riddere! paa det man kand faae de Statsgriller af hans Hoved, saa vil jeg giøre ham til Oberst; og saa ophører all Hinder.

Chilian sagte. Skam faae den, der lærte dig det, din lange Hund! Chilian blir bevæbned fra Top til Taa. Jeg maa vel have et Glas Finkel-Jochum i det ringeste, før jeg gaaer til Striid?

Drikker ud Glasset. De raaber allesammen: Til Lykke! og retirerer sig til Side et lidet.

Ulysses. Naar du kommer med Seyer tilbage, maa du være vis paa en Laurbær-Krantz.

Chilian sagte. Jeg skiøtter aldrig om Laurbær, uden jeg seer dem paa en Postey eller Tærte.

Scen. 8.

Chilian alleene.

Skam faae den, der først fandt paa Kriig. Det er jo u-rimeligt, at Folk skal gaae hen og myrde dem, som man ikke kiender. Men jeg hitter nok paa et Middel til at fixere dem. Jeg vil see, at jeg kand faae fat paa Paradises Tiener Marcolfus. Jeg var i Selskab med ham tvende Gange i Ithacien, hvor vi drak Duus sammen. Jeg vil stikke ham et Par Mark i Næven for at han skal løbe for mig. Hør, I Trojanske Mænd! jeg har noget Vigtigt at tale med Paradises Tiener Marcolfus. Jeg beder, at han maa skikkes ud til mig.

Scen. 9.

Chilian. Marcolfus. [Kriigshæren.]

Chilian. Serviteur, Marcolfus! Tak for sidst.

Marcolfus. See her, Chilian! Hvor est du kommen til at gaae i Harnisk?

Chilian. Jeg veed jo, at man maa være bevæbned i Kriigs-Tiider. Du har jo ogsaa faaet et Lysespid ved Siden.

Marcolfus. Men hvorfor er I kommen hid med saa stor Magt at beleyre vores Stad? Mig synes, at det er ikke Umagen værdt at giøre saadan Allarm for et Qvinde-Menneskes Skyld.

Chilian. Mig synes min Troe det samme. Jeg var og saa dristig i Dag, at jeg sagde General Holophernes det samme lige i hans Næse. Du og jeg, Marcolfus! ere kun Tienere; men jeg troer, vi ere de Eneste, som ere kloge, baade uden og inden Staden.

Marcolfus. Ha ha ha! jeg troer min Troe det samme. Den Helene, som man slaaes om, vilde jeg mare ikke ligge hos, om hun vilde give mig en Daler for Natten. Jeg saae mange kiønne Folk i Ithacien af ringe Stand, som man kunde faae for 28 ß. En Kone ved Navn Polidora, som boede paa et Hiørne lige ved den store Ægyptiske Marmorstøtte, som jeg betiente nogle Gange, kostede mig ikke mere.

Chilian. En Kone ved Navn Polidora?

Marcolfus. Ja Polidora.

Chilian. Som boede paa et Hiørne?

Marcolfus. Ja vist paa et Hiørne.

Chilian. Lige over for den Ægyptiske Støtte?

Marcolfus. Som jeg siger. Men hvorfor blir du saa bestyrtset? Jeg skulde ikke haabe, at det var din Hustrue.

Chilian. Jo det var min Hustrue, Marcolfus! Hun skal faae en U-lykke, naar jeg kommer tilbage.

Marcolfus. Det giør mig ondt, min hierte Broer! at jeg mod min Villie har giort dig til Hanrey.

Holophernes. Hvad mon det betyder, at de tvende Kiæmper taler saalænge sammen, førend de slaaes?

Ulysses. Jeg kand tænke, Hr. General! at de opregner hin andens Genealogier, Byrd og Blod samt Forfædres Bedrifter, førend de begynder Striden.

Chilian. Hør, Marcolfus! jeg vil gierne tilgive dig din Forseelse, dersom du vil giøre mig en liden Tieneste.

Marcolfus. Hvad skal det være, Svoger? Maaskee du vil ligge hos min Hustrue igien, at vi kunde komme i dobbelt Svogerskab?

Chilian. Ney det er noget andet. Jeg er udskikket af Kriigshæren at udfodre en Trojaner til Kamp, men mod min Villie. Thi Chilian har altiid tordt see under Oyen hvilken Karl det skulde være; men jeg vil tiene dig, min hierte Broer! hvorfor skulde jeg gaae hen at myrde een, som aldrig har giort mig imod? Det var jo bestialsk, om jeg maatte saa sige. Nu vil jeg bede dig, at du vil lade som du slaaes med mig nogen Tiid, og endelig give dig paa Flugten. Du giør mig en stor Tieneste, og taber intet derved; thi de Trojaner veed ikke, hvorfor du est hidkommen, men mine Folk staaer og venter paa Udgangen af Slaget.

Marcolfus. Vil du da love mig, at om jere Folk faaer Byen indtaget, at de vil spare mig og mine Forældre?

Chilian. Ja jeg svær dig det til.

Trompetterne blæser. De slaaes qvants-viis sammen. De andre Høvdinger falde paa Knæe, og beder Chilian Lykke.

Ulysses. Hey staae dig vel, Chilian! Kriigshærens Ære henger af denne Kamp. Ach Himmel, nu er det ude med os, nu faaer Fienden Overhaand. Skal vi hen til Undsetning?

---

16. men jeg vil tiene dig] jeg skal sige dig, jeg beder dig betænke. — 27. De slaaes qvants-viis sammen] paa Skrømt, for et Syns Skyld.

Holophernes. Ney det er mod Kriigs-Maneer.

Ulysses. Det er ikke meer nødigt, Hr. General! nu seer jeg, hàn kommer sig igien. Hey frisk Mod, Chilian! saa vinder du vist nok Seyer. Fienden vender alt Ryggen. Vi ere frelste.

De gir alle et stort Glædes-Skriig, og Chilian forfølger Marcolfus til Porten. Chilian blir med Triumph ført til Leyren, og en Laurbær-krantz med Trompetternes Lyd blir sat paa hans Hoved.

ACTUS III.

Scen. 1.

Høvdingerne for Armeen. Chilian.

Ulysses. Ihr Herren! efter den sidste Victorie og Hectors Død kand vi strax angribe Asiens Dronning, jeg mener den stolte Stad Troja, hvis tredobbelt taarnede og med Teglsteen tækkede Mure ikke skal længe modstaae vor Magt. Men førend vi skrider til Beleyring, synes mig, det er best at raadføre os med en Troldmand, der efter gamle udi slige Tilfælde brugelige Maader kand ved sine Konsters Sorthed udkalde af Plutarchi mørke Boelig een eller anden Geyst, som kand sige os Beleyringens Udgang. Hør, Chilian! lad den udi naturlige Videnskaber hart ad guddommelige Tiresius komme hid.

Chilian. Jeg veed ikke, Herre! om saadan Slags Ambassade kand staae mig an. Dog vil jeg gierne gaae; thi jeg har selv Lyst at vide, hvordan denne Kriig vil falde ud.

Gaaer ud.

Ulysses. Den store Tiresius, Ihr Herren! er vel blind, men seer dog de Ting, som ere skiulte for os. Hans Blindhed reyser sig deraf, at saasom han eengang blev udvaldt til Dommer mellem Læge-Konstens og Musikkens Gud Apollonius og Gudernes Ober-Førster Pan, for at dømme hvo der spillede konstigst paa det ædle og fast guddommelige Instrument

Græsset groer, døer Koen; og saa skal vi føre Kriig efter Næsen. Jeg maa hen at bestille mig et Par Skoe med Seemslærs-Saaler under, som kand holde mig ud paa Reysen. Jeg staaer ellers og tænker paa, hvorfor Folk fører Kriig i Verden. Jeg seer aldrig en smuk Plet paa denne Helene, for hvis Skyld man giør saa stor Allarm. Paris er en liden Giæk, der reyste saa langt for at snappe hende bort, og vi ere store Giække, der vil føre Kriig for at faae hende tilbage igien. Men jeg tør ikke disputere med min Herre derom, vil derfore ind og lave mig til denne lange Reyse. Ellers kand jeg sige dette, at jeg er den første Ambassadeur, der ambassaderer til Fods. Men det vil intet sige, jeg er og blir dog den samme for det. Men der seer jeg Rosimunda, Helenes Søster komme. Jeg gad ikke høre hende tude over hendes Søsters U-lykke, vil derfor retirere mig.

Scen. 8.

Rosimunda.

Ach min allerkiæreste Søster, Ithaciens Soel og Glæde, Familiens Zirat og Ædelsteen! hvor er det mueligt, at jeg kand længe leve uden dig? Mit Legeme er allerede i de 3 Maaneder, siden du, min Soel! dalede for mig, det er, siden du blev mig berøved, saa udmattet, og af Sorg min Skikkelse saa forandret, at mine Veninder og Lege-Søstre ikke kand ansee mig uden Taares strømmeviis Udgydelse. Ach Rosimunda! sige de, hvor er dit blomstrende Ansigt, dine Rosen-røde Kinde, dine Diamant-spillende Øyne? Alting paa dig er fordunklet, forvisned og affalden som et afhugged Blomster, der ingen Vædske meer haver at holde sin naturlige Skiønhed ved Lige. Ach giid det stod mig an, at jeg kunde være med

---

2-3. Skoe med Seemslærs-Saaler under] Semslæder, semsk Læder er Vaskeskind. — 23-24. Lege-Søstre ikke kand ansee mig] see paa mig, betragte mig.

udi dette Tog, som de Ithacianske Kiæmper med den stolte Ridder Ulysses foretage mod den Trojanske Røver. Ach giid = = = Men der kommer den ædle Penelope, den u=over=vindelige og Løve=hiertede Ulyssis Gemahl. Nu faaer jeg at høre af hende, hvor viidt det er kommen med Præparatorierne.

Scen. 9.

Penelope. Rosimunda.

Penelope. See her, Madam! er hun der? I skal nok see, at det intet bliver af; bilder I jer ind, at min Mand skal føyte Verden om for at oplede jer lumpen Søster?

Rosimunda. Hvad understaaer I jer at tale saa haanlig om den, som af alle er agtet for Ithaciens største Zirat?

Penelope. Tvi! Jeg maa spytte af sliig Zierat. Den Tøyte! vil hun indbilde sig, at et heelt Land skal settes i Gevehr for hendes Skyld?

Rosimunda. I maa selv være en Tøyte. De store Kriigs=Tilberedelser, som giøres for hendes Skyld, gir nok tilkiende, at min Søster udi Dyd og Skiønhed overgaaer alt hvad som er i Ithacien. I er alt for magtesløs til at hindre de Ithacianske Kiæmper udi deres ædle Forsæt.

Penelope. Ja jeg tør hindre det.

Rosimnnda. I hindre det?

Penelope. Ja for jer Næse.

Rosimnnda. Det skal gaae for sig, om I blev gall.

Penelope. Og det skal ikke gaae for sig, om I blev gall.

Rosimunda. Siger I det?

Penelope. Ja det siger jeg. *Knæpper med Fingeren.* Det er for dig, Gedske!

Rosimunda *knæpper ogsaa.* Og det er for dig.

Penelope *gir et Ørefigen.* Det er for dig.

Rosimunda *gir et igien.* Og det er for dig.

De kommer i Haar sammen, og faaer Huerne af hinanden.

Scen. 10.

Chilian i Reyse=Klæer. **Penelope. Rosimunda.**

Chilian. Hey hvad, [for en] U=lykke, gaaer af jer? Vil I myrde hinanden? Chilian gaaer dem imellem, de faaer ham i Haaret, og rykker ham ned paa Gulvet. Chilian raaber: Jeg er Ambassadeur. Det er mod Folke=Retten.

Rosimunda løber ud, og Penelope efter hende.

Scen. 11.

Chilian alleene.

Er det ikke uforskammet at handle saaledes med en Ambassadeur, hvis Person er saa hellig, at det er mod Folke=Retten at legge Haand paa hans Hest, Hund eller Ringeste af hans Svite, end sige paa ham selv? Jeg skal lære de Tøyter hvad det er at trække en extraordinaire Ambassadeur efter Haaret. Vie kun, til jeg kommer tilbage, her skal blive et forbandet Examen. Nu har jeg ikke Stunder at hevne mig; thi jeg maa fortsette min Reyse.

Scen. 12.

Trompetterne blæses. **Keyser Asverus** kommer ind med **Drabanter** og **Hoffsinde.**

Asverus. I ædle Riddere og stolte Kiæmper! I kand selv dømme, hvor haardt det gaaer mig til Hierte, at jeg skal skikke min kiære Søster=Søn, den tappre Ulysses, saa langt bort. Men hvo kand hindre ham udi saadant ædel Forsæt? Jeg har paa hans Ansøgning tilladt ham at hverve saa mange Folk, ham lyster. Jeg tilstæder ogsaa alle, endogsaa de kostbareste Kiæmper, som frivillig ville være med udi dette Tog, at følge ham. Jeg har givet ham Forlov at lade Trommerne røre over det hele Keyserdømme.

En Ridder. Vi takker Eders keyserlige Majestet, at han vil tilstæde os at hevne dette Jomfrue=Rov. Den skiønne

Helene var en Jomfrue, paa hvilken alles Øyne vare henvendte, saa at ikke alleene Landets Ære, men endogsaa Forhaabning til at nyde saadant Klenodie driver os til dette Tog.

Asverus. Jeg priser eders Ædelhiertighed, I stolte Riddere! I maa være vis paa at naar I kommer med Seyer tilbage, enhver efter sine Meriter skal blive rigelig belønnet. Lad os nu ind for videre at raadslaae om dette Tog.

De gaaer ind, og en Hverver kommer med en Tromme, efterfuldt af mange. Den samme læser op Efterfølgende:

Saasom de Ithacianer under den tappre Ulyssis Anførsel, for at hævne det Jomfrue-Rov, som Kong Priapi Søn Paris har bedrevet, agter at giøre et Tog mod de Trojaner, saa advares alle og enhver, som ville være med i samme Tog, at de lader sig strax indfinde paa det store Torv, hvor Standarden staaer opreyst. Der skal de strax antages og bekomme 3 Maaneders Sold forud.

Slaaer paa Trommen igien, og gaaer ud.

Scen. 13.

Ulysses alleene, med et langt Skiæg.

Dette hele Aar er nu bortdrevet alleene med Kriigs-Tilberedelser. Nu venter jeg alleene paa Chilians Tilbagekomst, og har ikke villet lade rage mit Skiæg, førend jeg faaer Svar fra de Førster, til hvilke han er henskikket. Men jeg merker, at Morpheus, Søvnens Gud eller Dødsens Broder, vil giøre mig en Visite. Jeg kand neppe holde mine Øyne oppe, saadan Tunghed kommer mig paa.

Setter sig ned, og falder udi Søvn.

Scen. 14.

Chilian. Ulysses.

Chilian. Nu er jeg endelig efter et heelt Aars Forløb kommen med velforretted Sag til mit Fæderneland igien. Et Aar gaaer dog meget hastig. Det kommer mig selv for, som

det ikke har været en halv Time. Men der seer jeg min Herre sidde sovende. Hillement, hvor har han hastig faaet et langt Skiæg! Dog det er sandt, det har havt et heelt Aar at voxe udi. Men jeg har intet Skiæg faaet imidlertiid. Det kand jeg ikke begribe. Skiægge maaskee voxer ikke i andre Lande end som her. Men hvad Pokker? det sidder jo gandske løst. Han tar Skiægget af Ulysses, og hefter det til sin Hage. Vender sig til Spectateurs: Kand I nu see, Messieurs! af mit Skiæg, at jeg har været et heelt Aar borte? I er saa forbandet vantroe. I vil endelig have Troen i Hænderne.

Chilian gaaer til Side; imidlertiid vaagner Ulysses op, og føler paa sin Hage.

Ulysses. Ach ihr Götter! jeg merker, min Drøm er fuldbyrdet. Jeg drømte, at den vingede Gud Mercurius kom til mig, sigende disse Ord: Din troe Tienere Chilian er kommen tilbage; hvorpaa han afragede mit ridderlige Skiæg. Der seer jeg ham. Velkommen tilbage, min troe Tienere! Jeg tviler ikke paa at dit Ærende jo er vel forrettet; thi Himmelen har ledsaget dig frem og tilbage.

Chilian. Spælamdisimo reenkaalavet Speckavæt.

Ulysses. Ach Himmel, han har maaskee forglemt sit Fædernelands Maal.

Chilian. Copisoisandung Slæstimund Spælamdisimo reenkaalavæt spækavæt.

Ulysses. Chilian! jeg forstaaer ikke hvad du siger.

Chilian. Juchatan Skabhalsiaskomai klemmebasiopodolski.

Ulysses. Kandst du slet intet af dit Fæderne-Sprog meer?

Chilian. Ski olski dolski podolski opodolski iopodolski siopodolski asiopodolski basiopodolski ebasiopodolski mebasiopodolski emmebasiopodolski klemmebasiopodolski.

Ulysses. Det Mesopotamiske Sprog er et underlig Sprog. Det er en stor U-lykke, at jeg kand ikke forstaae ham og

høre hvad han har forrettet. Men har du saa gandske forglemt det Ithacianske Sprog, at du end ikke forstaaer hvad jeg siger?

Chilian. Ja jeg har reent forglemt det; men jeg kand dog sige saa meget, at Førsterne lode formelde deres Respect og sige, at de skal møde ved Trojanien saa snart som mueligt.

Ulysses. Kom da nu, vi maa snart lave os til Reysen.

ACTUS II.

Scen. 1.

Troja præsenteres.

Chilian alleene.

Ey ey, hvor Tiden dog hastig gaaer! Nu er vi alt kommen til Troja, som ligger 400 Mile fra vort Fæderneland. Hvis jeg ikke saae Byen for mine Øyen, skulde jeg tænke, at det gik her til som i en Tydsk Comoedie, hvor man kand undertiden i eet Skræv skræve tusende Mile, og paa een Aften blive 40 Aar ældere, end man var. Men Sagen er dog rigtig; thi her ligger Troja, hvor jeg peger med min Finger. Tar et Lys, og gaaer derhen. Her staaer jo skrevet med Fractur-Bogstaver: Dette skal være Troja. Men der seer jeg en Trojansk Bonde komme, jeg maa spørge ham noget om Stadens Tilstand.

Scen. 2.

Chilian. En Trojaner.

Chilian. God Dag, Cammerad! Hvor har I hiemme?

Trojanen. Jeg har hiemme i Troja.

Chilian. Der skal vist være en fremmed Jomfrue der ved Navn Helene. Kiender I ikke hende?

Trojanen. Jo jeg kiender hende nok, den gode Jomfrue; hun er nyelig kommen op af Barselseng med Tvillinger.

Chilian. Saa er hun da i mine Tanker ikke Jomfrue længer.

Trojanen. Jo de regnes dog hos os for Jomfruer, endskiønt de har faaet 16 Børn, indtil de blive gifte.

Chilian. Hos os ligesaa endelig.

Trojanen. Hvor har I hiemme, Landsmand! eftersom I spørger saa?

Chilian. Jeg er en fremmed Kiøbmand. Men hvordan Slags Folk er de Trojaner?

Trojanen. De ere lidt fattige og hoffærdige; thi saa snart een blir begavet med 2 Mark, er man vis paa at han ikke gaaer tilfods den Dag.

Chilian. Ligesaa hos os.

Trojanen. Den største Dyd hos os er at fortære meer, end man kand fortiene.

Chilian. Ligesaa hos os. Men hvordan blir da Udgangen derpaa?

Trojanen. Udgangen blir saa, at de omsider maa giøre all Boeskab til Penge, hvilke de setter paa Rente, tagende Prioritet enten paa et Raadhuus eller anden publiqve Bygning, hvor de blive nærede deres Livs-Tiid.

Chilian. Lige saadan er det hos os. Men ere Dommere noget retfærdige hos jer?

Trojanen. Forbandet; thi de tar aldrig mod Foræringer, men for at have en fri Samvittighed, lader deres Fruer tage dem.

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men gaaer Aager noget i Svang hos jer?

Trojanen. Ney det er skikkeligt nok; man tar aldrig aabenbare meer end 5 pro Cento for ikke at give Forargelse, men under Haanden, paa det Loven ikke skal brydes, lader sig af Debitorerne betale 20 pro Cento forud.

---

4. endskiønt de har faaet 16 Børn] om end, selv naar...

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men jere Koner, holder de vel Huus?

Trojanen. De holder nok Huus; men det er U-lykken, at Huset kand ikke holde dem. Dog maa man giøre dem den Ret, at de ikke gaaer ud førend Klokken 10 om Morgenen.

Chilian. Ligeledes paa en Prik som hos os. Er Gaderne ellers noget rene hos jer?

Trojanen. Ja i Julii Maaned er de upaaklagelige; men Resten af Aaret kand man neppe gaae ud uden Fare for at drukne i Skarn. Dog det er kun 11 Maaneder i Aaret, de gaaer snart. Kunde man giøre saadanne Anstalter, at det aldrig skulde regne, da vilde jeg trodse nogen Bye at være saa reen som vores.

Chilian. Ligesaa er det hos os. Men gaaer da Fruentimmer saa meget ud hver Dag hos jer?

Trojanen. Ney det er onde Mennesker, som siger dem saadant paa. De gaaer ikke, men de ager alle indtil Handverksfolk, saa at Qvindfolk hos os gandske kunde undvære Fødderne.

Chilian. Ligesaa hos os. Men arbeyder de noget flittig?

Trojanen. Ney ikke synderligt.

Chilian. Saa kunde de ogsaa undvære Hænderne.

Trojanen. Ney Tak! hvad skulde de da spille Kort med? Hvad skulde unge Karle have at kysse paa?

Chilian. Ret nok. Det er ligesaa hos os. Men giør lærde Folk mange Bøger hos jer?

Trojanen. Ney ikke uden Børn.

Chilian. Ligesaa hos os. Giøres der brav nyttig Projecter hos jer?

Trojanen. Jeg har endnu ikke seet et Project, som jo har været meget nyttig, fdrstaae for Projectmageren selv.

Chilian. Ligesaa hos os. Men er Tienestefolk noget hurtige hos jer?

33-34. er Tienestefolk noget hurtige] kløgtige, flinke.

Trojanen. Forbandet. En Tieneste-Pige hos os er saa hurtig og saa levende, at hun kand ikke blive en Maaned hos et Herskab, men forandrer Tieneste 12 Gange om Aaret.

Chilian. Ligesaa hos os. Men er Folk noget gudfrygtige hos jer?

Trojanen. Meget gudfrygtige.

Chilian. Giøre de og gode Gierninger?

Trojanen. Ney de giøre kun Bønner.

Chilian. Ligesaa hos os. Hvad er ellers Folks største Tiidsfordriv hos jer? Hør I Comoedier eller Opera?

Trojanen. Ja vist.

Chilian. Hvorledes ere jere Opera?

Trojanen. Pudseerlig nok; thi naar en Herre for Exempel vil bede sin Tienere trække sine Støvler paa, siger han det i Tremulanter og Sang, saasom = = Synger:

Hør, Claus! træk mig mine Støvle = = er paa.

Chilian. Det er ligesaa hos os.

Trojanen. Adieu, min Herre! jeg maa gaae; jeg er hans skyldigste Tiener af mit Hierte.

Chilian. Han mener vel ikke meget dermed?

Trojanen. Ney vist, det er sandt nok. Det er kun saa en Talemaade blant os.

Chilian. Ligeledes er det og hos os. Adios! Det er Synd, at vi skulle føre Kriig med det Folk, som ligner os saa meget i alting, og det for en Jomfrues Skyld, som har faaet Tvillinger. Men vi har giort alt for mange Kriigs-Beredelser for at staae fra vort Forsæt. Nu har jeg udspioneret Byens Tilstand, troer derfor, at den ikke skal kunne holde ud 8te Dages Beleyring. Kundskab om Fiendens Tilstand er den fornemste Post for en Kriigshær. Naar nu Byen blir indtagen, faaer dog enten Ulysses eller Holophernes Navn derfor, som gemeenlig skeer, og mit Navn blir maaskee ikke meldet om i Aviserne engang. Ey, det er dog Lapperie at være Subaltern. Men der seer jeg Kriigshæren komme.

Scen. 3.

[**Chilian.**] **Kriigshæren** kommer ind, og settes i Orden.

Holophernes holder saadan Tale: I stolte Riddere og Striidsmænd! vi ere hidkomne ikke for at vinde Lande eller at berige os, men for at hevne et Jomfrue-Rov, saa at aldrig nogen Kriig meer honnettement geführet ist. Speyler eder kun i mit Exempel, figter mandelig, og holder god Kriigs-Disciplinе. Det Fornemste, I har i Agt at tage, er eders Tempo, som bestaaer udi Ein, Zwey, Drey, og at I slaaer lige med Hænderne paa Patron-Tasken; thi naar det ikke tages i Agt, vil jeg ikke give 4re Skilling for Resten.

Ulysses. Hører, I gode Herrer! Førend vi begynder Beleyringen, er det best at skikke Chilian til Kong Priapus med en Olie-Green i Haanden at tilbyde ham Fred, om han vil overlevere den skiønne Helene.

De samtykker det allesammen.

Chilian. I gode Herrer! jeg vilde gierne ønske, at en anden maatte være Ambassadeur; thi det kand hende sig, at Kong Priapus, saasom han er en hastig Mand, kunde slaae Hovedet af mig, saa stod jeg der i en Maade uden Hoved.

Ulysses. Det har ingen Fare, Chilian! Hvis han lar hugge Hovedet af dig, skal vi giøre det samme ved 20 af de fornemste Trojaner, som først falder i vore Hænder.

Chilian. Det er got nok, Herre! men maaskee ingen af alle de tyve Hoveder skulde kunne passe sig til min Krop.

Ulysses. Ey, gak du kun hen. Han bryder ikke Folke-Retten.

Chilian. Ja ja, saa vil jeg da gaae.

Ulysses. Vi vil da retirere med Armeen saalænge.

Scen. 4.

Chilian alleene.

Hvor skal jeg nu i en Hast faae en Olie-Green? See her finder jeg een til all Lykke. Tar en Riiskost, som ligger paa

Theatrum, og legger den paa sin Arm. Til Spectatores: Ney min Troe er det ingen Riiskost, Mossiørs! Jeg veed, I ere jo ikke blinde. See, der kand I nu see, at det er en Oliegreen. I maatte vel have lidt Korn meer Respect for en Ambassadeur end at belee ham. Gid Fanden være jer Nar, seer I vel det? Nu gaaer jeg til Troja.

Banker paa.

Scen. 5.

Helene. Chilian.

Helene. Hvo er saa dristig, at han tør banke saaledes i Kriigs-Tide paa Trojæ Porter? Hvem vil I tale med? Jeg er Helene.

Chilian. See her, min hierte Jomfrue! skal hun selv have Umag at lukke op? Jomfruen kiender vel ikke mig igien?

Helene. Mig synes, jeg har seet ham tilforn.

Chilian. Jeg er Ambassadeur Von Chilian.

Helene. Ey, nu erindrer jeg mig, du est den stolte Ridder Ulyssis troe Tienere.

Chilian. Ney ellers Tak, ikke nu længer. Nu er jeg Ambassadeur extraordinair over den hele Armee, og dependerer af ingen uden af General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang. Hele Kriigshæren staaer i Gevehr for mig, naar jeg passerer; thi I maa vide, Jomfrue! at extraordinaire Ambassadeurs voxer ikke paa Træer.

Helene. Jeg troer heller ikke, at man kunde faae en Ambassadeur meer extraordinair, end du est. Men hvad er ellers dit Ærende?

Chilian. Jeg har en tienstlig Hilsen fra General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang, med Begiæring, at Kong Priapus vil overlevere Jomfrue eller lave sig til at imodtage en Beleyring.

Helene. Det kand du forlade dig til at jeg blir aldrig overleveret, saalænge der er een Mand tilbage i Troja. Det har Kong Priapus svoret paa.

Chilian. Ja I got Folk! saa maa I lave jer til at lide hvad som paafølger. Jeg maa strax hiem at tage Støvler paa; thi i Morgen haaber jeg at gaae i Trojansk Blod indtil Knæerne.

Helene. Ach u-lyksalig var den Time, jeg blev født, at jeg ved min Skiønhed skulde give Aarsag til saa stor Blods-Udgydelse. Det havde været mig langt bedre at være født vanskabt, saa havde jeg kunde levet fornøyet og i Roe, nu derimod er jeg forhadet og misundet af alle Fruentimmer, ja af Gudinderne selv formedelst min deylige Skabning.

Hun græder derpaa.

Chilian. Jomfrue! nu har jeg forrettet hvad mig offentlig er betroed; men som alle Ambassadeurs gierne har hemmelige Instruxer, saa har jeg Ordre at fornemme under Haanden, om Jomfruen har sin Møedom endnu.

Helene. Jeg svær dig til, Chilian = = =

Chilian. Ey, hvad Chilian! jeg heder hans Excellentz.

Helene. Jeg svær hans Excellentz til, at aldrig nogen Mands-Person har giort mig nogen Skade ved sin mindste Finger, siden jeg blev bortført.

Chilian. Ey, Jomfrue! det er ikke med Fingeren, man giør saadan Slags Skade. Jeg har kiendt en Mand, som begge Armene er afskudt paa, og dog har været stevnet over sex Gange for Tamper-Retten. Men jeg maa gaae.

[Helene gaaer ind.]

Scen. 6.

Chilian alleene.

Enten maa jeg være blind eller alle andre Mennesker; thi hun synes i mine Øyen ligere en Joremoer end saadan een, som Gudinderne skulde misunde for hendes Deylighed. Jeg tænkte, det første jeg saae hende, at det var Dorthe Per Bognmands, saaledes stikker hun i mine Øyne. Men jeg maa være blind saavel herudi som i alt andet i denne Hi-

storie. Nu maa jeg hen at sige Armeen Svar. Gevehr præsentier, I Carnalier! Men see, hvor de staaer og maaber. Ihr Herren! vi maa lave os til Kriig. De vil før vove det Yderste, end overgive Helene.

Scen. 7.

[Chilian. Kriigshæren.]

Ulysses. Nu haver I stolte Riddere hørt hvad Svar vi har bekommet fra Troja; maa derfor lave os til at angribe Staden med yderste Magt. Mig synes ellers, I gode Mænd! det er best, at een af os efter gammel lovlig Maneer tilbyder en Trojaner en Kamp. Nu veed jeg vel, at alles ridderlige Hoveder kløer efter en Laurbærkrantz, og alle forlanger at see for sig opreyst den Ære-Støtte, som Seyer-Herren kand fortiene; holder derfor raadeligst, for at hindre at Misundelses Sæd ikke skal saaes iblant os, at kaste Terninger derom. Hvem da Lodden tilfalder, ham kand Misundelse ikke følge, saasom ikke Almuens Yndest, Gunst og Faveur, men Lykken baner Vey for hans Hoved til Laurbær-Krantze. I ædle og stolte Riddere forstaaer mig vel?

Chilian sagte. Knap nok.

Ulysses. Bringer da hid nogle Terninger.

De kaster Terninger.

Chilian. Jeg har vel ikke Behov at kaste, I Herrer! saasom jeg ikke hører under Malicen, men er en civil Person, en extraordinair Ambassadeur.

Ulysses. Ey, Chilian! jeg har all for stor Respect for saadan gammel troe Tiener, som du est, at jeg skulde betage dig Leylighed at indlegge Ære, og forhindre den paa Hiul siddende Lykke at paasette dit Hoved den Krantz, som hun maaskee for dig alleene har flettet.

Chilian. Mener Herren, at jeg er bange? Jo jo, jeg torde min Troe tage Hector selv paa min Samvittighed; men det lader sig umuelig giøre. Herren veed jo selv, hvor

forbandet satyrisk Folk er. De har nok at snakke om ligevel, nemlig at vi løber som galne Folk fra Huus og Hiem, Hustrue og Børn, for at faae tilbage et Qvinde-Menneske, som en anden, nemlig Paradis, Kong Priapi Søn, har haft et heelt Aar, og imidlertiid = = = jeg tør ikke sige meer. Hvo veed hvad vore Hustruer kand spille os for Puds, mens vi ere borte? Jeg veed nok, at en vis Mand reyste saalænge udenlands for at igienfinde sin eneste Søn, som var ham frarøvet, at han fandt 4re Sønner, da han kom tilbage, men var ikke synderlig fornøyet dermed. Skal de endogsaa faae dette at glose over i Aviserne, at jeg som en civil Mand, en Ambassadeur er udskikket af Armeen at fodre en Trojaner til Kamp, saa bliver det sidste verre end det første.

Ulysses. Ey, skam dig, Chilian! at lade dig merke med saadant. Jeg befaler dig strax at kaste.

Chilian kaster to Sexer. De løfter alle Hattene, og gratulerer. Hør, I gode Herrer! jeg seer nok, at dette sigter paa mig; jeg vil døe paa at det er falske Terninger. Jeg har aldrig kunnet kaste Sexer alle min Livs-Tiid tilforn, og nu skulde jeg just træffe dem.

Ulysses. Giør mig ingen Skam, Chilian! Jeg roseb dig tilforn for Generalen for din Tapperhed. Gak strax og lav dig til Kamp, jeg skal laane dig mit eget Sværd Dyrendall, som er smurt med Drage-Blod. Still dig ikke saadan an; thi man skulde tænke, du var bange.

Chilian. Jeg er min Troe ikke bange; men jeg er en Politicus, det veed Gud og hver Mand, derfor kand det ikke staae mig an at slaaes. Havde jeg ikke været en Politicus, saa havde jeg skiøttet Fanden derom; men jeg kand ikke beqvemme mig til at giøre noget, som min Characteer er u-anstændigt. Jeg vil staae paa den civile Stands Ret, tiene i Freds-Tider som en ærlig Mand og vove mit Liv og Blod for Politien; men dette har jeg intet at bestille med.

32-33. Liv og Blod for Politien] for det Politiske, for Diplomatien.

Holophernes. Her maa holdes en Kriigs-Ret over ham; vi merker nok, at han vil ikke til med det Gode.

Chilian. Ach I gode Herrer! førend jeg lar en Kriigs-Dom gaae over mig, beqvemmer jeg mig heller dertil. Men dette vil jeg kun bede, at der maa blive giort slige Anstalter, at den, som jeg skal slaaes med, ikke legger Haand paa mig; thi det er mod Folke-Retten at legge Haand paa en Ambassadeur.

Holophernes. Hør, I stolte Riddere! paa det man kand faae de Statsgriller af hans Hoved, saa vil jeg giøre ham til Oberst; og saa ophører all Hinder.

Chilian sagte. Skam faae den, der lærte dig det, din lange Hund! Chilian blir bevæbned fra Top til Taa. Jeg maa vel have et Glas Finkel-Jochum i det ringeste, før jeg gaaer til Striid?

Drikker ud Glasset. De raaber allesammen: Til Lykke! og retirerer sig til Side et lidet.

Ulysses. Naar du kommer med Seyer tilbage, maa du være vis paa en Laurbær-Krantz.

Chilian sagte. Jeg skiøtter aldrig om Laurbær, uden jeg seer dem paa en Postey eller Tærte.

Scen. 8.

Chilian alleene.

Skam faae den, der først fandt paa Kriig. Det er jo u-rimeligt, at Folk skal gaae hen og myrde dem, som man ikke kiender. Men jeg hitter nok paa et Middel til at fixere dem. Jeg vil see, at jeg kand faae fat paa Paradises Tiener Marcolfus. Jeg var i Selskab med ham tvende Gange i Ithacien, hvor vi drak Duus sammen. Jeg vil stikke ham et Par Mark i Næven for at han skal løbe for mig. Hør, I Trojanske Mænd! jeg har noget Vigtigt at tale med Paradises Tiener Marcolfus. Jeg beder, at han maa skikkes ud til mig.

Scen. 9.

Chilian. Marcolfus. [Kriigshæren.]

Chilian. Serviteur, Marcolfus! Tak for sidst.

Marcolfus. See her, Chilian! Hvor est du kommen til at gaae i Harnisk?

Chilian. Jeg veed jo, at man maa være bevæbned i Kriigs-Tiider. Du har jo ogsaa faaet et Lysespid ved Siden.

Marcolfus. Men hvorfor er I kommen hid med saa stor Magt at beleyre vores Stad? Mig synes, at det er ikke Umagen værdt at giøre saadan Allarm for et Qvinde-Menneskes Skyld.

Chilian. Mig synes min Troe det samme. Jeg var og saa dristig i Dag, at jeg sagde General Holophernes det samme lige i hans Næse. Du og jeg, Marcolfus! ere kun Tienere; men jeg troer, vi ere de Eneste, som ere kloge, baade uden og inden Staden.

Marcolfus. Ha ha ha! jeg troer min Troe det samme. Den Helene, som man slaaes om, vilde jeg mare ikke ligge hos, om hun vilde give mig en Daler for Natten. Jeg saae mange kiønne Folk i Ithacien af ringe Stand, som man kunde faae for 28 ß. En Kone ved Navn Polidora, som boede paa et Hiørne lige ved den store Ægyptiske Marmorstøtte, som jeg betiente nogle Gange, kostede mig ikke mere.

Chilian. En Kone ved Navn Polidora?

Marcolfus. Ja Polidora.

Chilian. Som boede paa et Hiørne?

Marcolfus. Ja vist paa et Hiørne.

Chilian. Lige over for den Ægyptiske Støtte?

Marcolfus. Som jeg siger. Men hvorfor blir du saa bestyrtset? Jeg skulde ikke haabe, at det var din Hustrue.

Chilian. Jo det var min Hustrue, Marcolfus! Hun skal faae en U-lykke, naar jeg kommer tilbage.

Marcolfus. Det giør mig ondt, min hierte Broer! at jeg mod min Villie har giort dig til Hanrey.

Holophernes. Hvad mon det betyder, at de tvende Kiæmper taler saalænge sammen, førend de slaaes?

Ulysses. Jeg kand tænke, Hr. General! at de opregner hin andens Genealogier, Byrd og Blod samt Forfædres Bedrifter, førend de begynder Striden.

Chilian. Hør, Marcolfus! jeg vil gierne tilgive dig din Forseelse, dersom du vil giøre mig en liden Tieneste.

Marcolfus. Hvad skal det være, Svoger? Maaskee du vil ligge hos min Hustrue igien, at vi kunde komme i dobbelt Svogerskab?

Chilian. Ney det er noget andet. Jeg er udskikket af Kriigshæren at udfodre en Trojaner til Kamp, men mod min Villie. Thi Chilian har altiid tordt see under Øyen hvilken Karl det skulde være; men jeg vil tiene dig, min hierte Broer! hvorfor skulde jeg gaae hen at myrde een, som aldrig har giort mig imod? Det var jo bestialsk, om jeg maatte saa sige. Nu vil jeg bede dig, at du vil lade som du slaaes med mig nogen Tiid, og endelig give dig paa Flugten. Du giør mig en stor Tieneste, og taber intet derved; thi de Trojaner veed ikke, hvorfor du est hidkommen, men mine Folk staaer og venter paa Udgangen af Slaget.

Marcolfus. Vil du da love mig, at om jere Folk faaer Byen indtaget, at de vil spare mig og mine Forældre?

Chilian. Ja jeg svær dig det til.

Trompetterne blæser. De slaaes qvants-viis sammen. De andre Høvdinger falde paa Knæe, og beder Chilian Lykke.

Ulysses. Hey staae dig vel, Chilian! Kriigshærens Ære henger af denne Kamp. Ach Himmel, nu er det ude med os, nu faaer Fienden Overhaand. Skal vi hen til Undsetning?

---

16. men jeg vil tiene dig] jeg skal sige dig, jeg beder dig betænke. — 27. De slaaes qvants-viis sammen] paa Skrømt, for et Syns Skyld.

Holophernes. Ney det er mod Kriigs-Maneer.

Ulysses. Det er ikke meer nødigt, Hr. General! nu seer jeg, han kommer sig igien. Hey frisk Mod, Chilian! saa vinder du vist nok Seyer. Fienden vender alt Ryggen. Vi ere frelste.

De gir alle et stort Glædes-Skriig, og Chilian forfølger Marcolfus til Porten. Chilian blir med Triumph ført til Leyren, og en Laurbær-krantz med Trompetternes Lyd blir sat paa hans Hoved.

ACTUS III.

Scen. 1.

Hovdingerne for Armeen. Chilian.

Ulysses. Ihr Herren! efter den sidste Victorie og Hectors Død kand vi strax angribe Asiens Dronning, jeg mener den stolte Stad Troja, hvis tredobbelt taarnede og med Teglsteen tækkede Mure ikke skal længe modstaae vor Magt. Men førend vi skrider til Beleyring, synes mig, det er best at raadføre os med en Troldmand, der efter gamle udi slige Tilfælde brugelige Maader kand ved sine Konsters Sortthed udkalde af Plutarchi mørke Boelig een eller anden Geyst, som kand sige os Beleyringens Udgang. Hør, Chilian! lad den udi naturlige Videnskaber hart ad guddommelige Tiresius komme hid.

Chilian. Jeg veed ikke, Herre! om saadan Slags Ambassade kand staae mig an. Dog vil jeg gierne gaae; thi jeg har selv Lyst at vide, hvordan denne Kriig vil falde ud.

Gaaer ud.

Ulysses. Den store Tiresius, Ihr Herren! er vel blind, men seer dog de Ting, som ere skiulte for os. Hans Blindhed reyser sig deraf, at saasom han eengang blev udvaldt til Dommer mellem Læge-Konstens og Musikkens Gud Apollonius og Gudernes Ober-Førster Pan, for at dømme hvo der spillede konstigst paa det ædle og fast guddommelige Instrument

Cithara, han da uforsigtig i sin Ungdom tildømte Pan Seyeren, hvorudover den himmelske Doctor Medicinæ Apollonius straffede ham med Blindhed. Men da han besværgede sig derover hos Jupitrem, rørede sig Gudernes Monarchs Indvolde af Medynk over Tiresium, at han begavede ham med Magt at udfodre Geysterne von des höllischen Gottes Plutarchi Wohnungen, af hvilke han kand faae at vide tilkommende Ting. Men der seer jeg han kommer.

Scen. 2.

Tiresius. Chilian. De andre.

Ulysses. Hør, du vise Tiresius, som Guderne har begavet med tilkommende Tings Videnskab! vi Græske og Mesopotamiske u-overvindelige Heldte har kaldet dig hid, for at faae at vide, hvor længe vi skal ligge for den tredobbelt murede Stædernes Dronning Troja, førend vi overvinder den. Vi vide, at ingen Ting er skiult for dig, du overgaaer Nestorius selv udi Alder og Forstand, saa viidt som Glas-Himmelen overgaaer Jorden; siig os derfor ubesværget noget om denne Kriigs Udgang, og fortryd ikke paa at vi har udkaldet dig af din Boelig og forstyrret din Roe.

Tiresius. I ædle Græske og Mesopotamiske Heldte, hvis store Mandboms-Gierninger har opfyldt alle Verdens Hiørner! I ere alle nogle Narre, og løbe med Liimstangen. Gaaer smukt hiem igien og tar vare paa jere egne Hustruer, og lader mig være i Roe.

Gaaer bort.

Ulysses. Holdt, du gamle halsstarrige Mand! Vi slipper dig ikke, førend du fyldestgiør vor Begiæring.

Tiresius. Jeg er udmattet af Alder, min Tiid er omme, og min Spaadoms-Geyst for længe siden forgaaed.

---

3. da han besværgede sig] besværede, beklagede sig. — 18. siig os derfor ubesværget] ubesværet, uden Fortrydelse.

Ulysses. Hør, min troe Tiener Chilian! lad denne halsstarrige gamle Mand slutte udi gyldende Lenker og kaste udi Fengsel.

Chilian sagte. Hvor skal jeg faae de gyldende Lenker? Om Generalen selv vilde henge sig, saa er her intet uden Reeb dertil. Men jeg kand tage et gammelt Reeb, det kand nok passere for Guldkiæde, ligesaa vel som Riiskost for Oliegreen.

Tiresias. I ædle Riddere! sparer mit Liv. Jeg har ikke vægret mig for at sige Krigens Udgang af Ondskab eller Halsstarrighed; men min Spaadom fører noget Bedrøveligt med sig, som vil forskrække den hele Kriigshær.

Ulysses. Siig kun frit ud, og døls intet for os.

Tiresias. Eftersom I byder mig at sige alting reent ud, saa vil jeg ogsaa intet dølge. Troja kand ikke overvindes, og I med Seyer ikke komme tilbage, med mindre Ulyssis troe Tiener, den kloge og mandhaftige Chilian, blir opoffret og døer for den hele Kriigshær.

Gaaer bort.

Ulysses. Ey, ikke andet? Det giør min troe Tiener Chilian gierne.

Chilian sagte. Faae den en U-lykke, der giør.

Ulysses. Han vil byde sig selv dertil, om jeg ellers kiender ham ret.

Chilian sagte. Du maa kiende Dievelen. Jeg maatte jo være gal, om jeg giorde det.

Ulysses. Han vil giøre det med Glæde.

Chilian sagte. Hvilken forbandet Snak! Jeg saae heller, at den hele Kriigshær blev hengt, førend jeg skulde miste min mindste Finger.

Ulysses. Hør, Chilian! jeg forkynder dig et glædeligt Budskab. Du est af Guderne udvaldt til et Instrument, hvorved Seyer alleene os skal forhverves. Oraklet siger, at du skal opoffres, og ved din Død Kriigshæren reddes.

Chilian. Men, Herre! Oraclet maa ikke være rigtig i Hovet, ellers kunde det ikke forlange saadant.

Ulysses. Kand vel noget Budskab være angenemmere for en ædel Siæl, der elsker sit Fæderneland, end at døe for dets Frelse?

Chilian. Det er jo et skiønt Budskab: Glæd dig, thi du skal henges.

Ulysses. Her hielper ingen Snak, Chilian! Hvis du ikke frivillig beqvemmer dig dertil, skal du tvinges med Magt.

Chilian. Ach I gode Herrer! haster ikke med at udgyde christen Blod; det kand umuelig være Oraclets Mening. Denne Tiresius er jo saa gammel, at han gaaer i Barndom. Han undskyldte sig jo først selv, at han for Alder ikke kunde spaae. Men vi har selv truet ham til at spaae, og han, for at komme paa fri Fod igien, har pladdret noget ud, hvad som først kom ham i Munden. Her er ellers en anden bekiendt Prophet ved Navn Nabocodonosor, som har spaaet lykkeligen i mange Aar, og er langt høyere agted end Tiresius; lad os først høre hans Mening. Han vil giøre sig en Ære af at sige os frivillig vor Skiebne; thi naar man tvinger Propheter, spaaer de aldrig Got. Thi at spaae og giøre Vers maa være utvunget.

Mithridates. Chilian har derudi ikke stor U-ret.

Ulysses. Lad da den Prophet strax komme hid.

Chilian sagte. Nu skal jeg min Troe narre dem brav. Jeg skal selv agere Prophet og spaae tvert imod den anden.
[Gaaer ud.]

Mithridates. Jeg har hørt meget tale om den Prophet Nabocodonosor. Hans Spaadoms-Aand skal overgaae alle andres; hvis vi kand formaae ham dertil, da er ingen Tvil paa at han jo siger os Krigens Udfald.

Ulysses. Men i Fald hans Spaadom er imod den forriges, hvem skal vi da troe?

Mithridates. Det er rimeligst at troe den, som spaaer utvungen; thi udi Tiresii Tale, kunde man see, var ikke uden

Ondskab, eftersom Trudsler opirrede ham at giøre os Ondt. End om han havde sagt, at det var Gudernes Villie at opoffre Generalen selv, skulde vi derfor have giort det? Jeg kand troe, at dersom den anden Prophet siger det samme, maa vi efterleve det. Men vi maa føre os anderledes op mod ham, give ham gode Ord og giøre ham Løfter, i Fald Udgangen svarer til hans Tale.

Ulysses. Men hvad synes Eders Høyhed vi skal giøre med den anden, i Fald vi fornemmer, han har bedraget os?

Mithridates. Vi skal tractere det med Foragt, thi det tiener ikke, at man har meget med Propheter og Poeter at bestille; omkommer man en Prophet, saa giør man ham til en Martyr, og straffer man en Poet, saa reyser man ofte Æres-Støtter op for ham. Men der seer jeg en Mand komme udi en selsom Dragt. Det er uden Tviil den store Prophet.

Scen. 3.

Chilian med et langt Skiæg og en breed Hat, som staaer ham ned i Øyene. **Personerne af den forrige Scene.**

Chilian førende et fremmed Maal. I tappre Heldte! I ere bekymrede om at vide Krigens Udgang. Thi i Nat aabenbarede een sig for mig i Søvne, der sagde: Giør dig rede og gak til den Græske Leyr, siig Anførerne alt hvad dig blir lagt i Munden, giendriv Tiresii falske Tale, og hindre det Mord, som han har raadet dem til at begaae mod den udi militaire og civile Sager uforligelige Mand Chilian.

Ulysses. Saa har da Tiresius ført falsk Tale for os?

Chilian. Ja vist. Men I har selv været Aarsag derudi, i det I har villet lagt Haand paa en Prophet og nødet ham til at forkynde de Ting, som alleene havde blevet Aarsag til jer U-lykke; thi just udi samme Chilians Conservation bestaaer den hele Kriigshærs Velfærd.

Ulysses. Ach siig os da ubesværged, o vise Mand! hvad vi skal giøre, og hvad Udgang Krigen skal have.

Chilian. Gudernes Villie er, at I skal ikke sette den store Chilian udi nogen Fare; thi hvis han kommer noget til, vil dette Tog have en u-lykfalig Ende. Dette vidste Tiresius forud, og derfor af Hevngierighed raade til at offre ham op. I skal derfor skaane ham udi Beleyringen og ikke føre ham i noget Slag, men betiene jer alleene af ham som en god Raadgivere. Krigen skal ellers vare længe; men I skal omsider forstyrre Troja og med Triumph komme til eders Fæderneland igien. Dette er alt hvad jeg har Befaling at sige eder, I ædle Riddere! Nu maa jeg begive mig til min Boelig igien.

Ulysses. Ach vise Mand! fortørnes ikke over at vi spørger om noget: Siig os, hvoraf vi skal vide, at din Tale er rettere end Tiresii.

Chilian. I vantroe Mennesker! hvordan skulde jeg vide hvad som eder tilforn er hendet med Tiresio, med mindre jeg havde Aabenbaringer? Hvordan kunde jeg sige saadant med alle Omstændigheder?

Ulysses. Vi tænkte, maaskee vores Sendebud havde underrettet dig derom.

Chilian. Jeg svær ved Spaadommens Gud Apollonius, at jeg i Dag ikke har talet med noget Menneske, førend jeg kom hid.

Ulysses. Siig mig da ubesværget, hvo jeg er.

Chilian. Du est den store Ulysses von Ithacia. Din Gemahl er Penelope. Din eneste Søn, som er 3 Aar gammel, heder Telemachius, din Datter Rosmarina. Her staaer Mithridates, Kongen af Mundien, og her Holophernes, Græven af Bethulien.

Ulysses. Ach nu seer vi, at intet er skiult for dig, o vise Mand!

Chilian. Vær da ikke saa vantroe meer.

Gaaer ud.

---

4. raade til at offre] raadte, raadede.

Mithridates. Denne kunde man høre var en ret Prophet.

Ulysses. Ja han veed ogsaa forbigangne Ting.

Mithridates. Hans Raad maa vi derfor efterfølge.

Ulysses. Vi vil strax slagte Oxen og Faar og anrette ham et Offer.

Mithridates. Vi maa tøve først, til Chilian kommer tilbage, saasom intet herefter maa foretages uden hans Raad. Men der seer jeg han kommer og seer meget bedrøvet ud.

Scen. 4.

Chilian i sin forrige Dragt. **De andre.**

Chilian. Ach jeg elendige Menneske! jeg kand ikke finde den Prophet, som jeg leder efter, og som kunde redde mig. Dog naar jeg ret betænker mig, har jeg ingen Aarsag at græde, men maa heller glæde mig over at ved min Død Armeen kand frelses og Seyer forhverves. Ach I ædle Riddere! jeg har siden eftertænkt, hvilken Ære det er for mig at opoffres paa saadan Maade. Jeg vil derfor med Glæde døe, men begiærer kun, at der maa opreyses en Æres-Støtte for mig med saadan Peritaphium: Herunder hviler den store Chilian = = = I hitter nok selv paa Resten.

Ulysses. Ney det være langt fra, min troe Tiener! Din Person er alt for kostbar til at opoffres; thi i dit Liv bestaaer den hele Kriigshærs Frelse.

Chilian. Ney I gode Herrer! jeg vil ikke leve, eftersom Smaraculum eengang har afsagt Dommen.

Ulysses. Vi har faaet anden Oplysning siden. Du skal leve og forvares som en Øyesteen, som det kostbareste Klenodie og Pallatium.

Chilian. Jeg hører nok, at Misundelse regierer hos jer. Dersom I ikke vil opoffre mig, skal jeg opoffre mig selv.

Trækker sin Kniv ud. De 3 Anførere falde paa Knæ, og beder høre først hvad som er skeed.

Chilian. Stat kun op igien, og lad mig høre.

Ulysses. Den store Prophet Nabocodonosor er i din Fraværelse af sig selv kommen til os, og har underrettet os om Tiresii falske Spaadom, at saasom han vidste, at udi din Conservation Kriigshærens Velfærd bestod, han da af Hevngierighed raade os til at opoffre dig. Derfor skal du være forskaaned for at være med udi nogen Fare.

Chilian. Ey, vil man giøre mig til en Coujon? Ney det skal aldrig skee; jeg er alt for mandig og storhiertet til at jeg skulde vægre mig for noget Slag. Jeg vil være med, hvor Faren er størst.

Ulysses. Ney Chilian! det tillader vi aldrig.

Chilian. Skulde jeg sidde stille, medens de andre vove deres Liv? Ney jeg vil heller døe end beqvemme mig dertil.

Ulysses. Ach Chilian! styr dit martialske Mod.

Chilian. Det er mig umueligt; jeg har alt for meget Fyr og Flamme dertil. Min Hoved-Passion er at gaae en mandig Fiende under Øyne.

Anførerne paa Knæ igien. Ach Chilian! modereer din Hoved-Passion; all vor Velfærdt bestaaer i din Frelse.

Chilian. Stat kun op igien. Jeg vil da stræbe at tvinge min Hidsighed saa meget, som mueligt er.

Ulysses. Naar Byen blir indtagen, skal du have Frihed at tage det Kostbareste af all Byttet forud. Din Forretning udi Beleyringen skal være at hindre Fienden Tilførsel, hvorfor du skal blive staaende ved denne Post, medens vi angribe Staden. Bliv da her med de Ryttere, som vi beskikker dig. Nu gaaer vi hen at giøre en Begyndelse til Beleyringen.

De gaaer bort.

Scen. 5.

Chilian alleene.

Jeg merker, at jeg kand narre disse Karle ligesaa meget, som jeg vil; havde jeg ikke hittet paa den Invention at agere Prophet, havde de virkelig offret mig op. Hvis jeg kand fixere dem i andre muelige Tilfælde, skal det være mig en

Fornøyelse; thi de løbe alle med Liimstangen. Giver nu Agt paa om jeg ikke staaer vel paa min Post med mit Regiment Ryttere. Er det ikke et skiønt Regiment? Alle stærke og handfaste Karle, skiønne Heste, herlig Mondering. Jeg troer, aldrig saadant Regiment Ryttere nogen Tiid er bleven seet. Hører, Karle! seer vel til, at intet kommer ind i Staden; hvis den allermindste Fleskeskinke blir indpractiseret, skal jeg lade det hele Regiment henge. Hører I vel? De Fæhunde kand ikke svare. Troe mig, at Gierningen skal svare til Ordene. Wer da? Løber om Theatro. Hvor vil du hen? Du vil nok til Troja, hvad? Har du Pas? Du kommer ingensteds uden Pas. Vil du tilbage, siger jeg. Zurück, eller du faaer en U-lykke. Saa pak dig bort; her kommer ingen ind i Byen uden Pas, ikke en graae Kat. Men der seer jeg en anden gammel Skielm komme, ham maa jeg examinere. Hillemænt, det er min Herre Ulysses. Men hvor Pokker har han saa hastig faaet dette lange Skiæg?

Scen. 6.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Nu er det paa det tiende Aar, vi har ligget for Troja og imidlertiid mistet saa mange store Høvdinger tillige med General Holophernes selv, som for 3 Aar siden saa u-lykkelig omkom i det store Udfald.

Chilian sagte. Merker I vel, Mossiørs! er det ikke noget forbandet Tøy? Jeg har staaet her i ti Aar. Jeg vil ikke disputere, om det er ti Aar eller ey; men det veed jeg, at jeg ikke har faaet hverken Vaadt eller Tørt i de 10 Aar, og det kommer mig for, som jeg kunde faste 10 Aar endnu.

Ulysses. Ach min troe Tiener Chilian! jeg glæder mig ved at see dig staae med saadan Bestandighed paa den samme Post, hvor jeg beordrede dig for 10 Aar siden.

Chilian. Jeg har min Troe ikke rørt mig af Stedet siden. Men hvad har de andre bestilt midlertiid? Mig synes,

man kunde have lagt hele Verden øde i saa lang Tiid med saadan stor Magt.

Ulysses. Nu har vi sat os for at giøre en General-Storm og enten alle at omkomme eller erobre Staden; bliv du her imidlertiid, og see vel til, at der ingen Tilførsel skeer.

Scen. 7.

Chilian alleene.

Alt dette Tøy kommer mig for, ligesom det var en Tydsk Comoedie; thi om jeg stod paa mit Hoved, saa kand jeg ikke begribe, hvor de 10 Aar kunde løbe saa hastig. Til Spectatores. Men hør, I got Folk! hvis nogen af jer understaaer sig at føre saa meget som en Kringle til Staden, skal I have med mig at bestille. Men hør hvilken Allarm! Byen er over; jeg hører somme raabe Victori, og andre Qvarteer. Vi vil imidlertiid blive staaende her for at hindre Tilførsel. Hey jeg seer alt vore Faner planted paa Muren. Gid nu Fanden staae her længer, vi maa ogsaa have noget af Byttet.

13-14. Byen er over] er ovre, har overgivet sig.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach Chilian! jeg har forsøgt alle Midler til at stille Neptuni Vrede; men Bønner, Offringer, alting er forgiæves. Nu har vi flakket saaledes om i tyve Aar siden Trojæ Erobring fra eet Sted til et andet, indtil vi omsider er kommen hid til Cajanien, hvor os vel af Dronning Dido er lovet Undsetning af Skibe til at befodre vor Reyse med, men ach den ene Tiid gaaer bort efter den anden, og jeg frygter, det vil vare længer, end vi tænker. Thi jeg frygter for noget, som jeg tør ikke tænke paa. Jeg frygter, Chilian = = =

Chilian. Hvad frygter Herren for?

Ulysses. Jeg frygter, at Dido er bleven forliebt udi mig.

Chilian. Maaskee = =

Ulysses. Ach jeg u-lyksalige Mand! hvis det er saa, Chilian! kommer vi aldrig herfra.

Chilian. Vil ikke Herren tage ilde op, om jeg spør ham, hvor gammel han var, da han reyste hiemme fra?

Ulysses. Jeg var udi min blomstrende Alder, ikke over 40 Aar.

Chilian. Got; 40 Aar først, og siden 10 Aar i Beleyringen, det giør et halv hundrede, og 20 Aar paa Hiemreysen, det giør 70. Den gode Dido maa være da en stor

Elskerinde af Antiqviteter, eftersom hun er saa koldsindig mod saa mange unge Mennesker, som hun kunde gaae Ball udi, og blir forliebt udi en ældgammel skiægget Mand.

Ulysses. Hør, Chilian! jeg vil ikke høre saadan Raisonnering, du maa giøre en falsk Regning. Jeg er endnu i min beste Alder. Naar du seer en Ting for Øyne, maa du ikke tvile meer derom. Om du saae Snee midt om Sommeren, maatte du ikke sige: Det er ikke mueligt, at det er Snee, thi det er jo Sommer. Nok var det jo dig, at du saae Sneen for dine Øyen.

Chilian. Jeg merker nok, Herre! at jeg maa tage Fornuften fangen i alting, som os er hendet. Jeg vil da ikke meer tvile derom, men heller tænke paa hvorledes vi kand rede os ud af denne Snare.

Ulysses. Hvorledes skal vi da rede os fra denne overhengende U-lykke?

Chilian. Der er intet andet Middel, end at vi stiæler os hemmelig af Landet.

Ulysses. Ja du har Ret, Chilian! Jeg maa da strax hen og overlegge den Sag med mine troe Staldbrødre; bliv du imidlertiid her saalænge.

Scen. 2.

Chilian alleene.

Gid jeg havde en Prise Tobak, at jeg kunde faae Luft; thi jeg er ligesom jeg er gall i Hovedet. Jeg er vis paa at naar min Herre kommer tilbage, saa siger han igien, at det er 10 Aar siden, han talede med mig sidst. Vi bliver virkelig 5 eller 6000 Aar gammel, førend vi kommer hiem til vort Fæderneland; thi jeg merker, at vi løber ikke med Tiden, men Tiden løber fra os, og vi blir staaende. See her har jeg endnu et Stykke Engelsk Ost, som jeg bragte med mig fra Ithacien for 30 Aar siden. Den er gandske frisk endnu. Det er ikke alleene Tiden, som løber fra os, men ogsaa

Jorden, vi staaer paa; thi mange Gange, naar jeg stikker min Pibe an, er vi udi den østre Kant af Verden, og inden jeg har smøget Piben ud, er vi udi den vestre Kant deraf.

Scen. 3.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach Himmel, er det mueligt, at saadant kand være til i Naturen?

Chilian. Hvad er nu paa Færde, Eders Naade?

Ulysses. Ach Chilian! jeg havde aldrig kundet bildet mig saadant ind, hvis jeg ikke havde seet det med disse mine Øyne.

Chilian. Hvad er det da, Herre?

Ulysses. Ach Dido, Dido! hvad Ont har jeg giort dig, at du saaledes skulde øve dine Troldoms-Konster mod mine kiære troe Staldbrødre?

Chilian. Er de da blevet forhexet?

Ulysses. Hør, Chilian! en forunderlig Historie, hvis Lige er aldrig hendet fra Deucalions Flod indtil denne Tiid. Jeg har udi disse 4re Uger, siden jeg talede med dig sidst = =

Chilian. Er det da ikke meer end 4re Uger? Jeg tænkte, det havde været 4re Aar.

Ulysses. Jeg har, siger jeg, udi 4re Uger overlagt med mine Staldbrødre at reyse hemmelig herfra. Vi vare allerede færdige til at gaae om Bord, da Dido, faaende et Nys derom, for at hindre vor Bortreyse, ved Troldom forvandlede alle mine Staldbrødre til Sviin.

Chilian. Ey, det kand ikke være mueligt, naadige Herre! Sagte. Thi de vare jo Sviin tilforn.

Ulysses. Ach det er alt for sandt, Chilian! Jeg tænkte, at mine Øyne slog mig feyl, og talede til dem. Men Maalet var forandret efter Skabningen; thi i Steden for Svar gryntede de imod mig. Jeg tog derfor strax Flugten af

Frygt for at blive forvandlet til et Sviin tillige med dem. Men see der kommer de, jeg tør ikke blive her længer.

Gaaer bort grædende.

Scen. 4.

Ulyssis Staldbrødre krybende paa Hænder, og gryntende som Sviin. **Chilian.**

Chilian. Ha ha ha ha ha ha ha ha! gid Drolen splide jer ad allesammen. Nu har jeg aldrig mine Dage seet Magen.

Svinene. Øh øh øh øh øh øh øh øh øh øh øh.

Chilian. Hør, Karle! hvad Fanden rider jer? Er I galne?

Svinene. Vi ere Sviin, Fallill! Øh øh øh øh øh.

Chilian. I maa være Fanden ikke Sviin.

Svinene. Øh øh øh øh øh øh.

Chilian begynder og at krybe, og siger: Øh øh øh. Hør, Karle! er det vist, at I ere Sviin?

Svinene. Øh øh øh øh.

Chilian. Nu, er I da Sviin, saa skal I mare have Sviins Confect. Fort æder mig op denne Koekase, som her ligger.

Svinene. Vi er inte suulten, Fallill! Øh øh øh øh.

Chilian pidskende dem med en Svøbe. Fort, siger jeg, æder mig op denne Koekase, eller jeg slaaer jere Svine-Rygge i Stykker. Fort fort, er I Sviin, saa er det jo jer beste Mad. Prygler dem dygtig. Svinene reyser sig, og blir til Mennesker igien, og siger: Saa sandt vi er ærlige, saa skal I betale os disse Slag, min go Monsieur Wegner! Er det ikke uforskammet at forderve den hele Historie saaledes?

Løber ud.

---

28. min go Monsieur Wegner] Henrich Wegner hed den Skuespiller, der i Stykkets Nyhed spilte Chilians Rolle.

Scen. 5.

Ulysses. Chilian.

Chilian. Jeg fordervede ikke Historien, jeg giorde dem til to-benede Sviin igien, som de var tilforn. Men der kommer min Herre tilbage.

Ulysses. Ach Chilian! er de alt borte igien?

Chilian. Ja Herre! de ere borte, og gaaer nu paa to Been ligesom tilforn.

Ulysses. Er de da ikke Sviin mere?

Chilian. Det siger jeg ikke, det være langt fra; men jeg har alleene ved Lægedom bragt det saa viidt, at de gaaer paa to Been igien.

Ulysses. Ach du store Æsculapii Søn! du est værd, at Tempel og Altar skulde oprettes dig til Ære. Af hvilken Gud eller Gudinde har du lært saadan himmelske Konst?

Chilian. Jeg lagde mig lidt paa Marken, og med bittre Taare begrædede vore Folkes U-lykke. Midt udi Graaden faldt jeg udi Søvn, og da aabenbarede sig for mig Proserpina, den Gudinde for Lægedom (er det ikke saa, hun heder?), og sagde: Chilian! jeg har bønhørt din Graad og dine Bønner. Stat op, og skiær en Green af den første Birk, du finder paa din venstre Haand. Det er et helligt Træe, som endnu intet Menneske har rørt ved. Saa snart du rører dine Landsmænd dermed, skal de reyse sig og gaae paa to Been som tilforn. Hvilket og skede. Om de er Sviin endnu eller ey, det skal jeg ikke sige. Vist er det, at de seer ud ligesom tilforn, gaaer paa to Been, og taler; thi de skieldte paa mig, fordi jeg rørte dem noget stærkt med den hellige Green.

Ulysses. Ach Chilian, min Forløser! lad mig omfavne dig.

Chilian. Serviteur! Det skulde være mig en Fornøyelse, om Herren ogsaa blev et Sviin, at jeg kunde have den Lykke at curere ham ogsaa.

Ulysses. Hør, Chilian! her er ikke lang Tiid at give bort, Skibet er gandske færdig. Lad os hen og samle Folket sammen, at vi stiltiende kand komme bort i en Hast. See der er Dido, vi maa løbe.

Scen. 6.

Dido. En Kammertiener.

[**Dido.**] Ach hvo skulde have tænkt, at jeg, som i saa lang Tiid har været et Exempel udi Kydskhed og Koldsindighed for alle andre, skulde nu udi min Enke-Stands 10de Aar brænde af Elskovs Lue? Ach Ulysses! u-lykfalig var den Tiid, paa hvilken du satte din Foed paa Cajanien, u-lykfalig den Vind, som bragte dig hid, u-lykfalig den Bølge, som foraarsagede det Skibbrud, hvorved min Ære og Reputation vil lide stor Skibbrud. Ach Diana, Diana! hvad har jeg syndet mod dig, at du skulde saare saaledes mit Hierte med dine Elskovs-Pile?

Rasmus. Naadige Frue vil sige Cupido.

Dido. Ja det er sandt: Ach Cupido, Cupido! du har saaret mit Hierte til Døden og anstukket mig saaledes med Elskovs Lue, at jeg ingen Lise har Nat eller Dag.

Rasmus. Skam faae Cupido, han maatte ogsaa have saaret Ulysses. Men jeg kiender den Slyngel; naar han skyder en forliebt Piil i een, som elsker, saa skyder han gierne en koldsindig Piil i den, man elsker, alleene for at plave Folk desmere. Saa er det gaaet mig; thi alle de, som jeg er forliebt udi, vender mig Ryggen, og de, som jeg ikke kand lide, brænder af Kierlighed til mig. Og dog skal man rette Tempel op og offre til saadan Karl. Han er det vel værd; han skulde have Fanden ikke Offer eller god Røgelse, hverken han eller hans Moer.

Dido. Ach Rasmus! det er sandt, som du siger. Jeg har givet Ulysses adskillige Elskovs-Tegn, men jeg merker intet andet end Koldsindighed hos ham igien; thi i Dag

havde han sat sig for at stiæle sig hemmelig bort af Landet, ja havde maaskee alt været borte, hvis jeg i Tide ikke havde faaet et Nys derom og omskabt hans Stoldbrødre til Sviin, i hvilken Tilstand de skal blive, indtil han beqvemmer sig til = = =

Rasmus. Hvortil skulde han beqvemme sig?

Dido. Ey, du spør saa taabelig. Indtil han beqvemmer sig til det, som jeg forlanger.

Rasmus. Hvad forlanger da Eders Naade?

Dido. Ey, hvad skulde et forliebt Hierte forlange?

Rasmus. Ja jeg forstaaer endelig Fruens Mening; men jeg spør kun saa alligevel.

Dido. Naar du veedst en Ting, saa har du jo ikke nødig at spørge derom.

Rasmus. Ja det har saa sine Raisons. Men der kommer Elisa med Aanden i Halsen; hun seer ud, som hun er ogsaa forliebt. Det maa være een af Ulyssis Stoldbrødre, som er bleven til Sviin. Hvis saa er, hun er bleven forliebt i een af dem, saa maa hun have faaet Sviinsoet i Halsen.

Scen. 7.

Elisa. Dido. Rasmus.

Elisa. Ach hvilke Tidender jeg bringer! Hvad vil min Frue sige, naar hun faaer dette at høre, at Ulyssis Stoldbrødre, som vare ved vor Troldom omskabte til Sviin, ere blevne Mennesker igien, og staae gandske færdig at reyse bort?

Dido. Er det sandt, som du siger, Elisa?

Elisa. Ja jeg svær ved alt det, som helligt er.

Dido. Jeg maa da strax op i Luften og øve mine Konster paa en anden Maade.

Hun blæser i en Pibe, hvorpaa en Drage kommer ned af Luften, hvorpaa Dido setter sig, og blir bragt i Veyret.

Scen. 8.

Rasmus. Elisa.

Rasmus næsegruus. Ach Elisa! er Dragen borte?

Elisa. Ja staat kun I op igien.

Rasmus. Ach det var et Beest af en Drage. Jeg er saa bange, at han kommer igien. Jeg vil sige dig noget, Elisa! jeg har ikke Lyst at tiene her længer; thi der kunde engang komme saadan Carnali af en Drage og føre mig ligeledes bort.

Elisa. Bekymre dig ikke derom. Saadan Sviin, som du est, kommer aldrig at age paa hellige Drager. Jupiter giør aldrig nogen den Ære uden hans Regentere, Propheter og Prophetinder.

Rasmus. Ach da er det vel, at jeg er hverken Regent, Poet eller Poetinde. Men, Elisa! er du nogen Tiid bleven ført i Luften af saadan Drage?

Elisa. Ja undertiden; naar hendes Naade er i de øverste Luftens Boeliger, og har mig nødig, skikker hun Dragen ned efter mig.

Rasmus. Hvor blir du da henbragt?

Elisa. Nogle 1000 Mile op i Luften. Men der falder et Brev ned af Luften, det er nok en Ordre fra hendes Naade. Hun læser Brevet. Hillemænt, Rasmus! hendes Naade har dig nødig, og skikker Dragen strax at afhente dig.

Rasmus. Ach Elisa! faer du i min Sted. Jeg skal tiene dig igien med mit Liv og Blod i alt hvad mig mueligt er. Du kandst sige til Fruen, at jeg er syg.

Elisa. Ingen Snak! Fruens Ordre maa efterleves. See der kommer Dragen, lav dig strax til.

Rasmus paa Knæ. Ach Monsieur Drage! spar mit Liv. Jo nærmere Dragen kommer til Jorden, jo større Titler gir Rasmus. Ach velædle Hr. Drage! spar mit Liv. Ach Eders Velbyrdighed! tag heller Elisa. Ach Eders dragelige Velbaarenhed! spar mig; thi jeg har aldrig kunnet ride paa en Koe engang,

end sige i Luften paa en Drage. Ach høy=velbaarne Hr. Scorpion! Ach Eders dragelige Excellentz! Ach Eders Naade! Eders dragelige Majestet! Ach Hr. Keyser! Ach Hr. Pave! Ach = = =

Elisa trækker ham til Dragen, og nøder ham til at sette sig paa Dragen, som fører ham op i Luften, og han skriger Himmel=høyt.

Scen. 9.

Elisa alleene.

Jeg bær en hiertelig Medlidenhed med min Frue over hendes Kierlighed, som jeg merker at være i saadan høy Grad, at hvis den Ithacianske Printzes Hierte ikke bøyes til hende, der vil blive en Tragoedie, som maa endes enten med hans eller hendes Liv. Men een Ting undrer jeg mig over, at min Frue, der er saa erfaren udi Troldkonst, og haver alle Aander, der svæve i Luften, redebond til sin Tieneste, ikke ogsaa ved sine Konster kand omskabe Ulyssis Hierte. Men jeg kand tænke, at det gaaer med hende som med visse Folk, der kand herske over Vind og Veyr, omskabe sig og andre til vilde Dyr, reyse i et Øyeblik tusinde Mile, og dog med all deres Almægtighed ofte maa lide Nød og døe af Armod. Det Inderste af Theatro aabner sig, og Ulyssis Stoldbrødre sees staaende udi hvide Skiorter med Hænderne i Veyret, holdende Riis=qviste, ligesom de vare forvandlede til Træer. Ach Himmel, der seer jeg en nye Virkning af min Frues Konster: Ulyssis Stoldbrødre ere forvandlede til Træer. Hun maa nok derfor være kommen ned paa Jorden igien. Jeg maa løbe.

Scen. 10.

Chilian med en Byldt paa Ryggen.

Nu er det endelig kommen saa vidt, at vi skal reyse. Jeg havde min Troe nok Lyst at føre Kammer=Pigen bort med mig; thi jeg maa lide hende, hun har mare to galante

Bryste, og derforuden = = = Men hvad Pokker er det, jeg seer? Hør, Karle! er I galne? Er det nu Tiid at staae her at spøge? Hør, hvad skal saadant Narrerie betyde?

Een af Træerne svarer: Vi ere Træer.

Chilian. Ey, saa vil jeg selv være Træ med.

Tar to Grene i Haande, og setter sig i samme Positur med de andre.

Scen. 11.

[Ulysses. De andre.]

Ulysses. Ach Himmel, hvad seer jeg her? Mine kiære og troe Stoldbrødre ere ved Troldoms=Konst forvandlet til Træer. Ach Dido! holdt dog op engang at forfølge mig, betænk, at jeg ikke vægrer mig for at fyldestgiøre din Villie af Foragt eller Koldsindighed, men udaf Troeskab til min allerkiereste Penelope, mod hvilken førend jeg skal begaae ringeste Utroeskab, jeg heller vil døe den skiendeligste Død. Gaaer hen til Træerne. Ach mine kiere Stoldbrødre! hvo skal nu redde eder meer? thi jeg seer, at min troe Tiener Chilian, ved hvis Hielp I nyelig tilforn vare frelste, ogsaa er bragt i samme Stand med de andre. Jeg maa efter hans Exempel legge mig til Hvile; maaskee Æsculapius eller Apollo tør aabenbare mig ogsaa et Middel at forløse mine kiere Venner.

Legger sig næsegruus ned, midlertiid slaaer Chilian ham med sin Green over Hovedet, og setter sig strax i Positur igien.

Ulysses. Ach jeg merker, at en Gud eller Gudinde alt rørede ved mig; jeg maa legge mig til Hvile igien og opbie dens Hielp.

Chilian gir ham et dygtig Slag for Rumpen med den flade Haand, og setter sig strax i Positur igien. Ulysses raaber, og tar Flugten.

Scen. 12.

Chilian. De andre.

Chilian. Gid Fanden staae her længer, jeg er alt træt i mine Arme. Lad de Skabhalse staae her længe nok; jeg

og min Herre kand jo reyse bort alleene. Men førend jeg reyser, vil jeg dog efter Sædvane skiære mit Navn til Ad-mindelse i eet af disse Træer, ikkun disse Ord: Chilian Peer-sen manu mea propria.

Tar op en Kniv, og begynder at skiære i eens Ryg, som begynder at skrige, og faaer Chilian i Haaret; han tar et andet Træ i Haaret, saa alle Træerne kommer til at slaaes, og det Inderste af Theatro sluttes.

Scen. 13.

Dido. Rasmus.

Dido. Hør, Rasmus! du maa ikke bære dig saa ad en anden Gang, naar du skal i slige Ærender. Nu est du jo en bereyst Mand, og har uden Møye og Fare beseet de Ting, som faa Mennesker nyder den Lykke at see.

Rasmus. Jeg var gandske ikke forskrekket, naadige Frue! men jeg fik ligesom et Slag af Frygt, saa jeg troer ikke, jeg forvinder det igien. Jeg var dog saa curiøsk, at jeg undertiden aabnede mine Øyne paa Veyen, og da saae jeg en Hob Himmeltegn. All min Frygt var, at jeg skulde støde an paa Maanen, som jeg var saa nær, at hvis jeg havde haft en Kniv hos mig, skulde jeg have skaaret et Stykke af den, thi jeg merkede, at hun var giort af den skiønneste Hollandsk Ost, nogen vilde forlange at æde; havde jeg ikke været saa bange, skulde jeg have bedet hans Excellentz Dragen laane mig en Kniv dertil. Jeg har altiid tilforn bildet mig ind, at Maanen var ikke større end en Fløde-Kage, som man kunde giøre af 8 eller 9 Æg, og at om Maren Amme sad udi Maanen, kunde hun med sin brede Rumpe skiule den gandske, besynderlig om hun havde sit Fiskebeens-Skiørt paa; men jeg merker, at den er større, end jeg tænker, thi jeg vil døe paa at den er saa stor som 16 af de store Soelskiver, der staaer i Haven, men derimod saa tynd igien som et

---

16. Jeg var dog saa curiøsk] videbegiærlig.

Flade-Brød, saa at det er lutter Løgn, som lærde Folk siger, at der boer Folk i Maanen, med mindre de ikke ere større end Mider i Ost.

Dido. Ey, holdt op med din taabelige Snak. Frygt og Redsel har saa forblindet dig, at du bilder dig ind at have seet de Ting, som aldrig er til. Du kom kun nogle faa Mile op i Luften.

Rasmus. Ja hvor mange Miil mener Eders Naade vel der er til Maanen? Ikke over 5 Fierding Vey, og jeg vil sværge paa at jeg ikke var langt fra Glas-Himmelen, som Jacob Skolemester regner at være over 8te Miil fra Jorden; thi jeg kunde see Stjerner saa net indfæstet i Glas-Himmelen, saa ingen Jubilerer her kunde giøre det nettere. Jo jo, mine Øyne slaaer mig min Troe ikke feyl. Jeg kunde min Troe see det, som meer er, nemlig Melkeveyen.

Dido. Ha ha ha, hvad mener du da Melkeveyen er?

Rasmus. Det veed jeg mare nok. Det er den Melk, som melkes af de Himmeltegn kaldet Tyren og Jomfruen, hvoraf giøres Ost til at bøde paa Maanen med, naar den tar af. Rasmus er min Troe ikke saa u-lærd, som Eders Naade mener.

Dido. Dersom du giorde en saadan Reyse til, blev du reent gall. Holdt op med den Snak; jeg har nu andet at tænke paa. Jeg har udskikket Elisa at efterforske hvad Ulysses tar sig for, efterat hans Stoldbrødre ere forvandlede til Træer; men der seer jeg hun kommer.

Scen. 14.

Elisa. Dido. Rasmus.

Elisa. Ach naadige Frue! alle vore Konster, alle vore Anstalter er bleven til Vind. Ulysses med sine Staldbrødre ere alt flygtede og saa langt borte, at man neppe kand øyne dem mere.

Dido. Er det sandt, som du siger, Elisa?

Elisa. Ja det er alt for sandt; thi jeg har selv seet Skibet langt ud i Søen.

Dido. Ey, Elisa! saa vil jeg ikke leve en Time længer.

Trækker ud en Dolk og setter for Brystet. Elisa og Rasmus løber til, og holder hendes Hænder.

Dido. Slip mig, eller det skal koste eders Liv. Jeg har besluttet at døe, og jeg skal døe.

Elisa paa Knæ. Ach naadige Frue! betænk dog hvad Efterkommerne vil sige om saadant: at den priisværdige Dido af Kierlighed til en fremmed Person tog Livet af sig selv, og ved saadant underligt Endeligt til intet giorde alle hendes forrige Dyder. Betænk, naadige Frue! i hvilken slet Tilstand hun derudover vil sette det hele Land, som ved saadan hastig Død vil blive Fiender og Fremmede til Rov og Bytte. Betænk = = =

Dido. Ingen Ting kand vende mig fra mit blodige Forsæt. Hvis I ikke holder op at hindre mig derudi, skal jeg udøse all min Harm paa eder.

Elisa. Ach naadige Frue! vi som troe Tienere og Tienerinder er forbundne i saadan Fald at være u=lydige.

Dido. I kand dog ikke hindre mig uden for en Tiid; thi hvis det ikke skeer denne Stund, saa skeer det siden. Dette alleene foraarsages ved eders U=lydighed, at I blir først straffet som Rebellere mod min Villie, og at mit Forsæt siden uden Hinder blir fuldbyrdet.

Hun slider sig løs, og støder først efter Elisa, som tar Flugten, siden efter Rasmus.

Rasmus. Ach naadige Frue! stik mig ikke ihiel. Jeg skal min Troe ikke hindre hendes Naade, men tvertimod som en troe Tiener være hende beforderlig i hendes Forsæt.

Dido. Vil du da ikke hindre mig?

Rasmus. Ney mare vil jeg ikke.

Dido. Fy dig an, din arrige Skalk, din Forræder! Vilt du da staae og see paa at din Frue tar Livet af sig selv? Vil du da ikke hindre mig?

Rasmus. Ney mænd vil jeg ikke.

Dido. Saa vil jeg ey heller tage Livet af mig selv. Nu skal jeg leve i Trods. Naar jeg ogsaa betænker mig, saa lader det noget romanskt. Kom, lad os gaae.

Gaaer bort.

Rasmus. Jeg tænkte nok, at det vilde saa gaae. Jeg troer virkelig, det er gaaet lige saadan til med alle de gamle Heroinder, som Poeterne har giort saa mange Vers over.

ACTUS V.

Scen. 1.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach Chilian! nu er den Tiid kommen, at jeg seer mit kiære Fæderneland igien. Lad os efter de gamle Heldtes Exempel falde ned og kysse paa vor Fæderne-Jord.

De falder ned, og kysser Jorden.

Chilian reyser sig strax igien. Tvi tvi tvi for en U-lykke! Jeg veed ikke hvad slige Ceremonier skal til. Der har een nyelig kastet sit Vand paa den Sted, kand jeg smage.

Ulysses. Chilian! nu vil vi begge forklæde os og som Pillegrime gaae ind paa Slottet for at overrumple Penelope.

Chilian. Det giøres jo ikke fornøden, Herre! thi har vi været nogle og 30 Aar borte, saa behøver vi ikke at omklæde os; tilmed skiøtter jeg ikke at overrumple min Hustrue, thi hvad Øynene ikke seer, giør Hiertet ikke Væ.

Ulysses. Om du tviler om din Hustrues Troeskab, saa tviler jeg aldeles ikke om Penelopes, paa hvis Dyd og Kydskhed jeg har alt for store Prøver.

Chilian. Ja ja Herre! i nogle og tredeve Aar kand skee en Hob Forandringer. Men der kommer en Bonde, den kand vi examinere, om Eders Naade saa synes.

Scen. 2.

Ulysses. Chilian. Bonden.

Chilian. God Dag, Landsmand! Er du fra denne Bye, eller er denne Bye fra dig?

Bonden. Ingen af Delene.

Chilian. Een af Delene maa det være.

Bonden. Ney ingen af Delene; thi jeg boer endnu i Byen. Men om jeg maa spørge igien: hører disse lange Bukke-Skiægge jer til, eller hører I Skiæggene til?

Chilian. Det er jo en gall Tale-Maade.

Bonden. Det er underligt, at du vil begiære, jeg skal føre viis Snak med dig.

Chilian. Kiender du mig da?

Bonden. Ikke videre end jeg har haft den Ære at see dig nogle Gange udi Kortspill. Du est jo Kløver-Knægt?

Ulysses. Denne Bonde er en forslagen Mand.

Chilian. Ney Landsmand! lad os tale Alvor. Har du ikke hørt tale om den Trojanske Kriig?

Bonden. Jo det kommer mig for som en Drøm; det var vist i den Kriig, hvor du løb bort af et Slag, og derfor blev hengt.

Chilian. Var jeg hengt, saa kunde jeg jo ikke nu være her.

Bonden. Jeg tænkte, det var kun din Gienfærd; thi du seer ud i det ringeste, som du havde været hengt.

Chilian. Ney Landsmand! jeg har aldrig været hengt.

Bonden. Det er Skade; thi du seer dog ud til at have fortient det. Men hvad ere I for Folk? Ere I Gede-Bukke, Mennesker, Sviin eller Æsler? Om Forladelse, jeg spør saa dristig; thi vi Folk her i Byen ere nysgierige.

Chilian. Jeg veed jo, Sviin og Æsler gaaer ikke paa to Been.

Bonden. Jeg mener, om I kunde være af de tobenede Æsler.

Ulysses. Hør, Landsmand! driv ikke saadan Spot med Fremmede.

Bonden. Ere I Fremmede, hvorfor blir I da ikke hiemme? Vi har Landstrygere her nok tilforn. Men med Forlov, fra hvilket Land er I?

Chilian. Vi ere fra et Land, som heder Monomotapa=brasiliadelpia.

Bonden. Hvordan Land er det? Heder det ligedan om Vinteren, naar Dagene ere korte?

Chilian. Det er et velsignet Land, hvor stegte Sviin gaaer om paa Marken med Kniv og Gaffel i; hvor stegte Duer flyve i Luften, og hvor man faaer en Daler af Øvrigheden for hver Time, man sover.

Bonden. Jeg troer ellers, I ere fra Jylland, eftersom I kand saa brav fortælle Eventyr. Ellers undres mig, at I vilde forlade saadan got Land, for at komme hid, hvor man kand tabe en Daler for hver Time, man forsover sig.

Ulysses. Lad mig tale med Manden alleene; du driver kun Tiden bort med Giækkerie. Hør, Landsmand! vi ere ikke komne til dette Land for at nyde noget Got; vi har andre vigtige Ærender. See der har du nogle Penge at holde dig lystig med.

Bonden med Huen under Armen. Tak, naadige Herrer! jeg vilde ønske, at jeg kunde være deres Velbaarenheder til nogen Tieneste igien.

Ulysses. Vi forlanger intet, uden at du svarer os skikkelig til det, vi spør dig om. Kiender du den høyadelige Frue Penelope?

Bonden. Ja mænd giør jeg saa. Jeg har arbeydet i hendes Kierestes Huus den hele Uge.

Ulysses. Hvad Kiereste? Hendes Herre er jo ikke hiemme, han er i fremmede Lande.

---

4. Vi har Landstrygere her nok tilforn] i Forveien, allerede.

Bonden. Ret nok, det er ikke hendes Mand, jeg mener; thi han er endnu uden Lands, om han lever.

Ulysses. Ja vist lever han.

Bonden. Da ynker jeg den stakkels Herre, han er vel 16 Gange bleven Hanrey, siden han reyste. Men naar man ret eftertænker det, saa er han ikke at ynke; thi den Nar forlod Kone og Børn for at faae tilbage et daarligt Qvinde-Menneske ved Navn Helene. Det var vel Umagen værd at reyse ud af Landet for med saa mange stolte Riddere, som vores naadige Keyser har savnet siden i adskillige Tilfælde.

Ulysses til Chilian. Ach Himmel, hvad hører jeg, Chilian?

Chilian. Kiender du ogsaa ikke en Qvinde ved Navn Polidore?

Bonden. Polidore? den Hore!

Chilian. Ja du siger maaskee saa alleene for Rimets Skyld?

Bonden. Det rimer sig eller ikke, saa er det dog sandt. Hun er at ynke den Stakkel, thi hun har langt fra ikke den Næring nu, som hun havde de første Aar efter hendes Mands Chilians Bortreyse; thi nu er hun fast gandske ubrugelig.

Chilian. Da vil det gaae hende ilde; thi hendes Mand Chilian lever ikke alleeneste, men vil være her inden faa Dage.

Bonden. Det vil ikke sige meget, om saadan Slyngel lever eller ey; gid vi kun havde hans Herre Ulysses tilbage, som var Keyserens anden Haand.

Chilian. Men kiender du ikke een ved Navn Langulafred, som var Chilians Broer?

Bonden. Jo men han har i ti Aar ikke været i Byen.

Chilian. Hvad kand være Aarsag dertil?

Bonden. Han har haft Forfald, at han ikke har kundet komme; thi han blev hengt for 11 Aar siden paa Landet.

Chilian. Tak for god Underretning! Adios!

[Bonden gaaer.]

Scen. 3.

Ulysses. Chilian.

Chilian. Har vi ikke vel reyst, Herre?

Ulysses. Ach Chilian! mit Hierte vil briste, naar = = =

Chilian løser sin Hat ned, og setter den breed paa Hovedet. Har vi ikke vel reyst, Herre?

Ulysses. Hvad skal de Grimacer betyde?

Chilian. Jeg var tilfreds, det intet betydede; men naar U-lykken er, saa maa man skikke sig derudi. Enhver maa skikke sig i sin Stand og klæde sig derefter.

Ulysses. Ach Chilian! er det nu Tiid at skiemte, nu vi ere omspendte med lutter U-lykke?

Chilian. Jeg skiemter min Troe ikke; thi jeg setter min Hat ikke saa for Lyst Skyld.

Ulysses. Jeg skal hevne mig over hendes Utroeskab, førend Soel gaaer ned; hendes Bolere skal døe den skiendeligste Død, og hun med. Hvad vil andre stolte Riddere i Verden sige, naar de faaer det at høre?

Chilian. De kand ikke gaae videre, end de kand sige, vi ere Hanredere, som sandt er.

Ulysses. Ingen Ting skal hindre mig i mit Forsæt; ingen Undskyldning skal gielde. Hvis hun beraaber sig paa min lange Fraværelse, paa sine blomstrende Ungdoms-Aar, som ere slige Fristelser underkaste, stopper jeg mine Øren til; thi hun maa vide, at hun har beskiemmet ikke alleene hendes egen Herre, men een af de største Helte i Ithacien, der med sin seyerrige Arm har ødelagt Asiens største Zierat, jeg mener den ædle og stolte Stad Troja.

Chilian. Men eftersom Herren taler om Penelopes blomstrende Aar, hvor gammel var hun, da vi reyste?

Ulysses. Hun var ikkun 25 Aar gammel; hun bragte til Verden den adelige Junker Telemachius udi sit Alders

---

5. Chilian løser sin Hat ned] løser de Baand, som fæste hans trekantede Hats Skygge op mod Randen af Pulden. (Til en Hanreis Attributer regnedes en bred, nedhængende Hat, som kunde skjule Hornene.)

Bonden. Ret nok, det er ikke hendes Mand, jeg mener; thi han er endnu uden Lands, om han lever.

Ulysses. Ja vist lever han.

Bonden. Da ynker jeg den stakkels Herre, han er vel 16 Gange bleven Hanrey, siden han reyste. Men naar man ret eftertænker det, saa er han ikke at ynke; thi den Nar forlod Kone og Børn for at faae tilbage et daarligt Qvinde-Menneske ved Navn Helene. Det var vel Umagen værd at reyse ud af Landet for med saa mange stolte Riddere, som vores naadige Keyser har savnet siden i adskillige Tilfælde.

Ulysses til Chilian. Ach Himmel, hvad hører jeg, Chilian?

Chilian. Kiender du ogsaa ikke en Qvinde ved Navn Polidore?

Bonden. Polidore? den Hore!

Chilian. Ja du siger maaskee saa alleene for Rimets Skyld?

Bonden. Det rimer sig eller ikke, saa er det dog sandt. Hun er at ynke den Stakkel, thi hun har langt fra ikke den Næring nu, som hun havde de første Aar efter hendes Mands Chilians Bortreyse; thi nu er hun fast gandske ubrugelig.

Chilian. Da vil det gaae hende ilde; thi hendes Mand Chilian lever ikke alleeneste, men vil være her inden faa Dage.

Bonden. Det vil ikke sige meget, om saadan Slyngel lever eller ey; gid vi kun havde hans Herre Ulysses tilbage, som var Keyserens anden Haand.

Chilian. Men kiender du ikke een ved Navn Langulafred, som var Chilians Broer?

Bonden. Jo men han har i ti Aar ikke været i Byen.

Chilian. Hvad kand være Aarsag dertil?

Bonden. Han har haft Forfald, at han ikke har kundet komme; thi han blev hengt for 11 Aar siden paa Landet.

Chilian. Tak for god Underretning! Adios!

[Bonden gaaer.]

Scen. 3.

Ulysses. Chilian.

Chilian. Har vi ikke vel reyst, Herre?

Ulysses. Ach Chilian! mit Hierte vil briste, naar = = =

Chilian løser sin Hat ned, og setter den breed paa Hovedet. Har vi ikke vel reyst, Herre?

Ulysses. Hvad skal de Grimacer betyde?

Chilian. Jeg var tilfreds, det intet betydede; men naar U=lykken er, saa maa man skikke sig derudi. Enhver maa skikke sig i sin Stand og klæde sig derefter.

Ulysses. Ach Chilian! er det nu Tiid at skiemte, nu vi ere omspendte med lutter U=lykke?

Chilian. Jeg skiemter min Troe ikke; thi jeg setter min Hat ikke saa for Lyst Skyld.

Ulysses. Jeg skal hevne mig over hendes Utroeskab, førend Soel gaaer ned; hendes Bolere skal døe den skiendeligste Død, og hun med. Hvad vil andre stolte Riddere i Verden sige, naar de faaer det at høre?

Chilian. De kand ikke gaae videre, end de kand sige, vi ere Hanredere, som sandt er.

Ulysses. Ingen Ting skal hindre mig i mit Forsæt; ingen Undskyldning skal gielde. Hvis hun beraaber sig paa min lange Fraværelse, paa sine blomstrende Ungdoms=Aar, som ere slige Fristelser underkaste, stopper jeg mine Øren til; thi hun maa vide, at hun har beskiemmet ikke alleene hendes egen Herre, men een af de største Helte i Ithacien, der med sin seyerrige Arm har ødelagt Asiens største Zierat, jeg mener den ædle og stolte Stad Troja.

Chilian. Men eftersom Herren taler om Penelopes blomstrende Aar, hvor gammel var hun, da vi reyste?

Ulysses. Hun var ikkun 25 Aar gammel; hun bragte til Verden den adelige Junker Telemachius udi sit Alders

5. Chilian løser sin Hat ned] løser de Baand, som fæste hans trekantede Hats Skygge op mod Randen af Pulden. (Til en Hanreis Attributer regnedes en bred, nedhængende Hat, som kunde skjule Hornene.)

16. Aar, og samme vor Ægteskabs første Grøde og ædle Plante var kun 9 Aar gammel, da vi reyste til Troja.

Chilian. Ja det er ret nok, 16 og 9 giør 25. Men maatte jeg spørge Herren, hvor længe vi har været borte?

Ulysses. Udi 36 Aar.

Chilian. 16 og 9 er 25, 25 til 36 giør 61. Ja det er sandt, hun er endnu i sin blomstrende Alder. Til Spectatores. Jeg har sagt forud, at jeg ikke vil raisonnere meer udi denne Historie, thi jeg blir gal i Hovedet derover. Til Ulysses. Herre! ingen Ting skal heller hindre mig i mit Forsæt at hevne mig over min Hustrue, der udi sine blomstrende Ungdoms-Aar, som ere mange Fristelser underkasted, har beskiemmet ikke alleene sin Hosbond, men ogsaa en extraordinaire Ambassadeur, en Heldt, der af hele Kriigshæren blev udvaldt at slaaes udi ene Kamp med den stærkeste Trojaner, som mig siden blev sagt var Hector selv, men endogsaa i 10 Aar uden Mad og Drikke stoed paa eet Sted og hindrede Tilførsel til Byen; thi hvis det ikke var skeed, havde I andre med Permission = = =

Ulysses. Gak strax bort, Chilian! og bring hid min kostbareste Klædning. Jeg vil lade mig see i all min Herlighed for at jage des større Skrek i mine Fiender.

Chilian henter i en Hast en skiøn Klædning og en Hat med Plumager, ifører Ulysses Kiolen, og siger: Hillemænd, hvor martialsk seer Herren ud! Mars staaer i Øynene afmalet, og Vulcanus i Panden.

Løser Lidserne paa Hatten, og setter den gandske breed paa Ulysses.

Ulysses. See her, du Tølpel! min Hat er jo gandske nedfalden.

Chilian. Den skal jo saa være, Herre!

Ulysses. Chilian! hvis det ikke var i Henseende til din lange troe Tieneste, skulde denne Gierning koste dit Liv. Heft Hatten ret igien.

Chilian. Et Øyeblik Taalmodighed, Herre! Jeg vil hefte min egen op først; thi vil Herren ikke bære sin Hat saaledes, saa vil jeg min Troe ey heller bære min. Han

hefter først sin op, siden tar fat paa Ulyssis. Jeg troer, Fanden sidder i den Hat, saa snart jeg hefter een Ende til, falder den anden Ende ned igien. Ach Herre! lad os bære Hatterne, som de vare.

Ulysses. Net lige nu overvinder du min Taalmodighed.

Chilian. Ach Herre! Taalmodighed er den Dyd, som herefter meest vil tiene os begge; thi den ligger nu af alle Dyder meest til Bestillingen. Ach Herre! lad os bære Hattene, som de vare, for en vis Aarsags Skyld.

Ulysses. Chilian! jeg varer dig eengang for alle, at du ikke opirrer mig til Vrede; det skal koste dit Liv.

Chilian. Ach naadige Herre! jeg giør det min Troe ikke af Ondskab, men af politiske Aarsager; thi jeg tænkte, at naar Folk saae os udi den Tilstand, skulde de desmeer bevæges til at tage vor Parti og hevne vor U-ret. Men jeg vil efterleve Herrens Villie. Hefter paa Hatten igien. Ach Herre! lad os dog bære dem, som de vare; thi = = =

Ulysses trækkende paa sin Kaarde. Vil din Hund drive Spot med mig?

Chilian paa Knæ. Ach Herre! forlad mig min Dristighed; jeg skal aldrig tale om den Materie oftere.

Ulysses. Stat op igien, og gak strax ufortøved til Byen, og lad Penelope samt hendes Beylere og alle Indbyggerne vide, at jeg er kommen tilbage, og forkynd dem mit blodige Forsæt at hevne den Spot og Skiendsel, mit Huus er vederfaret.

Chilian. Ach jeg er saa bange, at der møder mig nogen Hund paa Veyen; thi det kand gaae mig som Acteon, hvilken, da han var forvandlet til en Hiort, blev sønderreven af sine egne Hunde. Gaaer bort.

Scen. 4.

Ulysses alleene.

Hvert Øyeblik synes for mig som et Aar, saa brænde mine Indvolde af Hevn og Forbittrelse mod min troeløse

Gemahl. Ach ach, jeg tænkte, Himmelen nu var bleven træt i at forfølge mig videre, og at de mange Aars U-lykker og Besværligheder og Suurheder skulde nu forsødes ved at omfavnes af Penelope, for hvis Skyld jeg saa hellig har i Agt taget Kydskheds Lov, for hvis Skyld jeg har stoppet mine Øren mod den guddommelige Didonis forliebte Sukke og foragtet hendes kierlige Tilbud. Ach ihr Götter! hielper mig i min retfærdige Hevn. Den hele Stad skal derover svemme i Blod. Først skal jeg opoffre hendes Beylere, derefter hende selv, saa at ingen skal sige: Den store Ulysses, som forstyrrede Troja, dæmpede Kiæmpers Overmod, reddede uskyldige Jomfruer fra Biergtrold og Nisser, rensede Augiæ Stold, undertvang de Skioldmøer, omkom de Sirener, som havde hundrede Hoveder, skal leve det Øvrige af sin Tiid med Spot og Skiendsel. Ach ach Penelope!

Hvor har du kunnet din Ulysses saa forlade?
For sliig Utroeskab dig end vilde Dyr bør hade.
Kand Elskov glemmes, kand den døe hos dig saa let,
All Troe og Ærlighed bortsvinde? Er det ret
Din ædle Herre, der saa troefast var og dydig,
Ja din Ulysses, der har været dig saa lydig,
Saa at foragte, saa forandre din Natur,
For at beskiemme den, der staaet har som Muur,
Som haarde Klippe mod all Fristelse, U-lykke,
Og som rodfæsted Eeg, den Storm ey kand oprykke?
Hvad Skrift, Historie, hvad Rige, Sted og Land
Sliig sort Forræderie, Utroeskab vise kand?
Om man fra Østen gaaer til Vesten, nøye søger,
Opkaster, læser og igiennem-blader Bøger,
Man paa Utroeskab ey skal finde større Speyl.
Ved Himlens Bistand dog min Hevn skal ey slaae feyl.
Thi før skal mænges Jord, Luft, alle Elementer,
Med Verdens Undergang som man at see forventer;

33. Med Verdens Undergang o. s. v.] saaledes som man venter at see ved Verdens Undergang.

For Verdens Bygning selv skal løses, gaae i Grund,
For jeg skal mere see, før jeg skal nogen Stund = = =

Men jeg merker, at Morpheus, Søvnens Gud og Dødsens Broder, setter sig paa mine Øynebryne; jeg maa derfor begive mig lidt til Hvile, indtil min troe Tiener kommer tilbage.

Setter sig ned paa en Stoel at hvile. Imidlertiid spilles sagte den Vise: O du gamle Hanrey.

Scen. ult.

To Joder. Ulysses.

1. Jode. Dat ist doch verflucht mit den Comoedianten, nar man laner en Kleidung ud, schicher sie nimmer zu rechter Tyt torüch, und so most man bien en heel Uge nach Betaling.

2. Jode. Dat ist wahr, Ephraim! Men warumb er wi so dull? Aaber see en Maal. Dar sitz er, und slaapt mit de schöne Roch. Ich dachte es wohl. Das ist unverskamen so mit lante Klær to handelen. Gaaer hen, og rykker Ulysses i Armen. Hær, Mussier! er det Manneer mit solke Klæren zu slaapen?

Ulysses. Hvem er saa dristig, at han tør vække mig op af min Søvn?

2. Jode. Dat bin ich. Mussier kennet wohl Ephraim.

Ulysses. Jeg kiender dig ikke, o Ridder!

2. Jode. So kenner ich ham, Mussier!

Ulysses. Jeg er den store Ulysses von Ithacien.

2. Jode. Und ich bin die kleine Jude Ephraim.

Ulysses. Jeg er den, som har forstyrret den ædle Stad Troja, Asiens Zierat og Øyesteen.

2. Jode. Und ich bin en Mann, wessen Vor=Voders in die grosse Stadt Jerusalem gewohnt hebben.

Ulysses. Jeg er kommen hid for at tage en blodig Hevn af min troløse Gemahl Penelope.

2. Jode. Und ich bin hidkommen um Bezahlung for mine lante Klær zu fodren. Aber det skal ablaaffen ohne Blut.

Ulysses. Jeg kand see paa dit Skiæg, at du est en vandrende Ridder.

2. **Jøde.** All zu viel wandrend disverr, so wohl ich als andre Israels Kinder.

Ulysses. Siig mig, ædle Ridder! hvordan det staaer til i Ithacien.

2. **Jøde.** Mussier! ich heb kein Tyt, ich muß die Kleidung ut lanen zu ein Masqverade von Abend.

Ulysses. Tør du legge Haand paa mit kostbare Legeme? Pak dig strax fra mig, eller du skal føle Effecten af min Vrede.

2. **Jøde.** Træk ju man ut, oder du skal følen die Effect von Lands Lov und Gerecht.

Ulysses. Ach Himmel, saadant skal hende mig efter 40 Aars Landsflygtighed!

De trækker Kiolen af ham, sigende:

Bist du in fyrretive Jahr weg gewesen, so muß du auch for fyrretiv Jahr bezahlen. Wir wollen strax Reichnung machen. Adiøs saa lang!

Ulysses. Ach Himmel, havde jeg taget mig for at ødelegge alle Jøder i Steden for at gaae til Troja, saa havde mit Herredømme ikke saa hastig faaet Ende.

Til Spectatores.

Nu haaber vi, at ingen meer
Sig over os skal klage,
At slide paa Comoedier
Som varer tvende Dage;

Og sige: En Historie
Maa vare mere længe;
Man før, skiønt efter Reglerne,
Os intet gav for Penge.

See her man tvende Snese Aar
For samme Penge giver,
Fra Grækenland til Troja gaaer;
En Dag Mands Alder bliver.

Man seet har Kiæmper herudi,
Beleyringer og Krige,
Tog, Jomfrue=Rov og Hexerie,
Nu eet, nu andet Rige;

Nu een, der af Fortvilelse
Sig Livet vil fratage,
Nu Folk skabt om til Sviin, til Træ,
I Luften gloend Drage.

Ja det, som meest fornøden er
For dem, som sligt behager,
En Harleqvin man ogsaa seer,
Med Snak der Herskab plager.

To Snese Aar gaaer hastig hen,
Sligt kaldes Tiid fordrive;
Men man kand af Historien
Og Hoved=svimled blive.

Om nogen Tydsk Comoedie
Her i Broelegger=Stræde
Man bedre mig kand lade see,
Vil jeg Johannes hede.

17-18. nogen Tydsk Comoedie . . . i Broelegger=Stræde] I denne Gade laae det Locale, hvor Entrepreneuren for de tydske Comoedier v. Qvoten (smlg. „Hexerie eller blind Allarm", IV, 5) opførte sine „Haupt= und Staats=Actionen", der parodieres i nærværende Stykke. — 20. Vil jeg Johannes hede] Maa man kalde mig Hans. (Navnet Hans eller Johannes har i alle Sprog havt et ringe=agtende Bibegreb, hvorom paa Dansk Ordene Fabelhans, Pralhans, Smalhans, Storhans vidne. I Bordings „Poet. Skrifter", 1ste Parts Side 81, finder man: „Johannes in eodem vil Studenten nødig hede".)

Kilde-Reysen.

Comoedie

Udi

3 Acter.

Personerne

i

Comœdien.

Jeronimus.
Leonora.
Pernille.
Magdelone.
Arv.
Leander.
Henrich.
Doct. Bombastus.
Niels Kudsk.
Leonard.

ACTUS I.

Scen. 1.

Leander. Henrich.

Leander. Ikke heller Brev med denne Post! Jeg veed aldrig hvad jeg skal sige derom.

Henrich. Herre! i Steden for at ligge og vente her efter Breve, skulde I have reyst lige til jer Broer, saa havde I allerede haft den Arv i Hænderne, som er jer tilfalden efter jer Fars Død.

Leander. Du staaer og snakker hen i Taaget, ligesom du ikke vidste hvad Kierlighed er.

Henrich. Jeg veed nok hvad Kierlighed er, jeg er baget af samme Dey som andre Mennesker; men Interessen trækker dog meest. Naar Cupido, som er Gudinde for Kierlighed, siger: Staae! saa staaer jeg; men naar Mercurius, som er Gud for Gevinst og Interesse, gir Contra-Ordre, og siger: Gaae! saa reyser jeg.

Leander. Jeg vilde ønske, at jeg kunde sige det samme; men det er mig ikke muеligt at reyse herfra, førend jeg blir denne skiønne Jomfrue mægtig.

Henrich. Hvordan Pokker vil I blive hende mægtig?

Leander. Ach Henrich! det er en stor Post, at hun elsker mig.

Henrich. Det vil ikke meget sige; naar hendes Far

lader hende indsperre, saa kand Herren ikke vinde andet ved sin Kierlighed end elske sig en Feber eller Guulsoet paa Halsen.

Leander. Vi maa bruge Practikker, Henrich! medens den Gamle er paa Landet.

Henrich. Ey, det er en let Sag. Hvis Herren kun kand skaffe mig Nøgelen først til Porten, dernest til de andre Dørre, og faae een til at slaae en halv Snees Øyen ud paa Portneren (thi han har lige saa mange som Argus), saa vilde jeg nok skaffe Herren ind til hende.

Leander. Du hitter nok paa noget, kiere Henrich!

Henrich. Tiden er saa knap, Herre! I hørte jo sidst, da hun talede med jer udaf Vindvet, at hendes Far kommer hiem i Aften med hans tilkommende Sviger=Søn. Jeg har nok et beqvem Hoved til Skielmstykker, uden at roese mig selv; men Tiden er knap, og jeg er ikke kiendt her paa Stedet. Kammer=Pigen Pernille har maaskee opspundet noget, siden vi taledes sidst ved.

Leander. Hvad er Klokken nu?

Henrich. Klokken er 4re.

Leander. Det er just den bestemte Tiid at faae dem at see i Vinduet. Blir du noget vaer?

Henrich. Ja jeg seer alt Gardinerne.

Leander. Ey, harcelleer dog ikke saa meget.

Henrich. Det er min Troe ingen Harcellering. Jeg seer alt Gardinerne røres. See der aabnes Vindverne; der er de.

Scen. 2.

Leonora, Pernille i Vindvet. **Leander. Henrich.**

Leander. Ach allersødeste Jomfrue! er der noget opspundet til min Frelse? Siig: skal jeg døe eller leve?

Leonora. Om vor Intrigue vil lykkes, skal vi komme

---

4. **Vi maa bruge Practikker]** List, Kunstgreb.

sammen denne Aften. Her er alt begyndt paa noget, som Pernille best kand sige, hvordan det skal settes i Verk.

Pernille. Intriguen er denne: Jomfruen stiller sig an at være falden i en underlig Svaghed, at alt hvad hun taler er paa Sang.

Henrich. Det er meget selsom. Kunde I ikke finde paa noget andet?

Pernille. Det er jo lige meget, naar det er noget, som reyser sig af Hiernens Forvirrelse. Anledning til denne Slags Svaghed at digte hende paa er denne: Hun er en stor Elskerinde af Opera, hvoraf hun har en god Samling, som hun daglig øver sig udi, og giør undertiden noget for meget deraf, saa hendes Far har ofte straffet hende derfor; hvorudover, dersom hun skal falde udi noget Galskab, er det rimeligt, hun lar det see udi de Ting, som hun har været for meget indtagen af. Tilmed har vi alt bildet Gaards-Karlen Arv det ind, som hiertelig gremmer sig derover, saa at vi maa blive ved det Forsæt.

Henrich. Men hvad vil deraf følge?

Pernille. Naar den Gamle nu kommer hiem, og forskrækkes over den Hendelse, raader jeg ham til at have Bud efter den navnkundige Doctor Bombastus, som med sin Søn nyelig er kommen her til Byen, for at raadføre sig med dem udi hendes Svaghed.

Henrich. Ja hvad vil det sige? De gir hende da maaskee noget ind at svede paa, og saa er jo vi lige nær.

Pernille. Ney du skal agere samme Doctor, og din Herre hans Søn, og raade Jeronimus til, saasom det er St. Hans Aften i Aften, at lade hende reyse til Kilden, hvis Kraft og Dyd du maa afmale paa det beste, hvilket han vil lettelig troe saavel som alle gamle Folk her i Byen, der af Overtroe giører saadan Reyse St. Hans Aften.

---

13. har ofte straffet hende derfor] dadlet, irettesat.

Henrich. Men end om han selv vil reyse med for at have Opsyn med sin Dotter?

Pernille. Det er jeg vis paa at han ikke giør; thi naar han kommer fra en liden Reyse, er han saa udmattet, at han maa have 3 Dages Roelighed igien. Du kand tilbyde din Tieneste at følge hende, for at see til, hun bruger Vandet ret. Naar I saa kommer sammen, kand I ved Kilden overlegge jere Sager, hvor I vil retirere jer, indtil han tilstæder Ægteskab. Jeg saavel som Huusholdersken Magdelone har ogsaa lige saa stor Begiærlighed at komme ud som Jomfruen, og lige saa vigtige Aarsager. Vi maa betiene os af saadanne Leyligheder; thi vi kommer ellers ikke ud af Dørren.

Henrich. Men ved hvad Leylighed skal jeg komme ind, naar jeg agerer Doctor Bombastus?

Pernille. Jeg skal vise Gaards-Karlen hen i det Huus, hvor I boer, at spørge efter Docteren, og da maa I begge være udi Bereedskab at følge med.

Henrich. Men her er nogen ved Porten.

Pernille. Det er Arv. Løber da og lar alting være i Bereedskab.

Scen. 3.

Arv alleene.

Det er noget forbandet Tøy, som vil legge Hr. Jeronimus i Graven. Jeg havde aldrig villet troe det, hvis jeg ikke havde hørt og seet det selv. Jeg kommer ind og spør, om Herren kommer hiem i Aften, da svarer hun mig i Tremulanter saaledes:

Hør, Ungersvend! jeg si - - - - - ger dig,
Han kommer i Aften vis - - - - - selig.

Og saaledes blev hun ved at synge til hvad jeg spurdte. Hun maa være forhexet eller lave til Barsel med en ung Spillemand. Jeg har aldrig hørt saadant min Livs-Tiid; jeg kand ikke vide, hvoraf saadant kand komme, uden at hun

i Tanker maa have ædt op en Node-Bog og faaet en Hob enkelte og dobbelte Fuser i Maven, som kommer hende idelig til at synge. Det er en Ynk at see paa Magdelone og Pernille; thi de sidder og græder over denne Hendelse, som de var pidsket. Men der kommer min Troe Hr. Jeronimus med Monsr. Leonard. Jeg har ikke Hierte at fortælle ham det. Det maa enten Magdelone eller Pernille giøre.

Scen. 4.

Jeronimus i en Reyse-Kiole. **Leonard. Arv.**

Jeronimus. Min kiere Sviger-Søn! det kand giøres af, medens han er i Byen denne Gang; thi saa vidt som jeg kand see paa hans Gaard, da er han i Stand at bringe sin Bruud hiem, naar det skal være. Men der seer jeg Gaards-Karlen Arv. Nu, Arv! hvorledes staaer til udi Huset?

Arv. Vel nok, Herre! men = = =

Jeronimus. Hvad vil du sige med dit Men? Her har maaskee været nogen for at tale med mig om magtpaaliggende Ting.

Arv. Ney Herre! men = = =

Jeronimus. Her har maaskee været nogen at ville betale Penge; thi mine Debitorer pleyer gierne være villige at betale, naar de veed, at jeg ikke er i Byen.

Arv. Ney Herre! her har ingen været; men = = =

Jeronimus. Hvad Fanden vil du da sige med dit Men?

Arv. Aldeles intet, Herre! Det er saa min Tale-Maade. Men = = =

Jeronimus. Her maa endelig være hendet noget. Du maa ikke have vel forvaret din Post, saa min Dotter maaskee har føytet i Byen. Jeg skal nok faae det at vide.

---

2. enkelte og dobbelte Fuser] Ottendedeels- og Sextendedeels-Noder.

Arv. Der har min Troe ikke en Siæl været uden for Gade-Dørren uden den hvide Kat, som jeg pryglede strax ind igien, og svor paa at jeg skulde klage ham for Herren. Hvad mig er betroed forretter jeg troelig; men = =

Jeronimus. Det er dog en Satans Men. Er min Datter maaskee ikke vel?

Arv. Jo hun er vel nok; men = = =

Jeronimus. Hvad skader hende da? Fort siig.

Arv grædende. Ach Herre! lad Pernille og Magdelone sige det.

Jeronimus. Mit hele Legem skielver. Pernille og Magdelone! kommer ud.

Leonard. Altereer jer ikke, kiere Sviger-Far! Drengen er eenfoldig. Der er maaskee gaaet et Kruus eller et Glas i Stykker.

Jeronimus. Ney det er min Troe noget andet.

Scen. 5.

Jeronimus. Leonard. Magdelone. Pernille. Arv.

Jeronimus. Hør, Magdelone! hvad er det for Skielmstykker, I har bedrevet i min Fraværelse?

Magdelone. Vi har min Troe intet Ont giort.

Jeronimus. Hvordan er det med min Datter?

Magdelone græder.

Jeronimus. Ach Himmel, hvad er dog dette? Pernille! hvordan er det med min Datter?

Pernille græder.

Jeronimus. Arv! fort siig mig hvad det er.

Arv græder ogsaa.

Jeronimus. I skal faae en U-lykke, hvis I ikke strax siger mig det.

Magdelone. Ach Herre! lad Arv sige det.

13-14. Drengen er eenfoldig] Karlen, Tjenestekarlen.

Arv. Ach Herre! lad Pernille sige det.

Pernille. Ach Herre! lad Magdelone sige det.

Jeronimus. Pernille! jeg befaler dig at sige mig det.

Pernille. Ach Herre! forskrækkes da ikke for meget derover: I Gaar Nat mellem et og to = = Var det ikke saa, Magdelone?

Magdelone grædende. Jo det var henved to.

Pernille. Da vaagnede Jomfruen op i Forskrækkelse, spatserede frem og tilbage med underlige Gebærder. Da vi spurdte hvad hende skadde, svarede hun os paa lutter Sang.

Jeronimus. Hun maa have gaaet i Søvne.

Pernille. Ach ney Herre! hun holder ved at synge indtil dette Øyeblik.

Arv. Da er det en Dievels Syngen, har hun siungen fra den Tiid og til nu. Jeg kom ind i Kammeret om Morgenen, og spurdte, om Herren var ventende hiem i Aften; da satte hun sig i Positur ligesom hun vilde agere Comoedie, og svarede i Sang. Jeg kand ikke giøre det saa vel som hun, thi jeg har ikke lært at synge; men det gik ungefehr saaledes:

Hør, Ungersvend! jeg si = = = = = ger dig,
Han kommer i Aften vis = = = = = selig.

Herren forlader mig, at jeg synger noget ilde.

Leonard. Ach Himmel, hvad er dette for en Hendelse?

Jeronimus. Ach jeg elendige Menneske, hvad hører jeg? Der har vi Frugten af den forbandede Opera=Læsning. Det Dievelskab har taget saadan Overhaand, at I skal see, hver anden Jomfrue her i Byen vil begynde at synge ligeledes i Steden for at tale.

Leonard. Det var at ønske Hr. Jeronimus, at de vilde; men efterdi hans Datter synger endnu alleene, saa kand det ikke passere for andet end en Sygdom eller Galskab.

Jeronimus. Lad hende strax komme hid. Arv! flye mig et Riis, som jeg vil holde bag Ryggen og siden true hende med, naar jeg seer, at gode Ord ikke vil hielpe. Disse Rode=

Bøger skal og Fanden i Vold. Jeg skal love for at der aldrig hverken enkelte eller dobbelte Fuser, hverken b duur eller b moll skal komme inden min Dørtærskel oftere. Hør, Arv! naar den Mammeselle, som lærer hende at synge, kommer her igien, saa kandst du bede hende paa en høflig Maade at gaae Døden og Dievlen i Vold. Ach mit Hierte vil briste af denne u-lykkelige Hendelse.

Pernille. Her er Jomfruen.

Scen. 6.

Leonora. Jeronimus. Magvelone. Pernille. Arv. Leonard.

Jeronimus. Er det sandt, som jeg hører om dig, min Datter! at du har saadanne forbandede Lader, at du svarer Folk i lutter Sang og Tremulanter? Hvad Pokker har bragt dig udi saadanne Griller, hvorved du bringer Skrek i din gamle Far, og prostituerer dig over hele Byen?

Leonora i Opera-Tone.

Möchte ich doch, ich doch, mein getreuer Amyntas!
noch ehe ich sterbe = = = = [dich] wieder sehn.

Jeronimus. A = = = = = og det er paa Tydsk oven i Kiøbet. Kiender du mig ikke, mit Barn?

Leonora.

Ihr seyd mein Vater, ihr seyd mein Vater.

Jeronimus visende Riset. Seer du det? Hvis du ikke holder op at harcellere, saa = = =

Leonora.

Gestrenger Vater, gestrenger Vater! halt;
Das ist ja Tyranney, das ist ja gar Gewalt.

Leonard. Jeg er saa altereret, at jeg ikke kand staae paa mine Been. Adieu, min Herre! Lar mig vide, naar det blir bedre med hende.

Jeronimus. Ach jeg elendige Menneske, dette vil krænke mig til Døden.

Pernille. Er det ikke best, at Herren har Bud efter

den nye Doctor, som er for nogle Dage siden kommen til Byen?

Jeronimus. Veedst du, hvor han boer, saa siig det til Arv, at han springer derhen.

Pernille taler sagte til Arv, og han gaaer. Det skal være en ypperlig Mand, der har giort store Curer; men han er noget dyr.

Jeronimus. Ja jeg har nok hørt tale om ham. Det er jo Doctor Bombastus, som du mener.

Pernille. Ja det er den samme. Han har allerede cureert 6 stumme Folk her i Byen. Han har en Søn med sig, som skal være lige saa stærk som han selv i Medicinskabet.

Jeronimus Hvor har du hørt alt dette?

Pernille. Mammesellen, som har informeret Jomfruen, har fortalt det. Ach gid han kunde hielpe hende; om jeg skulde sælge mine Klæer indtil mit Skiørt, saa vilde jeg giøre det for at betale ham.

Jeronimus. Han skal nok blive betalt.

Pernille. Men vil Herren ikke forsøge at tale hende meer til, for at høre, om hun bliver ved?

Jeronimus. Jeg kand ikke taale at see paa hende, Pernille! Lad hende gaae ind saalænge, til Docteren kommer.

Leonora ledes ind.

Jeronimus. Kand nogens Sorg vel lignes med min? Det er mit eneste Barn, hvis Bryllup jeg havde tænkt at holde i een af Dagene med en fornemme ung Person.

Pernille. Var det den unge Person, som gik bort?

Jeronimus. Ja det var ham.

Pernille. Hvor boer han?

Jeronimus. Han er fra Holsten, hvor han har arvet anseelige Midler efter sin Far, som nyelig er død, og maaskee kand faae dobbelt saa meget, dersom det er sandt, som man siger, at hans Broer er død udenlands. Han har sat sig her ned udi Landet paa en Herregaard, hvor han har giort alting rede at tage imod hende. Jeg veed nok, at denne

fremmede Straten-Junker, som talede med hende paa det Assemblee for 14 Dage siden, gaaer og støver efter hende. Jeg har faaet tilstrækkelig Kundskab derom, hvorfor jeg har brugt alle muelige Præcautioner, at han ikke faaer hverken hende eller nogen af jer andre i Tale; thi Knægten seer vel ud, og en ung Jomfrue, som hun, er let at forføre.

Pernille. Er det derfor, at Herren har sluttet os inde ligesom i en Muse-Fælde?

Jeronimus. Ja just derfor. Men mon hun skulde have nogen Kierlighed til samme Karl, og det samme skulde have bragt hende udi dette Galskab?

Pernille. Ney jeg har min Troe ikke merket andet end at hun var fornøyet med det Ball, som Herren har giort. Men der kommer Docteren og hans Søn.

Scen. 7.

Henrich som Doctor. **Leander** som Licentiat. **Jeronimus.** **Pernille.** **Magdelone.** **Arv.**

Henrich og Leander giør pedantiske Complimenter.

Jeronimus. Om Forladelse, min Herre! at jeg har taget den Dristighed at have Bud efter ham.

Henrich. Alt forladt. Er det han selv, som er gal, min Herre?

Jeronimus. Ney, Gud skee Lov, jeg skader intet, Hr. Doctor! men min eneste Datter er geraadet i en stor U-lykke. Om Hr. Doctor kunde hielpe hende, saa = = =

Henrich. Det skulde være en farlig stor U-lykke, som jeg ikke skulde kunde hielpe for. Jeg vilde ønske, min Herre! at han selv havde halvfemtsindstyve U-lykker og Sygdomme paa Halsen, at jeg kunde giøre min Konst probat paa ham.

Jeronimus. Jeg takker skyldigst, Hr. Doctor! men det er dog bedre, som bedre er.

Henrich. Det er endelig sandt. Men vil I give mig

Lov at bryde jer et Arm eller Been af, alleene for at lade see, hvor hastig jeg kand curere igien?

Jeronimus. Jeg tviler ikke om hans Dygtighed, thi all Verden kiender Doctor Bombastus; men jeg vil dog ikke umage ham med saadanne Bagateller denne Gang.

Henrich. Han maa vel sige Bagateller. Det er noget, som min Søn, Licentiat Theophrastus, kand giøre i en Haandevending. Kom, min Herre! lad mig giøre et Forsøg enten paa hans Arm eller Been.

Jeronimus. Ney Hr. Doctor! ikke denne Gang, ikke denne Gang.

Henrich. Lad mig da forsøge paa hans Gaards-Karl.

Jeronimus. Ja det kand nok skee. Arv! kom hid til Docteren.

Arv. A = = = = = = = = = =

Jeronimus. Ey, du Nar! han curerer dig i samme Øyeblik igien.

Arv. A = = = = = = = = = =

Henrich. Kom kun hid, min Søn! du skal see, hvor hastig det er giort.

Arv. A = = = = = = = = = =

Henrich. Jeg seer nok, at han ikke vil dertil. Men hvad er det, jer Datter skader?

Jeronimus. Hun vil ikke tale mere, men alt hvad hun siger, gaaer paa Sang.

Henrich. Den Sygdom heder paa Latin Perisangia, og paa Græsk Copissisandung. Den har jeg cureret mange for. Jeg maa føle paa hendes Puls. *Føler Pernille paa Pulsen.* Har hun længe været saa gall, min kiere Jomfrue? Giv jer kun tilfreds; jeg skal nok curere jer.

Pernille. Jeg siger tusind Tak, Hr. Doctor! men det er ikke mig.

Jeronimus. Ney Hr. Doctor! det er min Pige. Lad min Datter strax komme hid.

Scen. 8.

Leonora. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Ja det er ret. Det første jeg kastede mine Øyen paa hende, kunde jeg see, at hun har den Svaghed, som kaldes Perisangia.

Leander. Vil kun Papa give Agt paa hendes Næse, paa den Circumflex eller dolus malus, som han seer.

Henrich. Det er ret, min Søn! Den Circumflex gir alleene tilstrækkelig tilkiende, at det er en Perisangia. Jeg maa føle hendes Pultem.

Jeronimus. Vil Hr. Doctor ikke legge sin Hat fra sig? Den incommoderer ham. Arv! kom hid og tag Hr. Doctors Hat.

Arv. A = = = = = = = = = = = =

Jeronimus. Jeg troer, Drengen er gal. Vil du hid at tage Hatten!

Arv. A = = = = = = = = = = = =

Henrich. Han er bange for mig; jeg vil sette Hatten paa Hovedet. Om Permission, min hierte Jomfrue! Ja Pulsen slaaer perisangialiter. Føel, Hr. Licentiat! og siig mig din Mening.

Leander. Mig synes, Papa! at her er mere end en Perisangia, her er snart en Archisangia.

Henrich. Det er sandt, Pulsen har hart ad en fuldkommen archisangialisk Gang. Men det er intet. Min Søn skal curere hende, min hierte Jomfrue!

Leander. Ja det skal jeg gierne, vil hun kun have Tilliid til mig.

Leonora. Jeg stoler paa dig meest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kand curere.

Jeronimus. Hvor fælt det er at høre hende svare paa

Sang, saa glæder jeg mig dog ved at høre, at hun har Tilliid til Licentiaten.

Pernille. Ja jeg skal give min Hals, om han ikke curerer hende.

Leander. Det er ikke en liden Hielp for en Doctor, at Patienten har Tilliid til ham.

Leonora. Naar jeg dit Aasiun seer,
Forsvinder all min Smerte,
Ja alting i mig leer;
See jeg dig gir mit Hierte.
Jeg stoler paa dig meest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kand curere.

Jeronimus. Det er endelig noget stærkt; men jeg kand tænke, det er et Stykke af et Opera. Jeg merker, Hr. Doctor! at hun er allerede til Forbedring; thi tilforne sang hun ikke uden paa Tydsk.

Leander. Saa sandt som jeg er legitime promoveret Licentiat, saa skal han takke mig. Inden 2 Dage, min kiære Jomfrue! skal hun føle Virkning af min Dygtighed.

Leonora. Jeg stoler paa dig meest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kand curere.

Arv staaer imidlertiid og skielver, og løber til Side, saa tit Docteren nærmer sig til ham.

Henrich. Jeg maa conferere lidet med min Søn om Curen. Qvid tibi videtur, Dominus Licentiatus! post molestam senectutem nos habebit humus?

Leander. Nomen pronomen verbum participium supinum præpositio conjunctio interjectio.

Henrich. Adjectivum & Substantivum genere numero & pluraliter.

Leander. Rusticus in via - - si non vis credere, gusta.

Henrich. Gratias qvam maximas ago qvia qvoniam qvando.

Leander. Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.

De blir meer og meer hidsig.

Henrich. Alpha beta gamma delta ypselon ponto basta.

Leander. Ad adversus adversum pro contra extra supra palam archipodialiter tenus.

Arv. Gid de kunde komme i Haar sammen og bryde Arme og Been itu paa hinanden i Steden for paa mig.

Henrich. Omnia conando docilis solertia vincit.

Leander. Pes aries paries palmes cum limite stipes.

Henrich. Qvisqvis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Arv. Ja øver jer Konst paa Diana længe nok; thi det er kun en Hund.

Henrich med knytted Næver. Qvando duo substantiva concurrunt, alterum erat infinitivi.

Leander. Tityre! tu patulæ recubans solertia vincit.

Henrich. Got got, min Søn! jeg har approberet din Mening fra Begyndelsen. Jeg har kun opponeret saa stærk imod dig for at høre, om du holdt fast ved dine Principia. Hør, min Herre! efterdi eders Datter skulde blive syg og falde udi saadan Galskab, saa er ingen beleyligere Tiid for hende end denne.

Jeronimus. Ach ney min Herre! det er den aller-ubeleyligste Tiid; thi hun skulde i disse Dage have Bryllup med en fornemme ung Person.

Leander. Ney min Herre! Tidens Beleylighed bestaaer derudi, at det er St. Hans Aften i Dag.

Jeronimus. Hvad kand det giøre til Sagen?

Leander. Jo hun maa ud til Kilden.

Jeronimus. Men er der saadan Kraft i det Vand?

Leander. Der er større Lægedom derudi, end nogen skal kunde troe, naar man bruger det paa den rette Maade og til det rette Klokke=Slet og ved nogle foregaaende Præparatorier, som for Exempel et lidet Pulver, som hun skal tage ind først.

Jeronimus. Vil da Hr. Licentiat have den Godhed at følge med?

Leander. Ja hiertelig gierne.

Jeronimus. Jeg vilde ogsaa bede, at han seer til, at ingen anden faaer hende i Tale derude; thi her er kommen en ung Studshane til Byen, som gaaer og støver efter hende.

Henrich. Det skal have gode Veye.

Jeronimus. Hør, Pernille og Magdelone! laver jer strax til, og lar baade Vognen og Chaisen spende for; thi nu er Tiden. Vil de behage at træde ind saalænge, medens Vognen spendes for?

Intermedium
i Steden før den anden Act.

Theatrum giøres saa lidet som det kand, saa der præsenteres kun i Førstningen som en Vey til Kilden, hvorhen reyse saavel Ryttere som Fodfolk med Spand, Krukker og Bouteiller, og kand een have hengende om sig lutter Krukker, andre lutter Bouteiller. De samme kand fare ud af een Side og komme ind af en anden, for at have Anseelse af mange Folk. 2 Processioner skeer af Folk, som holder Tacten efter Musiqve: een af Bønder, som gaaer Sommer i Bye, med Faner og Mundering og May=Grene; den anden af gamle Kiel=

---

16. lar baade Vognen og Chaisen spende for] lader Calechen sætte paa, og Vognen forspænde.

linger, alle med differente vanskabte Masqver, gaaende med deres Krykker efter Tacten og Krukker hengende ved Siden. For dem spilles et Lire=Stykke. Derpaa aabnes fond de Theatre, hvor Kilden præsenteres med nogle smaa Telte. Saa snart det aabnes, høres samme Øyeblik en stor consus Allarm; nogle raabe, andre snakke, andre svinge og smekke med Pidsker, og Kiellinger slaaes om at komme først til Kilden. En blind Mand kommer ind med en Vier=Fiol, hvorefter Bønderne dantze. Kilden er et lille Hull paa Gulvet, hvoraf idelig nogle øse Vand, andre med Krukker, andre med deres Hatte. Naar det er mod Enden, sluttes fond de Theatre igien.

ACTUS III.

Scen. 1.

Jeronimus. Arv.

Jeronimus. Hør, Arv!

Arv søvnig strækkende sig. Jeg veed ikke, hvorfor vi skal staae op om Natten.

Jeronimus. Er det Nat, naar Soelen er oppe?

Arv. Ey, Herre! I kand ikke regne Soelen ved St. Hans Tider, hvor hun ikke sover en halv Time udi 24. Det kand vi Mennesker ikke giøre; thi Soelen sover derimod den hele Vinter bort, naar vi maa arbeyde ved Lys.

Han gisper, og strækker sig igien.

Jeronimus. Jeg havde ikke staaet saa tilig op, hvis det ikke havde været for at erkyndige mig om min Datters Tilstand. Hvad Tiid kom de hiem i Aftes?

Arv. Der er hverken Hund eller Kat kommen tilbage endnu.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette? Er de bleven ude den hele Nat? Jeg veed, hun kunde jo have drukket Vandet i Aftes og ligget hiemme i Nat; man curerer jo ikke Folk om Natten.

Arv. Det er ligesom Sygdommen og Docteren er til,

---

12. Han gisper] gaber.

Herre! Der kand være visse Sygdomme, som cureres best om Natten, og visse Doctere, som ikke practicerer, førend Soelen gaaer ned.

Jeronimus. Det er sandt, naar et Menneske kommer en hastig Svaghed, saasom Daanelse, paa om Natten, saa maa man bruge Doctor; men udi langvarige Sygdomme lader man Folk sove om Natten.

Arv. Ey, Herre! Docterne forstaaer det best; troe mig, at Docterens Søn havde ikke ladet hende ligge ude, hvis han ikke havde vidst, at Natte-Kuur havde været hende tienligt.

Jeronimus. Hun er endelig udi gode Hænder, det er vist; men jeg har dog ingen Roelighed, førend jeg seer hende. Jeg maa strax reyse selv derud, hvorvel jeg er meget træt af forrige Reyse. Kom ind, Arv! du skal følge mig.

Scen. 2.

Henrich.

Min Herre, som er flygtet med Jomfruen fra Kilden, har befalet mig at gaae hid for at holde den Gamle med Snak, at om han er allarmered over deres Udeværelse i Nat, skal jeg forhindre ham, at han ikke reyser derud, paa det at de kand faae desbedre Tiid til at komme i Sikkerhed. De opholdte sig 2 Timer ved Kilden, indtil de saae deres Tempo at komme bort med en Bonde-Vogn. Hr. Jeronimi Kudsk, troer jeg nok, leder endnu efter dem; thi han tør vel ikke komme hiem, førend han har fundet dem igien. Men jeg maa banke paa.

Scen. 3.

Henrich. Arv. Jeronimus.

Henrich. Hør, Cammerad! jeg vil tale et Ord med din Herre.

Arv. Ach Hr. Doctor! vil I intet Ont giøre mig?

Henrich. Aldeles intet, min Søn! jeg vil heller giøre dig Got end Ont; men lad mig faae din Herre i Tale.

Arv. Hr. Jeronimus! her er Docteren igien.

Jeronimus. Hans Tienere, Hr. Doctor! Han kommer ret beleyligt. Jeg er bekymret over min Datters Udeblivelse i Nat, og staaer derfore færdig at reyse ud til Kilden.

Henrich. Ey, det giøres ikke nødigt. I Aften skal I uden Tvivl have jer Datter gandske frisk tilbage; nu fik jeg Bud fra min Søn med en Seddel af dette Indhold:

Læser Seddelen.

Spælamdisimo Kiörivendum doctus doctior doctissimus = = =

Ja han forstaaer maaskee ikke Latin?

Jeronimus. Ney jeg giør ikke, Hr. Doctor!

Henrich. Saa skal jeg da forklare det paa Danske:

Høylærde og vidtberømte Hr. Doctor!

Høytærede kiere Fader!

Jeg maa berette ham, hvor vidt der er avanceret med Curen: Jeg har ordineret to Pulver for Jomfruen, eet at bruge for Vandet, et andet efter Vandet. Det første Pulver er den Tinctur, som kaldes = = =

Jeronimus. Et Pulver er jo ikke Tinctur?

Henrich. Jo det kaldes nu Tinctur hos alle nye Autoribus. Jeg maa læse videre:

Det første Pulver er den Tinctur, kaldet Scabhalsiaskomai, hvilken saa snart hun havde taget ind, blev hun langt verre; thi hun giorde ikke andet end sang idelig. Derpaa lod jeg hende drikke af Vandet halvanden Potte og en to og tredivende Deel, hvilket er den rette Portion, som Hippocrates har foreskrevet om dette Kilde-Vands Brug; thi vil man bruge af Helene Kilde-Vand, da siger Hippocrates saaledes: *ἀπο τȣ̃* Helenu Omikron pi ro sigma = = =

Jeronimus. Lad os kun gaae forbi hvad Hippocrates siger.

Henrich. Ja nok. Videre:

Derpaa lod jeg hende drikke [af] Vandet etc. hvoraf hun blev noget bedre, men da hun havde faaet det andet i Livet, faldt hun min Søn om Halsen, og sagde uden Sang: Ach Hr. Doctor! der faldt mig ligesom en tung Steen fra Hiertet.

Jeronimus græder.

[Henrich.]

Hun har derfor ikke siden siunget uden 2 eller 3 Gange; men jeg haaber, at naar hun ved Middags-Tider faaer ind den Essentia scholastica, som jeg har med, skal hun gandske blive restitueret, og gandske frisk mod Aftenen see hendes kiære Far. Skreved udi største Hast af eders oprigtige Søn

Theophrastus,
manu mea propria.

Jeronimus. Ach Hr. Doctor! det er en behagelig Tidende for mig. Jeg vil da slaae mig til Roelighed og vente hende i Aften. Han skal ogsaa blive betalt for sin Umage.

Henrich. Vi vil nok komme til Rette om Betalningen. Men der er en Lakey.

Jeronimus. Vil I tale med nogen?

Lakeyen. Min Herre Doctor Bombastus er herude, som vil have den Ære at tale med ham.

Jeronimus. See der staaer jo jer Herre Doctor Bombastus.

Lakeyen. Jeg beder om Forladelse. Min Herre er her udenfor.

Jeronimus. Hvad Pokker vil det sige? Svar ham, at han skal være mig velkommen.

Henrich sagte. Hvo der nu havde en god Strikke, at jeg kunde henge mig med mine Forfædre. Men jeg maa holde Ørene stive saalænge, som jeg kand; thi mit Ja er saa got som hans Ney.

Scen. 4.

Doct. Bombastus. Henrich. Jeronimus. Arv.

Doctor. Om Forladelse, Herre! at jeg kommer saa tilig. I Aftes meget sildig fik jeg at høre, at hans kiære Datter var geraadet udi en Svaghed, og at han forlangede min Hielp.

Jeronimus. Hvad er hans Navn, min Herre?

Doctor. Jeg er den bekiendte Doctor Bombastus, som nyelig er kommen.

Jeronimus. Om min Datter er falden udi nogen Vild-farelse, saa er ikke jeg. Er der ellers meer end een Doctor Bombastus?

Doctor. Ney her er ikke meer end een Doctor Bom-bastus, og det er jeg.

Henrich. Og jeg siger: Det er jeg.

Doctor. Er I Doctor Bombastus?

Henrich. Er I Doctor Bombastus?

Doctor. Hvo tviler om, at jeg er det?

Henrich. Hvo tviler om, at jeg er det?

Doctor. I maa være Dievelen.

Henrich. I maa være Fanden.

Jeronimus sagte. Her spilles lige saadan en Comoedie som med Amphitrion og Jupiter.

Doctor. Jeg kand svære paa, min Herre! at det er den underligste Hendelse, mig nogen Tiid er vederfaret.

Henrich. Og jeg svær paa, min Herre! at det er en Hendelse uden Lige.

Arv sagte. Gid jeg var vel ude, thi een af dem er vist nok Lucifer, som har paataget sig en Doctor-Skikkelse.

Doctor. Jeg staaer gandske fortabt.

22-23. lige saadan en Comoedie som med Amphitrion og Jupiter] En Oversættelse af Molières „Amphitrion" hørte til det daværende kiøbenhavnske Theaterrepertoire.

Henrich. Og jeg veed ikke hvad jeg skal tale eller sige.

Doctor. Han tør sige mig i mine aabne Øyne, at han er Doctor Bombastus.

Henrich. Han tør saa uforskammet nægte, at jeg ikke er det.

Doctor. Jeg svær ved Apollinem, at jeg er Doctor Bombastus, og ingen anden.

Henrich. Og jeg svær ved Cornelius Nepos, at jeg er det, og ingen [anden].

Doctor Det er en herlig Gud, I svær ved.

Henrich. Han er ligesaa god som jeres.

Doctor. Apollo er den himmelske Læge.

Henrich. Cornelius Nepos er den himmelske Apotheker.

Doctor. Min Hr. Jeronimus! han maa forsikre sig om at han er bleven bedragen af denne Mand.

Henrich. Min Hr. Jeronimus! han maa forsikre sig paa at han blir bedragen af denne Mand.

Doctor. Thi han er saa ukyndig udi Medicinen, at han giør en Historie-Skriver til en Apotheker.

Henrich. Thi han er saa ukyndig i Medicinen, at han giør en Urtegaardsmand til en Gud for Lægedom.

Doctor. Jeg skal strax bringe for Lyset jer Vankundighed.

Henrich. Og jeg skal strax vise, at jeg er Karl for min Hat.

Doctor. Jeg vil kun spørge jer de Ting, som jeg kand spørge en Skole-Pog: Hvad kalder I Circulatio sangvinis paa Dansk?

Henrich. Det er Smaakopper.

Doctor. Gid du faae Pokker med dine Smaakopper.

Henrich. Jeg vil ogsaa spørge jer noget, som jeg kand spørge en Skole-Pog: Hvad er Essentia scholastica?

Doctor. Der er aldrig noget saadant til udi Medicinen.

Henrich. Der hører I hans store Vankundighed, Hr.

Jeronimus! Jeg er gall, at jeg gir mig i Snak med saadan Idiot. Han veed ikke hvad Essentia scholastica er.

Jeronimus. Ja saa hører jeg da, at han ingen Doctor er.

Henrich. Per Jupiter, det er jo den Essentz, min Søn har cureret hans Datter med.

Jeronimus. Det er sandt. Den anden er en Bedrager.

Doctor. Vil I troe ham, min Herre? Nu skal jeg strax blotte ham. Qvid tibi videtur de Sympathia?

Henrich. Intentum particularis sub rosa Kiörivendum Klemmebassiando.

Arv. Han maaler ham min Troe Skieppen fuld.

Doctor. Hvad Dievelen er det for et Sprog?

Henrich. Det er Arabisk, Canaille!

Doctor. Hvad siger du, din Bedrager?

De faaer hinanden udi Haar, og medens de brydes, trækker Bombastus Doctor-Kiolen over Hovedet paa Henrich, saa han staaer udi sit Liberie.

Arv. Ach Herre! hvad er dette? Vi er om en Hals. Jeg kiender ham. Han tiener hos den fremmede Person, som har løbet gal efter Jomfruen.

Jeronimus. Det vil blive en skiøn Historie. Luk Dørren i Laas, at han ikke kommer ud. Ach jeg elendige Menneske, naar jeg seer Docteren, saa kand jeg let giette, hvem Licentiaten var. Ach Hr. Doctor! her er spillet mig et hæsligt Puds.

Doctor. Det merker jeg. Men hvordan henger det sammen?

Jeronimus. Aabenbar mig den hele Sag, din Skielm! og hvis du tier med noget, skal det gaae dig langt verre.

Henrich. Hele Sagen er denne, Herre! jeg var nyelig een af de største Doctere udi Byen, men i et Øyeblik er bleven forvandlet til en Lakey. Man har adskillige Exempler paa større Forvandelser, at Folk er bleven omskabte til Dyr og Træer.

Jeronimus. Hvilken fortvilet Skielm, han blir ved at spotte mig. Arv! spring efter 2 stærke Karle, der kand binde Hænder og Fødder paa ham.

Henrich paa Knæ. Ach Herre! vær naadig. Jeg skal gierne bekiende alting fra Hoved til Hale. Den hele Intrigue er opspundet af jer Kammer=Pige Pernille, som har brugt mig til Instrument derudi. Hun har fundet for got, at Jomfruen skulde stille sig saa gall an, beordret mig at agere Doctor, for at raade Herren at skikke hende ud til Kilden.

Jeronimus. Hvo var det, som agerede Licentiat, og reyste med hende?

Henrich. Hvo kunde det andet være end min Herre?

Jeronimus. Ach jeg kand ikke meer. Jeg er bange, Hr. Doctor! at jeg gaaer fra min Forstand.

Doctor. Lad ikke Sorgen tage Overhaand, min Herre! U=lykken er stor nok alligevel.

Jeronimus. Siig mig, din Hund! hvor de nu er.

Henrich. De flygtede fra Kilden.

Jeronimus. Jeg havde aldrig kunnet troe, at min Kudsk, som jeg altiid har haft saa gode Tanker om, skulde være udi Ledtog med for at spille mig saadant Puds.

Henrich. Kudsken er gandske uskyldig, Herre! Jeg troer, at han løber endnu om og leder efter dem; thi de flygtede ham u=afvidende bort med en Bonde=Vogn.

Scen. 5.

Kudsken. Docteren. Jeronimus. Henrich. Arv. Leonard.

Kudsken. God Morgen, Herre! Jeg blev saa mare ude i Nat mod min Villie, og har faaet dygtige Rap til.

Jeronimus. Hvordan er fat? Hvor er min Datter?

Kudsken. Jeg vil sige Herren reent ud, at jeg vil

heller have Opsyn med 10 springske Heste end med en eneste Jomfrue. Jeg veed at holde en Hest i Tøyelen saa vel som nogen Kudsk, og jeg vil gierne svare Herren til hans Heste, om de vare ti Gange saa mange; men hans Datter og hans Piger vil jeg ikke oftere være Inspecteur over, thi det er Dyr, som have været paa anden Slags Ride-Skole, og veed at giøre Spring, som jeg ikke forstaaer mig paa. Jeg har været i Dødsens Angest denne Nat; men det er dog faldet vel ud.

Jeronimus. Siig mig da, Niels! hvordan det er tilgaaet.

Kudsken. Da vi kom til Kilden, gav man mig brav at drikke, saa jeg blev (reverenter talt) halv fuld. Jeg løb allevegne at see mig om, ey tænkende paa noget Ont; men ret som jeg stod og gabede paa nogle Bønder, som reed Sommer i Bye, kom een og vared mig, at Jomfruen med en ung Karl tillige med Pigerne havde sat sig paa Bønder-Vogne, og aged bort i fuld Gallop. Jeg løber strax til vores Telt, men finder intet uden Doctorens Kiole, hvoraf jeg sluttede, at det maa have været en forklædt Person. Jeg tar derfor to stærke Karle af mine Cammerater med mig, og kiører efter dem, saa jeg tænkte, Hestene skulde styrte; thi jeg fik at høre, at de havde taget Veyen langs ved Stranden for at komme over til Skaane. Omsider traf jeg dem udi den store Kroe, hvor den fremmede Person, som havde ageret Doctor, giorde Modstand, og forsvarede sig saaledes, at jeg føler det endnu udi Ryg, Hovet og Axler; men maatte dog endelig give sig tabt og lade sig føre med den hele Bagage til Byen.

Jeronimus. Ach Niels! du est mig en troe Tiener. Men hvor er de nu?

Kudsken. Jeg har sluttet dem ind udi det lille Kammer ved Bag-Porten og sat Skildtvagt for dem.

Jeronimus [til Leonard]. Hans Tiener, kiære Sviger-Søn! Har han længe været her?

Leonard. Ney ikke ret længe; men jeg har imidlertiid hørt meer, end jeg forlangede at høre. Hør, Kudsk! synger Jomfruen nu ikke meer?

Kudsken. Ney nu græder hun.

Jeronimus. Hendes Svaghed har kun været et Paafund for at komme bort. Jeg holder for, at det er best, at I holder strax Bryllup, saa snart jeg har ladet hudflette Pernille og henge denne Knægt, her staaer.

Henrich. Skal vi straffes, saa maa vi henges begge.

Leonard. Han forlader mig, Hr. Jeronimus! om jeg tar udi Betænkning at gifte mig med en Jomfrue, der er flygtet med en anden.

Jeronimus. Ach jeg har ikke et Ord derimod at sige. Lad Magdelone først komme herind, at jeg kand faae den hele Intrigue at høre. Siig hende, Niels! at her er en Doctor, som forstaaer den sorte Konst, der har sagt alting.

Kudsken sagte. Det er skiønt; ved den Leylighed skal hun aabenbare hendes egne Optøger ogsaa.

Scen. 6.

Magdelone. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Ha ha, est du der? God Morgen, Rufferske! Du est den, som af alle er meest Straf værd; thi jo meer du est kommen til Alder, jo meer har du at forsvare. Jeg har ikke kaldet dig hid for at faae Oplysning udi noget, thi jeg veed alting til Punct og Prikke; men jeg vil høre Bekiendelsen af din egen Mund.

Magdelone paa Knæ. Ach Hr. Jeronimus! straf mig dog ikke, som jeg har fortient. Jeg vil gierne bekiende altsammen, baade hvad min egen Kierlighed er angaaende og Jomfruens.

Jeronimus sagte. Hendes egen Kierlighed? Her faaer

jeg fleer Historier at vide, end jeg ventede. Høyt. Bekiend først om din egen Kierlighed, og stik intet under Stoel. Denne gode Doctor, som her staaer, veed alting; han skal sige, om du glemmer noget.

Magdelone. Ach Skam faae du, Rasmus Skriver! for mig du har bedraget i saa mange Aar. Han har bildet mig ind at brænde af Kierlighed til mig. Jeg har beviist ham meget Got og været mit eget Herskab utroe for at rekke ham Haanden.

Jeronimus. Alt dette har Docteren sagt mig; men jeg vil vide i sær hvad du har taget fra Huset og foræret ham.

Magdelone. Jeg har foræret ham nu et Pund Pudder, nu et Knippe Penne, nu et Par Bouteiller Viin og andet smaat Ragerie.

Jeronimus. Videre, videre, angaaende de Penge, som du tog = =

Magdelone. Hvilke Penge?

Jeronimus. Nøder du mig til at lade Docteren sige det, saa skal det komme dig høyere at staae.

Magdelone. Ach Hr. Doctor! lyv mig ikke paa. Hvis jeg havde givet ham andet, skulde jeg min Troe ikke dølge det.

Jeronimus. Nu nu, lad saa blive derved.

Magdelone. Nu havde jeg sat den Skurk Stevne af Vinduet at møde mig ved Kilden; men det utaknemmelige Skarn, langt fra at komme til mig, diverterede sig lige for min Næse med andre unge Piger. Er det ikke saa, Hr. Doctor?

Doctor. Jo det er saa. Men lad os nu høre noget om Jomfruens Sag.

Magdelone. Det kand Pernille best sige, som alleene har smedet denne Intrigue.

---

11. jeg vil vide i sær] i det Enkelte, stykkeviis.

Jeronimus. Lad Pernille komme herind. Man skal nok see, at hun ogsaa har haft nogen særdeles Interesse ved denne Kilde=Reyse.

Scen. 7.

Pernille. Personerne af den forrige Scene.

Pernille faldende paa Knæ. Ach Herre! vær naadig. Hvad jeg har opspundet, har været af den store Kierlighed, jeg har baaret til Jomfruen.

Jeronimus. Hvor har I faaet Leylighed at overlegge dette med den fremmede Person?

Pernille. Vi satte ham Stevne at finde os paa visse Tider i Vinduet.

Jeronimus. Alt dette har denne gode Doctor sagt mig tillige med den anden Historie, som angaaer din egen Person.

Pernille. Ja Herre! jeg tilstaaer, at det er opspundet i mit Hoved for at befordre Jomfruens Kierlighed.

Jeronimus. Videre, videre! Lad os nu høre Historien om din egen Kierlighed.

Pernille. Jeg har ingen anden Kierlighed end den, jeg bær til Jomfruen.

Jeronimus. Skal Docteren nødes til at sige det, saa vil det gaae dig ilde. Hr. Doctor! fortæl os det da med den rette Farve.

Doctor. Historien er denne = = =

Pernille. Ach ney, jeg vil nok sige det selv. Personen, som elsker mig, og som satte mig Stevne at møde ved Kilden, er en fornemme ung Herre, som kand betale vel en fattig Piges Umag, og hvilken jeg er for ringe til at nægte en liden Tieneste. Han tar mig nok udi Forsvar, om Herren handler ilde med mig; thi = = =

Jeronimus. Alt nok, alt nok! Disse Kilde=Reyser giortes

af Devotion i gamle Dage; men nu troer jeg, at hvert andet Telt er et Hore-Huus. Havde jeg flere Piger i Huset, fik jeg flere Historier at vide. Det skulde aldrig fortryde mig, hvis jeg var en forsømmelig Mand, der gav mit Huus-Folk for meget Tøyelen; men jeg har Opsigt med dem, slutter dem inde, at de skal ikke forfalde til Liderlighed, og dog er jeg verre brudt end nogen anden.

Doctor. Ach min Herre! skulde alle Tieneste-Piger, der af Devotion er reyst til Kilden i Aftes, trues med Pine-Bænken, vilde deres Navne, som er i samme Stand som jere Piger, giøre en temmelig tyk Catalogus. Ja skulde enhver kun til Straf sette en Lod udi eet af vore Lotterier, som ingen Fortgang haver, lover jeg for at det i en Hast skulde blive complet.

Jeronimus. Derfor holder jeg for, man burde aldrig lade sine Tienestefolk komme til nogen saadan Forsamling.

Doctor. Ach Herre! jo meer man indsperrer dem, jo verre er det. Det er just Tvangen, som formerer Begiærligheden. Jere Piger skal jo dog paa Blegedammen et Par Gange om Aaret; mener han, at det er altsammen ikkun Klæer, som bliver lagt paa Blegen? I saadan Fald ere ingen verre end de, som kommer ud af et Buur. Derfor giør I langt bedre, min Herre! at I gir jere Piger en sømmelig Frihed.

Jeronimus. Ach det laae Fanden Magt paa Pigerne, hvis min eneste Datter ikke var falden til samme Liderlighed.

Pernille. Hun er ikke forfalden til nogen Liderlighed. Hun elsker en Person, som forlanger hende til Egte.

Jeronimus. Han skal ægte Fanden ikke min Datter. Den Landstryger! Lad min Datter strax komme hid.

Doctor. Vær ikke for streng mod hende, min Herre! Betænk hvad unge Mennesker ere, og at Kierlighed er den stærkeste Passion af alle.

Jeronimus. Her er ikke Kierlighed, Hr. Doctor! her er

Liderlighed. Hun stiller sig affindig for at tage Flugten med en Landstryger.

Doctor. Jo større Intrigue hun har spillet, jo stærkere har Passionen været. Men der kommer hun.

Scen. 8.

Leonora. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Er hun der, Mademoiselle? Det er mig kiert, at hun saa lykkelig er bleven cureret.

Leonora paa Knæ. Ach min allerkiæreste Far!

Jeronimus. Jeg vil ikke være Far til saadan Ratte-Frøyken. Hver ærlig Mand, der har slige Børn, kand med Ret og Billighed slaae Haanden af dem.

Leonora. Ach jeg bekiender at være falden i en Skrøbelighed.

Jeronimus. Skrøbelighed? Ney du skal sige den yderste Liderlighed. Du har stillet dig affindig an, for at sette Vox-Næse paa din Far, og siden løbet bort med en Landstryger, hvorved mig og mit hele Huus er sat saadan Klik paa, som aldrig kand afstryges.

Leonora. Det er en smuk skikkelig Person, som har Midler, og er kommen af lige saa got Folk, som jeg.

Jeronimus. Hans Gierninger udviser jo, at han er en smuk skikkelig Person. Dog han kand altiid være saadan vanskabt Jomfrue værdt. Jeg skal bruge Øvrighedens Hielp og lade dig indslutte, ikke fordi du est ham for god, men alleene for Consequences Skyld, at vanartige Børn skal ikke faae deres Villie frem. Leonora græder. Græd nu lige saalænge, som du har siunget tilforn. See her staaer denne gode Mand, som jeg havde lovet dig bort til, og som har giort alle Anstalter at tage imod dig. Han er nu bleven anderledes til Sinds. Og jeg kand ikke regne ham det til Onde, at han tar i Betænkning at gifte sig med een, der

har giort saadan hæslig Gierning. Hør, i denne Dag skal du blive indsluttet for din Livs-Tiid. I tvende høytærede Mammeseller! I skal blive hudflettet. Og I Hr. selvgiort Doctor! I skal slippe med at blive hengt. Nu maa jeg til Slutning have fat paa Monsieur selv, for at lade ham vide hvad Karl han er, og sige ham hvad han har fortient af mig. Bringer ham kun hid.

Scen. ult.

Leander. Leonora. Pernille. Magdelone. Henrich. Arv. Jeronimus. Doct. Bombastus. Leonard.

Jeronimus. Hans Tiener, Monsieur! Jeg seer paa hans Klæde-Dragt, at han alt har slaaet sig fra Medicinen. Han skal ellers have Tak for den Umag, han har haft med min Datter. Han skal ikke have giort det for intet.

Leander. Min Herre! han maa holde mig for den største Misdædere, som han vil, saa har jeg dog ikke andet giort end det, som enhver ærlig Karl kunde giøre, der falder udi saadan heftig Kierlighed.

Jeronimus. Det er intet, det er intet, Monsieur! Men veed I vel hvad Loven siger om saadanne Landstrygere, der sniger sig ind udi ærlige Mænds Huse for at bortrøve deres Børn?

Leander. Jeg er ingen Landstryger. Jeg er fød her i Landet af got Folk, hvilket jeg skal bevise.

Leonard. Denne Røst kiender jeg, Ansigtet ogsaa. Ach Himmel, hvad er det? Er det ikke min Broer Leander, som er kommen Udenlands fra? Jo det er ham. Mon frere Leander!

Leander. Mon frere Leonard!

De omfavner hinanden.

Leonard. Ach min allerkiereste Broer! er det dig, som er min Rival? Naar var Ankomsten?

Leander. Saa snart jeg fik dit Brev udi Madrit om min Fars Død, gav jeg mig paa Reysen til Holland, hvor jeg gik til Skibs, og kom hid for 3 Uger siden. Hvad som har hindret mig at reyse strax herfra, er denne smukke Jomfrue, som jeg forliebede mig udi paa et Assemblee, og for hvis Skyld alle disse Historier ere skede.

Leonard. Min allerkiereste Broer! din Arv staaer til Rede for dig hiemme, og min forlovede Brud overlader jeg dig gierne, eftersom jeg seer, din Kierlighed er saa stor, og at hendes i alle Maader svarer til din.

Jeronimus. Hvad? ere I Brødre?

De, som laae paa Knæ, reyser sig, og Henrich setter sin Hat paa.

Henrich. Der blir ingen af os hængt denne Gang, det skal jeg være Mand for.

Pernille. Jeg troer det ikke heller, Henrich!

Jeronimus. Men siig mig ret Alvor, ere I Brødre?

Leonard. Ja Hr. Jeronimus! det er min ældste og eneste Broer, som har været 3 Aar udenlands. Jeg tænkte, at han havde været død, eftersom jeg i lang Tiid intet Brev har faaet fra ham, og at hans Arv skulde tilfalde mig. Men saasom jeg ingen Ting i Verden har haft mere kiær end denne min Broder, saa er der ingen Penge, jeg med større Fornøyelse gir fra mig.

Jeronimus. Overlader I ham da jer Brud?

Leonard. Hr. Jeronimus! omendskiønt Personen havde været fremmed for mig, skulde jeg dog holde det for en Samvittighed at splide tvende saa høyt forenede Hierter. Ja vist overlader jeg hende til ham, og tilbeder mig intet andet for denne min Billighed, end at min Herre vil af Hiertet forlade dem alle hvad de har giort.

Jeronimus. Af mit inderste Hierte. Hør, Leonora! jeg kalder dig min Datter igien og ham, Hr. Leander! min Sviger-

Søn. Lar os glæde os allesammen og takke Himmelen, at dette, som syntes at vilde blive den hæsligste Tragoedie, er ved en uformodentlig Hendelse faldet saa vel ud.

Henrich. Jeg haaber, I got Folk! at I holder mig for den største Doctor i Verden, og at I opreyser mig en Ære-Støtte, fordi jeg har viset jer Kildens Kraft og Dyd. Denne gode Jomfrue er dog ikke den første, som er bleven cureret ved Kilden, vil og ikke blive den sidste. Er det ikke sandt, Pernille?

MELAMPE.

TRAGI-COMOEDIE.

Hoved-Personerne.

Philocyne.
Lucilia.
Polidorus, Philocynes Elsker.
Leander, Luciliæ Elsker.
Dorothea, Philocynes Kammer-Pige.
Sganarell, Polidori Tiener.
Gusman, Leanders Tiener.
Pandolfus, Jomfruernes Broder.
Den gamle Pandolfus, deres Fader.

Scena er en aaben Mark ved Pandolfi Grav.

ACTUS I.

Scen. 1.

To Bønder.

1. **Bonde.** Aa aa, det Gode varer ikke længe. Nu har vi Ufred igien. Den Karl maa ha haft lidt at bestille, som fandt først paa Kriig, hvor Folk skal slaae Arme og Been af dem, som man ikke kiender.

2. **Bonde.** Men hvoraf veed du, at vi faaer Ufred?

1. **Bonde.** Vi faaer ikke, men vi har den alt; thi Trommen gaaer, og hele Byen er i Allarm.

2. **Bonde.** Det er best, at vi gaaer til Side; thi naar Fienden er i Landet, saa kaster man Musqvetten paa Nakken af hver een, man møder.

1. **Bonde.** Førend jeg lar mig hverve, før skiær jeg min Tommel-Finger af; saa giorde baade min Faer og min Far-Faer, og derved undgik at blive Soldater.

2. **Bonde.** Jeg hører, du har got Folk at slægte paa. Dersom du kunde regne slige Forfædre ud i 16 Led, kunde ingen disputere dig gammel Adelskab, og du burde føre en Haand uden Tomme i dit Vaaben og hidde, i Steden for Haans Jacobsen, Johan Tomme-løs.

1. **Bonde.** Mine Forfædre var, marre! ingen Coujoner; de var ikke saa bange for en Tommel-Finger. Min Beste-Faer var saadan en Karl, at han før skulde ha hugget sin Haand af end giet sig under Malicen.

2. Bonde. Var vi kun vel herfra først, saa skulde det siden ingen Fare ha.

1. Bonde. De finder os nok allevegne. Du kiender nok Rifogden; vi skyler os aldrig for ham, thi han støver Bønder bedre, end en Hund støver Harer.

2. Bonde. Det maa han. Men i saadan Fald kaster jeg ham en halv Snees Daler i Næsen; hvilken Bræk eller Sygdom jeg da vil ha, den faaer jeg strax: Vil jeg ha en Podagra i Hænderne, saa svær han paa Mønstringen, at jeg har den; vil jeg ha den i Benene, saa giør han ligesaa, og setter sin Rifogds-Salighed i Pant paa at jeg nytter ikke til Krigen.

1. Bonde. Men nu at forære 10 Daler bort, nu atter igien 10 Daler, hvad skal man da ha at betale Skat og Landgilde med?

2. Bonde. Det lar jeg Propretaren sørge for. Kort at sige: naar jeg har Rifogden til Ven, saa kand hverken Captenen eller Propretaren rykke et Haar af mit Hoed.

1. Bonde. Du er en klog Mand, jeg troer, du kunde selv være Rifogd.

2. Bonde. Ja hvorfor ikke? Men det er U-lykken, at vi Bønder blir aldrig meer end det, vi er. Vi skal gaae i Kriig og sette Arme og Been til for en Lieutenant at blive Capteen, og en Capteen at blive Overst; men vi bliver de samme. Det gaaer der til ligesom i Skakspill: Bønderne maa opoffres, at Officererne kand komme frem.

1. Bonde. Hør, der kommer, Drolen splide mig ad, Trommen. Den Lyd klinger ikke nær saa vel i mine Øren som Mad-Klokken.

2. Bonde. Skal vi løbe?

1. Bonde. Hvor skal vi løbe hen? Det er ligesaa got, at vi staaer.

3-4. Du kiender nok Rifogden] Ridefogden, Forvalteren.

Scen. 2.

Een kommer ind, og slaaer paa Tromme, hvorom ringer sig en stor Hob Folk. Tromslageren oplæser Efterfølgende:

Saasom i Dag henved Klokken 8 den velbaarne Jomfrue Philocyne har, sig og sin Familie til stor Hierte-Sorg og Bedrøvelse, tabt en liden Skiøde-Hund ved Navn Melampe, saa gives hermed tilkiende, at hvo som kand aabenbare samme Hund eller bringe den tilbage, skal ha 10 Ducater. Hunden er gandske hviid, tegned med sorte Øren og en sort Plet i Panden; Fødderne ere ubeskrivelig nette, uden den venstre, som er noget tykkere end de andre. Hvad Sindets Gaver er angaaende, da har samme Melampe fast menneskelig Forstand; thi omendskiønt den ikke kand tale, saa kand den dog ved Geberder gie sin Mening tilkiende: Naar den vil ligge i et Skiød, skraber den med det ene Forbeen paa Forklædet, og naar den vil ligge paa sin Pude under Kakkelovnen igien, gir den sin Villie tilkiende ved at la falde en liden Vandtaar paa Forklædet, dog saa subtilt, at det ingen Skade giør. Den er af saadan fornemme Naturel, at den ingen Mad æder, uden den er tygged, og skielver af Kuld endogsaa udi Augusti Maaned. Den har et Fløyels Halsbaand, hvorpaa staaer med Guld broderet: Melampe.

Han rører Trommen igien, og gaaer bort. De andre spytter deraf.

Scen. 3.

Sganarell. De 2de Bønder.

1. **Bonde.** Hør, Camerat! var det ikke andet, Trommen gik for?

Sganarell. Er det ikke nok? En Hund, der har saadan Forstand, at han kand la Taare falde paa Skiødet, naar han vil ned! Saadan en Hund har mere Forstand end 4re af de beste Bønder i jer Bye.

1. **Bonde.** Men naar Hunde giør saadant hos os, saa vrier vi Halsen [om] paa dem.

Sganarell. Ja jeg troer det nok; men hvorfor giør I det? Just fordi I er Bønder. Havde I været opdragne som fornemme Folk, saa giorde I det ikke.

1. **Bonde.** Mig synes, at vi Bønder er bedre opdragne derudi; thi det er en slet Optugtelse at lære at bedrive Afgudsdyrkerie med en lumpen Hund.

Sganarell. Du faaer vist en U-lykke, dersom din Frue faaer at høre, at du kalder en smuk Skiøde-Hund en lumpen Hund. See kun til, om du ikke blir sat fra din Gaard.

1. **Bonde.** Ney vor Frue har ingen Skiøde-Hund, det jeg har merket.

Sganarell. Saa maa hun da ikke være ret Frue, men alleene Madame.

2. **Bonde.** Hvad Forskiel er der imellem Frue og Mardame?

Sganarell. Ligesaa stor Forskiel som imellem ærlig og velbaarne. I lumpne Bønder, som er kun halve Mennesker, er agtbare og ærlige; men Kiøbsted-Folk ere velædle, velbyrdige og velbaarne.

2. **Bonde.** Mig synes, at det er meer at være agtbar og ærlig. Den Titul velbaarne kand man gie en Hest, som er velskabt; men ikke ærlig. Vor Capteen er fød med 2 skiæve Been, kand man ogsaa kalde ham velbaarn?

Sganarell. Hvad andet?

1. **Bonde.** Men siig os, Camerat! er der da ingen ærlige og agtbare Folk meer i Kiøbsteder?

Sganarell. Ney ikke uden i de smaa Gader. For 40 Aar siden heed de største Mænd ærlige og velbyrdige, hvorudover en vis Borgemester, da han engang af Vanvare fik saadan Udskrift paa et Brev: Ærlig og velbyrdig Hr. Borgemester, kunde han ikke lide saadan Hyklerie, at man vilde gie ham en adelig Titul, som ham ikke tilkom, og derfor sagde til Budbet: Hels din Husbond, og beed ham spare med sine Titler, som mig ikke tilkommer; thi jeg er hverken ærlig eller velbyrdig. Men nu er det kommen saa vidt, at Borge-

mestere hedder Excellencer, og Præster Eminencer, Kræmmere Marchands tres renommés, Borger-Døttre Frøykener, Stue-Piger Jomfruer, Kokke-Piger Mammeseller, ja Bønder ogsaa skammer sig ved at være agtbare og ærlige.

1. Bonde. Far vel, Cammerat! vi maa reyse. Gud skee Lov, at dette Trommeslag og denne Allarm havde intet andet at betyde.

De gaaer.

Sganarell. Disse Bønder havde Ret; thi det er Skam og Spot at giøre saadan Allarm for en Hund. Vor Jomfrue er nu saa desperat derover, at naar man seer hende, skulde man tænke, at hun agerede en Tragoedie, og spillede samme Rolle som en forliebt Heroinde, der har mist sin Kiereste. Faaer jeg eengang Døttre, som nok kand skee, thi vi er alle Mennesker, saa skal min første faderlige Formaning til dem være, ingen Skiøde-Hund at holde; ikke for andet end for den u-rimelige Kiærlighed, som følger deraf. Thi vor Jomfrue kunde ikke giøre sin Morgen-Bøn med god Samvittighed, førend hun 16 Gange havde kyst sin Afgud Melampe; hun kunde ikke giøre Besøg i Byen uden Melampe; det meste, hun talte om, par Melampe; de fleste Drømme, hun kunde ha, var, at Melampe ikke var ved Helbred. Kort at sige, der var ikke andet end Melampe for og Melampe bag. Men see der kommer Kammer-Pigen Dorothea.

Scen. 4.

Dorothea. Sganarell.

Dorothea. Aa det er en Ynk at see paa den stakkels Jomfrue; intet i Verden kand trøste hende, men hun raaber hver Øyeblik: Min Verdens Glæde er mig berøvet, Melampe er borte. Men der seer jeg Sganarell; stakkels Karl, han er lige saa bedrøvet som vi andre. Jeg seer, Sganarell!

at du er en troe Tienner, og tager Part i Jomfruens Sorg; du seer ret ilde ud af Sorg.

Sganarell. Ja jeg har nok Aarsag at sørge; jeg har større Sorg end J andre.

Han græder.

Dorothea. Har du nogen a parte Sorg?

Sganarell. Ja jeg har een, som bringer mig i Graven. Vor gamle sorte Kat, som jeg elskte som min kiødelige Broer, har faaet ont i sit ene Been; jeg frygter, at det er Podagra.

Han græder.

Dorothea. See engang hvilken Phantast; der ligger stor Magt paa en raaden Kat.

Sganarell. Hør, Dorthe! eftersom vi skal spille Tragoedie i Huset, saa maa jeg jo ogsaa ha en Rolle; thi at hænge sig for en Kat eller Hund fortienner lige store Ære-Støtter. De er umælende Bæster tilsammen. Hvilken der er meest fornemme eller bør staae høyest i Rangen, er mig ubekiendt.

Dorothea. Det vil gaae dig ilde, dersom Jomfruen faaer høre, at du legger ikke mere Sorgen paa Hiertet, men ligner din lumpen Kat ved saadan et artigt Creatur som Melampe.

Sganarell. Men ret Alvor, gaaer denne Sorg jer til Hierte, Mammeselle?

Dorothea. Mit Hierte er færdig at briste af Sorg.

Sganarell. Jeg merker nok, at J gaaer med en Frue i Maven. See engang, hvilke fornemme Nykker hun har allerede.

Dorothea. Jeg skal min Troe klage dig for Jomfruen.

Sganarell. Mener J, at alt dette, som jeg har sagt, var mit Alvor? Ney jeg sørger min Troe ligesaa meget som

---

22. saadan et artigt Creatur] en fiin, cultiveret Skabning.

nogen anden, og jeg har allerede giort et Sørge=Vers over Melampes Forliis.

Dorothea. Jeg kiender dig nok, din Spotte=Fugl!

Sganarell. Det er min Troe sandt, jeg siger. Jeg veed, at der blir holdet Sørge=Stue, og saa skal der jo deles Vers ud. Nu løber jeg hen til den, som er Imprimatur i Aar, at han skriver derpaa. Adieu!

De gaaer.

Scen. 5.

Gusman alleene med Melampe paa Armen.

Mon der kommer nogen efter mig? Ney jeg seer ingen. Jo der kommer een. Ney det var min egen Skygge. Aa nu faaer jeg min Aande igien. Hey hvad vil den Spion? Wer da? Ney der er ingen; mit eget Blod giør mig bange. Han begynder at skraale. Aa = = = See der har I den tilbage, spar mit Liv. Men der er jo slet ingen. Hvad kand dog ikke Frygt giøre? Mig synes hver Øyeblik at være omringet af Folk, skiønt jeg er gandske alleene. Nu seyler jeg i Havnen, og har kastet Anker. Om nogen spør herefter, hvo der er den største Mand i Verden, da kand svares uden Betænkning, det er Gusman; thi jeg har giort [det] selv samme som Paris, Kong Priapi Søn af Troja, der tog Helene bort. Homerus eller Senecus burde staae op af Graven igien for at beskrive i lige saa tyk Bog disse mine Bedrifter; thi vore Tiders Poeter er ikke den Ære værd. Nu vil jeg giøre en Lignelse mellem mig og Paris, at den gunstige Læser kand deraf see, hvilken af os er størst. Gaaer vi til Fødselen, da var Paris vel en stor Junker, og jeg en Car=

---

5. der blir holdet Sørge=Stue] Natten før en Begravelse holdtes fordum „Sørgestue" eller „Vaagestue" i Sørgehuset med festlig Lystighed. — 6. den, som er Imprimatur i Aar] Det philosophiske Facultets Decanus maatte dengang forsyne ethvert Skrift, der skulde udgaae fra Bogtrykkerpressen, med sit Navn under Ordet: imprimatur (maa trykkes).

nali; men just fordi jeg er en Carnali, just derfor er jeg større end han, thi han som en fornemme Mand var oplært i Intriguer, og derfor ikke maa takke saa meget sig selv som sine Forældre for god Optugtelse. Mine kiære Forældre derimod var Dosmere og Slyngeler, jeg selv er opdragen som en Skabhals, og dog har giort samme Bedrifter som Paris; ergo er jeg større end Paris. Videre: Paris havde paa Reysen med sig Raadgivere, som alle var durchtrængende Karle, der kunde sige: Saa og saa skal Eders Durchleuchtighed gaae jere Sager an (om jeg mindes ret, saa var der ogsaa Cardinaler i hans Raad, hvilke Karle man kand bruge til alting); men jeg var mutter alleene. Ergo er jeg større end Paris. Videre: Paris bortsnappede det skiønneste Creatur, nemlig Helene, i Grækenland; jeg derimod det skiønneste Creatur *Han viser Hunden frem.* udi Italien. Nu er Italien større end Grækenland; ergo er jeg større end Paris. Videre: Den skiønne Helene var af de Slags Qvinder, om hvilke man siger i Sprichwortet: Den er god at lokke, som efter vil hoppe. Jeg derimod bortsnappede Melampe alleene med Behendighed; ergo er jeg større end Paris. Videre: Helene blev tagen paa aaben Mark under Høymesse, da ingen Folk var tilstæde, jeg derimod har taget Melampe af hans Frues Sove-Kammer; ergo er jeg større end Paris. Videre: Det Bytte, som Paris fik, var en Hertugs Datter, mit derimod en Skiøde-Hund = = = Ney det gaaer ikke an, deri var Paris større end jeg. Dog lad mig eftertænke det; jeg vilde nødig gie ham efter i noget. See nu reder jeg mig derfra: Mangen een elsker og setter større Priis paa sin Skiøde-Hund end sin Datter; hvad som er i meest Priis, det er størst, ergo er jeg ogsaa i den Post større end Paris. Endnu kommer jeg een Post ihu: Paris maaskee har aldrig været til i Verden eller i det ringeste ikke bortsnappet Helene (thi vi har kun nogle gamle Vers derfor, og man veed, at en Poet kand lyve saa stærk, som en Hest kand rende); men jeg er virkelig til, og har virkelig giort dette Rov. Ergo er jeg

større end Paris. Nu vil jeg fortælle, hvordan det er tilgaaed med dette Rov, efterat jeg først har rørt noget om Melampes Byrd og Herkomst. Dette Creatur, som formedelst sin Skiønhed har sat Spliid imellem 2de høyadelige Jomfruer, er fød og kommen til Verden for 4 Aar siden. Hans Moer heed Diana, en troe Tienerinde og Client af det Pandolfiske Huus, og var formedelst sin Dyd og Skiønhed saa meget elsked af Hyacintha, den gamle Pandolfi Frue og Philocynes Moer, at Pandolfus, hvorvel en sagtmodig Herre, straffede hende ofte med Ord derfore; men det kunde ikke hielpe, thi Kiærligheden tog meer og meer til, saa at da bemeldte Diana døde i Barselseng med denne Melampe, døde ogsaa Fruen strax derefter af Sorg. (Han peger paa Hunden, og siger: Taarene staaer det stakkels Creatur i Øyene, naar hun hør tale om sin Moer.) Hvo Melampes Faer har været, derom kand intet vist siges, dog holdes een ved Navn Hector, som havde Omgiængelse med Moeren Diana, at være saa nær som nogen dertil. Den gamle Herre Pandolfus og Hyacintha efterlod sig en Søn ved Navn Pandolfus, som et Aar for Forældrenes Død reyste til Africa, at stride for de Christne mod Morer og Saracener, og 2de Døttre, Lucilia og Philocyne. Til denne sidste, nemlig Philocyne, testamenterede Moeren Hyacintha den nyfødde Melampe udi Luciliæ Fraværelse, som ved sin Tilbagekomst protesterede solenniter derimod, foregivende, at saadant kostbar Bytte hende som den Førstefødde skulde tilhøre. Men Philocyne havde ingen Øren dertil, hvorudover der reyste sig Uvenskab imellem Søsterne, som stedse indtil denne Tiid har skilt den ene fra den anden. Imidlertiid har Lucilia ved Practiker arbeydet paa at faae Melampe i Hænderne, men forgiæves, indtil omsider hendes Kiærestes troe og vel-meriterede Tiener, jeg Gusman, har giort det mueligt, som til-

---

2-3. har rørt noget om Melampes Byrd] talt, fortalt. — 29-30. har Lucilia ved Practiker arbeydet paa] List, Rænker.

forn var umueligt, og med List bortsnappet denne Tarentinske Helene, hvilken Gierning 16 Laurbær-Krantze ikke kand belønne, thi jeg tar heller Penge. Intriguen gik for sig paa denne Maade: Melampe havde faaet for nogle Dage siden en lille Hævelse i sit ene Bagbeen, hvilket da jeg fik at vide, gav jeg mig ud for en Doctor, og tilbød mig inden 4re Timer at ta samme Hævelse-Syge bort; men jeg giorde saalænge Visiter til den Syge, indtil jeg saae min Tempo, og tog den bort. Nu er all min Sorg, hvor jeg skal faae fat paa min Herre Leander, for at overlevere ham denne Skat, hvorudi all hans Lykke og Velfærd bestaaer. Han brænder af Kiærlighed til Lucilia, men kand ikke vinde hendes Hierte, med mindre han flyer hende Melampe. Men jeg maa hen og kaste min Doctor-Kiol af og siden oplede min Herre.

Han gaaer.

Scen. 6.

Lucilia. Leander. Dorothea.

Lucilia.

Omsonst min Kiærlighed, Leander! I begiærer,
Hvis I til Brude-Skienk Melampe ey forærer,
Som Philocyne mig med List har vundet fra;
En sliig Klenodi jo tilkom Lucilia:
Paa Moders Testament min Søster sig beraaber;
Men Første-Fødsels Ret Lucilia dog haaber
Saa stærk at være, at ved Testament og Dom
Den ey mod Billighed og Ret kand stødes om.
I min Fraværelse, da jeg ey kunde vente
Min kiære Moders Død, hun saadan Testamente
Ved Underfundighed tilveye haver bragt;
Jeg derfor List mod List maa bruge, Magt mod Magt.

1-2. bortsnappet denne Tarentinske Helene] Af dette Sted sees, hvad der ellers ikke er angivet, at Handlingen foregaaer i Tarent.

Den Sag, Leander! jeg har eder overdraget,
Men I at spise mig med Løfter har behaget;
I eders Bistand mig har lovet, Magt og Konst,
Men indtil denne Tiid alt været har omsonst.
Vent aldrig, at I meer maa komme for mit Øye,
Med mindre derved I mit Hierte kand fornøye.
Viid, o Leander! at Melampe er det Baand,
Som os i Kiærlighed forbinde ene kand;
Sliig Gave ene mig til Kiærlighed opvækker,
Melampe den Magnet er, som mit Hierte trækker:
Flye mig Melampe, det maa skee med List, med Vold,
Saa blir mit Hierte ey meer mod Leander kold.

Leander.

Kand, o Lucilia! de Suk og salte Taare,
Som flyde Strømme-viis, jer Hierte ikke saare?
Skal saadant Creatur hos eder meer formaae
End Taare, der i en troe Beylers Øyne staae?
Ach Himmel, hvis det nu gik til som fordum Dage,
Da Skikkelse af Dyr man kunde sig paatage,
Jeg ey Betænkning tog, men ønsked denne Stund,
At jeg forvandlet blev til saadan Skiøde-Hund.

Lucilia.

Sliig Metamorphosis, Leander! skeer ey mere,
Hold derfor ikkun op mit Hierte at begiære,
Tal ey om Elskov meer.

Leander. Ach hvilke haarde Ord!

Lucilia.

I faaer ey anden Trøst.

Leander. Sligt bringer mig i Jord.
Betænk, Lucilia! = = =

Lucilia. Jer Klage ikke nytter,
I maa fortvile, døe, alt saadant jeg ey skytter;

---

2. at spise mig med Løfter] afspise mig med, ikke give mig andet end Løfter. — 32. alt saadant jeg ey skytter] agter paa, ændser.

I recitere maa af traurigst Skue-Spill
Hver Dag en Scene, jeg dog stopper Øre til.
I hele Sophocles maa som en Lectie lære,
I af Euripides og andre maa frembære
De meest fortviilte Ord, som Steen bevæge kand:
Det rør ey Hiertet; jeg mod alting holder Stand.
Som Skrømt og Fabel jeg all Klage vil udtyde;
Jeg veed, I Venskab ey med Polidor vil bryde,
Jeg merker Sygen, veed, hvorudi den bestaaer,
De Tanker, hvormed I, Leander! svanger gaaer.
At bryde med en Ven, jeg eder ey vil nøde;
I Polidorus ey for Hovedet vil støde,
I tænker ved jer selv: Hvis I begaaer det Rov
Og mig Melampe flyer, I dermed Venskabs Lov
Mod Polidorus strax tillige overtræder.
Betænk, om Kiærlighed med Rette saadant heder.
Mon jeg med Billighed ey eder har fordømt,
I det jeg holdet har jer Graad og Suk for Skrømt?

Leander.

Forældre, Slægt og Blod jeg agter ikkun føye,
Opoffrer alting for min Jomfrue at fornøye.
Med Polidor jeg ey alleene bryder Fred,
Naar I befaler, men jeg ogsaa er bereed
At øse ud hans Blod, mig selv af Dage tage,
For Elskov og for min Gudinde at behage;
Jeg svær ved Himmelen, at saadant Venskab ey
Mig kand forhindre paa min Elskovs Stie og Vey.
Jo meer Forhindring og jo flere Stene møde,
Jo mere stridig Strøm mig af min Vey vil nøde:
Jo meer jeg muntres op, jo meer jeg staaer imod,
Jo mere Elskov i mit Hierte fæster Rod.
I maa, Lucilia! tilfulde dette vide,
At intet Venskab er, jeg setter jo tilside,
For at behage den, jeg elsker som min Siæl.

Lucilia.

Hver anden Beyler sig hver Time kalder Træl,
Med Sværd for Brystet staaer. Jeg eders Tale priser,
Naar I, Leander! først i Gierning sligt beviser;
Jeg hidindtil dog har kun merket blotte Ord,
At jeg det Kiæreste for eder er paa Jord,
At I for min Skyld vil i Verden alting vove,
At mine blotte Nik skal være eder Love,
At eders Villie min i alt er underlagt.
Lad af at love, og ey underskriv en Pagt,
Giør ey et Forbund, som I ey kand efterleve.

Leander.

Af slige haarde Ord mit Legeme maa bæve;
Ach Himlen vidne skal, at I mig U-ret giør,
At saadan Klage ey mod mig udøses bør.
Hold op, med slige Ord min arme Siæl at trykke,
Viid, at min Villie ey, men kun min tynde Lykke,
Min Fiendes Skandse, hans Mistanke, nøye Vagt
Alleene hindret har mit Arbeyd, List og Magt.

Lucilia.

Naar man har ingen Lyst, man strax Undskylding finder,
Da mindste Steen til Bierg, og alting blir til Hinder,
End for en Spindelvæv man da tilbage gaaer,
Ja det, som mindre er, i Veyen for os staaer;
Man kand ey, for man ey har Lyst til Vey at finde.
Men jeg maa gaae, jeg nok har talet denne Sinde.

Leander.

Vend, skiønne Jomfrue! ey saa hastig Ryggen til;
Min Tiener denne Stund forsøge alting vil.
Hans Fliid og Hurtighed jeg mod hans Herre kiender,
Maaskee han denne Stund Melampe har i Hænder.
Der kommer han. Han jo paa Armen noget bær.
Ney det er intet. Jo det dog Melampe er.

---

30. Hans Fliid og Hurtighed] Snildhed, Kløgt.

Jeg seer mit Glædes Skiib jo lykkelig at havne.
Kom hid, min Tiener! kom og lad mig dig omfavne.
Ach min Forløser! du et Bytte med dig føer,
Hvorved du levende en død Leander giør.
Mit Hiertes Ønske nu jeg engang har opnaaet,
Siig os, hvorledes du Melampe haver faaet.

Gusman.

Sliig Spørsmaal, Herre! er jo meget underlig;
I veed jo, ingen Ting umuelig er for mig.
At vide min Practik kand eder lidet nytte,
Nok er det, at I faaer det høyforlangde Bytte;
Jeg har mig ey betient deri af Fandens Konst,
For Resten Spørsmaal mig at giøre er omsonst.

Leander leverer Jomfruen Hunden.

See her, Luciliæ jeg det Klenodi giver,
Hvorved en Ende paa Leanders Jammer bliver.
Hvad sønderrive kand nu meer vor Elskovs Baand?

Lucilia.

Haab ey forgiæves meer, der haver I min Haand.

De gaaer ud. Imidlertiid har Dorothea hørt dette, og altereret sig.

Dorothea alleene. Aa Himmel, hvad seer jeg? Melampe er ved Practikker kommen i Lucilies Hænder. Hvad skal jeg nu giøre? Dølger jeg det, saa giør jeg mod min Pligt; aabenbarer jeg det, saa setter jeg tvende Familier mod hinanden, foraarsager U-enighed, Had og Mord. Det er dog best, at jeg tier. Men Spørsmaal, om jeg kand tie, om jeg er meer fuldkommen derudi end andre Fruentimmer. Just derfor, fordi det er Magt paaliggende at tie, just fordi det er en Synd at aabenbare, just derfor maa det ud. Jeg kiender min Skrøbelighed, det maa ud, om det skal igiennem mine Sider. Jeg veed, at jeg giør ilde derudi, men just derfor sprækker jeg af Begiærlighed til at aabenbare den hele Historie. Aa gid det havde intet at sige, eller at jeg forsaae mig [ikke] deri. Dorothea! saae ikke U-enigheds Sæd iblant Søstre, siig ikke, hvor den Helene er, for hvis Skyld en nye

Trojansk Kriig vil begyndes. Men der seer jeg Sganarell. Jeg maa forsøge paa ham, hvorvidt jeg kand holde mine Affecter i Tømme.

Scen. 7.

Sganarell. Dorothea.

Sganarell. Jeg lovede at vise jer nogle Sørge-Vers, Mammeselle! men jeg erindrede siden, at jeg har ingen giort. Det er ogsaa noget gemeent nu at være Poet, thi jeg troer, her er lige saa mange Vers-magere i Byen, som der er Fluer i September Maaned; tilmed saa veed jeg ikke, om Melampe er død.

Dorothea. Ney hun lever endnu.

Sganarell. Hvor er hun da?

Dorothea; hun vil gaae. Gak fra mig, din vanartige Skielm! jeg vil ikke sige det, jeg skal ikke sige det, om man end legger mig paa Pinebænken.

Sganarell følger efter hende. Aa min allerkiæreste Dorthe! siig mig det.

Dorothea. Ikke om du gav mig all Verdens Guld.

Sganarell. I veed jo, at jeg kand tie.

Dorothea. Bort bort, du frister mig kun forgiæves.

Sganarell. Siig mig kun den Persons første Bogstav, i hvis Eye den er.

Dorothea. Hverken den første eller den sidste.

Sganarell. Saa maa I da gierne beholde det hos jer selv.
Han gaaer.

Dorothea. Hør, Sganarel!

Sganarell. Jeg er ikke nysgierig.

Dorothea. Vil du da beholde det hos dig selv?

Sganarell. Naar jeg intet faaer at vide, saa har jeg ingen Fristelse.

---

24. Hverken den første eller den sidste] den første eller den sidste Bogstav.

Dorothea. Nu skal du vide det, om du blev gall. Sganarell holder for Ørene, hun tar Haanden fra, og raaber: Leanders Tiener har practiseret den bort til Lucilia.

Sganarell. Jeg vidste nok, hvordan man skal bære sig ad, naar man vil ha noget at vide af Fruentimmer. Men, Dorothea! det er en forskrækkelig Tidende. Det er best, at vi tier dermed.

Dorothea. Ney nu maa det ud. Nu er der alt kommen Hull paa mig.

ACTUS II.

Scen. 1.

Dorothea alleene.

O en Fortvilelse! hvad kand dog Sorg ey giøre,
Naar den tar Overhaand? Med Skræk jeg faaer at høre,
At Philocyne har sit Huus og Hiem forladt
Og ønsket udaf Sorg all verdslig Lyst god Nat.
I Verden hun ey meer kand finde nogen Glæde,
I en Udørken hun Melampe vil begræde;
Man nyelig hende saae i Klæder gandske sort
At tage Affskeed og at gaae i Skoven bort.
Mit Hierte brister, naar jeg stiller sligt for Øye,
Jeg derfor vil i Hast til hende mig forføye
Og aabenbare, at Melampe er ey død,
Men at den hviler nu i hendes Søsters Skiød.
Sliig Tidende skal all Philosophie fordrive,
Saa Hierte-Sorg til Hævn skal strax forvandlet blive.
Jeg glæder mig, at jeg ved saadan Leylighed
Kand aabenbare det, som jeg har nylig seed,
Kand sige det, som jeg ey ellers burde sige;
Thi jeg et Menneskʼ er, ja meer, jeg er en Pige,
Som Tausheds Gave af Naturen nægted er,
Men nu det hidde kand, at saadant ene skeer
Af Pligt at sige det, som jeg ey burde dølge.
Jeg maa i Skoven da min Jomfrues Fodspor følge,

At vende hende fra sin Eensomhed i Hast
Og mig tillige at befrie fra Taushed Last.

Scen. 2.

En traurig Musiqve høres, og **Philocyne** spatseer i Skoven i en dyb Sørge-Dragt.

Ach Philocyne! all din Trøst er nu at græde,
Du jo forsvunden seer din Vellyst, Hiertens Glæde.
Du ellers ingen Trøst i Verden finder meer;
Thi hvad kand glæde, naar Melampe borte er?
Hvad vederqvæge kand mit høybedrøved Hierte?
Hvad kraftig Lægedom nu lindre kand min Smerte?
All Konst, all Lægedòm jeg kun unyttig seer;
Thi hvad kand hielpe, naar Melampe borte er?
Hvad Fordeel, Glæde kand saa stor Forliis erstatte?
Hvad Herlighed kand jeg vel mod Melampe skatte?
Jeg med Philosophie mig væbner; men disvær!
Den ey kand hielpe, naar Melampe borte er.
Jeg nu ved Sælskab, nu ved Harpen, nu ved Bøger
Den sorte Angstes Skye at drive bort forsøger;
Naar Hiertet klemmes meest, da synger jeg og leer,
Omsonst dog strider, naar Melampe borte er.
Nu forestiller jeg den Herlighed for Øye,
Som udaf alle Ting mit Hierte bør fornøye,
Min Polidorus, som mig været har saa kiær;
Men alt er Skygge, naar Melampe borte er.
Jeg hør med Andagt til, naar mine Venner sige:
Melampe borte er, man finder dog dens Lige;
Sliig Tale Øret kun, ey Hiertet kommer nær,
Alt er kun Fabel, naar Melampe borte er.
Nu forestilles mig den Haanhed og Vanære
At lade sig af Sorg for ingen Ting fortære,
Nu forestilles mig min Troes Pligt i sær;
Men intet lindrer, naar Melampe borte er.

Jeg veed, en nedrig Siæl end saadant bør forglemme,
Og at et ædelt Sind derover sig bør skiemme;
  Jeg mig fordømmer selv, dog Sorg i Hiertet bær,
  Jeg gaaer i Graven, naar Melampe borte er.
Hvert Øyeblik jeg seer Melampe for mig svæve,
Dens spæde høyre Been mod Philocyne hæve,
  Som af det ædle Dyr for mig er et Signal,
  At udi Skiødet den til Hvile dægges skal.
Jeg udi Tanker mig med Glæde mod dig vender,
Jeg griber til, men faaer kun Skyggen udi Hænder.
  Det ikkun er din Geyst, du selv er ikke meer;
  Jeg i Indbilding seer det, som jeg ikke seer.
Om Morgenen jeg dig i Sengen efterleder,
Men finder ikke meer det, som mit Hierte glæder;
  Naar Bordet dækkes, jeg dig Sted og lave vil,
  Erindrer ikke, at du est ey mere til.
Du i min Phantasie, Melampe! ene lever.

Scen. 3.

Dorothea. Philocyne.

Dorothea.
Naar jeg der tænker paa, mit hele Legem bæver.
  Ach Jomfrue!
    Philocyne. Hvad vil du?
    Dorothea. En Tidend jeg frembær:
  Melampe lever, ja hun lever, men disvær.
    Philocyne.
Disvær! Hvi saa? Siig frem, hvad det disvær betyder.
    Dorothea.
Jeg kand for Rædsel ey.
    Philocyne. Tal, naar din Jomfrue byder.

---

1. en nedrig Siæl end saadant bør forglemme] endog, selv en nedrig Sjæl.

Dorothea.
Melampe lever, men for eder ikke meer;
Hun allerede i Leanders Hænder er,
Han den Luciliæ til Brude-Gave giver.
Philocyne.
Min Sorg forsvinder, og til Hævn forvandlet bliver.
Dorothea.
Ach Jomfrue!
Philocyne. Tal ey meer, spild for mig ingen Tiid,
Flyv som en Piil i Luft, kald Polidorus hid.

Scen. 4.

Philocyne alleene, til den anden Side.

Mit Legem er i Brand, jeg ingen Raad kand finde
Imod min Vrede; thi mig Hævnen denne Sinde
Ophidset har, ja mig Forstanden taget fra.
En Ilias du har begyndt, Lucilia!
Echo svarer Ja.
Ja? Tør du svare Ja? Kryb frem udaf din Hule,
Hvor dit Forræderie dig ey skal længe skiule,
= = = skiule,
Ney Polidorus dig i Hast skal lede op
I Jordens Indvold og paa høyest Bierge-Top.
= = = Top.
Hvad, tør du toppe end? See hvilken giftig Qvinde!
Troe mig, hvad Søsters Had formaaer, du skal befinde.
Den leer jo allerbest, som imod Enden leer,
Du mange Timer ey mod mig skal toppe meer.
= = = meer.
Meer? Ney vist ikke meer; du min Achilles kiender,
Min Polidorus, som skal rive dig af Hænder
Det kostbar Bytte, som min Verdens Glæde var,
Det ved Leanders Hielp du mig berøvet har.
= = = røvet har.

Jeg veed det nok, du tør dig deraf selv berømme;
Hvor stor din Ondskab er, man derudaf kand dømme.
Jeg alt dit hele Huus i Grund seer ødelagt;
Thi hvad kand hindre os? Mon din Leanders Magt?
= = = Leanders Magt.
Leanders Magt! Ha ha, paa Sand du kand vel bygge;
Thi din Leander er mod Polidor en Skygge.
= = = Polidor en Skygge.
Du det at vide faaer, Udgangen alting gir;
Men troe mig, for dit Huus den Kriig U=lykke blir.
= = = Lykke blir.
Trods ey, Lucilia! Det gaaer dismere ilde.
Din Overmod vil dig fortryde, men forsilde;
Dit Huus, Leanders Huus skal begge undergaae,
Jeg udi Lænker seer alt begge for mig staae.
= = = staae.
Tør du mig byde staae? Jeg kand for Harm ey tale.

Scen. 5.

Polidor. Philocyne.

Polidor.
Hvad har min Jomfrue her sin Tiener at befale?
Philocyne.
Hævn, Polidorus! Hævn. Viid, at Lucilia
Med Sviig og List mig har Melampe taget fra.
Leander Instrument til dette Rov har været,
Luciliæ han nys Melampe har foræret;
Han længe luret har paa denne kostbar Skat
Og endelig den nu i Hænder faaet fat.
Man maa med væbned Haand fra Fienden Byttet tage;
Thi de med Gode ey vil give den tilbage.
Jeg tæres vil af Sorg, hvis jeg ey hævned blir,
Hvis I tilbage mig Melampe ikke gir.
Lad ey Lucilia uhævnet mig fixere,
Lad hende over mig ey længe triumphere.

Gak, Polidorus! gak med væbned Haand derhen,
Skaf med Melampe mig min Lyst, mit Liv igien;
Thi intet kand mig fra mit blodig Forsæt strekke.
Bryd ind med Stormer-Haand, lad flyde Blod som Bække;
Viis hermed hvad I mod mig udi Hiertet bær,
At eders Kierlighed ey falsk og sminket er.

Polidorus.

I tør om intet mig, min Jomfrue! længe bede.
I veed, mit Liv, mit Blod til Tieneste staaer rede;
Naar I mig giver Nik, mig intet skrækker af,
For Philocyne jeg med Glæde gaaer i Grav.
Men see, en Søsters Blod mig bydes at udgyde,
Betænk hvad Ont der vil af saadan Gierning flyde.
Leander frelset har mit Liv, og er min Ven,
Jeg pligtig er for ham at offre Liv igien.
Skal jeg mit Sværd imod min Vens Indvolde vende?
Skal da vor Venskab saa u-lykkeligen ende?
Til alting brug mit Sværd, men spar mig herudi;
Send mig i Graven, men ey for Forræderie.

Philocyne.

Ach Philocyne! dig all Verden maa beklage,
At du af Elskovs Skin dig ladet har bedrage.
O Qvinde-Slægt! byg ey paa Løfter meer og Eed;
Naar Prøve giøres skal, da til Koldsindighed
Forvandlet Elskov blir, da Masqven man aftager,
Alt det, som før var kiert, man vender Ryg, forsager.
Din Kierlighed, jeg seer og merker, Polidor!
Ey andet er for mig end som en Meteor,
I hvis Beskuelse naar meest Behag man finder,
Naar man den prægtigst seer, den i en Hast forsvinder;
Som hoven Sneemoes, der paa Fadet prægtig staaer,
Der lover store Ting, men Munden intet faaer.
Mod Qvinde-Kiøn man med Satyrer Landet fylder,
For Ubestandighed hveranden man beskylder;

31. Som hoven Sneemoes] en Viret af Flødeskum.

Af mit Exempel og af andres man dog seer,
At nu omstunder det er Mandfolks Characteer.
Hvor gavmild ikke er en Cortisan paa Eeder,
Men hvad Forpligtelser han Vey sig ey bereder,
Naar Jomfrue-Hierter han i Snaren bringe vil!
Men det gaaer herudi som udi Skue-Spill:
Naar Elskov sluttet er, saa Spillet Ende haver,
Man til nye Elskov sig en anden Aften laver,
For Florabella nu man udi Døden gaaer,
Nu for en Phillis man med Sværd for Brystet staaer.
Føer den ey Titul ret af en bestandig Hyrde,
Der for en Nymphe sig hver Aften fast vil myrde?
Hver Beyler om man nu giør til Comoediant,
Af min U-lykke jeg beviser, det er sandt.
I har, o Polidor! den samme Vey udfundet,
I Philocyne har med Løfter overvundet;
Jeg tænkte: Polidor en ret Mirtillus er,
Jeg Amarillis, som han ene haver kiær.
Men Himmel, jeg til min U-lykke haver læret,
At det ey Kierlighed, men Sminke haver været;
Enhver Forpligtelse en Lokkemad kun var,
Som en uskyldig Siel i Snaren styrtet har.
Jeg uden Affkeed gaaer, og eder plat forlader,
Den, som jeg elskte meest, jeg nu for alle hader.
I Philocyne ey for Øyen mere seer,
Jeg eengang skuffet er, sligt oftere ey skeer.

Hun gaaer bort.

Scen. 6.

Polidor alleene.

Mit Hierte briste vil, mig zittrer alle Lemmer.
Velgierning, Elskov mit tvilraadig Hierte klemmer:
Nu Philocynes Graad for Øyene mig staaer,
Jeg Sværdet trekker; men Velgiernings Lov modstaaer.

Ret ligesom en Eeg mod Öxen, den vil fælde,
Staaer som i Tviilsmaal til hvad Side den vil hælde,
Et saadant saaret Træ mit Hierte nu er liig,
To stridig Ting i mig paa eengang fører Kriig:
Nu Elskov, nu Fornuft i Hiertet triumpherer,
Taknemmelighed nu, nu atter Hævn regierer;
Jeg staaer som Hercules paa en tvilraadig Vey,
Een raaber: Træk dit Sværd, en anden raaber Ney.
Nu trækkes jeg til een, nu til en anden Side
Af to Affecter, som vil Hiertet sønderslide;
Den, som skal hævnes, er min Philocyne, men
Men den, mod hvilken Hævn skal øves, er min Ven,
Hvis store Troeskab jeg mod Polidorus kiender,
Der reddet har tilforn mit Liv af Røver-Hænder.
Skal jeg til Vederlag berøve ham hans Liv?
Ney Polidore! ney, stat kun mod Elskov stiv.
Du underkaster dig kun derved Folkes Domme,
Din Vens Leanders Blod jo over dig vil komme,
All Verden vil med Ret og Skiel citere dig
Som Speyl og Mønster paa en Utaknemmelig.
Men Himmel, skal jeg da min Kiereste forlade?
Skal den, jeg elsker, mig herefter flye og hade?
Skal Philocyne, skal min kiære Fæstemøe
Af Sorg i Graven gaae og plat uhævnet døe?
Af hele Verden jeg Barbar vil heller hede,
Før jeg skal Elskovs Pligt mod hende overtræde.
All Verdens Domme jeg fordømmer meget let,
Naar hun frikiender kun, og siger, jeg giør Ret.
Fat, Philocyne! Mod, grem dig ey meer til Døde.

Leander kommer ind.

Men jeg Leander seer at komme mig i Møde.
Hans Aasyn slaaer mig og lidt vankelmodig giør,
Jeg tænker paa hvad han beviset har mig før.
Indvolde røres, og mit Hierte i mig banker;
Men stat, Cupido! bi, driv bort dislige Tanker.

Min Jomfrue byder med min Ven at bryde Fred,
Hun raaber: Hvæs dit Sværd! jeg være maa bereed.

Scen. 7.

Leander. Polidorus.

Leander.

Glæd dig, Leander! du din Jomfrue har fornøyet,
Du Havnen naaet har, du Hiertet haver bøyet.
Skiønt med Besværlighed, du dog Magneten fandt,
Som Hiertet trækkede, Lucilia du vandt.

Polidor.

Hold Stand, Leander!

Leander. Hvad?

Polidor. Glæd dig ey alt for hastig.

Leander.

Hvo hindre tør min Fryd, hvo er saa overmastig?

Polidor.

Det Polidorus tør.

Leander. Hvi saa?

Polidor. Du spør, hvi saa?
Med sliig Fripostighed du tør her for mig staae?
Betænk, du haver os Melampe jo berøvet
Og Philocyne ved sliig Rov saa høyt bedrøvet;
Jeg Polidor ey er, du ey Leander meer,
Du Hector est, i mig en fiendsk Achilles seer.
Betænk dig, det jo haardt mod Brodden er at stampe,
Du veedst min Tapperhed, tilbage giv Melampe.

Leander.

Hold kun med Trusler op, jeg frygter ey din Magt,
Jeg større Heldt end dig i Graven haver lagt.

Polidor.

Hvad Polidori Arm formaaer, du skal befinde,
Jeg beder dig, at du vil heri dig besinde.

---

15. hvo er saa overmastig] dumdristig.

Fortryd din Gierning, og Melampe giv igien,
At jeg ey nødes skal at figte mod min Ven,
At Verden ikke mig i Fremtiid skal bebreyde,
Mod min Velgiører at jeg føret haver Feyde.

Leander.

Du bryde, Polidor! maa Venskab; hvor det gaaer,
Saa vær forsikkred, at du ey Melampe faaer.
Af dette ene jeg dig, Polidor! berømmer,
At du tilstaaer din Synd, at du dig selv fordømmer;
Hvis ey Leanders Haand dig slaaer og fælder ned,
Da Himlens Dom, min Ret, din Utaknemlighed.

Polidor.

Vil du Melampe da os ey tilbage give?

Leander.

Ney hos Lucilia Melampe skal forblive.

Polidor kaster sin Handske.

See der min Handske, som skal være Tegn til Kriig.

Leander.

Der har du min igien til samme Tegn for dig.

ACTUS III.

Scen. 1.

Sganarell

kommer ind slæbendes med en Kat i et Baand, som han har giort til Kriigs-Fange.

Jeg dig nu viset har hvad jeg har kundet giøre;
Du veed hvad Krigens Ret den med sig pleyer føre,
Hvad Seyer-Herren med en Fange giøre kand.
Jeg i retferdig Kriig er bleven Overmand;
Jeg af Medlidenhed dig Livet dog har loved,
Skiønt som en Kaalstok jeg afhugge kand dit Hoved.
At myrde Fanger jo tillader Krigens Ret;
Hvad svar du dertil, bør du ey erkiende det?

Han rykker Katten saa stærkt, at han faaer den til at miave, og Sganarell miaver igien.

Du skal i Fængsel da tracteres paa det beste;
Thi skiønt du Fiende est, saa est du dog min Næste.
Jeg dig med Sværd i Haand vel fanget har i Kriig,
Men kand ey gyde Blod, naar man ydmyger sig.

Scen. 2.

Dorothea. Sganarell.

Dorothea. Hvad Pokker bestiller du her med den Kat? Er det nu Tiid at skiempte saaledes?

Sganarell.
See første Fange, som jeg Fienden tager fra;
Nu Krigen maa gaae fort: Jacta est alea.

Dorothea. Gak Fanden i Vold med dit Narrerie. Giør man Katte til Kriigs-Fanger?

Sganarell. Hvorfor ikke det? Naar man fører Kriig om Hunde, kand man meget vel giøre Katte til Kriigs-Fanger. Jeg kunde ha erobret een af Fiendens Hunde saa let, som jeg vil kløe mig i mit Hoed; men jeg vil overlade den Ære til een af Generalerne, thi naar Hoed-Materien til Kriig er Hunde, sau kand det ikke anstaae mig som en ringe Tienner at giøre andre Kriigs-Fanger end Katte.

Dorothea. Du kommer nok eengang i U-lykke for din kaade Mund. Jeg tilstaaer gierne, at det lader noget ilde for 2de Søstre at udgyde Blod for en Hunds Skyld.

Sganarell. Ja det lader noget hundsk. Det er ogsaa en Hunde-Kriig.

Dorothea. Men nok er det, at Philocyne elskte Melampe som sine egne Øyen, og at hende ved List er berøved det Klenodie, hvis Forliis vil bringe hende til Graven. Troe mig, at her bliver andet Blod udgydet end Hunde- og Katte-Blod, og at baade du og jeg kommer til at væde vore Øyen, førend det er til Ende. Holdt derfor op med saadan Narrerie, og lad den Kat fare.

Sganarell til Katten.

Begiær du Friheđ? Svar! Har du ey mere Maal?

Han rykker Katten igien, og kommer den til at miave.

Gak Fanden udi Vold paa Cavalliers Parol.

Dorothea. Du skal ikke troe, Sganarell! hvor forbittred Polidorus og Leander er mod hinanden.

Sganarell. De var dog saa gode Venner tilforn.

Dorothea. Det er sandt. Men hvad giør ikke Elskov? Den kand ophidse Børn mod Forældre.

Sganarell. Men mener du, at jeg kommer til at gaae i Kriig med?

Dorothea. Hvad andet? Du har jo nydt gode Dage i Freds-Tider, nu maa du ogsaa føle hvad det er at lide Ondt.

Sganarell. Jeg mener, Sagen blir afgiort ved en Duel imellem Polidorus og Leander.

Dorothea. Ney vist ikke; thi jeg merker, at begge Familier giør alt for store Anstalter dertil.

Sganarell. Jeg vil holde Neutralitet.

Dorothea. Det blir dig ikke tilladt. Men der kommer Polidorus. Jeg maa løbe.

Scen. 3.

Polidorus. Sganarell.

Polidorus. Hør, Sganarell! din Troeskab er mig bekiendt.

Sganarell. Jeg takker Herren for de gode Tanker, han har om min Person. Jeg vil ikke rose mig selv; men det kand jeg sige, at jeg tienner Herren med Liv og Blod udi Freds-Tider.

Polidor. Det er ingen Konst; men nu skal dig gives ret Leylighed at giøre mig Tienneste og lade see, at jeg ikke har irret i de gode Tanker, som jeg har om dig. Du veed, at der har reyset sig Kriig og Tvistighed imellem mig og Leander.

Sganarell. Kand jeg tienne Herren med et got Raad, saa er min ringe Hierne og Pande til Herrens Tieneste.

Polidorus. Du skal hielpe mig baade med Raad og Daad.

Sganarell. Ja mænd for Rimets Skyld. Men hvorudi skal den Daad bestaae?

Polidor. Du skal forklæde dig.

Sganarell. Ja nok; Herren vil maa skee have mig paa Masqverade med sig?

Polidor. Ney Sganarel! du skal agere en Spion og udforske hvad Leanders Folk forretter, hvad Anstalter de giør, hvad Anslag de har, og hvor mange Striids-Mænd han kand bringe til Veye, hvorom du skal gie mig en tilstrækkelig Underretning.

Sganarell. Men, Herre! man pleyer at hænge Spioner, naar man faaer fat paa dem, hvilket er ikke min Leylighed,

besynderlig efterdi jeg er forloved med en ung Pige, som gremmede sig død, om jeg blev hengt. Jeg selv har kun et Liv at sørge for; men jeg beder om at blive befriet fra den Forretning for hendes Skyld, thi skulde jeg komme i U-lykke og blive hængt som en Spion, og hun derover skulde gremme sig saa hart, da sørgede jeg mig virkelig ihiel.

Polidor. Giv dig tilfreds. Hvis du falder i Fiendens Hænder og omkommer, da skal jeg nok forsørge hende.

Sganarell. Det staaer mig ikke for Øyen, Herre! men det er en Skam at blive hengt for Troeskab mod sin Herre.

Polidor. Er det Skam for en Tienner at blive hængt for Troeskab mod sin Herre?

Sganarell. Det maa være hvad det være vil, saa er dog hænges at hænges, og en Galge en Galge. Jeg veed nok hvad det er, skiønt jeg aldrig har været hængt tilforn. Naar nogen seer een hænge i en Galge, siger de strax, at det er en Tyv, og naar jeg var død, havde jeg ikke et Ord at sige derimod. Ney er det saadan Slags Daad, som Herren forlanger min Hielp udi, saa beder jeg, at det alleene maa blive med Raad; derudi vil jeg tienne Herren saaledes, at han skal takke mig saalænge som han lever.

Polidor. Hvad Raad kand du vel gie mig?

Sganarell. Jeg har allerede et kosteligt Raad i Hiernen, hvorved Krigen skal faae en lykkelig Ende.

Polidor. Hvori bestaaer det Raad?

Sganarell gaaer frem og tilbage, og tører Sveden af sig. Det bestaaer derudi at giøre Fred og ikke føre Kriig for en lumpen Hund.

Polidor. Hør, Sganarell! giør dig kun strax færdig at efterleve min Befaling.

Sganarell. Ja nok, om det er til at slutte Fred; thi jeg

---

9. Det staaer mig ikke for Øyen] Det er ikke det, der ligger mig paa Hierte.

vil heller være Ambassadeur eller Plenipotentiarius end Spion, baade for Rangens og Farens Skyld.

Polidor. Her er nu ingen Tiid at skiempte. Lav dig strax til at gaae hen og udforske Fiendens Tilstand; hvis du ikke forretter det troelig, skal det koste dit Liv.

Sganarell. Men, Herre! jeg er bange, at Dorthe blir vreed paa mig, at jeg falder hende ind i hendes Forretninger; thi hun er tilforn vant til at spionere i Huset. Lad hende gaae i mit Sted, hun kand giøre det bedre end jeg; thi jeg har altiid hørt, at naar man vil spille Intriguer, skal man bruge Fruentimmer dertil.

Polidor. Jeg vil ingen Undskylding høre; enten forret hvad jeg siger dig, eller lav dig til at døe.

Sganarell. Aa Herre! er der da ingen Redning for mig?

Polidor. Ney Dommen er alt afsagt.

Han gaaer.

Scen. 4.

Sganarell alleene.

Af to onde Ting er dog best at udvælge det, som er mindst ondt; thi skal jeg døe, saa er det bedre, at jeg døer for Troeskab mod min Jomfrues Kiereste end for Utroeskab. Derforuden er det ene vist, det andet uvist; thi det kand hende sig, at ingen kiender mig, og jeg kand med Ære og velforrettet Sag komme tilbage. Jeg er saa bange, at mit Ansigt røber mig, og at jeg bliver rød, naar man taler mig til. Gid Jacob Oldfux vilde laane mig sit Ansigt, som han har, naar han om Aftenen gaaer paa Viin-Husene at høre hvad Folk taler. Gid han vilde overlade mig sit hellige og ærbare Ansigt kun et Par Timer; thi mit eget er ikke skikket dertil. Han tar et Speyl, og giør sig en ærbar Mine. Jo jeg seer ud som en Spion; mit Ansigt, mine Been, alting indtil min Hat seer spionisk ud. Dersom ingen kiender mig, saa skal det nok gaae an, og gaaer det denne Gang an, saa skal det nok ogsaa gaae tiere an, saa jeg maaskee kand blive ved Pro-

fessionen; thi den føder rigelig sin Mand, mange giør stor Lykke derved, og blir ophøyede enten til stor Ære eller i en stor Galge. Vilde der kun ingen kiende mig, saa havde jeg ingen Fare; men naar nogen taler mig til, bliver jeg strax bange. Jeg maa øve mig lidt og forestille mig alt, hvad som kand hendes, for ud; som for Exempel: nu er jeg alt paa Fiendens Grund, endnu har jeg ingen Nød, ingen kiender mig endnu. Her setter jeg min Hat, som skal betyde een Skildvagt, og her min Handske, som skal betyde en anden. Nu vil jeg forestille mig, at samme Vagt kommer, og seer mig under Øynene. Jeg spør: Hvorfor seer du saa paa mig? Han svarer: Maa jeg ikke see paa dig? Jeg er jo ikke anderledes skabt end et andet Menneske. En Kat maa jo see paa en Konge. Ey, du Skabhals! see paa dig selv. Du est selv en Skabhals. Jeg er lige saa god som du i alle Maader, og trods. Det gik brav nok. Nu vil jeg forestille mig, at en anden kommer og siger: Er du ikke Sganarell? Ney Monsieur! det er ikke mig. Hvem est du da? Jeg er en Herremand, som lever af mit Eget. Du seer ligere ud til at være en Nar. To giør et Par. Om jeg seer ret til, saa est du Sganarell. Nu skal du ikke faae at vide, at jeg er Sganarell, om du blev gall. Jeg vil døe paa, at du er Sganarell. Faae den en U-lykke, der er. Hvorpaa han gaaer bort, naar han hør mig bande derpaa. Rykkende Handsken til Side. Men det er kun en Begyndelse; nu vil jeg forestille mig, at nogle Gripomenusser tar fat paa mig som en Spion, og fører mig for en Ret, hvor Dommeren spør mig: Hvad Landsmand er du? Han setter sig ned paa en Stoel. A er en Tydsk, Falill! Ney det gaaer ikke an, jeg maa svare paa Tydsk: Ich bin en Tydsk, Mussier! Du kommer mig for at være en Spion. Ney jeg er ingen Spion, det skal ingen kunde sige mig paa. Tienner du ikke hos Polidorus? Ney jeg har aldrig hørt det Navn nævne før. See der staaer Pine-Bænken til Tienneste, hvis du ikke bekiender.

Min Herre! jeg vil giøre min Eed paa, at jeg ikke er Sganarell, og at jeg aldrig har hørt tale om min Herre min Livs-Tiid. Man agter ikke hvad en Spion svær. Jeg siger jo, at jeg er ingen Spion. Hvem est du da? Jeg er ingen. Hvorpaa man legger mig paa Pine-Bænken. Han legger sig ned paa Gulvet, og lader som han blir piint. Au au au! Vil du bekiende da? Au - - - au! holdt op, jeg vil bekiende. Hvorpaa man løser mig; men naar jeg kommer løs, blir jeg ved mit Forsæt, ikke at bekiende. Jeg legges anden Gang paa Pine-Bænken: Aa vær naadig, aa vær naadig, a - - - Vil du bekiende da? Aa - - - aa - - - Saa bekiend da. Aa - - - jeg skal bekiende, lad mig løs igien. Naar jeg saa kommer løs, siger jeg: Aa Hr. Dommer! I kand faae mig paa PineBænken til at bekiende hvad I vil; men jeg er en Carnali, om det er mig. Hvorpaa man forelegger mig en Eed at svære mig fri, og jeg svær mig fri. Hvorpaa Dommeren siger: Lad den Hundsvot da gaae; og jeg gaaer. Til Spectatores. Gik det ikke brav nok? Alting bestaaer i en Øvelse. Jeg havde dog ikke tænkt, at jeg kunde staae saa vel imod Pine-Bænken.

Abit.

Scen. 5.

Oldfux alleene.

Ha ha! jeg har staaet og hørt denne Comoedie an, hvorledes Sganarell vil gaae fine Sager an. Nu vil jeg stille mig an som jeg er een af Leanders Parti, for at forsøge, om han kand holde Stand. Jeg troer ikke, at han kiender mig i denne Dragt og med disse Knæbelbarter, jeg har sat mig paa. Jeg skal og sette Hatten ned i Øyene, saa han ikke ret skal see mit Ansigt, og giøre mig et fremmet Maal; og som Folk af Leanders Parti har et hvidt Baand paa Axelen til Kiende-Tegn fra Polidori Parti, som fører et rødt Baand, saa vil jeg henge et hvidt Baand paa min Axel. Jeg har længe tragtet efter at spille ham et Puds,

og nu faaet en skiøn Leylighed dertil. Jeg skal giøre ham saa bange, at han skal ikke forvinde det saa hastig igien; thi jeg kiender hans Hierte, og er vis paa at naar han seer en blot Kaarde, saa forlader han gierne sin Herre og vor hele Parti. Polidorus har udvælget ham til den Forretning, saasom han har Tanker om hans Ærlighed. Han er ogsaa ærlig, saalænge der er ingen Fare; men naar han = = = See der kommer han allerede, og har paataget sig en Doctor-Dragt. Ha ha ha!

Scen. 6.

Sganarell. Oldfux.

Sganarell. Nu skal ikke Fanden selv kunde kiende mig udi denne Dragt. Men see, der seer jeg een af Leanders Folk. Han kommer ret beleyligt.

Oldfux. Serviteur, Hr. Magister!

Sganarell. Jeg er ikke Magister, men ikkun Doctor.

Oldfux. Maatte jeg spørge hvad Slags Doctor han er?

Sganarell. Jeg er een af de sorte Doctore; I kand jo see paa min Dragt, hvilken Doctor jeg er.

Oldfux. Alle Doctore gaaer her klædte ligeledes. Jeg vil vide, i hvad Videnskab I er Doctor.

Sganarell. Jeg er Doctor i Doctorskab.

Oldfux. Er I Doctor Medicinæ, Juris, Theologiæ eller Philosophiæ?

Sganarell. Jeg er Doctor i det sidste.

Oldfux gir ham et Ørfigen.

Sganarell. Au hvorfor slaaer I mig?

Oldfux. Er I Doctor Philosophiæ eller Philosophus, saa veed jeg, at I maa kunde taale et Ørfigen; thi en ret Philosophus, naar man slaaer ham paa eet Øre, saa rækker han et andet frem.

Sganarell. Ney Monsieur! jeg er ikke Doctor i Ørfigen. Jeg er Doctor i det første, som I spurdte mig om. Jeg er Doctor i Piller.

Oldfux. Saa beder jeg da ydmygst om Forladelse, Hr. Doctor! Havde jeg vidst det, saa havde jeg ikke slaget ham. Det var hans egen Skyld, at han gav sig ud for en Philosophus, hvilket Slags Folk har ingen visse Indkomster, men lever af Extra, som er Ørfigen og Næsestiver. Jeg har anden Respect for en Doctor Medicinæ. Det er andet end en stakkels Philosophus, hvis Gage er Fattigdom og Hugg; da derimod den første slaaer Folk ihiel, hvor han kand træffe dem, og faaer Penge til. Men det er mig kiært, at jeg finder Hr. Doctor her. Jeg er saa meget plaget med calore intestinorum; hvad raader han mig at bruge derfor?

Sganarell. Det er ikke saadant, jeg er Doctor udi. Jeg er Doctor i = = = I kand vel vide hvad jeg vil sige. Nu ligger det mig paa Tungen. Udi = = =

Oldfux. Aa jeg veed nok. I er maaskee Doctor Juris?

Sganarell. Ja ja, saa er det.

Oldfux. Er det Juris civilis eller canonici?

Sganarell. I begge to; thi jeg er ligesaa meget dreven i det ene som i det andet.

Oldfux. Det er mig kiært; saa vil jeg consulere ham i en Casu, som jeg har Tvistighed om.

Sganarell sagte. Det er en forbandet Karl. Høyt. Ney Monsieur! I begriber ikke min Mening. Jeg er Doctor i det 3die.

Oldfux. Men, min Hr. Doctor i det 3die! naar jeg gir ret Agt paa hans Tale og alting, saa troer jeg heller, at han er en Spion.

Sganarell. Spion? Jo jo, I skal nok see, at Doctore giør sig saa gemene, at de gaaer om at spionere. Dersom jeg havde Vidne paa jer Mund, kunde I komme i stor U=lykke. I kiender ikke vor Facultet ret, det merker jeg; ellers talte I ikke saa dristigt. Vi Doctore lar os min Troe ikke spille paa Næsen.

Oldfux. Min Hr. Doctor i det 3die! jeg lar mig ikke afspise med Snak. Bekiend kun Sandheden.

Sganarell. Monsieur! hvis I lar mig ikke være med Fred, skal I ha, førend I veed et Ord deraf, en Guulsot paa Halsen, som er incurabel.

Oldfux. Og hvis I ikke bekiender, min Hr. Doctor i det 3die! saa skal I faae en Blodsot paa jer Ryg af min Kaarde.

Sganarell. Hvad skal jeg bekiende?

Oldfux. At du est en Spion.

Sganarell. Jeg troer, Manden er gall. I kand jo vel see, at jeg er ingen Spion; min Klæde-Dragt beviser jo, at jeg er een af de beste Doctore, nogen vil forlange. Jeg svær ved alt det som helligt er udi et Apothek, ved Piller, Clisterer, Podagra, Chiragra, Liigtorne, Frantzoser, Smaakopper, Mæslinger ꝛc. ꝛc. ꝛc., at hvis I ikke gaaer strax bort, skal jeg rede jer saa til, at jer hele Blod skal blive til Theriac, og at I skal blive soldt til et Apothec at giøre Medicin af.

Oldfux. Det er nogle herlige Guder, du svær ved. Jeg svær ved min Kaarde, mine Hænder, mine Arme, mine Knæbel-Barter, at hvis du ikke bekiender, saa = = =

Sganarell. I maa være fra jer Forstand, Monsieur! Hvordan skulde jeg føre saadan Dragt, hvis jeg ikke var Doctor?

Oldfux. Der gaaer saa mangen Slyngel i Doctor-Klæer, og er derfor just ikke Doctor. Om man vilde kaste saadan en Kiol paa en Abe, blev han derfor Doctor?

Sganarell. Ja saa blev han i det ringeste en Abe-Doctor.

Oldfux. Eftersom det bestaaer i Kiolen alleene, saa vil jeg strax skille dig ved din Doctor-Grad. Træk ud.

Sganarell. Hey hielp. Hvor er I, Pest, Feber, Tand-Pine, Vattersoet, Guulsoet, Svindsoet, og alt hvad som dependerer af Facultetet? Griber alle paa eengang denne for-

---

15. jer hele Blod skal blive til Theriac] et gammelt, af mange, tildeels modstridende Ingredienser sammensat Universallægemiddel, som nu er gaaet af Brug.

bandede Karl, der bespotter Medicinen uden at have ringeste Respect enten for hans Caracteer eller Klæde-Dragt.

Oldfux. Fort fort, træk ud.

Sganarell. Det skal ikke alleene hævnes paa jer, men paa jer hele Familie; thi I skal inden 24 Timer døe den skiendeligste Død, ikke af Menneske-Pest, men af Qvæg-Pest ligesom Bæster.

Oldfux trækker Kiolen af ham. Ha ha, nu kiender jeg Manden. Det er Sganarell. Du blev tilig nok Doctor til din U-lykke. Er du ikke Sganarell?

Sganarell. Jo nu er jeg Sganarell; men da jeg bar den lange Kiol, var jeg Doctor.

Oldfux. Jeg skal strax lære dig hvad det er at fare med Løgn.

Sganarell. Jeg løy min Troe ikke; thi der er mange, hvis Doctorskab hænger alleene i Kiolen.

Oldfux. Hør, Sganarell! du er den første af Fiendens Parti, som er falden i vore Hænder, derfor maa du døe, for at jage Skræk i de andre.

Sganarell paa Knæ. Aa Hr. Captein! spar mit Liv.

Oldfux. Ney du maa døe.

Sganarell. Aa Hr. Major!

Oldfux. Fort fort, ingen Snak!

Sganarell. Aa Hr. Oberst Lieutenant!

Oldfux. Ingen Snak! du skal døe.

Sganarell. Aa Hr. Bregadeer!

Oldfux. Ræk kun Halsen frem, det skal snart være giort.

Sganarell. Aa Hr. General! Oldfux trækker Kaarden.

Sganarell. Aa Hr. Chur-Første!

Oldfux. Vil du da bekiende alt det, du veed, og tilstaae, at du est en Cujon?

1-2. der bespotter Medicinen uden at ... Klæde-Dragt] der bespotter Medicinen i en Doctors Person uden at have o. s. v. — 26. Aa Hr. Bregadeer] En Brigadeers Charge fulgte i Rang efter en Generals.

Sganarell. Aa ja, og en Carnali til.

Oldfux tar Knæbel=Barterne af, og setter Hatten op.

Sganarell. Hvad Fanden er dette? Monsr. Oldfux! det er jo jer?

Oldfux. Ja hvad andet, Hr. Doctor i det 3die? Du forretter ikke ilde hvad som dig blir betroet.

Sganarell. Gid I faae en U=lykke med jer Harcelering. Jeg skal min Troe sige det til Polidor.

Oldfux. Og jeg skal ogsaa give ham en udførlig Beretning, hvordan du har skikket dig i din Ambassade.

Sganarell. Dog jeg vil ikke klage, dersom I vil tie.

Oldfux. Ney jeg skal ikke røbe dig. Men forret dit Ærende bedre en anden Gang.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Philocyne ved sin Faders Grav.

Standarden reyſed er, til Kriig ſig alting ryſter;
Paa Polidori Arm og Magt jeg mig fortrøſter,
Med Fiendens Undergang min Spot han hævne vil.
Hvad for Tragoedie, hvad traurig Skue-Spil
Du, o Lucilia! os tvinger til at øve.
Du lære deraf ſkal hvad det er at berøve
Din Søſter det, ſom hun af alting havde kiær.
Jeg førſt begynder Kriig, men Aarſag dog ey er
Til det uſkyldig Blod, ſom herved ſkal udgydes.
Alt hvad U-lykke ſkeer, det ſkal paa dig udtydes;
Thi den ey laſtes, ſom begynder ſaadant Spill,
Men den alleene, ſom Anledning gir dertil.
Om end min Fader ſelv ſtod op igien af Døde,
Og ved ſin Myndighed til Fred mig vilde nøde,
Saa fra ſit Forſæt dog ey Philocyne ſtod,
Jeg til Forligelſe mig ey bevæge lod.
Hvad vil det ſige, om til egen Død jeg iler?
Jeg ſvær ved denne Grav og hvad herunder hviler,
Ja ved Pandolfi og ved Hyacinthes Siæl,
Ved hende, ſom mig gav Melampe til min Deel:
At ingen Fare ſkal mig fra mit Forſæt rygge.
Men Himmel, hvad er det? Det er min Faders Skygge.

O et forfærdet Syn! han op af Graven gaaer,
Mit Legem blir til Iis, og Blodet stille staaer.
Philocyne setter sig i en Lehnestoel.

Scen. 2.

Et Spøgelse[. Philocyne.

Spøgelset] staaer sagte op af Jorden ved en douce Musiqve.

Af hvilke Furier dit Hierte er omspendet,
At du Naturen har forsvoren, Sværdet vendet
Imod Lucilia, imod dit eget Blod?
Du Synd bedriver, som forsones ey ved Boed.
Dens Storhed har mig end i Graven giort u-roelig,
Mig tvungen at gaae af Plutonis mørke Boelig,
For at frasktække dig fra din Hævngierighed,
Ved Faders Myndighed formane dig til Fred,
Dit onde Forsæt dig med haarde Ord bebreyde,
At mod Naturen, mod din Søster du vil feyde.
I Skrift, Historier kun eet Exempel nævn,
Hvor man har seet sliig Begiærlighed til Hævn.
Man to Thebaner saae i fordum Dage krige,
To Brødre myrdes af hinanden; men et Rige,
Et Herredømme til den Ild dog Tønder var,
Her et umælend Dyr to Søstre væbnet har.
Lad eder Helved ey og Furiæ forlede
Til at fremture i sliig unaturlig Vrede;
Ofr den Helene op, som opvakt haver Kriig,
Stik udi Skeden Sværd, og lev endrægtelig.

Hvorpaa Spøgelset synker ned i Jorden igien ved samme Musiqve.

Scen. 3.

Philocyne,

efter at Musiqven har Ende, reyser sig op af Stolen.

Hævngierighed imod min Søster er forsvunden,
Jeg af min Faders Ord og Straf er overvunden,

19-21. Man to Thebaner saae i fordum Dage krige o. s. v.] Eteocles og Polynices. — 32. Jeg af min Faders Ord og Straf er overvunden] Irettesættelse.

Jeg føel Forandring i mit Blod, min hele Krop,
Og min Samvittighed mig nagger, tærer op.
Jeg idel Ruelse i Siæl og Hierte finder,
De salte Taare mig af Øyne strømviis rinder;
Jeg merker, at jeg har ey været ved mit Sind,
Og at Hævngierighed har giort mig gandske blind.
Min Faders Geyst har mig fra blodig Forsæt skrækket
Og til Lucilia Medlidenhed opvækket;
Mit Hierte, der var før som Marmor, Flintesteen,
Bevæges, bøyes nu som nye udspiret Green.
Jeg vil ey mere med min kiære Søster krige,
Men lade Byttet og med hende mig forlige;
Jeg fnysed nys af Hævn, nu sukker efter Fred,
Min Vrede er omvendt til lutter Kierlighed.

Hun setter sig i Stolen igien, og ligesom falder i Afmægtighed.

Scen. 4.

Lucilia med Melampe paa Armen. **Philocyne.**

Lucilia.

Jeg Byttet fik igien, som mig med Ret tilhørte;
Saa angenem en Skienk en Elsker aldrig førte
Til sin tilkommend Brud som den, Leander gav:
Den gav mig Liv igien, og reddede fra Grav.
Hvor uformodentlig mig Lykken dog har føyet!
Lev med Melampe nu, Lucilia! fornøyet,
Frygt ey for Polidor, for Trusler og for Kriig;
Naar vises Sværd mod Sværd, man nok betænker sig.
Lad stolte Polidor kun med sin Manddom prale,
Leanders Styrke ham nok tvinger at omsale,
Leander lær ham nok at legge Vaaben ned,
At tage Svøftet ind, tilbede sig en Fred.
De tænker, man maaskee forsagt af Trusler bliver,
Og for at undgaae Kriig Melampe overgiver;

28. tvinger at omsale] at sadle om. — 30. tilbede sig en Fred] bede om, ved Bønner erholde.

Ney ney, Lucilia afskrekkes ey saa let,
Hun har en ædel Siæl, og Hiertet sidder ret.
Thi før skal Sværdet Folk, som Avner Vind, udrydde,
Ja før skal Helte-Blod som Strøm og Elve flyde,
Før Faders Sværd skal Søn i Graven stikke hen:
Før man Melampe skal aftvinge mig igien.
Men Tiden minder, at jeg maa mig hiem begive.

Philocyne springer op.

Bie lidt, Proserpina! jeg skal dig sønderrive
Med disse Hænder, og dig dæmpe skal dit Mod;
Min brændend' Siæles Tørst maa slukkes med dit Blod.
Tøv lidt. Men Himmel, hun mig undgik udaf Hænder.
Jeg all min Tanke nu til Kriig og Hævn henvender,
Min Faders Tale giør ey mindste Virkning meer,
All sliig Formaning nu kun Snak og Fabel er.
Mod all Bebreydelse og Straf jeg stopper Øre;
Skiønt Himlen raaber Fred, saa dog jeg Kriig vil føre,
Min Fader anden Gang af Graven op maa staae,
Og mig end haardere min Synd bebreyde maa,
Naturen maa mig min Misgierning forekaste,
Den hele Verden maa mig hade, skye og laste,
Samvittigheden maa til Døde plage mig:
Alt dog forgiæves er at skrække mig fra Kriig.
Jeg til min Skiendsel selv min Støtte vil berede,
Jeg unaturlig vil og vanskabt gierne hede,
Man som et Monstrum maa mig vise i et Land,
Naar min Hævngierighed fornøyes, stilles kand.
Nu gaaer jeg hen og mig til Mord og Rov bereder,
Og med bevæbned Haand min Fiende opleder;
Nu gaaer jeg hen, min Slægt at rykke op med Rod,
Og for at dyppe Sværd udi min Søsters Blod,
For Ven mod Ven til Had og Avind at opvække,
Med døde Kroppe Mark og Enge at bedække,

---

29. min Fiende opleder] Ordet Fiende, der udtaltes som Fi-ende eller Finde, læses her i tre Stavelser.

At træde under Fod Naturens Ret og Lov,
Ved Blod, ved Knald og Fald, ved Mord, ved Brand,
ved Rov.

Scen. 5.

Sganarell som en Bonde.

Den første Gang gik det galt til, men nu haaber jeg, at det skal gaae bedre; thi jeg kom ikke ihu, at en Doctor burde forstaae Latin, og at jeg let kunde røbes, naar nogen examinerede mig. Det var ellers et forbandet Puds, den Oldfux spillede mig; naar vi eengang faaer Fred, skal jeg nok betale ham igien. Men der kommer heel beleyligt een af Luciliæ Piger; jeg vil fritte hende om Sagerne.

Scen. 6.

Luciliæ Pige. Sganarell.

Pigen. Aa hvad U-lykke staaer ikke vor Huus nu fore! Vore Efterkommere skal ikke kunde troe, at saadant kand være skeet, nemlig at et umælende Creatur, en Skiøde-Hund har ophidset to kiødelige Søstre mod hinanden. Jeg tænkte i Førstningen, at det skulde endes alleene med Truseler; men jeg merker, at Polidorus og Leander er derover kommen i Ord sammen og har truet hinanden paa Livet, saa at det ikke vil løbe af uden Blod. Aa man maa vel sige, at intet Had er saa stor som Broder- og Søster-Had. Men der seer jeg en Bonde. God Dag, min ærlig Mand! Hvor har du hiemme?

Sganarell. Jeg er hiemme fra.

Pigen. Det er ikke saa ilde svart. Men hvor er dit Hiem?

Sganarell. Hvor har I hiemme, lille Fæstemøe?

---

29. lille Fæstemøe] lille Pige.

Pigen. Jeg tienner for Pige i en fornemme Jomfrues Huus, som hidder Lucilia.

Sganarell. Hidder Huset Lucilia?

Pigen. Ney Jomfruen hidder Lucilia. Men hvor tienner du?

Sganarell. Jeg tienner ingensteds for Pige.

Pigen sagte. Denne Bonde er et lystig Hoed. Høyt. Jeg kand nok høre, at du er skiemte-fuld. Hvor gammel est du?

Sganarell. Hvor gammel er I?

Pigen. Jeg er sytten Aar gammel.

Sganarell. Sytten Aar gammel, og I er endnu Pige? Hvor kand det være mueligt? Saa gamle Piger har vi ikke i vor Egn.

Pigen. Ikke det? Her har vi min Troe Piger paa 40 Aar.

Sganarell. Da har de stakkels Piger slet Lykke hos jer.

Pigen. Ja Landsmand! de har slet Lykke baade herudi og i alt andet.

Sganarell. Hvad kand saadan en Pige, som I er, faae til Løn om Aaret?

Pigen. Otte Rixdaler.

Sganarell. Saa meget kand en Pige fortienne paa en Nats Tiid hos os.

Pigen. Det maa være et Canaans Land, som du boer udi.

Sganarell. Hvad hidder den Jomfrue, som I tienner hos?

Pigen. Hun hidder Lucilia, og er forlovet med en ung Herremand ved Navn Leander.

Sganarell. Hvor længe har de været forlovet sammen?

Pigen. Udi fire Aar.

Sganarell. Det var en forbandet lang Forlovelse. Hvor mange Børn har hun faaet imidlertiid?

Pigen. Fy din Tølper! min Jomfrue er en ærlig Jomfrue. Jomfruer hos os faaer ikke Børn, førend de bliver gifte.

Sganarell. Det veed jeg nok, men jeg meente forlovede Jomfruer; thi hos os, hvor Forlovelser er ikke nær saa lange, faaer man gierne eet Barn i det ringeste for Bryllupet.

Pigen. Ja der er vel dem hos os, som det gaaer ligeledes til med; men ikke fornemme Jomfruer.

Sganarell. Er jer Jomfrue da en fornemme Jomfrue?

Pigen. Ja vist, hun er een af de mægtigste Huse i Italien.

Sganarell. Hvor mange Piger er der i jer Huus?

Pigen. Vi ere 6.

Sganarell. Faaer de alle lige stor Løn?

Pigen. Ney somme faaer 8 Rixdlr. og somme 12.

Sganarell. Hvor mange Gange spiser J om Dagen?

Pigen. Tre Gange. Du giør mig saa mange unyttige Spørsmaal; jeg har saa meget andet i Hoedet.

Sganarell. Aa lille Pige! bie et Øyeblik; jeg har saa stor Lyst at vide, hvorledes det gaaer til i fornemme Huse. Hvor mange Retter Mad faaer din Jomfrue hver Maaltiid?

Pigen. Sex Retter.

Sganarell. Hillemænd, saa maa hun ha en Mave saa stor som en Koe-Mave.

Pigen. Ney saa mænd, hun æder kun lidt af hver Ret.

Sganarell. Ja det maa være. Men paa hvad Tiid holder J Chor om Aftenen?

Pigen. Det er ikke meer brugeligt i fornemme Huse.

Sganarell. Hvor meget Garn kand vel jer Jomfrue spinde om Ugen?

Pigen. Fy fy, du skal nok see, at saadanne Jomfruer syer og spinder.

Sganarell. Er jer Jomfrue smuk?

Pigen. Ja vist, hun er som en Lillie.

Sganarell. Ey, nu begriber jeg, hvorfor hun ikke arbeyder.

Pigen. Du er ikke taabelig for en Bonde; havde jeg Stunder, saa gad jeg nok talt meer med dig.

Sganarell. Aa lille Pige! nok et Par Spørsmaal: Er jer Jomfrue bemidlet?

Pigen. Ja vist har hun store Midler.

Sganarell. Har hendes Kiereste ogsaa noget til Beste?

Pigen. Aa ja vist.

Sganarell. Hvorfor gaaer de da saalænge og seer paa hinanden?

Pigen. Nu har jeg svart til dine to Spørsmaal. Far vel!

Sganarell. Hillemænd, hvor skiønt løb ikke det af for mig! Hun aabenbarede mig adskillige Ting om Fiendens Tilstand. Ha ha ha! jeg kand ikke bare mig for Latter, naar jeg eftertænker, hvor forbistret artig jeg bar mig ad, og hvor net jeg agerede en Bonde. Naar alting løber vel af, saa er det en stor Tiidsfordriv at være en Spion. Jeg haaber, at jeg ikke skal blive røbet i denne Dragt. Kunde jeg ikkun nu ihukomme alt hvad jeg udforskede. Lad mig see: Pigen var 17 Aar gammel, faaer 8 Rixdaler til Løn; der er 5 andre Piger i Huset; de har Piger paa 40 Aar; Lucilia faaer 6 Retter Mad hver Maaltiid, æder kun lidt af hver Ret, holder ingen Lovsang om Aftenen, er bemidlet; han har ogsaa dygtige Midler. Det er en mægtig Hob, jeg fik at vide paa eengang. Men der kommer en anden, ham maa jeg fritte om andre Sager.

Scen. 7.

En Fisker. Sganarell.

Fiskeren. Aa Herre Gud, hvor got har dog den i Verden, som har sit paa det Tørre! Ingen Stand er saa slet som en fattig Fiskers. Men der seer jeg en seed spækket Bonde staaende; det Slags Folk har bedre Dage end vi.

Sganarell. God Dag, Monsr. Neptunus! Har der vanket brav Fisk i Dag?

---

13. hvor . . . artig jeg bar mig ad] behændigt, listigt.

Fiskeren. Ney det er kun slet bestilt med Fiskeriet dis-vær, mod det var i gamle Dage.

Sganarell. Det er selsomt med jer, I Fiskere! I klager over at Havet tømmes, og Fiskene tar af: hvorfor lar I dem ikke være i Roe? Skulde vi Bønder giøre saa ved Skovene, saa vilde de snart faae Ende; men naar vi hugger eet Træ, saa planter vi et andet i Steden. Hvorfor giør I ikke lige saadan med Havet, og planter andre Fiske i Steden for dem, I tar bort?

Fiskeren. Jeg mærker, at du er en god Søemand til Lands.

Sganarell. Det er min Troe sandt, jeg siger; thi det var bedre, at I giorde Fisk, som Folk kunde æde, end Hav-fruer, som er til ingen Ting nyttig.

Fiskeren. Giør vi Hav-Fruer?

Sganarell. Saa har jeg hørt, at naar en Fisker ligger hos sin Fiskerinde paa Søen, saa føder hun en Havfrue.

Fiskeren. Det er kun Eventyr, Landsmand!

Sganarell. Jeg har i det ringeste hørt det fortælle for sandt, Vandsmand! Men er der da ingen Havfruer til?

Fiskeren. Jo der er nok til.

Sganarell. Hvad Maal taler de?

Fiskeren. De taler alle Slags Maal, ligesom paa Landet.

Sganarell. Mon der er ogsaa Sprogmester blant dem?

Fiskeren. Jeg har ikke saa stor Kiendskab med dem, at jeg kand give nogen Underretning derom.

Sganarell. Men hvoraf kommer det, at man seer blaae Lys sommetider brænde paa Vandet?

Fiskeren. Naar nogen fornemme Fisk, som en Hval eller stor Lax, døer, saa blir der holdet Vaage-Stue over dem, og da brændes slige Lys; men de andre Fiske, som ey er i Rangen, døer uden Ceremonie som Sviin eller Bønder.

Sganarell. Saa maa der paa den Maade være Regiering i Havet, og Vand-Konger, lige saavel som Land-Konger paa Jorden.

Fiskeren. Ja vist, Hvalfiskene ere som Konger.

Sganarell. Disse Søe-Fugle, som man seer i saadan Mængde, bilder jeg mig ind at være Rifogder.

Fiskeren. Hvi saa?

Sganarell. Jo efterdi de æder de smaa Fiske op.

Fiskeren. Ha ha ha!

Sganarell. Men hvoraf kommer det, at man siger, at een er saa stum som en Fisk? Kand da Fiskene ikke tale?

Fiskeren. Ney de er derudi de aller u-lyksaligste Dyr.

Sganarell. Hvi saa? Det var at ønske, at I Fiskere ikke heller kunde tale; thi I taler ikke gierne, uden I lyver, saa at en Fisker-Tidende og en Løgn er det selv samme.

Fiskeren. Du er ikke saa taabelig, som du stiller dig an. Men vidste jeg, at du fixerede mig, vilde jeg strax gaae min Vey.

Sganarell. Ney det er aldrig min Maade. Fiskeren vil gaae. Ey, bie lidt; jeg vil spørge dig om noget. Vi skal siden drikke en Kande Øll sammen. Hvem tiener du hos?

Fiskeren. Jeg er een af Leanders Fiskere.

Sganarell. Hvor mange Fiskere har han?

Fiskeren. Tolv foruden mig.

Sganarell. Har hver Fisker sin Baad?

Fiskeren. Somme Fiskere har 2 Baade.

Sganarell. Hillemænd, det er en Fandens Hob Baader. Men er I alle gifte?

Fiskeren. Ja vi har alle Koner og mange Børn.

Sganarell. Hvad Slags Fisk falder meest ved disse Kuster?

Fiskeren. Cabeljou og Flynder.

Sganarell. Er alle jere Baade i god Stand?

Fiskeren. Ney den halve Deel af dem er raadne.

Sganarell. See der har du noget til en Kande Øll. Jeg har ikke Stunder at drikke med dig; thi jeg skal hiem til min Gaard. [Fiskeren gaaer.] Hillemænd, nu har jeg udspioneret Fiendens Tilstand baade til Lands og Vands. Gode Kundskaber er

det Fornemste, man maa legge sig efter udi Kriigstider. Det sidste kostede mig 6 Skilling; men det vil intet sige. Penge kand aldrig blive bedre anvendt; thi saadan Kundskab kand profitere os hundrede Gange mere, end de Penge var værde. Lad nu see, om jeg kand komme det sidste ogsaa ihu. Leander har 12 Fiskere, hver Fisker har 2 Baade, som er 24; naar jeg nu legger Fiskerne og Baadene sammen, saa blir Summa Summarum 36 Personer in alles foruden Koner og Børn. Cabeljou og Flynder er de fornemste Fiske, de faaer. Den halve Deel af Baadene er raadne. Den sidste Kundskab er alleene Pengene værd. Alting bestaaer i en Øvelse; nu skulde jeg kunde fixere, om det var Fanden selv. Men jeg maa hiem og bringe Underretning om det, jeg har udspioneret.

Scen. 8.

Dorothea. Sganarell.

Dorothea. Ach u-lykſalig var den Tiid, paa hvilken Melampe blev fød. Den Dag vil skrives med sorte Bogstaver; thi jeg seer saadan U-lykke for Øyen, som ikke er at beskrive. Man hører ikke tale uden om Mord, Brand og Rov. Aa gid deres Broder Pandolfus, som er paa Veyen, i Tide kunde komme hiem, førend Tragoedien gaaer an; han kunde maaskee ved sin Magt og Myndighed tvinge dem til Fred. Hvis han blir een Dag længer borte, saa er vi allesammen om en Hals.

Sganarell. Giv dig tilfreds, Dorothea! Vor Sag skal faae en god Udgang; thi jeg har faaet en Hob at vide om Fiendens Tilstand baade til Lands og Vands.

Dorothea. Har du det, Sganarell?

Sganarell. Du maa kalde mig Hr. Kriigs-Raad eller Hr. Kundskabs-Raad herefter. Jeg har fortient saadan Titul; thi jeg har igiennemgaaet mange Fristelser og U-lykker ved denne Forretning.

---

31. jeg har igiennemgaaet mange Fristelser] Prøvelser, Farer.

Dorothea. Veed du da Fiendens Anslag imod os?

Sganarell. Ney det veed jeg endelig ikke; men jeg veed det, som meer er.

Dorothea. Naar du ikke veed Fiendens Anslag, saa veed du slet intet.

Sganarell. Det maae jeg forstaae. Det har kostet mig baade Hoedbryd og Penge.

Dorothea. Lad mig da høre hvad det er.

Sganarell. Ikke om du vilde give mig all Verdens Guld. Jeg gir ingen Rapport til [andre] end til Polidorus selv.

Dorothea. Er Leanders Hær meget stærk?

Sganarell. Det veed jeg ikke; men = = =

Dorothea. Hvad veed du da? Deri skal jo den hele Kundskab bestaae. Er de da snart færdig med deres Udrystning?

Sganarell. Det skal jeg ikke heller kunde sige; men jeg veed i det Øvrige alting baade til Lands og Vands.

Dorothea. Mig synes, at alt det Øvrige kand beløbe sig til slet intet.

Sganarell. Ney hør, hun vil min Troe ogsaa raisonnere i Kriigs=Sager.

Dorothea. Han giør sig saa mænd allerede en Mine, som han var en Minister. Jeg veed, du kand jo sagte sige mig noget.

Sganarell. Ikke om Cabeljouen og Flynderne engang.

Dorothea. Hvad er det for Snak?

Sganarell. Ikke om den 40 Aars Jomfruedom engang.

Dorothea. Ney hør engang, hvor forblommet han taler. Det er sært med disse Dosmere, at naar dem noget blir betroed, saa bilder de sig ind, at all Verdens Viisdom ligger skiult derunder, og giør store Hemmeligheder af Bagateller ligesom en vis Raads=Herre, der ærgrede sig snart ihiel, eftersom han udi Søvne havde sagt sin Kone, at Borgemesteren

havde spildt Blæk paa sin Klud paa Raadhuset. Saaledes gaaer det og med denne; thi jeg troer, han lod sig før hænge, end sagde, i hvad Klæde-Dragt han havde seet een af Fiendens Folk. Det var at ønske, at een vilde tage sig for at skrive en Comoedie over Folk af deslige Caracterer, over saadan u-rimelig Politiqve og affectered Taushed. Men der kommer een med et hvidt Baand paa Hatten. Lad os løbe.

Scen. 9.

En bevæbned Person. Sganarell. Dorothea.

Den Bevæbnede. Staaer, eller det koster jer Liv!

Sganarell. Aa = = = Hr. Captein! spar mit Liv, jeg er ikke Sganarell.

Den Bevæbnede. Ha ha, er du Sganarell, Polidori troe Tiener? Det er et skiønt Bytte.

Sganarell. Aa langt fra, Herre! at jeg er Sganarell; jeg er Sganarells største Fiende, og jeg holder ham for en Carnali.

Den Bevæbnede. Du røber dig selv.

Sganarell. Aa havde jeg Sganarell her, jeg skulde knuse ham.

Den Bevæbnede. Hvo est du da?

Sganarell. Jeg er ingen.

Den Bevæbnede. Est du ingen? Bekiend hvo du est, du skal ellers strax døe for mine Hænder.

Sganarell. Aa jeg er min Troe ingen Spion, naadige Herre!

Den Bevæbnede. Est du en Spion? Jeg troer det ogsaa.

Sganarell. Aa ney Herre! jeg gaaer kun i denne forvendte Dragt alleene for den Aarsag, at ingen skulde kiende mig og tage mig for en Spion.

Den Bevæbnede. Ha ha, nu har jeg nok. Det er en Spion. Hvem tilhører ellers det Fruentimmer?

---

1. havde spildt Blæk paa sin Klud] Halsklud, Halstørklæde.

Sganarell. Det er min Hustrue, Herre!

Dorothea. Aa troe ham ikke, Herre! Jeg er Jomfrue.

Den Bevæbnede. Fort fort hen til Leyren! Der kand vi best examinere, om I er Jomfrue.

Dorothea. Ach Ridder! jeg svær, at jeg er Jomfrue.

Den Bevæbnede. Den Sag skal vi strax finde Rede udi, naar I kommer i Leyren.

Han trækker dem ud. De skriger.

Scen. 10.

Pedro, Pandolfi Tienner. De andre.

Pedro trækker sin Kaarde, og gaaer løs paa den anden, som flyer, og lar Byttet fare.

Sganarell og **Dorothea** paa Knæ. Aa ædle Ridder! I har ved eders Tapperhed reddet vort Liv og taget os af Fiendens Hænder.

Pedro. I farer vild, kiære Venner! jeg er ikke Ridder; men jeg tienner hos den stolteste Ridder i Verden, jeg mener den store Pandolfus, hvis Navn udi nogle Aar har været en Skræk for Morer og Saracener. Han er nu kommen til sit Fæderneland igien, kroned med Laurbær=Krantze, førende med sig prægtig og kostbar Bytte: blant andet et med Diamanter besat Sværd, som han med egen Haand tog fra den Moriske Konge Mahomed Muleaz udi det store Slag for Ceuta. Men, Kiære! hvi bliver I saa altererede af denne min Tale? Er det af Misundelse? Fortryder I paa at min Herre har forhvervet sin Familie saadan Ære?

Dorothea. Aa jeg er gandske fra mig selv, og kand ikke tale et Ord.

Pedro. Er det da af Avind?

Dorothea. Ney det er af Glæde; thi aldrig kunde Pandolfus komme hiem paa beleyligere Tiid end nu, da hans Søstre er udi aabenbare Kriig mod hinanden.

Pedro. Men hvad er Aarsag til saadan Kriig? Er det, fordi den ene vil herske over den anden i den store Pandolfiske

Familie? Eller er det, fordi den ene er misundelig over den andens Skiønhed? Eller er det af Kierlighed til en skiøn og kostbar Ridder, som de begge elsker?

Sganarell. Aa ney Herre! alt saadant er kun Bagateller. Slige Ting var ikke tilstrækkelig til at sette Spliid blant tvende saa stærkt forenede Søstre. Ney Monsieur! det er noget, som er meer-vigtigt; de trætter om den skiønne Melampe.

Dorothea. Ja Herre! Melampe er Tvistens Æble alleene.

Pedro. Jeg har jo da giættet ret, at de trættede om en høyadelig Ridder. Men af hvilken Familie er samme Ridder Melampus?

Sganarell. Om hans Fader var en Finke-Ridder eller ey, det skal jeg ikke sige; men hans Moer gik paa 4 Been og hede Diana, og ligesaa gaaer ogsaa denne Melampe.

Pedro. Hvis jeg vidste, at du spottede mig, skulde det koste dit Liv.

Sganarell. Min Herre! I maa gierne slaae mig ihiel, om jeg siger usandt. Trætten imellem begge Søstre reyser sig af en Skiøde-Hund.

Pedro. En Skiøde-Hund?

Sganarell. Ja en Skiøde-Hund; men I maa vide, min Herre! at den er saa skiøn, at om den kom til Auction paa et Hunde-Market, kunde den løbe op til 6, ja til 8 Skilling.

Pedro. Dette altsammen begriber jeg ikke.

Sganarell. Det kommer deraf, at Monsieur kand skee ikke har studeret; thi havde han læst nogle Bøger, som handler om Hunde-Kierlighed, skulde han finde flere Exempler derpaa. Der var jo nyelig en Fransk Dame, som skikkede sig vel i mange store U-lykker; men da hun misted sin Hund, begav hun sig af Sorg i Closter. Er det ikke sandt, jeg siger, Dorothea?

Dorothea. Jeg blues ved at tale derom; men jeg kand ikke nægte, at Krigen jo reyser sig af en Hund.

---

12. Om hans Fader var en Finke-Ridder] I Folkebogen „Finke-Ridderen" er Helten en meningsløs Storpraler.

Pedro. Aa Himmel, nu jeg hører Navnet, kiender jeg hende igien. Er hun ikke Philocynes Kammer-Pige? Kiender I ikke mig? Jeg er Pedro.

Sganarell. Og jeg er Sganarell.

De omfavner hinanden.

Dorothea. Aa kiære Pedro! jeg anseer det som et got Omen, at I befriede os saa uformodentlig.

Sganarell. Det maa endelig være et got Omen; thi ellers havde jeg mistet mit Hoed, og du din Jomfruedom, thi saadant regner man ikke saa nøye i Felten.

Dorothea. Ney jeg mener, denne Befrielse er som et Præludium for det, som Pandolfus ved sin Hiemkomst vil udvirke. Aa gid han allerede var her.

Pedro. Han vil visselig komme i Dag. Men hvad var det for en Fiende, som I blev overfalden af?

Dorothea. Lad os gaae hen til et Sted, hvor vi er i Sikkerhed; der skal jeg vidtløftig fortælle alting fra Begyndelsen til Enden.

De gaaer bort.

ACTUS V.

Scen. 1.

Pandolfus og Pedro.

Pandolfus.

Af stolte Bølger jeg har længe været tumlet,
Det vrede Hav mod mig har uden Ophør brumlet;
Alt hvad udvirke kand det haarde Element,
Paa denne Reyse har Pandolfus følt og kiendt.
Jeg efter lang Seylads mig lykkelig seer havne,
Jeg iler til min Slægt og Sødskend at omfavne;
Men jeg seer Slægt mod Slægt ophidset, Ven mod Ven,
Saa at jeg ønsker, jeg paa Havet var igien.
De Søstre, jeg forlod, jeg ikke mere finder,
Men udi deres Sted to Helvedes Gudinder,
To Furier, der mod hinanden væbnet staae,
Leander, Polidor i Harnisk vrede gaae,
At lade sig af dem til Mord og Brand opægge,
Til tvende Huse med sig selv at ødelegge.
Hvad har, o Himmel, jeg da giort? Hvad raabend Synd
Mig sligt paafører, og min Skiæbne giør saa tynd?
For hvad Misgierning du sliig Haardhed mod mig øver?
Hvi lod du mig ey før omkomme iblant Røver?
Hvi lod du heller mig ey Havet sluge op,
Og Fiskene til Rov og Bytte gav min Krop?
Hvi lod du heller mig ey flakke med Ænea
Fra eet til andet Land? Men jeg seer Dorothea,

Som Philocyne før saa meget havde kiær.
Mon jeg seer feyl? Ney vist, det jo den samme er.

Scen. 2.

Dorothea. Pandolfus.

Dorothea.

Ach Himmelen har, o Pandolfe! mig bønhøret
Og eder hiem igien betimeligen føret;
I eders Hænder jeg hengive alting vil,
I ene hindre kand et ynksom Skue=Spill.
I ved jer Myndighed kand redde tvende Huse,
Kand true Stormen, den forbyde meer at bruse.
Pandolfus ene kand ved Broders Myndighed
Udslukke denne Ild og os forhverve Fred
Og tvinge begge at indstikke Sværd og Glavind.

Pandolfus.

Siig, Dorothea! hvad er Aarsag til sliig Avind?
Hvad har adsplittet det forened Søster=Par?
Hvad Polidorus mod Leander ægget har?

Dorothea.

Jeg kand min Tale ey for Suk og Graad fremføre.

Pandolfus.

Holdt op at græde lidt, lad mig Aarsagen høre.

Dorothea.

Viid, o Pandolfe! at en liden Skiøde=Hund
Til saadan Tvistighed er eenest rette Grund.
Den Philocyne fik ved Moders Testamente
Imod Luciliæ, den ældste Søsters Vente.
Et Had, skiønt hemmelig, sligt haver først forvoldt;
Lucilia en Tiid dog gode Miner holdt,
Til nu omsider hun ved List den haver røvet,
Og Philocyne fast til Døde har bedrøvet.
Da man fik vide, i hvis Hænder Byttet var,
Strax Sorgen sig til Had, til Hævn forvandlet har;

Strax i Familien blev alting slet forvirred,
Og Philocyne har sin Polidor opirret
  Imod Leander. Ham igien Lucilia,
  Som ikke lider, at sig Byttet tages fra,
Med smigrend Løfter har ophidset Sværd at drage
Og med bevæbned Haand at drive Magt tilbage.
  En haard og blodig Kriig saa alting trues med,
  Hvis den ey stilles ved Pandolfi Myndighed.

Pandolfus.

Sliig Uheld smerter mig, Aarsagen meget mere.
Et saadant Søster-Had man finder vel blant flere;
  Men for saa ringe Ting, kun for en Skiøde-Hund
  To ædle Huse at see gandske udi Grund,
Exempel derpaa ey citeres kand af Bøger,
Hvad Umag man sig giør, hvor flittig man end søger.
  Den Snak forvendet er, brug ikke med mig Spill,
  Siig Sanden, eller det dig Livet koste vil.

Dorothea.

Jeg svær ved Himlen, at jeg Sandhed ey forvender.
I min Oprigtighed selv, o Pandolfe! kiender.
  Jeg overgiver mig i eders Vold og Magt,
  Straf mig, hvis mindste Ord mod Sandhed jeg har sagt.

Pandolfus.

Er det da sandt?

Dorothea. Ja vist, mit Liv til Pant jeg giver.

Pandolfus.

Ah Sorg, Forbittrelse mit Hierte sønderriver.
  To Søstre for en Hund at hidses op til Kriig
  Jeg tilstaaer selsomt er; men mere underlig
At see to Heldte sig saa let at væbne lade,
For intet bryde Fred, saa let hinanden hade.
  I Venskab aldrig meer forened nogen var,
  Ey Damon, Pythias, som dette ædle Par.

---

1. blev alting slet forvirred] aldeles.

Dorothea.

Man dertil Polidor har bragt med megen Møye.
Leanders Venskab stod ham længe fast for Øye;
Omsider Elskov dog hos ham tog Overhaand,
Ham sønderrive tvang det stærke Venskabs-Baand.

Pandolfus.

Du maa, Pandolfe! da til Side alting sette,
Arbeyde ene paa at skille denne Trætte.
Jeg sværer ved mit Sværd, bestænkt med Heldte-Blod,
Og ved min gyldne Hielm, som jeg ved Nili Flod
Med Seyer-Haand tog fra den stolte Morisk Kiæmpe,
At om med Gode ey, med Magt jeg sligt skal dæmpe,
At den af Parterne, som udi dette Spill
Er meest haardnakket, jeg dens Siæl opoffre vil.
[Han gaaer tillige med Pedro.]

Dorothea.

Ach all vor Velfærd nu sig paa Pandolfus hviler,
Som Himlen os har sendt. See Sganarell hid iler;
Ham udi Hovedet forkeerte Øyne staaer.
Kom, Sganarell! kom hid, siig hvordan Sagen gaaer.

Scen. 3.

Sganarell. Dorothea.

Sganarell. Hey Mossieurs! Qvarteer, Qvarteer! Er I galne? Jeg er neutral; jeg er kun Skriver ved Armeen, jeg er Commissarius, jeg er Auditeur, Gregorius Qvarte = = er-Mester.

Dorothea. Hvad er paa Færde, Sganarell?

Sganarell. Er der nogen bag efter mig, Dorochea?

Dorothea. Jeg seer jo ikke et Menneske. Jeg troer, at du er bange for din egen Skyggge.

Sganarell. Hey, kommer da, I Fæhunde! saa mange som I er; jeg er Karl for jer Hat, om I var tusinde.

Dorothea. Har du været i noget Slag, Sganarell?

Sganarell. I forbandede Skabhalse! hvi kommer I ikke nu?

Dorothea. Er du forfuldt af nogen?

Sganarell. Hey hey, Cujon, Cujonior, Cujonissimus! Kommer kun, I Hunde! jeg skal tage jer alle paa min Samvittighed.

Dorothea. Jeg troer, Karlen er gall; her er jo ikke et Menneske.

Sganarell. Jeg skal vise jer hvad det er at binde an med mig.

Dorothea. Ey, svar mig dog, hvor har du været?

Sganarell. Jeg skal vise jer, at Hiertet sidder paa det rette Sted.

Dorothea. Ey, hør dog, naar Folk taler til dig.

Sganarell. Er det dig, Dorothea? Du har got, som kand sidde hiemme bag Kakkelovnen.

Dorothea. Jeg seer, Gud skee Lov, at du ingen Skade har faaet.

Sganarell. Da er det Under; thi mig syntes, at jeg fik en Bombe lige paa min Næse.

Dorothea. Da maa du ha en forbandet stærk Næse, som en Bombe ikke kand bide paa.

Sganarell. Det maa jeg forstaae.

Dorothea. Er der holdt noget Slag?

Sganarell. Et Slag, hvis Lige ikke har været hørt fra Verdens Begyndelse.

Dorothea. Hvilket Parthi har da Seyeren?

Sganarell. Det veed jeg ikke; thi da Slaget begyndte, defelerede jeg, for at giøre Afbræk paa Fiendens Proviant og derved i en Hast giøre Ende paa Krigen. Jeg brød ind i et Telt, hvor jeg attaqverede 4 Vestphaliske Skinker, som maatte gie sig paa Naade og Unaade; giorde to nye Kioler til Kriigs-Fanger, og fik ved Capitulation et Par Fløyels Buxer, som jeg havde agtet at forære jer til at giøre en Kaabe af.

Dorothea. Havde du ikke andet at forære mig, saa maatte du beholde det selv.

Sganarell. Men, Dorothea! da jeg skulde avangere

tilbage med Byttet, kommer 20 bevæbnede Knegte i Hælene efter mig, af hvilke jeg slog 19 ihiel med Skinkerne, og den 20de fik jeg af Halsen ved det at jeg kastede ham Skinkerne tillige med Klæerne lige i Næsen.

Dorothea. Men er det vist, at de er i Slag sammen?

Sganarell. Vil I ikke troe mig, saa kand I selv gaae derhen. Slaget er begyndt for en halv Time siden. Jeg kunde nok have oppebiet Enden; men jeg er gandske ikke curiøsk, jeg faaer det nok at vide af andre. Jeg har giort alt hvad jeg kunde; thi havde ikke disse Rakkere kommen efter mig, saa havde jeg afskaaret Fiendens hele Proviant.

Dorothea. Aa Sganarell! det er en u-lykkelig Tidende, du fører. Havde man biet med Slaget en Time længer, havde vi været frelste; thi Pandolfus er kommen tilbage.

Sganarell. Pandolfus er kommen tilbage?

Dorothea. Ja jeg har selv talt med ham og fortalt ham den hele Historie. Han er den Eneste, som ved sin Myndighed kand tvinge dem til Forliig og afvende all videre U-lykke.

Sganarell. Det er sandt, Dorothea! det var en stor U-lykke, at han ikke kom lidt tilforn.

Dorothea. Jeg fandt ham, da han var nys kommen. Han var meget fortørnet, saasom han havde hørt af Folk, som mødte ham paa Veyen, den Kriig, som var opvakt mellem sine Søstre; men blev ligesom rasende, da han hørde Aarsagen dertil. Han soer, at han, inden Soel gik ned, skulde giøre Ende derpaa eller sette sit Liv til.

De gaaer.

Scen. 4.

En Cavallier i Kriigs-Habit.

Man aldrig nogen Tiid saae Striidsmænd mere modig,
Ey meer haardnakket var et Slag, ey mere blodig;
En Fiend' uforsagt ey meer mod Fiend' gik,
Enhver sit Bane-Saar i Bryst og Hierte fik.

Hver paa det Sted, han stoed, man næsegruus saae falde,
Sin Eftermand til Hævn og til Exempel kalde;
Een figted med een Arm, en anden sad paa Knæe,
Til yderst Aandedræt sin Fiende truede.
Leander, Polidor man stride saae som Løver,
Som Tigre, Biørne, dem man Ungerne berøver.
Ulyssis Listighed, Achillis, Hectors Mod
Enhver af disse to tilkiende give lod;
Thi nu man dennem saae Kriigshæren at omride,
Opmuntrende enhver, nu for i Spidsen stride.
Hver nu Anfører var, og nu igien Soldat,
Nu brugte Hiernen, nu igien tog Sværdet fat.
Hvo undrer, naar man seer saaledes Kiæmper stride,
At Seyeren ey meer til een end anden Side
Kand hælde, vende sig? at ingen vinde maa,
Naar Høvding og Soldat som Muur og Klippe staae?
Da Striidsmænds Arme fast af Mord udmatted vare,
Leander raabte: Vi, for mere Blod at spare,
Afgiøre Sagen vil alleene ved Duell.
Den ædle Polidor ham svarede: Ja vel.
Strax Tiid og Sted blev til en Ene=Kamp udnævnet,
Leander Polidor til denne Plads har stevnet,
Hvor til det yderste de begge figte vil
Og ende ved eens Død sliig blodig Sørge=Spill.
Hvis Retten er, deri skal Sværdet være Dommer.
Men der jeg bliver vaer at Polidorus kommer,
Han til at møde sidst er alt for Ære=kiær;
Han Mine har, som han om Seyr forsikred er.

Scen. 5.

Polidor. Cavallieren. Leander. En anden Cavallier.

Polidor.

Her er det Sted, hvor vi skal om Melampe spille,
Hvor Sværdet mellem os vor Trætte skal adskille;

Men jeg min Avindsmand end ey at møde seer.

Leander træder frem fra den anden Side.

Her er din Bane-Mand. Bekymre dig ey meer.

Polidor.

Hvo andens Bane-Mand, Leander! her skal være,
Det Sværdet vise vil, det skal Udgangen lære.
Din Overmod dig har forstokket og giort blind,
Trods ey saa meget, tag i Tide Søftet ind.
Fortryd din Daarlighed, Leander! fald til Føye,
Tilbage Byttet giv, saa lader jeg mig nøye,
Saa alt, hvad skeet er, jeg ey meer vil tænke paa,
Saa gamle Venskab vi igien fornye maa.

Leander.

Før Vand til Ild, før Bierg til Søe forvandlet bliver,
Før jeg, o Polidor! Melampe overgiver;
Leander aldrig sig af Trudsler skrække lod,
Han aldrig viget har i Slag og Kamp en Fod.
Et ædelt Hierte sig af Ord ey lader spæge,
Til Fred og Venskab du mig aldrig skal bevæge,
Jeg aldrig stikker Sværd i Skeden, aldrig gaaer
Af dette Sted, før du fra saadan Paastand staaer.

Polidor.

Du af Haardnakkenhed ey selv kand see den Fare,
Som du dig styrter i. Dit Liv jeg vilde spare,
Som næst min egen Siæl af alting før var kiær;
Men til din Undergang du selv mig tvinger her,
Saa hele Verden skal mig herudi frikiende,
At uden Aarsag jeg mit Sværd har vildet vende
Mod min Velgiører, ja at jeg min beste Ven
Ey uden Nød og Tvang i Graven stikker hen.

Herpaa trækker de ud. Trompetterne blæser, og de gaaer løs paa hinanden. Naar de har figtet noget, kommer Dorothea ind med udslagen Haar, og raaber:

---

8. tag i Tide Søftet ind] Svøftet.

Scen. 6.

Dorothea. De andre.

[**Dorothea.**]
Ach holder inde lidt; jeg har et Ord at sige.
Polidor.
See hvilken Dristighed! Bort, uforskammet Pige!
Med mindre af mit Sværd du først opoffres vil.
Dorothea.
Det, som har opvakt Striid, er ikke mere til.
I begge Fruers Navn jeg byder at ophøre.
Leander.
Det Navn alleene kand en stakket Stilstand giøre.
Dorothea.
Til Blods Udgydelse er ingen Aarsag meer,
Stik Sværd i Skeden ind: Melampe myrdet er.
Leander.
Melampe myrdet?
Polidor. Hvad? Melampe meer ey lever.
O Himmel, hvis saa er = = =
Leander. Mit hele Legem bæver.
Ach hvilken Tidende!
Polidor. O hvilket Tordenslag!
Leander.
Melampe myrdet!
Polidor. O en u=lyksalig Dag!
Leander.
Hvo haver dristet sig et saadan Mord at giøre?
Dorothea.
Et selsomt Eventyr I her skal faae at høre:
Pandolfus kommen er nys uformodentlig.
Da ham Aarsagen blev fortalt til denne Kriig,
Han begge Søstre først forsøgte at forlige;
Men da af Ord de ey sig vilde lade sige,

I Vrede strax begav sig til Lucilia,
Som myndig Broder tog Melampe hende fra
(Jeg kand ey tale meer, saa Sorgen Hiertet trykker),
Og med sit hvasse Sværd i tvende lige Stykker
Melampe delede. O et uhørlig Mord!
Jeg kand af Rædsel ey fast tale meer et Ord.
Naar jeg der tænker paa, jeg Øyen strax maa væde;
Gir mig, o Riddere! et Øyeblik at græde,
Den sidste Pligt jeg mod Melampe vise maa.
Nu vil jeg videre med min Histori gaae.
Han for Lucilia den ene Part fremlagde:
Vanskabte Søster! see det er din Deel, han sagde;
Til Philocyne jeg vil stikke anden Deel,
Thi begge ikke kand Melampe nyde heel.
Den Hierte har som Staal, hvis Øyen ikke rinder,
Natur som Tiger, der sig ey bevæget finder
Af saadan Hændelse, af sliig uhørligt Mord.
Lucilia af Skræk ey talede et Ord,
Men som et afhugt Træ paa Marmor-Gulv nedfalder,
Og med en hikkend Røst mig til sig sagte kalder:
Flyv, Dorothea! som en Piil, hun sagde, hen,
Siig Polidor, at nu Leander blir hans Ven.
Byd dem, ey Avind-Skiold meer mod hinanden føre,
I Skeden stikke Sværd, en ævig Fred at giøre.
Siig, mod Pandolfus de forenes begge maa;
Fortæll den Gierning, som du ham bedrive saae:
Hvad Tyrannie han mod Melampe haver øvet,
I tvende Stykker at med Sværd han den har kløvet;
Siig, Aarsag mellem os ey mere er til Kriig,
Men at Pandolfus den forflyttet har paa sig.

Polidor.

Sliig Hændelse en stor Forandring kand forvolde.

---

20. med en hikkend Røst] hulkende.

Leander.
Vi i det mindste maa med Striden lidt opholde,
Til mere Kundskab vi om dette Mord kand faae.
Polidor.
Jeg er tilfreds; vor Sag kand lige aaben staae.

Scen. 7.

Lucilia. De andre.

[Lucilia.]
I Heldte! kaster Sværd, hinanden strax omfavner.
Melampe myrdet er, at stride meer ey gavner;
Fornyer det forrige og gamle Venskabs-Baand,
Bortkaster Glavind, og hverandre giver Haand.
Leander.
I mig at drage Sværd, min Jomfrue! haver bydet,
For eder, ey for mig jeg Venne-Blod har gydet.
Min Vrede grundet sig paa eders Vrede har,
Jeg var kun ivrig, for min Jomfrue ivrig var,
Forlod min Ven, thi I mig bød ham at forlade,
Jeg haded Polidor, thi I befoel at hade.
I eder har af mig, min Jomfrue! kun betient
Som af et Redskab; I var Haand, jeg Instrument.
At elske Polidor I atter mig nu byder,
Strax i at elske ham min Jomfrue jeg adlyder,
Jeg stikker Sværdet ind, jeg favner om min Ven;
Saa snart I hader ham, jeg trækker Sværd igien.
Jeg ingen Villie har, jeg er ikkun Machine,
Det Hiul, som driver, er min Jomfrues Nik og Mine,
Som Siælen driver nu til Had, til Kierlighed,
Til Hævn, til Medynk, nu til Kriig og nu til Fred.
Lucilia.
Jeg byder eder da, Leander! Fred at giøre.
Leander.
All Had og Fiendskab paa min Side skal ophøre.

Polidor.
Min Philocynes Nik jeg først opbie maa;
Men der jeg hende seer i Møde os at gaae.

Scen. 8.

Philocyne. De forrige Personer.

[Philocyne.]
Nu, Philocyne! dig all Haab da er berøved.
Ach hvilken Siæl er til, der Skiæbnen saa har prøvet?
Jeg fra min Broder Bud faaer uformodentlig,
At nu ophævet er all Had og Søster-Kriig,
At han til Tegn af Fred mig min Melampe sender.
Jeg daaner fast af Fryd, jeg mig mod Byttet vender;
Men Himmel, jeg med Skræk den finder ikke heel,
Af min Melampe jeg seer kun den halve Deel.
Ach hvilken Broder har sin Søster saa begavet?
Tyrannisk Nero! hvi omkom du ey paa Havet?
O u-lykfalig Vind, som dig til Landet drev!
Hvi Fisk og Fugle du til Bytte ikke blev?
Hvi blev dit Legem ey ædt op af Krager, Ravne?
Hvi med beholden Skib du levend' skulde havne,
For at bedrøve mig, for at bedrive Mord
Paa det, som jeg af alt har elsket meest paa Jord?
O hvilken blodig Skiænk! det Syn jeg aldrig glemmer,
O hvilken Spot! jeg den i Hiertet stedse giemmer,
Til sidste Aande-Dræt jeg tænke vil derpaa,
Den blodig Skiænk vil mig for Øyne stedse staae.
Alt hvad i denne Sorg dog Hiertet lidet trøster,
Er at jeg ey skal meer bespottes af min Søster,
Og at Lucilia sin Villie ikke fik,
Ja at min Fiende det ikke bedre gik,
At hun ey over mig skal mere triumphere;
Thi Sorgen træffer mig, men hende meget mere.

---

8. hvilken Siæl er til, der Skiæbnen saa har prøvet] som, hvem.

Pandolfus hende det af Hænder revet har,
Jeg ikkun taber det, som i Forhaabning var;
Hun allerede det i Eye havde inde,
Som jeg ved uvis Kriig forsøgte til at vinde.
En liden Trøst, dog Trøst tilfælles Skibbrud er,
Helst naar tillige man sin Fiend drukne seer.
Men der jeg hende seer med Hovedet at hænge.
Lucilia! din Fryd ey vared for dig længe.

Lucilia.

Saa ofte skeer, naar to forliges ikke kand,
At det, som trættes om, tilfalder tredie Mand.
Sliig Mord at smerte mig jeg tilstaaer og bekiender,
Dog glæder mig, at dig ey Byttet faldt i Hænder.

Philocyne.

Den samme Trøst er og for mig, Lucilia!
At dig din Øyens-Lyst med Magt blev taged fra;
Thi end hvor meget jeg Melampe elsket haver,
Hvor meget end dens Mord mit ynksom Hierte gnaver,
Jeg heller deraf seer den ene blodig Deel,
End at udi dit Skiød den skulde ligge heel.
Hvor stor Forlisen er, jeg dog har vundet dette,
At du blev revsed for din u-retfærdig Trætte,
For du foragtet har din Moders Testament
Og mod din Søster dig af Rænker har betient.
Men hvad er det for Lyd? En Traur-Musik jeg hører.
Ah Himmel, nu igien min Faders Grav sig rører.
Jeg frygter, det, som før af Graven sig har reyst,
Opstaaer nu atter. Vist, det er den samme Geyst.

Scen. 9.

Geysten staaer op ved en sagte Musik. **De andre** hænger imidlertiid med Hovederne.

[**Geysten.**]

Vanskabte Søstre! hør hvad jeg vil eder sige:
Pandolfus giorde Ret, hvis eder han tillige

Opoffret havde med det samme blodig Sværd;
Enhver af eder var ey anden Skiæbne værd,
Som efter andens Liv for ingen Ting har tragtet,
Det, som meest helligt i Naturen er, foragtet.
Han Tvistens Æble ret af Hænder eder rev,
En hellig Iver ham til saadan Gierning drev.
I Furier! jeg bør saaledes eder nævne,
I endnu pukke tør, og pønser paa at hævne
En ædel Gierning, som Pandolfus haver giort;
I saadan Broders Dyd tør end afmale sort,
Forliebte Beylere mod eders Broder ægge,
Den allerstørste Synd til andre Synder legge,
Den at udrydde, som er Husets Øyesteen
Og paa vor Stamme-Træ den eenest blomstrend' Green.
Det synes ligesom I begge bange ere,
At eders Lige man i Skrifter skal citere;
Det synes ligesom at af Ærgierighed
I blant Misdædere vil have første Sted,
At naar man nævner een og anden grov Misdæder,
Den ey skal kunde staae i Classe, Rang med eder,
At Messalinæ Navn skal døe og undergaae,
Og en Cæsonia ey meer skal tænkes paa,
At Belides I vil af første Classe støde,
Ja Eryphila selv at gaae tilside nøde,
Og at en Tyndaris, Xantippe, Dalila
Mod Philocyne og mod en Lucilia
Ey meer maa regnes, saa at disse ingen Lige
I Ondskab have maa, men alle maa dem vige,
At udi Asien, Ægypten, Grækenland
Et Monstrum ey er fød som udi dette Land.

---

22. Cæsonia, Caligulas lastefulde Hustru. — 23. Belides] Danaiderne. — 24. Eryphila] Hustru til Amphiaraos, hvem hun af Egennytte forraadte. — 25. Tyndaris] den skiønne Helene.

Omvender eder, og sligt Had af Hiertet rydder,
Gaaer, kaster eder for den ædle Broders Fødder,
Gaaer, kysser paa den Haand, som Luen slukket har,
Der dæmpet haver det, som Ildens Tønder var.
Hvis I fremturer meer og Hierterne forhærde,
Da eder denne Geyst skal Dag og Nat forfærde:
Hvor I end reyser hen, paa hvilken Sted I boe,
Jeg eder plage vil og aldrig give Roe.

Herpaa spilles igien, og Geysten synker ned.

Scen. 10.

De andre.

Lucilia.

Vor Synd og Ondskab nu jeg udi Hiertet kiender,
Fra forrig Daarlighed med Ruelse mig vender.
Forlad, o Polidor! see jeg mig kaster ned
For eders Fødder, mig tilbeder Miskundhed;
Ey paa det Onde tænk, som jeg har foraarsaget.
Og I Leander, som for min Skyld Sværd har draget,
Som saa ophidset har min Ubesindighed,
Med eders beste Ven har nødt at bryde Fred = = =

De vil reyse hende op.

Ney jeg paa mine Knæe saalænge liggend bliver,
Til I min store Feyl og blodig Synd tilgiver,
Til I forsikrer mig med Ord og dyrest Eed,
At saadant kastes skal hen udi Glemsomhed.

Polidor.

Jeg svær ved Himmelen, at aldrig jeg vil anke
Paa det, I haver giort, men rydde ud sliig Tanke,
I Jorden grave ned alt hvad mig hendet er,
Og ey til ævig Tiid at tænke derpaa meer.

Leander.

I nødig haver ey, min Jomfrue! mig at bede,
Jeg som ved mindste Nik til alle Ting er rede.

Lucilia.

Hvad vor Forlovelse nu meer opholde kand?
I blive skal i Dag min Brudgom, Ægte=Mand.

Philocyne.

Og I det samme og, o Polidor! skal hede;
Men giv mig først et Aar, Melampe at begræde.
Naar Aaret er forbi, saa strax i Ægte=Stand
Vi os begive vil; der haver I min Haand.

Uden Hoved og Hale.

COMOEDIE.

Personerne

i

Comœdien.

Roland.
Leander.
Ovidius.
Haagen.
Henrich.
Leonora.
Pernille.
[Gunnild.]
[Marthe.]

Prologus.

[Scen. 1.

Prologus.]

For dette Stykke er fornøden en Fortale;
Thi det heel vanskabt er, ey Hoved har, ey Hale.
Naar kun Tilskuerne fornøyer sig og leer,
Saa, skiønt mod Reglerne, det dog Comoedi' er.
At den ey Titel har, er, mellem os at sige,
Ey just en Grille, men man kunde ey saa lige
Ophitte een i Hast, som efter Sindet stod;
Man derfor Titelen reent ude blive lod.
Man tænkte, bedre er, den uden Hoved løber,
End Folk skal sige, man i Tydske Forme støber;
Thi sandt at sige, man ey taaler megen Skiemt.
Nu heder det kun, at man Titelen har glemt.
At den ey Hale har, det skeer kun af en Grille,
For at forsøge, om man og kand Stykker spille
I fire Acter, og om de u-lige Tall,
Som i et Apothek, her nødig være skal.
Man retter heri sig ey efter Doctor-Griller:
Nu læger man med fem, og nu med fire Piller.
Hvis Stykket vel gaaer af, skiønt Acterne er Par,
I Læge-Konsten man maaskee Exempel tar.

18-19. om de u-lige Tall, som i et Apothek, her nødig være skal] Man tillagde fordum de ulige Tal, 13 undtagen, en heldig Betydning.

Maaskee end en Barbeer sig meer ey skal betænke,
Og lige Draaber for en Patient at skienke;
 Det lidt til Sagen gir saavel som herudi,
 Hver Frihed har sin Text at dele end i Ni.
Til Stykkets Forsvar jeg vil ellers intet tale.
Det blandet er med Skiemt, med Lærdom og Morale.
 Meest Lærdom er; man dog i hver en Act kand lee.
 Der kommer Sganarell, nu faaer I det at see.

Sganarell kommer ind med et Lys i Haanden, og taler til Spectatores: Har ingen af jer, Messieurs! fundet en Act af en Comoedie? Det er en stor U-lykke, en Act er bleven borte, og det got Folk har alt betalt for en heel Comoedie. Ach ach, dersom jeg ikke finder den Act igien = = = Gaaer om paa Theatret og lyser. Ney den er borte. Hvad har dog ikke-Fanden at bestille? Jeg har aldrig været i saadan Betryk. Nu er Tiden, at Comoedien skal spilles, og vi har ikke meer end 4re Acter. Skal vi nu give den 5te Deel af Pengene tilbage, det er jo forbandet haardt at gaae paa. Vender sig til Spectatores igien grædende. Ney Messieurs! ret Alvor: har ingen fundet en Act? Hvem der har fundet den, vil jeg give 4re Skilling i Drikke-Penge. Aa aa aa, jeg elendige Menneske, saadant er aldrig hendet mig tilforn. End er [her] til all U-lykke en Hob fornemme Folk i Dag, som vi ikke kand vise saaledes bort igien. Han, som tar mod Pengene, er ogsaa gaaet bort, og jeg er ikke Mand at giøre Udleg for 2 ß., end sige for saa mange Penge. Men hillemænt, der seer jeg Vulcanus komme. Hvad mon han vil giøre her? Jeg er bange, at her ogsaa kommer nogle andre Guder ned at see paa vort Skuespill i Dag, og saa staaer vi som i Kiøge Halsjern med vore 4re Acter. Vilde endda Apollo, Minerva eller andre spreng-lærde Guder blive borte, saa havde det ey meget at sige; thi Vulcanus er en god ærlig Mand, der har kun en almindelig Grovsmeds-Forstand.

29-30. saa staaer vi som i Kiøge Halsjern] Til Kjøge-Byes Mærkværdigheder hørte fordum en meget stor Kag eller Gabestok.

Scen. 2.

Vulcanus. Sganarell.

Vulcanus. Tiden er lang om Aftenen, og jeg gider ikke arbeyde med Lys, hvorfor jeg er hid nedkommen at fordrive Aftenen med at see paa dette Skuespill. Jeg troer, Jupiter ogsaa med en Hob andre Guder kommer herned.

Sganarell. Tænkte jeg det ikke? Saaledes gaaer det altiid, naar Comoedien er i Confusion, saa kommer der meest fornemme Tilskuere. Ach Monsieur Vulcanus! eftersom han er en Smed, vil han da ikke giøre mig den Tieneste for Penge og gode Ord at slaae Øyet ud paa den, der har staalet en Act bort af vores Comoedie, som skal spilles i Dag?

Vulcanus. Skal der være meer end 4re Acter i en Comoedie?

Sganarell sagte. Det er en dummen Dievel for en Gud. Jeg var tilfreds, ingen af de andre forstod sig bedre derpaa, saa blev min Sorrig slukt. Høyt. Jo Monsieur Vulcanus! der skal efter Reglerne være 5 Acter i en Comoedie. Men hvad vil I paa Comoedie, naar I forstaaer jer ikke bedre derpaa?

Vulcanus. Jeg kommer meest for at fordrive Aftenen, at høre paa Musiqven og see Præsentationer. Enten en Comoedie er deelt udi 10 Acter eller i een Act, det kommer mig ud paa eet, naar jeg kun har noget for Øyene.

Sganarell. Ja hvis saa er, min kiære Monsieur Vulcanus! saa er det best, at I gaaer paa de Tydske Comoedier i Broelegger-Strædet; thi der kand I faae at see Beleyringer, Feldtslag, Gespenster, Hexerie og et halv hundrede Aars Historie paa eengang. Vore Comoedier ere moralske, og giver nette Caracteres paa adskillige Lyder, saa der er ikkun lidt eller intet for Øyene.

Vulcanus. Ja jeg vil dog blive her denne Gang for Musiqvens Skyld. Men der seer jeg en Hob andre Guder komme.

Scen. 3.

Jupiter. Apollo. Momus. Vulcanus. Sganarell.

Jupiter og Apollo kommer ned af Luften, og Momus ind af Dørren.

Apollo. Jeg glæder mig over, o Jupiter! at see Comoedier her indstiftede efter andre polerede Nationers Exempel; hvorudi forestilles adskillige nette Caracteres, som andre Nationer endnu ikke har rørt ved.

Momus brister i Latter.

Jupiter. Det er og en Pokkers Fnising paa dig, Mome! Ingen Ting er dig til Maade. Hvad har du nu at sige paa disse Comoedier?

Momus. De ere gode nok; men = = =

Jupiter. Ja vi kiender nok din Men, du est aldrig fornøyet.

Sganarell. Jeg troer, om hans Velbaarenhed Jupiter selv giorte en Comoedie, saa skulde denne vanskabte Karl ogsaa vrage den. Var det ikke for Respect for Jupiter og Apollo, saa skulde jeg give dig een paa din Momiske Snude og spende dig for Rumpen, saa at du skulde falde hovedkulds ned i Orchestret.

Jupiter. Ingen Skields=Ord, Sganarell! Men hør, Mome! hvad har du at sige paa disse Comoedier?

Momus. Comoedierne ere gode nok, dersom de ikke vare saa slette. Denne Comoedie er accurat nok; der fattes kun en heel Act. Ha ha ha!

Jupiter. Men er det sandt, at der er kun 4re Acter?

Sganarell. Ja Eders Velbaarenhed! det er alt for sandt, vi savner en Act, og jeg har een af Musicanterne mistænkt derfor.

Apollo. Det vil aldeles intet sige. Comoedien kand derfor være lige god.

Momus. Det vil intet sige, at en Vogn har kun 3 Hiul. Jeg mener, at giøre en Vogn med 3 Hiul og en Comoedie med 4re Acter er lige taabeligt.

Apollo. Dersom en Vogn kunde gaae lige saa vel med 3 Hiul som med 4re, var det ikke taabeligt at giøre eller bruge saadan een; men man maatte overlade det enhvers Phantasie. Nu kand en Comoedie udi 4re Acter indeholde alt det samme som een udi 5; derfor giør dens Deling intet til Sagen, men det er kun puur Pedanterie at ville vrage et Stykke for saadant.

Sganarell. Ach Hr. Apollo! I skal altiid have en fri Loge paa Comoedierne; thi ingen Procurator kunde forsvare min Sag bedre.

Momus. Jeg har igiennemlæset gamle og nye Comoedier; men jeg har aldrig seet nogen være deelt udi 4re Acter.

Apollo. Jeg maatte gierne spørge hvad en Comoedie er. En Comoedie er et Speyl, som forestiller menneskelige Feyl saaledes, at den fornøyer og underviser tillige. Naar saadant er i en Comoedie, er den god, enten den er deelt udi 2 eller 3 Acter; thi det er lige saa lidt fornøden, som en Comoedie skal endelig endes med Ægteskab, hvilket endeel ogsaa holder for gandske fornøden, skiønt de ingen anden Aarsag kand give dertil, end at Moliere og andre har haft den Caprice. Mig synes, at man engang maatte blive kied af disse Elskover, disse Ægteskabe og disse Intriguer, som slides saa meget paa og giør dog intet til de Caracteres, som i Comoedier afmales. Udi de Tydske Comoedier skal enten en Bye som Troja tages ind paa een Aften, eller Skibbrud, Troldom og Gespenster forestilles. Udi de Italienske Skuespill skal der endelig være en Harleqvin eller Nar med Ræverumpe paa Axelen eller en Racket bag ved sig. Men derfor er andre Nationer ikke forbundne til at følge deres Capricer. Ellers underkaster jeg all dette den store Jupiters Skiønsomhed, af hvis Nik det dependerer, om denne Comoedie i Dag maa spilles udi 4re Acter.

Jupiter. Vi finder, at Apollos Tale herudi er ikke anderledes, end den pleyer at være, nemlig fuld af Viisdom og Grund, og derfor tilstæder at fare fort med dette Skue-

Spill, u-anseet derudi fattes en Act, forbydende Momus at spotte videre dermed, med mindre han vil underkaste sig min Vrede og mine Torden-Straale, der skal afbrænde ham baade Haar og Skiæg og Knævel-Barte. Jeg vil retirere mig og tage Sted paa Galleriet, endeel for at i Agt tage Folkes Forhold og Gebærder der, endeel ogsaa for at foregaae andre med Ydmyghed og vænne Folk fra de fornemme Griller, at det er en Skam at gaae paa Comoedie, uden de have Sted udi de middelste Loger.

De andre Guder gaaer bort undtagen Momus.

Sganarell. Nu, Monsieur Momus! hvorledes befinder han sig efter den Dom?

Momus. Jeg tør ikke sige andet, end at den er rett; men jeg kand tænke derom hvad jeg vil. Comoedien, seer jeg ogsaa, har ingen Titul. Hvem er Autor til denne Hoved-løse Comoedie? Gaaer han frit paa Comoedie?

Sganarell. Ja hvad andet?

Momus. Men som Stykket er uden Titel og Hoved og uden Ende, saa burte ikke Autors [hele] Legeme komme ind frit, og han skulde betale for sit Hoved og sine Fødder eller lade dem blive staaende i Gangen, til Comoedien var ude.

Sganarell. Vær kun saa god og retireer jer ud af Comoedien, og saa kand I siden trække saa mange Kryller paa Næsen, som I vil.

Momus. Tør du vove dig til at vise een af Guderne saaledes bort?

Sganarell. Ja det tør jeg og sette min Hat lige ret.

Momus. Saaledes gaaer det: Sandhed er ingensteds lidt.

Sganarell. Hvad Sandhed? I har aldrig været for Sandhed. I laster kun alting, enten det er ret eller galt, enten I forstaaer eller ey. De Folk, som criticerer skarpest, ere undertiden de største Dosmere; thi Skiønsomhed bestaaer ikke udi at laste alting, men udi at dømme ret og grundig, roese det, som er Roes værd, og laste det, som er Last værd. Vi kand nok lide upartiske Dommere, men ikke sliig avindsyge

Trold, der kommer alleene for at laste. Fort herud, eller jeg setter min Troe Ild i jer Skiæg. Jager ham ud. See mig engang til den Karl, hvordan han kand bryste sig. Han er dog kun Rumpen af Guderne. Til Spectatores. Nu vil vi begynde strax at spille med de 4re Acter, vi har, og jeg haaber, at ingen legger os det til Last, efterdi Jupiter har autoriseret Comoedien. Hvordan den ellers er eller bliver forestillet, derom maa Apollo dømme. Ellers kand I bilde jer ind, Messieurs! at dette Prælydium var en Act. Det kommer paa eet ud; vil kun Musicanterne spille os et Stykke herpaa, saa vil det lade i det ringeste som det er den første Act. Man maa hielpe sig i Nøds-Tiid, som man kand.

Gaaer ud.

ACTUS I.

Scen. 1.

Ovidius. Eleonora. Pernille.

Eleonora. Men, min kiære Monsieur Ovidius! er det dog ikke en Hierte-Sorg at høre een tale saaledes, som man har fæstet saadan Kierlighed til? Jeg har altiid tænkt, at det var Ungdoms-Ubetænksomhed, som vilde forgaae med Alderen; men jeg merker, at det tar heller meer til. Naar jeg beder ham gaae i Kirken, siger han, at han vil gierne giøre det, men alleene for min Skyld. Naar jeg raader ham til Gudsfrygt, svarer han: Hiertelig gierne, naar jeg kand giøre hende nogen Tieneste dermed. Naar jeg svarer ham: I skal giøre det for at tienne Gud, ikke mig; da siger han: Jeg dyrker ikke Guder, men alleene Gudinder; I er min Gudinde, og at føye jer, deri bestaaer min Religion. Naar jeg da spør ham: Har I slet ingen Religion? svarer han spotviis: Jeg kand ingen have; thi min Broer Roland har sluget saa meget ind deraf, at der er slet intet tilovers for mig.

Ovidius. Min hierte Jomfrue! jeg veed ikke, hvilken af mine Brødre jeg meest har Aarsag at ynke. Den ældste, nemlig Roland, omgaaes ikke uden med Hexer og Spaa-Kiellinger, der bringer ham af een Vildfarelse i en anden. I Gaar vilde han ikke gaae ud af Dørren, fordi hans Hose-baand var gaaet i Stykker, eftersom han har fundet i en

Spaadoms=Bog, at saadant er et ont Omen; hvorvel jeg visede ham, at Hosebaandet var saa gammelt, at det ikke kunde holde længer. Min yngste Broer Leander derimod, som har den Lykke at være forlovet med Jomfruen, bevæges af ingen Ting, omendskiønt han saae Tegn paa Himmelen. Men det maa være Jomfruen nok, at han elsker hende; han kommer selv at svare for sin Troe.

Eleonora. Ach hvis jeg elskede ham ikke saa meget, gik saadant mig ikke saa høyt til Hierte.

Ovidius. Hun faaer at skikke sig derudi, Jomfrue! og trøste sig dermed, at Alderen kand giøre Forandring derudi; thi jeg har kiendt adskillige Mennesker ligeledes sindet som han, men paa deres gamle Alder er falden til stor Devotion. Ligesom jeg har kiendt andre, der udi deres Ungdom har været lige saa superstitieux som min Broder Roland, og dog siden ere blevne de største Hadere af Overtroe. Kunde jeg kun faae den forbandede Smede=Kone her af Naboelavet; thi saalænge hun har sin Gang udi Huset, bringes han dybere og dybere udi Overtroe.

Eleonora. Men skulde det ikke være let at faae saadan gemeen Kielling af Veyen?

Ovidius. Ney I skal selv slutte, min hierte Jomfrue! at det er ikke saa let, naar I hører Omstændighederne derom. Samme Qvinde fører med hendes Consorter et udvortes hellig Levnet, hvormed de har indtaget adskillige eenfoldige Mennesker; saa at legge Haand paa dem var ligesom at legge Haand paa Religionen selv, ja man vandt intet dermed, uden man underkastede sig Fortræd, og fik Navn af ugudelig.

Eleonora. Men den Qvinde gir sig jo ud for at kunde spaae, vise igien, løse og binde Fanden, og andet deslige, som i christelige Lover er forbudet.

Ovidius. Det er sandt. Men mange fornemme Folk,

---

5. omendskiønt han saae Tegn] om endog, selv om.

som hun ved sin Skinhellighed har indtaget, holder for, at det er Himmelens Gaver, saasom de ikke kand troe, at en Qvinde, der idelig ligger Næse-gruus i Kirken, og gir en stor Deel af de Almisser, hun faaer, til andre Fattige, kand practicere noget U-lovligt. Om ingen anden hindrede mig i mit Forsæt, saa er det nok, at min ældste Broer Roland holder hende for en Prophetinde. Ach ach, jeg er saa bange for een Ting.

Eleonora. Hvad er det?

Ovidius. Den samme Kielling har en Dotter paa 20 Aar, som ikke seer ilde ud. Den samme Pige begynder at efter-abe Moerens Skinhellighed, og er meget vel lidet af Roland. Jeg er bange, Jomfrue! = = = I kand selv tænke hvad jeg vil sige.

Eleonora. Ach Himmelen forbyde, at han skulde fatte Kierlighed til hende.

Ovidius. Jeg vil ikke haabe, at han forfalder til saadant. Jeg har endnu ingen Aarsag at tillegge ham saadanne Tanker; thi det er kun Gisninger af mig. Troe mig, hierte Jomfrue! at jeg har større Sorg for min ældste Broer end for den yngste, som er hendes Kiereste; thi man kand trøste sig derved, at Alder og Fortræd kand bringe ham af sin Vantroe.

Pernille. Jeg vil ikke ønske ham Ont, efterdi han er Jomfruens Kiereste; men jeg saae gierne, at han havde saadan en Feber paa Halsen, som jeg trækkedes med forgangen Aar. Saadan Sygdom kunde nok komme ham at krybe til Korset. Jeg var ikke heller all for rigtig tilforn; men jeg svede en Hob Vantroe ud i den Sygdom.

Eleonora. Du maa ikke ønske ham syg, Pernille!

Pernille. Troe mig, Jomfrue! at en god ærlig Sygdom er ikke at misunde slige Folk. Jeg vilde ønske, at jeg var en Doctor for samme Aarsags Skyld. Jeg skulde min Troe

---

28-29. jeg svede en Hob Vantroe ud] svedte.

give Ordre til en god Feber eller Guulsoet at indqvartere sig paa 14 Dage i hans Mave; thi visse Folk tænker aldrig paa det Tilkommende, førend de seer sig udi Døds-Fare.

Ovidius. Hun har min Troe ikke U-ret derudi. Men jeg vil kalde paa Leander, at han kommer ud til Jomfruen.

Gaaer ind.

Scen. 2.

Eleonora. Pernille. Leander.

Eleonora. Men hvem synes dig meest er at ynke, enten Roland eller Leander?

Pernille. Ey, Jomfrue! hendes Kiereste blir nok god; Vantroe forgaaer ved Alderen, men Overtroe tar meer og meer til. Men der kommer han.

Leander. Ach allerkiereste Leonora! er hun der? Hvordan har hun sovet i Nat, min Dukke? Men hun er altiid saa sorrigfuld. Hvad ligger hende paa Hiertet? Siig mig det, lille Leonora! Bild jer ind, at jeg er jer Skrifte-Far.

Pernille. Gid jeg kun var jer Skrifte-Far; jeg skulde min Troe dømme jer til at æde Mask og drikke Vand i et heelt Aar, indtil I giorde Poenitentze.

Leander. Men, Pernille! hvad har du at sige paa mit Levnet? Jeg er min Troe saa gudfrygtig, saa det er en Skam, og har saa stærk Troe, at jeg fuldkommelig troer, at Jomfruen nægter mig ikke at kiøre i Kane med i Eftermiddag, dersom det vil klare noget op i Luften.

Eleonora. Ach Leander! lad dog fare saadan ugudelig Snak; mit hele Legem skielver, naar jeg hører det. Seer jer i Exempel paa mange ryggesløse Mennesker, der, som I, har foragtet alle gudelige Formaninger, og derover hendøde udi Fortvilelse. Hvert saadan Ord er som en forgiftig Piil, der saarer mit Hierte til Døden. Betænk jer egen Velfærd, I taber jo intet derved, at I troer et tilkommende Liv.

Leander. Vil hun have en Koppe Chocolade, min Engel!

eller Thee? Jeg kand ikke erindre hvad hun helst drikker om Morgenen.

Pernille. Ach er det mueligt? Jeg tænkte, at saadan Tale skulde have presset Taarene af hans Øyene; men det er ligesom man slaaer Vand paa en Gaas, han svarer om Thee og Caffee. Ach Jomfrue! spild jer Ord ikke saa unyttig; I seer, hvor slet Virkning de har. Jeg troer, det var lettere at bringe en Varulv udi Troen end jer, Monsieur Leander!

Leander. Hvad har du paa min Troe at sige, Pernille?

Pernille. Aldeles intet, Monsieur! thi I har jo slet ingen.

Leander. Jeg troer ligesaa meget som du, og kand skee mere.

Pernille. I troer jo, at alt hvad som siges jer om Siælens Udødelighed, om gode og onde Aander, om det tilkommende Liv, er Digt.

Leander. Seer du vel: naar jeg troer, at det er Digt, saa troer jeg dog noget. For Exempel, naar andre Folk troer, at du har din Jomfruedom, og jeg troer, at den er fløyten for længe siden, saa troer jeg jo lige saavel som andre, skiønt paa en anden Maade.

Eleonora. Ach Pernille! holdt mig. Jeg er færdig at daane af Alteration over den Tale.

Leander. Ach min allerkiereste Jomfrue! legger hun det saa meget paa Hiertet?

Eleonora. Skulde jeg ikke legge paa Hiertet saadanne Ord af dens Mund, som jeg har forbundet mig til at leve og døe med?

Leander. Jeg forsikrer hende, at jeg ikke oftere skal tale saaledes. Giv jer tilfreds, min Dukke! Jeg vil troe for hendes Skyld alt hvad hun befaler mig at troe. Trin ind et Øyeblik med mig. Pernille! kom du ogsaa ind.

Pernille. Monsieur! I maa ikke vanhellige jer Huus med slige u-rene Dyr som jeg, der har mist deres Jomfruedom.

Leander. Jeg merker, disse Piger kand ingen Skiemt taale.

Scen. 3.

Pernille. Roland. Haagen.

Pernille. Jeg er gall, som legger saadant paa Hiertet. Han taler bespottelig om Helgene selv, hvordan kand en stakkels Tienneste-Pige som jeg da vente andre Complimenter? Men der seer jeg den ældste Broer komme; han er heller ikke med de Klogeste, skiønt hans Galskab er paa en anden Maade. Hans Tiener, Monsieur Roland!

Roland. God Morgen, Pernille!

Pernille. Her seer jeg en skiøn Synaal ligge, som jeg maa tage op. Fy den er uden Hovet.

Roland. Det betyder dig intet Got, Pernille!

Pernille. Det er sandt, Monsieur! thi som den ingen Hovet har, saa er den ubrugelig.

Roland. Du forstaaer ikke hvad jeg vil sige. Har du læset din Morgenbøn i Dag?

Pernille. Ney Herre! ikke uden det kand regnes for Morgenbøn, at jeg sagde: Herre Gott! da jeg strakte mig paa Sengen i Maares tilig.

Roland. Du kommer vist nok i Fortræd, eller faaer onde Ord i Dag; thi hvo der finder en afbrudt Synaal om Morgenen, førend den har læset sin Morgenbøn, faaer enten Hugg eller onde Ord.

Pernille. Jeg veed det nok, Monsieur!

Roland. Hvorfor tog du den da op?

Pernille. Fordi der er aldrig nogen Dag, uden Jomfruens Moer knurrer paa mig. For Tieneste-Piger, som har knarvurren Herskab, betyder saadant altiid Ont. Ligesom naar Herren fastende vil stikke sit Hoved igiennem Vinduet

---

24. førend den har læset] før han.

udi Høybroestrædet, betyder det ufeylbar, at en Vogn vil komme forbi; thi saasom der altiid er fuld af Vogne i den Gade, saa kand det ikke slaae feyl.

Roland. Hey saa, begynder du ogsaa at raisonnere? Jeg er bange for at min Broer Leander med Tiden forfører baade vort og jer Huus til Vantroe.

Pernille. Jer Broer Leander kand jo ingen Troe have.

Roland. Hvi saa?

Pernille. Jeg kand ikke begribe, hvorfor nogen i den hele Gade kand have mindste Troe.

Roland. Hvad vil det sige?

Pernille. Jo Monsieur! I har jo sluget op saa meget Troe, som en heel Gade kunde være hiulpen med. I troer jo alt hvad som troes kand, indtil paa gamle Kiellinger, Synaaler, Knappenaaler og Hovlesponer[. De] ere jere Guder.

Roland. Vil du drive Spot med mig, din Laptaske?

Pernille. Herren spaaede dog ret, at jeg fik onde Ord i Dag; men var jeg ikke saa næseviis, som jeg er, saa havde jeg nok gaaet fri, endskiønt jeg havde fundet 16 afbrudte Synaaler.

Roland. Hør, Mademoiselle! vær saa god og pak jer herfra. Jeg merker nok hvad jer Klokke har slaget. Jeg vil ikke, at I skal have nogen Omgiængelse med mine Folk.

Pernille gaaer ind.

Scen. 4.

Roland. Haagen.

Roland. Ach jeg har været ælendig plaget af Marren i Nat, Haagen! Jeg var ikke mægtig til at faae min Mund op; thi saa snart jeg vilde tale, saa holdt hun for min Mund.

1-2. udi Høybroestrædet ... saasom der altiid er fuld af Vogne] Igjennem Høibrostræde, der senere udvidedes til Høibroplads, var der altid en stærk Færdsel fra Amagertorv over Høibro til Christiansborg, hvor Hoffet residerede.

Jeg var ligesaa vaagen, som jeg nu er, og kunde see en tredobbelt Guld-Ring, som hun havde paa Fingeren. Jeg kand dog ikke begribe, hvor hun kunde komme i Nat; thi jeg havde dog Staal i Sengen hos mig, og jeg stoppede alle Nøgel-Hullene til i Kammeret. Jeg kand dog ikke erindre, om jeg glemte een Ting, som er det Fornemste, nemlig om jeg satte mine Tøfler bagvendte for Sengen. Haagen! kand du ikke erindre det? Hvorledes stod mine Tøfler, da jeg kaldte paa dig i Maares?

Haagen. De stode paa Gulvet.

Roland. Din Slyngel! jeg mener, stode de bagvendt eller ey?

Haagen. Jeg veed ikke hvad som Herren kalder for og bag paa Tøflene; Tøfler har jo hverken Hoved eller Rumpe.

Roland. Du Giæk! jeg mener, om Hælene vendte til eller fra Sengen.

Haagen. Mig syntes, een Hæl stod i Sør, den anden i Nord-Vest, een Tøffel vendte Rumpen til Speylet, og den anden vendte Rumpen, med Permission, til Herren. Ellers om det skulde komme paa min Eed, sagde jeg reent ud, at jeg ikke kunde erindre det, førend jeg løsligen forsvor mig. Det kand jeg dog fuldkommen erindre, at de ikke stode lige.

Roland. Ja der har vi det, der har vi det. Jeg glemte det Fornemste. Men see mig til den Marre engang, saa snart hun finder mindste Ting forsømt, benytter hun sig deraf.

Haagen. Ha ha ha, det er en egen Tale.

Roland. Jeg merker nok, at du omgaaes med min Broer Leanders Tiener iblant; thi du har virkelig nogle af deres Nykker. Jeg har kiendt mange Mennesker, der ligeledes har foragtet saadant; men nu synger de en anden Tone. Der kunde ingen være verre end gammel Gunnild tilforn; hun troede hverken Nøk, Varulv, Nissen, Marre, Underjordske, Hælhest rc., hun loe af alle Historier om Geyster og Spøgelser. Men spørg hende nu. Siden den Tiid hun blev indtagen i en Høy, synger hun en anden Sang; hun lærte

saa meget i et halv Aar, hun var i samme Høy, af Bierg-trold, at hun nu er ligesaa klog som Sybilla fordum.

Haagen. Men hvorledes kom hun ud af Bierget igien?

Roland. Hun var satt et halv Aar paa Stie, og imidlertiid arbeydede hemmelig paa et Hull udi Bierget, hvilket hun bragte til Fuldkommenhed, Dagen før hun skulde slagtes. Saa snart som der var kommen Hull paa Bierget, og Dagen begyndte at skinne derudi, bleve alle Biergtroldene forvandlet til Steen.

Pernille kommer ind, lurende sig paa dem. Jeg har og kiendt en Kone, som sagde sig at have været udi et Bierg; men da Docteren gav hende en Vomitif, kastede hun det hele Bierg op, saa at man hørde hende ikke meer tale derom.

Roland. Kommer du nu igien? Du taler om Doctore, Pernille! Ja Doctere, det er nogle Herlige, de vil bilde os ind, at alting er Sygdom, at de kand fortiene Penge derved. Men hvad heedte den Kone?

Pernille. Man kaldte hende store Marthe. Hun var fra Ebeltoft.

Roland. Jeg kiender hende. Hvorfor talte hun ikke mere derom? Hun var bange for Docterne, at de skulde give hende en Vomitif igien. Jeg kiender nok store Marthe, som var fremsynet.

Pernille. Er vi andre da bagsynet?

Roland. Veedst du ikke hvad det er at være fremsynet?

Pernille. Ney hvorledes blir man fremsynet?

Roland. Man kand blive det paa mange Maader, i sær naar man kiger mellem et Nøgel-Hull paa en Kirke Dør.

Haagen. Hun er saa dum som et Fæ. Men der kommer Monsieur Ovidius.

Scen. 5.

Ovidius. Roland. Haagen. Pernille.

Ovidius. Monfrere! du seer saa ilde ud i Dag. Est du ikke vel?

Roland. Ney jeg er ikke; jeg har haft en meget uroelig Nat, thi Marren har redet mig.

Ovidius. Monfrere skulde ikke spise meget om Aftenen. Jeg har selv været plaved dermed i gamle Dage, i sær naar jeg aad noget sildig, saa jeg merkede, at det kom af Maven.

Roland. Monfrere! jeg beder, at I ikke vil føre saadan ugudelig Snak for mig. Naar jeg seer en Ting skinbarlig for mine Øyne; naar jeg seer et Gespenst udi en Qvinde-Lignelse komme ind ad Døren og kaste sig over mig og holde for min Mund, naar jeg vil tale; naar jeg seer Guld-Ringe paa hendes Fingre; naar jeg kand skiønne hvad Munster af Kniplinger hun har paa sin Særk, og andre Omstændigheder: skal jeg da bilde mig ind, at det kommer deraf, at jeg har ædt for silde om Aftenen?

Pernille. Det forstaaer sig.

Roland. Gak din Vey, Pernille! det vil ellers gaae dig ilde. *Hun gaaer igien.*

Haagen. Det er sandt nok, Herren siger; naar man ikke maa troe det, som man seer og føler, kand man jo tvivle om alting. Om een var saa uforskammet, at han slog Monsieur Ovidius, mon han ikke blev vreed? Mon han vilde lade sig afspise med den Snak, at han havde seet og følet feyl, og at det var en puur Indbildning, som reysede sig deraf, at hans Mave ikke var rigtig, eller at han havde ædet for silde?

Ovidius. Holdt du kun din Mund, Haagen! jeg taler ikke til dig.

Roland. Haagen taler min Troe ret; jeg veed ikke hvad man kand sige derimod.

Ovidius. Hør, Monfrere! eet er at føle og see en Ting om Natten udi en Slummer, et andet vaagende.

Roland. Jeg siger jo, Monfrere! at jeg er gandske vaagende, naar jeg seer og føler saadant.

Ovidius. Og jeg siger ney.

Haagen. Ha ha ha!

Ovidius. Hvoraf lær nu den Giæk igien?

Haagen. Jeg kand ikke bare mig for Latter, naar jeg hører Folk snakke i Søvne.

Ovidius. Du maa troe mig, Haagen! at jeg er vaagende.

Haagen. Jeg siger ney, og det med samme Ret, som Monsieur siger det til min Herre.

Ovidius. Kand Monfrere ikke befale sin Tienere at tie?

Roland. Holdt din Mund, Haagen!

Haagen. Jeg taler jo ikke et Ord, Herre! Monsieur Ovidius synes kun saa, men det kommer deraf, at hans Mave ikke er rigtig.

Ovidius. Ey, du Slyngel! vil du fixere en brav Mand? Gir ham et Ørefigen.

Haagen. Au au au! Jeg har ikke fornøden at taale Hugg af ham; min Herre har Magt at slaae mig, og ingen anden.

Ovidius. Jeg slog dig ikke, Haagen! du synes kun saa; det kommer deraf, at du nyelig har ædt for meget.

Roland. Det er mig kiært, at Monfrere refuterer sig selv.

Ovidius. Ney jeg giør ikke; men naar jeg taler med en Nar, maa jeg bruge nar-agtig Snak. Jeg vil kun spørge, hvoraf det kommer, at alle melancholiske Mennesker seer og føler mere end andre; hvorfor een, der har en hidsig Feber, plages med gruelig Syn og Drømme, hvilke ophøre med Feberen; hvorfor Folk, der er af sund og tempereret Complexion, aldrig see saadant? Monfrere siger, jeg giør ham U-ret derudi, at jeg ikke vil troe ham; jeg kand sige det samme, at han ikke vil troe mig. Jeg har forsøgt, at Marren ridder mig og at jeg har heslige Drømme, saa tit jeg overlader min Mave om Aftenen. Men hvad er jer Tanke ellers om Marren? Hvad mon hun være for et Dyr?

Roland. Det er en Qvinde, som er forliebt udi en Mands-Person, hvilken hun undseer sig for at anmode om Kiærlighed.

Ovidius. Monfrere maa forlade mig, om jeg skiemter

noget. Den Qvinde maa have en underlig Gout, der over Troldom og giver sig Fanden i Vold af Kiærlighed til jer. I er en god ærlig Mand; men hvo der siger, I er smuk, giør jer U=ret.

Roland. Ja ja, Monfrere! Kiærlighed er noget andet Tøy, som vi ikke begriber. Nok er det, at jeg er plaved med saadant.

Ovidius. Men naar det er et Menneske, hvorledes kand da et Legeme gaae igiennem Nøgle=Hulle?

Roland. 'Spørsmaal: Hvorledes kand een ride paa et Kosteskaft udi Luften til Bloksbierg? Hvorledes kand een blive til en Varulv? Hvorledes kand een seyle paa Mølle=steen, som ligger Tings=Vidne for at være skeet nogle Gange over Liimfiorden? Hvorledes kand Findlapperne bringe i nogle Minuter Tidender fra Ostindien? Hvorledes kand man faae god Vind, naar man løser nogle Knuder?

Ovidius. Det sidste er naturligt, nemlig naar noget løses, gives der Vind, skiønt de er ikke ret gode. Men det andet vil jeg see først, førend jeg troer det.

Roland. Hør, Monfrere! hvad siger I da derom? I maa troe mig, at det er saa sandt, som jeg staaer her; thi Manden, udi hvis Huus det skede, har selv fortalt mig det. Historien er overalt bekiendt udi Tiissted, hvor Folk ikke løsligen troer en Ting. En Pige saae eengang uforvarende sin Mad=Moer tage en Flaske af Skabet, hvorudi hun havde en Salve, hvilken hun saa snart ikke havde smuurt paa et Koste=skaft, førend hun foer med Kosteskaftet mellem Benene op igiennem Skorstenen. Pigen forundrede sig derover, tog samme Krukke ud af Skabet for at see hvad det var, og smuurte lidet af Salven paa et Brygger=Kar, hvorudover hun med Brygger=Karret foer ogsaa op igiennem Skorstenen lige til Bloksbierg. Der var en stor Forsamling af gamle Kier=linger, som havde Bass og Fiol for sig. Fanden selv, som de der kaldede gammel Erik, saa snart han havde uddantzet en Polsk Dantz og betalt Spillemændene, kom til Pigen med

en Bog, hvorudi hun skulde skrive sit Navn; men hun i Steden for hendes Navn skrev de Ord først, som man forsøger Penne med: Den, som mig føder ɔc., hvorudover den gammel Erik ikke kunde tage Bogen tilbage, og vilde ikke dantze den hele Nat, da han dog tilforn aldrig var af Gulvet. Om Morgenen tilig, som var St. Hans Dag, rider alle Kierlingerne tilbage paa deres Kosteskafte, og Pigen paa sit Brygger-Kar, indtil de kom til en Bæk, over hvilken Kierlingerne sprang meget behændig, men Pigen studsede, og tænkte med sig selv: Det gaaer vel ikke an at giøre saadant Spring med et Brygger-Kar. Endelig sagde hun: Jeg kand sagte forsøge; og stødte paa Brygger-Karret, hvilket sprang ligesaa behændigt som Kosteskaftene, saa at Pigen maatte lee, og sagde: Det var et Fandens Spring af et Brygger-Kar. Men hun havde, Monfrere! ikke saa snart nævnet Fandens Navn, førend Karret blev staaende, Bogen blev borte, og min gode Pige maatte gaae til Fods til Tiissted igien. Hvad synes jer nu om den Historie? Den er virkelig passeret, og enhver Moers Barn bekiendt der i Byen.

Ovidius. Mig synes, den er artig nok; thi den er som et Modelle, hvorefter alle slige u-rimelige Historier skal giøres.

Roland. I er at beklage, Monfrere! I er paa vrange Veye. Vil I da ikke heller troe, at man kand skabe sig til Varulve? Derpaa kand jeg give et yngere Exempel, som en Skipper har fortaalt mig fra Trundhiem.

Ovidius. Jeg troer nok, at en Skipper har fortaalt det.

Roland. Ja og jeg kand nævne Mandens Navn, han heedte Adrian Persøn, en brav Mand, der havdeført Skib over i 14 Aar. Den samme Adrian gik engang med en liden Flint paa et Sted uden Byen, som heder Kalvskindet,

---

2-3. de Ord . . ., som man forsøger Penne med, o. s. v.] Børn skrev fordum hyppigt foran i deres Bøger en Ramse, der begyndte med de to første Linier af en Psalme: „Den, som mig føder, det er Gud, min Herre" (Udkaarne Psalmer, 1620). — 20. den er artig nok] lystig, morsom.

og der uformodentlig blev vaer en Ulv, hvorudover han spendte Hanen, og sigtede paa Ulven. Ulven, i Steden for at løbe, blev staaende, og raabte: Skydt ikke Pipperkari. Saadan heedte en gammel Kierling i Byen, som soldte Peber-Nødder.

Ovidius. Det er underligt, at en Kone, der var saa konstig, at hun kunde skabe sig til en Ulv, gik om af Armod at sælge Peber-Nødder. Ellers har Monfrere ikke fornøden at fortælle mig deslige Historier; thi jeg kand selv en mægtig Hob deraf. I kand spare at fortælle dem, indtil I kommer i en Vaage-Stue, hvor de ere udi Priis.

Roland. Vil I giøre alle Mennesker til Løgnere?

Ovidius. Ney vist ikke. Jeg holder det lige saa daarligt at forkaste alle Historier som at troe dem alle; jeg gaaer altiid Middelvey imellem Vantroe og Overtroe. Jeg troer, der er Spøgelser og Fandens Konster til, men saaledes, at af 100 Historier 99 kand være opdigtede, og at man undertiden giør Fanden U-ret, og beskylder ham for det, som han ikke veed af at sige. I mærker jo, at jo meer Folk bliver klog, jo mindre hører man om saadant. I Amsterdam seer man intet Spøgelse, fordi Hollænderne ikke troer dem at være. I Paris tør ingen give sig ud for at hexe, fordi Indbyggerne examinerer alting nøye. Det er jo underligt, at Fanden, som gaaer om at forføre Siæle, skulde vælge Wardehuus til sin Residentz, hvor foruden Amptmanden der er kun een Corporal med 8 a 9 Soldater; og skulde gaae forbi London og Paris, hvor han kunde faae saa meget at bestille. Men der kommer Leander. Lad os ikke tale om de Sager; thi han troer slet intet.

Scen. 6.

Leander. Roland. Ovidius. Haagen.

Leander. Jeg skal forsvære at komme til Hr. Christoffer

9-10. I kommer i en Vaage-Stue] en Forsamling, der Natten før en Begravelse holdtes i Sørgehuset med alleslags Lystigheder.

oftere, uden han vil holde inde med sine Eventyr om de gode og onde Engle. Naar jeg hører ham fortælle den Historie om Lucifers Fald, er jeg færdig at sprække; hvor kand Geyster synde, naar de intet Kiød eller Blod have? Hvor kand de tale foruden Mund? Jeg vil heller tale med min Broer Roland; thi hans Historier diverterer mig. Jo u-rimeligere saadanne Eventyr ere, jo bedre. Men der er han. Hør, Monfrere! har I ingen Underjordske seet nyelig?

Roland. I er ugudelig, Monfrere! jeg vil ingen Omgiængelse have med eder. Skiemt kun ikke med Underjordsker; man saae, hvor det gik med Anne Torben Andersens: Hun laante en underjordsk Kone et Gyldenstykkes Skiørt, hvormed samme underjordsk Kones Dotter skulde staae Brud. Men Madame Torben Andersens var saa uforsigtig, at hun fordrede Skiørtet tilbage Bryllups-Dagen; hun fik det og tilbage, men gandske overstænket med Tælle-Draaber, med de Ord, at dersom hun ikke havde været saa uforskammet at fordre Skiørtet saa hastig tilbage, skulde for hver Tæll-Draabe have fuldt en Diamant; og havde siden den Tiid Anne Torben Andersens ingen Lykke eller Velsignelse i sit Huus.

Leander. Jo jo, jeg troer nok, at det tienner ikke at skiemte med dem. Historien er vist nok passeret; thi om jeg mindes ret, saa hørte jeg den selv for 24 Aar siden af Marthe Barne-Pige i Amme-Stuen. Jeg tvivler ikke om Historiens Rigtighed; men jeg kand ikke begribe, hvorfor Underjordsker, der har saa mange Diamanter, skulde trænge til at laane Skiørt af Fogedens Kone, som var en Staader. Men maaskee der er alle Slags Religioner saavel under Jorden som over Jorden, og disse Underjordsker, som laante Skiørtet, maa have været Jøder, der legge alle deres Midler an i Juveler, og nender ikke at kiøbe en skikkelig Klædning.

Roland. Jeg veed ikke, om Monfrere skiemter eller ey; skiemter I, saa har I Synd deraf.

Leander. Ney min Troe skiemter jeg ey; thi jeg har selv hørt samme Historie. Men det er een Ting, jeg skulde spørge Monfrere om. Hvad heedte det Trold, som bygde Lunde Domkirke? Var det et Trold eller Underjordsk?

Roland. Det var et Trold; men jeg erindrer nu ikke Navnet. Jeg har det antegnet og indført i en Historie, som jeg vil skrive.

Haagen. Han heder Find, Herre! Jeg kiender ham meget vel.

Leander. Han maa vel være død nu, uden han er meget gammel.

Roland. Ney Monfrere! han kand leve endnu; det Folk blir meget gammelt. Hvis ikke Torden var, som slog dem ihiel, kunde de leve over tusind Aar; men Torden giør dem stor Skade. I har vel hørt den Historie om det Trold, som Torden forfuldte saaledes, at det omsider skiulte sig udi Bondens Knivskede, hvor det endelig blev dræbt. Herudover, naar man har en Torden-Steen i Huset, tør aldrig Trold komme derind. Gammel Gunnild Sl. Per Smeds har ellers kiendt et Trold, som var 600 Aar gammel, og var endda rørig. Hun fandt samme Trold siddende ved en Høy at græde; da hun spurdte ham ad, hvi han græd, svarede han: Jeg fik paa Rumpen af min Far, fordi jeg lod min Far-Far falde paa Gulvet.

Leander. Potz Slapperment! den Farfar maa da have været meget gammel. Jeg hører nok paa den Maade, at Find kand leve endnu. Trold maa have været meget skikkeligere da, end Mennesker nu; thi nu lader man Kirker forfalde, som Trold har ladet bygge. Men hør, Monfrere! vil I ikke følge mig hen til Mester Daniel?

Roland. Jo nok; men hvad skal vi giøre der?

Leander. Jeg vil lade jer aarelade; thi jeg merker, I er gandske gall.

Roland. I har meer Aarladen fornøden end jeg, thi I er gall; thi hvad er Galskab andet end egen Klogskab? Den der har andre Tanker end alle Mennesker, den der holder andre for Giække, og bilder sig ind at være ene klog, den er jo saadan een, som man kalder gall. Hvad synes jer, Monfrere Ovidius?

Ovidius. Skal det kaldes Galskab at gaae fra banet Vey, og dersom Latinerne have Ret, naar de kalde at løbe gall delirare, saa kand jeg ikke rettere see, end at I ere begge galne; thi ingen af jer gaaer paa den banede Vey. Een troer for lidet, en anden for meget; een alt, een intet. Jeg, som gaaer Middelveyen, finder, at den ene har intet at bebreyde den anden; dersom I begge to blev sammenstøbt, kunde der blive eet skikkeligt Menneske af saadan Blanding.

Leander. Hør, Monfrere! om vor Præst sagde jer, at der hver Torsdags Aften regnede Canari-Sek ned udi hans Gaard, var I forbunden at troe det eller ey?

Ovidius. Ney jeg var ikke.

Leander. Hvorfor skal vi da være forbunden at troe andet paa Folkes Ord, som har levet for nogle tusinde Aar siden?

Ovidius. Jeg holder for, man skal ikke løsligen troe en Ting, uden at man har examineret den.

Leander. Hvorledes kand vi examinere, om det er Sanden eller Digt, hvad de Gamle har sammenvævet?

Ovidius. Vist kand man det. For Exempel, naar een skriver, at den og den Dag regnede Stene ned af Himmelen, eller der blev seet en gloende Kriigshær udi Luften, og en anden paa samme Tiid men andet Sted skriver det samme, og ingen skriver derimod, slutter jeg, det er sandt; thi det er ey troeligt, at een tør skrive offentlig om en Historie, som

---

2. hvad er Galskab andet end egen Klogskab] Selvklogskab.

all Verden kand strax bevise at være opdigtet. Det er ey heller troelig, at alle andre Skribentere tier stille dermed, og lader saadan Løgn passere, da der dog altiid findes Mennesker, som af Begiærlighed til at skrive og at imodsige, attaqvere endogsaa Sandheden selv.

Leander. Monfrere! jeg kand anvende Tiden langt bedre end at drive den her bort med Kielling-Snak. Adieu!

Scen. 7.

Roland. Ovidius. Haagen.

Roland. Han blev vreed.

Ovidius. Jeg haaber at giøre Monfrere og vreed; thi Leander havde derudi Ret, at man ikke bør troe hvad hver Drømmer siger, thi hvilken gammel Kielling der vil fortælle en Historie for jer, saa blir den strax til en Troes-Artikkel.

Roland. I giør mig U-ret. Jeg troer ikke alt hvad jeg hør; men naar jeg seer en Ting med mine Øyne, saa maa jeg jo troe den.

Ovidius. Ikke hvad man seer i Drømme.

Roland. Jeg drømmer jo ikke midt om Dagen.

Ovidius. Hvad seer I da om Dagen?

Roland. Jeg har seet Gunnild Per Smeds manet Fanden til sig, løset og bundet ham.

Ovidius. Er det sandt, saa er hun jo en Troldqvinde, som efter christelige Love bør brændes; og I burde skye hende alleene for den Aarsag.

Roland. Ingen uden gudfrygtige Folk kand løse og binde Fanden, og jeg veed, at denne Matrone udi Gudsfrygt har ikke sin Lige.

Ovidius. Det maa da staae ved sit Værd; men hvorfor tør hun ikke øve de Konster for mig?

Roland. Vil Monfrere see det, skal det skee om en Time, men med Condition at han holder sig stille udi en Krog uformerkt.

Ovidius. Ja nok.

Roland. Vil I om en Time være her igien, skal I see det med Øyene, det I nu ikke vil troe.

Ovidius. Naar jeg seer det, vil jeg troe det.

Roland. Got! Lad os gaae bort saalænge.

ACTUS II.

Scen. 1.

Roland. Ovidius.

Roland. Vil I nu, Monfrere! blive staaende stille udi en Krog, saa skal I see, om det er Løgn eller Sanden hvad jeg haver sagt.

Ovidius. Ja jeg skal staae gandske stille; men kommer de snart?

Roland. De lovede at komme dette Øyeblik. Der troer jeg de kommer. Løb nu til Side, og rør jer ikke af Stedet, ellers er vi om en Hals begge to.

Scen. 2.

[**Kiellinger. Roland. Ovidius.**]

Otte Kiellinger med hæslige Masqver kommer ind udi Procession ved et Lire-Stykke efter Tacten, og har lange Koste-Skafte mellem Benene. Rangerer sig udi en Kreds, og synger den Vise:

Ved St. Hans Nats' Tider

Musiqven svarer.

Man til Bloksbierg rider,
Og til Hekkenfield Top

Musiqven igien.

Paa Koste-Skaft flyver op.

Hvorpaa Kredsen dantzer lystig om, saa at de holde Koste-Skaftene imellem dem, og da synges tillige med Lirene den Vise:

Gir nu Agt, I skal befinde,
Vi kand Fanden løse og binde.

Derefter standser de, og setter sig ned udi en Kreds, og gammel Gunnild setter sig midt iblant dem, og da spilles et Lire-Stykke; hvorefter Gunnild reyser sig, og læser af den sorte Bog denne Formular:

Gammel Erik, Hersker over Bloksbierg, Hekkenfield, Lyderhorn, Findmarken, Mundien, Borigundien, Gurolien, Fyrolien, Trapezund, Kolimund, Orknøer, Lorxstøer!

Jeg dig maner og beder
Ved hellig Gertrud og St. Sveder,
At du dig her indfinder
Uden Ophold og Hinder,
Med Sving og med Spring,
I Dyrs Skikkelse at gaae omkring,
Men ikke uden for denne Ring.

Gammel Erik kommer op af Jorden, skiult med et sort Klæde og med Horn i Panden, og dantzer 3 Gange om Kredsen efter et Lire-Stykke; endelig springer Ovidius frem med en blot Kaarde og setter gammel Erik for Brystet.

Ovidius. Fort fort, Klædet af dig, eller jeg skal stikke dig ihiel paa Stedet.

Gammel Erik vil giøre den anden bange; men han truer hende til at legge Klædet og Hornene ned.

Ovidius. Ha ha, Marthe! er det dig? Du kandst vel nok agere en Diævel.

Marthe. Ach Monsieur Ovidius! spar mit Liv, jeg skal bekiende.

Ovidius. Hvorfor bruger I Hexe saadant Koglerie for at forlede min stakkels Broer? Herud alle tilsammen! I Morgen skal I udi Spinde-Huset.

Han prygler dem ud. De raaber alle:

Ach Monsieur Ovidius! vi skal bekiende.

Medens Fanden stiger op af Jorden, kommer Leander ind syngende, men studser, og springer skielvende tilbage.

Scen. 3.

Ovidius. Roland.

Ovidius. Seer I vel, Monfrere! hvorledes I kand drømme vaagende?

Roland. Ja jeg seer det nok, jeg seer det nok. I har aabnet mine Øyen, Monfrere! jeg er bleven et andet Menneske. Jeg havde skuldet forsvære, at der kunde have været sliig Bedragerie i det Væsen. Jeg kommer til at examinere alting nøye herefter; thi kand der være Bedragerie i eet, saa kand der og i andet.

Ovidius. Men see til, Monfrere! at I ikke gaaer for vidt, og scrupulerer for meget; blir kun ved mit Principium, som er at gaae Middelveyen.

Roland. Naar jeg nu eftertænker Sagerne lidt, saa merker jeg, hvor skammelig man har trækket mig op; thi den Kielling har kostet mig over 200 Rdlr. om Aaret, for at giøre mig gal. Jeg vil have hende med de andre Hexer i Spindehuset i Morgen.

Ovidius. Jeg holder for, at det er best at lade dem blive; thi I har kun Skam deraf, at I rører mere derved. Tak kun Gud, at I er bleven oplyst. Vil I gaae hiem med?

Roland. Ney Monfrere! jeg vil have dem straffet, at de ikke skal bedrage flere.

Ovidius. Vi kommer ingen Vey med dem; thi Folk troer os ikke, om vi fortæller det, thi den forbandede Kielling har stor Gehør hos mange fornemme Damer, som hun ved sin Skinhellighed har forblindet. Hun kand græde, naar hun vil. Hun kand sværge sig fri, og saa blir vi anseet som Bagtalere, og komme udi Fortræd oven i Kiøbet. Vi kand derforuden ikke være baade Anklagere og Vidner. Havde jeg eftertænkt det, saa skulde vi ogsaa have sat nogle af Huusfolkene paa Luur, for at aflegge Vidne mod hende. Troe mig, Monfrere! at det tiener ikke at have med det forbandet

Pak at bestille. Jeg er fornøyet dermed, at jeg har faaet jer udaf Drømmen. Kom, lar os gaae ind.

Scen. 4.

Leander alleene.

Ney nu er det borte. Jeg seer intet mere. Det var et forskrekkeligt Syn; thi jeg veed, at mine Øyen ikke kunde slaae mig feyl. Jeg saae en Geyst stige op af Jorden paa dette Sted, og en Hob gamle Qvinder at ligge næsegruus. Mit hele Blod rører sig i mig, naar jeg tænker derpaa. Jeg tør dog ikke lade mig merke for mine Cammerater, som ikkun vil belee mig. Jeg merker, at jeg har været alt for kaaldsindig i min Troe, og at det er en Formastelse at foragte saadant. Gid jeg kunde faae det af mit Hoved igien; men det er ikke mueligt, thi det Syn vil staae mig længe for Øyene og ligesom bebreyde mig min Vantroe. Men der kommer mig saadan Tunghed paa. Jeg maa sette mig ned og grunde paa denne Historie.

Setter sig ned paa en Stoel ved den ene Side, falder i Søvn, og snorker.

Scen. 5.

Henrich.

Det er ogsaa en forbandet Ratte-Føyten med min Herre; jeg veed ikke, hvordan han kand holde det ud. I Gaar kom vi ikke til Sengs førend Klokken 4, i Overgaar ey heller, og i Nat vil det gaae ligeledes til. Det er jo at storme til sit Legeme. Min Herre dantzer, fiandser, harcellerer, dominerer, masqveraderer, assomblixerer nok saalænge, til han kommer at sue paa Labberne engang i Slutteriet. Han har endelig endnu en god Styver tilbage, og saalænge det varer, blir jeg nok i hans Tieneste; thi naar han diverterer sig paa sin Maade, saa diverterer jeg mig paa min. Min Herre tænker, at naar han gaaer ind paa Masqveraden, jeg setter

mig udenfor i Vognen at sove som de andre dumme Lakeyer. Ney min Troe giør Henrich ikke. Jeg har altiid en Masqve med mig i Lommen, og saa gaaer jeg smukt ind, og dantzer Engelsk Dantz med Herren; thi paa Maskerader, hvor ingen kiender hinanden, ere alle lige gode. Somme Tider tar jeg Kudsken med mig, som i Nødsfald kand dantze en Polsk Dantz. Jeg var tilfreds, at Hestene vilde giøre os Compagnie med, saa var vi uden Frygt, at de imidlertiid skulde løbe bort med Vognen. Til denne Nat har jeg sat 4 honnette Fruentimmer Stevne at møde paa Masqveraden. Den ene er David Skolemesters Gaal-Amme; det er virkelig et profect artig Fruentimmer; Fanden far i hende, hvor*net en Kaarse-Dantz hun kand trippe. Den anden er Henrich Urtegaardsmands Pige; hun er saa forpikket paa Masqveraderne, at hun lar sig ligge hos for Masqverade-Klæder, dog ikke af Carnalier eller Jan Chagel, men alleene af smukke og honnette Karle, der kand betale raisonnabelt. Den tredie er Gertrud Fæste-Kones Datter, og den fierde hendes Cousine Mammeselle Nille. Vi har øvet os i den nye Engelske Dantz, som kaldes Postillion eller Castillion; lad see om jeg kand komme alting ihu. *Han dantzer, og i Exercitien falder paa det sorte Klæde med Horn paa, som den kastede fra sig, der agerede Diævel.* Hvad Pokker er dette? Et langt Klæde med tvende Horn paa. Jeg kand ikke begribe, til hvad Ende dette er giort. Dersom min Herres Broer Roland eller hans Tiener Haagen, som troer alting, havde kommet over dette, havde de bildet dem ind, at det var Fandens Moers Adrianne. Ha ha ha, jeg skal min Troe bruge den i Aften til Masqverade-Klædning, det skal blive een af de beste og rareste Masker. Lad see om den er for lang. Ney den er mare just tilpas.

Han fører sig i samme Klæde, og continuerer sin Dantz.

11-12. det er virkelig et . . . artig Fruentimmer] kjønt, indtagende. — 27. Fandens Moers Adrianne] Adriene eller Adrienne var en opfæstet, fortil aaben Slæbkjole, almindelig som Galladragt.

Scen. 6.

Haagen. Henrich.

Haagen kommer ind, og Henrich udi Dantzen støder ham omkuld. Haagen legger sig paa Knæ med folded Hænder.

Henrich sagte. Nu skal jeg giøre ham saa bange, som han aldrig har været sin Livs-Tiid. Høyt. Fort med dig, din slemme Skielm! nu er din Tiid kommen.

Haagen. Ach Herr Lucifer! giør mig intet Ont.

Henrich brøler.

Haagen. Ach velædle Herr Lucifer!

Henrich brøler igien.

Haagen. Ach Eders Velbyrdighed!

Henrich brøler igien.

Haagen. Ach Eders Excellentz!

Henrich brøler igien, og rykker ham i Haaret.

Haagen skriger høyt. A = = = Eders Høyhed! spar mig, og giv mig Tiid at omvende mig.

Henrich. Ney du maa strax fort, uden saa er, at du vil bekiende alt hvad du har bedrevet.

Haagen. Ja gierne, Herr Lucifer!

Henrich. Fort fort, bekiend da.

Haagen. I Overgaar brød jeg op min Herres Chatoll, og tog 4 Rdlr. deraf, men befried mig med min Eed, da jeg blev examinered. Forrige Uge, da jeg skulde kiøbe et Pund Tobak for min Herre, kiøbte jeg kun et halv, men for at fylde Pundet kom et halv Pund Muursteen deri. I Gaar smuurte jeg 4 Holstenske Tolvskillinger i en Bonde, og fik gode smaa Penge derfor. I Nat laae jeg hos en Pige ved Navn Nille.

Henrich. Hvad er det for en Pige?

Haagen. Hun har længe været forlovet med min Herres Broers Tiener Henrich.

26-28. I Gaar smuurte jeg . . . smaa Penge derfor] fik jeg en Bonde til at tage 4 holst. Tolvsk. for 48 Sk. (skiøndt de kun vare 40 Sk. værd).

Henrich. Har du giort det oftere?

Haagen. Syv eller otte Gange tilforn.

Henrich. Lar hun sig betale derfor?

Haagen. Ney hun betaler mig for min Umage; i Nat gav hun mig en rar To=Mark, som hendes Kiæreste Henrich havde foræret hende.

Henrich. Lad see den Penge. Han kaster den til ham. Henrich prygler ham, og støder ham ud. Agerer jeg ikke Diævel en anden Gang, saa maa Fanden agere Diævel. Det fik jeg for min Umage. Jeg vilde have forsvoret, at den pene Pige skulde have været mig saa falsk. Tænk engang, hvordan hun i sit Hierte havde villet beleet mig, naar hun havde seet mig paa Maskeraden med to Horn i Panden; hun vilde sige: Det er noget, som siger ham i Hiertet, at han er og bliver Hanrey. Men hvad skal jeg giøre? Det er best at simulere, til jeg ved Leylighed eengang kand faae Beviis paa hendes Utroeskab. Dog skal jeg for det første giøre hende bange med samme Masqve, for at faae hende ogsaa til Bekiendelse. Ret saadant skal jeg møde hende en Aften.

I det samme han setter sig udi Positur, vaagner Leander, blir forskrekket, og falder som død udi Gangen. [Henrich gaaer.]

Scen. 7.

Roland. Haagen.

Roland. Ach Himmel! naar jeg tænker, hvilken Forblindelse jeg har været i, reyser Haarene sig paa mit Hoved. Denne forbandet Qvinde havde ved sit Koglerie sat saadan en Skye for mine Øyne, at jeg aldrig kunde see den klare Sandhed, som mine Venner visede mig ligesom med Fin=

4-5. i Nat gav hun mig en rar To=Mark] en god, fuldgyldig Tomark. (Der var i de nærmest foregaaende Aaringer her i Landet slaaet en stor Mængde Smaamynt, som var af ringe Gehalt, og ikke toges for fuld Værdi.) — 13-14. Det er noget] Der er noget.

geren. Hvem veed, om ikke alt andet, som tales om, er af samme Beskaffenhed? Kand en Person af min Fødsel og Optugtelse forføres til saadan mørk Overtroe, hvor [meget] lettere kand det ikke skee med gemene og u=lærde staffels Folk, der ingen Evne har til at examinere saadan Koglerie? Min Broer Ovidius siger vel, at om man blir bedragen eengang, saa blir man ikke altiid, om 9 Historier ere falske, saa kand den tiende dog være rigtig; men jeg mener, at naar jeg har befundet Sviig udi een Post, saa har jeg Ret at twile om andre. Det samme Lys, den samme Fornuft, som har ledet af een Vildfarelse, bør jeg stedse betiene mig af i at efter=forske alt det, som fra Barndommen blir os indprentet, alt hvad os er bundet paa Ermene af vore Forældre og Lærere. Med et Ord at sige, naar nogen spør mig ad: Hvad har du for Troe? Da svarer jeg: Jeg troede tilforn alt hvad man i Barndommen havde bildet mig ind; men nu troer jeg slet intet, uden hvad min Fornuft tilsiger mig at jeg skal troe, og hvad jeg seer for mine Øyne.

Haagen kommer ind. Ach Herre! her spøger forskrekkeligt.

Roland. Ey, gak til Bloksbierg med din Spøgen. Der er ingen anden Spøgelse til end du og dine Lige, og ingen anden Diævel til end onde Mennesker.

Haagen. Gid Herren havde seet den Diævel, som jeg saae nyelig, han skulde ikke tale saaledes.

Roland. Vil du holde din Mund, din Slyngel! Jeg siger dig, at der er intet saadant til, men det er kun dit eget Blod, som giør dig bange.

Haagen. Mit eget Blod skulde tage to Mark fra mig? Mit eget Blod skulde trække mig efter Haaret og spende mig for Rumpen?

Roland. Hvad har du da seet?

Haagen. Jeg har baade seet og følet Lucifer selv, den Øverste blant Diævlene, han som har to Horn i Panden, han som = =

Roland. Hør, Slyngel! hen og forrett hvad du har at

bestille, saa forgaaer nok de Griller dig, som ingen uden ørkesløse Folk og Dagdrivere forfalder til.

Haagen. Det er underligt, for nyelig siden syntes Herren, at der var ikke Diævle nok i Verden, han vilde jo have flere, og nu siger han, at der er ingen til mere. Hvor skulde de da blive af saa hastig?

Roland. Hvor blev alle de Penge, som dig syntes at have forgangen Nat?

Haagen. De blev borte, da jeg vaagnede; thi jeg havde dem ikkun i Drømme, i Indbildning.

Roland. Saaledes er det ogsaa gaaet mig; da jeg vaagnede op, da jeg begyndte at raisonnere, forsvandtes alting for mig, Nøk, Varulv, Hælhest, Nisse, Marre og alt hvad jeg troede tilforn, saa at jeg nu troer lige saa lidt som min Broer Leander.

Haagen. Ach Himmel! hvad er dog dette? Han troer hverken Varulv eller Nisse eller Diævel. Ach Herre! jeg troer, I er forbyttet.

Roland løber efter ham med sin Stok.

Scen. 8.

Henrich. Leander.

Henrich. Jeg faaer vist en U-lykke, jeg har været saalænge borte; men jeg kunde min Troe ikke faae Dantze-Skoene før færdig. Skoemagere ere vel got ærligt Folk; men det er noget Menneskeligt hos dem, at de gierne lyver. Herrens Skoemager er min Troe saa habil derudi, som han kunde have været fød midt i Kloster-Stræde i Kiøbenhavn. Skræddere og Skoemagere maa endelig have nogle Siæle og Saligheder i Reserve, ellers maatte jo Fanden længe

27. fød midt i Kloster-Stræde] Klosterstræde var fordum de kiøbenhavnske Skoemageres Hovedqvarteer.

siden have giort Ende paa dem. Dog jeg Taasse, jeg staaer her og snakker hen i Taaget, jeg erindrer ikke, at der er ingen Diævel til. Af de Tanker er min Herre Leander, af de Tanker er jeg og med for Selskabs Skyld. Naar Tieneren er som hans Herre, og Discipelen som hans Mester, saa er han fuldkommen. Hvad vil jeg Stymper, som kand hverken læse eller skrive, randsage udi Religions-Sager? Naar jeg troer hvad min Herre troer, saa synes mig, jeg har en god Samvittighed. Jeg seer, alle andre Folk giør det samme: Cardinaler og Bisper troer hvad Paven troer, Hofmænd hvad Keisere, Konger og Førster troer, Borgere hvad Bormester og Raad troer, Bønder hvad Fogden troer, og Fogden igien hvad Herren paa Hovedgaarden troer. Man merker jo, at naar en Første blir catholsk, saa blir og Hofmændene catholske; som Herremændene paa Landet, saa Ridfogderne, saa Bønderne. Jeg har for min Part nu ingen anden Troe, end at Nille er en Skiøge; thi den Troe fik jeg i Hænderne sidst, da jeg agerede Diævel. Det var en forbandet Historie; men jeg legger den paa Hiertet, jeg vil ikke agte det Skarn mere. Men hvad er det, jeg her seer? Hvor kommer det, at Herren ligger saa paa Gulvet?

Leander. Henrich! kom og hielp mig op igien, og set mig ned paa Lehne-Stolen. Jeg har været besvimet.

Henrich. Vil ikke Herren strax tage Dantze-Skoene paa sig? Klokken er alt 4re.

Leander. Ney Henrich! der blir ingen Dantzen af i Aften.

Henrich. Er det da opsat?

Leander. Enten det er opsat eller ey, saa kommer jeg

12-13. Bønder (troer) hvad Fogden troer] Ridefogden, Forvalteren. — 20. jeg vil ikke agte det Skarn mere] bryde mig om, ændse.

der ikke. Jeg vil blive hiemme og fordrive Tiden med min Broer Roland i Aften.

Henrich. Saa begiærer jeg ikke at være tilstæde; thi det vil gaae løs paa Disputeren, som det pleyer.

Leander. Jeg haaber, der skal ingen Disputer reyse sig imellem os herefter.

Henrich. Har han da ladet fare sin Overtroe? Omgaaes han da ikke meer med de gamle Pulver-Hexer som tilforn?

Leander. Tag dig vare hvad du siger; kald ikke slige gudfrygtige Matroner for Hexer. Gid jeg havde den Adgang til dem som min Broer; men jeg er ikke værd at omgaaes med dem.

Henrich. Herren kand holde temmelig Miner, naar han skiemter. Vil I have Kundskab med de Kiellinger, kand I let bekomme den; thi det koster kun at spendere en Pegel Finkel-Jochum paa dem, saa kand man faae dem at ride hid paa Koste-Skafte.

Leander. Tal ikke saadant, Henrich! Du kand derudover geraade i U-lykke. Har du ikke hørt, hvorledes det gik Christoffer Hansen, der skieldte en saadan prophetisk Matrone for Hex? Hun havde ikke saa snart vendt Ryggen fra ham, førend han brød sit Been paa Trappen.

Henrich. Jeg veed min Troe ikke, om Herren skiemter eller ey. Skiemter han ikke, da er han i et Øyeblik bleven et andet Menneske. Men hvorfor græder han?

Leander. Jeg maa nok græde, Henrich! naar jeg eftertænker mine forrige Vildfarelser.

Henrich. Saa har jeg da ogsaa faret vild; thi jeg har haft samme Troe.

Leander. Ja vist, Henrich! Vi har derfor Aarsag begge at græde.

De græder begge to.

Henrich. Ach Herre! har vi da været i saa grove Vildfarelser?

Leander. Ja vist, Henrich!

Henrich hyler og græder igien. Jeg kand ikke nægte, at det jo nogle Gange har rindet mig i Sinde, at det var underligt, at vi vilde være klogere end alle Mennesker; men jeg har tænkt: Saalænge Herren tier, tier jeg og. Men har vi levet i saadan Vildfarelse?

Leander. Ja alt for meget, Henrich! Naar jeg eftertænker det, saa reyser Haarene sig paa mit Hoved.

Henrich hyler og græder igien. Jeg tænkte: Hvorfor skulde du have anden Troe end din Herre = = =

Leander. Henrich! giv dig tilfreds; vi vil oprette herefter hvad vi har forsømt.

Henrich. Som gir dig Kost og Løn = = =

Leander. Græd ikke meer, Henrich!

Henrich. Som du har tient hos i saa mange Aar = =

Leander. Ey, holdt dog op at græde.

Henrich. Som er en brav studeret Mand = = =

Leander. Nu nu, Henrich! Det er nok paa eengang.

Henrich. Som har ligget udi 3 Aar i Rostock.

Leander. Ey, det er en ævig Piben.

Henrich. Jeg tænkte, at det var daarligt og carnaliøsk af mig, om jeg som en ustuderet Tienner vilde have anden Troe end saadan brav Herre.

Leander. Henrich! ingen Tuden nu meer. Du skulde holde det saa til i Morgen. Jeg har Aarsag at græde alleene for os begge; men du græder, og veed maaskee ikke hvorfor.

Henrich. Jo jo, jeg veed min Troe nok, hvorfor jeg græder.

Leander. Hvorfor græder du da?

Henrich. Hvorfor græd Herren?

24-25. Du skulde holde det saa til i Morgen] du var i Stand til at blive saaledes ved.

Leander. Jeg har Aarsag at græde.

Henrich. Jeg har saa mari og Aarsag da at græde.

Leander. Henrich! bliv du her lidet; jeg vil hen og besøge gammel Gunnild Per Smeds. Jeg kommer strax igien om en halv Time.

Henrich. Ach Herre! formeld min Respect til Madame Gunnild, og beed hende, at hun vil være min Ven ogsaa.

Leander. Ja vist, Henrich!

Henrich hyler og græder igien. Jeg kand ikke nægte, at det jo nogle Gange har rindet mig i Sinde, at det var underligt, at vi vilde være klogere end alle Mennesker; men jeg har tænkt: Saalænge Herren tier, tier jeg og. Men har vi levet i saadan Vildfarelse?

Leander. Ja alt for meget, Henrich! Naar jeg eftertænker det, saa reyser Haarene sig paa mit Hoved.

Henrich hyler og græder igien. Jeg tænkte: Hvorfor skulde du have anden Troe end din Herre = = =

Leander. Henrich! giv dig tilfreds; vi vil oprette herefter hvad vi har forsømt.

Henrich. Som gir dig Kost og Løn = = =

Leander. Græd ikke meer, Henrich!

Henrich. Som du har tient hos i saa mange Aar = =

Leander. Ey, holdt dog op at græde.

Henrich. Som er en brav studeret Mand = = =

Leander. Nu nu, Henrich! Det er nok paa eengang.

Henrich. Som har ligget udi 3 Aar i Rostock.

Leander. Ey, det er en œvig Piben.

Henrich. Jeg tænkte, at det var daarligt og carnaliøsk af mig, om jeg som en ustuderet Tienner vilde have anden Troe end saadan brav Herre.

Leander. Henrich! ingen Tuden nu meer. Du skulde holde det saa til i Morgen. Jeg har Aarsag at græde alleene for os begge; men du græder, og veed maaskee ikke hvorfor.

Henrich. Jo jo, jeg veed min Troe nok, hvorfor jeg græder.

Leander. Hvorfor græder du da?

Henrich. Hvorfor græd Herren?

24-25. Du skulde holde det saa til i Morgen] du var i Stand til at blive saaledes ved.

Leander. Jeg har Aarsag at græde.

Henrich. Jeg har saa mari og Aarsag da at græde.

Leander. Henrich! bliv du her lidet; jeg vil hen og besøge gammel Gunnild Per Smeds. Jeg kommer strax igien om en halv Time.

Henrich. Ach Herre! formeld min Respect til Madame Gunnild, og beed hende, at hun vil være min Ven ogsaa.

ACTUS III.

Scen. 1.

Henrich alleene.

Det er forskrækkeligt, hvorledes min Herre er bleven udi saadan Hast forandret. Jeg kand ikke begribe det, ney jeg kand ikke, om jeg stod paa mit Hoved. Jeg skulde have bildet mig ind, at han skiemtede, hvis jeg ikke tilligemed havde hørt ham tale, havde seet hans Ansigt, og fundet ham i den Positur, liggende paa Gulvet. Han maa have havt en Aabenbaring udi Søvne; thi jeg kand ikke tilskrive saadan hastig Forandring andet. Det er ofte skeet, at Folk have drømmet sig en anden Troe til, og ved en eneste Aabenbaring ere komne fra forrige Vildfarelser. Jeg kand kiende paa mig, at jeg faaer ogsaa noget Underligt at see; thi mit Blod siger mig det til. See der seer jeg min Troe alt et Syn. Ey, hvad er det? Ney det er min egen Skygge. Jeg maa føle efter. Jo det var kun min egen Skygge. Men der seer jeg ret komme noget i et Menneskes Skikkelse. Holdt nu Ørene stive, Henrich! nu gielder det. Jeg gaaer det lige imod, og hører hvad det vil sige. Ey, det er atter min Skygge. Jeg maa legge mig næsegruus ned at sove, saa maaskee kommer det; thi har min Herre haft Aabenbaring, saa vil jeg og have den, og naar man vil have et Syn, saa maa man enten sove, eller stille sig an som man sover.

Scen. 2.

Haagen. Henrich.

Haagen. Jeg er tusind Gange en Skielm, om jeg troer, at det er min Herre meer; thi Ansigtet er vel det samme og Klæderne, men for Resten er intet tilbage af den Roland, som jeg tiente hos for 2 Timer siden. I Formiddag brændte han en Bog, fordi den stiemter med Spaaqvinder, og nu flyer han mig en Daler at kiøbe en anden igien. For nyelig siden var Drømme-Bøger hans Bibler; nu siger han, at Beckers Bezauberte Welt er den beste Bog, som nogen Tiid er skreven. Han fordømmer alt hvad han roesede før, og roeser igien alt hvad han fordømmede. Tilforn turde han ingen Skrid giøre, førend han raadførte sig med en gammel Kielling; nu vil han steyle og brænde hver ærlig Kone i Byen, som er over 60 Aar. For nyelig syntes ham, at Lusten var fuld af Dievle; nu troer han hverken gode eller onde Engler, hverken Himmerig eller Helvede. Det er ikke min Herre meer, det er ikke min Herre; men den, som nu kalder sig Roland, maa være en Skiftning, som Underjordsker har forbyttet med ham. Thi at saadant skeer ofte, har den forrige rette Roland tit sagt. Men hvem er det, som ligger der? Det er Leanders Henrich; see den lade Skielm, hvor han ligger og strekker sig. Jeg skal liste mig sagte til ham og give ham et dygtig Slag for sin Rumpe.

Slaaer Henrich med sin flade Haand.

Henrich. Ach est du en god eller ond Aand? Haagen setter sig over Skræv og rider paa ham, hvorudover Henrich mener, det er Marren, og raaber: Ach Madame Marren! holdt op igien. Ach Fru Marren! ach naadige Frue! ach Eders Naade! ach Eders Høyhed! holdt op igien; jeg kand ikke holde det længer ud.

9-10. at Beckers Bezauberte Welt er den beste Bog] et i sin Tid meget berømt, oprindelig hollandsk Skrift, som bestred Overtro.

Haagen. Henrich!

Henrich. Ja Eders Naade!

Haagen. Hvad Pokker gaaer ad dig?

Henrich. Hvorfor rider Madamen mig saa? Jeg har dog aldrig forskyldt det; thi jeg har ladet hver ærlig Kone være i Roe.

Haagen reyser sig op, og leer. Ha ha ha!

Henrich. Ach kiere Haagen! du kommer som du var kaldet; jeg har været elendig plaget af Marren.

Haagen. Ey, stat op, du Nar! Det var jeg, som reed dig.

Henrich. Da skal du og faae en U-lykke, om jeg heder Henrich.

De slaaes, Haagen faaer Henrich under sig, og truer ham til at giøre Fred.

Haagen. Hvor kunde din Giæk komme paa de Tánker, at jeg var Marren? Marren rider jo aldrig Folk paa Ryggen.

Henrich. Ja hvad veed jeg deraf? Jeg har aldrig været paa den Ride-Skole før.

Haagen. Havde jeg kundet indbilde mig, at mit Galskab skulde have giort saadan Virkning, havde jeg ikke skiemtet saa meget; det maa du troe, Henrich! thi jeg vil dig ikke saa ilde. Men hvor er din Herre Leander i Dag?

Henrich. Han er henne at besøge gammel Gunnild.

Haagen. Gammel Gunnild? Ey, snak for din Eske.

Henrich. Jo min Troe er han saa.

Haagen. Gunnild Per Smeds?

Henrich. Ja Gunnild Per Smeds, den selv samme Kielling, som han tilforn ikke har kundet lide for sin Død; thi du maa vide, at min Herre er saa forandret, at jeg kiender ham ikke mere. Han begræder nu hvert Øyeblik sin forrige Vantroe og Vildfarelse, og er nu let troende, saa at man kand bilde ham ind, at Maanen er af grøn Ost.

Haagen. Ach Himmel, hvad hører jeg? Er det mueligt, Henrich? Ach jeg elendige Menneske!

Henrich. Hvad kommer det dig ved? Det er jo ikke din Herre.

Haagen. See om jeg ikke giettede ret, see om jeg ikke giettede ret. Jeg maa spørge dog om een Ting først: Henrich! kalder din Herre sig Leander endnu?

Henrich. Hvorfor skulde han ikke kalde sig Leander, naar han heder Leander?

Haagen. Han heder Fanden og ikke Leander. Den, som du holder for din Herre, er Roland, og den, som jeg har holdet for min Herre, er Leander.

Henrich. Hør, Haagen! jeg er bleven lidt forrykt i Hovedet i Dag, men dog ikke saa gall, at jeg troer sligt.

Haagen. Jeg haaber, Henrich! du skal endnu blive meer forrykt, naar du hører Historien. Det samme, som er vederfaret din Herre, er og vederfaret min: han kalder nu alle gamle Matroner Pulver-Hexer; han tviler om alting, og troer intet, saa at jeg seer intet af min forrige Herre tilbage uden Ansigtet og Klæderne.

Henrich. Hvad slutter du da af den Historie?

Haagen. Jeg slutter, at deres Siæle ere forbyttede af Underjordsker, hvorpaa man har adskillige Exempler. Jeg haver selv en Broder, som blev forvandlet til en Kat, og Katten igien blev til den, som endnu holdes for min Broder; han fik i et Øyeblik samme Skikkelse, som min Broer havde, men beholdt dog stedse sin gamle Katte-Natur derudi, at han løber idelig efter Muus, hvilket er hans største Lyst. Min anden Broer saae med sine egne Øyne, hvorledes samme Forbyttelse skede; thi ved Midnats-Tider kom en Underjordsk ind i Ammestuen med en blaae Hue paa Hovedet, og sagde disse Ord: Jens! bliv til Kat, og Kat! bliv til Jens. Hvorpaa min Broer Jens strax sprang op af Sengen, og blev til en Kat, og Katten blev til Jens, og lagde sig smukt ved min Broders Side. Mine Forældre lode vel som de ikke vilde

troe Historien, og gav min Broer Hugg, da han fortaalte det; men de har siden fornummen af adskillige Katte-Qvaliteter, som Jens har, at det var Sanden. Jeg har selv hørt, at da min Far eengang blev vreed paa ham, kaldte han ham Jens, forrige Kat. Saaledes merker jeg at vore Herrer er bleven forvexlede.

Henrich. Hvis saa er, Haagen! hvem skal jeg da holde mig til?

Haagen. Hør, Henrich! et Menneske bestaaer udaf tvende Dele, af Siæl og Legeme. Naar nu Rolands Siæl farer i Leanders Legeme, hvo er da din Herre?

Henrich. Den, som har min Herres Siæl, er min Herre.

Haagen. Det mener jeg ogsaa; thi jeg vil for min Part ikke tiene hos den, som nu kalder sig Roland, men hos Leander, som har Rolands Siæl. Saa nødes jeg ikke at forlade min gamle Troe, som jeg har befundet mig vel efter altiid.

Henrich. Du har Ret, Haagen! Jeg vil giøre det samme. Saa maa vi da ombytte Liberie.

Haagen. Ja vist. *De bytter Klæder om.* Gaa nu mit Ærende, Henrich! Jeg vil blive her i din Sted.

Scen. 3.

Haagen. Leander.

Leander. Ach det er en hiertens Qvinde Gunnild Per Smeds; man kand lære saa meget af hende udi en halv Time, som af en anden i et Aar. Min Broer Roland har ikke giort ilde derudi, at han har agtet hendes Omgiængelse saa høyt.

Haagen. Jeg merker, at han bilder sig endnu ind, at han er Leander. Jeg kommer derfor at lade som jeg er Henrich.

21-22. Gaa nu mit Ærende] Gaa nu til min Gjerning.

Leander. Hør, Henrich! jeg skal helse dig fra gammel Gunnild.

Haagen. Tak, Herre!

Leander. Ney see her: Haagen! hvor kommer du til at gaae i min Tienners Liberie?

Haagen. Fordi jeg er Herrens Tienner.

Leander. Det er artigt; naar blev du min Tienner?

Haagen. For 12 Aar siden.

Leander. Ey, vil du fixere mig, din Slyngel? Hvor er min Tienner, som jeg befoel at bie her?

Haagen. Det er underligt, Herren leder efter sin Tienner, som staaer lige for hans Øyen.

Leander. Hvor staaer han da?

Haagen. Her staaer jeg, Herre! Kand I ikke høre? Her staaer jeg.

Leander. Hvad er dog dette? Vil du giøre mig gall?

Haagen. Det være langt fra.

Scen. 4.

Henrich med en Bog i Haanden. **Haagen. Leander.**

Henrich. Jeg havde visselig bleven til en Giæk, hvis jeg længer havde været hos den falske Leander; men Haagen var den Doctor, som curerede mig.

Leander. Nu seer jeg min Tiener. Henrich! hvor est du henne? Hid!

Henrich. Jeg har ikke Stunder, jeg har et hastig Ærende for min Herre.

Leander. Est du gall, Dreng? Har du anden Herre end mig?

Henrich. Det var ellers ilde.

Leander. Er jeg ikke din Herre?

---

7. Det er artigt] besynderligt, selsomt. — 27. Est du gall, Dreng] Karl, Tjener.

Henrich. Paa Legemets Vegne, men ikke paa Siælens.

Leander. Ach Himmel! hvad er dog dette for Koglerie? Den Dreng pleyer dog aldrig skiemte med mig. Hvad er det for en Bog, du har? Lad see. Det er Beckers Bezauberte Welt. Hvem hører den Skarns Bog til? Fly hid; jeg vil kaste den paa Ilden.

Henrich. Det er min Herres Bog; I har ingen Magt dertil.

Haagen. Ach Herre! lad ham beholde Bogen. I veed jo, at hans Herre er en hastig Person; han vil hevne sig, om I brænder hans Bøger.

Leander. Hvad har han med min Tiener at skikke i Byen?

Henrich. Hvad min Tiener, min Tiener! Snakkerase. Jeg tiener hos den Mand, som læser saadanne Bøger. Adieu!

Leander. Gaaer kun ud begge to; jeg vil være alleene.

Scen. 5.

Leander alleene.

Alt hvad mig nu hender og vederfarer, ere slige Ting, som kand noksom styrke mig i mit Forsæt og udrydde fuldkommelig min forrige Vantroe. Een skulde tilforn have sagt mig, at Folk blev forvexlede, og at der var Skiftninger til; den havde med saadan Snak kommen ret an. Nu seer jeg det med mine egne Øyne, og behøver intet andet Vidnesbyrd. Her seer jeg Henrich med Haagens Klæder og Ansigt, og Haagen igien med Henrichs Ansigt. Hvis min Tiener pleyede at skiemte med mig, hvis det var hans Interesse at skifte Tieneste, kunde Folk, der scrupulere om alting, falde paa de Tanker, at det var Bedragerie; men det har altiid været et enfoldig Menneske, som ikke har været mægtig til at øve den tiende Deel mindre konstig og mindre dristig Stykke. Men Haagen er en dumdristig og vanartig Skalk, han kunde maaskee efter min Broders Ovidii Tilskyndelse have

ladet sig bruge til saadan Bedragerie. Men nu kommer min forrige Vantroe igien. Bort, Vantroe! der maa ikke være en Gnist af dig tilbage i mit Hierte. Jeg kommer ihu den gode Formaning, Gunnild Per Smeds gav mig nyelig, at jeg ikke maatte raisonnere meget. Thi om jeg vilde udi denne Post eftertænke først = = = See nu kommer Vantroen igien. Ach gid de første 8 Dage var forbi; thi jeg merker, der sidder endnu nogle Levninger tilbage, som jeg gandske maa udrydde.

Scen. 6.

Roland. Leander.

Roland. Ach min allerkiereste Broder! jeg har haft stor Længsel efter at tale med dig. Jeg haaber, vi skal herefter leve meer kierlig med hinanden end tilforn. Vi har hadet hinanden tilforn, saasom vi ikke eens Principia har haft; men nu, den Tvistighed og den Forargelse med Rod er oprykt, skal der være lige saa stor Kierlighed imellem os, som der var Had tilforn.

Leander. Ach Monfrere! lad mig omfavne dig. Jeg har ikke haft mindre Længsel efter at see dig. Gid Ovidius nu ogsaa havde samme Tanker og Religion som vi, saa kunde vi leve ret som Brødre sammen. Men veed Monfrere hvad vi vil giøre? Vi vil føre ham med os til gammel Gunnild; thi hun taler som en Engel, og derfor let kand bringe ham paa rette Veye.

Roland. Hvad? gammel Gunnild! Taler I med gammel Gunnild?

Leander. Ja vist. Jeg glemmer aldrig, hvor modest den hierte Qvinde var; hun vægrede sig for at tage imod 10 Rdlr., som jeg gav hende nyelig, og blev gandske rød af Blusel, da hun endelig tog imod dem.

Roland. Hvad hører jeg? Omgaaes I med gammel Gunnild?

Leander. Ja vist, nu talede jeg nyelig med hende. Hun har udryddet all den forrige Vantroe, som endnu var tilbage, saa at jeg nu er ligesaa troendė som Monfrere.

Roland. Som jeg? Hvad er det for Snak? Har I min Troe, da bør den Hex straxen føres til Baalen. Jeg har længe nok ladet mig forlede af hendes Koglerie; nu er jeg ved min Broders Ovidii Bistand bleven bedre oplyst, og troer alt saadant Bedragerie ikke mere.

Leander. Hvad er det, Monfrere? I maa være forhexet.

Roland. Ney jeg har været forhexet tilforn, som jeg nu hører I er bleven; men nu, Hexeriet hører op, vil jeg have den Canaille i Spindehuset.

Leander. Kald en ærlig Matrone ikke Canaille.

Roland. Maa jeg ikke kalde den Pulver-Hex hvad jeg vil, som har bildet mig ind, at mit hele Huus var fuld af Diævle?

Leander. Troer I det ikke?

Roland. Ney jeg troer hverken gode eller onde Engle meer. Jeg troer, der er ingen anden Diævel til end slige forbandede Qvinder.

Leander. Holdt op med den Snak, det vil ellers bekomme jer ilde. Adieu!

Scen. 7.

Roland. Henrich.

Roland. Det er virkelig noget Selsomt med min Broers Forandring. Jeg vilde give noget Got til, at jeg havde fat paa hans Tiener Henrich, for at høre, hvorledes det hænger sammen. Haagen, Haagen!

Henrich. Ja Herre!

Roland. See til, at du kand flye mig hid min Broers Tiener Henrich; jeg vilde gierne vide af ham, hvorledes hans - - Men hvad er dette for Optøger? Du est jo Henrich; hvor est du kommen i mit Liberie?

Henrich. Jeg heedte Henrich tilforn, da Herren heedte Leander; men nu, eftersom Herren har paataget sig Rolands Skikkelse, kalder jeg mig Haagen.

Roland. Est du gal, Dreng? Er jeg ikke den samme, som jeg var?

Henrich. Ney Herren synes kun saa; han er forbyttet af Underjordsker.

Roland. Hvem har bildt dig saadant ind?

Henrich. Jeg hørte det af den forrige Haagen, som tiente hos den gamle Roland.

Roland. Jeg skal lade dig hudstryge, dersom du taler saa forblummet. Siig mig, af hvem du har hørt saadant.

Henrich. Jeg siger jo: af Haagen.

Roland. Det er jo en troeværdig Autor. Hvor er Haagen?

Henrich. Han er jo hos sin Herre, som var Roland tilforn, men nu kalder sig Leander, saasom han har faaet Leanders Ansigt.

Roland. Seer du den Stok? Den skal jeg slide op paa din Rygg, hvis du ikke taler reent Dansk med mig, og siger mig, hvori alt dette Koglerie bestaaer.

Henrich. Jeg skal fortælle det altsammen. Jeg kom for et Par Timer siden fra Skoemageren med et Par Dantze-Skoe, som min Herre Leander vilde bruge paa Assomblix i Aften; jeg fandt ham ligge paa Gulvet med Taarene i Øyen, gandske forskrekket, som han havde haft et Syn. Da jeg reysede ham op igien, begyndte han at tale om sin forrige Vildfarelse og Vantroe, saaledes at jeg maatte græde med; hvorpaa han gik hen og besøgte Gunnild Per Smeds. Imidlertiid kommer Haagen, hvilken jeg fortæller denne Forandring; men han havde ikke saa snart hørt Historien, førend han begyndte at raabe, som Fanden stod i Halsen paa ham: Vore Herrer ere forbyttede! og fortaalte mig saa, hvorledes det var gaaet til med hans Herre. Hvorudover vi besluttede

begge at skifte Herrer, holdende dem for vore rette Herrer, hvor vi fandt deres Siæle og Gemytter.

Roland. Ha ha ha ha ha ha! Ach jeg er færdig at sprække af Latter. Henrich! bliv du kun hos mig, og lad den anden Giæk kun blive i de Tanker, som han er. Kom, lad os gaae; jeg vil hen og fortælle min Broer Ovidius den Historie.

Scen. 8.

Ovidius.

Jeg veed ikke, om jeg skal condolere eller gratulere min Broder Roland. Jeg veed ikke, om jeg har giort ilde eller vel derudi, at jeg hialp ham fra hans Vildfarelse, og aabenbarede dette Koglerie; thi saa stor som hans Overtroe var tilforn, saa stor er nu hans Vantroe. Tilforn tog han an for Evangelium alt hvad gamle Kiellinger fortaalte ham; nu holder han alting for Fabel. Ingen staaer meer Fare for at falde udi yderste Vantroe end den, der tilforn har været nedsiunken udi mørkeste Overtroe; thi naar først et Bedragerie blir aabenbaret, begynder man at tænke: Mon all det Øvrige, hvad vi troe, er ikke af lige Beskaffenhed? Saaledes er det gaaen med min Broder. Da han saae skinbarlig for Øyene, hvordan de slemme Kiellinger havde spillet med ham, blev det ikke derved; men saasom Menneskets Natur er at falde fra een Yderlighed til en anden, tar han sig for at criticere alting saa, at han nu er i samme Tilstand som Leander, ja fast verre. Men der kommer han.

Scen. 9.

Ovidius. Leander.

Leander gaaer og sukker, hængende med Hovedet.

Ovidius. Hvi saa traurig, Monfrere? I pleyer jo altiid at være udi god Humeur.

Leander. Jeg har Aarsag at være traurig, mit Huus staaer noget Ont for.

Ovidius. Har I da faaet onde Tidender?

Leander. Ret i dette Øyeblik stod en Ugle paa min Skorsteen.

Ovidius. Ha ha, jeg troer vel, at I reflecterer meget paa Ugler. I lod jer ikke bevæge, om I saae Tegn paa Himmelen.

Leander. Siig ikke det, Monfrere! I kiender mig da ikke.

Ovidius. Ey, det er dog en evig Harcellering; tal dog eengang noget Alvor. Har I merket, hvordan det er tilgaaet med Roland?

Leander. Ja alt for meget; jeg ynker ham i mit Hierte.

Ovidius. Ney nu har I ikke fornøden at ynke ham; thi han er ligesaa gal som I, saa det er gaaet efter min Spaadom.

Leander. Jeg havde nyelig en heftig Trætte med ham.

Ovidius. Hvorom var den Trætte?

Leander. Det var angaaende gammel Gunnild.

Ovidius. I vil vist binde mig noget paa Ermene. Han hader gammel Gunnild nu meer end I selv.

Leander. Jeg veed det nok, Monfrere! jeg veed det nok.

Ovidius. Vel, naar I veed det, saa ophører den gamle Trætte om den Sag.

Leander. Han understod sig at kalde hende en Bedragerske.

Ovidius. Det troer jeg nok gik jer meget til Hierte.

Leander. Ja det gik mig saadant til Hierte, at han skal betale mig de Ord dyre nok.

Ovidius. Ey, holdt dog op at raillere. Hør, Monfrere! den eneste Post, hvorfor Rolands Forandring behager mig, er for eders Skyld, at I kand leve enige herefter.

Leander. Vi blir aldrig enige.

Ovidius. Jeg mener jo; thi nu troer I intet begge to, og derfor har intet meer at disputere om.

Leander. Om han var enig med mig i alting, saa skal jeg hade ham, fordi han hader den gode gamle Gunnild, som jeg har befundet er een af de dydigste og gudfrygtigste Matroner i Byen.

Ovidius. Ey, gak Pokker i Vold med jer Snak. Jeg troer, I vil giøre mig gal.

Leander. Jeg taler Alvor, Monfrere! Jeg kand ikke beskrive, hvor meget Got jeg fandt i hendes Tale nyelig.

Ovidius. Hvad? har I nyelig talet med gamle Gunnild?

Leander. Ja jeg har, og jeg skal tale med hende hver Dag herefter. Monfrere maa vide, at jeg er et ganske andet Menneske, end jeg var tilforn. Der er intet andet tilbage af den gamle Leander end det udvortes Legeme.

Ovidius. Det skulde være mig kiert, Monfrere! at I forlod jer forrige Vantroe; men see til, at det ikke gaaer jer som Roland, at I falder fra een Extremitæt til en anden. Men hvad har givet Anledning til denne hastige Forandring?

Leander. Himmelen har givet mig mange Advarsler.

Ovidius. Men see vel til, om der er intet Bedragerie derunder.

Leander. Ney jeg har seet alt for tydelige Tegn dertil. Alt hvad som nagger mig nu, er, at jeg har tilforn hadet og forfuldt den dydigste og gudfrygtigste Matrone og Prophetinde paa Jorden.

Ovidius. Hvilken Matrone er det?

Leander. Jeg mener Gunnild Per Smeds.

Ovidius. Det er en herlig Prophetinde. Jeg skal fortælle jer et Bedragerie, som Roland og jeg nyelig har grebet hende udi, hvoraf I skal see hvad det er for en Qvinde.

Leander. Jeg vil aldeles intet høre derom. Jeg kiender jeres Fiendskab mod hende.

Ovidius. Det er jo noget, som jeg selv har aabenbaret, og som hun har offentlig bekiendt selv, hvortil Roland skal være mit Vidne.

Leander. Hele Verdens Vidnesbyrd bevæger mig ikke at

troe noget til hendes Nachdeel; thi hele Verden er ond, og Dyden er allevegne forfuldt.

Ovidius. Jeg veed, I kand jo sagte høre Historien.

Leander. Jeg beder, Monfrere skaaner mig derfor; jeg stopper mine Øren til derfor.

Ovidius. Ey, hvilken u=lykfalig Hændelse er ikke denne! Jeg skulde snart deraf falde paa de Tanker, at der var en Metempsychosis til, og at eens Siæl kand forflyttes i en anden.

Gaaer bort begge.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Eleonora alleene.

Ach Himmel, hvor kand da et Menneske i en Hast falde fra een Extremitæt til en anden! Jeg havde umueligen kundet bilde mig det ind, hvis jeg ikke havde seet det for mine Øyen. Ach jeg veed ikke, om jeg var meer at beklage tilforn, end jeg nu er; hvordan hans Sind forandres, saa blir min Sorg lige stor, saa har jeg samme Monstrum at bestride. Hvis jeg kun fik at vide Aarsagen til denne Forandring, kunde jeg maaskee raade Bod derfor; men naar jeg siger: Min kiere Leander! hvad er Aarsag til denne egne Hellighed, denne Frygt, denne Melancholie og Overtroe? svarer han: Spørg mig ikke derom, det er Himmelens Virkning, jeg kiender mig ikke selv meer, jeg er ikke meer den samme. Men der seer jeg han kommer i sorte Klæer med en gammel Kielling. Ach mit Hierte vil briste. Jeg maa skiule mig i en Krog, for at høre hvad for Tale han har med hende.

Scen. 2.

Leander klædt som en Pebling. **Gunnild.**

Gunnild. Saadane Forbyttelser, min hierte Søn! som

21. klædt som en Pebling] som en Studerende (sort, med sort Kappe).

er skeet med Haagen og Henrich, skeer hveranden Dag udi mit Fødeland Findmarken, besynderlig med Børn, som underjordske Folk tage tit af Buggen, og legge deres i Steden igien.

Leander. Ach Mutter! I er Viisdommen selv. Gid jeg havde haft den Omgiængelse med jer i mange Aar, som jeg nu haver. Jeg har hørt saa meget tale om Varulv, jeg havde nok Lyst for en Times Tiid at blive omskabt til en Varulv.

Gunnild. Det kunde nok skee, kiere Søn! var det ikke for een Ting.

Leander. Hvad skulde det være?

Gunnild. Jeg er bange, at I har endnu noget af forrige Vantroe tilbage. I er ikke gammel nok i vort Lav.

Leander. Det er sandt nok, jeg er ikke gammel i Lavet; men det skulde fortryde mig, om nogen havde stærkere Troe end jeg.

Gunnild. Men hør, Leander! jeg har noget at sige jer.

Leander. Hvorfor græder I?

Gunnild. Ach jeg har store Fiender i jere Brødre; de har nyelig opdigtet en Historie om mig, som er uhørlig, og som Himmelen vil hevne. Ovidius er Begynder dertil, og har ved Løgn og Bagvaskelse saaledes forført Roland, at han er bleven min Døds-Fiende, og er nu falden til samme Vantroe, som I var tilforn udi. Jeg er saa bange, at I troer deres falske Beretninger, nemlig at Ovidius skulde have træffet mig udi et Bedragerie og truet mig med Hugg at tilstaae det samme, da jeg dog kand med min høyeste Eed vidne, at jeg ikke har seet nogen af dem hverken i Gaar eller i Dag. Dersom jeg var ugudelig og vantroesk efter Verdens Maade, havde jeg ikke saa mange Fiender.

Leander. Græd ikke, Mutter! jeg skal ikke troe dem, om de laae paa deres bare Knæ og svore.

Gunnild. Ja hvorledes kand jeg være forsikkret derom?

Dersom I ogsaa eengang slaaer Haanden af mig, saa er jeg forladt af alle Mennesker.

Leander. Hør, paa det I ikke skal tvile mere om mit oprigtige Hierte=Lag, see da, saa vil jeg i Trods for mine Brødre, Søstre, Venner og hele Verden forbinde mig udi Ægteskab med jer Dotter.

Gunnild. Ach I skiemter med mig, kiere Leander!

Leander. Kom, lad os gaae ud. I skal see, at inden 24 Timer Gierningen skal svare til Ordene.

Scen. 3.

Eleonora.

Gak, troeløse Menneske, Forræder, Meen=Eder! gak bort og skiul dig til evig Tiid for mine og den hele ærbare Verdens Øyne, nedgrav dig under Jorden med dit ny forhvervede Bytte, med din vanskabte Ægtefælle, som Himmelen har beskikket dig til Straf for din Troeløshed mod en Jomfrue, der har elsket dig høyere end sin egen Siæl, der med ubeskrivelig Taalmodighed har igiennemgaaet een Hierte=Sorg efter en anden, som dit Forhold har paaført mig, førend at bryde det Løfte, jeg eengang har giort. Ach jeg forskrækkes ved at staae paa det Sted, hvor saadan ugudelig Troeløshed er bedreven, som vil forarge den hele Verden og beskiæmme en fornemme Familie. Ach Leander! Dog hvi besmitter jeg mine Læber ved at nævne den, som ingen bør tænke paa mere, end sige nævne? Jeg vil ingen Forbandelser udøse over dig, jeg forlanger ey heller nogen Hevn; thi du est straffet nok, i det dit Hierte er henvendt til at søge din egen Spot og Foragt. Men, Eleonora! hvad er det, du siger? Hvi udøser du Vrede og Forbittrelse mod den, der heller bør at ynkes end hades, hvis Hierte er fortryllet, hvis Øyne forblindet ved Koglerie og Troldom, saa at han ikke kiender sig selv mere? Hvi = = = Men der seer jeg Ovidius kommer;

jeg maa giøre ham deelagtig udi alt dette. Ovidius! kom hid og hør en forskrækkelig Historie, som angaaer vel mig allermeest, men treffer ogsaa den hele Familie. Kom og hør en selsom Forandring med Leander.

Ovidius. Jeg veed det nok, min hierte Jomfrue? Det er Menneskets Natur at falde fra een Extremitæt til en anden.

Eleonora. Ney Ovidius! I veed ikke, hvor vidt saadant gaaer. Leander er bleven saa indtagen af den gamle Gunnilds Skinhellighed, at han har forladt mig og lovet at ægte hendes Datter.

Ovidius. Ey, det kand jeg ikke troe.

Eleonora. Inden 24 Timer vil det fuldbyrdes; thi jeg har selv hørt ham giøre sligt spotteligt Løfte. Han er fortryllet; man maa raade Bod derpaa i Tide, man maa lade hende gribe og fængsle.

Ovidius. Ney det gaaer ikke an. Vi kand ikke klarlig overbevise hende noget; tilmed har hun ved sin Skinhellighed forhvervet sig mange Venner, som vil tage hende i Forsvar tillige med Leander. Men der maa hittes paa andre Raad. See der kommer han.

Eleonora. Ach jeg kand ikke taale at see ham for mine Øyne. Jeg gaaer bort.

Scen. 4.

Leander. Ovidius.

Ovidius. Hør, Leander! hvad Ont har jere Forældre, jere Brødre, Slægt og Venner fortient af jer, at I vil søge at beskiæmme den hele Familie ved at ægte en gemeen liderlig gammel Trold-Hexes Dotter, som ikke bør at lides i Staden, langt mindre blive indlemmet i et fornemme Huus?

Leander. Monfrere! hvad Ondt har jeg forskyldt af mine Brødre, Slægt og Venner, at de vil søge at hindre mig i min Fornøyelse?

Ovidius. Det er en Raserie, som jer er paakommen, ellers kunde I ikke kalde det Fornøyelse.

Leander. Et hvert Menneske, naar han faaer hvad han ønsker, saa er han lyksalig. Eders Sind maaskee staaer til en ung galant fornemme Jomfrue, hvorudi jeg aldrig vil tragte at hindre jer, endskiønt en saadan efter min Omvendelse er en Vederstyggelighed i mine Øyen. Mit Sind falder nu til en gammel gudfrygtig Matrones Dotter, hvis ringe Herkomst og gemene Væsen støder jer. Men I maa derfor ikke tvinge mig til at have samme Smag. I veed jo selv, at saa mange Hoveder der er, saa mange Sind, saa mange Hierter, saa mange Tilbøyeligheder, saa mange Munde, saa mange Smage; derfor blive ogsaa alle Folk gifte og all Mad ædt.

Ovidius. Men tør I understaae jer at kalde den en gudfrygtig Matrone, som jeg og andre har funden i største Ugudelighed og Bedragerie?

Leander. Tal ikke om saadant, Monfrere! Jeg kiender jer Ondskab, jer Had mod hende.

Ovidius. Hør, I maa holde inde med den Titel: Monfrere; thi jeg vil ingenlunde passere for jer Broer oftere.

Leander. Hvad jer behager. Adieu!

Ovidius. Gid jeg aldrig saae jer meer for mine Øyen. Men der kommer een af de gamle Hexer. Hun seer saa forbittret ud. Jeg maa gaae lidt til Side, for at høre hvad hun skader.

Scen. 5.

Marthe. Ovidius.

Marthe. Ach ach, jeg døer af Avind og Forbittrelse. Tænk engang, hvilken Lykke hun giør ved saadan Ægteskab. Hun begynder alt at see baade mig og andre fattige Qvinder over Axelene. Mon min Datter ikke kunde være ligesaa

---

8-9. hvis . . . gemene Væsen støder jer] simple, upolerede.

nær til saadan Lykke som hendes? Ach ach, jeg vil heller døe end taale at see paa saadan Forfremmelse. Hvis jeg fandt een af Leanders Brødre, skulde jeg strax gaae hen og aabenbare all hendes Bedragerie. Men der seer jeg Monsieur Ovidius. Falder paa Knæ. Ach min Herre! jeg har en Hob at aabenbare ham, som ligger mig paa Hiertet; min Samvittighed begynder at nagge mig, saa jeg har ingen Roe, førend jeg bekiender mine Misgierninger. Vi har, min Herre! udi mange Aar føret et skinhelligt Levnet og under den Masqve bedraget mange got Folk.

Ovidius. Jeg tviler ikke derom, thi jeg har selv befundet jer derudi, og hvis vi havde haft Vidner til det Bedragerie, som skede i Dag, skulde I alle være bleven revsede; men vi kand ikke selv være baade Anklagere og Vidner.

Marthe. Det er sandt, uden mange Vidner kand den gamle Gunnild ikke fældes; thi hendes Credit er stor blant Folk. Ach vil Herren forsikkre mig om sin Beskyttelse, hvis jeg fører dette for Lyset?

Ovidius. Stat op, Marthe! Du maa være mig behielpelig i at hindre en nye forestaaende U-lykke. Du maa vide, at det er kommen saa vidt med min Broder, at han vil tage gammel Gunnilds Dotter til Ægte.

Marthe. Ach Himmel, er det muеligt?

Ovidius. Hvad Raad skal vi hitte derimod?

Marthe. Gak I kun bort, og forsamle jere Venner tillige med Leander, saa skal jeg faae hende til at giøre et nyt Bedragerie, hvorudi hun i hans og andres Paasyn skal blive røbet. Men see vel til, at Leander paa en Time eller to ikke faaer Leylighed at tale med hende. Jeg skal siden lade jer vide hvad Anstalt der skal giøres, naar jeg har først sett Gunnild i Harnisk.

Ovidius. Far vel da saalænge, Marthe! og vær forsikkret om at du skal have din rigelig Underholding af vort Huus, saalænge du lever.

Scen. 6.

Marthe. Gunnild.

Marthe. See der kommer hun; nu maa jeg sette mine Garn, hvorudi hun skal fanges, hvor snedig hun end er. Ach ach, jeg tænkte det nok, det Gode varer ikke længe; den stakkels Gunnild glædte sig alt for tilig. Jeg maa hen og vare hende udi Tide, at hun bruger Raad derimod.

Gunnild. Hvad er paa Færde, Marthe?

Marthe. Ach Mutter! jeg har en slet Tidende at bringe jer: Nu nyelig stod jeg uformerkt og hørte Ovidius disputere med Leander om det Ægteskab, han havde lovet jer Dotter.

Gunnild. Hvordan faldt det ud?

Marthe. Det faldt saa ud, at Leander blir ved sin Eleonora; thi han lovede sin Broder med Haand og Mund at bryde det Løfte, han har giort jer.

Gunnild. Ach ach, den Ovidius er mig en haard Fiende.

Marthe. Vi maa forekomme ham i Tide.

Gunnild. Hvad Raad skal vi da bruge?

Marthe. De samme Midler, som vi har brugt tilforn at bringe ham udi Garnet, maa vi endnu betiene os af at holde ham fast: I maa forklæde jer nok engang udi en Geystes Skikkelse, stille jer for ham, naar han er alleene, og sige, at hvis han agter at blive salig, maa han ægte gamle Gunnilds Dotter, thi det er Himmelens Villie. Skal det giøres, saa maa det giøres ved første Leylighed, medens han er endnu i sin Overtroe. Jeg skal bringe ham til det Sted, hvor vi har vor Gang under Jorden, og vare jer ad ved 3 Trampen paa Jorden, naar Tiid er at staae op af Hullet.

Gunnild. Det er et ypperligt Raad, Marthe!

Marthe. Gak strax hen og lav jer til da, og naar han kommer, saa kand I gaae ham lige i Møde, thi naar

han hører, at det er Himmelens Villie, saa bringer hele Verden ham ikke fra sit Forsæt.

De gaaer begge ud.

Scen. 7.

Ovidius. Leander.

Leander. I maa præke for mig til Verdens Ende, saa troer jeg intet deraf.

Ovidius. Vil I kun have Taalmodighed een Time, saa skal jeg strax hielpe jer af Drømmen.

Leander. Snak, Snak!

Ovidius. Vil I ikke troe det, som I seer for Øyene?

Leander. Hvad seer jeg for Øyene?

Ovidius. I skal see hendes Bedragerie selv og takke mig derfor.

Leander. Naar jeg seer det, saa vil jeg troe det.

Ovidius. See der kommer gamle Marthe, som skal oplyse den hele Sag.

Scen. 8.

Leander. Marthe. Ovidius.

Marthe falder paa Knæ for Leander. Ach Himmelen tillader ikke længer, at vor Ondskab blir skiult, min Samvittighed er vaagnet, og jeg har ingen Roe haft, førend jeg maatte ud med det, som har plaget mit Hierte, og jeg har maatt bekiende for jer Broder vore Practikker, vort Koglerie, som vi har brugt at lokke Folk udi Snaren og styrte dem udi samme Overtroe. Den gamle Gunnild, som I holder for en Prophetinde, der kand giøre Mirakler, løse og binde Fanden, er den største Bedragerske, som kand gaae paa Jorden. Himmelens Retfærdighed, som ikke kand taale saadant uhevnet,

23-24. jeg har maatt bekiende ... vore Practikker] Rænker, Kneb.

har paaført mig saadan U-roelighed, saadan Beængstelse, at jeg er bleven twungen til at bekiende vor Ondskab og underkaste mig frivillig Straf.

Leander. Men kand man forlade sig paa det, som du siger, om det ikke er af Had mod Gunnild, som du vil føre i Fortræd for at hevne dig?

Marthe. Vil I have Taalmodighed en liden Stund, saa skal I treffe hende selv i et nyt Bedragerie, og paa det at hun ikke skal giøre det ustraffet som tilforn, da lad jer anden Broder samt alle Huusfolkene stille sig her uformerkt for at see det an. Men jeg beder om Naade.

Leander. Hvis saa er, som du siger, da skal dig intet Ont vederfares, men tvertimod du skal rigelig belønnes for din Tieneste.

Marthe. Jeg begiær ingen Belønning, min Herre! thi jeg giør dette kun for at befrie mig fra den Beængstelse, som mig er paakommen, at min Samvittighed kand komme i Roelighed igien. Gaaer I nu kun strax ind, og kalder alle Huus-Folkene tilstæde, og skiuler dem alle, at ingen blir seet uden Leander; thi om en liden Stund vil hun komme hid som en Geyst eller Spøgelse, for at bestyrke jer meer i jer Overtroe, da skal hun blive greben paa friske Gierninger og bekiende sit Bedragerie, uden at man har nødig at føre Vidne imod hende.

Ovidius. Inventionen er meget god. Lad os gaae.

Scen. 9.

Marthe alleene.

Ha ha! Dette, som jeg her giør, er hverken for at befrie Samvittighed eller at aabenbare Synder, men af Forbittrelse og Avind, at Gunnild ikke skal nyde saadan Lykke og komme til sliig Ære og Herlighed. Jeg er ikke den første Qvinde, der af Avind og Misundelse har brudt Venskab og sat sig selv i Fare. Ingen Passion regierer saa stærk i en

Qvindes Hierte som Misundelse: den driver een til at opoffre sin Velfærdt, Forældre, Slægt, Venner, ja sig selv med. Naar dette er skeet, vil jeg lade mig belønne og siden reyse hen paa et andet Sted, for at øve mine gamle Konster igien, som jeg dog ikke kand lade. Men der kommer de. Jeg maa hen og lave mig til.

Scen. 10.

Ovidius. Leander. Roland. Eleonora. Haagen. Henrich. [Marthe. Gunnild.]

Roland. Jeg glæder mig over, at Leander kand komme til at see det for Øyene, som han af vor Beretning ikke har villet troe, og at han kand komme af Drømmen paa samme Maade som jeg tilforn.

Ovidius. Gaaer nu alle tilside, Børn! og skiuler jer saaledes, at hun ikke blir nogen vaer.

Marthe. Værer gandske stille; hun skal staae op af dette Hull, hvor vi har haft vor Gang under Jorden, for der at spille adskilligt Koglerie. Jeg har bildt hende ind, at Leander har ladet sig bevæge at staae fra sit Forsæt at ægte Gunnilds Dotter, og derfor overtalt hende at agere en Geyst her paa dette Sted, naar han er alleene, hvorom jeg skal give hende Varsel. Jeg stiller mig bag ved Hullet for at rive Masqven af hende, naar hun staaer op.

Leander bliver staaende alleene midt paa Theatro. De andre skiuler sig ved Sidene. Marthe gir Tegn ved Trampen paa Gulvet, og Geysten stiger op, sigende disse Ord:

Leander, Leander! Himmelens Villie er, at du skal tage dig en Ægtefælle.

Leander. Hvo skal den være?

Geysten. Det skal være den gudfrygtige Matrones Gunnild Per Smeds Dotter.

Marthe rivende Masqven af hende. Ney saa mare blir der intet af denne Gang.

Gunnild. Ach hvad er dette? Jeg forraades af min egen Been.

De andre løbe til, og trække hende af Hullet.

Gunnild paa Knæ. Ach Himmelen bruger ofte eet ont Menneske at straffe et andet med. Jeg beder ikke om Naade. Jeg bekiender at have fortient Døden.

Leander. Ach nu seer jeg hvad som har været Aarsag til min hastige Forandring. Var det saadan Geyst, som steeg op af Jorden i Dag tilforn paa samme Sted?

Gunnild. Ja Herre! det var mig med een af mit Tilhang, som jeg havde bestilt dertil for at bedrage hans Broder Roland.

Ovidius. Det var det samme Skielmstykke, som jeg greeb hende udi, og som jeg har villet aabenbare jer, men I har ikke villet høre mig. Men har det været Aarsag til jer Forandring?

Leander. Ja det var Begyndelsen dertil; thi da jeg kom gaaende, fandt jeg her en underlig Samling af gamle Kiellinger, og saadant Dyr stige op af Jorden.

Roland. Ach ach, den samme Hendelse, som bragte mig af Overtroe, har styrtet min Broer derudi.

Ovidius. Men kunde dette ene Syn være mægtig til at forandre jer Sind saaledes?

Leander. Dette uformodentlige Syn havde des større Virkning hos mig, jo meer jeg havde foragtet alt saadant tilforn. Thi jeg tænkte ved mig selv, at det var en Straf af Himmelen formedelst min Vantroe; og disse Tanker tog meer og meer Overhaand hos mig, saa jeg først besluttede ikke at forkaste alle Historier mere, siden at troe alt hvad jeg seer, derefter hvad jeg hører fortælle af vigtige Folk, og endelig hvad enhver indtil gamle Kiellinger sige. Saaledes formeredes Grad=viis Tankerne hos mig, saa jeg i en Hast faldt fra een Extremitet til en anden.

Roland. Saaledes gik det ogsaa mig. Da jeg ved min Broders Hielp fik at see, hvordan disse Kiellinger spillede med mig, begyndte jeg at tænke: Mon adskillige Historier, som

fortælles, er ikke af samme Natur? Derefter besluttede jeg ikke at troe uden hvad skiønsomme Folk siger, siden hvad ingen siger, og endelig ikke engang hvad jeg selv seer.

Haagen. Paa den Maade blir jeg den samme, som jeg var.

Henrich. Ja du blir den samme Slyngel, som du var, og jeg ligeledes.

Ovidius. Saaledes har I befundet, mine kiære Brødre! at det er, som jeg ofte har sagt: Naar et Menneske vil reformere sig, veed det ikke at standse, men gaaer alt fort, indtil det falder i en Yderlighed ligesaa lastelig som den, det forlod. Jeg har kiendt dem, som Folk eet Aar har haft Afskye for formedelst deres Skinhellighed, et andet Aar formedelst deres Ryggesløshed. Jeg har kiendt dem, der een Tiid har opirret Folk med Medisance, en anden Tiid ved hæsligste Hyklerie; andre, der ere bleven lastede formedelst Gnieragtighed, at have reformeret sig saaledes, at de ere forfaldne til Ødselhed. Det er en Characteer, som faa tager i Agt, men dog er temmelig gangbar.

Leander. Vi merker, at jere Formaninger har været vel grundede. Jer Levnet skal herefter være os en Model at efterfølge. Men hør, du vanartige Kielling! var det ogsaa du, som siden forskrækkede mig alleene paa dette Sted under samme Masqve af Dievel?

Gunnild. Ney vist, Herre! De Klæder efterlod vi paa Stedet, da Monsieur Ovidius traf os udi vort Bedragerie.

Henrich. Hvorledes saae det Klæde ud?

Gunnild. Det var et sort langt Klæde med en Stok, hvormed man kunde giøre sig høy og lav, og der vare 2 Horn heftede dertil.

Henrich. Hvad Tiid saae Herren det Spøgelse?

Leander. En liden Stund for den Tiid, du fandt mig liggende halv død paa Jorden.

Henrich. Ach Herre! jeg beder om naadigst Forladelse; jeg var det Spøgelse. Jeg fandt det Klæde liggende paa Jorden, og vilde bruge det paa Masqverade i Aften. Men

just som jeg havde iført mig det for at see, om det passede, kom Haagen i det samme, hvilken jeg giorde saa bange, at han bekiendte for mig en Hob Skielmstykker, han har bedrevet mod Monsieur Roland. Men det giør mig ont, at jeg ogsaa har altereret min Herre.

Leander. Ja den Skræk, som var kommen i mit Blod, formeredes, da jeg vaagnede op og saae saadan Positur.

Roland. Men hvad er det for Skielmstykker, du har bedrevet, Haagen?

Haagen. Gid han faae en U-lykke. Jeg tænkte, han var en Dievel, og derfor løy mig selv paa for at befries fra hans Kløer; thi af alt det, jeg bekiendte, var intet sandt uden det sidste.

Roland. Hvad var det da?

Henrich. Ey, det er Lapperie tilsammen.

Han truer Haagen.

Haagen. Det var, at jeg = = =

Henrich. Ey, Monsieur Roland! det er min Siæl kun Lapperie. Han truer Haagen igien.

Haagen. Det var ikke andet end = = =

Henrich holder ham for Munden. De kommer i Klammerie, og løber ud.

Roland. Jeg skal nok udforske hvad dette er for en Sag. Nu har vi at tænke paa hvordan vi skal faae denne Kielling straffet.

Ovidius. Om I vil følge mit Raad, saa er det best, at vi tier med den Sag, og lader hende løbe. Hør, du vanartige Menneske! hvis du oftere lader dig see her i Naboelavet, skal du blive straffet efter Fortienneste.

Gunnild. Jeg skal ikke alleene forlade Naboelavet, men endogsaa Byen, reyse paa Landet, og der poenitere for mine Synder.

Ovidius. Saa pak dig strax bort. Og du Marthe! du skal faae det, vi har lovet dig.

De gaaer.

Leander. Men endnu staaer det Største tilbage, at for-

lige mig med min Jomfrue, som jeg saa grovelig har syndet imod. *Falder paa Knæe.* Forlad, allerkiereste Jomfrue! min grove Forseelse mod hende. Tænk efter alt hvad som er skeet, at Koglerie og Abespill har forledet mig at giøre det, som ellers aldrig kunde have rindet mig i Sinde. Betænk, skiønne Jomfrue! at = = =

Eleonora. Stat op, kiere Leander! Det er mig kiert, at I er kommen af Vildfarelse. Jeg forlader eder det af mit gandske Hierte, og glæder mig, at I saavel som eders Broder ved disse Eventyr ere komne paa rette Vey igien.

Ovidius til Spectatores.

Her seer man, at den tryggest er,
Der Middelveyen tager;
Men i Extremitet disvær
Natur hveranden jager.
Nu Vantroe, atter Overtroe,
Nu Lunkenhed, nu Iver
Et Hierte Vexel=viis beboe.
Naar Feyl udryddet bliver,
Den giver for et andet Rum;
Man Aaget ey bortkaster,
Fra eet til andet Herredom
Af Lyder man kun haster.

---

3. Tænk efter alt hvad som er skeet] Eftertænk. — 20. Den giver for et andet Rum] gjør den Plads for noget Andet, for en anden Lyde.

Henrich og Pernille.

Comoedie

I

3 Acter.

Personerne

i

Comœdien.

Leander.

Henrich, hans Tiener.

Arv, en Gaards-Karl.

Leonora, Leanders Forlovede.

Pernille, hendes Pige.

Magdelone, en gammel Kone.

Jeronimus, Leonoræ Fader.

ACTUS I.

Scen. 1.

Henrich som Cavallier.

Ha ha ha ha ha ha! Det gaaer rigtig an. Hun er fast. Hvad kand dog ikke de lumpne Klæer giøre? Jeg har min Troe ikke haft andet Øyemerke end at harcellere lidt med min Herres Klæer og Eqvipage og aldrig tænkt at giøre min Lykke derved. Det gaaer mig ligesom Kullebrænderen, der iførte sig i en Doctor-Kiole for at lade sig hilse af Folk, og blev virkelig Doctor ved samme Narrerie. Jeg blir virkelig Hanreder; thi den gode Jomfrue er coqvete som en ævig U-lykke. Men hvad vil det sige? Jeg avancerer dog, nemlig fra en Slyngel til en fornemme Hanreder. Det meste bestaaer derudi, at jeg kand holde gode Miner, og intet af det gamle Lakey-Væsen stikker frem, som kand røbe mig. I Gaar havde jeg nær begaaet en forbandet Forseelse: Da jeg gav de fremmede Folk, som jeg har antaget for min Herre, Ordre at spænde for Vognen, kom jeg ikke ihu, jeg var Herre, men vilde staae bag paa Vognen, hvorudover Kudsken begyndte at smile, og sagde: Hvor vil deres Velbaarnhed hen? Jeg blev

---

6-7. min Herres Klæer og Eqvipage] herskabelige Udstyrelse med Tjenerskab o.s.v. — 8-10. Det gaaer mig ligesom Kullebrænderen o.s.v.] Her sigtes uden Tvivl til Molières „Doctoren imod sin Villie", der formodentlig allerede dengang var kjendt paa den danske Scene.

skamfuld og begyndte at henge med Hovedet som et Æsel, men redede mig dog herfra, i det jeg lod som jeg saae en Skavank paa Himmelen af Vognen. Jeg var paa et Assemblee i Gaar, alleene for at lære nogle fornemme Grimacer. Jeg saae der iblant andet en Junker, som nyelig var kommen fra Frankerig, ham udcopierede jeg meget nøye, undtagen at jeg ikke vil snakke igiennem Næsen, hvortil han havde sine a parte Raisons, thi han var kommen gandske nyelig fra Paris. For Resten stial jeg ham all hans anden Artighed fra, som for Exempel: Tar sit Uhrværk op, og fløiter, giør Coupeer med Fødderne, og synger, tar Speylen af Lommen, og accommoderer sin Peruqve. Jeg er fornøyet med mig selv. Jeg er forliebt i mig selv. Frøykenen har pardieu Raison.

Scen. 2.

Arv. Henrich.

Arv. Hvad Fanden mon det er for en Karl? Han er ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Hvad Pokker er dette? Det er min Troe Arv, som kommer fra min Herre paa Landet.

Arv. Om Folk bar sig saadan ad hos os paa Landet, dømte Birke-Dommeren dem virkelig til at være gall, indtil de blev frikiendt af en anden Ret udi Kiøbsteden, hvor saadant er brugeligt.

Henrich. Jeg maa aabenbare mig for ham, men narre ham lidt først. Hør, hvo er, som taler der?

Arv. Det er mig.

Henrich. Hvilken mig? Hvad er det for Svar?

Arv. Det er mig, Arv.

Henrich. Du maa være en Slyngel. Det kand jeg høre af dit Navn. Diable m'emporte, par tout dans la

---

9. stial jeg ham all hans . . . Artighed fra] Belevenhed, fine Væsen.

France comment vous portes vous. Hør hvad jeg skulde sige: Canaille! forstaaer du Fransk?

Arv. Ney jeg giør ikke.

Henrich. Italiensk?

Arv. Ikke heller.

Henrich. Spansk?

Arv. Ney.

Henrich. Saa est du jo værre end et umælende Beest.

Arv. Ney jeg forstaaer intet deraf, min ærlig Herre!

Henrich. Ærlig Herre? Hvem tager du mig an for, Slyngel? Jeg er ikke ærlig, jeg er velbaarn. Naar du taler med een af dine Cammerater, saa kandst du sige: Min ærlig Mand.

Arv. Om Forladelse, velbaarne Herre! jeg vidste min Troe ikke andet, end han var ærlig.

Henrich. Ney det er noget gammeldags for Folk af min Stand. Hvor har du hiemme?

Arv. Jeg tiener hos en ung Herre, som heder Leander.

Henrich. Leander! Hvor er den Flegel kommen til det Navn? Jeg heder Leander.

Arv. Saa er velbaarne Herre da ogsaa en Flegel?

Henrich. Veedst du vel hvad en Flegel er?

Arv. Ney jeg veed mare ikke, uden at det maa være noget Fornemme, eftersom han siger, at min Herre og han selv ere saadane.

Henrich. Det er din Lykke, at du ikke veedst det. Men hvordan har din Herre understaaet sig at føre det Navn Leander? Hvis jeg havde ham fat, han skulde faae en U-lykke. Dig vil jeg opoffre først paa Regning.

Trækker sin Kaarde.

Arv paa Knæ. Ach velbaarne Hr. Flegel! spar mit Liv. Jeg er kun hans Gaardskarl. Men han har en Tienner her i Byen, som jeg skal flye Herren fat paa, paa hvilken han bedre kand hevne sig.

Henrich. Hvor er den Tienner? Hvad er hans Navn?

Arv. Han heder Henrich, men burde hede Skurk, thi det er een af de største Rakkerknægte, jeg har kiendt.

Henrich. Ha ha ha, nu kand jeg ikke meer. Stat op, Arv! Kiender du mig ikke? Jeg er den Henrich, som du taler med saadan Berømmelse om.

Arv. Ney saa gid du og faae all Verdsens Skam for mig, som du giorde saa bange.

Henrich. Gid du og faae Skam for mig, som du bagtalede.

Arv. Dine Gierninger udviser, at jeg talede ikke u-ret. Hvor Pokker kommer du at løbe saadan gall i Herrens Klæder?

Henrich. Arv! du est jo en fattig Karl, som ved dit Arbeyde ikke vinder 10 Rdlr. om Aaret?

Arv. Jeg fortiener 10 Dievle, ikke 10 Rdlr.

Henrich. Inden Aften skal du fortiene 50 Rdlr., dersom du vil holde gode Miner og staae mig bi i mit Forsæt.

Arv. Hvor Pokker vil du skaffe mig 50 Rdlr., uden du vil stiæle dem?

Henrich. Arv! naar du hører Historien, skal du let kunne begribe det. Du veedst, at Leander har skikket mig til Byen for 14 Dage siden, at sette hans Gaard udi Stand og tage an nye Tienere og Kudsk paa hans Vegne, at alting kand være rede at tage imod hans tilkommende Brud.

Arv. Jeg veed det nok. Men hvad mon det er for en Jomfrue, han faaer?

Henrich. Jeg er ligesaa klog derudi som du. Der er ingen, som veed det uden den anden Tiener Christopher, som reysede med ham, da han sluttede dette Partie. Jeg veed ellers intet deraf; thi saa snart han kom hiem, sagde han: Henrich! jeg skal holde Bryllup inden 14 Dage udi Byen. Du maa strax reyse derhen og sette alting i Lave, lade Vognen oppudse, tage et Par Tienere an, thi Christoffer giorde mig et Puds paa Veyen, hvorudover jeg lod ham løbe. Jeg giorde mig saa næseviis og spurdte ham, hvo hans Kiæreste

var; men han smilede deraf, og sagde: Det er et Fruentimmer, du faaer hende nok at see; reys kun strax til Byen, og forret hvad jeg har befalet dig. Jeg har derpaa antaget et Par Tienere og en Kudsk og giort saadanne Anstalter, som han vil være fornøyet med. Men da jeg blev mægtig over min Herres Huus og Eqvipage, fik jeg Lyst til at føre mig op som en stor Herre.

Arv. Hvilket forbandet Indfald!

Henrich. Det maa du vel sige, Arv! Jeg roulerede i Carosse hver Dag med to Tienere bag paa i Herrens beste Klæer, og havde min Troe ikke andet Øyemerke dermed end at styre den Lyst, som mig var paakommen, og at merke, hvorledes det var at være fornemme.

Arv. Men vilde Kudsken og Tienerne altiid beqvemme sig til saadan Opvartning?

Henrich. Kudsken og Tienerne veed ikke andet, end jeg er Herren selv.

Arv. Ha ha ha! gid du faae en U-lykke. Det er artigt nok.

Henrich. Nu skal du høre videre, Arv! Her udi dette Huus logerer en fremmed Frøyken fra Landet, som heder Leonore, og er meget riig, thi hun fører sig op som en Princesse. Den samme Frøyken har seet mig nogle Gange udi min Stads, og er bleven stærk forliebt udi mig, har sat en gammel Kone ud paa mig at udforske mit Hierte-Lav, og jeg har i Sinde at holde Bryllup med hende denne Aften. Kandst du nu begribe, Arv! hvordan jeg kand komme i Stand at forære dig 50 Rdlr., ja 50 Rdlr. til?

Arv. Est du bandsat, Henrich? Du kandst blive hengt derover, naar det kommer for Lyset, hvo du est, og at du saaledes har bedraget en fornemme Jomfrue.

---

7. at føre mig op som en stor Herre] klæde, pynte, udstyre mig. — 18-19. Det er artigt nok] lystigt, morsomt.

Henrich. Du maa høre Omstændighederne, Arv! Jeg bedrager hende ikke, hun bedrager sig selv; thi jeg har ingen Roe kundet have for hende. Jeg har ikke givet mig ud for at have Midler eller at være af Stand; jeg har alleene sagt, at jeg boer i det Huus, som er lige over for hendes. Hun løber efter mig, og jeg ikke efter hende. Det er een, som vil med Diævels Magt giftes; thi hun er løs paa Traaen som en U-lykke, saa jeg blir vist nok Hanrey. Men det vil ikke sige; jeg faaer saa megen Velstand med hende, at jeg kand bære mine Horn med Respect og lade dem forgylde til.

Arv. Men at føre sig saadan op, som du giør, det er jo at give sig ud for en stor Herre, for at bedrage en Jomfrue.

Henrich. Arv! du kiender ikke denne Byes Folk ret. Gid jeg havde en Daler for hver en Slyngel, hver en Staader, der her gaaer i Fløyels Kiole, da var jeg en riig Mand. At jeg fører mig saadan op, har jeg ingen uden min Herre at giøre Regnskab for. Hvorfor Pokker spør hun sig ikke for, hvem jeg er? Hvorfor lar hun mig ikke være i Roe? Jeg kand giøre min Eed paa at jeg aldrig har givet hende ringeste Anledning; men den gamle Kielling siger, at hun er færdig at revne af Kierlighed, saa jeg kand merke, at det er alleene min Person, hun er forliebt udi, og at jeg virkelig uden Fare giør en stor Lykke.

Arv. Paa den Maade merker jeg, at det kand gaae an. Ha ha ha, hvilken forbandet Historie!

Henrich. Der har du min Haand, Arv! at du skal faae 50 Rdlr. i Aften.

Arv. Et halvhundrede Rdlr. er værdt at giøre nogen Tieneste for. Hvad vil du da at jeg skal giøre?

Henrich. Jeg forlanger ikke andet, end at du skal holde gode Miner. Du kand ellers agere min Skytte.

Arv. Ja det vil jeg gierne giøre.

Henrich. Men hvad er ellers dit Ærende nu i Byen i Dag?

Arv. Jeg skulde herud for at lade dig vide, at alting maa være i Bereedskab, thi Herren vil være her i Dag.

Henrich. Hillemænt, hvad siger du? Kommer han til Byen i Dag, da maa jeg min Troe skynde mig. Hør, Arv! om en halv Time skal jeg efter Aftale besøge min forlibte Jomfrue; da maa du komme ind og spørge efter din Herre Leander og levere mig et Brev.

Arv. Men naar vor Herre faaer saadant Tøyerie at vide?

Henrich. Han vil lee deraf. Mener du, at min Herre misunder mig min Lykke? Dersom jeg ikke var forvissed om hans Godhed mod mig, dristede jeg mig aldrig til at giøre saadant. Kom, lad os gaae lidt hiem først.

Scen. 3.

Pernille. Magdelone.

Pernille. Jeg seer jo ingen, Magdelone!

Magdelone. Saa maa han være gaaet bort; thi jeg saae ham min Troe dette Øyeblik staae her udenfor, hvorudover jeg løb ind at vare dig ad, Pernille!

Pernille. Ach kiære Magdelone! spring efter ham, maaskee han har været her, og kunde ikke komme ind.

Magdelone. Ney det duer ikke, Pernille! Alting med Maade. Jo bedre Miner du kandst holde, jo vissere est du paa hans Person. Han kommer vist nok til den Tiid, han lovede mig, nemlig 2 Timer for Middag. Klokken er endnu ikke stort over 9.

Pernille. Men, Magdelone! fortæll mig ret med Omstændighed, hvordan Ærendet blev forrettet.

Magdelone. Jeg har forrettet min Commission meget vel. Du est lykkelig, Pernille! som af en ringe Tieneste-

Pige kommer i saadan Velstand. Han er vel noget naragtig, men seer ud til at have store Midler.

Pernille. Jo naragtigere jo bedre, og det for tvende Aarsager Skyld; thi først, naar min slette Stand og Vilkor blir kundbar, vil Folk, i Steden for at laste mig for denne Intrigue, at jeg saaledes har besnæret en ung Herre, ikkun lee deraf og sige: Det var got nok til den Nar, han var ikke bedre værdt, han havde dog ikke faaet nogen Jomfrue af hans Stand og Vilkor. For det andet kand hans Naragtighed i een og anden Tilfælde komme mig til Nytte, naar vi blive gifte. Vi Fruentimmer, naar vi leder efter kloge Mænd, forstaaer ikke ret vor Interesse. Naar jeg har en riig Nar til Mand, forestaaer jeg virkelig Bestillingen, og han fører kun Titulen. Det er os om Herredømmet at giøre, hvilket vi ikke kand faae fra de kloge Mænd uden med megen Møye og lang Tiids Intrigue. Men hos saadane Karle lover vi Underdanighed ved Ægteskabs=Contracten første Dag, giør nogle Antegninger i Contracten den anden Dag, slaaer en Stræg over den gandske, 3die Dag, har Haand udi Regeringen med, den 4de, og sidder ved Roret alleene, inden Ugen er til Ende.

Magdelone. Jeg kand fatte det altsammen.

Pernille. Havde han ikke været saa naragtig, som han er, saa havde en fattig Tieneste=Pige som jeg ikke understaaet mig at vove saadant. Men da jeg fornam, Karlen harcelerede saa stærk, fik jeg det Indfald at stille mig an som en stor Frue og betiene mig af min Jomfrues Meubler, Klæer og Eqvipage.

Magdelone. Naar mener du din Jomfrue kommer til Byen?

Pernille. Hun kommer enten i Dag eller Morgen; thi jeg har Ordre at holde alting i Bereedskab til i Dag. Kommer hun, førend jeg blir gift med min Galan, saa vil jeg bekiende reent ud for hende, at jeg staaer paa Trinnet at giøre en stor Lykke, og derfore har brugt hendes Klæer. Jeg

er vist paa at langt fra hun straffer mig derfor, [hun] heller holder Miner, og befodrer mig i mit Forsæt. Men fortæll mig ret, Magdelone! hvordan du forrettede din Commission.

Magdelone. Jeg tog de to Stykker Brocade med, gik derhen og spurdte, om Herren vilde have noget, som var af en galant Patron og dog for meget got Kiøb. Da han tingede med mig om Kiøbet, sagde jeg: Ach velbaarne Herre! dersom han vidste det, som jeg veed, tingede han ikke saa nøye med mig. Der er en fornemme Jomfrue i den Gaard her lige over = = A propos, faldt han mig ind i Ordet, den Jomfrue giør mig altiid saadanne venlige Miner, naar jeg tar forbi hendes Vinduer. Kiender I hende, Moerlille? Ja, svarede jeg; jeg har min daglig Gang der i Huset, hun er nyelig kommen fra Landet, og venter sin Far her med det første. Hør, sagde han, Bestemoer! bekiend mig Sanden, har ikke den Jomfrue nogen Godhed for mig? Hun har kysset paa Fingeren og kast 2 a 3 Gange til mig. Da jeg hørte dette, begyndte jeg at forklare ham den hele Sag, og stevnede ham hid til Klokken 10.

Pernille. Det er skiønt. Vi maa endelig mage det saa, at han blir fast i Dag; thi det kand hende sig, at nogen kand komme fra Landet, som kiender mig, og kand aabenbare hvo jeg er.

Magdelone. Men, Pernille! hvem er det, din Jomfrue skal have?

Pernille. Jeg veed min Troe ikke. Da vi sidst var sammen her i Byen, blev jeg syg, og maatte lade hende reyse hiem alleene; men da jeg var bleven frisk igien, og just stod færdig at ville reyse hiem, fik jeg Tidender om at Jomfruen var forlovet, og Ordre at lave alting til Rette, til de komme. Men kommer der ikke en Skytte? Det er nok Junkerens.

5-6. af en galant Patron] af et elegant, smagfuldt Mønster.

Scen. 4.

Arv som Skytte. **Pernille. Magdelone.**

Arv. Serviteur, velbaarne Mammeselle! Jeg veed ikke, om de kiender mig?

Pernille. Ney jeg giør ikke.

Arv. Mit Navn er Hasenskræk. Jeg er uværdig Skytte hos den unge Herre, som boer her lige over. Han lod ydmygst formelde sin Reputation, og lod fornemme, at om det faldt hendes Velbaarenhed beleyligt, vilde han giøre hende den Ære at opvarte Mammesellen.

Pernille. Han skal være mig hiertelig velkommen. Men vær saa god at underrette mig noget om jer Herre, hvilken Mand det er.

Arv. Det er en kostelig Herre. Han er capabel at skyde paa en Toskilling. Men han har og et Par Rifler, som siger 6; slige Rifler er ikke til udi hele Landet.

Pernille. Er han saadan Elsker af Jagt?

Arv. Ja det faaer vore Hiorter og Harer at vide; han kiører i Ring med dem hver Dag, saa de maa faae en U-lykke. Men jeg veed ikke, om velbaarne Madame har hørt, at hans beste Støver Fæyrfax er død?

Pernille. Ney jeg har min Troe ikke.

Arv. Jo mænd, han er død og begraven, og min Herre sørgede for ham, som det kunde have været hans egen Broer. Det var ogsaa et tutafect Beest, om man maa saaledes kalde en stor Herres Hund. Jeg veed Fanden ikke, hvordan han bar sig ad, han beed Haren saa behendig ihiel, at man aldrig kunde see Tegn til Bidt. Som for Exempel, J er en Hare, Bestemoer! Net saaledes tog han den i Halsen. Knæk, saa var den klar.

Magdelone. Au au, J kniber noget stærkt, Skytte!

15-16. et Par Rifler, som siger 6] som ikke kan være bedre (Udtrykket laant af Tærningspil).

Pernille. Er jer Herre ung Karl, eller han har været gift tilforn?

Arv. Ney ikke saa at regne paa. Hans Far har villet haft ham gift paa een og anden Sted; men han vil ikke have uden een, der staaer ham selv an. Jeg vil tiene Jeres Velbaarenhed: han giør min Siæl Ret. Hvorfor skulde saadan riig Junker gifte sig uden med den, som hans Sind falder til? Ney Karlen vil min Troe raade sig selv i de Maader. Der er endelig noget i Giærde nu, hvad Pokker det ogsaa er; men han lar sig ikke let twinge, thi her imellem os at sige, velbaarne Frøyken, saa er han gandske strammereret udi hendes Person.

Pernille. Jeg kand heller ikke nægte, at hans Person staaer mig an frem for alle, jeg endnu har seet. Jeg tør ikke sige, hvor mangen u-roelig Nat jeg har haft for hans Skyld.

Arv. Jeg vil være Mand for, at hun ikke blir bedragen med ham. Han har et Par Legger, som ikke er for lange Hvile; hvis der var bedre Legger udi det hele Herred, lod han sauge sine Been rigtig af. Jeg tør slaae [til] Veds med hende, go Frøyken! at det første, hun faaer, det blir Tvillinger. Men jeg maa løbe og sige Svar.

Scen. 5.

Magdelone. Pernille.

Pernille. Ha ha ha! Det var ikke uden med stor Møye, at jeg kunde bare mig for Latter. Jo naragtigere han er, jo bedre er det mig, og jo lettere kand jeg faae ham i Kløerne.

Magdelone. Man kunde høre paa Skytten, hvordan Herren er.

5-6. Jeg vil tiene Jeres Velbaarenhed] Jeg skal sige Dem, De maa vide. — 18-19. som ikke er for lange Hvile] egentlig: som kan forslaae, som har Noget at betyde (see Anm. til „Peder Paars", 1863, S. 243).

Pernille. Han er god nok, Magdelone! Jeg er fornøyet med ham. Var han artig og poleret, saa blev han ikke mig til Deel. Mener du, nogen af hans Stand tar saadan Harcellist?

Magdelone. See der kommer han uden Tvil.

Scen. 6.

Henrich i Portechaise. **Pernille. Magdelone.**

Henrich. Hal = = = = = = = = = t! blir staaende her, I Carnallier! Hør, Christoffer! bliv du hiemme, og kommer der Bud efter mig fra Hove, maa du sige, at jeg kand ikke komme i Dag, jeg er angrassered anden Steds. Ach mon cher! forlad mig, det er Porteurenes Skyld, at jeg ikke holdt et Stykke længer fra. Man har hundrede Fortreder med disse Leye=Folk; thi de ere dumme som Bester. Hvis det ikke var af Respect for Jomfruen, skulde jeg strax lade jer henge.

Pernille. Ach min Herre! pardoneer dem for min Skyld.

Henrich. For hendes Skyld giør jeg mardi alting, velbaarne Frøyken! Apropos, mon cher! jeg kommer her at actionere hende for et lille Tyverie, hun har begaaet.

Pernille. Hvad? jeg begaaet Tyverie?

Henrich. Ja hun har staalet mit Hierte.

Pernille. Ach min Herre! jeg har samme Procesſ at føre med ham. Jeg veed nok, at det strider mod vor Kiøns Modestighed at lade sig merke med saadant; men jeg bekiender reent ud, at = = Ach jeg kand ikke tale meer, mit Hierte staaer i min Hals.

Henrich. Jeg er en Canaille, om jeg har kunnet sove i 3 Nætter for hendes Skyld.

Pernille. Ach min Herre! det er ikke gaaet mig et Haar bedre; thi hans Øynes Pile har trænget sig ind i mit Hiertes inderste Kammer.

Henrich. A = = = = pardi det er vel talt. Derfor maa jeg mafoi have en Kis.

Pernille. Jeg takker for den Ære.

Henrich kysser hende.

Henrich. Hør, Frøyken! min Papa vil have mig til at tage en anden adelig riig Jomfrue; men jeg skal før lade mig partere og hakke til Kiødmad, førend jeg skal beqvemme mig dertil og forlade hende, mon chere!

Pernille. Ach er det mueligt? Jeg er min Troe udi samme Fortvilelse; men ingen uden Døden skal skille os to ad.

Henrich. See der er min Haand om ævig Huldskab og Troeskab.

Pernille. Der har han ogsaa min Haand, at jeg aldrig skal lade mig tvinge til nogen anden.

De omfavner hinanden.

Pernille. Vil han ikke træde lidt ind med mig at see mine Mobilier?

Henrich. Jo min Allerkiereste!

Gaaer ud.

Magdelone. Ja nu blir han fast, naar han faaer at see alle de Galanterier, som han bilder sig ind at høre Pernille til, da hun dog ikke eyer saa meget som 4 Skillings Værdie derudi. Ha ha ha, hvilken forbandet Historie vil ikke dette blive, naar vor Junker hører, at han har grebet saa skammelig feyl, og at han i Steden for en riig Frøyken har faaet en gemeen Tieneste-Pige! Men hvor riig han end er og hvor høy af Stand, saa er han hende ikke for god; thi det er den største Nar, der kand gaae paa Jorden, og der er intet andet Adeligt hos ham end hans Riigdom og adelig Fødsel. Kunde dette kun blive klar giort, førend Jomfrue Leonora kommer til Byen; derudi bestaaer den hele Sag. Pernille har lovet mig 400 Rdlr. for min Umage. Men jeg maa ind at see hvad de bestiller. Jeg troer, at de holder Bryllup paa deres egen Haand.

Henrich kommer ind. Ha ha ha hi hi ha ha ha! Henrich! du est ovenpaa. Hun er, gid jeg faae Skam, en Jomfrue paa mange tusinde. Jeg kommer af en Hendelse

til en Velstand, som jeg aldrig har drømt om. Men det er sandt, naar jeg undtar hendes Riigdom, saa er der intet andet hos hende end hos en gemeen Pige, uden at jeg vil kalde det fornemme, at hun er saa coqvete. Men det er en sulten Hund, som jeg er, om Pengene kun at giøre. Hendes Værelser ere udstaffered som en Grævindes, saa at om nogen vilde byde mig en halv Tønde Guld for min Velstand, tog jeg ikke derimod. Nu gik hun ind i sit Cabinet for at tage en anden Klædning paa; thi hun siger, at hun forandrer Klædedragt hver Time paa Dagen, hvilket er vel naragtigt, men dog Tegn til stor Formue. Vi siger alt DU til hinanden som gamle forlovede Folk, og hun kalder mig sit Hierte. Men der kommer hun i en prægtig Adriane.

Pernille. Om Forladelse, min Hierte! at jeg har ladet dig bie saalænge. Hvad synes dig om den Adriane?

Henrich. Den er ret galant, min Høne! Min Søster Frøyken Fikke har een af samme Tøy. Ja det er ma foi af samme Tøy. Jeg vil være en Rakkerhund, om det ikke er. Hvad har du givet for Alen, min Sirupskrukke?

Pernille. Mener du, at jeg veed saadant? Naar min Kammer-Pige kommer hiem, kand vi faae det at vide. Men har du mange Sødskend, min Engel?

Henrich. Ikke uden en Søster. Men hun faaer intet af vort faste Gods, det falder altsammen til mig; hun tar kun nogle Penge og Juveler. Men see der kommer Hasenstræk, min Skytte. Hvad vil du, Hasenstræk?

Arv. Her er et Brev til velbaarne Junker fra Landet.

Henrich. Det er nok fra min Far, min Papa siger jeg. Han skriver mig altiid til paa Fransk eller Italiansk. Forstaaer du Fransk, min Siæl?

Pernille. Ney jeg har aldrig kundet lide det Sprog; thi det blir saa fordømt gemeent.

---

13. i en prægtig Adriane] Adriene eller Adrienne var en opfæstet, fortil aaben Slæbkjole, uden Bælte.

Henrich. Jeg maa læse hvad han skriver. Han læser. Vous plaitil dans la France comment, a Paris a cette heure tres humble non pas. Nu skal I see, at her er noget Nyt. Jeg maa læse videre. Rencollavet Bourdeaux fermez la porte. Diantre! der har vi det. Jeg maa blive gall. Videre: Diable m' emporte pluraliter. Voules vous dormir nominativus genitivus dativus Jean fonte comment vous portes rapportant autrement bestialement spælamdisimo. Ach ach, hvilket forbandet Tøy!

Gaaer og spadserer, tørrende Sveden af sig.

Pernille. Ach hvad er det, mit halve Hierte?

Henrich. Det var jo forbandet. Han vil true mig dertil; staaer det ikke saa i Slutningen? Jo vist: Autrement spælamdisimo bestialement autrement. Men jeg er Karl for min Hat.

Pernille. Ach hvad er det dog, min Snut?

Henrich. Om alt andet slaaer feyl, saa har jeg dog mine to Herregaarde, som er min Møderne-Arv.

Pernille. Men siig mig dog hvad det er, min Balsombysse!

Henrich. Han er min Papa, det er sandt, som jeg er all Respect skyldig; men jeg gir ham Dievelen.

Pernille. Hvad har han skreven, min Engel?

Henrich. Han maa vide pardi, at jeg Diable m' emporte har traad mine Børneskoe.

Pernille. Ach dølg det dog ikke længere for mig.

Henrich. Jeg vil døe paa at det er min Søsters, Frøyken Fikkes Intriguer. Ja jeg vil være et Carnalli-Beest, om det ikke er.

Pernille. Hvad er det for Intriguer?

Henrich. Men est du ma soeur, saa skal jeg vise dig, at jeg er din mon frere, petite Canaille!

Pernille. Siig mig det dog, min søde Siæl! eller jeg døer.

Henrich. Veedst du hvad det er, min Poppe? Min Papa skriver mig til, at han har hørt med Hierte-Sorg, at

jeg løber om og giør Amour til Fruentimmer udi Byen. Pardi mon jeg ikke er af den Alder, at jeg veed hvad jeg giør? I saadane Sager spør jeg ingen uden mit eget Hierte til Raads.

Pernille. Det mener jeg ogsaa.

Henrich. Jeg er alt en Karl, der lader mig rage 3 Gange om Ugen.

Pernille. Men hvad skriver han videre, mit Hierte! efterdi du blir saa vred?

Henrich. Jeg er en Karl, som forstaaer mit Fransøsk og Italiensk som mit Moers-Maal, og skulde ikke vide hvad min Velfærd er? Men I skal faae en lang Næse, mon cher Papa!

Pernille. Hvad er din Papas Forsæt da med dig, min Skat?

Henrich. Han er god nok, min Dykke! for sin egen Person; men han lar sig forføre. Det er ikke at beskrive hvad Fynter der er hos min Søster, Frøyken Fikke.

Pernille. Hvad giør hun da?

Henrich. Jeg veed nok hvad din Næse kløer efter, naadige Frøyken! Men du veedst ikke, hvilke Venner jeg har til Hove, og at Kongen offentlig har sagt om mig over Taffel: Den unge Herre er noget Extraordinaire hos. Hør, min Dukke! min Papa har sluttet Partie mellem mig og en Frøyken paa Landet, og vil, at jeg med det første skal have Bryllup med hende.

Pernille. Ach Magdelone! holdt mig, jeg besvimmer.

Henrich. Giv dig tilfreds, min Høne! det skal aldrig i Evighed skee. Veedst du hvad? for at hindre saadant, vil vi holde Bryllup i Aften.

Pernille. Ja her er intet andet Raad at gribe til.

Henrich. Hasenstræk!

Arv. Velbaarne Junker!

Henrich. Taruntula præteritum perfectum je ne sais

pas generosement dans la France par couvert. Forstaaer du vel?

Arv. Copis in sandung Spæckavet fripon Monsieur ovis fort bien. Gaaer ud.

Henrich. Jeg bad min Skytte holde Budet op med Snak, til jeg kommer hiem. Jeg vil skikke Brev med ham til min Papa og lade ham vide min Mening, men intet melde om vor Forsæt at holde Bryllup i Dag, thi ellers kom han over Hals og Hovet til Byen.

Pernille. Det er sandt. Vi maa tie dermed.

Henrich. Min Engel! jeg skulde give dig nogle Gaver; men Tidens Korthed hindrer mig derudi.

Pernille. Ach ach, lad os holde Bryllup først. Vi kand altiid siden tænke derpaa.

Henrich. Jeg vil alleene give dig noget til Forsikkring om min Kierlighed. Forvar kun denne lille Ring med mit Træk udi. Gaverne udi sig selv skal blive des vigtigere.

Pernille. Saa maa jeg ogsaa give dig noget smaat Pudslerie for Løyer Skyld. Der er mit Portrait i Miniatur.

Henrich. Det ligner dig ikke meget, min Snut!

Pernille. Ney det er min Troe sandt. Men jeg har eet i Arbeyd af en anden Mester.

Henrich. Klokken 4re kommer jeg her til Copulationen.

Pernille. Alting skal være færdig til den Tiid.

Henrich. Adieu saalænge, min Putte!

Pernille. Adieu, Engel!

Henrich blæser i sin Pibe; Porteurene kommer med Portechaisen, hvorudi han setter sig, og kaster et Kys til hende til Afskeed. Hun giør ligeledes til ham. Han tar en Speyl af Lommen, og accommoderer sin Peruqve i Portechaisen.

Scen. 7.

Pernille. Magdelone.

Pernille. Hvad synes dig nu, Magdelone? Har jeg ikke Spillet vundet?

16-17. denne lille Ring med mit Træk udi] Navnetræk.

Magdelone. Jo maatte der kun ingen Hinder komme inden Klokken 4. Men hvad var det for et Billede, du gav ham?

Pernille. Det var Jomfrue Leonores Portrait.

Magdelone. Est du gall, Pernille? Hvordan tør du vove saadant?

Pernille. Naar Jomfruen hører, at jeg har giort min Lykke derved, blir hun ikke vreed, men vil lee og have sin Lyst deraf. Kom, Magdelone! lad os gaae ind og giøre Anstalter til hans Komme. Du skal faae hvad jeg har lovet dig.

De gaaer ind.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leander.

Har jeg mine Dage hørt Magen til saadant? Her spilles jo samme Historie med mig som med Amphitrion. Mine Huusfolk tar mig for een, der løber med Liimstangen. Jeg befaler; de svare, at jeg har intet at befale. Jeg spør om min Tiener; de sige, han gik ud med Herren for en halv Time siden. Jeg siger dem, at jeg er Herre i Huset; de svare: Ikke i dette, men maaskee i et andet. Jeg giør mig vreed; de viser mig Døren, og truer mig med deres Herre. Om jeg stod paa mit Hoved, saa kand jeg ikke begribe det Ringeste deraf. Men der seer jeg Arv. Hør, Arv!

Scen. 2.

Arv i fine Gaardskarls-Klæder. **Leander.**

Arv. Hvem kalder paa mig? Ey, Herre! velkommen fra Landet.

Leander. Det er mig kiert, at du kiender mig.

Arv. Hvorfor skulde jeg ikke kiende Herren?

4-5. Her spilles jo samme Historie med mig som med Amphitrion] En Oversættelse af Molières „Amphitrion" hørte til det daværende kjøbenhavnske Theaterrepertoire.

Leander. Jeg tænkte virkelig, at jeg var bleven forvandlet, eller i det ringeste at jeg havde taget et andet Huus for mit eget. Hør, Arv! boer jeg ikke i dette Huus?

Arv. Jeg veed min Troe ikke rettere. Men hvorfor spør Herren om saadant?

Leander. Da jeg kom ind i Huset, vilde ingen tage mig for fulde; men disse nye Folk, som Henrich har antaget, sagde, at deres Herre nyelig var gaaet ud. Hvad Pokker er det for Koglerie? Hvor er Henrich?

Arv. Jeg har min Troe ikke seet ham meer end eengang, det første jeg kom i Byen; da visede han mig ud i Herrens Forretninger. Han maa nok være inde.

Leander. Kunde jeg kun faae fat paa den Knægt og høre, hvordan Sammenhengen er. Det er jo noget splitter galt Tøy. Hvor pleyer han have sin Gang, naar han er i Byen?

Arv. Han pleyer at gaae til Christoffers paa Hiørnet. Jeg er bange, at han sidder der udi en Lanter til Ørene.

Leander. Da skal han faae en U-lykke. Er her nu ikke andet at bestille? Spring hen og see, om du finder ham der.

Arv gaaer.

Leander. Her er vist min Svigerfars Huus; jeg vil der lidt ind at fornemme, om de er kommen til Byen. Men jeg seer, der kommer en Cavallier derfra. Hvad mon han har der at bestille?

Scen. 3.

Henrich. Leander.

Henrich kastende Kys til Pernille indenfor. Adieu saalænge, mon cher! Lad ikke Tiden falde dig for lang. Adieu, lille Leonora! Lad alting være færdig til Klokken 4re, min Skat!

Leander. Ney dette er splitter galt; det er tusind Gange værre end det Forrige.

---

18. sidder der udi en Lanter] et vist Kortspil.

Henrich. Ha ha ha! hun er saa forliebt som en Rotte.

Leander. Hør, min Herre! hvad har han i dette Huus at bestille? Har han nogen Skat eller Engel derinde? Men mig synes, at jeg kiender dette Ansigt.

Henrich. Ach Herre! jeg beder ydmygst om Forladelse.

Leander. Ney [hvad] nu? Det blir alt bedre og bedre. Henrich! hvor Fanden est du kommen i den Eqvipage?

Henrich. Ach Herre! misund mig ikke min Velstand. Jeg giør min Lykke i dette Huus.

Leander. Med hvem?

Henrich. Med en Jomfrue fra Landet, som heder Leonore.

Leander. Som boer i dette Huus?

Henrich. Ja det er hendes Fars Huus.

Leander. Vil du vanartige Skielm fixere mig?

Trækker sin Kaarde. Henrich falder paa Knæ.

Leander. Vil du sige mig hvad dette er for Koglerie?

Henrich. Ach Herre! misund mig ikke min Lykke; jeg er dog en gammel troe Tiener.

Leander. Jeg kløver dit Hoved, hvis du ikke strax siger mig, hvorfor du harført dig saadan op, og hvad du har at bestille i dette Huus.

Henrich. Jeg skal bekiende alting fra Begyndelsen til Enden: Da Herren skikkede mig til Byen at giøre alting rede for at modtage hans tilkommende Kiæreste, og jeg fik alle Herrens Klæder og Sager under Hænder tillige med Ordre at antage nogle nye Folk, kom der en særdeles Lyst paa mig (ingen Barselqvinde kand falde paa saadant), nemlig at forsøge alleene, hvordan det var at være en fornemme Herre. Medens jeg agerede saadan Person, fornam jeg, at omsider en fornemme Frøyken blev forliebt og satte efter mig.

Leander. Hvad er det for en Frøyken?

Henrich. En Frøyken, som boer i dette Huus, og heder Leonora.

Leander. Hør, hvis du blir ved at harcellere, est du Dødsens.

Henrich. Jeg skal min Troe ikke sige et usandt Ord. Denne Forlibelse drev mig til at fremture i min Eqvipage; thi jeg tænkte ved mig selv, om Herren faaer at vide, at jeg har brugt hans Klæer, tar han det dog ikke unaadigt op, naar han fornemmer, at hans gamle troe Tiener giør sin Lykke derved.

Leander. Videre, videre!

Henrich. Jeg blev omsider anmodet af hende om Kierlighed ved en gammel Kielling. Jeg har besøgt hende to Gange i Dag, og vi har berammet vort Bryllup Klokken 4re.

Leander. Hvad heder Jomfruen, siger du?

Henrich. Hun heder Leonora.

Leander. Og boer i dette Huus?

Henrich. Ja det er hendes Fars Huus. De boer ellers paa Landet; men dette Huus er de udi, naar de opholde sig i Byen.

Leander. Jeg har nok. Du est en Misdæder. Du skal døe.

Henrich. A = = = = spar mig, Herre! Jeg har dog intet andet Ondt giort end det, at jeg af Galskab har taget Herrens Klæer paa. Hendes egne Folk skal vidne med mig, at jeg ingen Roe har kundet havt for hende.

Leander. Det er ikke dine Gierninger, du skal døe for, men dine løgnagtige Ord, i det du vil sette et fornemme Fruentimmer saadan Klik paa.

Henrich. Hvis det ikke er sandt alt hvad jeg har sagt, vil jeg selv for mine egne Penge kiøbe Strikken, hvormed Herren maa henge mig. Der kommer Arv, han skal stadfæste alting med mig.

Scen. 4.

Arv. Henrich. Leander.

Arv. Ney Herre! han er ingensteds at finde.

Leander. Hid, din Hund! og bekiend Sanden, eller jeg opoffrer dig med.

Arv paa Knæ. A = = = = = = = =

Leander. Er det sandt, at den Jomfrue i dette Huus er forliebt i Henrich, og vil holde Bryllup med ham i Dag?

Arv. Ja mare er det sandt, Herre! men hvad kand jeg dertil? Jeg har hørt hende sige, at hun ikke har kunnet sove roelig af Elskov for ham. Jeg har seet hende kysse ham. Hvad de ellers meer har giort, det maa de og deres Dievel vide.

Henrich. Kand nu Herren høre, at jeg ikke lyver? Jeg har endnu det Portrait i min Lomme, som hun forærede mig.

Leander. Lad see. Ach Himmel, er det muligt? Staaer op igien begge; jer skal intet Ont vederfares. Hvad skal jeg tænke? Hvad skal jeg sige? Hvad skal jeg giøre herved? Er nogen Sorg i Verden saa stor, som kand lignes ved min? Er nogen U-lykke meer uformodentlig paakommet et Menneske? Har noget Fruentimmer været meer habile i at forstille sig end denne Leonora? Naar jeg eftertænker hendes Stand og høye Afkom, hendes udvortes Ærbarhed, Dyder og Kydskhed, synes denne Historie utroelig; naar jeg derimod hører disse Vidnesbyrd, seer hendes Portrait, maa jeg troe det. Mit Hierte er saa omspændt af Sorg og Forbittrelse, min Hierne saa forvirret, at jeg veed ikke hvad Resolution jeg skal tage. Jeg vil bryde ind udi Huset og opoffre den Forræderske. Ingen skal kunne legge mig det til Last; men alle skal kalde det en retfærdig Hevn og bekiende, at om der var noget større end Doden, havde hun fortient det. Men mon jeg skulde kunne understaae mig at myrde den, som jeg nyelig elskede som min egen Siæl? Mon det er Straf nok for hende, at hun døer for min Haand? Ney hun skal leve, det er hende større Straf, og jeg vil omkomme mig selv, at hun maa leve med des større Skiendsel og Foragt. Gaaer og spadserer. Dog hvad

---

18-19. hendes Stand og høye Afkom] Herkomst.

skytter saadant nedrigt Gemyt om Foragt? Een, der ikke har skiæmmet sig ved at bryde sit Løfte og forliebet sig udi saadan Karl, vil kun lee deraf og glæde sig over min Død, paa det hun uden Hinder kand naae sit Maal og fornøye sit løsagtige Sind. Ney jeg vil tractere det med Foragt og befodre Henrichs Kierlighed, thi hun er ham ikke for god. Hør, Henrich! veedst du hvem din Kiereste er? Det er just den selv samme, som jeg skulde holde Bryllup med.

Henrich. Ach Herre! jeg beder om Naade. Jeg har min Troe endnu ikke rørt hende. Jeg staaer fra mine Prætensioner.

Leander. Bliv du kun ved at elske hende som tilforn.

Henrich. Ach ney Herre! det var jo canaliøsk af mig, om jeg vilde giøre saadan brav Herre til Hanrey.

Leander. Du giør mig ikke til Hanrey, naar du faaer hende selv.

Henrich. Ach ney Herre! jeg er alt for ringe at gaae ham udi Forkiøb. Jeg vil strax gaae hen og aabenbare hende hvo jeg er, og sige, at Herren er bleven vreed, saa falder hun nok til Føye, og Herren kand endnu holde Bryllup med hende i Aften.

Leander. Dersom jeg havde ikke meer Ambition end du, Henrich! saa gik det saaledes. Ney holdt du kun gode Miner, hun skal blive din Brud i Dag. Jeg skal befodre din Kierlighed; thi jeg kand ikke hevnes paa anden Maade.

Henrich. Ney jeg vil heller døe end stikke Herren ud.

Leander. Hør, Henrich! vil ikke du, saa skal jeg pudse Arv op og bane ham Vey til denne Lykke.

Arv. Jeg takker Junkeren. Vil ikke han, saa vil jeg.

Henrich. Ney Tak, Slyngel! det er for fædt Stykke for dig. Vil ikke Herren have hende, saa blir jeg nok ved Huset.

Leander. I kand skiftes ad begge to, du kandst lade

1. hvad skytter saadant nedrigt Gemyt om Foragt] hvad ændser et saadant nedrigt Sind Foragt.

Arv ligge hos hende iblant; thi som jeg merker, saa tar hun alting til Takke.

Henrich. Ney Herre! jeg er forbandet jaloux; men vil Herren selv giøre mig den Ære iblant, saa = = =

Leander. Ney Henrich! jeg skal ingen Indpas giøre dig. Bliv nu kun ved, og lad dig for alting ikke merke, at du har talt med mig. Jeg vilde give hundrede Rdlr. til at du havde alt haft Bryllup med hende.

Henrich. Men kand jeg da være vis paa at Herren ikke skiemter med mig?

Leander. Kandst du ikke begribe, Henrich! at ingen Gierning er hæsligere end den, hun har bedrevet mod mig, og at jeg derfor paa ingen Maade bedre kand blive hevnet end at see hende gift med min Tiener?

Henrich. Men, Herre! naar dette kommer for Lyset, at jeg er kun en fattige Tiener, kand jeg blive straffet derfor.

Leander. Ingenlunde. Jeg skal tage mig din Sag an. Alle Folk, som hører hendes Utroeskab og Løsagtighed, vil glæde sig over hendes Skam.

Arv. Jeg troer mare, at hun har ogsaa lidt Godhed for mig. Du fortryder vel ikke paa, Henrich! at jeg besøger dig, naar du blir gift?

Henrich. Du skal faae en U=lykke, dersom du kommer inden min Dørtærskel.

Leander. Det maa I forliges om, som I ere Venner. Kommer, lar os gaae ind.

De gaaer ind. Henrich rykker Arv i Haaret, og truer ham paa Veyen.

Scen. 5.

Leonora. Pernille.

Pernille. Ach velbaarne Frøyken! naar hun faaer Aarsagen at vide, saa haaber jeg, at hun lar sin Vrede falde.

Leonora. Det er slet ikke formedelst Klæderne, jeg er fortrøden, men at du vil gaae og spille Giæk udi Huset nu, her er saa meget at bestille.

Pernille. Jeg giør det min Troe ikke af Galskab.

Leonora. Den Feber, som du fik sidst, jeg forlod dig her i Byen, maa ikke have udraset. Det er best, du gaaer hen og legger dig. Men hvad driver dig til at bruge saadane Optøyer?

Pernille. Jeg giør en stor Lykke derved. Her er en riig ung Herre, men ligesaa naragtig som riig; den samme bilder sig ind, at jeg er en fornemme Jomfrue, og giør Amour til mig.

Leonora. Jeg vil intet Coqveterie have i mit Huus. Er det af Penge-Trang eller Løsagtighed, at du giør saadant? Fy skamme dig! Jeg har altiid havt bedre Tanker om din Ærlighed. Saadan Karl giver dig en Snees Ducater, og lar dig siden løbe.

Pernille. Ach ney Frøyken! det er ikke paa den Maade. Han har lovet mig Ægteskab, og vi blier vied sammen Klokken 4re, dersom hun ikke vil hindre mig i min Lykke.

Leonora. Jeg vil ikke hindre dig i din Lykke, Pernille! Men hvad mener du der vil paafølge, naar han siden faaer at vide, at du est en Tieneste-Pige?

Pernille. Det er en Karl, som løber med Liimstangen. Han er forliebt i min Person, og har lovet mig Ægteskab uden at forespørge sig om min Stand og Vilkor, saa jeg bedrager ikke ham, men han bedrager sig selv.

Leonora. Vil du vove det, saa maa du gierne for mig. Men jeg er bange, at min Far kommer i Byen for hastig.

Pernille. Hvor snart mon han komme?

Leonora. Da jeg reyste fra vor Lystgaard, sagde han at ville komme strax efter. Han er her vist nok inden Aften; thi mit Bryllup er berammet i Dag. Men hvad er det for en ung Herre, som har forliebet sig udi dig?

Pernille. Han boer i dette Huus lige herover.

Leonora. I hvilket Huus?

12-13. havt bedre Tanker om din Ærlighed] Sædelighed, Kydskhed.

Pernille. Her i dette Huus.

Leonora. Est du gall, Pige? Du har maaskee seet ham engang gaae derind; men han kand ikke boe der, thi dette Huus hører Leander til efter den Underretning, jeg har faaet.

Pernille. Ja det er saa, Frøyken! han heder Leander. Hans Venner har lovet ham bort til een, som ikke staaer ham an, og det er just derfor, han haster saa meget med vor Bryllup.

Leonora. Det er, som jeg siger, Pige! Feberen har ikke raset ud hos dig.

Pernille. Det er min Troe, som jeg siger. Den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, skal vidne med mig, at den Leander, som boer i dette Huus, har lovet mig Ægteskab. Magdelone, Magdelone! kom ud lidt.

Scen. 6.

Pernille. Magdelone. Leonora.

Pernille. Magdelone! er det ikke sandt, at jeg er forlovet med den unge Herre Leander, som boer her lige over?

Magdelone. Jo det er sandt. Men, hierte Frøyken! hindre hende ikke i hendes Lykke; hun har dog tient længe og troeligen. Hun kommer til Riigdom derved, og blir en stor Frue, og jeg forsikrer, at hun blir taknemmelig.

Leonora. Hvad? har I overlagt med hinanden at narre mig?

Magdelone. Det være langt fra, smukke Frøyken! Det er min Troe i alle Maader, som jeg siger.

Pernille. Frøykenen maa gierne straffe mig, dersom hun befinder ringeste Usandfærdighed i mine Ord.

Leonora. Han heder Leander, siger du?

Pernille. Ja.

Leonora. Han boer i dette Huus lige overfor?

Pernille. Ja men han er ellers boende paa Landet.

Leonora. Men hvad er det for en Ring, som du bærer paa Fingeren?

Pernille. Den Ring fik jeg af ham i Dag.

Leonora. Ach hold mig, jeg daaner.

Magdelone. Tænkte jeg ikke vel, Pernille! at det vilde saa gaae? Men hvorfor legger Frøykenen dette saa meget paa Hierte? Det er jo naturligt, at et Menneske søger at giøre sin Lykke.

Leonora til den anden Side. Ja det er hans Ring. Hvor utroelig Historien er, saa er det dog, som de siger. Ach om jeg var den største Misdæder, kunde Himmelen ikke straffe mig høyere. Hvo kand fæste sin Liid paa nogens Løfte meer? Hvo kand dømme af eens udvortes Væsen og Gebærder hvad der boer i Hiertet? Jeg har vægret mig længe for at begive mig i Ægtestand. Jeg har afslaaet adskillige anseelige Partier. Ingen har staaet mig an uden denne Leander, som jeg nu befinder at overgaae alt hvad som kand opregnes udi Liderlighed. Hvad skal jeg giøre? Hvordan skal jeg hevne mig? Forræderiet er saa stort, at jeg ikke kand hitte paa nogen tilstrækkelig Hevn. Ach u-lyksalige Leonora! i en u-lyksalig Tiid for dig kom den Person i din Faders Huus, i en u-lyksalig Tiid kom du til Byen at høre saadant. Dog hvad siger jeg? Hvad klager jeg? Hvi kalder jeg det en u-lyksalig Tiid? Det maa heller kaldes den lyksaligste Dag for mig min hele Livs-Tiid, paa hvilken saadan Forræderie er bleven aabenbaret, og jeg derved undgaaer at falde i det liderligste Menneskes Hænder. Hør, Pernille! den Person, som elsker dig, er just den samme, som var forlovet med mig.

Pernille. Ach velbaarne Frøyken! hun overiler sig ikke. Hun kand tage feyl. Hvoraf kand hun vide det?

Leonora. Jo Pernille! her er meer end eet Beviis. Han har selv sagt mig, at han nyelig har kiøbt dette Huus her lige over, hvor vi skulde holde til, naar vi vare udi Byen. Han er ellers boende paa Landet, han heder Leander, og her kiender jeg til Overflod hans Ring.

Pernille. Ach jeg døer af Angst og Forskrækkelse.

---

27. hun overiler sig ikke] overiil Dem ikke.

Leonora. Og jeg af Hevngierighed og Forbittrelse.

Pernille. Ach Frøyken! tag mit Liv fra mig.

Leonora. All min Velfærd bestaaer i dit Livs Conservation; thi jeg kand ikke hevnes paa anden Maade, uden han til Straf faaer min Tieneste-Pige.

Pernille. Men hvor kom Frøykenen til at blive forlovet med ham?

Leonora. Han kom for 6 Uger siden at slutte et Kiøb med min Fader. Der blev han forliebt i mig, og begiærede mig til Ægte. Jeg har ingen Stadighed til at fortælle dig Resten; thi mit hele Legeme brænder af Begiærlighed til Hevn. Jeg reyser strax til vor Lystgaard igien.

Pernille. Og jeg reyser med. Gid jeg aldrig var kommet til Byen, at jeg saadant skulde berøve min Jomfrue.

Leonora. Hør, Pernille! Hvis du har nogen Estime og Kierlighed for mig, saa bliv ved at fuldføre Comoedien, og lad dig ikke merke, at jeg har været her og talt med dig. Hvis du ikke spiller din Rulle, som du har begyndt, faaer du mig aldrig meer at see; thi jeg døer, hvis jeg ikke blir hevned, og jeg kand ikke blive hevned paa anden Maade.

Pernille. Ach ach, Frøyken! er det mueligt, at = =

Magdelone. Giør, du Taadse! som Frøykenen forlanger, saa blir hun hevnet, du blir en stor Frue, og jeg faaer de Penge, som mig er lovet.

Leonora. Jeg siger dig endnu engang, Pernille! at all min Velfærdt bestaaer derudi, at du spiller din Rulle vel; du bliver i visse Maade lykkelig derved, efterdi han har store Midler.

Pernille. Ja det er sandt. Han kand sagte være god nok til mig. Efterdi Jomfruen vil saa have det, saa skal jeg min Troe spille Comoedien det beste, jeg har lært.

Leonora. Gak du kun ind, og efterlev troelig hvad jeg

---

14. at jeg saadant skulde berøve min Jomfrue] at jeg saaledes skulde røve fra min Jomfru, plyndre hende.

har befalet dig. Jeg gaaer hen til en god Ven, som skal reyse med mig til vor Lyst-Gaard.

De gaaer ind.

Scen. 7.

Leonora. Leander.

Leonora. Saa stor som min Kiærlighed var, saa heftig er min Forbittrelse.

Leander taler til Henrich udenfor. Som jeg siger, Henrich! nu gaaer jeg til Side lidt.

Leonora. Den, som jeg tilforn elskede som min egen Siæl, hader jeg nu meest af alle Mennesker paa Jorden. Men hvo er det, som taler? Ach Himmel, der kommer den Forræder.

Leander. Er det ikke Leonora? Ey, gaaer hun bort? Er hun saa bange for mig, dydige Frøyken?

Leonora vender sig om. Velbaarne Junker! hvor skulde jeg eller nogen være dydig? Han har jo sluget all Dyd op, saa der er intet tilbage for andre.

Leander. Ha ha ha, kydske Lucretia!

Leonora. Ha ha ha, kydske Joseph!

Leander. Jeg admirerer hende, Frøyken!

Leonora. Der er ikke saadan Junker til som han.

Leander. Kiender hun dette Portrait, dydige Frøyken?

Leonora. Ney ikke i hans Hænder.

Leander slængende Portraitet til hende. See der har hun det tilbage.

Leonora. Kiender dydige Junker dette Portrait?

Leander. Jo desværre.

Leonora. See der ligger det.

Leander. Der ligger den Tobaksdose, hun forærede mig.

Leonora. Der ligger hans lumpne Armbaand.

Leander. Der ligger hendes lumpne Stok med Guldknap.

Leonora. Og der hans lumpne Øren-Ringe.

Leander spyttende. Der ligger den Huldskab og Troeskab, I gav mig.

Leonora. Tvi, der ligger jeres igien.

Leander. Adieu, dydige Jomfrue! hels jere Forældre.

Leonora. Adieu, udkaarne Junker! prosit die Mahlzeit.

Hun gaaer bort.

Leander. Hvilket uforskammet Qvinde-Menneske! Langt fra at skamme sig ved sin Misgierning, hun traadser oven i Kiøbet. Men jeg faaer en tilstrækkelig Hevn, naar hun hører, at hendes nye Kiæreste blir forvandlet til en gemeen Lakey.

Scen. 8.

Arv.

Mig syntes, her var Klammerie udenfor; men jeg seer ingen. Ney her er ingen. Mon jeg drømte? Jeg tænker paa den forbandede Henrich, hvilken Lykke han giør i Dag. Det er dog et Dievels Spring paa eengang at springe lige fra et Bagbeest til en Junker. Jeg er ikke misundelig; men jeg kand ikke nægte, at om jeg paa en god Maade kunde vrikke Halsen om paa ham, saa giorde jeg det. Thi hvad er hans Fortienester mere end mine? Jeg har tient ligesaa længe og troelig som han. Jeg seer ligesaa vel ud som den Slyngel. Havde jeg bleven skikket i Byen først i hans Sted, saa havde jeg maaskee kunnet giort samme Lykke; men just fordi jeg fik ikke det Ærende, saa er og bliver jeg en Slyngel, og han blir velbaaren. Jeg vil dog holde gode Miner formedelst de 50 Rdr., han lovede mig. Det kand ogsaa hende sig, at jeg kand faae en Finger i Soddet med; thi den Kiselinke, som han faaer, lar sig aldrig nøye med een Mand. Havde jeg fat paa den gamle Kone, skulde jeg bestikke hende at roese mig for Jomfruen. Jeg vil see igiennem Porthullet, om jeg blir hende ikke vaer.

Scen. 9.

Henrich. Arv.

Henrich. Hvor Pokker blev Arv? Nu har jeg ham nødig. Men see staaer han ikke der og vil lure sig ind i Huset? Ach jeg maa blive gall.

Lister sig sagte til ham, og trækker ham tilbage efter Haaret.

Arv. A = = = = = =

Henrich. Vil din Hund holde din Næse herfra?

Arv. Hvad Ondt giør jeg, Henrich?

Henrich. Fort herfra, siger jeg.

Arv. Maa jeg ikke staae paa Gaden?

Henrich. Men ikke ved dette Huus; hvis jeg fornemmer, at du kaster kun dit Øye paa Huset, skal jeg lade dig henge uden for Vinduerne, andre til Skræk og Exempel.

Arv. Det har du ingen Magt til.

Henrich. Ha ha, en Mand paa en halv Tønde Guld som jeg skulde ikke have Magt til at lade henge en Gaards-Karl?

Arv. Om du blev Mand paa en heel Tønde Guld, est du dog kun af Geburth en Lakey. Det er Forskiæl mellem en riig Mand og en fornemme Mand.

Henrich. Aldeles ingen Forskiæl. Jeg setter, at jeg er Fuldmægtig hos en stor Herre, jeg er da kun en ringe Person mod ham; men om jeg nu filouterer ham fra alt hans Gods, blir jeg strax fornemmere end han, skiønt han beholder sin forrige Titul, og jeg heder kun slet og ret Henrich som tilforn.

Arv. Ja seer du vel, saa blir du derfor ikke fornem.

Henrich. Jo vist; thi naar jeg og min Herre siden kom i Vertskab sammen, saa gav Verten vel Herren det for-

21. Det er Forskiæl] Der er Forskjel. — 31. kom i Vertskab sammen] til Gjæstebud, Gilde.

nemmeste Sæde, men mig den mageligste Stoel. Naar en Kapuun skulde deles, fik Herren det første Stykke, men enten af Halsen eller Ryggen, men jeg med de sidste fik Brystet; saa Herren fik Complimenter for sin Tituls Skyld, men jeg solid Ære formedelst mit Gods, og fordi jeg kunde tractere Verten dobbelt igien. Jeg tiente, førend jeg kom til Monsr. Leander, hos en fornemme Mand, som var kommen til Agters. Den samme, erindrer jeg, blev engang inviteret paa Caffee paa et Sted, hvor ogsaa var en riig Kieldermand. Man syntes at giøre min Herre meest Ære, og skienkede først for ham; men det var for at forsøge paa hans Skaal, om Caffeen havde sat sig, thi Kieldermanden fik altiid den sidste Koppe, men den beste. Aarsagen var let at fatte; thi naar Verten kom til min Herre igien, fik han kun en Prise Tobak, men hos Kieldermanden et got Maaltiid. Du møder to Personer sammen, Arv! den ene siddende udi en Vogn, og den anden trasskende udi Skarnet til Fods, skiønt paa den Agendes høyre Haand. Hvilken synes dig at være fornemst af de to?

Arv. Den, som ager.

Henrich. Det mener jeg og, skiønt Fodgiængeren gaaer øverst. Skal man derfor kalde den meest fornem, der nyder grundigst Ære, er en riig Handverksmand altiid fornemmere end en fattig Signør. Den ene er titular fornem, og den anden virkelig. Derfore, Arv! om jeg faaer flere Penge med denne Jomfrue, end min Herre har, saa blir jeg virkelig fornemmere end han. Derfor maa du og andre tractere mig paa anden Foed herefter.

Arv. Jeg kand dog ikke faae det i mit Hoved.

Henrich. Hør, Arv! om jeg vil give dig 20 Rdlr. meer i Løn end Leander, hvem vil du da helst tiene hos?

Arv. Da vil jeg helst tiene hos dig.

Henrich. Der blir endelig ikke af, Arv! men jeg siger kun for Exempels Skyld. Vil du holde dine Øyne fra Huset, Knægt? Fort ind, her er adskilligt at forrette. Støder Arv ind.

Det er galt nok: naar man gifter sig med saadan riig Coqvete, maa man føye hende i Begyndelsen og holde aaben Bord det første Aar; men naar jeg blir lidt gammel i Sadelen, tar jeg Skildtet ind, og min gode Frue skal siden dantze efter min Pibe. Jeg maa stille mig ydmyg og føyelig an i Førstningen, indtil jeg faaer Pengene udi Hænderne; siden skal det ikke gaae hende bedre end andre slige Damer, der gifter sig paa den Maade.

Gaaer ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Leonora. Magdelone.

Leonora. Saa det er gandske klappet og klart, Magdelone?

Magdelone. Ja de ere alt Ægtefolk, som ingen kand skille fra hinanden.

Leonora. Og du saae selv, at de bleve sammenviede?

Magdelone. Ja med disse mine Øyen. Men der vil ligge et Fandens Huus, naar han fornemmer, at det er en Tieneste-Pige, han har faaet.

Leonora. Det vil ikke sige. Hvis hans Midler ikke var, saa var hun endnu den liderlig Karl alt for god; men jeg kand tænke, at det er en heel Hob for saadan fattig Tieneste-Pige at blive en fornemme Frue. Men hvor er Leander nu?

Magdelone. Han tog Affkeed strax efter Vielsen, og lovede at komme igien mod Aftenen at føre sin nye Brud bort.

Leonora. Ha ha ha! See at du kandst skaffe mig Pernille herud.

Magdelone. Ja jeg skal strax bringe hende hid. Men jeg haaber, Frøykenen holder hende til at blive ved sit Løfte; thi hun har forsikret mig om 400 Rdlr. for min Umage.

Leonora. Hun skal nok holde sit Løfte.

Magdelone. Nu gaaer jeg ind at hente hende.

Leonora. Har jeg lidet Spot og Fortræd, saa har jeg og faaet en anseelig Hevn. Han skiemte sig ikke engang ved sin Gierning, da han talede med mig, men foragtede og beloe mig oven i Kiøbet. Det er jo den største Grad af Liderlighed, et Menneske kand forfalde til. Nu veed jeg ikke, paa hvad Foed jeg skal tractere Pernille. Jeg faaer vel kalde hende Frue; thi den første Bog, saadane Tøyter læser, naar de ere komne i Velstand og Høyhed, er Rangs-Forordningen. Men der kommer hun.

Scen. 2.

Leonora. Pernille. Magdelone.

Leonora. Jeg maa dog forsøge først, om hun er bleven storagtig. Nu, Pernille! hvor gaaer det?

Pernille seer suurt, og svarer intet.

Leonora. Hvorledes er Sagerne avanceret, min kiære Frue?

Pernille. Ach jeg takker Frøykenen for Efterspørsel. Vi ere alt ægte viede Folk. Om en halv Time kommer han og henter mig bort til all sin Herlighed.

Leonora. Nu, det er mig kiert. Jeg gratulerer.

Pernille. Men har Frøykenen været paa Lystgaarden imidlertiid?

Leonora. Ney jeg betænkte mig. Jeg lod en Expres gaae til min Far for at faae ham des hastigere hid; jeg troer nok, at han vil være her dette Øyeblik.

Magdelone. Men jeg er bange, at naar han faaer Sammenhengen at vide, at han løber fra dig, Pernille!

Pernille. Naar Frøykenen kalder mig Frue, saa kandst du ogsaa vænne din Mund dertil, Magdelone! nu er jeg

---

3. Han skiemte sig ikke engang] skammede.

kommen i den Stand. Enten han løber bort eller ey, saa er jeg dog virkelig vied til ham.

Leonora. Hvor vil han løbe hen? Han har jo sit faste Gods. Han skal nok holde Trop.

Pernille. Men det er nu at tage i Betænkning, om jeg skal lade ham vide min Tilstand i Aften, førend jeg gaaer til Sengs med ham.

Leonora. Det maa skee, ligesom min Far finder for got. Han vil være her i et Øyeblik; lad os gaae ind saalænge.

Scen. 3.

Leander. Henrich.

Henrich. Jeg blues dog ved [det], Herre! naar jeg tænker derpaa, hvorvel jeg har giort det efter Herrens Ordre.

Leander. Troe mig, Henrich! at det er den største Tieneste, du nogen Tiid har giort mig.

Henrich. Men det var dog Herrens forlovede Brud.

Leander. Just derfor vilde jeg have hende straffet. Havde jeg ikke faaet Hevn paa hende selv, saa havde jeg forgrebet mig paa hendes Far, som har villet binde mig et Menneske paa Ermene af den Natur.

Henrich. Men har hun virkelig Midler?

Leander. Hun har store Midler efter sin Moder alleene, som hendes Fader ikke kand forholde hende. Men jeg kand vidne for Himmelen, at jeg saae ikke efter hendes Velstand, men alleene hendes Person. Dersom du havde seet, Henrich! med hvilken Ærbarhed hun førte sig op i sin Faders Huus, da jeg var der, skulde du have villet forsvoret, at hun var af den Natur.

Henrich. Det er ikke at beskrive, hvordan de Fruentimmer kand forstille sig. Men jeg skal nok holde hende i Tøyelen, naar jeg blir lidt gammel i Sadelen. Jeg skielver, naar jeg tænker paa hendes Far. Jeg er bange, at han legger Haand paa mig, og lader mig arrestere.

Magdelone. Nu gaaer jeg ind at hente hende.

Leonora. Har jeg lidet Spot og Fortræd, saa har jeg og faaet en anseelig Hevn. Han skiemte sig ikke engang ved sin Gierning, da han talede med mig, men foragtede og beloe mig oven i Kiøbet. Det er jo den største Grad af Liderlighed, et Menneske kand forfalde til. Nu veed jeg ikke, paa hvad Foed jeg skal tractere Pernille. Jeg faaer vel kalde hende Frue; thi den første Bog, saadane Tøyter læser, naar de ere komne i Velstand og Høyhed, er Rangs-Forordningen. Men der kommer hun.

Scen. 2.

Leonora. Pernille. Magdelone.

Leonora. Jeg maa dog forsøge først, om hun er bleven storagtig. Nu, Pernille! hvor gaaer det?

Pernille seer suurt, og svarer intet.

Leonora. Hvorledes er Sagerne avanceret, min kiære Frue?

Pernille. Ach jeg takker Frøykenen for Efterspørsel. Vi ere alt ægte viede Folk. Om en halv Time kommer han og henter mig bort til all sin Herlighed.

Leonora. Nu, det er mig kiert. Jeg gratulerer.

Pernille. Men har Frøykenen været paa Lystgaarden imidlertiid?

Leonora. Ney jeg betænkte mig. Jeg lod en Expres gaae til min Far for at faae ham des hastigere hid; jeg troer nok, at han vil være her dette Øyeblik.

Magdelone. Men jeg er bange, at naar han faaer Sammenhengen at vide, at han løber fra dig, Pernille!

Pernille. Naar Frøykenen kalder mig Frue, saa kandst du ogsaa vænne din Mund dertil, Magdelone! nu er jeg

---

3. Han skiemte sig ikke engang] skammede.

kommen i den Stand. Enten han løber bort eller ey, saa er jeg dog virkelig vied til ham.

Leonora. Hvor vil han løbe hen? Han har jo sit faste Gods. Han skal nok holde Trop.

Pernille. Men det er nu at tage i Betænkning, om jeg skal lade ham vide min Tilstand i Aften, førend jeg gaaer til Sengs med ham.

Leonora. Det maa skee, ligesom min Far finder for got. Han vil være her i et Øyeblik; lad os gaae ind saalænge.

Scen. 3.

Leander. Henrich.

Henrich. Jeg blues dog ved [det], Herre! naar jeg tænker derpaa, hvorvel jeg har giort det efter Herrens Ordre.

Leander. Troe mig, Henrich! at det er den største Tieneste, du nogen Tiid har giort mig.

Henrich. Men det var dog Herrens forlovede Brud.

Leander. Just derfor vilde jeg have hende straffet. Havde jeg ikke faaet Hevn paa hende selv, saa havde jeg forgrebet mig paa hendes Far, som har villet binde mig et Menneske paa Ermene af den Natur.

Henrich. Men har hun virkelig Midler?

Leander. Hun har store Midler efter sin Moder alleene, som hendes Fader ikke kand forholde hende. Men jeg kand vidne for Himmelen, at jeg saae ikke efter hendes Velstand, men alleene hendes Person. Dersom du havde seet, Henrich! med hvilken Ærbarhed hun førte sig op i sin Faders Huus, da jeg var der, skulde du have villet forsvoret, at hun var af den Natur.

Henrich. Det er ikke at beskrive, hvordan de Fruentimmer kand forstille sig. Men jeg skal nok holde hende i Tøyelen, naar jeg blir lidt gammel i Sadelen. Jeg skielver, naar jeg tænker paa hendes Far. Jeg er bange, at han legger Haand paa mig, og lader mig arrestere.

Leander. Det har ingen Fare. Jeg taler først med Seigr. Jeronimus, og besværger mig over hans Datters hæslige Opførsel. Derpaa skal du komme ind i dine Lakey-Klæer og fortælle ham hele Historien. Enten blir han da ophidset mod dig, og vil hevne sig, saa skal jeg tage dig i Forsvar som en ærlig Mand, eller han slaaer Haanden af sin Datter, og lar hende løbe, hvilket er troeligst. Saa beholder hun dog sin Møderne-Arv. Men hvorledes kom du fra hende igien?

Henrich. Da Vielsen var skeed, tog jeg Afskeed for en Times Tiid, og lovede mod Aftenen at komme igien for at bringe hende til mit Huus. Det var med stor Møye, at hun vilde give mig saa lang Tiid; thi hun er saa forliebt som en Rotte, og jeg troer, at hun tæller hvert Minut, medens jeg er borte.

Leander. Ach det er en forskrækkelig Historie. Efterkommerne vil holde det for en Fabel. Men der seer jeg Seigr. Jeronimus komme; løb du ind og ifør dig i dine Lakey-Klæer, indtil jeg har dig nødig.

Scen. 4.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Min Datter lader mig ved en Expres vide, at jeg maa strax komme til Byen. Jeg kand ikke begribe hvad det vil sige. Mon hun er bange, at hun ikke tilig nok skal komme i Brude-Seng? Men der seer jeg Monsiør Leander. Hans Tiener, min kiære Svigersøn! Vi to vil nok een Vey. Har han talt med min Datter, siden hun kom til Byen?

Leander. Ja jeg har.

Jeronimus. Men hvorfor skikker hun Expres efter mig?

---

2. og besværger mig] besværer.

Leander. Det maa hun vide. Hun maa have noget at aabenbare sin Far, som ligger hende paa Hiertet.

Jeronimus. Det er meget. Skulde I ikke vide det?

Leander. Ney vi har kun talt meget kort sammen.

Jeronimus. I fik vel ikke Stunder at tale meget sammen for Kyssen. Det er og en ævig Slikken med jer forliebte Folk.

Leander. Ney det gik dog denne Gang temmelig lovlig til.

Jeronimus. Ja jeg troer det nok. Havde jeg kun hundrede Daler for hvert Kys, I har faaet, siden hun kom til Byen, saa var jeg en riig Mand.

Leander. Siig ikke det, Seigr. Jeronimus!

Jeronimus. Men ret Alvor: hvorfor skikkede hun Bud efter mig?

Leander. Det er mig min Troe gandske uvitterligt.

Jeronimus. Det er noget Skalkerie, som I har overlagt med hinanden; men jeg faaer nok at vide det, naar jeg taler med hende selv.

Leander. Det tviler jeg ikke paa.

Jeronimus. I er maaskee bange, at I skal ikke tilig nok komme i Brudeseng?

Leander. Jeg min Troe ikke; om hun længes saa meget derefter, det skal jeg lade være usagt.

Jeronimus. Jeg troer det nok; ligesom I i alle Maader er ikke ligesaa forliebt som hun. Ha ha ha! kom, lar os gaae ind.

Leander. Jeg har i det Huus ikke at bestille.

Jeronimus. Ey, nu er ikke Tiid at skiemte, Aftenen er for Haanden. Kom, lad os gaae ind. I har noget Pudserie fore, ha ha ha! men alting har sin Tiid.

Leander. I faaer virkelig en forbandet Hob Pudserie at høre, naar I taler med hende selv.

Jeronimus. Jeg troer ikke, at hun har ilet med Vielsen, førend jeg kom.

---

33. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Leander. Jo hun har min Troe.

Jeronimus. Ey, det vilde jeg min Troe dog ikke skulde været skeed. Det er jo forbandet hidsig at gaae til Verks. I kunde jo have biet, til jeg kom.

Leander. Taler I til mig? Jeg har min Troe ingen Deel derudi.

Jeronimus. Hvad Pokker er det for Harcellering?

Leander. Er der noget harcelleret, saa er det alleene paa hendes Side.

Jeronimus. I siger jo først, at I har kun talet gandske kort med hende, og nu siger I, at = = =

Leander. Ja det er sandt, det var gandske kort, men desmeer kierligt; thi de sidste Ord, jeg havde den Ære at sige hende, var disse: Gak Fanden i Vold, dit Skarn!

Jeronimus. Hvad Pokker er dette, Sviger=Søn? Man kand jo blive gal over saadan Tale.

Leander. Min Herre! det Ord Sviger=Søn skurrer forbandet i mit Øre. Forskaan mig for den Titul.

Jeronimus. Hvad? har I ikke begiæret min Datter?

Leander. Jo det nægter jeg ikke.

Jeronimus. Er I ikke bleven forlovet med hende?

Leander. Det nægter jeg heller ikke.

Jeronimus. Er I ikke da min Svigersøn?

Leander. Det nægter jeg aldeles.

Jeronimus. I kand Fanden ikke nægte det. Vil I gaae derfra, saa skal jeg spille med jer, saalænge I har en Skilling i Pungen.

Leander. I kommer til kort, Seignr. Jeronimus! I taber Sagen. Den er alt tabt.

Jeronimus. Hvorledes skulde jeg tabe den Sag?

Leander. Det faaer I at høre, naar I taler med jer Datter.

Jeronimus. Jeg merker nok, at der er kommen Misforstand imellem jer.

Leander. Ja det er vist ungefehr saa.

Jeronimus. Men hvori bestaaer den Misforstand?

Leander. Min Herre! jeg vil ikke forekomme hans Datter i at fortælle det. I faaer tilstrækkelig Underretning af hende selv.

Jeronimus. Det skal jeg strax faae at vide. Men jeg er vis paa at min Datter ikke har givet Anledning dertil; thi jeg skulde ikke roese mit eget Barn, hun er alt for sagtmodig og dydig dertil.

Leander. Hun er Dyden selv.

Jeronimus. Hvad Fanden er det da for Capricer, Svigersøn?

Leander. Monsieur! jeg beder, han forskaaner mig for = = =

Jeronimus. Hvad Pokker er dog dette? Jeg maa strax ind for at hielpes af Drømmen.

Scen. 5.

Leander.

Jeg vil, at hun skal aabenbare Historien for ham selv; thi den kand dog ikke længe dølges. Han gir hende et Par Ørefigen, og lar hende løbe med hendes Lakey; thi der er ikke andet ved at giøre. For mig maa han ellers giøre hvad ham lyster; nok er det, at jeg har faaet en anseelig Hevn. Nu vil jeg ind og holde Henrich i Bereedskab; thi dersom hun har ikke aabenbaret det, skal han. Ach havde jeg ikke elsket hende saa høyt, saa havde min Hevngierighed ikke været saa stor. Gaaer ind.

Scen. 6.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus. Ney kom kun her ud, at vi kand tale i Eenrum sammen. Men jeg seer, han er alt borte.

Leonora. Hvem er borte?

Jeronimus. Leander.

Leonora. Det troer jeg nok; hans onde Samvittighed tillader ham ikke at bie.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette for Misforstand, som er kommen jer imellem? Han blir vreed, naar jeg kalder ham Svigersøn. Han vil ikke sige mig Aarsagen selv, men har viset mig hen til dig for at faae Oplysning i denne Sag.

Leonora. Han skiemmer sig ved sin Misgierning, og derfor vil heller, at jeg skal sige det.

Jeronimus. Jeg kunde ikke merke andet, end han havde en god Samvittighed, og tillagde dig Skylden.

Leonora. Historien er denne: Da jeg kommer til Byen, finder jeg Pernille meget stadselig oppudset. Jeg blir forskrækket derved, og spør om Aarsagen. Da bekiender hun for mig, at Leander har giort Elskov til hende i Formiddag og lovet hende Ægteskab. Men jeg kunde ikke troe det, førend Historien blev stadfæstet af den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, og jeg saae paa Pernilles Finger Leanders Ring, som jeg kiendte igien.

Jeronimus. Ey, kand det være mueligt, at en Herre af hans Stand og Vilkor har villet tage en Tieneste-Pige?

Leonora. Han har ikke alleene villet tage hende, men er virkelig vied til hende. Men han veed endnu ikke, at hun er en Tieneste-Pige; thi som hun havde mine Klæder og Mobilier i Hænder, har han bildt sig ind, at det var en riig Jomfrue.

Jeronimus. Det er den forskrækkeligste Historie, jeg har hørt min Livs-Tiid. Men har du kunnet merket saadan Liderlighed af ham tilforn?

Leonora. Hvis jeg havde merket saadant, havde jeg ikke bundet mig til ham. Jeg saavel som min Far har holdet ham for en ærlig og fornuftig Cavallier, og vi kunde ikke fatte andre Tanker om ham af den Conduite, han førte i vort Huus.

Jeronimus. Det er sandt. Jeg var gandske forliebt i hans Dyder.

Leonora. Saaledes kand Folk forstille sig. Men han er bleven tilstrækkelig straffet; thi naar det blir kundbar, at hans Brud er en Tieneste=Pige, blir han Fabel over det hele Land.

Jeronimus. Ingen Straf er saa stor, han har jo fortient den større.

Leonora. Jeg har selv arbeydet paa at befodre dette Ægteskab mellem ham og Pernille.

Jeronimus. Du har giort Ret, min Datter!

Leonora. Thi hvis jeg havde ikke faaet den Hevn, havde jeg død af Sorg og Forbittrelse. Men nu gir jeg mig tilfreds, og takker Himmelen, der har befriet mig fra at falde udi saadan liderlig Persons Hænder.

Jeronimus. Men der seer jeg han kommer ud af Huset; jeg vil hen og afmale ham hans Dyder.

Leonora. Og jeg gaaer ind saalænge; thi jeg kand ikke taale at see ham for mine Øyen.

Hun gaaer ind.

Scen. 7.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Velkommen igien, Monsieur! Nu har jeg faaet Historien at vide.

Leander. Er det ikke en skiøn Historie?

Jeronimus. Jo Monsieur! jeg hører, at I er gandske uskyldig.

Leander. Ja hvad andet?

Jeronimus. Det er en liderlig Gierning.

Leander. Jeg condolerer ham, som er hendes Far.

Jeronimus. Og jeg gratulerer mig, at det er saa gaaet.

Leander tagende paa Hatten. Profit die Mahlzeit!

Jeronimus tagende ogsaa paa Hatten. Jeg maa sige til ham: Profit die Mahlzeit! I er en fæd Karl, Monsieur!

Leander. Hvordan jeg er, saa var jeg for god for hans

Datter, og om der er ringeste genereuse Blods-Draabe i jer, saa maa I tilstaae mig det samme, om I ellers har hørt Historien.

Jeronimus. Jo jeg har hørt Historien. Men Nachspillet blir det artigste.

Leander. Ja det er sandt, Nachspillet blir det artigste.

Jeronimus. Om I intet Reeb har at henge jer udi, vil jeg laane jer eet, men med Condition, at I flyer mig det igien, naar I har brugt det.

Leander. Bilder I jer ind, at det er en Forliis for mig, og at jeg henger mig af Sorg, fordi jeg fik ikke jer Datter? Ney tvertimod, jeg glæder mig derover.

Jeronimus. Jeg tviler ikke derpaa nu mere, efterdi jeg har lært at kiende jer Liderlighed.

Leander. I er selv liderlig, som er hendes Forsvar. Hvad jeg har giort, det har jeg giort for at hevne mig, og all Verden vil sige, at jeg har giort Ret.

Jeronimus. Hvad Ont havde da min Datter giort?

Leander. Intet, intet! Det er jo kun en Bagatelle at bryde sit Løfte og gifte sig med en andens Dreng.

Jeronimus. Gid du faae en U-lykke, din Spillfugl! Det kalder jeg den høyeste Grad af Liderlighed, først at bedrive en Misgierning og siden at tillegge en ærlig Jomfrue det, han selv har giort. Fy for tusind Dievle! I er ikke værdt at leve.

Leander. Jer dydige Datter har lagt dette til sine andre Misgierninger, at hun har faaet sin Far til at løbe med Liimstangen.

Jeronimus. Det er Løgn i jer Hals. Jeg siger, at I er virkelig gift med min Pige Pernille, og at I forlovede jer med hende i Formiddag.

Leander sagte. Ha ha, hvilken Vornæse de har sat paa

---

20. gifte sig med en andens Dreng] Tjener. — 21. din Spillfugl] Gjøgler, Harlekin, Nar.

den gamle Mand derinde! Men det er kun Galgenfrist for dem. [Høit.] Jeg skal strax hielpe jer af Drømmen. Henrich og Arv! kommer herud.

Scen. 8.

Leander. Henrich. Jeronimus. Arv.

Leander til Henrich. Henrich! her er din Svigerfar, som du maa insinuere dig hos.

Henrich paa Knæ. Ach gunstige Hr. Svigerfar! jeg = = =

Jeronimus. Hen i Daarekisten, din Hund! Er jeg din Svigerfar?

Henrich. Jeg er kun en ringe Tiener, og derfor vil blive ham des lydigere Svigersøn.

Jeronimus. See der, Kammerat! der har du 8 Skilling. Gak fra mig. Jeg altereres ved at tale med galne Folk. Jeg har nok i mit Hoved alligevel.

Henrich. Ach jeg beder ydmygst om Forladelse.

Jeronimus. Beed vor HErre om Forladelse, der har straffet dig paa Forstanden. Du har intet Ont giort mig, det jeg veed.

Henrich. Jo jeg har giort noget, som vil opvække ham til Vrede; men enhver ærlig Karl, der havde været saa fristet som jeg, havde giort det samme.

Jeronimus. Ja jeg kand nok merke, at du har Fristelser; jeg ynker dig, og vil have alle saadane vankelmodige Mennesker daglig i mine Bønner.

Henrich. Jeg fattes min Troe intet paa Forstanden; men = = =

Jeronimus. Dig fattes intet paa Forstanden; men du har nogle Sviin paa Skoven. Jeg er kommen her ind i Byen i Dag ligesom i en Daarekiste. Gak fra mig, Menneske! Der har du 8 Skilling.

23-24. du har Fristelser] Anfægtelser. — 24-25. saadane vankelmodige Mennesker] forvirrede, forstyrrede.

Henrich. Det er alt for slet Udstyr med sin eneste Datter.

Jeronimus. Hvor Hiernen løber om paa det stakkels Menneske! Himlen være med dig, ung Karl! Gak hen og holdt Snak med den Cavallier, som der staaer. Han er heller ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Det er min Herre; han tar mig nok i Forsvar.

Jeronimus til Leander. Er det jer Tiener?

Leander. Ja det er min Tiener; han fattes slet intet paa Forstanden.

Jeronimus. Det er mig kiert, at I holder ham at være klog; nu merker jeg, at den Misgierning, I har giort, er bedrevet udi Raserie. Thi intet andet kand undskylde jer.

Leander. Hvor gall han er, saa er han dog ved sin Forstand alleene bleven jer Svigersøn.

Jeronimus. Net saa! Det blir alt bedre og bedre. Adieu, I kloge Mænd allesammen!

Han vil gaae; men Arv gaaer efter, holdende ham tilbage.

Arv. Ach gunstige Herre! jeg vil bede om en Ting.

Jeronimus. Hvad vil du?

Arv. At Henrich maa holdes til at betale mig de 50 Rdlr., han lovet mig.

Jeronimus. Hiertelig gierne. Betaler til denne Slyngel tusinde Rdlr., om I vil, I andre Skabhalse!

Leander. Hør, min kiære Seignr. Jeronimus! jeg undskylder eders Adfærd og underlige Lader; thi Historien, som er passeret, er saa særdeles, at den kand forvirre den stærkeste Hierne. Jeg var i samme Tilstand som han, da jeg først fik det at vide. Hav Taalmodighed at høre Historien udi kort Begreb, og døm saa siden, om jeg har giort U-ret eller ey.

Jeronimus. Jeg kand sagte høre Historien. Nu hvad er det?

---

22. han lovet mig] lovede.

Leander. Jer Datter beskylder mig jo at have brudt mit Løfte, lovet hendes Pige Ægteskab i Formiddag, og ladet mig siden i Eftermiddag vie til hende; naar jeg nu kand bevise, at jeg ikke har været 3 Timer udi Byen, vil I da troe det, som jer Datter tillegger mig?

Jeronimus. Naar I kand bevise mig det, saa faaer jeg vel at troe jer. Men det er just Knuden at bevise det.

Leander. Holder han ikke Monsr. Leonard for en ærlig og sandrue Mand?

Jeronimus. Jo han er en brav Mand og derforuden min gode Ven.

Leander. Arv! spring strax hen til Monsieur Leonard, og beed ham i Øyeblikket komme til mig.

Arv gaaer.

Leander. Monsr. Leonard skal kunde ved sin Eed bekræfte, at jeg udi en Maaned ikke har været i Byen førend Klokken 2 i Eftermiddag.

Jeronimus. Tør Mons. Leonard bekræfte det, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige.

Leander. Hav Taalmodighed, til han kommer, og hør videre Historien: Denne Tiener havde mine Klæer og Sager i min Fraværelse under Hænderne, og af lutter Kaadhed, som han giør sin Eed paa, førte sig op i min Eqvipage for at agere en fornemme Mand. Jer Datter, som nogle Dage har været i Byen = = =

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er kommen i Dag eller for nogle Dage siden; thi hun er reyst hid fra Hovetgaarden, og jeg kom i Dag til bestemte Tiid fra min Lystgaard.

Leander. Jo Hr. Jeronimus! hun har været her til hendes U=lykke nogle Dage. Hun har seet denne min Tiener nogle Gange i sin Stads og forliebet sig i ham.

Henrich. Jeg kand sværge, at det var noget, som jeg aldrig tænkte paa; men hun gav mig selv Anledning, og satte en gammel Koplerske ud paa mig, som stevnede mig til

hende i Formiddag, hvor vi forlovede os sammen, og bleve copulerede i Eftermiddag. Det er just Aarsagen, hvorfor jeg faldt i Knæ, og bad om Forladelse.

Leander. Han skal befinde, Hr. Jeronimus! at Sagen er saaledes.

Jeronimus. Alt det, I fortæller om hende, fortæller hun om jer.

Leander. Det gaaer saa gierne til: naar een har bedrevet en Misgierning, søger den at skyde den paa en anden. En ond Samvittighed og Frygt for hendes Faers Fortørnelse har bragt hende til at forvende Historien saaledes.

Scen. 9.

Leonard. Jeronimus. Leander. Henrich. Arv.

Leonard. Nu hvad Nyt? See her finder jeg ogsaa Seignr. Jeronimus. Velkommen til Byen!

Jeronimus. Min kiære Hr. Leonard! han er en ærlig Mand, som jeg haaber siger Sanden. Vi har haft Bud efter ham for at faae Oplysning i en Sag.

Leonard. Hvad er det for en Sag?

Jeronimus. Jeg vilde vide af ham, naar Monsieur Leander kom til Byen.

Leonard. Ha ha ha! Der kand jo ingen bedre sige det end Monsieur Leander selv. Kandst du ikke selv erindre, Monfrere! naar vi kom til Byen?

Leander. Jeg kand nok erindre det; men jeg staaer ikke til Troende. Siig ubesværget, Monfrere! har vi været nogle Dage i Byen, eller kom vi først i Dag?

Leonard. Hvad Pokker er det for Spørsmaal? I veed jo vel, at vi kom i Dag.

Leander. Kom vi i Formiddag eller Eftermiddag?

---

26. Siig ubesværget] ubesværet, uden Betænkning.

Leonard. Det var Formiddag for os, efterdi vi ingen Mad havde faaet; men ellers var Klokken over To. Men hvad tiener slige Spørsmaal til?

Leander. De tiener til at afviske den hesligste Skamflek, som nogen ærlig Mand kand settes paa. Historien er denne = = =

Jeronimus. Min Herre! repeteer ikke Historien oftere for mig. Jeg har nok. Jeg troer Manden paa hans Ord.

Leonard. Monfrere Leander og jeg har været 8 Dage sammen paa Landet, og vi komme til Byen i Dag Klokken 2. Det er noget, som jeg med Eed vil bekræfte, og om det ikke kand hielpe, oplyse ved flere Vidner.

Jeronimus. Min Herre! jeg holder ham for een af de sandrueste Mænd, jeg kiender. Her behøves ingen Eed og andre Vidnesbyrd. Jeg merker, at min Dotter har løyet, og at eftersom hun er mægtig til at giøre saadant, at hun ogsaa har kunnet forfalde til det andet.

Leander. Vil I kun herefter agte bedre hvad jer Mund siger? Er jeg nu gal? Er jeg et Skarn? Er jeg liderlig? Da jeg kom til Byen, var alt denne hæslige Forlovelse skeet. Jeg kræver Himmelen til Vidne, med hvilken Sorg og Forbittrelse mit Hierte blev bespændt, da jeg hørte [det]; der var intet andet Middel for mig til Hevn end at lade min Tienere fare fort i denne Sag.

Jeronimus. Ach ach, I kunde dog for min Skyld have hindret hende at giøre saadant skammeligt Parti, omendskiønt I selv havde Aarsag at forlade hende.

Leander. Min Herre! det er kun en ringe Tiener; men han er hende dog alt for god.

Henrich. Ach min kiære Sviger=Far! forlad hende det, og tag os begge til Naade.

Jeronimus. Jeg skal lade hende indsperre og dig henge.

Leander. I skal ikke rykke et Haar af hans Hoved.

Jeronimus. Ney men jeg skal lade rykke hele Hovedet af paa een Gang.

Leander. Han har intet Ont giort; hun har forført ham.

Henrich. Enhver er jo Tyv i sin Næring. Her er dog Lands Lov og Ret.

Jeronimus. Ja det er sandt, men til din U-lykke.

Henrich. I kand dog ikke forholde hende sin Møderne-Arv.

Jeronimus. Som jeg siger, i Morgen skal du være hengt.

Leander. Det skal vi trækkes om. Jeg skal lade jer stevne for det første, der har villet binde mig saadan vanskabt Fruentimmer paa Ermene. Kom, Monfrere Leonard! ind til mit, saa skal jeg fortælle dig hele Historien.

De gaaer ind.

Scen. 10.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus bankende paa sit Huus. Hey lad Leonora komme ud alleene. Jeg vil først give hende min Forbandelse og siden lade hende indspærre.

Leonora. Nu, hierte Papa! har han bekiendt?

Jeronimus. Kom hid, lad mig vrie Halsen om paa dig, din Misdæderske!

Leonora. Ach Himmel, hvad er nu paa Færde, Papa?

Jeronimus. Papa, Papa! er jeg din Papa? Een af vore Porthunde, Soldan eller Fairfax, maa have giort dig; thi du est ikke Menneske. Hun græder. Gid du faae Skam, din slemme Skiøge! med din Crocodiils-Graad. Jeg skal lade dig sette i et Buur til Spectacle for alle Mennesker, og lade mine Tieneste-Folk tage Penge for at lade dig see.

Leonora. Ach jeg kand ikke meer. I maa vide, at om jeg tusind Gange er jer Datter, saa strækker jer Myndighed ikke sig saa viidt. Slige Ord er større, end en Herre kunde tale til sin Slavinde.

Jeronimus. Eya, tør du endnu pukke?

Leonora. Hvad har jeg giort? Jeg trodser jer og alle Mennesker at sige mig noget paa mit Navn og Rygte. Jeg veed hvad Lydighed jeg er min Far skyldig; men = = = = Ach Himmel, jeg skikker Bud efter min Far for at have Trøst af ham i min store U=lykke, men blir oven i Kiøbet tractered som et umælende Creatur.

Jeronimus. Har du vel fortient anden Tractement, der har skikket dig saaledes?

Leonora. Hvad har jeg da giort?

Jeronimus. Alt hvad du har fortaalt om Monf. Leander, ere dine egne Gierninger. Du har brudt dit Løfte, du har af Løsagtighed giftet dig med en gemeen Karl og oven i Kiøbet kommet mig til at løbe med Liimstangen og ophidset mig mod en ærlig Mand.

Leonora. Ach ach, mit Hierte maa briste af Forbittrelse. Tør han fortælle saadant om mig? Tør han nægte hvad han nyelig har bedrevet?

Jeronimus. Jo han har Aarsag at nægte det, som han kand bevise at være Løgn. Monsr. Leonard har med Eed bekræftet for mig, at Leander har i en Maaned ikke været her i Byen, og at han først kom hid Klokken to i Eftermiddag.

Leonora. Ach ach, jeg kand ikke meer. Pernille og Magdelone! kommer hid ind.

Scen. 11.

Leonora. Jeronimus. Pernille. Magdelone.

Leonora. Ach kommer og vidner om min Uskyldighed. Leander tillegger mig sin egen Misgierning, og tør sige for min Far, at han er nyelig kommen til Byen.

Pernille. Saa maa det have været hans Geyst, som forlovede sig med mig i Formiddag, og gav mig denne Ring.

Magdelone. Jeg kand med Eed bekræfte det samme.

Jeronimus. Og han beviser med brave sandfærdige Folks Vidnesbyrd, at den Historie er ham paadigtet.

Magdelone. Men, Herre! Notarius, som skrev Ægteskabs-Contracten, er endnu her i Huset; ham maa I vel troe, om I holder os andre for Løgnere. Jeg skal bringe ham hid. [Gaaer.]

Jeronimus. Hvis Notarius ogsaa vidner med jer, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige. Men jeg vil høre det først, førend jeg troer det. Men jeg er bange, at det er kun Udflugter. Bliver I kun tilstæde, I skal ikke gaae mig af Hænderne.

Leonora. Jeg har alt for god Samvittighed, at jeg skulde flygte.

Jeronimus. Ach ach, gid det var saa vel, gid det var saa vel.

[Magdelone kommer med Notarius.]

Notarius. Hvad har min Herre at befale?

Jeronimus. Hr. Notarius! jeg besvær ham at sige mig oprigtig hvad det er for Personer, som i Dag har sluttet Ægteskab udi dette Huus.

Notarius pegende paa Pernille. Min Herre! der staaer Bruden. Hun kand sige det best.

Jeronimus. Med hvem er hun gift?

Notarius. Med en ung Herre, som boer her lige over.

Jeronimus. Det kand ikke være saa, Hr. Notarius! thi = = =

Notarius. Og jeg siger, at det virkelig er saa. Mener I, at en Mand af min Characteer lyver, eller spiller Giæk udi Sager, som angaaer mit Embede?

Magdelone. Jo min Siæl er hun virkelig gift med Leander. Nu svor Magdelone og jeg.

Scen. 12.

Leonard. Personerne af forrige Scene.

Leonard. Adieu, Monfrere! giv dig tilfreds; du est bleven tilstrækkelig hevnet. Det var en forbandet Historie.

Jeronimus. See der er Monsieur Leonard, som vidner mod jer andre.

Leonora. Tør I understaae jer at sige, Monf. Leonard! at Leander først kom til Byen i Eftermiddag?

Leonard. Tør I understaae jer at nægte det?

Leonora. Her er Beviis mod jer, at han har forlovet sig med min Pige i Formiddag.

Leonard. Og jeg kand giøre min Eed paa at han i Formiddag var 2 Mile herfra.

Notarius. Tag jer vare, Monsieur! hvad I siger. Jeg har i Dag skrevet Ægteskabs-Contract mellem ham og denne Jomfrue.

Leonard. Det er sært. Jeg har endnu ikke været greben udi Løgn. Vil I ikke troe mig paa min Eed, saa skal jeg skaffe en halv Snees Vidner.

Jeronimus. Ach Himmel, hvad er dog dette for Koglerie? Min Datter beskylder Leander for Utroeskab. Leander beskylder hende for det selv samme. Her er vigtige Vidner mod hende. Her igien er vigtige Vidner mod ham. Ach hvor skal jeg da faae Oplysning i denne Sag?

Leonard. Hr. Jeronimus! her er ingen anden Middel til Oplysning, end at vi confronterer begge Parterne sammen. Jeg vil døe paa at her er Irring. Blir I kun alle her. Jeg skal skaffe Leander med hans Folk herud.

Gaaer ind at hente dem.

Notarius. Jeg er min Troe ogsaa af de Tanker, at her er noget Koglerie under; thi Sagen er ellers ubegribelig.

Scen. 13.

Leander. Henrich. Arv. Leonard. Jeronimus. Leonore. Pernille. Magdelone. Notarius.

Leonard. Værer nu alle stille, og lar mig raade. Taler først til Pernille. Hør, tør I tilstaae, at denne gode Herre har gift sig med jer?

Pernille. Ney Monsieur! det har jeg aldrig sagt. Den Herre kiender jeg ikke. Det er en anden.

Leonard. Og du Henrich! tør du tilstaae, at du er gift med denne gode Frøyken?

Henrich. Ney Monsieur! jeg kiender hende ikke. Men der staaer min Kiæreste, som jeg nu maa aabenbare mig for og bede om Forladelse. Falder i Knæ for Pernille. Ach Eders Velbaarnhed! fortørnes ikke over at I seer mig fra en stor Herre forvandlet til en Lakey. Betænk, at vi ere alle Mennesker, at I selv har givet mig Anledning til denne dristige Gierning. Jeg havde dog ikke dristet mig dertil, hvis jeg tilforn havde vidst, at Eders Velbaarnhed var forlovet med min Herre Leander, og at denne Mand, som jeg meest frygter for, var Eders Velbaarenheds Fader.

Pernille. A = = = = est du den Junker, jeg er gift med?
Hun rykker ham i Haaret.

Henrich. A = = = = spar mit Liv, Eders Velbaarnhed!
De andre skiller dem ad, og holder paa Pernille.

Pernille. Ach hører en særdeles Historie. Jeg tænkte at narre ham, men har narret mig selv. Jeg tænkte, at det var en stor Herre, eftersom jeg saae ham i sin Herres Klæer, og derfor betiente mig af Frøykenens Klæer og Meubler for at giøre min Lykke. Ach Himmel, er det mueligt, at jeg af en stor Frue skal i Hast forvandles til en Lakey-Kone?

Henrich. Gid du faae en U-lykke; est du en Tienneste-Tøs?
De leer alle sammen.

Pernille gir ham et Ørefigen. Det er for dine to Herregaarde.

Henrich gir hende eet igien. Det er for din Møderne-Arv.

Pernille gir ham end eet. Det er for din Søster, Frøyken Fikke.

Henrich gir eet igien. Og det er for din Adelskab.

Hun faaer Henrich i Haaret; han river Huen af hende. De andre skiller dem ad.

Leonard. Holder stille, og oplyser en Sag, hvorudi jer Herskab er saa høyt interesseret.

Pernille. Ach lad mig rive hans Øyen ud først.

Henrich. Ach lad mig vride hendes Hals af Leed først.

Jeronimus. Jeg befaler dig at holde stille og sige os Sammenhengen.

Pernille. Jeg tænkte, at den Rakker=Knægt var en stor Herre.

Henrich. Og jeg tænkte, at det Bakkelse=Beest var en riig Frøyken.

Pernille. Jeg saae nok, at det var en Nar.

Henrich. Jeg saae nok, at hun var coqvet.

Pernille. Men just hans Naragtighed opmuntrede mig dertil.

Henrich. Og just hendes Coqvetagtighed opmuntrede mig dertil.

Pernille. Han førte sin Herres Navn, og lod sig kalde Leander.

Henrich. Hun førte sin Frues Navn, og lod sig kalde Leonore.

Pernille. Men nu merker jeg, at han er kun en Skoevisk.

Henrich. Og nu merker jeg, at jeg har ladet mig vie til en Trappetøs.

De vil slaaes igien, men stødes tilbage.

Leonard. See der, Børnlille! nu hører I hvad som har givet Aarsag til denne Kriig. Hen og fornyer jer Venskab, og beder hinanden om Forladelse.

Leander paa Knæ for Leonore. Allerkiereste Jomfrue! jeg bekiender at have syndet grovelig imod hende; thi intet udi Verden burte have bragt mig til at tvile om hendes Dyd. Men mit Hoved blev forvirret af denne underlige Historie.

Leonore ogsaa paa Knæ. Ach kiære Leander! jeg beder ogsaa med grædende Taare om Forladelse.

Leander. Havde min Kierlighed ikke været saa stor, havde ogsaa min Forbitrelse ikke gaaet saa viidt.

Leonore. Havde jeg ikke elsket ham saa inderlig, havde jeg ikke tænkt paa saadan Hevn.

Leander. Vil hun da forlade mig min Forseelse?

Leonora. Vil han ogsaa ikke tilregne mig min?

Leander. Jeg forlader hende det af mit gandske Hierte.

Leonora. Og jeg vil aldrig regne ham det til Onde.

Medens de taler dette sidste, slaaes Henrich og Pernille, indtil de igien blir skildt. Leander og Leonora, efter at de har omfavnet hinanden, reyser sig.

Jeronimus grædende. Mine kiære Børn! jeg beder jer ogsaa begge om Forladelse.

Leander. Ach tal ikke derom, kiære Svigerfar! Det samme, som har forført os, har ogsaa ophidset ham.

Jeronimus. Men hvad skal vi giøre med disse forbandede Mennesker, som ved deres Giækkerie har opvakt denne Allarm?

Leander. Ach min kiære Svigerfar! lad os nu ikke tænke paa andet end Glæde og Fornøyelse. De ere dog begge gamle troe Tienere. Lad os tænke paa at forlige dem. Hører, I nye gifte Folk! strax hen og forliger jer. I ere hinanden lige gode.

Pernille. Men han har bedraget mig.

Henrich. Ney du har bedraget mig.

Leander. I er hinanden intet skyldig. Fort hen og tar hinanden i Hænderne.

De tar hinanden i Hænder.

Magdelone. Men, Pernille! du lovede mig 400 Rdlr. for min Umage.

Pernille. See der har du 4 ß., Magdelone! Det kand nu ikke regnes ud høyere efter saadan Udfald.

Arv. Men, Henrich! end de Penge, du lovede mig?

Henrich. Der har du et Ørefigen. Havde det faldet anderledes ud, skulde du have faaet mere.

Leander. Hør, paa det Misfornøyelse paa alle Sider

skal ophøre, saa giør jeg Henrich til min Ridefogd. De takker begge. Kommer, Børnlille! lar os nu alle gaae ind at holde det rette Bryllup.

Henrich. Jeg har min Troe faaet en skiøn Bestilling, men kand ikke skiønne derpaa endnu, førend jeg har faaet Junker-Grillerne ret af Hovedet. Jeg kommer til at tage en Vomitif ind, at jeg kand komme til at opkaste Pernilles Adelskab og Møderne-Arv; saa blir det nok got. Kom ind med, min Snut! du maa tage en Svede-Drik for at svede mine to Herregaarde ud.

---

1. giør jeg Henrich til min Ridefogd] Forvalter.

Diderich Menschen-Skræk.

Comoedie

Paa

1 Act.

Leonora. Det troer jeg nok; hans onde Samvittighed tillader ham ikke at bie.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette for Misforstand, som er kommen jer imellem? Han blir vreed, naar jeg kalder ham Svigersøn. Han vil ikke sige mig Aarsagen selv, men har viset mig hen til dig for at faae Oplysning i denne Sag.

Leonora. Han skiemmer sig ved sin Misgierning, og derfor vil heller, at jeg skal sige det.

Jeronimus. Jeg kunde ikke merke andet, end han havde en god Samvittighed, og tillagde dig Skylden.

Leonora. Historien er denne: Da jeg kommer til Byen, finder jeg Pernille meget stadselig oppudset. Jeg blir forskrækket derved, og spør om Aarsagen. Da bekiender hun for mig, at Leander har giort Elskov til hende i Formiddag og lovet hende Ægteskab. Men jeg kunde ikke troe det, førend Historien blev stadfæstet af den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, og jeg saae paa Pernilles Finger Leanders Ring, som jeg kiendte igien.

Jeronimus. Ey, kand det være mueligt, at en Herre af hans Stand og Vilkor har villet tage en Tieneste-Pige?

Leonora. Han har ikke alleene villet tage hende, men er virkelig vied til hende. Men han veed endnu ikk
er en Tieneste-Pige; thi som hun havde mi
Mobilier i Hænder, har han bildt sig ind, at
Jomfrue.

Jeronimus. Det er den forskrækkeligst
hørt min Livs-Tiid. Men har du ku
Liderlighed af ham tilforn?

Leonora. Hvis jeg havde merket fa
bundet mig til ham. Jeg saavel som
ham for en ærlig og fornuftig Cava
fatte andre Tanker om ham af
vort Huus.

Jeronimus. Det er sand
hans Dyder.

Leonora. Saaledes kand Folk forstille sig. Men han er bleven tilstrækkelig straffet; thi naar det blir kundbar, at hans Brud er en Tieneste-Pige, blir han Fabel over det hele Land.

Jeronimus. Ingen Straf er saa stor, han har jo fortient den større.

Leonora. Jeg har selv arbeydet paa at befodre dette Ægteskab mellem ham og Pernille.

Jeronimus. Du har giort Ret, min Datter!

Leonora. Thi hvis jeg havde ikke faaet den Hevn, havde jeg døed af Sorg og Forbittrelse. Men nu gir jeg mig tilfreds, og takker Himmelen, der har befriet mig fra at falde udi saadan liderlig Persons Hænder.

Jeronimus. Men der seer jeg han kommer ud af Huset; jeg vil hen og afmale ham hans Dyder.

Leonora. Og jeg gaaer ind saalænge; thi jeg kand ikke taale at see ham for mine Øyen.

Hun gaaer ind.

Scen… 7

Jer…

Jeronimus. … …sieur! Nu har jeg faaet Histori…

Leander. … …on Historie?

Jeroni… … jeg hører, at I er gandske …

…erning.

… hendes Far.

… er saa gaaet.

… til ham:

Datter, og om der er ringeste genereuse Blods-Draabe i jer, saa maa I tilstaae mig det samme, om I ellers har hørt Historien.

Jeronimus. Jo jeg har hørt Historien. Men Nachspillet blir det artigste.

Leander. Ja det er sandt, Nachspillet blir det artigste.

Jeronimus. Om I intet Reeb har at henge jer udi, vil jeg laane jer eet, men med Condition, at I flyer mig det igien, naar I har brugt det.

Leander. Bilder I jer ind, at det er en Forliis for mig, og at jeg henger mig af Sorg, fordi jeg fik ikke jer Datter? Ney tvertimod, jeg glæder mig derover.

Jeronimus. Jeg tviler ikke derpaa nu mere, efterdi jeg har lært at kiende jer Liderlighed.

Leander. I er selv liderlig, som er hendes Forsvar. Hvad jeg har giort, det har jeg giort for at hevne mig, og all Verden vil sige, at jeg har giort Ret.

Jeronimus. Hvad Ont havde da min Datter giort?

Leander. Intet, intet! Det er jo kun en Bagatelle at bryde sit Løfte og gifte sig med en andens Dreng.

Jeronimus. Gid du faae en U-lykke, din Spillfugl! Det kalder jeg den høyeste Grad af Liderlighed, først at bedrive en Misgierning og siden at tillegge en ærlig Jomfrue det, han selv har giort. Fy for tusind Dievle! I er ikke værdt at leve.

Leander. Jer dydige Datter har lagt dette til sine andre Misgierninger, at hun har faaet sin Far til at løbe med Liimstangen.

Jeronimus. Det er Løgn i jer Hals. Jeg siger, at I er virkelig gift med min Pige Pernille, og at I forlovede jer med hende i Formiddag.

Leander sagte. Ha ha, hvilken Boxnæse de har sat paa

---

20. gifte sig med en andens Dreng] Tjener. — 21. din Spillfugl] Gjøgler, Harlekin, Nar.

den gamle Mand derinde! Men det er kun Galgenfrist for dem. [Høit.] Jeg skal strax hielpe jer af Drømmen. Henrich og Arv! kommer herud.

Scen. 8.

Leander. Henrich. Jeronimus. Arv.

Leander til Henrich. Henrich! her er din Svigerfar, som du maa insinuere dig hos.

Henrich paa Knæ. Ach gunstige Hr. Svigerfar! jeg = = =

Jeronimus. Hen i Daarekisten, din Hund! Er jeg din Svigerfar?

Henrich. Jeg er kun en ringe Tiener, og derfor vil blive ham des lydigere Svigersøn.

Jeronimus. See der, Kammerat! der har du 8 Skilling. Gak fra mig. Jeg altereres ved at tale med galne Folk. Jeg har nok i mit Hoved alligevel.

Henrich. Ach jeg beder ydmygst om Forladelse.

Jeronimus. Beed vor HErre om Forladelse, der har straffet dig paa Forstanden. Du har intet Ont giort mig, det jeg veed.

Henrich. Jo jeg har giort noget, som vil opvække ham til Vrede; men enhver ærlig Karl, der havde været saa fristet som jeg, havde giort det samme.

Jeronimus. Ja jeg kand nok merke, at du har Fristelser; jeg ynker dig, og vil have alle saadane vankelmodige Mennesker daglig i mine Bønner.

Henrich. Jeg fattes min Troe intet paa Forstanden; men = = =

Jeronimus. Dig fattes intet paa Forstanden; men du har nogle Sviin paa Skoven. Jeg er kommen her ind i Byen i Dag ligesom i en Daarekiste. Gak fra mig, Menneske! Der har du 8 Skilling.

23-24. du har Fristelser] Anfægtelser. — 24-25. saadane vankelmodige Mennesker] forvirrede, forstyrrede.

Henrich. Det er alt for slet Udstyr med sin eneste Datter.

Jeronimus. Hvor Hiernen løber om paa det stakkels Menneske! Himlen være med dig, ung Karl! Gak hen og holdt Snak med den Cavallier, som der staaer. Han er heller ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Det er min Herre; han tar mig nok i Forsvar.

Jeronimus til Leander. Er det jer Tiener?

Leander. Ja det er min Tiener; han fattes slet intet paa Forstanden.

Jeronimus. Det er mig kiert, at I holder ham at være klog; nu merker jeg, at den Misgierning, I har giort, er bedrevet udi Raserie. Thi intet andet kand undskylde jer.

Leander. Hvor gall han er, saa er han dog ved sin Forstand alleene bleven jer Svigersøn.

Jeronimus. Ret saa! Det blir alt bedre og bedre. Adieu, I kloge Mænd allesammen!

Han vil gaae; men Arv gaaer efter, holdende ham tilbage.

Arv. Ach gunstige Herre! jeg vil bede om en Ting.

Jeronimus. Hvad vil du?

Arv. At Henrich maa holdes til at betale mig de 50 Rdlr., han lovet mig.

Jeronimus. Hiertelig gierne. Betaler til denne Slyngel tusinde Rdlr., om I vil, I andre Skabhalse!

Leander. Hør, min kiære Seignr. Jeronimus! jeg undskylder eders Adfærd og underlige Lader; thi Historien, som er passeret, er saa særdeles, at den kand forvirre den stærkeste Hierne. Jeg var i samme Tilstand som han, da jeg først fik det at vide. Hav Taalmodighed at høre Historien udi kort Begreb, og døm saa siden, om jeg har giort U-ret eller ey.

Jeronimus. Jeg kand sagte høre Historien. Nu hvad er det?

---

22. han lovet mig] lovede.

Leander. Jer Datter beskylder mig jo at have brudt mit Løfte, lovet hendes Pige Ægteskab i Formiddag, og ladet mig siden i Eftermiddag vie til hende; naar jeg nu kand bevise, at jeg ikke har været 3 Timer udi Byen, vil I da troe det, som jer Datter tillegger mig?

Jeronimus. Naar I kand bevise mig det, saa faaer jeg vel at troe jer. Men det er just Knuden at bevise det.

Leander. Holder han ikke Monsr. Leonard for en ærlig og sandrue Mand?

Jeronimus. Jo han er en brav Mand og derforuden min gode Ven.

Leander. Arv! spring strax hen til Monsieur Leonard, og beed ham i Øyeblikket komme til mig.

Arv gaaer.

Leander. Monsr. Leonard skal kunde ved sin Eed bekræfte, at jeg udi en Maaned ikke har været i Byen førend Klokken 2 i Eftermiddag.

Jeronimus. Tør Mons. Leonard bekræfte det, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige.

Leander. Hav Taalmodighed, til han kommer, og hør videre Historien: Denne Tiener havde mine Klæer og Sager i min Fraværelse under Hænderne, og af lutter Kaadhed, som han giør sin Eed paa, førte sig op i min Eqvipage for at agere en fornemme Mand. Jer Datter, som nogle Dage har været i Byen = = =

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er kommen i Dag eller for nogle Dage siden; thi hun er reyst hid fra Hovetgaarden, og jeg kom i Dag til bestemte Tiid fra min Lystgaard.

Leander. Jo Hr. Jeronimus! hun har været her til hendes U-lykke nogle Dage. Hun har seet denne min Tiener nogle Gange i sin Stads og forliebet sig i ham.

Henrich. Jeg kand sværge, at det var noget, som jeg aldrig tænkte paa; men hun gav mig selv Anledning, og satte en gammel Koplerske ud paa mig, som stevnede mig til

Pernille. Jeg giør det min Troe ikke af Galskab.

Leonora. Den Feber, som du fik sidst, jeg forlod dig her i Byen, maa ikke have udraset. Det er best, du gaaer hen og legger dig. Men hvad driver dig til at bruge saadane Optøyer?

Pernille. Jeg giør en stor Lykke derved. Her er en riig ung Herre, men ligesaa naragtig som riig; den samme bilder sig ind, at jeg er en fornemme Jomfrue, og giør Amour til mig.

Leonora. Jeg vil intet Coqveterie have i mit Huus. Er det af Penge-Trang eller Løsagtighed, at du giør saadant? Fy skamme dig! Jeg har altiid havt bedre Tanker om din Ærlighed. Saadan Karl giver dig en Snees Ducater, og lar dig siden løbe.

Pernille. Ach ney Frøyken! det er ikke paa den Maade. Han har lovet mig Ægteskab, og vi blier vied sammen Klokken 4re, dersom hun ikke vil hindre mig i min Lykke.

Leonora. Jeg vil ikke hindre dig i din Lykke, Pernille! Men hvad mener du der vil paafølge, naar han siden faaer at vide, at du est en Tieneste-Pige?

Pernille. Det er en Karl, som løber med Liimstangen. Han er forliebt i min Person, og har lovet mig Ægteskab uden at forespørge sig om min Stand og Vilkor, saa jeg bedrager ikke ham, men han bedrager sig selv.

Leonora. Vil du vove det, saa maa du gierne for mig. Men jeg er bange, at min Far kommer i Byen for hastig.

Pernille. Hvor snart mon han komme?

Leonora. Da jeg reyste fra vor Lystgaard, sagde han at ville komme strax efter. Han er her vist nok inden Aften; thi mit Bryllup er berammet i Dag. Men hvad er det for en ung Herre, som har forliebet sig udi dig?

Pernille. Han boer i dette Huus lige herover.

Leonora. I hvilket Huus?

12-13. havt bedre Tanker om din Ærlighed] Sædelighed, Kydskhed.

Pernille. Her i dette Huus.

Leonora. Est du gall, Pige? Du har maaskee seet ham engang gaae derind; men han kand ikke boe der, thi dette Huus hører Leander til efter den Underretning, jeg har faaet.

Pernille. Ja det er saa, Frøyken! han heder Leander. Hans Venner har lovet ham bort til een, som ikke staaer ham an, og det er just derfor, han haster saa meget med vor Bryllup.

Leonora. Det er, som jeg siger, Pige! Feberen har ikke raset ud hos dig.

Pernille. Det er min Troe, som jeg siger. Den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, skal vidne med mig, at den Leander, som boer i dette Huus, har lovet mig Ægteskab. Magdelone, Magdelone! kom ud lidt.

Scen. 6.

Pernille. Magdelone. Leonora.

Pernille. Magdelone! er det ikke sandt, at jeg er forlovet med den unge Herre Leander, som boer her lige over?

Magdelone. Jo det er sandt. Men, hierte Frøyken! hindre hende ikke i hendes Lykke; hun har dog tient længe og troeligen. Hun kommer til Riigdom derved, og blir en stor Frue, og jeg forsikrer, at hun blir taknemmelig.

Leonora. Hvad? har I overlagt med hinanden at narre mig?

Magdelone. Det være langt fra, smukke Frøyken! Det er min Troe i alle Maader, som jeg siger.

Pernille. Frøykenen maa gierne straffe mig, dersom hun befinder ringeste Usandfærdighed i mine Ord.

Leonora. Han heder Leander, siger du?

Pernille. Ja.

Leonora. Han boer i dette Huus lige overfor?

Pernille. Ja men han er ellers boende paa Landet.

Leonora. Men hvad er det for en Ring, som du bærer paa Fingeren?

Pernille. Den Ring fik jeg af ham i Dag.

Leonora. Ach hold mig, jeg daaner.

Magdelone. Tænkte jeg ikke vel, Pernille! at det vilde saa gaae? Men hvorfor legger Frøykenen dette saa meget paa Hierte? Det er jo naturligt, at et Menneske søger at giøre sin Lykke.

Leonora til den anden Side. Ja det er hans Ring. Hvor utroelig Historien er, saa er det dog, som de siger. Ach om jeg var den største Misdæder, kunde Himmelen ikke straffe mig høyere. Hvo kand fæste sin Liid paa nogens Løfte meer? Hvo kand dømme af eens udvortes Væsen og Gebærder hvad der boer i Hiertet? Jeg har vægret mig længe for at begive mig i Ægtestand. Jeg har afslaaet adskillige anseelige Partier. Ingen har staaet mig an uden denne Leander, som jeg nu befinder at overgaae alt hvad som kand opregnes udi Liderlighed. Hvad skal jeg giøre? Hvordan skal jeg hevne mig? Forræderiet er saa stort, at jeg ikke kand hitte paa nogen tilstrækkelig Hevn. Ach u-lyksalige Leonora! i en u-lyksalig Tiid for dig kom den Person i din Faders Huus, i en u-lyksalig Tiid kom du til Byen at høre saadant. Dog hvad siger jeg? Hvad klager jeg? Hvi kalder jeg det en u-lyksalig Tiid? Det maa heller kaldes den lyksaligste Dag for mig min hele Livs-Tiid, paa hvilken saadan Forræderie er bleven aabenbaret, og jeg derved undgaaer at falde i det liderligste Menneskes Hænder. Hør, Pernille! den Person, som elsker dig, er just den samme, som var forlovet med mig.

Pernille. Ach velbaarne Frøyken! hun overiler sig ikke. Hun kand tage feyl. Hvoraf kand hun vide det?

Leonora. Jo Pernille! her er meer end eet Beviis. Han har selv sagt mig, at han nyelig har kiøbt dette Huus her lige over, hvor vi skulde holde til, naar vi vare udi Byen. Han er ellers boende paa Landet, han heder Leander, og her kiender jeg til Overflod hans Ring.

Pernille. Ach jeg døer af Angst og Forskrækkelse.

---

27. hun overiler sig ikke] overiil Dem ikke.

Leonora. Og jeg af Hevngierighed og Forbittrelse.

Pernille. Ach Frøyken! tag mit Liv fra mig.

Leonora. All min Velfærd bestaaer i dit Livs Conservation; thi jeg kand ikke hevnes paa anden Maade, uden han til Straf faaer min Tieneste-Pige.

Pernille. Men hvor kom Frøykenen til at blive forlovet med ham?

Leonora. Han kom for 6 Uger siden at slutte et Kiøb med min Fader. Der blev han forliebt i mig, og begiærede mig til Ægte. Jeg har ingen Stadighed til at fortælle dig Resten; thi mit hele Legeme brænder af Begiærlighed til Hevn. Jeg reyser strax til vor Lystgaard igien.

Pernille. Og jeg reyser med. Gid jeg aldrig var kommet til Byen, at jeg saadant skulde berøve min Jomfrue.

Leonora. Hør, Pernille! Hvis du har nogen Estime og Kierlighed for mig, saa bliv ved at fuldføre Comoedien, og lad dig ikke merke, at jeg har været her og talt med dig. Hvis du ikke spiller din Rulle, som du har begyndt, faaer du mig aldrig meer at see; thi jeg døer, hvis jeg ikke blir hevned, og jeg kand ikke blive hevned paa anden Maade.

Pernille. Ach ach, Frøyken! er det mueligt, at = =

Magdelone. Giør, du Taadse! som Frøykenen forlanger, saa blir hun hevnet, du blir en stor Frue, og jeg faaer de Penge, som mig er lovet.

Leonora. Jeg siger dig endnu engang, Pernille! at all min Velfærdt bestaaer derudi, at du spiller din Rulle vel; du bliver i visse Maade lykkelig derved, efterdi han har store Midler.

Pernille. Ja det er sandt. Han kand sagte være god nok til mig. Efterdi Jomfruen vil saa have det, saa skal jeg min Troe spille Comoedien det beste, jeg har lært.

Leonora. Gak du kun ind, og efterlev troelig hvad jeg

---

14. at jeg saadant skulde berøve min Jomfrue] at jeg saaledes skulde røve fra min Jomfru, plyndre hende.

har befalet dig. Jeg gaaer hen til en god Ven, som skal reyse med mig til vor Lyst-Gaard.

De gaaer ind.

Scen. 7.

Leonora. Leander.

Leonora. Saa stor som min Kiærlighed var, saa heftig er min Forbittrelse.

Leander taler til Henrich udenfor. Som jeg siger, Henrich! nu gaaer jeg til Side lidt.

Leonora. Den, som jeg tilforn elskede som min egen Siæl, hader jeg nu meest af alle Mennesker paa Jorden. Men hvo er det, som taler? Ach Himmel, der kommer den Forræder.

Leander. Er det ikke Leonora? Ey, gaaer hun bort? Er hun saa bange for mig, dydige Frøyken?

Leonora vender sig om. Velbaarne Junker! hvor skulde jeg eller nogen være dydig? Han har jo sluget all Dyd op, saa der er intet tilbage for andre.

Leander. Ha ha ha, kydske Lucretia!

Leonora. Ha ha ha, kydske Joseph!

Leander. Jeg admirerer hende, Frøyken!

Leonora. Der er ikke saadan Junker til som han.

Leander. Kiender hun dette Portrait, dydige Frøyken?

Leonora. Ney ikke i hans Hænder.

Leander slængende Portraitet til hende. See der har hun det tilbage.

Leonora. Kiender dydige Junker dette Portrait?

Leander. Jo desværre.

Leonora. See der ligger det.

Leander. Der ligger den Tobaksdose, hun forærede mig.

Leonora. Der ligger hans lumpne Armbaand.

Leander. Der ligger hendes lumpne Stok med Guldknap.

Leonora. Og der hans lumpne Øren-Ringe.

Leander spyttende. Der ligger den Huldskab og Troeskab, I gav mig.

Leonora. Tvi, der ligger jeres igien.

Leander. Adieu, dydige Jomfrue! hels jere Forældre.

Leonora. Adieu, udkaarne Junker! profit die Mahlzeit.

Hun gaaer bort.

Leander. Hvilket uforskammet Qvinde-Menneske! Langt fra at skamme sig ved sin Misgierning, hun traadser oven i Kiøbet. Men jeg faaer en tilstrækkelig Hevn, naar hun hører, at hendes nye Kiæreste blir forvandlet til en gemeen Lakey.

Scen. 8.

Arv.

Mig syntes, her var Klammerie udenfor; men jeg seer ingen. Ney her er ingen. Mon jeg drømte? Jeg tænker paa den forbandede Henrich, hvilken Lykke han giør i Dag. Det er dog et Dievels Spring paa eengang at springe lige fra et Bagbeest til en Junker. Jeg er ikke misundelig; men jeg kand ikke nægte, at om jeg paa en god Maade kunde vrikke Halsen om paa ham, saa giorde jeg det. Thi hvad er hans Fortienester mere end mine? Jeg har tient ligesaa længe og troelig som han. Jeg seer ligesaa vel ud som den Slyngel. Havde jeg bleven stikket i Byen først i hans Sted, saa havde jeg maaskee kunnet giort samme Lykke; men just fordi jeg fik ikke det Ærende, saa er og bliver jeg en Slyngel, og han blir velbaaren. Jeg vil dog holde gode Miner formedelst de 50 Rdr., han lovede mig. Det kand ogsaa hende sig, at jeg kand faae en Finger i Soddet med; thi den Kiselinke, som han faaer, lar sig aldrig nøye med een Mand. Havde jeg fat paa den gamle Kone, skulde jeg bestikke hende at roese mig for Jomfruen. Jeg vil see igiennem Porthullet, om jeg blir hende ikke vaer.

Scen. 9.

Henrich. Arv.

Henrich. Hvor Pokker blev Arv? Nu har jeg ham nødig. Men see staaer han ikke der og vil lure sig ind i Huset? Ach jeg maa blive gall.

Lister sig sagte til ham, og trækker ham tilbage efter Haaret.

Arv. A = = = = = =

Henrich. Vil din Hund holde din Næse herfra?

Arv. Hvad Ondt giør jeg, Henrich?

Henrich. Fort herfra, siger jeg.

Arv. Maa jeg ikke staae paa Gaden?

Henrich. Men ikke ved dette Huus; hvis jeg fornemmer, at du kaster kun dit Øye paa Huset, skal jeg lade dig henge uden for Vinduerne, andre til Skræk og Exempel.

Arv. Det har du ingen Magt til.

Henrich. Ha ha, en Mand paa en halv Tønde Guld som jeg skulde ikke have Magt til at lade henge en Gaards-Karl?

Arv. Om du blev Mand paa en heel Tønde Guld, est du dog kun af Geburth en Lakey. Det er Forskiæl mellem en riig Mand og en fornemme Mand.

Henrich. Aldeles ingen Forskiæl. Jeg setter, at jeg er Fuldmægtig hos en stor Herre, jeg er da kun en ringe Person mod ham; men om jeg nu filouterer ham fra alt hans Gods, blir jeg strax fornemmere end han, skiønt han beholder sin forrige Titul, og jeg heder kun slet og ret Henrich som tilforn.

Arv. Ja seer du vel, saa blir du derfor ikke fornem.

Henrich. Jo vist; thi naar jeg og min Herre siden kom i Vertskab sammen, saa gav Verten vel Herren det for-

---

21. Det er Forskiæl] Der er Forskjel. — 31. kom i Vertskab sammen] til Gjæstebud, Gilde.

nemmeste Sæde, men mig den mageligste Stoel. Naar en Kapuun skulde deles, fik Herren det første Stykke, men enten af Halsen eller Ryggen, men jeg med de sidste fik Brystet; saa Herren fik Complimenter for sin Tituls Skyld, men jeg solid Ære formedelst mit Gods, og fordi jeg kunde tractere Verten dobbelt igien. Jeg tiente, førend jeg kom til Monsr. Leander, hos en fornemme Mand, som var kommen til Agters. Den samme, erindrer jeg, blev engang inviteret paa Caffee paa et Sted, hvor ogsaa var en riig Kieldermand. Man syntes at giøre min Herre meest Ære, og skienkede først for ham; men det var for at forsøge paa hans Skaal, om Caffeen havde sat sig, thi Kieldermanden fik altiid den sidste Koppe, men den beste. Aarsagen var let at fatte; thi naar Verten kom til min Herre igien, fik han kun en Prise Tobak, men hos Kieldermanden et got Maaltiid. Du møder to Personer sammen, Arv! den ene siddende udi en Vogn, og den anden traskende udi Skarnet til Fods, skiønt paa den Agendes høyre Haand. Hvilken synes dig at være fornemst af de to?

Arv. Den, som ager.

Henrich. Det mener jeg og, skiønt Fodgiængeren gaaer øverst. Skal man derfor kalde den meest fornem, der nyder grundigst Ære, er en riig Handverksmand altiid fornemmere end en fattig Signør. Den ene er titular fornem, og den anden virkelig. Derfore, Arv! om jeg faaer flere Penge med denne Jomfrue, end min Herre har, saa blir jeg virkelig fornemmere end han. Derfor maa du og andre tractere mig paa anden Foed herefter.

Arv. Jeg kand dog ikke faae det i mit Hoved.

Henrich. Hør, Arv! om jeg vil give dig 20 Rdlr. meer i Løn end Leander, hvem vil du da helst tiene hos?

Arv. Da vil jeg helst tiene hos dig.

Henrich. Der blir endelig ikke af, Arv! men jeg siger kun for Exempels Skyld. Vil du holde dine Øyne fra Huset, Knægt? Fort ind, her er adskilligt at forrette. Støder Arv ind.

Det er galt nok: naar man gifter sig med saadan riig Coqvete, maa man føye hende i Begyndelsen og holde aaben Bord det første Aar; men naar jeg blir lidt gammel i Sadelen, tar jeg Skildtet ind, og min gode Frue skal siden dantze efter min Pibe. Jeg maa stille mig ydmyg og føyelig an i Førstningen, indtil jeg faaer Pengene udi Hænderne; siden skal det ikke gaae hende bedre end andre slige Damer, der gifter sig paa den Maade.

Gaaer ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Leonora. Magdelone.

Leonora. Saa det er gandske klappet og klart, Magdelone?

Magdelone. Ja de ere alt Ægtefolk, som ingen kand skille fra hinanden.

Leonora. Og du saae selv, at de bleve sammenviede?

Magdelone. Ja med disse mine Øyen. Men der vil ligge et Fandens Huus, naar han fornemmer, at det er en Tieneste-Pige, han har faaet.

Leonora. Det vil ikke sige. Hvis hans Midler ikke var, saa var hun endnu den liderlig Karl alt for god; men jeg kand tænke, at det er en heel Hob for saadan fattig Tieneste-Pige at blive en fornemme Frue. Men hvor er Leander nu?

Magdelone. Han tog Affkeed strax efter Vielsen, og lovede at komme igien mod Aftenen at føre sin nye Brud bort.

Leonora. Ha ha ha! See at du kandst skaffe mig Pernille herud.

Magdelone. Ja jeg skal strax bringe hende hid. Men jeg haaber, Frøykenen holder hende til at blive ved sit Løfte; thi hun har forsikret mig om 400 Rdlr. for min Umage.

Leonora. Hun skal nok holde sit Løfte.

Magdelone. Nu gaaer jeg ind at hente hende.

Leonora. Har jeg lidet Spot og Fortræd, saa har jeg og faaet en anseelig Hevn. Han skiemte sig ikke engang ved sin Gierning, da han talede med mig, men foragtede og beloe mig oven i Kiøbet. Det er jo den største Grad af Liderlighed, et Menneske kand forfalde til. Nu veed jeg ikke, paa hvad Foed jeg skal tractere Pernille. Jeg faaer vel kalde hende Frue; thi den første Bog, saadane Tøyter læser, naar de ere komne i Velstand og Høyhed, er Rangs-Forordningen. Men der kommer hun.

Scen. 2.

Leonora. Pernille. Magdelone.

Leonora. Jeg maa dog forsøge først, om hun er bleven storagtig. Nu, Pernille! hvor gaaer det?

Pernille seer suurt, og svarer intet.

Leonora. Hvorledes er Sagerne avanceret, min kiære Frue?

Pernille. Ach jeg takker Frøykenen for Efterspørsel. Vi ere alt ægte viede Folk. Om en halv Time kommer han og henter mig bort til all sin Herlighed.

Leonora. Nu, det er mig kiert. Jeg gratulerer.

Pernille. Men har Frøykenen været paa Lystgaarden imidlertiid?

Leonora. Ney jeg betænkte mig. Jeg lod en Expres gaae til min Far for at faae ham des hastigere hid; jeg troer nok, at han vil være her dette Øyeblik.

Magdelone. Men jeg er bange, at naar han faaer Sammenhengen at vide, at han løber fra dig, Pernille!

Pernille. Naar Frøykenen kalder mig Frue, saa kandst du ogsaa vænne din Mund dertil, Magdelone! nu er jeg

---

3. Han skiemte sig ikke engang] skammede.

kommen i den Stand. Enten han løber bort eller ey, saa er jeg dog virkelig vied til ham.

Leonora. Hvor vil han løbe hen? Han har jo sit faste Gods. Han skal nok holde Trop.

Pernille. Men det er nu at tage i Betænkning, om jeg skal lade ham vide min Tilstand i Aften, førend jeg gaaer til Sengs med ham.

Leonora. Det maa skee, ligesom min Far finder for got. Han vil være her i et Øyeblik; lad os gaae ind saalænge.

Scen. 3.

Leander. Henrich.

Henrich. Jeg blues dog ved [det], Herre! naar jeg tænker derpaa, hvorvel jeg har giort det efter Herrens Ordre.

Leander. Troe mig, Henrich! at det er den største Tieneste, du nogen Tiid har giort mig.

Henrich. Men det var dog Herrens forlovede Brud.

Leander. Just derfor vilde jeg have hende straffet. Havde jeg ikke faaet Hevn paa hende selv, saa havde jeg forgrebet mig paa hendes Far, som har villet binde mig et Menneske paa Ermene af den Natur.

Henrich. Men har hun virkelig Midler?

Leander. Hun har store Midler efter sin Moder alleene, som hendes Fader ikke kand forholde hende. Men jeg kand vidne for Himmelen, at jeg saae ikke efter hendes Velstand, men alleene hendes Person. Dersom du havde seet, Henrich! med hvilken Ærbarhed hun førte sig op i sin Faders Huus, da jeg var der, skulde du have villet forsvoret, at hun var af den Natur.

Henrich. Det er ikke at beskrive, hvordan de Fruentimmer kand forstille sig. Men jeg skal nok holde hende i Tøyelen, naar jeg blir lidt gammel i Sadelen. Jeg skielver, naar jeg tænker paa hendes Far. Jeg er bange, at han legger Haand paa mig, og lader mig arrestere.

Leander. Det har ingen Fare. Jeg taler først med Seigr. Jeronimus, og besværger mig over hans Datters hæslige Opførsel. Derpaa skal du komme ind i dine Lakey-Klæer og fortælle ham hele Historien. Enten blir han da ophidset mod dig, og vil hevne sig, saa skal jeg tage dig i Forsvar som en ærlig Mand, eller han slaaer Haanden af sin Datter, og lar hende løbe, hvilket er troeligst. Saa beholder hun dog sin Møderne-Arv. Men hvorledes kom du fra hende igien?

Henrich. Da Vielsen var skeed, tog jeg Afskeed for en Times Tiid, og lovede mod Aftenen at komme igien for at bringe hende til mit Huus. Det var med stor Møye, at hun vilde give mig saa lang Tiid; thi hun er saa forliebt som en Rotte, og jeg troer, at hun tæller hvert Minut, medens jeg er borte.

Leander. Ach det er en forskrækkelig Historie. Efterkommerne vil holde det for en Fabel. Men der seer jeg Seigr. Jeronimus komme; løb du ind og iføer dig i dine Lakey-Klæer, indtil jeg har dig nødig.

Scen. 4.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Min Datter lader mig ved en Expres vide, at jeg maa strax komme til Byen. Jeg kand ikke begribe hvad det vil sige. Mon hun er bange, at hun ikke tilig nok skal komme i Brude-Seng? Men der seer jeg Monsiør Leander. Hans Tiener, min kiære Svigersøn! Vi to vil nok een Vey. Har han talt med min Datter, siden hun kom til Byen?

Leander. Ja jeg har.

Jeronimus. Men hvorfor skikker hun Expres efter mig?

---

2. og besværger mig] besværer.

Leander. Det maa hun vide. Hun maa have noget at aabenbare sin Far, som ligger hende paa Hiertet.

Jeronimus. Det er meget. Skulde I ikke vide det?

Leander. Ney vi har kun talt meget kort sammen.

Jeronimus. I fik vel ikke Stunder at tale meget sammen for Kyssen. Det er og en ævig Slikken med jer forliebte Folk.

Leander. Ney det gik dog denne Gang temmelig lovlig til.

Jeronimus. Ja jeg troer det nok. Havde jeg kun hundrede Daler for hvert Kys, I har faaet, siden hun kom til Byen, saa var jeg en riig Mand.

Leander. Siig ikke det, Seigr. Jeronimus!

Jeronimus. Men ret Alvor: hvorfor skikkede hun Bud efter mig?

Leander. Det er mig min Troe gandske uvitterligt.

Jeronimus. Det er noget Skalkerie, som I har overlagt med hinanden; men jeg faaer nok at vide det, naar jeg taler med hende selv.

Leander. Det tviler jeg ikke paa.

Jeronimus. I er maaskee bange, at I skal ikke tilig nok komme i Brudeseng?

Leander. Jeg min Troe ikke; om hun længes saa meget derefter, det skal jeg lade være usagt.

Jeronimus. Jeg troer det nok; ligesom I i alle Maader er ikke ligesaa forliebt som hun. Ha ha ha! kom, lar os gaae ind.

Leander. Jeg har i det Huus ikke at bestille.

Jeronimus. Ey, nu er ikke Tiid at skiemte, Aftenen er for Haanden. Kom, lad os gaae ind. I har noget Pudserie fore, ha ha ha! men alting har sin Tiid.

Leander. I faaer virkelig en forbandet Hob Pudserie at høre, naar I taler med hende selv.

Jeronimus. Jeg troer ikke, at hun har ilet med Vielsen, førend jeg kom.

---

33. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Leander. Jo hun har min Troe.

Jeronimus. Ey, det vilde jeg min Troe dog ikke skulde været skeed. Det er jo forbandet hidsig at gaae til Verks. I kunde jo have biet, til jeg kom.

Leander. Taler I til mig? Jeg har min Troe ingen Deel derudi.

Jeronimus. Hvad Pokker er det for Harcellering?

Leander. Er der noget harcelleret, saa er det alleene paa hendes Side.

Jeronimus. I siger jo først, at I har kun talet gandske kort med hende, og nu siger I, at = = =

Leander. Ja det er sandt, det var gandske kort, men desmeer kierligt; thi de sidste Ord, jeg havde den Ære at sige hende, var disse: Gak Fanden i Vold, dit Skarn!

Jeronimus. Hvad Pokker er dette, Sviger=Søn? Man kand jo blive gal over saadan Tale.

Leander. Min Herre! det Ord Sviger=Søn skurrer forbandet i mit Øre. Forskaan mig for den Titul.

Jeronimus. Hvad? har I ikke begiæret min Datter?

Leander. Jo det nægter jeg ikke.

Jeronimus. Er I ikke bleven forlovet med hende?

Leander. Det nægter jeg heller ikke.

Jeronimus. Er I ikke da min Svigersøn?

Leander. Det nægter jeg aldeles.

Jeronimus. I kand Fanden ikke nægte det. Vil I gaae derfra, saa skal jeg spille med jer, saalænge I har en Skilling i Pungen.

Leander. I kommer til kort, Seignr. Jeronimus! I taber Sagen. Den er alt tabt.

Jeronimus. Hvorledes skulde jeg tabe den Sag?

Leander. Det faaer I at høre, naar I taler med jer Datter.

Jeronimus. Jeg merker nok, at der er kommen Mis=forstand imellem jer.

Leander. Ja det er vist ungefehr saa.

Jeronimus. Men hvori bestaaer den Misforstand?

Leander. Min Herre! jeg vil ikke forekomme hans Datter i at fortælle det. I faaer tilstrækkelig Underretning af hende selv.

Jeronimus. Det skal jeg strax faae at vide. Men jeg er vis paa at min Datter ikke har givet Anledning dertil; thi jeg skulde ikke roese mit eget Barn, hun er alt for sagtmodig og dydig dertil.

Leander. Hun er Dyden selv.

Jeronimus. Hvad Fanden er det da for Capricer, Svigersøn?

Leander. Monsieur! jeg beder, han forskaaner mig for = = =

Jeronimus. Hvad Pokker er dog dette? Jeg maa strax ind for at hielpes af Drømmen.

Scen. 5.

Leander.

Jeg vil, at hun skal aabenbare Historien for ham selv; thi den kand dog ikke længe dølges. Han gir hende et Par Ørefigen, og lar hende løbe med hendes Lakey; thi der er ikke andet ved at giøre. For mig maa han ellers giøre hvad ham lyster; nok er det, at jeg har faaet en anseelig Hevn. Nu vil jeg ind og holde Henrich i Bereedskab; thi dersom hun har ikke aabenbaret det, skal han. Ach havde jeg ikke elsket hende saa høyt, saa havde min Hevngierighed ikke været saa stor. Gaaer ind.

Scen. 6.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus. Ney kom kun her ud, at vi kand tale i Eenrum sammen. Men jeg seer, han er alt borte.

Leonora. Hvem er borte?

Jeronimus. Leander.

Leonora. Det troer jeg nok; hans onde Samvittighed tillader ham ikke at bie.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette for Misforstand, som er kommen jer imellem? Han blir vreed, naar jeg kalder ham Svigersøn. Han vil ikke sige mig Aarsagen selv, men har viset mig hen til dig for at faae Oplysning i denne Sag.

Leonora. Han skiemmer sig ved sin Misgierning, og derfor vil heller, at jeg skal sige det.

Jeronimus. Jeg kunde ikke merke andet, end han havde en god Samvittighed, og tillagde dig Skylden.

Leonora. Historien er denne: Da jeg kommer til Byen, finder jeg Pernille meget stadselig oppudset. Jeg blir forskrækket derved, og spør om Aarsagen. Da bekiender hun for mig, at Leander har giort Elskov til hende i Formiddag og lovet hende Ægteskab. Men jeg kunde ikke troe det, førend Historien blev stadfæstet af den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, og jeg saae paa Pernilles Finger Leanders Ring, som jeg kiendte igien.

Jeronimus. Ey, kand det være mueligt, at en Herre af hans Stand og Vilkor har villet tage en Tieneste-Pige?

Leonora. Han har ikke alleene villet tage hende, men er virkelig vied til hende. Men han veed endnu ikke, at hun er en Tieneste-Pige; thi som hun havde mine Klæder og Mobilier i Hænder, har han bildt sig ind, at det var en riig Jomfrue.

Jeronimus. Det er den forskrækkeligste Historie, jeg har hørt min Livs-Tiid. Men har du kunnet merket saadan Liderlighed af ham tilforn?

Leonora. Hvis jeg havde merket saadant, havde jeg ikke bundet mig til ham. Jeg saavel som min Far har holdet ham for en ærlig og fornuftig Cavallier, og vi kunde ikke fatte andre Tanker om ham af den Conduite, han førte i vort Huus.

Jeronimus. Det er sandt. Jeg var gandske forliebt i hans Dyder.

Leonora. Saaledes kand Folk forstille sig. Men han er bleven tilstrækkelig straffet; thi naar det blir kundbar, at hans Brud er en Tieneste-Pige, blir han Fabel over det hele Land.

Jeronimus. Ingen Straf er saa stor, han har jo fortient den større.

Leonora. Jeg har selv arbeydet paa at befodre dette Ægteskab mellem ham og Pernille.

Jeronimus. Du har giort Ret, min Datter!

Leonora. Thi hvis jeg havde ikke faaet den Hevn, havde jeg døed af Sorg og Forbittrelse. Men nu gir jeg mig tilfreds, og takker Himmelen, der har befriet mig fra at falde udi saadan liderlig Persons Hænder.

Jeronimus. Men der seer jeg han kommer ud af Huset; jeg vil hen og afmale ham hans Dyder.

Leonora. Og jeg gaaer ind saalænge; thi jeg kand ikke taale at see ham for mine Øyen.

Hun gaaer ind.

Scen. 7.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Velkommen igien, Monsieur! Nu har jeg faaet Historien at vide.

Leander. Er det ikke en skiøn Historie?

Jeronimus. Jo Monsieur! jeg hører, at I er gandske uskyldig.

Leander. Ja hvad andet?

Jeronimus. Det er en liderlig Gierning.

Leander. Jeg condolerer ham, som er hendes Far.

Jeronimus. Og jeg gratulerer mig, at det er saa gaaet.

Leander tagende paa Hatten. Profit die Mahlzeit!

Jeronimus tagende ogsaa paa Hatten. Jeg maa sige til ham: Profit die Mahlzeit! I er en fæd Karl, Monsieur!

Leander. Hvordan jeg er, saa var jeg for god for hans

Datter, og om der er ringeste genereuse Blods-Draabe i jer, saa maa I tilstaae mig det samme, om I ellers har hørt Historien.

Jeronimus. Jo jeg har hørt Historien. Men Nachspillet blir det artigste.

Leander. Ja det er sandt, Nachspillet blir det artigste.

Jeronimus. Om I intet Reeb har at henge jer udi, vil jeg laane jer eet, men med Condition, at I flyer mig det igien, naar I har brugt det.

Leander. Bilder I jer ind, at det er en Forliis for mig, og at jeg henger mig af Sorg, fordi jeg fik ikke jer Datter? Ney tvertimod, jeg glæder mig derover.

Jeronimus. Jeg tviler ikke derpaa nu mere, efterdi jeg har lært at kiende jer Liderlighed.

Leander. I er selv liderlig, som er hendes Forsvar. Hvad jeg har giort, det har jeg giort for at hevne mig, og all Verden vil sige, at jeg har giort Ret.

Jeronimus. Hvad Ont havde da min Datter giort?

Leander. Intet, intet! Det er jo kun en Bagatelle at bryde sit Løfte og gifte sig med en andens Dreng.

Jeronimus. Gid du faae en U-lykke, din Spillfugl! Det kalder jeg den høyeste Grad af Liderlighed, først at bedrive en Misgierning og siden at tillegge en ærlig Jomfrue det, han selv har giort. Fy for tusind Dievle! I er ikke værdt at leve.

Leander. Jer dydige Datter har lagt dette til sine andre Misgierninger, at hun har faaet sin Far til at løbe med Liimstangen.

Jeronimus. Det er Løgn i jer Hals. Jeg siger, at I er virkelig gift med min Pige Pernille, og at I forlovede jer med hende i Formiddag.

Leander sagte. Ha ha, hvilken Voxnæse de har sat paa

---

20. gifte sig med en andens Dreng] Tjener. — 21. din Spillfugl] Gjøgler, Harlekin, Nar.

den gamle Mand derinde! Men det er kun Galgenfrist for dem. [Høit.] Jeg skal strax hielpe jer af Drømmen. Henrich og Arv! kommer herud.

Scen. 8.

Leander. Henrich. Jeronimus. Arv.

Leander til Henrich. Henrich! her er din Svigerfar, som du maa insinuere dig hos.

Henrich paa Knæ. Ach gunstige Hr. Svigerfar! jeg = = =

Jeronimus. Hen i Daarekisten, din Hund! Er jeg din Svigerfar?

Henrich. Jeg er kun en ringe Tiener, og derfor vil blive ham des lydigere Svigersøn.

Jeronimus. See der, Kammerat! der har du 8 Skilling. Gak fra mig. Jeg altereres ved at tale med galne Folk. Jeg har nok i mit Hoved alligevel.

Henrich. Ach jeg beder ydmygst om Forladelse.

Jeronimus. Beed vor HErre om Forladelse, der har straffet dig paa Forstanden. Du har intet Ont giort mig, det jeg veed.

Henrich. Jo jeg har giort noget, som vil opvække ham til Vrede; men enhver ærlig Karl, der havde været saa fristet som jeg, havde giort det samme.

Jeronimus. Ja jeg kand nok merke, at du har Fristelser; jeg ynker dig, og vil have alle saadane vankelmodige Mennesker daglig i mine Bønner.

Henrich. Jeg fattes min Troe intet paa Forstanden; men = = =

Jeronimus. Dig fattes intet paa Forstanden; men du har nogle Sviin paa Skoven. Jeg er kommen her ind i Byen i Dag ligesom i en Daarekiste. Gak fra mig, Menneske! Der har du 8 Skilling.

23-24. du har Fristelser] Anfægtelser. — 24-25. saadane vankelmodige Mennesker] forvirrede, forstyrrede.

Henrich. Det er alt for slet Udstyr med sin eneste Datter.

Jeronimus. Hvor Hiernen løber om paa det stakkels Menneske! Himlen være med dig, ung Karl! Gak hen og holdt Snak med den Cavallier, som der staaer. Han er heller ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Det er min Herre; han tar mig nok i Forsvar.

Jeronimus til Leander. Er det jer Tiener?

Leander. Ja det er min Tiener; han fattes slet intet paa Forstanden.

Jeronimus. Det er mig kiert, at I holder ham at være klog; nu merker jeg, at den Misgierning, I har giort, er bedrevet udi Raserie. Thi intet andet kand undskylde jer.

Leander. Hvor gall han er, saa er han dog ved sin Forstand alleene bleven jer Svigersøn.

Jeronimus. Ret saa! Det blir alt bedre og bedre. Adieu, I kloge Mænd allesammen!

Han vil gaae; men Arv gaaer efter, holdende ham tilbage.

Arv. Ach gunstige Herre! jeg vil bede om en Ting.

Jeronimus. Hvad vil du?

Arv. At Henrich maa holdes til at betale mig de 50 Rdlr., han lovet mig.

Jeronimus. Hiertelig gierne. Betaler til denne Slyngel tusinde Rdlr., om I vil, I andre Skabhalse!

Leander. Hør, min kiære Seignr. Jeronimus! jeg undskylder eders Adfærd og underlige Lader; thi Historien, som er passeret, er saa særdeles, at den kand forvirre den stærkeste Hierne. Jeg var i samme Tilstand som han, da jeg først fik det at vide. Hav Taalmodighed at høre Historien udi kort Begreb, og døm saa siden, om jeg har giort U-ret eller ey.

Jeronimus. Jeg kand sagte høre Historien. Nu hvad er det?

---

22. han lovet mig] lovede.

Leander. Jer Datter beskylder mig jo at have brudt mit Løfte, lovet hendes Pige Ægteskab i Formiddag, og ladet mig siden i Eftermiddag vie til hende; naar jeg nu kand bevise, at jeg ikke har været 3 Timer udi Byen, vil I da troe det, som jer Datter tillegger mig?

Jeronimus. Naar I kand bevise mig det, saa faaer jeg vel at troe jer. Men det er just Knuden at bevise det.

Leander. Holder han ikke Monsr. Leonard for en ærlig og sandrue Mand?

Jeronimus. Jo han er en brav Mand og derforuden min gode Ven.

Leander. Arv! spring strax hen til Monsieur Leonard, og beed ham i Øyeblikket komme til mig.

Arv gaaer.

Leander. Monsr. Leonard skal kunde ved sin Eed bekræfte, at jeg udi en Maaned ikke har været i Byen førend Klokken 2 i Eftermiddag.

Jeronimus. Tør Mons. Leonard bekræfte det, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige.

Leander. Hav Taalmodighed, til han kommer, og hør videre Historien: Denne Tiener havde mine Klæer og Sager i min Fraværelse under Hænderne, og af lutter Kaadhed, som han giør sin Eed paa, førte sig op i min Eqvipage for at agere en fornemme Mand. Jer Datter, som nogle Dage har været i Byen = = =

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er kommen i Dag eller for nogle Dage siden; thi hun er reyst hid fra Hovetgaarden, og jeg kom i Dag til bestemte Tiid fra min Lystgaard.

Leander. Jo Hr. Jeronimus! hun har været her til hendes U-lykke nogle Dage. Hun har seet denne min Tiener nogle Gange i sin Stads og forliebet sig i ham.

Henrich. Jeg kand sværge, at det var noget, som jeg aldrig tænkte paa; men hun gav mig selv Anledning, og satte en gammel Koplerske ud paa mig, som stevnede mig til

hende i Formiddag, hvor vi forlovede os sammen, og bleve copulerede i Eftermiddag. Det er just Aarsagen, hvorfor jeg faldt i Knæ, og bad om Forladelse.

Leander. Han skal befinde, Hr. Jeronimus! at Sagen er saaledes.

Jeronimus. Alt det, I fortæller om hende, fortæller hun om jer.

Leander. Det gaaer saa gierne til: naar een har bedrevet en Misgierning, søger den at skyde den paa en anden. En ond Samvittighed og Frygt for hendes Faers Fortørnelse har bragt hende til at forvende Historien saaledes.

Scen. 9.

Leonard. Jeronimus. Leander. Henrich. Arv.

Leonard. Nu hvad Nyt? See her finder jeg ogsaa Seignr. Jeronimus. Velkommen til Byen!

Jeronimus. Min kiære Hr. Leonard! han er en ærlig Mand, som jeg haaber siger Sanden. Vi har haft Bud efter ham for at faae Oplysning i en Sag.

Leonard. Hvad er det for en Sag?

Jeronimus. Jeg vilde vide af ham, naar Monsieur Leander kom til Byen.

Leonard. Ha ha ha! Der kand jo ingen bedre sige det end Monsieur Leander selv. Kandst du ikke selv erindre, Monfrere! naar vi kom til Byen?

Leander. Jeg kand nok erindre det; men jeg staaer ikke til Troende. Siig ubesværget, Monfrere! har vi været nogle Dage i Byen, eller kom vi først i Dag?

Leonard. Hvad Pokker er det for Spørsmaal? I veed jo vel, at vi kom i Dag.

Leander. Kom vi i Formiddag eller Eftermiddag?

---

26. Siig ubesværget] ubesværet, uden Betænkning.

Leonard. Det var Formiddag for os, efterdi vi ingen Mad havde faaet; men ellers var Klokken over To. Men hvad tiener slige Spørsmaal til?

Leander. De tiener til at afviske den hesligste Skamflek, som nogen ærlig Mand kand settes paa. Historien er denne = = =

Jeronimus. Min Herre! repeteer ikke Historien oftere for mig. Jeg har nok. Jeg troer Manden paa hans Ord.

Leonard. Monfrere Leander og jeg har været 8 Dage sammen paa Landet, og vi komme til Byen i Dag Klokken 2. Det er noget, som jeg med Eed vil bekræfte, og om det ikke kand hielpe, oplyse ved flere Vidner.

Jeronimus. Min Herre! jeg holder ham for een af de sandrueste Mænd, jeg kiender. Her behøves ingen Eed og andre Vidnesbyrd. Jeg merker, at min Dotter har løyet, og at eftersom hun er mægtig til at giøre saadant, at hun ogsaa har kunnet forfalde til det andet.

Leander. Vil I kun herefter agte bedre hvad jer Mund siger? Er jeg nu gal? Er jeg et Skarn? Er jeg liderlig? Da jeg kom til Byen, var alt denne hæslige Forlovelse skeet. Jeg kræver Himmelen til Vidne, med hvilken Sorg og Forbittrelse mit Hierte blev bespændt, da jeg hørte [det]; der var intet andet Middel for mig til Hevn end at lade min Tienere fare fort i denne Sag.

Jeronimus. Ach ach, I kunde dog for min Skyld have hindret hende at giøre saadant skammeligt Parti, omendskiønt I selv havde Aarsag at forlade hende.

Leander. Min Herre! det er kun en ringe Tiener; men han er hende dog alt for god.

Henrich. Ach min kiære Sviger=Far! forlad hende det, og tag os begge til Naade.

Jeronimus. Jeg skal lade hende indsperre og dig henge.

Leander. I skal ikke rykke et Haar af hans Hoved.

Jeronimus. Ney men jeg skal lade rykke hele Hovedet af paa een Gang.

Leander. Han har intet Ont giort: han har forført ham.

Henrich. Enhver er jo Tyv i sin Næring. Her er dog Lands Lov og Ret.

Jeronimus. Ja det er sandt, men til din U-lykke.

Henrich. I kand dog ikke forholde hende sin Moderne-Arv.

Jeronimus. Som jeg siger, i Morgen skal du være hengt.

Leander. Det skal vi trækkes om. Jeg skal lade jer stevne for det første, der har villet binde mig saadan vanskabt Fruentimmer paa Ermene. Kom, Monsieur Leonard! ind til mit, saa skal jeg fortælle dig hele Historien.

De gaaer ind.

Scen. 10.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus bankende paa sit Huus. Hey lad Leonora komme ud alleene. Jeg vil først give hende min Forbandelse og siden lade hende indspærre.

Leonora. Nu, hierte Papa! har han bekiendt?

Jeronimus. Kom hid, lad mig vrie Halsen om paa dig, din Misdæderske!

Leonora. Ach Himmel, hvad er nu paa Færde, Papa?

Jeronimus. Papa, Papa! er jeg din Papa? Een af vore Porthunde, Soldan eller Fairfax, maa have giort dig: thi du est ikke Menneske. Hun græder Gid du faae Skam, din slemme Skiøge! med din Crocodiils-Graad. Jeg skal lade dig sette i et Buur til Spectacle for alle Mennesker, og lade mine Tieneste-Folk tage Penge for at lade dig see.

Leonora. Ach jeg kand ikke meer. I maa vide, at om jeg tusind Gange er jer Datter, saa strækker jer Myndighed ikke sig saa viidt. Slige Ord er større, end en Herre kunde tale til sin Slavinde.

Jeronimus. Eya, tør du endnu pukke?

Leonora. Hvad har jeg giort? Jeg trodser jer og alle Mennesker at sige mig noget paa mit Navn og Rygte. Jeg veed hvad Lydighed jeg er min Far skyldig; men = = = = Ach Himmel, jeg skikker Bud efter min Far for at have Trøst af ham i min store U-lykke, men blir oven i Kiøbet tractered som et umælende Creatur.

Jeronimus. Har du vel fortient anden Tractement, der har skikket dig saaledes?

Leonora. Hvad har jeg da giort?

Jeronimus. Alt hvad du har fortaalt om Monſ. Leander, ere dine egne Gierninger. Du har brudt dit Løfte, du har af Løsagtighed giftet dig med en gemeen Karl og oven i Kiøbet kommet mig til at løbe med Liimstangen og ophidset mig mod en ærlig Mand.

Leonora. Ach ach, mit Hierte maa briste af Forbittrelse. Tør han fortælle saadant om mig? Tør han nægte hvad han nyelig har bedrevet?

Jeronimus. Jo han har Aarsag at nægte det, som han kand bevise at være Løgn. Monſr. Leonard har med Eed bekræftet for mig, at Leander har i en Maaned ikke været her i Byen, og at han først kom hid Klokken to i Eftermiddag.

Leonora. Ach ach, jeg kand ikke meer. Pernille og Magdelone! kommer hid ind.

Scen. 11.

Leonora. Jeronimus. Pernille. Magdelone.

Leonora. Ach kommer og vidner om min Uskyldighed. Leander tillegger mig sin egen Misgierning, og tør sige for min Far, at han er nyelig kommen til Byen.

Pernille. Saa maa det have været hans Geyst, som forlovede sig med mig i Formiddag, og gav mig denne Ring.

Magdelone. Jeg kand med Eed bekræfte det samme.

Jeronimus. Og han beviser med brave sandfærdige Folks Vidnesbyrd, at den Historie er ham paadigtet.

Magdelone. Men, Herre! Notarius, som skrev Ægteskabs-Contracten, er endnu her i Huset; ham maa I vel troe, om I holder os andre for Løgnere. Jeg skal bringe ham hid. [Gaaer.]

Jeronimus. Hvis Notarius ogsaa vidner med jer, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige. Men jeg vil høre det først, førend jeg troer det. Men jeg er bange, at det er kun Udflugter. Bliver I kun tilstæde, I skal ikke gaae mig af Hænderne.

Leonora. Jeg har alt for god Samvittighed, at jeg skulde flygte.

Jeronimus. Ach ach, gid det var saa vel, gid det var saa vel.

[Magdelone kommer med Notarius.]

Notarius. Hvad har min Herre at befale?

Jeronimus. Hr. Notarius! jeg besvær ham at sige mig oprigtig hvad det er for Personer, som i Dag har sluttet Ægteskab udi dette Huus.

Notarius pegende paa Pernille. Min Herre! der staaer Bruden. Hun kand sige det best.

Jeronimus. Med hvem er hun gift?

Notarius. Med en ung Herre, som boer her lige over.

Jeronimus. Det kand ikke være saa, Hr. Notarius! thi = = =

Notarius. Og jeg siger, at det virkelig er saa. Mener I, at en Mand af min Characteer lyver, eller spiller Giæk udi Sager, som angaaer mit Embede?

Magdelone. Jo min Siæl er hun virkelig gift med Leander. Nu svor Magdelone og jeg.

Scen. 12.

Leonard. Personerne af forrige Scene.

Leonard. Adieu, Monfrere! giv dig tilfreds; du est bleven tilstrækkelig hevnet. Det var en forbandet Historie.

Jeronimus. See der er Monsieur Leonard, som vidner mod jer andre.

Leonora. Tør I understaae jer at sige, Mons. Leonard! at Leander først kom til Byen i Eftermiddag?

Leonard. Tør I understaae jer at nægte det?

Leonora. Her er Beviis mod jer, at han har forlovet sig med min Pige i Formiddag.

Leonard. Og jeg kand giøre min Eed paa at han i Formiddag var 2 Mile herfra.

Notarius. Tag jer vare, Monsieur! hvad I siger. Jeg har i Dag skrevet Egteskabs-Contract mellem ham og denne Jomfrue.

Leonard. Det er sært. Jeg har endnu ikke været greben udi Løgn. Vil I ikke troe mig paa min Eed, saa skal jeg skaffe en halv Snees Vidner.

Jeronimus. Ach Himmel, hvad er dog dette for Koglerie? Min Datter beskylder Leander for Utroeskab. Leander beskylder hende for det selv samme. Her er vigtige Vidner mod hende. Her igien er vigtige Vidner mod ham. Ach hvor skal jeg da faae Oplysning i denne Sag?

Leonard. Hr. Jeronimus! her er ingen anden Middel til Oplysning, end at vi confronterer begge Parterne sammen. Jeg vil døe paa at her er Irring. Blir I kun alle her. Jeg skal skaffe Leander med hans Folk herud.

Gaaer ind at hente dem.

Notarius. Jeg er min Troe ogsaa af de Tanker, at her er noget Koglerie under; thi Sagen er ellers ubegribelig.

Scen. 13.

Leander. Henrich. Arv. Leonard. Jeronimus. Leonore. Pernille. Magdelone. Notarius.

Leonard. Værer nu alle stille, og lar mig raade. Taler først til Pernille. Hør, tør I tilstaae, at denne gode Herre har gift sig med jer?

Pernille. Ney Monsieur! det har jeg aldrig sagt. Den Herre kiender jeg ikke. Det er en anden.

Leonard. Og du Henrich! tør du tilstaae, at du er gift med denne gode Frøyken?

Henrich. Ney Monsieur! jeg kiender hende ikke. Men der staaer min Kiæreste, som jeg nu maa aabenbare mig for og bede om Forladelse. *Falder i Knæ for Pernille.* Ach Eders Velbaarnhed! fortørnes ikke over at I seer mig fra en stor Herre forvandlet til en Laquey. Betænk, at vi ere alle Mennesker, at I selv har givet mig Anledning til denne dristige Gierning. Jeg havde dog ikke dristet mig dertil, hvis jeg tilforn havde vidst, at Eders Velbaarnhed var forlovet med min Herre Leander, og at denne Mand, som jeg meest frygter for, var Eders Velbaarenheds Fader.

Pernille. A = = = = est du den Junker, jeg er gift med? *Hun rykker ham i Haaret.*

Henrich. A = = = = spar mit Liv, Eders Velbaarnhed!

De andre skiller dem ad, og holder paa Pernille.

Pernille. Ach hører en særdeles Historie. Jeg tænkte at narre ham, men har narret mig selv. Jeg tænkte, at det var en stor Herre, eftersom jeg saae ham i sin Herres Klæer, og derfor betiente mig af Frøykenens Klæer og Meubler for at giøre min Lykke. Ach Himmel, er det mueligt, at jeg af en stor Frue skal i Hast forvandles til en Laquey-Kone?

Henrich. Gid du faae en U-lykke; est du en Tienneste-Tøs? *De leer alle sammen.*

Pernille *gir ham et Ørefigen.* Det er for dine to Herregaarde.

Henrich *gir hende eet igien.* Det er for din Moderne-Arv.

Pernille *gir ham end eet.* Det er for din Søster, Frøyken Fikke.

Henrich *gir eet igien.* Og det er for din Adelskab.

Hun faaer Henrich i Haaret; han river Huen af hende. De andre skiller dem ad.

Leonard. Holder stille, og oplyser en Sag, hvorudi jer Herskab er saa høyt interesseret.

Pernille. Ach lad mig rive hans Øyen ud først.

Henrich. Ach lad mig vride hendes Hals af Leed først.

Jeronimus. Jeg befaler dig at holde stille og sige os Sammenhengen.

Pernille. Jeg tænkte, at den Rakker=Knægt var en stor Herre.

Henrich. Og jeg tænkte, at det Bakkelse=Beest var en riig Frøyken.

Pernille. Jeg saae nok, at det var en Nar.

Henrich. Jeg saae nok, at hun var coqvet.

Pernille. Men just hans Naragtighed opmuntrede mig dertil.

Henrich. Og just hendes Coqvetagtighed opmuntrede mig dertil.

Pernille. Han førte sin Herres Navn, og lod sig kalde Leander.

Henrich. Hun førte sin Frues Navn, og lod sig kalde Leonore.

Pernille. Men nu merker jeg, at han er kun en Skoevisk.

Henrich. Og nu merker jeg, at jeg har ladet mig vie til en Trappetøs.

De vil slaaes igien, men stødes tilbage.

Leonard. See der, Børnlille! nu hører I hvad som har givet Aarsag til denne Krig. Hen og fornyer jer Venskab, og beder hinanden om Forladelse.

Leander paa Knæ for Leonore. Allerkiereste Jomfrue! jeg bekiender at have syndet grovelig imod hende; thi intet udi Verden burte have bragt mig til at tvile om hendes Dyd. Men mit Hoved blev forvirret af denne underlige Historie.

Leonore ogsaa paa Knæ. Ach kiære Leander! jeg beder ogsaa med grædende Taare om Forladelse.

Leander. Havde min Kierlighed ikke været saa stor, havde ogsaa min Forbitrelse ikke gaaet saa vidt.

Leonora. Havde jeg ikke elsket ham saa inderlig, havde jeg ikke tænkt paa saadan Hevn.

Leander. Vil hun da forlade mig min Forseelse?

Leonora. Vil han ogsaa ikke tilregne mig min?

Leander. Jeg forlader hende det af mit ganske Hierte.

Leonora. Og jeg vil aldrig regne ham det til Onde.

Medens de taler dette sidste, slaaes Henrich og Pernille, indtil de igien blive skildte. Leander og Leonora, efter at de har omfavnet hinanden, retter sig.

Jeronimus grædende. Mine kiære Børn! jeg beder jer ogsaa begge om Forladelse.

Leander. Ach tal ikke derom, kiære Svigerfar! Det samme, som har forført os, har ogsaa ophidset ham.

Jeronimus. Men hvad skal vi giøre med disse forbandede Mennesker, som ved deres Skielmerie har opvakt denne Allarm?

Leander. Ach min kiære Svigerfar! lad os nu ikke tænke paa andet end Glæde og Fornøyelse. De ere dog begge gamle troe Tienere. Lad os tænke paa at forlige dem. Hører, I nye gifte Folk! strax hen og forliger jer. I ere hinanden lige gode.

Pernille. Men han har bedraget mig.

Henrich. Ney, du har bedraget mig.

Leander. I er hinanden intet skyldig. Fort hen og tar hinanden i Hænderne.

De tar hinanden i Hænder.

Magdelone. Men, Pernille! du lovede mig 400 Rdlr. for min Umage.

Pernille. See der har du 4 ß., Magdelone! Det kand nu ikke regnes ud høyere efter saadan Udfald.

Arv. Men, Henrich! end de Penge, du lovede mig?

Henrich. Der har du et Ørefigen. Havde det faldet anderledes ud, skulde du have faaet mere.

Leander. Hør, paa det Misfornøyelse paa alle Sider

skal ophøre, saa giør jeg Henrich til min Ridefogd. De takker begge. Kommer, Børnlille! lar os nu alle gaae ind at holde det rette Bryllup.

Henrich. Jeg har min Troe faaet en skiøn Bestilling, men kand ikke skiønne derpaa endnu, førend jeg har faaet Junker-Grillerne ret af Hovedet. Jeg kommer til at tage en Vomitif ind, at jeg kand komme til at opkaste Pernilles Adelskab og Møderne-Arv; saa blir det nok got. Kom ind med, min Snut! du maa tage en Svede-Drik for at svede mine to Herregaarde ud.

---

1. giør jeg Henrich til min Ridefogd] Forvalter.

Datter, og om der er ringeste genereuse Blods-Draabe i jer, saa maa I tilstaae mig det samme, om I ellers har hørt Historien.

Jeronimus. Jo jeg har hørt Historien. Men Nachspillet blir det artigste.

Leander. Ja det er sandt, Nachspillet blir det artigste.

Jeronimus. Om I intet Reeb har at henge jer udi, vil jeg laane jer eet, men med Condition, at I flyer mig det igien, naar I har brugt det.

Leander. Bilder I jer ind, at det er en Forliis for mig, og at jeg henger mig af Sorg, fordi jeg fik ikke jer Datter? Ney tvertimod, jeg glæder mig derover.

Jeronimus. Jeg tviler ikke derpaa nu mere, efterdi jeg har lært at kiende jer Liderlighed.

Leander. I er selv liderlig, som er hendes Forsvar. Hvad jeg har giort, det har jeg giort for at hevne mig, og all Verden vil sige, at jeg har giort Ret.

Jeronimus. Hvad Ont havde da min Datter giort?

Leander. Intet, intet! Det er jo kun en Bagatelle at bryde sit Løfte og gifte sig med en andens Dreng.

Jeronimus. Gid du faae en U-lykke, din Spillfugl! Det kalder jeg den høyeste Grad af Liderlighed, først at bedrive en Misgierning og siden at tillegge en ærlig Jomfrue det, han selv har giort. Fy for tusind Dievle! I er ikke værdt at leve.

Leander. Jer dydige Datter har lagt dette til sine andre Misgierninger, at hun har faaet sin Far til at løbe med Liimstangen.

Jeronimus. Det er Løgn i jer Hals. Jeg siger, at I er virkelig gift med min Pige Pernille, og at I forlovede jer med hende i Formiddag.

Leander sagte. Ha ha, hvilken Voxnæse de har sat paa

---

20. gifte sig med en andens Dreng] Tjener. — 21. din Spillfugl] Gjøgler, Harlekin, Nar.

den gamle Mand derinde! Men det er kun Galgenfrist for dem. [Høit.] Jeg skal strax hielpe jer af Drømmen. Henrich og Arv! kommer herud.

Scen. 8.

Leander. Henrich. Jeronimus. Arv.

Leander til Henrich. Henrich! her er din Svigerfar, som du maa insinuere dig hos.

Henrich paa Knæ. Ach gunstige Hr. Svigerfar! jeg = = =

Jeronimus. Hen i Daarekisten, din Hund! Er jeg din Svigerfar?

Henrich. Jeg er kun en ringe Tiener, og derfor vil blive ham des lydigere Svigersøn.

Jeronimus. See der, Kammerat! der har du 8 Skilling. Gak fra mig. Jeg altereres ved at tale med galne Folk. Jeg har nok i mit Hoved alligevel.

Henrich. Ach jeg beder ydmygst om Forladelse.

Jeronimus. Beed vor HErre om Forladelse, der har straffet dig paa Forstanden. Du har intet Ont giort mig, det jeg veed.

Henrich. Jo jeg har giort noget, som vil opvække ham til Vrede; men enhver ærlig Karl, der havde været saa fristet som jeg, havde giort det samme.

Jeronimus. Ja jeg kand nok merke, at du har Fristelser; jeg ynker dig, og vil have alle saadane vankelmodige Mennesker daglig i mine Bønner.

Henrich. Jeg fattes min Troe intet paa Forstanden; men = = =

Jeronimus. Dig fattes intet paa Forstanden; men du har nogle Sviin paa Skoven. Jeg er kommen her ind i Byen i Dag ligesom i en Daarekiste. Gak fra mig, Menneske! Der har du 8 Skilling.

23-24. du har Fristelser] Anfægtelser. — 24-25. saadane vankelmodige Mennesker] forvirrede, forstyrrede.

Henrich. Det er alt for slet Udstyr med sin eneste Datter.

Jeronimus. Hvor Hiernen løber om paa det stakkels Menneske! Himlen være med dig, ung Karl! Gak hen og holdt Snak med den Cavallier, som der staaer. Han er heller ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Det er min Herre; han tar mig nok i Forsvar.

Jeronimus til Leander. Er det jer Tiener?

Leander. Ja det er min Tiener; han fattes slet intet paa Forstanden.

Jeronimus. Det er mig kiert, at I holder ham at være klog; nu merker jeg, at den Misgierning, I har giort, er bedrevet udi Raserie. Thi intet andet kand undskylde jer.

Leander. Hvor gall han er, saa er han dog ved sin Forstand alleene bleven jer Svigersøn.

Jeronimus. Ret saa! Det blir alt bedre og bedre. Adieu, I kloge Mænd allesammen!

Han vil gaae; men Arv gaaer efter, holdende ham tilbage.

Arv. Ach gunstige Herre! jeg vil bede om en Ting.

Jeronimus. Hvad vil du?

Arv. At Henrich maa holdes til at betale mig de 50 Rdlr., han lovet mig.

Jeronimus. Hiertelig gierne. Betaler til denne Slyngel tusinde Rdlr., om I vil, I andre Skabhalse!

Leander. Hør, min kiære Seignr. Jeronimus! jeg undskylder eders Adfærd og underlige Lader; thi Historien, som er passeret, er saa særdeles, at den kand forvirre den stærkeste Hierne. Jeg var i samme Tilstand som han, da jeg først fik det at vide. Hav Taalmodighed at høre Historien udi kort Begreb, og døm saa siden, om jeg har giort U-ret eller ey.

Jeronimus. Jeg kand sagte høre Historien. Nu hvad er det?

---

22. han lovet mig] lovede.

Leander. Jer Datter beskylder mig jo at have brudt mit Løfte, lovet hendes Pige Ægteskab i Formiddag, og ladet mig siden i Eftermiddag vie til hende; naar jeg nu kand bevise, at jeg ikke har været 3 Timer udi Byen, vil J da troe det, som jer Datter tillegger mig?

Jeronimus. Naar J kand bevise mig det, saa faaer jeg vel at troe jer. Men det er just Knuden at bevise det.

Leander. Holder han ikke Monsr. Leonard for en ærlig og sandrue Mand?

Jeronimus. Jo han er en brav Mand og derforuden min gode Ven.

Leander. Arv! spring strax hen til Monsieur Leonard, og beed ham i Øyeblikket komme til mig.

Arv gaaer.

Leander. Monsr. Leonard skal kunde ved sin Eed bekræfte, at jeg udi en Maaned ikke har været i Byen førend Klokken 2 i Eftermiddag.

Jeronimus. Tør Mons. Leonard bekræfte det, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige.

Leander. Hav Taalmodighed, til han kommer, og hør videre Historien: Denne Tiener havde mine Klæer og Sager i min Fraværelse under Hænderne, og af lutter Kaadhed, som han giør sin Eed paa, førte sig op i min Eqvipage for at agere en fornemme Mand. Jer Datter, som nogle Dage har været i Byen = = =

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er kommen i Dag eller for nogle Dage siden; thi hun er reyst hid fra Hovetgaarden, og jeg kom i Dag til bestemte Tiid fra min Lystgaard.

Leander. Jo Hr. Jeronimus! hun har været her til hendes U=lykke nogle Dage. Hun har seet denne min Tiener nogle Gange i sin Stads og forliebet sig i ham.

Henrich. Jeg kand sværge, at det var noget, som jeg aldrig tænkte paa; men hun gav mig selv Anledning, og satte en gammel Koplerske ud paa mig, som stevnede mig til

hende i Formiddag, hvor vi forlovede os sammen, og bleve copulerede i Eftermiddag. Det er just Aarsagen, hvorfor jeg faldt i Knæ, og bad om Forladelse.

Leander. Han skal befinde, Hr. Jeronimus! at Sagen er saaledes.

Jeronimus. Alt det, I fortæller om hende, fortæller hun om jer.

Leander. Det gaaer saa gierne til: naar een har bedrevet en Misgierning, søger den at skyde den paa en anden. En ond Samvittighed og Frygt for hendes Faers Fortørnelse har bragt hende til at forvende Historien saaledes.

Scen. 9.

Leonard. Jeronimus. Leander. Henrich. Arv.

Leonard. Nu hvad Nyt? See her finder jeg ogsaa Seignr. Jeronimus. Velkommen til Byen!

Jeronimus. Min kiære Hr. Leonard! han er en ærlig Mand, som jeg haaber siger Sanden. Vi har haft Bud efter ham for at faae Oplysning i en Sag.

Leonard. Hvad er det for en Sag?

Jeronimus. Jeg vilde vide af ham, naar Monsieur Leander kom til Byen.

Leonard. Ha ha ha! Der kand jo ingen bedre sige det end Monsieur Leander selv. Kandst du ikke selv erindre, Monfrere! naar vi kom til Byen?

Leander. Jeg kand nok erindre det; men jeg staaer ikke til Troende. Siig ubesværget, Monfrere! har vi været nogle Dage i Byen, eller kom vi først i Dag?

Leonard. Hvad Pokker er det for Spørsmaal? I veed jo vel, at vi kom i Dag.

Leander. Kom vi i Formiddag eller Eftermiddag?

---

26. Siig ubesværget] ubesværet, uden Betænkning.

Leonard. Det var Formiddag for os, efterdi vi ingen Mad havde faaet; men ellers var Klokken over To. Men hvad tiener slige Spørsmaal til?

Leander. De tiener til at afviske den hesligste Skamflek, som nogen ærlig Mand kand settes paa. Historien er denne * * *

Jeronimus. Min Herre! repeteer ikke Historien oftere for mig. Jeg har nok. Jeg troer Manden paa hans Ord.

Leonard. Monfrere Leander og jeg har været 8 Dage sammen paa Landet, og vi komme til Byen i Dag Klokken 2. Det er noget, som jeg med Eed vil bekræfte, og om det ikke kand hielpe, oplyse ved flere Vidner.

Jeronimus. Min Herre! jeg holder ham for een af de sandrueste Mænd, jeg kiender. Her behøves ingen Eed og andre Vidnesbyrd. Jeg merker, at min Dotter har løyet, og at eftersom hun er mægtig til at giøre saadant, at hun ogsaa har kunnet forfalde til det andet.

Leander. Vil I kun herefter agte bedre hvad jer Mund siger? Er jeg nu gal? Er jeg et Skarn? Er jeg liderlig? Da jeg kom til Byen, var alt denne hæslige Forlovelse skeet. Jeg kræver Himmelen til Vidne, med hvilken Sorg og Forbittrelse mit Hierte blev bespændt, da jeg hørte [det]; der var intet andet Middel for mig til Hevn end at lade min Tienere fare fort i denne Sag.

Jeronimus. Ach ach, I kunde dog for min Skyld have hindret hende at giøre saadant skammeligt Parti, omendskiønt I selv havde Aarsag at forlade hende.

Leander. Min Herre! det er kun en ringe Tiener; men han er hende dog alt for god.

Henrich. Ach min kiære Sviger-Far! forlad hende det, og tag os begge til Naade.

Jeronimus. Jeg skal lade hende indsperre og dig henge.

Leander. I skal ikke rykke et Haar af hans Hoved.

Jeronimus. Ney men jeg skal lade rykke hele Hovedet af paa een Gang.

Leander. Han har intet Ont giort; hun har forført ham.

Henrich. Enhver er jo Tyv i sin Næring. Her er dog Lands Lov og Ret.

Jeronimus. Ja det er sandt, men til din U-lykke.

Henrich. I kand dog ikke forholde hende sin Møderne-Arv.

Jeronimus. Som jeg siger, i Morgen skal du være hengt.

Leander. Det skal vi trækkes om. Jeg skal lade jer stevne for det første, der har villet binde mig saadan vanskabt Fruentimmer paa Ermene. Kom, Monfrere Leonard! ind til mit, saa skal jeg fortælle dig hele Historien.

De gaaer ind.

Scen. 10.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus bankende paa sit Huus. Hey lad Leonora komme ud alleene. Jeg vil først give hende min Forbandelse og siden lade hende indspærre.

Leonora. Nu, hierte Papa! har han bekiendt?

Jeronimus. Kom hid, lad mig vrie Halsen om paa dig, din Misdæderske!

Leonora. Ach Himmel, hvad er nu paa Færde, Papa?

Jeronimus. Papa, Papa! er jeg din Papa? Een af vore Porthunde, Soldan eller Fairfax, maa have giort dig; thi du est ikke Menneske. Hun græder Gid du faae Skam, din slemme Skiøge! med din Crocodiils-Graad. Jeg skal lade dig sette i et Buur til Spectacle for alle Mennesker, og lade mine Tieneste-Folk tage Penge for at lade dig see.

Leonora. Ach jeg kand ikke meer. I maa vide, at om jeg tusind Gange er jer Datter, saa strækker jer Myndighed ikke sig saa viidt. Slige Ord er større, end en Herre kunde tale til sin Slavinde.

Jeronimus. Eya, tør du endnu pukke?

Leonora. Hvad har jeg giort? Jeg trodser jer og alle Mennesker at sige mig noget paa mit Navn og Rygte. Jeg veed hvad Lydighed jeg er min Far skyldig; men = = = = Ach Himmel, jeg skikker Bud efter min Far for at have Trøst af ham i min store U=lykke, men blir oven i Kiøbet tractered som et umælende Creatur.

Jeronimus. Har du vel fortient anden Tractement, der har skikket dig saaledes?

Leonora. Hvad har jeg da giort?

Jeronimus. Alt hvad du har fortaalt om Monſ. Leander, ere dine egne Gierninger. Du har brudt dit Løfte, du har af Løsagtighed giftet dig med en gemeen Karl og oven i Kiøbet kommet mig til at løbe med Liimstangen og ophidset mig mod en ærlig Mand.

Leonora. Ach ach, mit Hierte maa briste af Forbittrelse. Tør han fortælle saadant om mig? Tør han nægte hvad han nyelig har bedrevet?

Jeronimus. Jo han har Aarsag at nægte det, som han kand bevise at være Løgn. Monsr. Leonard har med Eed bekræftet for mig, at Leander har i en Maaned ikke været her i Byen, og at han først kom hid Klokken to i Eftermiddag.

Leonora. Ach ach, jeg kand ikke meer. Pernille og Magdelone! kommer hid ind.

Scen. 11.

Leonora. Jeronimus. Pernille. Magdelone.

Leonora. Ach kommer og vidner om min Uskyldighed. Leander tillegger mig sin egen Misgierning, og tør sige for min Far, at han er nyelig kommen til Byen.

Pernille. Saa maa det have været hans Geyst, som forlovede sig med mig i Formiddag, og gav mig denne Ring.

Magdelone. Jeg kand med Eed bekræfte det samme.

Jeronimus. Og han beviser med brave sandfærdige Folks Vidnesbyrd, at den Historie er ham paadigtet.

Magdelone. Men, Herre! Notarius, som skrev Egteskabs-Contracten, er endnu her i Huset; ham maa I vel troe, om I holder os andre for Løgnere. Jeg skal bringe ham hid. [Gaaer.]

Jeronimus. Hvis Notarius ogsaa vidner med jer, saa veed jeg ikke hvad jeg skal sige. Men jeg vil høre det først, førend jeg troer det. Men jeg er bange, at det er kun Udflugter. Bliver I kun tilstæde, I skal ikke gaae mig af Hænderne.

Leonora. Jeg har alt for god Samvittighed, at jeg skulde flygte.

Jeronimus. Ach ach, gid det var saa vel, gid det var saa vel.

[Magdelone kommer med Notarius.]

Notarius. Hvad har min Herre at befale?

Jeronimus. Hr. Notarius! jeg besvær ham at sige mig oprigtig hvad det er for Personer, som i Dag har sluttet Egteskab udi dette Huus.

Notarius pegende paa Pernille. Min Herre! der staaer Bruden. Hun kand sige det best.

Jeronimus. Med hvem er hun gift?

Notarius. Med en ung Herre, som boer her lige over.

Jeronimus. Det kand ikke være saa, Hr. Notarius! thi = = =

Notarius. Og jeg siger, at det virkelig er saa. Mener I, at en Mand af min Characteer lyver, eller spiller Giæk udi Sager, som angaaer mit Embede?

Magdelone. Jo min Siæl er hun virkelig gift med Leander. Nu svor Magdelone og jeg.

Scen. 12.

Leonard. Personerne af forrige Scene.

Leonard. Adieu, Monfrere! giv dig tilfreds; du est bleven tilstrækkelig hevnet. Det var en forbandet Historie.

Jeronimus. See der er Monsieur Leonard, som vidner mod jer andre.

Leonora. Tør I understaae jer at sige, Mons. Leonard! at Leander først kom til Byen i Eftermiddag?

Leonard. Tør I understaae jer at nægte det?

Leonora. Her er Beviis mod jer, at han har forlovet sig med min Pige i Formiddag.

Leonard. Og jeg kand giøre min Eed paa at han i Formiddag var 2 Mile herfra.

Notarius. Tag jer vare, Monsieur! hvad I siger. Jeg har i Dag skrevet Egteskabs-Contract mellem ham og denne Jomfrue.

Leonard. Det er sært. Jeg har endnu ikke været greben udi Løgn. Vil I ikke troe mig paa min Eed, saa skal jeg skaffe en halv Snees Vidner.

Jeronimus. Ach Himmel, hvad er dog dette for Koglerie? Min Datter beskylder Leander for Utroeskab. Leander beskylder hende for det selv samme. Her er vigtige Vidner mod hende. Her igien er vigtige Vidner mod ham. Ach hvor skal jeg da faae Oplysning i denne Sag?

Leonard. Hr. Jeronimus! her er ingen anden Middel til Oplysning, end at vi confronterer begge Parterne sammen. Jeg vil døe paa at her er Irring. Blir I kun alle her. Jeg skal skaffe Leander med hans Folk herud.

Gaaer ind at hente dem.

Notarius. Jeg er min Troe ogsaa af de Tanker, at her er noget Koglerie under; thi Sagen er ellers ubegribelig.

Scen. 13.

Leander. Henrich. Arv. Leonard. Jeronimus. Leonore. Pernille. Magdelone. Notarius.

Leonard. Værer nu alle stille, og lar mig raade. Taler først til Pernille. Hør, tør I tilstaae, at denne gode Herre har gift sig med jer?

Pernille. Ney Monsieur! det har jeg aldrig sagt. Den Herre kiender jeg ikke. Det er en anden.

Leonard. Og du Henrich! tør du tilstaae, at du er gift med denne gode Frøyken?

Henrich. Ney Monsieur! jeg kiender hende ikke. Men der staaer min Kiæreste, som jeg nu maa aabenbare mig for og bede om Forladelse. Falder i Knæ for Pernille. Ach Eders Velbaarnhed! fortørnes ikke over at I seer mig fra en stor Herre forvandlet til en Lakey. Betænk, at vi ere alle Mennesker, at I selv har givet mig Anledning til denne dristige Gierning. Jeg havde dog ikke dristet mig dertil, hvis jeg tilforn havde vidst, at Eders Velbaarnhed var forlovet med min Herre Leander, og at denne Mand, som jeg meest frygter for, var Eders Velbaarenheds Fader.

Pernille. A = = = = est du den Junker, jeg er gift med?
Hun rykker ham i Haaret.

Henrich. A = = = = spar mit Liv, Eders Velbaarnhed!
De andre skiller dem ad, og holder paa Pernille.

Pernille. Ach hører en særdeles Historie. Jeg tænkte at narre ham, men har narret mig selv. Jeg tænkte, at det var en stor Herre, eftersom jeg saae ham i sin Herres Klæer, og derfor betiente mig af Frøykenens Klæer og Meubler for at giøre min Lykke. Ach Himmel, er det mueligt, at jeg af en stor Frue skal i Hast forvandles til en Lakey-Kone?

Henrich. Gid du faae en U-lykke; est du en Tienneste-Tøs?
De leer alle sammen.

Pernille gir ham et Ørefigen. Det er for dine to Herregaarde.

Henrich gir hende eet igien. Det er for din Møderne-Arv.

Pernille gir ham end eet. Det er for din Søster, Frøyken Fikke.

Henrich gir eet igien. Og det er for din Adelskab.

Hun faaer Henrich i Haaret; han river Huen af hende. De andre skiller dem ad.

Leonard. Holder stille, og oplyser en Sag, hvorudi jer Herskab er saa høyt interesseret.

Pernille. Ach lad mig rive hans Øyen ud først.

Henrich. Ach lad mig vride hendes Hals af Leed først.

Jeronimus. Jeg befaler dig at holde stille og sige os Sammenhengen.

Pernille. Jeg tænkte, at den Rakker-Knægt var en stor Herre.

Henrich. Og jeg tænkte, at det Bakkelse-Beest var en riig Frøyken.

Pernille. Jeg saae nok, at det var en Nar.

Henrich. Jeg saae nok, at hun var coqvet.

Pernille. Men just hans Naragtighed opmuntrede mig dertil.

Henrich. Og just hendes Coqvetagtighed opmuntrede mig dertil.

Pernille. Han førte sin Herres Navn, og lod sig kalde Leander.

Henrich. Hun førte sin Frues Navn, og lod sig kalde Leonore.

Pernille. Men nu merker jeg, at han er kun en Skoevisk.

Henrich. Og nu merker jeg, at jeg har ladet mig vie til en Trappetøs.

De vil slaaes igien, men stødes tilbage.

Leonard. See der, Børnlille! nu hører I hvad som har givet Aarsag til denne Krig. Hen og fornyer jer Venskab, og beder hinanden om Forladelse.

Leander paa Knæ for Leonore. Allerkiereste Jomfrue! jeg bekiender at have syndet grovelig imod hende; thi intet udi Verden burte have bragt mig til at tvile om hendes Dyd. Men mit Hoved blev forvirret af denne underlige Historie.

Leonore ogsaa paa Knæ. Ach kiære Leander! jeg beder ogsaa med grædende Taare om Forladelse.

Pernille. Ney Monsieur! det har jeg aldrig sagt. Den Herre kiender jeg ikke. Det er en anden.

Leonard. Og du Henrich! tør du tilstaae, at du er gift med denne gode Frøyken?

Henrich. Ney Monsieur! jeg kiender hende ikke. Men der staaer min Kiæreste, som jeg nu maa aabenbare mig for og bede om Forladelse. Falder i Knæ for Pernille. Ach Eders Velbaarnhed! fortørnes ikke over at I seer mig fra en stor Herre forvandlet til en Lakey. Betænk, at vi ere alle Mennesker, at I selv har givet mig Anledning til denne dristige Gierning. Jeg havde dog ikke dristet mig dertil, hvis jeg tilforn havde vidst, at Eders Velbaarnhed var forlovet med min Herre Leander, og at denne Mand, som jeg meest frygter for, var Eders Velbaarenheds Fader.

Pernille. A = = = = est du den Junker, jeg er gift med?

Hun rykker ham i Haaret.

Henrich. A = = = = spar mit Liv, Eders Velbaarnhed!

De andre skiller dem ad, og holder paa Pernille.

Pernille. Ach hører en særdeles Historie. Jeg tænkte at narre ham, men har narret mig selv. Jeg tænkte, at det var en stor Herre, eftersom jeg saae ham i sin Herres Klæer, og derfor betiente mig af Frøykenens Klæer og Meubler for at giøre min Lykke. Ach Himmel, er det mueligt, at jeg af en stor Frue skal i Hast forvandles til en Lakey-Kone?

Henrich. Gid du faae en U-lykke; est du en Tienneste-Tøs?

De leer alle sammen.

Pernille gir ham et Ørefigen. Det er for dine to Herregaarde.

Henrich gir hende eet igien. Det er for din Møderne-Arv.

Pernille gir ham end eet. Det er for din Søster, Frøyken Fikke.

Henrich gir eet igien. Og det er for din Adelskab.

Hun faaer Henrich i Haaret; han river Huen af hende. De andre skiller dem ad.

Leonard. Holder stille, og oplyser en Sag, hvorudi jer Herskab er saa høyt interesseret.

Pernille. Ach lad mig rive hans Øyen ud først.

Henrich. Ach lad mig vride hendes Hals af Leed først.

Jeronimus. Jeg befaler dig at holde stille og sige os Sammenhengen.

Pernille. Jeg tænkte, at den Rakker-Knægt var en stor Herre.

Henrich. Og jeg tænkte, at det Bakkelse-Beest var en riig Frøyken.

Pernille. Jeg saae nok, at det var en Nar.

Henrich. Jeg saae nok, at hun var coqvet.

Pernille. Men just hans Naragtighed opmuntrede mig dertil.

Henrich. Og just hendes Coqvetagtighed opmuntrede mig dertil.

Pernille. Han førte sin Herres Navn, og lod sig kalde Leander.

Henrich. Hun førte sin Frues Navn, og lod sig kalde Leonore.

Pernille. Men nu merker jeg, at han er kun en Skoevisk.

Henrich. Og nu merker jeg, at jeg har ladet mig vie til en Trappetøs.

De vil slaaes igien, men stødes tilbage.

Leonard. See der, Børnlille! nu hører I hvad som har givet Aarsag til denne Krig. Hen og fornyer jer Venskab, og beder hinanden om Forladelse.

Leander paa Knæ for Leonore. Allerkiereste Jomfrue! jeg bekiender at have syndet grovelig imod hende; thi intet udi Verden burte have bragt mig til at tvile om hendes Dyd. Men mit Hoved blev forvirret af denne underlige Historie.

Leonore ogsaa paa Knæ. Ach kiære Leander! jeg beder ogsaa med grædende Taare om Forladelse.

Leander. Havde min Kierlighed ikke været saa stor, havde ogsaa min Forbitrelse ikke gaaet saa viidt.

Leonore. Havde jeg ikke elsket ham saa inderlig, havde jeg ikke tænkt paa saadan Hevn.

Leander. Vil hun da forlade mig min Forseelse?

Leonora. Vil han ogsaa ikke tilregne mig min?

Leander. Jeg forlader hende det af mit gandske Hierte.

Leonora. Og jeg vil aldrig regne ham det til Onde.

Medens de taler dette sidste, slaaes Henrich og Pernille, indtil de igien blir stildt. Leander og Leonora, efter at de har omfavnet hinanden, reyser sig.

Jeronimus grædende. Mine kiære Børn! jeg beder jer ogsaa begge om Forladelse.

Leander. Ach tal ikke derom, kiære Svigerfar! Det samme, som har forført os, har ogsaa ophidset ham.

Jeronimus. Men hvad skal vi giøre med disse forbandede Mennesker, som ved deres Giækkerie har opvakt denne Allarm?

Leander. Ach min kiære Svigerfar! lad os nu ikke tænke paa andet end Glæde og Fornøyelse. De ere dog begge gamle troe Tienere. Lad os tænke paa at forlige dem. Hører, I nye gifte Folk! strax hen og forliger jer. I ere hinanden lige gode.

Pernille. Men han har bedraget mig.

Henrich. Ney du har bedraget mig.

Leander. I er hinanden intet skyldig. Fort hen og tar hinanden i Hænderne.

De tar hinanden i Hænder.

Magdelone. Men, Pernille! du lovede mig 400 Rdlr. for min Umage.

Pernille. See der har du 4 ß., Magdelone! Det kand nu ikke regnes ud høyere efter saadan Udfald.

Arv. Men, Henrich! end de Penge, du lovede mig?

Henrich. Der har du et Ørefigen. Havde det faldet anderledes ud, skulde du have faaet mere.

Leander. Hør, paa det Misfornøyelse paa alle Sider

skal ophøre, saa giør jeg Henrich til min Ridefogd. De takker begge. Kommer, Børnlille! lar os nu alle gaae ind at holde det rette Bryllup.

Henrich. Jeg har min Troe faaet en skiøn Bestilling, men kand ikke skiønne derpaa endnu, førend jeg har faaet Junker-Grillerne ret af Hovedet. Jeg kommer til at tage en Vomitif ind, at jeg kand komme til at opkaste Pernilles Adelskab og Møderne-Arv; saa blir det nok got. Kom ind med, min Snut! du maa tage en Svede-Drik for at svede mine to Herregaarde ud.

---

1. giør jeg Henrich til min Ridefogd] Forvalter.

Diderich Menschen-Skræk.

Comoedie

Paa

1 Act.

Personerne

i

Comœdien.

Leander, forliebt i Hyacinthe.
Henrich, Leanders Tienere.
Hyacinthe, Leanders Kiæreste.
En Jøde.
Jeronimus, Leanders Fader.
En Frue, Capitain[Menskenskrek]s Kone.
Elvire, Jeronimus Søster.
Herr Menskenskrek.
Christopher Maurbrekker.
En Corporal.

Scen. 1.

Leander. Henrich.

Leander. Hvad er Klokken nu, Henrich?

Henrich. Nu er det paa den Tiid, vi skulde faae hende at see i Vinduet.

Leander. Ach gid den Jøde faae en U-lykke.

Henrich. Man burde ikke bande sin Næste og Jevn-Christen; men jeg kunde dog ikke bare mig i Morges, at jeg jo maatte bande Ephraim.

Leander. Han var saa ubarmhiertig, at han truede at klage mig for min Faer, alleene fordi jeg stod i Dørren og talede med Jomfruen, drev hende ind med Hugg og Slag, og soer paa at hun aldrig skulde faae Lov at komme ud af sit Kammer oftere.

Henrich. Der er ingen Medlidenhed eller Christen-Kierlighed hos Jøder. Men hvor Pokker mon han har faaet denne deylige Jomfrue?

Leander. Det er en Venetiansk Jomfrue, hvis Forældre har boet i Dalmatien. Hun er bleven fangen bortført i den sidste Tyrkiske Kriig og soldt til denne Jøde af Tyrkiske Kiøbmænd.

Henrich. Men hvad Got giør det, Herre! at I taler med hende? Det formerer kun Kierligheden, og bringer jer Blod meer og meer i U-roelighed.

Leander. Det maa ikke hielpe, Henrich! Jeg maa see, jeg kand faae at høre hvad Jødens Forsæt er med hende,

og siden bruge din Hielp, for at spille ham hende af Hænderne.

Henrich. I maa have forbandede høye Tanker om min Person. Om jeg havde som Biørnen 12 Mænds Forstand, saa kommer jeg ingen Vey med saadan Karl; thi at trekke en Jøde op udkræver mere end menneskelig Hierne.

Leander. Du har baade Hoved, som er beqvem til at spinde noget op, og Villie til at giøre alting for min Skyld.

Henrich. Paa Villie fattes mig ikke; thi jeg kand forsikkre Herren, at jeg har saadan Begiærlighed til at trække en Jøde op, at jeg gierne giorde det, om jeg var vis paa ikke at blive hængt Dagen derefter. Men der seer [jeg] Jomfruen i Vinduet.

Scen. 2.

Hyacinthe. Leander. Henrich.

Hyacinthe. Ach er det ikke Leander, som jeg seer?

Leander. Allerkiereste Jomfrue!

Hyacinthe. Min hierte Leander! hvor gaaer det?

Leander. Jeg har været, sødeste Jomfrue! ligesom død, men livner op ved hendes Nærværelse igien.

Hyacinthe. Ach jeg kand kun lidt trøste ham med min Nærværelse.

Leander. Ja der er for stort Skillerum imellem os.

Hyacinthe. Min tyranniske Herre har betaget mig all Leylighed at komme ham nær.

Leander. Hvad er vel hans Forsæt med hende?

Hyacinthe. Mit hele Blod bliver koldt, naar jeg tænker derpaa; han lod mig nyelig vide, at jeg er soldt til en Officier, som saae mig for nogle Dage siden.

Leander. Ach det er Dødsens Tidende for mig.

Hyacinthe. Ja det som mere er, kiere Leander! jeg skal afhentes i Dag.

Leander. Ach Himmel, hvad hører jeg?

Hyacinthe. Ach veed I ingen Raad derimod?

Leander. Jeg kand hielpe mig selv, men ikke hende; thi jeg kand omkomme mig.

Hyacinthe. Ach giør ikke saadant, tænk heller paa Raad.

Leander. Henrich! giv mig Raad.

Henrich. Hvor Dievelen skulde jeg faae det Raad fra?

Leander. Hielp mig, eller du est dødsens.

Henrich. Hvi Pokker springer ikke Herren op til hende?

Leander. Est du gal, kand jeg flye?

Henrich. Kand jeg gaae igiennem Mure og Vegge?

Leander trækkende sin Kaarde. Fort giv mig Raad, eller jeg offrer dig op paa staaende Foed.

Henrich paa Knæ. Ach Herre! jeg troer, Dievelen rider jer skinbarlig. Vil I myrde mig, fordi jeg ikke kand giøre umuelige Ting?

Leander. Ingen Snak!

Hyacinthe. Min hierte Leander! giør dog jer Tiener intet Ont. Han maa i det ringeste have Tiid at betænke sig.

Leander. Stat da op igien. Vil du da love mig at opspinde noget?

Henrich. Det kand endelig lade sig høre; men at sige: Skaf mig en Jomfrue i samme Øyeblik, som er indsperret, det er ligesom I vilde sige: Stød Hovedet mod Veggen, blæs en halv Snees Laase op, eller flyv op til Maanen, for at hielpe mig.

Leander. Ach Henrich! all min Fortrøstning staaer til dig.

Henrich. Jeg merker det, naar I trækker jer Kaarde for at stikke mig ihiel.

Leander. Kierlighed giorde mig saa rasende, at = = = Men vil du da arbeyde for mig?

Hyacinthe. Giv ham Tiid at betænke sig, kiere Leander! og retirerer jer saalænge.

---

9. kand jeg flye] flyve.

Leander. Allerkiereste Jomfrue! lad mig kysse jer Haand, førend jeg forlader jer.

Henrich. Jeg maa blive gal over saadan Snak; det er ligesom I vilde sige: Hugg jer Haand af, allerkiereste Jomfrue! og kast den ned paa Gaden i Rendestenen, at jeg kand kysse den. Om I gik paa Stylter, Herre! saa kunde I jo endda ikke naae hendes Haand.

Leander. Ach det er sandt; men = = =

Henrich. Dog, kand I hielpes dermed, saa vil jeg løfte jer mellem Benene op paa mit Hoved.

Leander. Ja forsøg, om det kand gaae an.

Henrich løfter ham op paa sit Hoved.

Scen. 3.

Joden.

Hey Gevalt, Gevalt! Henrich og Leander falder omkuld, og løber. Ha ha! war dat den guter Kerl? Ich skal strax en Pind derfor setten. Men du Mammeselle! du skal en Unglück kriegen, dat skal ich ju forsekren. Seer man wol? Ich will lieber mit Huus voll Juwelen til Forwaring heben end een Jomfer. Det er gefährlige Mobilien, gefährlige Mobilien. Ich muß gleich gaae til hans Far umb solches at rapporteren. Han her gleich über boer.

Banker paa Jeronimi Dør.

Scen. 4.

Jeronimus. Joden.

Jeronimus. God Dag, Ephraim! Vil I tale med mig? Jeg har denne Gang intet at vexle.

Joden. Jeg heller nicht, min Hr. Jeronimus! aber jeg har noget at klage for ham. Jeg kand nicht sikker seyn in min Huus; ich maa af Naboelavet flytten.

Jeronimus. Giør da nogen af Naboelavet ham Fortred?

Joden. Ju Sohn und ju Diener will en Jomfrue mit Gewalt borttagen, som er i min Huus.

Jeronimus. Hvad hører jeg? Er det sandt, som I siger?

Joden. Net nyssens attrapirte ich dem paa frische Gierninger. Men han skal faae en lang Næse; thi Jomfruen skal i Dag overleveret bliven til en Officeer, som har mig Penge given paa Haanden.

Jeronimus. Ach er det mueligt, at min eneste Søn er forfalden til saadan Liderlighed? Jeg var tilfreds, kiere Ephraim! at hun var alt af jer Huus; thi jeg har ikke Roe, førend jeg faaer høre, hun er borte.

Joden. Det har kein Gefahr. Ich skal hende wohl forvaren, til Soldatens Diener kommer at afhente hende.

Jeronimus. Gak strax, Ephraim! og lad mig siden vide, hvor det løber af.

Joden. Adios so lang!

Jeronimus. Leander og Henrich! hvor er I Skurker? Herud.

Scen. 5.

Jeronimus. Leander. Henrich.

Jeronimus. Ha ha! estu der, Stratenrøver? Det er ret smukke Tidender, jeg hører om dig.

Henrich. Hvad Ont har vi giort? Vi har sidt og skrevet den hele Dag.

Jeronimus. Holdt du kun Munden, dit Beest! Min Stok skal siden tale med din Ryg.

Leander. Hvorfor er Papa saa vreed paa os?

Jeronimus. Aa det er kun for en ringe Ting: efterdi du est et liderligt Menneske, en Horkarl, en Voldsmand, en Stratenrøver.

Henrich sagte. Hvad Nød har han da, naar han har 4 anseelige Charger, hvoraf enhver føder sin Mand?

---

13. til Soldatens Diener kommer] Officerens.

Leander. Det er haarde Titler, som jeg ikke har fortient.

Jeronimus. Kiender du den Mand, som der boer?

Leander. Ja det er jo en Jøde.

Jeronimus. Kiender du ikke ogsaa den Jomfrue, der er i Huset?

Leander. Ney jeg giør min Troe ikke.

Jeronimus. Seer man vel? Han tør negte det, han nys har giort.

Henrich. Ey, Herre! siig reent ud hvad det er. I har intet nødig at skiemmes derved. Hør, Hr. Jeronimus! det staaer mig ikke an at rette min Herre; men jeg vil kun alleene sige det, at denne Jøde har kiøbt en fornemme Jomfrue, som min Herre er dødelig forliebt udi, og som jeg uværdig af all Magt practicerer at spille Jøden af Hænderne. Der har I hele Sagen. Det er jo noget, som enhver maa gierne vide, og som en Far maa glæde sig ved.

Jeronimus. Gid du faaer en U-lykke, maa en Far glæde sig ved saadant?

Henrich. Ja maa en Far ikke glæde sig ved at hans Søn træder i hans Fodspor? Har ikke Hr. Jeronimus selv fortalt, at han var gandske gal af Kierlighed til et fornemme Fruentimmer udenlands?

Jeronimus løfter sin Stok. Tør din Hund bebreyde mig, at - - -

Henrich. Det være langt fra. Jeg siger saadant til Hr. Jeronimusses Berømmelse; thi jeg vil ikke give 4 Skilling for et ungt Menneske, der ingen Kierlighed har.

Jeronimus. Kierlighed og Kierlighed er to Ting. Her er en haanlig Kierlighed til et Qvindmenneske, som ingen kiender. Jeg har selv løbet gal i min Ungdom, jeg bekiender min Feyl; men jeg har begrædt mine Synder og giort Poenitentze derfor.

13-14. som jeg ... practicerer at spille Jøden af Hænderne] stræber ved Practiker, ved List.

Henrich. Monsr. Leander vil ogsaa giøre Poenitentze, naar han bliver gammel.

Jeronimus. Jeg maa blive gal over den forbandede Dreng.

Henrich. Ey, Hr. Jeronimus! lad ham rase ud. Et ungt Menneske, der ingen Amour har haft, har jo intet at tale om udi Selskab blant sine Cammerater, men maa sidde ligesom et dumt Fæe. Jeg for min Part vil heller være en 3 Marks Mand, end at Folk skal sige mig paa, at jeg aldrig har været forliebt.

Jeronimus. Hør, Knægt! jeg kand lade dig vide dette, at baade du og din Herre faaer en lang Næse; thi Jomfruen skal afhentes af en Officeer i Dag, som har kiøbt hende, og Jøden gaaer imidlertiid ikke af sit Huus, førend hun er borte. Derfor slaaer jeg mig gandske til Roelighed; thi hvis der var nogen Fare ved, skulde jeg nok giøre mig Umage at hindre det.

Gaaer ind.

Scen. 6.

Henrich. Leander.

Henrich. Og just derfor slaaer jeg mig ikke til Roelighed, men skal giøre mig Umage at forfremme [det].

Leander. Ach Henrich! jeg kand ikke see, hvordan du kand trænge dette igiennem.

Henrich. Dersom I ikke var min Herre, saa vilde jeg sige, at I var saa dum som en Østers; men efterdi I er min Herre, saa tør jeg ikke ligne jer uden ved en Hest, thi jeg veed hvad Respect en Tienere bør have for sit Herskab. Naar ingen Apparence er til Redning, saa vil han stikke mig ihiel, uden jeg hielper ham strax; men naar ham gives Haab dertil, saa er alting umueligt.

3-4. blive gal over den forbandede Dreng] Karl, Tjener.

Leander. Du maa gierne give mig alle de Titler, som kand gaae igiennem din Mund, naar du kun hielper mig. Men hvad Anslag har du?

Henrich. Det kand I ikke begribe, omskiønt jeg siger det. I skal intet andet have at bestille end at gaae ind til vor Gienboe, som boer her nest ved Jøden, og bede ham lade mig Frihed at gaae ind og ud af hans Huus; og derforuden skal I skaffe mig en Jøde-Klædning og en Soldater-Mondering, thi jeg skal spille 2 Personer i Dag. Løb strax og forret det, thi Tiden er kostbar.

Leander gaaer bort.

Scen. 7.

Henrich. Officerens Frue.

Henrich. Jeg maa passe paa Soldatens Tienere, om jeg end skal forsømme begge mine Maaltider i Dag. Fornemmer jeg, at han kiender Jøden, saa gir jeg mig ud for hans Broder, som han har givet Fuldmagt at overlevere Jomfruen, og hvis han ikke kiender ham, saa gir jeg mig ud for Jøden selv. Men hvad mon denne Dame ville her?

Fruen. Ach hvor u-lyksalige ere ikke dog vi Officerer-Fruer! Vore Mænd seer vi kun sielden, og naar de kommer hiem, saa fører de Maitresser med sig.

Henrich sagte. Hillemænd, mon hun være Kone til den Officerer, som skal have Jomfruen?

Fruen. Mig er sagt, at den forbandede Skiøge, som han har kiøbt, skal være hos denne Jøde.

Henrich. Triumph, en nye Invention, som rinder mig i Sinde!

Fruen. Her vil jeg staae og passe paa, naar Tieneren kommer at afhente hende, og da skal jeg raabe Folk til Hielp for at hindre det. Ach ach, jeg elendige Frue!

---

4. Det kand I ikke begribe, omskiønt jeg siger det] om endog.

Henrich. Jeg maa give mig i Snak med hende. Hør, min kiere Frue! hvad fattes hende? Hun seer saa bedrøvet ud?

Fruen. Ach Kammerat! vil I være mig behielpelig? Jeg skal forskylde jer Umage.

Henrich. Hun har at befale over sin ringe Tienere.

Fruen. Min Mand, som er ventendes hiem fra Armeen, fornemmer jeg, har kiøbt en Skiøge, som skal være hos denne Jøde, hvorfra han i Dag vil lade hende afhente. Ach Kiere! bliv her ved Haanden for at hindre, at hun ikke bliver bortført.

Henrich. Min kiære Frue! hun kommer her ret som hun var kaldet; jeg gaaer her og patrolerer alleene for at hielpe hende.

Fruen. Jeg takker dig hiertelig.

Henrich. Intet at takke for, velbaarne Frue! thi det er ikke for hendes, men for min egen Skyld, at jeg vil hielpe hende.

Fruen. Hvi saa?

Henrich. Min Herre er dødelig forliebt udi samme Jomfrue, og som han har faaet Kundskab om hendes Bortførelse i Dag, saa staaer jeg her for at hindre det og spille Tieneren et Puds.

Fruen. Ach er det muligt? Vil I høre mit ringe Raad i denne Sag? Jeg holder for, at det er best, vi bliver staaende paa Luur, til Tieneren kommer og fører hende bort, da vil jeg raabe om Hielp, og I kand ved den Leylighed snappe hende bort.

Henrich. Ney min kiere Frue! her vil andre Anslag til. Jøden er bekiendt i det hele Naboelav, hver andet Huus her i Gaden har den Ære at give ham 12 pro Cento om Aaret. Derforuden vil min Herres Faer, som har faaet et Nys om hans Søns Kierlighed, assistere Jøden af yderste Magt, saa der vindes intet andet ved saadant Foretagende, end Fruen kommer i Penge-Bøder, jeg i Stokhuset, og Jøden faaer sin

Jomfrue tilbage. Fruen, merker jeg nok, er vant til Feldten, hvor man gaaer lige til Verk; men her udi Staden maa man defilere og bruge mange Omsvøb, førend man kand naae sit Maal. Troe mig, min kiære Frue! at der er ikke een Sene i mit Hoved, der staaer jo spændt som en Bue, saa meget vil der til at bringe dette i Verk.

Fruen. Ach gid det kunde lykkes jer.

Henrich. Det skal nok lykkes = = = = Men hvad heder hendes Mand?

Fruen. Han heder Hans Frantz [Diderich] von Menskenskræk.

Henrich. Hillemænd, om det Navn stod paa en Steen, kunde man slaae en Engelsk Tyr ihiel dermed.

Fruen. Navnet er prægtigt, det er sandt nok. Min Mand harcelerer derudi saavel som i alle andre Ting.

Henrich. Hør, min kiære Frue! jeg haaber, at Jomfruen skal være i mine Hænder inden Aften, og I skal udi hendes Klæder blive bortført af Tieneren i hendes Sted.

Fruen. Hillemænd, det var et stort Anslag.

Henrich. Jeg er ikke heller uden for store Anslag. Vil Fruen følge ind med mig i dette Huus, saa skal jeg sige hende videre hvad her er at bestille.

Fruen. Vi har ikke lang Tiid; thi jeg har udspioneret, at Tieneren inden en Time = = = =

Henrich. Er den Tienere ellers noget gau?

Fruen. Ney han er ikke med de Klogeste, som I kand slutte af denne Historie. Han var tilforn Compagniets Tambour, og var vant at løbe efter Breve paa Post-Huset, og som han saae, at der stod paa nogle Breve: Lieutenant d'Infanterie, Capitain d'Infanterie, Major d'Infanterie, bildte han sig ind, at det Ord Infanterie burde staae paa alle Breve; hvorudover, da han engang siden skulde skrive et Brev

---

25. Er den Tienere ellers noget gau] snild, forslagen.

til en Forpagter paa Landet, blev Opskriften saadan: A Monsieur Lars Erichsen, Forpagter d'Infanterie.

Henrich. Ha ha ha! det er got nok. Lad os gaae ind.

De gaaer.

Scen. 8.

Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Er det ikke en forbandet Historie? Men jeg seer, de er alt borte = = =

Elvire. I er altiid i Bekymring, min kiere Broder! Saadant er jo noget, som hænder hver anden Mand.

Jeronimus. Jeg kand føle saadant forud, ligesom visse Folk kand finde Uveyrligt i deres Legeme, før det kommer; thi en Time, førend jeg havde den Ære at see Søster hos mig, fik jeg et Sting i min høyre Taae, og saa ofte det forbandede Sting kommer, er jeg vis paa Fortred, hvilken og er allerede vederfaret, thi endskiønt Jøden nok passer paa sin Post, og min Søn faaer en lang Næse, krænker mig dog hans vanartige Forsæt.

Elvire. Ach min hierte Broder! I tar jer Verden alt for nær; jeg har haft anden Sorg end I, jeg som udi eet Aar mistede de to kiereste Ting, jeg havde paa Jorden, nemlig min Mand, som blev slagen udi Kriig, og min eneste [Datter] Leonora, som blev bortført i Slaverie udi hendes spæde Aar.

Jeronimus. Det er sandt, Søster! I har temmelig prøvet Lykken. Men troe mig, det er større Sorg at have liderlige Børn end at miste dem.

Elvire. Ey, tael ikke derom. Kand nogen Sorg lignes derved at miste sin Mand og [see] sit eneste Barn bortført af barbariske Folk og sit Huus udplyndred?

Jeronimus. Det er sandt, Søster! [Men] her er daglig

---

1. blev Opskriften saadan] Udskriften.

Harm og Fortred, som paaføres mig af en liderlig Søn. En Sorg, hvor stor den end er, saa kand den dog glemmes. Jeg plages hver Dag med Harm, som bringer mig af Humeur. I har mist jer kiære Mand og Datter; men I maa dog takke Gud, at I beholdt jere store Eyedomme udi Dalmatien, som I soldte med Fordeel, saa at I kand leve med Reputation i Venedig.

Elvire. Jeg kand leve med Reputation, men aldrig med Fornøyelse. Ach vilde Himmelen være mig saa gunstig, at jeg kunde udspørre, hvor min kiære Datter var i Verden, jeg vilde anvende alle mine Midler, hvor store de end ere, paa at løse hende tilbage.

Jeronimus. Gid det var saa vel; thi jeg havde destineret hende med Søsters gode Villie og Samtykke til Leander. Hvis denne U-lykke ikke var hendet, skulde min Søn ikke have forfaldet til dette Galskab. Jer Datter Leonore kunde efter min Regning nu allerede være 16 Aar.

Elvire. Har min Broder tegnet det an?

Jeronimus. Ja jeg har blant andre merkværdige Ting, som mig er hændet, antegnet udi denne Bog baade mine egne og mine Søster-Børns Fødsel. Jeg skal strax sige hende Tiden. Han spytter paa Fingeren, og blader i Bogen. Her skal det uden Tvil staae. Jeg maa læse dette Blad igiennem. Den 21. Janvari imellem 8 og 9 kom der en meget tyk Skye paa Himmelen, som truede med ufeylbarlig Regn; men den gik dog over. Den 22. ditto var Luften heel taagagtig.

Elvire. Men, min kiere Broder! hvortil nytter at antegne slige Bagateller?

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, jeg skal strax finde det. Den 24. ditto saae jeg en smuk Pige paa Torvet, som jeg overtalede til at - - - Ney det er endnu ikke det, jeg søger efter.

Elvire. Bliv kun ved at læse dette sidste, at jeg kand høre nogle af hans gamle Bedrifter og derved bringe ham til Raison, naar han igiennemhegler Leander.

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, kiere Søster! jeg vil strax hitte paa Stedet. Den 24. i samme Maaned gav min sal. Broder Alphonso mig en Spotte-Glose eller Stikpille udi Selskab, som jeg har antegnet for ikke at forglemme at hevne mig.

Elvire. Det var meget christeligt.

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, kiere Søster! nu kommer jeg strax til det rette Sted. Den 24. gik Hælen af min ene Skoe, og - - Ney det er ey heller det rette. Den 25. drømte jeg, at - - Det skal dog være paa eet af disse Blade. Han mumler hastig Bladet igiennem. See her har jeg det. Den 28. blev fød til Verden min Søster-Datter Leonore. Gid hun maa opvoxe i all Dyd og Høviskhed, hendes Forældre og Venner til Glæde og Contentement. Amen! Jeg vidste nok, at det Sted var her. Men her fattes noget.

Elvire. Hvad er det?

Jeronimus. Her skulde staae paa samme Blad: Samme Dato blev min kiere Søn Leander omskabt til en Varulv.

Elvire. Ey, kiere Broder! tal dog ikke med saadan Bitterhed.

Jeronimus. Hvis det havde skeet, havde jeg nu været fri for daglig Fortred.

Elvire. Det setter sig nok med Alderen. Lad os gaae ind.

De gaaer.

Scen. 9.

Henrich som Jøde. Soldatens Tienere.

Henrich. Mig synes, at jeg saae igiennem Vinduet et Ansigt, broderet med Knæbels-Barter. Jo der er min Troe saadan en fæl Dievel, som staaer og kaager paa disse Huse. Gid det var ham.

---

26. Soldatens Tienere] Officerens Tjener, „Soldaten". — 29. som staaer og kaager paa disse Huse] kiger.

Soldaten. Gaden har jeg, kunde jeg kun finde Huset.

Henrich sagte. Du skal nok finde Huset.

Soldaten. Jeg har aldrig vært i denne Bye tilforn.

Henrich. Des lettere er det mig at trekke dig op.

Soldaten. Saadan en Bye var det en Lyst at udplyndre.

Henrich. Og saadan en Knægt er det en Lyst at tage ved Næsen. Men det er best, jeg griber ham strax an. Gut Morgen, Herr! Jeg seer, at han er en Fremmed; mit hvem vil han talen?

Soldaten. Boer her ingen i denne Gade?

Henrich. Freylich, ick boer hier im geringsten.

Soldaten. Jeg har et Brev til en Mand, som boer her i Gaden.

Henrich. Ist der Mann nicht ein von Israels Kinder?

Soldaten. Ney det skal være en Jøde.

Henrich. Ja ja, Israels Kinder ere Juden.

Soldaten. Det har jeg aldrig vidst.

Henrich. Tiener han nicht hos Herr von Menskenskrek?

Soldaten. Jo vist. Jeg troer, jeg har Manden, som jeg leder efter.

Henrich. Mein Name er Ephraim.

Soldaten. Jeg troer, det er saa; lad see Opskriften: Herren Herren Ephraim, velmeriteret Jøde ꝛc. ꝛc. Ja det er ret nok; det var mig sagt, at han skulde boe her omtrent.

Henrich. Ja det er min Huus. Aber hvad er hans Name, Mussier?

Soldaten. Jeg heder Christoffer Maurbrekker. Vil I læse Brevet?

Henrich. Ich veedt Indholdet. I skal en Jomfrue haven, som er i mit Huus.

Soldaten. Det er ungefehr saa; og her er Herrens Pitskaft til Tegn foruden Brevet.

Henrich. Gut gut. Hey Hyacinthe! kom heraus. Nu skal hun straxen kommen.

Scen. 10.

Fruen. Henrich. Soldaten.

Henrich. Hør, Hyacinthe! ju skal mit den Kerl folgen.

Soldaten. Er hun smuk, Ephraim?

Henrich. Freylig, sonsten havde hans Herren ikke so viel Penge givet for hende.

Soldaten. Hvor mange Penge skal I endnu have?

Henrich. Han har mig 20 Ducater given paa Handen, und ich skal endnu 120 haben; ich habe ofte tilforn mit ihm handlet ohne Handt und Ziegel.

Soldaten. Jeg skal føre hende hen til et vist Sted, indtil Herren kommer hiem; thi Fruen maa intet vide deraf.

Henrich. Er hun da eifersüchtig?

Soldaten. Ja jeg vil nok sige jer noget, dersom I vilde tie.

Henrich. Ich sværer ham til bey unser Gott Mahometh und unser heiligen jüdischen Alcoranometh.

Soldaten. Ja det er et Bagbeest, han har til Frue. Jeg skulde aldrig fortryde derpaa, var hun ikke saa gammel og grim, som hun er. Og min Herre er udi sin blomstrende Alder; hvorfor maa han ikke holde sig en Matresse saavel som alle andre Officeers udi Regimentet?

Henrich. Det mener jeg og.

Soldaten. Men i hvor meget det Skabilken-Hovet spionerer, saa bliver hun dog narret. Adios, Ephraim! min Herre vil selv see jer om en halv Time og betale Pengene.

Henrich. Adies, Christopher Maurenbrekker = = = [Soldaten og Fruen gaaer.] Denne sidste Relation gir mig Anledning til et nys Puds, at faae ogsaa Pengene, som Jøden skulde have.

Scen. 11.

Henrich. Leander.

Henrich. Herre! kom ud.

Leander. Henrich! blev hun bortført?

Henrich. Ja den første Act udi Comoedien er alt spillet; men Tieneren vil faae en U=lykke af sin Frue for de Ord, han talede om hende. Hør, Herre! staaer nu her paa Skildtvagt, imedens jeg klæder mig om.

Han gaaer ud.

Leander. Officeren bliver narret, det er gandske vist. Gid jeg kun saa vel kunde blive hiulpen. Sagen synes meget giørlig. Jeg frygter kun, at Jøden kiender Henrich. Men han er hurtig, og kand forvende sit Maal; tilmed har Jøden kun seet ham eengang, og Klæerne giør ham ogsaa ukiendelig. Ach gid det vilde lykkes, gid det vilde lykkes. Jeg lever mellem Frygt og Forhaabning. Hver Øyeblik vil imidlertiid være en Evighed for mig. Hvis jeg ikke naaer mit Maal, kand jeg ikke leve; thi jeg troer, at Kierlighed aldrig har giort saadan en Virkning i et Menneskes Siel som i min = = Men der er han. Gid du faaer en U=lykke, Henrich! det var knap, jeg kunde kiende dig igien.

Henrich. Gak I nu kun ind, til jeg kommer med Byttet.

Leander. Lykke paa Reysen!

Abit.

Scen. 12.

Henrich i Kriigs=Habit. **Jøden.**

Henrich. Nu gielder det for Alvor; jeg maa stille mig brutal an, saa troer han mig des snarere.

Banker stærk paa Dørren.

Jøden indenfor. Wat ist dat for Allarm paa min Dør?

Henrich. Mach auf, Cujon! oder ich schmeisse die gantze Haus omkuld.

Jøden. Wat er han for een?

Henrich. Ich bin Christopher Maurbrekker.

---

10. han er hurtig] listig, forslagen.

Joden. Christopher Maurbrekker? Das ist ein sonderlich Namen.

Henrich. Das Namen bær ich mit Respect. Mach auf.

Joden. Lidt Patience, mein Herr!

Henrich. Was Patience? Ich sind ein Officier.

Joden. Und ich bin ein boesiddend Burger hier.

Henrich. Das ist zu sagen: Du bist Jørgen Hattemager, und jeg Alexander Magnus. Mach auf, oder du bist dødsens.

Joden kommer ud. Hvad er hans Forlangen, Mussier?

Henrich. Ihr kennet maaskee nicht Christopher Maurbrekker?

Joden. Nein mein Herr!

Henrich. Habt ihr nicht meinen Namen in die Avisen gelesen?

Joden. Nein Hr. Maurbrekker!

Henrich. Habt ihr nicht von die Bataille von Ragusa gehöret?

Joden. Nein mein Herr!

Henrich. Die Burgerleute sind dumme wie Ochsen.

Joden. Ein jedweder er gut for sig; ich forstaaer kand skee noget, som han nicht forstaaer.

Henrich. Was will du forstaaen? Hör einmahl, Cujon! was ist eine Contrescarpie?

Joden. Das weiß ich nicht.

Henrich. Was ist ein Ravelin?

Joden. Ich weiß nicht.

Henrich. Ein Compagnie-Carré?

Joden. Ich forstaaer dat nicht.

Henrich. Ein Regiments-Gregorius?

Joden. Ich bin kein Kriigsmann.

Henrich. Ein Aproche des Petards?

Joden. Das weiß ich auch nicht.

Henrich. Ein Escorte, ein Fermez la porte, ein Bataillion, ein Esquadrion, ein Ordre de Bataille, ein Ordre de

Murallie, ein Salve-Guarde, ein Cortegarde, ein Peloton, ein Bastion, ein Companie, ein Testanie, ein Drommedarius, ein Kriigs-Commissarius?

Joden. Mussie! ich forstaaer intet von die Feldt-Sprache.

Henrich. So ist du jo ärger als ein umælend Beest.

Joden. Mussie! warumb er han saa vreed paa mig?

Henrich. Vreed? Var jeg vreed, saa fik I andet at vide. Saaledes taler vi Kriigsfolk, naar vi er i allerbeste Lune. Men apropo, jeg har et Brev til en Mand her i Huset, det skal vist være en Tyrk eller en Jøde.

Joden. Dat ist ein Jude, mein Herr! Aber von wem ist han?

Henrich. Jeg tiener hos Hr. von Menschenskrek.

Joden. Heist der Jude nicht Ephraim?

Henrich. Jo det er vist saa.

Joden. Ich bin der Mann. *Læser Brevet.* Ja det er got. Han skal ein Jomfrue haven hos mig. Man kann alting kriegen mit Gute. Ich sehe auch, at det er solche Pitschaft, som min Commissionair har beskrieben.

Henrich. Jeg vil sige ham, Mons. Ephraim! jeg er noget hastig og gir min Herre selv ikke et got Ord; thi uden at rose mig selv, saa er jeg min Siel den tapperste Mand i den hele Bastion, en Karl, der kand holde 16 fra Livet. Derfor har Hr. Menschenskrek betroet mig denne vigtige Commission frem for andre.

Joden. Vil han mit mig indgaae?

De gaaer ind.

Scen. 13.

Jeronimus. Joden. Henrich. Hyacinthe.

Jeronimus. Hvad Pokker mon det var for Allarm ved Jødens Huus? Men nu seer jeg ingen. Jeg troer, at min Søn eller Henrich har villet snige sig ind i Huset igien for

at bortføre Jomfruen. Men der kommer de ud; det er, saae jeg Skam, Soldatens Tienere. Nu har vi Spillet vundet. Jeg vil staae her og see dette an lidt.

Joden. Christopher Maurbrekker! nu har ich die Jomfrue overleveret; nem ju wol in Acht, her ist sonsten een, som paa hende lurer.

Henrich. Om det var Lucifer selv, saa er jeg Karl at forsvare hende. Was ist das for ein Kerl?

Jeronimus. Hans Tienere, Ephraim! jeg ønsker til Lykke.

Joden. See der ist die Vatter von die samme Person.

Henrich sagte. Gid du faaer en U-lykke, din gamle Hund! hvor ubeleyligt du kommer. Høyt. Bist du der Vater von dem Schelm?

Joden. Ja men hør, Christopher Maurbrekker = =

Henrich. Bist du sin Vater, Carnaille?

Joden. Men hør einmahl.

Henrich. Den Hund soll sterben.

Trekker sin Kaarde, Jeronimus rangerer sig bag Joden, Henrich hugger og skriger, og faaer omsider Jeronimus og Joden i Gulvet.

Joden. Ach ach, was Böses hab ich giort?

Henrich. Om Permission, Ephraim! det er kun den gamle Skielm, jeg vil have fat paa.

Joden paa Knæ. Ach Monsr. Christopher Maurbrekker! spar mit Liv.

Henrich. Der vil berøve min Herre det, han har kiert som sit Liv.

Joden. Ey, hør doch, Mussie!

Henrich. Han maa vide, daß wir Officiers ist nicht zu skiemten mit.

Joden. Ach ein Wort doch, Mussie!

Henrich. I bør heller hielpe mig at massacrere den Hund.

Joden. Laß mich doch ein Wort talen.

Henrich. Jeg er Mand for at hugge hans Hoved af, om det var saa tykt som paa en Engelsk Tyr.

Joden. Der Mand holdt mit uns.

Henrich. Er det ikke hans Far, som = = =

Joden. Ja aber er ist selv vreed paa sin Søn derfor.

Henrich. Det var en anden Sag, saa beder jeg om Forladelse.

Jeronimus. I kand ingen større Tieneste giøre mig end at føre hende vel frem til jer Herre; thi jeg er just bange for at hun skal falde i min Søns Tieneres Hænder.

Henrich. Der har I min Haand, Monsieur! at han skal faae en lang Næse, om han havde 10 andre med sig.

Jeronimus. Der har I et Par Ducater, Monsieur! for at I skal passe vel paa.

Henrich. Sein Diener! Kand jeg ellers tiene ham i noget, skal det være mig en Plaisir.

Jeronimus. Adieu, Monf. Maurbrekker!

Hyacinthe græder. Henrich visker hende i Øret, hvorpaa hun stiller sig tilfreds, og gaaer bort med Henrich.

Scen. 14.

Jeronimus. Joden.

Jeronimus. Jeg kand forsikre jer, Ephraim! at jeg har aldrig været pryglet med større Fornøyelse; jeg haaber, at I siger det samme.

Joden. Dat muß die Dyvel seyn und kein Fornøyelse.

Jeronimus. Jeg merkede deraf, at det er en ærlig Karl og tilligemed haandfast, saa det ikke er let at snappe Byttet fra ham eller at underkiøbe ham.

Joden. Das ist gut genug, Hr. Jeronimus! aber ich føler dog, wat ich føler.

Jeronimus. Jeg fik dog det meste.

Joden. Herren burde og det meste haben; dann er ist sein Sohn nærmest. Aa aa, mine Skuldre, mine Skuldre! der Teufel hohl den Christopher Maurbrekker.

Jeronimus. Band ham ikke, det var dog en ærlig Karl.

Joden. Ein wenig allzu ehrlich, mein Herre! allzu ehrlich.

Jeronimus. Hvor vil Henrich henge med Hovedet, naar han faaer dette at høre! Men der seer jeg min Søster Elvire komme tilbage.

Scen. 15.

Elvire. Jeronimus. Joden.

Elvire. Nu hvordan gaaer Sagerne, min Broder?

Jeronimus. Meget vel; thi min Ryg er blevet ligesaa mør af Hugg som en Boeuf a la Mode.

Elvire. Hvad? har I faaet Hugg paa jer gammel Alder?

Jeronimus. Ja jeg har min Troe.

Elvire. Af hvem?

Jeronimus. Af Christopher Maurbrekker.

Elvire. Hvad Pokker kiender jeg Christopher Maurbrekker?

Jeronimus. Og jeg gav ham endnu et Par Ducater oven i Kiøbet, fordi han slog saa vel, baade paa mine egne som paa denne gode Mands Vegne.

Elvire. Dersom jeg ikke vidste, at I var en ædrue Mand, min Broder! saa skulde jeg tænke, at I var beskienket.

Jeronimus. Jeg skal sige jer hvad det er: Officerens Tienere førte nu Jomfruen bort til sin Herre, saa at denne Steen er mig nu af Hiertet. Den samme, da han fik at høre af Ephraim, at jeg var Fader til den Person, som lurede paa samme Jomfrue, blev han af Nidkierhed ligesom rasende, og havde nær myrdet mig, saa at jeg fortryder ikke paa at = = =

Elvire. Jeg er bange, Børnlille! at man har spillet jer et Puds; det Ord Maurbrekker og denne store Nidkierhed staaer mig ikke an. Jeg tænker paa om Henrich ikke kunde have udklædt en anden at agere Soldat.

Joden. Ach ney, dat war mein Seel der Rechte. Ich kiender jo hans Herrens Haand; see hier ist sein Brief mit andre Omstændigheder udi.

Elvire. Ja saa gratulerer jeg da. Men jeg har ellers noget at sige = =

Jeronimus. Vær da saa god og kom ind til mit; der kand vi tale lidt videre sammen derom.

De gaaer.

Scen. 16.

Henrich. Officeren. Soldaten.

Henrich. Triumph! Jomfruen er alt i Leanders Hænder. Spillet er vundet, men Historien ikke til Ende. Nu agerer jeg Jøde igien, for at faae Pengene fra Officeren, som Jøden skal have. Min List er u-endelig; dette sidste spiller jeg kun for at giøre Comoedien complet. Men jeg hører saadan Støyen. Der seer jeg min Troe Christopher Maurbrekker med hans Herre.

Officeer. Christoff!

Christoff. Herre!

Officeer. Hvor er Huset?

Christoff. Her nest ved Hiørnet.

Officeer. Er Jomfruen henbragt i det Huus paa Torvet?

Christoff. Ja Herre! Men der staaer Jøden i Dørren.

Officeer. Det er got; nu vil jeg strax fornøye ham og tillige bede ham, at han ikke lar sig merke for nogen, at jeg har giort dette Kiøb. Serviteur! jeg er den Mand, som accorderede med hans Cammerat udi Felten om den Jomfrue.

Henrich. Gut gut, wolgebohrner Herre!

Officeer. Han sagde mig, at hun hørte ham til.

Henrich. Ja Herr! das var Levi, mein Commissionair.

Officeer. Nu er jeg kommet for at betale ham.

---

24. nu vil jeg strax fornøye ham] fyldestgiøre, betale.

Henrich. Gut gut, gestrenger Herr!

Officeer. Han skal have Tak for han vilde creditere mig, i hvorvel jeg kiender ham ikke.

Henrich. Ey, Herre! dat ist kein Merite, einen reichen reputirlichen Mann zu creditiren.

Officeer. Men eet vil jeg bede ham om, min kiere Ephraim! at han ikke aabenbarer dette Kiøb for nogen.

Henrich. Bey Leibe nicht, mein Herr! ich mister jo all min Fordeel darbey.

Scen. 17.

Joden. Henrich. Menskeu-Skrek. Christoffer.

Joden. Adieu, Sr. Jeronimus! ich recommendire mig. Aber wat will die Leute hier?

Henrich sagte Er det ikke Joden? Gid du faaer en U-lykke. Nu blir her et forbandet Spill.

Officeer. Hans Commissionair fik 20 Ducater paa Haanden.

Henrich. Recht recht, mein Herr!

Joden. Wat den Dyvel ist dat for en Historie?

Officeer. See der er Resten, 120.

Henrich. Gut gut, mein Herre!

Joden. Wat den Unglück höre ich?

Officeer. Det er noget dyrt; men Jomfruen er smuk.

Henrich. Das ist ein allerliebster Jungfer, ein allerliebster Jungfer.

Joden. Schlaff ich, oder bin ich wachend?

Officeer. Men, Ephraim! I veed hvad I har lovet mig, nemlig at tie.

Henrich. Mein Herr kann sich paa mich verlassen.

Joden. Jeg bliver gal, hier ist Betrug. Hör, wolgebohrner Herr! ich bin der Jude Ephraim, der die Jungfer har soldt.

Henrich. Du must være Dievelen, ich kenne dich wol.

Joden. Bin ich nicht Ephraim? Ich must mich jo selbsten kennen.

Officeer. Hvad Pokker er dette?

Henrich. Das ist ein forkleidet Soldat, Herr! ein Gaudieb.

Officeer. Da skal han faae en U-lykke.

Joden. Ach gestrenger Herr! troe ham nicht.

Henrich. Formedelst solche Skielmen und Gaudiebe, som sig i vores Dragt klær, maa vi oft Ferfolgung leiden.

Officeer. Det er sandt. Siig, Hund! fra hvilket Regiment est du bortløben?

Joden. So wahr als ich ein ehrlicher Mann bin, so bin ich der Jude Ephraim, und udi dette Huus boer.

Henrich. Ha ha ha! das ist recht genug: so wahr als du bist ein ehrlicher Mann; aber det skal du først bevisen.

Joden. Ach Herr! troer ham nicht. Ich kann Beviis faae, daß ich die rechte Jude Ephraim bin, und ich kann til Beviis Omstände erzählen, dat die Jomfrue af min Commissionar for 3 Dage siden ist verkauft, daß er in mein Name har faaet 20 Ducater paa Haanden, daß die Jomfrue heist Hyacinthe, undt daß sein Diener mir sein Pitskaft til Tekken viset har efter Aftalen, da han die Jomfrue fik.

Officeer. Hvad Dievlen er dette? Er her ved Taskenspillerie af een Ephraim giort Dobbletter?

Henrich. Ach Himmel, der Gaudieb hat alle Umstände ausspionirt um den gutten Herr und mich armen Mann zu betriegen. Ach ach, welcher loser Vogel, welcher loser Vogel!

Officeer. Jeg fand snart stille Trætten. Christoff! af hvem fikst du Jomfruen?

Christoff pegende paa Henrich. Af denne.

Officeer. Lyver du, skal det koste dit Liv.

Christoff. Gid jeg faaer en Verdsens U-lykke, er ikke denne Ephraim, og den anden en Gaudieb.

Joden. Ach wey mir, ach wey mir!

Christoff. Mig synes, jeg har kiendt ham Dragon udi Capit. Feurfressers Compagnie. Ja gid jeg faae Skam, er det ikke den samme. Hør, er dit Navn ikke Jochum Trekholt?

Joden. Ich fluche bey Himmel und Erde, daß ich bin der Jude Ephraim.

Henrich. Das ist recht, som Christoffer Maurbrekker sagt; nun erinnere ich, daß sein Nam er Jochum Trekholdt.

Christoff. Jeg kiendte Karlen strax igien. I har jo Zignetet, Ephraim?

Henrich. Ja der er Signetet; kand nu Herren see?

Officeer. Hør, Corperal!

Corporal kommer ind. Gestrenger Herr!

Officeer. Forvar mig denne Karl; det er en forklædt Soldat.

Corporalen trekker Jøden ud, og han skriger: Oh wai mir!

Officeer. War das nicht en forbandet Karl?

Henrich. Hier ist ein stur Hobben böse Menschen in dieser Stadt.

Officeer. See her, Ephraim! der har I Pengene, som jeg har selv talt.

Henrich. Gut gut, wolgeborne Herr! det havde sonst ingen Hast. Adie, Ihr Wolgebohrnheit!

Gaaer ind.

Scen. 18.

Officeer. Christoffer. Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Pigen siger, her var paa nye Allarm udenfor; men jeg merker, her er gandske stille.

Officeer til Christoff. Du maa ikke tale noget om denne Allarm, hverken for disse Folk eller andre, at den hele Sag kand blive geheym.

Elvire. Mig synes, at jeg kiender denne Officerer. Er det ikke Herr Menschenstrek?

Officeer. Den Kone har jeg kiendt uden all Tvil i Dalmatien.

Elvire. Herr Menschenskræk!

Officeer. Madame Elvire! De erindrer dennem, og nævner paa eengang Navnene. Jeg har havt den Ære at være i hendes Huus, da vi camperede ved Ragusa.

Elvire. Det er sandt; men Æren var min. Jeg har havt stor U-lykke siden, mit Huus blev udplyndret af Tyrkerne, og mit Folk bortført i Slaverie.

Officeer. Det maa da ikke være skeet, mens jeg var Partiegiængere; thi mit Navn var saadan Skræk iblant Tyrkerne, at de havde ingen Lyst at giøre noget Foring paa Bytte, saa kied havde jeg giort dem af det Handverk. Jeg tør sige, at jeg alleene ved Partie hid og did skildte dem over ved 20000 Mand, og med min egen Hand paa en Maaneds Tiid massacrerte über 2000 Janitscharen auf einmahl. Ist nicht wahr, Christoffer Maurbrekker?

Christoffer. Freylig.

Officeer. Hvorudover Generalen selv gav mig dette Navn Menschenskræk.

Elvire. Er det mueligt, fik han saaledes det Navn?

Officeer. Ja han selv havde den Naade at præsentere mig for Hertugen af Dalmatien med disse Ord: Ihro Durchleuchtigkeit! hier ist der andere Scanderbeg, der itzige Turken-Ruthe.

Elvire. Seer man vel?

Officeer. Ingen Plaisir kunde være mig større end at møde et heel Compagnie bevæbnede Tyrker alleene. Ist nicht wahr, Maurbrekker?

Christoffer. Freylig.

Officeer. Den tyrkiske Vezier Mahometh Podolski havde jeg rigtig ved Vingebenet; men i dette samme kom en Bombe, som slog min Haand tilbage, saa han den Gang undgik, aber das ist nur Galgenfrist. Jeg glemmer aldrig, hvor han skreeg paa sin Tyrkisk: Ach la la la!

---

12. at jeg alleene ved Partie hid og did] Streiftog.

Elvire. Hvad betyder det paa vort Maal?

Officeer. Det vil sige: Ach du store Mahomet! hielp mig vel fra denne stærke Kiæmpe Menschenskrek.

Elvire. Kand de faa Ord betyde saa meget?

Officeer. Ja det Tyrkiske Sprog er meget riigt.

Elvire. Men maatte jeg tage mig den Dristighed at spørge, hvorfor man seer min Herre i Dag i denne gemene Gade?

Officeer. Madame Elvire! I er en ærlig Kone, som jeg veed ikke røber mig. Jeg kiøbte her for nogle Dage en Slavinde i Leyren af denne Jødes Commissionair, som boer her.

Jeronimus. Hillemænt, er det min Herre, som har kiøbt dette Fruentimmer?

Officeer til Elvire. Der Mann, kann er auch wol schweigen?

Elvire. Ja jeg lover for ham, Herr Menschenskrek!

Officeer. Got got. Men jeg seer, at Pigen staaer [bag] Dørren og hører os; sie kann auch wohl schweigen?

Jeronimus. Ach perfect. Man skulde forsvære, at det var en Pige, saa vel kand hun tie.

Officeer. Got got. Denne Jomfrue har jeg ladt afhente i Dag ved min Tienere Christoffer Maurbrekker.

Elvire. Kand hun snakke Italiensk?

Officeer. Ja vist, det er en Italiensk Jomfrue.

Elvire. Ach Herr Menschenskrek! giør mig den Fornøyelse, at jeg maa tale med hende. Maaskee hun kand give mig Underretning om mine Folk, som for nogle Aar siden blev bragt i Slaverie.

Officeer. Hiertelig gierne. Christoff! før mig Jomfruen strax hid. Christoff gaaer.

Elvire. Er hun langt herfra?

Officeer. Kun strax her henne paa Torvet hos en god Ven, hvor jeg har indtinget hende i Kost, thi min Frue maa intet vide deraf.

Jeronimus. Jeg skulde ikke tænke, at saadan en Mand som min Herre var bange for sin Frue.

Officeer. Ach nicht doch. Naar jeg giør kun en Rynke i min Pande, skielver og bæver alting i Huset.

Jeronimus sagte. Jeg vil bringe min Søn og Henrich herud, at de kand see hvad for en tapper Rival de har, og derudover slaaer sige Tanker reent af Sindet.

Elvire. Hvad har han vel givet for den Jomfrue?

Officeer. Hundrede og fyrretyve Ducater.

Elvire. Saa maa hun være smuk da?

Officeer. Jeg troer ikke, at Venus har været saa fuldkommen. Men hvad er dette for 2 Personer?

Scen. 19.

Leander. Henrich. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Det er kun min Søn og hans Tienere.

Officeer. Sie können ja auch wol schweigen?

Jeronimus. Ach det vil jeg være Mand for. Jeg har ført jer ud, I Karle! for at confundere jer og at lade jer see hvad for en Rival I har paa Halsen.

Officeer. Men, Messieurs! efterdi jeg har aabenbaret jer dette ene, saa maa jeg ogsaa aabenbare jer det andet. I hørte jo nyelig en Allarm her udenfor; det var en forbandet Historie, som nær havde skilt mig ved 120 Ducater. En Gaudieb, som havde forklædt sig som en Jøde - - - Men der seer jeg Jomfruen komme. Velkommen, min Hiertens Glæde!

Scen. 20.

Fruen forklædt som en Slavinde. **De andre.**

Elvire. Mit Hierte bløder i mit Liv, naar jeg seer en fangen Jomfrue.

Officeer. Holder I det for nogen Synd, at en Mand, der har en gl. tandløs Kielling, holder en Maitresse?

Elvire. Det er noget, som er meget gangbar.

Officeer. Jeg tog det Skabilken alleene for hendes store Midler. Men jeg tracterer hende ikke anderledes end en Huusholderske. Hun er jalouse det Bagbeest som Dievelen, det har jeg nok merket; men det vil ikke sige meget. Nu skal I see et Ansigt, Messieurs! som har noget at betyde. Tag nu dit Dekke af, allersødeste Hyacinthe! og lad mig kysse dig.

Fruen. Ret som han vil omfavne hende, viser hun sit gammeldags Ansigt frem, og gir ham et Ørfigen.

Officeer. A = a = a = hvad er dette?

Falder paa Knæ. Fruen slaaer med en Krabask.

Officeer. A = a = min allerkiereste Kone! slaae mig intet ihiel.

Jeronimus. Ach Hr. Menschenskrek! er det mueligt, at = = = =

Officeer. A = a = a = a =

Fruen prygler.

Elvire. Ach Hr. Menschenskrek! hvad seer jeg?

Officeer. A = a = a =

Fruen prygler.

Jeronimus. Hvor er hans forrige Tapperhed, Hr. Menskenskrek?

Elvire. Er all hans Manddom paa eengang forsvunden?

Jeronimus. Tænk paa det Slag ved Ragusa, Hr. Scanderbeg!

Elvire. Tænk paa den store Vezier, Hr. Turkenruth!

Officeer. Ach min hierte Kone! jeg skal aldrig giøre det oftere.

Jeronimus. Christoff Maurbrekker! vil du ikke hielpe din Herre?

Christoff. Ney Monsieur! min Courage er ogsaa Fanden i Vold; jeg er ikke for at slaaes uden i Feldten.

Jeronimus. I maa min Troe ikke slaae jer Mand mere, Frue!

De gaaer imellem.

Elvire. Men hvad Pokker er dette for en Historie?

Christoff. Her er spillet et forbandet Puds; jeg troer, at den, som vi holdt for Gaudieb, var den Rette. Jeg vil strax springe efter ham.

Fruen vil prygle ham igien, men de andre hindrer hende.

Jeronimus. Det var en forskrekkelig Historie.

Elvire. Det var en stor Qvindelist.

Jeronimus. Hvordan er dette tilgaaet?

Officeer. Aa holdt min Kone først. Aa aa! Jeg veed ikke; den Jøde, som boer i dette Huus, maa have overlagt det med min Kone.

Jeronimus. Der har aldrig boet nogen Jøde i dette Huus.

Officeer. Ach ach, saa har den, jeg holdt for Ephraim, været en Bedragere.

Elvire. Har I da handlet med 2 Jøder?

Officeer. [Ney] men her var 2, som sagde sig begge at være den Rette. Ach ach, jeg elendige Cavallier! = = = Men der er den anden Jøde.

Scen. 21.

Joden. Christopher. De andre.

Joden. Ach wai mir, ach wai mir! Welcher Betrug, welcher Betrug!

Henrich. Holdt nu Ørene stive, Henrich!

Jeronimus. See her er den rette Ephraim. Hvorledes er dette tilgaaet, Ephraim?

Joden. Ach ich weet nicht, Seigneur!

Fruen. Da skal jeg fortælle jer den hele Historie. Jeg kom hid for at hindre det, jeg havde udspioneret, og da fandt jeg en Tiener, som strax lovede at gaae mig til Haande; han førte mig ind i dette Huus, hvor han selv paatog Jøde-Klæder for at narre Christopher, og gav mig Slavinde-Dragt, hvorudi jeg blev bortført i Steden for Skiøgen. Det

var en ærlig Karl = = = Men det er just denne Tienere, her staaer.

Henrich sagte. Ih gid du faaer en U=lykke, din velbaarne Skabhals!

Jeronimus. Ach Himmel, har din Hund = = = =

Joden. Ja nu kiender ich Ansigtet wieder; det var ham, som die Jomfrue fik.

Henrich paa Knæ. Ach Hr. Jeronimus! vær ikke vreed.

Jeronimus. Du skal pidskes og settes i Fængsel. Hvor er den Skiøge?

Leander. Hun er i mine Hænder, og skal aldrig komme deraf. Ellers kand jeg lade min Far vide, at hun er ingen Skiøge, men en fornemme Jomfrue; hendes Far var en riig Mand, udi hvis Fraværelse hun blev for 4 Aar siden bortført i Slaverie.

Elvire. Hvad hedte hendes Far?

Leander. Han hedte Pandolfus, og blev slagen i Kriig. Om hierte Faster skal være hendes Moder, efterdi hun heder Elvire, veed jeg ikke = = =

Elvire. Ach Himmel, hvilken Tidende! Det er min Datter.

Henrich reyser sig. Hun er Fanden heller.

Jeronimus. Hvad? er hun jer Datter, min Søster?

Elvire. Ja lad mig strax omfavne hende.

Leander. Bring hende strax hid, Henrich!

Henrich løber, og kommer ind med Jomfruen.

Elvire. Kiender du mig, min Datter?

Hyacinthe. Ach min allerkiereste Moder! hvor er I kommen fra?

De omfavner hinanden.

Joden. Det gaaer gut genug; aber ich muß mine Penge haven.

Officier. Du skal have Fanden; han skal levere mig Pengene.

Henrich. Pengene har jeg ærlig fortient.

Fruen. Det er sandt; behold I kun Pengene, Kammerat!

Officier. Men, min hierte Kone! det var jo mine Penge.

Joden. Men det var jo meine Vahre.

Fruen prygler dem begge to, og siger: Det er for dine Penge, og det er for dine Vahre.

Officeren skriger, og løber ud.

Joden løber, og raaber: A wai mir!

Elvire. Lad dem trækkes; vi vil gaae ind og glæde os med hinanden og fuldende denne Historie med et ønskeligt Giftermaal.

Hexerie
Eller
Blind Allarm.

Comoedie

Udi

5 Acter.

Joden. Bin ich nicht Ephraim? Ich must mich jo selbsten kennen.

Officeer. Hvad Pokker er dette?

Henrich. Das ist ein forkleidet Soldat, Herr! ein Gaudieb.

Officeer. Da skal han faae en U-lykke.

Joden. Ach gestrenger Herr! troe ham nicht.

Henrich. Formedelst solche Skielmen und Gaudiebe, som sig i vores Dragt klær, maa vi oft Ferfolgung leiden.

Officeer. Det er sandt. Siig, Hund! fra hvilket Regiment est du bortløben?

Joden. So wahr als ich ein ehrlicher Mann bin, so bin ich der Jude Ephraim, und udi dette Huus boer.

Henrich. Ha ha ha! das ist recht genug: so wahr als du bist ein ehrlicher Mann; aber det skal du først bevisen.

Joden. Ach Herr! troer ham nicht. Ich kann Beviis faae, daß ich die rechte Jude Ephraim bin, und ich kann til Beviis Omstände erzählen, dat die Jomfrue af min Commissionar for 3 Dage siden ist verkauft, daß er in mein Name har faaet 20 Ducater paa Haanden, daß die Jomfrue heist Hyacinthe, undt daß sein Diener mir sein Pitskaft til Tekken viset har efter Aftalen, da han die Jomfrue fik.

Officeer. Hvad Dievlen er dette? Er her ved Taskenspillerie af een Ephraim giort Dobbletter?

Henrich. Ach Himmel, der Gaudieb hat alle Umstände ausspionirt um den gutten Herr und mich armen Mann zu betriegen. Ach ach, welcher loser Vogel, welcher loser Vogel!

Officeer. Jeg kand snart stille Trætten. Christoff! af hvem fikst du Jomfruen?

Christoff pegende paa Henrich. Af denne.

Officeer. Lyver du, skal det koste dit Liv.

Christoff. Gid jeg faaer en Verdsens U-lykke, er ikke denne Ephraim, og den anden en Gaudieb.

Joden. Ach wey mir, ach wey mir!

Christoff. Mig synes, jeg har kiendt ham Dragon udi Capit. Feurfressers Compagnie. Ja gid jeg faae Skam, er det ikke den samme. Hør, er dit Navn ikke Jochum Trekholt?

Jøden. Ich fluche bey Himmel und Erde, daß ich bin der Jude Ephraim.

Henrich. Das ist recht, som Christoffer Maurbrekker sagt; nun erinnere ich, daß sein Nam er Jochum Trekholdt.

Christoff. Jeg kiendte Karlen strax igien. I har jo Zignetet, Ephraim?

Henrich. Ja der er Signetet; kand nu Herren see?

Officeer. Hør, Corperal!

Corporal kommer ind. Gestrenger Herr!

Officeer. Forvar mig denne Karl; det er en forklædt Soldat.

Corporalen trekker Jøden ud, og han skriger: Oh wai mir!

Officeer. War das nicht en forbandet Karl?

Henrich. Hier ist ein stur Hobben böse Menschen in dieser Stadt.

Officeer. See her, Ephraim! der har I Pengene, som jeg har selv talt.

Henrich. Gut gut, wolgeborne Herr! det havde sonst ingen Hast. Adie, Ihr Wolgebohrnheit!

Gaaer ind.

Scen. 18.

Officeer. Christoffer. Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Pigen siger, her var paa nye Allarm udenfor; men jeg merker, her er gandske stille.

Officeer til Christoff. Du maa ikke tale noget om denne Allarm, hverken for disse Folk eller andre, at den hele Sag kand blive geheym.

Elvire. Mig synes, at jeg kiender denne Officerer. Er det ikke Herr Menschenskrek?

Officeer. Den Kone har jeg kiendt uden all Tvil i Dalmatien.

Elvire. Herr Menschenskrek!

Officeer. Madame Elvire! De omfavne hinanden, og nævner paa eengang Navnene. Jeg har haft den Ære at være i hendes Huus, da vi camperede ved Ragusa.

Elvire. Det er sandt; men Æren var min. Jeg har haft stor U-lykke siden, mit Huus blev udplyndret af Tyrkerne, og mit Folk bortført i Slaverie.

Officeer. Det maa da ikke være skeet, mens jeg var Partiegiængere; thi mit Navn var saadan Skrek iblant Tyrkerne, at de havde ingen Lyst at giøre noget Forsøg paa Bytte, saa kied havde jeg giort dem af det Handverk. Jeg tør sige, at jeg alleene ved Partie hid og did skildte dem over ved 20000 Mand, og med min egen Hand paa en Maaneds Tiid massacrerte über 2000 Janitscharen auf einmahl. Ist nicht wahr, Christoffer Maurbrekker?

Christoffer. Freylig.

Officeer. Hvorudover Generalen selv gav mig dette Navn Menschenskrek.

Elvire. Er det mueligt, fik han saaledes det Navn?

Officeer. Ja han selv havde den Naade at præsentere mig for Hertugen af Dalmatien med disse Ord: Ihro Durchleuchtigkeit! hier ist der andere Scanderbeg, der itzige Turken-Ruthe.

Elvire. Seer man vel?

Officeer. Ingen Plaisir kunde være mig større end at møde et heel Compagnie bevæbnede Tyrker alleene. Ist nicht wahr, Maurbrekker?

Christoffer. Freylig.

Officeer. Den tyrkiske Vezier Mahometh Podolski havde jeg rigtig ved Vingebenet; men i dette samme kom en Bombe, som slog min Haand tilbage, saa han den Gang undgik, aber das ist nur Galgenfrist. Jeg glemmer aldrig, hvor han skreeg paa sin Tyrkisk: Ach la la la!

---

12. at jeg alleene ved Partie hid og did] Streiftog.

Elvire. Hvad betyder det paa vort Maal?

Officeer. Det vil sige: Ach du store Mahomet! hielp mig vel fra denne stærke Kiæmpe Menschenstrek.

Elvire. Kand de faa Ord betyde saa meget?

Officeer. Ja det Tyrkiske Sprog er meget riigt.

Elvire. Men maatte jeg tage mig den Dristighed at spørge, hvorfor man seer min Herre i Dag i denne gemene Gade?

Officeer. Madame Elvire! I er en ærlig Kone, som jeg veed ikke røber mig. Jeg kiøbte her for nogle Dage en Slavinde i Leyren af denne Jødes Commissionair, som boer her.

Jeronimus. Hillemænt, er det min Herre, som har kiøbt dette Fruentimmer?

Officeer til Elvire. Der Mann, kann er auch wol schweigen?

Elvire. Ja jeg lover for ham, Herr Menschenstrek!

Officeer. Got got. Men jeg seer, at Pigen staaer [bag] Dørren og hører os; sie kann auch wohl schweigen?

Jeronimus. Ach perfect. Man skulde forsvære, at det var en Pige, saa vel kand hun tie.

Officeer. Got got. Denne Jomfrue har jeg ladt afhente i Dag ved min Tienere Christoffer Maurbrekker.

Elvire. Kand hun snakke Italiensk?

Officeer. Ja vist, det er en Italiensk Jomfrue.

Elvire. Ach Herr Menschenstrek! giør mig den Fornøyelse, at jeg maa tale med hende. Maaskee hun kand give mig Underretning om mine Folk, som for nogle Aar siden blev bragt i Slaverie.

Officeer. Hiertelig gierne. Christoff! før mig Jomfruen strax hid. *Christoff gaaer.*

Elvire. Er hun langt herfra?

Officeer. Kun strax her henne paa Torvet hos en god Ven, hvor jeg har indtinget hende i Kost, thi min Frue maa intet vide deraf.

Jeronimus. Jeg skulde ikke tænke, at saadan en Mand som min Herre var bange for sin Frue.

Officeer. Ach nicht doch. Naar jeg giør kun en Rynke i min Pande, skielver og bæver alting i Huset.

Jeronimus sagte. Jeg vil bringe min Søn og Henrich herud, at de kand see hvad for en tapper Rival de har, og derudover slaaer sige Tanker reent af Sindet.

Elvire. Hvad har han vel givet for den Jomfrue?

Officeer. Hundrede og fyrretyve Ducater.

Elvire. Saa maa hun være smuk da?

Officeer. Jeg troer ikke, at Venus har været saa fuldkommen. Men hvad er dette for 2 Personer?

Scen. 19.

Leander. Henrich. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Det er kun min Søn og hans Tienere.

Officeer. Sie können ja auch wol schweigen?

Jeronimus. Ach det vil jeg være Mand for. Jeg harført jer ud, I Karle! for at confundere jer og at lade jer see hvad for en Rival I har paa Halsen.

Officeer. Men, Messieurs! efterdi jeg har aabenbaret jer dette ene, saa maa jeg ogsaa aabenbare jer det andet. I hørte jo nyelig en Allarm her udenfor; det var en forbandet Historie, som nær havde skilt mig ved 120 Ducater. En Gaudieb, som havde forklædt sig som en Jøde = = = Men der seer jeg Jomfruen komme. Velkommen, min Hiertens Glæde!

Scen. 20.

Fruen forklædt som en Slavinde. **De andre.**

Elvire. Mit Hierte bløder i mit Liv, naar jeg seer en fangen Jomfrue.

Officeer. Holder I det for nogen Synd, at en Mand, der har en gl. tandløs Kielling, holder en Maitresse?

Elvire. Det er noget, som er meget gangbar.

Officeer. Jeg tog det Skabilken alleene for hendes store Midler. Men jeg tracterer hende ikke anderledes end en Huusholderske. Hun er jalouse det Bagbeest som Dievelen, det har jeg nok merket; men det vil ikke sige meget. Nu skal I see et Ansigt, Messieurs! som har noget at betyde. Tag nu dit Dekke af, allersødeste Hyacinthe! og lad mig kysse dig.

Fruen. Ret som han vil omfavne hende, viser hun sit gammeldags Ansigt frem, og gir ham et Ørfigen.

Officeer. A = a = a = hvad er dette?

Falder paa Knæ. Fruen slaaer med en Krabask.

Officeer. A = a = min allerkiereste Kone! slaae mig intet ihiel.

Jeronimus. Ach Hr. Menschenstrek! er det mueligt, at = = = =

Officeer. A = a = a = a =

Fruen prygler.

Elvire. Ach Hr. Menschenstrek! hvad seer jeg?

Officeer. A = a = a =

Fruen prygler.

Jeronimus. Hvor er hans forrige Tapperhed, Hr. Menskenstrek?

Elvire. Er all hans Manddom paa eengang forsvunden?

Jeronimus. Tænk paa det Slag ved Ragusa, Hr. Scanderbeg!

Elvire. Tænk paa den store Vezier, Hr. Turkenruth!

Officeer. Ach min hierte Kone! jeg skal aldrig giøre det oftere.

Jeronimus. Christoff Maurbrekker! vil du ikke hielpe din Herre?

Christoff. Ney Monsieur! min Courage er ogsaa Fanden i Vold; jeg er ikke for at slaaes uden i Feldten.

Jeronimus. I maa min Troe ikke slaae jer Mand mere, Frue!

De gaaer imellem.

Elvire. Men hvad Pokker er dette for en Historie?

Christoff. Her er spillet et forbandet Puds; jeg troer, at den, som vi holdt for Gaudieb, var den Rette. Jeg vil strax springe efter ham.

Fruen vil prygle ham igien, men de andre hindrer hende.

Jeronimus. Det var en forskrekkelig Historie.

Elvire. Det var en stor Qvindelist.

Jeronimus. Hvordan er dette tilgaaet?

Officeer. Aa holdt min Kone først. Aa aa! Jeg veed ikke; den Jøde, som boer i dette Huus, maa have overlagt det med min Kone.

Jeronimus. Der har aldrig boet nogen Jøde i dette Huus.

Officeer. Ach ach, saa har den, jeg holdt for Ephraim, været en Bedragere.

Elvire. Har I da handlet med 2 Jøder?

Officeer. [Ney] men her var 2, som sagde sig begge at være den Rette. Ach ach, jeg elendige Cavallier! = = = Men der er den anden Jøde.

Scen. 21.

Jøden. Christopher. De andre.

Jøden. Ach wai mir, ach wai mir! Welcher Betrug, welcher Betrug!

Henrich. Holdt nu Ørene stive, Henrich!

Jeronimus. See her er den rette Ephraim. Hvorledes er dette tilgaaet, Ephraim?

Jøden. Ach ich weet nicht, Seigneur!

Fruen. Da skal jeg fortælle jer den hele Historie. Jeg kom hid for at hindre det, jeg havde udspioneret, og da fandt jeg en Tiener, som strax lovede at gaae mig til Haande; han førte mig ind i dette Huus, hvor han selv paatog Jøde-Klæder for at narre Christopher, og gav mig Slavinde-Dragt, hvorudi jeg blev bortført i Steden for Skiøgen. Det

var en ærlig Karl = = = Men det er just denne Tienere, her staaer.

Henrich sagte. Ih gid du faaer en U=lykke, din velbaarne Skabhals!

Jeronimus. Ach Himmel, har din Hund = = = =

Joden. Ja nu kiender ich Ansigtet wieder; det var ham, som die Jomfrue fik.

Henrich paa Knæ. Ach Hr. Jeronimus! vær ikke vreed.

Jeronimus. Du skal pidskes og settes i Fængsel. Hvor er den Skiøge?

Leander. Hun er i mine Hænder, og skal aldrig komme deraf. Ellers kand jeg lade min Far vide, at hun er ingen Skiøge, men en fornemme Jomfrue; hendes Far var en riig Mand, udi hvis Fraværelse hun blev for 4 Aar siden bortført i Slaverie.

Elvire. Hvad hedte hendes Far?

Leander. Han hedte Pandolfus, og blev slagen i Kriig. Om hierte Faster skal være hendes Moder, efterdi hun heder Elvire, veed jeg ikke = = =

Elvire. Ach Himmel, hvilken Tidende! Det er min Datter.

Henrich reyser sig. Hun er Fanden heller.

Jeronimus. Hvad? er hun jer Datter, min Søster?

Elvire. Ja lad mig strax omfavne hende.

Leander. Bring hende strax hid, Henrich!

Henrich løber, og kommer ind med Jomfruen.

Elvire. Kiender du mig, min Datter?

Hyacinthe. Ach min allerkiereste Moder! hvor er I kommen fra?

De omfavner hinanden.

Joden. Det gaaer gut genug; aber ich muß mine Penge haven.

Officier. Du skal have Fanden; han skal levere mig Pengene.

Henrich. Pengene har jeg ærlig fortient.

Fruen. Det er sandt; behold I kun Pengene, Kammerat!

Officier. Men, min hierte Kone! det var jo mine Penge.

Joden. Men det var jo meine Vahre.

Fruen prygler dem begge to, og siger: Det er for dine Penge, og det er for dine Vahre.

Officeren skriger, og løber ud.

Joden løber, og raaber: A wai mir!

Elvire. Lad dem trekkes; vi vil gaae ind og glæde os med hinanden og fuldende denne Historie med et ønskeligt Giftermaal.

Hexerie

Eller

Blind Allarm.

Comoedie

udi

5 Acter.

[Hoved-Personerne

i

Comœdien.

Leander, Mester for Comoedierne.
Henrich, Comoediant.
Terentia.
Apelone.]

ACTUS I.

Scen. 1.

Leander.

Der er farligt lidt at fortiene ved Comoedier nu omstunder. I denne Maaned har jeg ikke haft 20 Rdlr. paa min Part, det kand jeg giøre min Eed paa, saa at jeg har aldrig været i saadan Penge-Trang, som jeg nu er, og kommer den Vexel med Protest tilbage, saa er jeg om en Hals. Dog haaber jeg at fortiene saa meget ved den Tragoedie, som vi skal spille Overmorgen, at jeg skal kunde rede mig derfra. Jeg har en temmelig stærk Rolle i samme Tragoedie; thi Polidorus, hvis Person jeg skal forestille, har mere at bestille end 3 andre Acteurs. Jeg kommer derfore at studere brav baade i Dag og i Morgen og nægte mig inde, at ingen forstyrrer mig derudi.

Tar sit Papiir af Lommen, hvormed han gaaer frem og tilbage, og læser over paa sin Rolle, først mumlende sagte.

En Dreng kommer ind. Monsieur! jeg har en ond Tidende at sige jer.

Comoedianten continuerer sin Rolle høyt. Ja Elisa! din Utroeskab skal aldrig blive uhevnet. Er det ret at forlade din troe Philander, der har reddet dig ved sit Blod af de

18. En Dreng kommer ind] En Karl, en Tjener.

vanskabte Kiæmpers Hænder, der har opofret sin Velfærdt, foragtet Princesse Climenes Kierlighed, hendes Suk og Graad for din Skyld? Hvilken U-lyksalighed kand lignes ved Polidori? Hvis Troeskab er saa ilde bleven belønnet som hans? Ach troeløse Elisa! jeg skal ikke længere være dig en Torne i Øyene. Jeg skal tage Livet af mig selv, og saa er der en Ende paa min Jammer. Men din Samvittighed vil ved min Død vaagne, og du vil blive foragted og forhadt af alle Mennesker formedelst din Utroeskab.

Trækker sin Kaarde ud, og vil tage Livet af sig selv; Drengen mener, det er Alvor, løber til, og holder ham i Haanden.

Leander. Hvad Pokker vil du her nu, Dreng? Man kand aldrig et Øyeblik have Roe.

Drengen. Hvad U-lykke bringer jer til saadant fortviled Forsæt, at I vil tage Livet af jer selv?

Leander. Gak Pokker i Vold, du Nar! Jeg gaaer kun her og øver mig paa en Tragoedie, som skal spilles i Morgen, hvorudi jeg skal agere Polidorus.

Drengen. Ha ha ha! Jeg meente min Troe, det var Alvor.

Leander. Jo jo, du skal nok see, at man gaaer om og tar Livet af sig af Kierlighed i disse Tider; troe mig, der er ikke to Mennesker i den hele Bye, der jo heller tar en gammel ond Kierling med en Snees tusind Rixdaler end en ung deylig og dydig Jomfrue, men som intet har bekommet til Arv uden en god Optugtelse. Tilmed, om der nu findes forliebte Folk, saa ere de forliebte paa en anden Maade, ikke med den Bestandighed til en vis Person som i forrige Tider.

Drengen. Jeg har dog tient hos en Mand her i Gaden, som vi engang var bange for at han skulde tage Livet af sig selv af Kierlighed, og jeg troer virkelig, at han havde fuldbyrdet sit Forsæt, hvis jeg ikke havde hindret ham, thi han trok sin Kaarde paa samme Maade som I.

Leander. Hvad heder han?

Drengen. Jeg siger ikke hans Navn, thi det var skarnagtig af mig, om jeg røbede ham; men han boer paa Hiørnet af denne Side.

Leander. Ha ha, det er Jens Paaskelillie. Jeg merker, du kiender ikke den Karl ret. Hans Kierlighed gaaer ligesom en Canal igiennem alle Byens Gader; nu falder han paa Knæe med Kaarden for Brystet for en Jomfrue paa eet Hiørne, nu paa et andet Hiørne, nu midt i Gaden. Der ere ikke saa mange Jomfruer i Gaden, han har jo Hierter at opofre dem alle, og ikke saa mange Siæle, han har jo Snarer til at fange enhver med, saa at han burte føre samme Symbolum som Keyser Carl den 5te: Plus ultra; han speculerer virkelig paa det 5te Monarchie af Fruentimmer. Derfor kand jeg merke, at du est ikke synderlig dreven udi Verdens Laab, eftersom du bildte dig ind, at jeg vilde omkomme mig af Kierlighed. Men hvad er dit Ærende her? Jeg har saa liden Stunder i Dag at tale med nogen; thi jeg har ikke lært den halve Deel af min Rolle endnu, og jeg skal agere Polidorus i Morgen.

Drengen. Monsieur! om I ikke kand bevæges til at dræbe jer af Kierlighed, saa vil jeg sige jer noget andet, som er nok værd at hænge sig for. Der er kommen en protesteret Vexel paa 50 Rixdaler, saa jeg troer, at I inden Aften blir trækked i Arrest.

Leander. Hillemænd, kunde jeg kun begaae mig i denne Uge, saa haabede jeg ved to Tragoedier at fortiene saa meget, at jeg kunde betale en Slump deraf. Om nogen spør efter mig, kand du sige, at jeg er reyst af Byen; gak saa din Vey, thi jeg maa have Roe at læse over. Gaaer frem og tilbage, og mumler igien. Nu kommer det Værste. Kunde jeg kun vel skikke mig i denne Scene, hvorudi jeg skal mane Fanden; det andet er kun Bagatelle derimod. Jeg maa

---

13. paa det 5te Monarchie] paa at oprette et nyt verdenshistorisk Hovedrige (efter det assyriske, persiske, græske og romersk-tydske).

forsøge et Par Gange. Giør en Kreds med sin Stok paa Gulvet. Jeg maner dig at møde hid, du Første blant de onde Aander, Mephistopheles! for at høre min Befaling og at i Verk sætte det, som jeg byder dig. Der seer jeg han kommer i sin rette Gestalt, ligesom jeg saae ham for 10 Maaneder siden. Ney holdt, Mephistopheles! ikke inden denne Kreds. I det samme han maner, bliver han vaer en Person, som staaer med Andagt at høre paa ham, hvorfor han løber ind, og siger: Det er og forbandet, man kand ikke have Roe et Øyeblik.

Gaaer ind.

Scen. 2.

Den fremmede Person.

Ach Himmel, er det mueligt, at christne Mennesker kand forfalde til saadan Ugudelighed og give sig saaledes Fanden i Vold? Jeg har altiid holdet det for Snak, naar jeg har hørt fortælle om Folk, der forskrive sig til Fanden; men nu har jeg hørt det med mine egne Øren. Ach jeg er min Troe saa forskrekket, at jeg ikke kand staae paa mine Been; ney see engang, hvor mine Knæe skielver, ret ligesom jeg havde en kolde Singe.

Han slaaer sig for Brystet.

Scen. 3.

En gammel Kierling kommer ind. [Manden.]

Kiellingen. Hvad skader jer, mit Barn? I seer saa forskrekket ud.

Manden. Ach Bestemoer! har I ikke noget, jeg kand lugte til? Jeg er bleven gandske syg af noget Underligt, som jeg hørte.

Kiellingen. Hvad er det?

19-20. ligesom jeg havde en kolde Singe] en Koldesyge, Koldfeber.

Manden. Ach her boer en Troldmand i dette Huus.

Kiellingen. Ey Snak! det er Mesteren for Comoedierne.

Manden. Ja jeg veed det nok. Han har forskrevet sig til Fanden, som jeg hørte ham nu nys mane med saadane forskrekkelige Ord, saa jeg kand ikke tænke derpaa, uden Haarene reyser sig paa mit Hoved.

Kiellingen. Saae I da Fanden selv?

Manden. Ney han var usynlig for mine Øyne; Troldmanden saae ham dog, thi han forbød ham at gaae inden for den Kreds, som han havde giort. Jeg hørte ham alleene mane, og fornam, at Fanden kom med et Bulder, som fuldte derpaa, hvilket var saa stor, at jeg tænkte, nu falder Huset ned. Jeg kunde ikke ellers see uden nogle Ildstraaler, som kom for mine Øyne.

Kiellingen. Ach man hører ikke andet end det, som ont er. Jeg skulde ellers have forsvoret, at denne Mand kunde have faldet til saadan Ugudelighed, thi han seer ud til at være et skikkeligt Menneske.

Manden. Men skulde I vel kunde have tænkt, at der var saadant til, Mutter?

Kiellingen. Ikke til? Jo alt for meget disverre. Saadant har aldrig gaaet mere i Svang end i disse Tider; men hvorfore? Just fordi visse selvkloge Folk, som er sat til at hemme saadant, kaster nu paa Nakken af deslige Historier. Man har jo ikke hørt en Troldmand eller Hexe bleven brændt i mange Aar, derfore kand saadant ikke andet end tage Overhaand. Ja ja, jeg vil ikke spaae ilde, men see kun til, hvor det vil gaae, om Verden staaer noget længer; men jeg haaber, at vi har Enden inden Paaske, thi jeg har saa mine visse Tegn. Jeg skal fortælle jer en Historie, som er saa sandfærdig, som jeg staaer her: En Smede-Kone udi Mariager var vreed paa sin Naboerske, som lavede til Barsel, og nyelig før samme Naboerske skulde falde i Barselseng, kastede

33. nyelig før samme Naboerske] kort før, lige før.

en Klud fuld af Haar og afbrudte Sømme-Hoveder i Stuen, hvorudover Barselqvinden laae i to Dage med stor Pine og kunde ikke føde, førend een til Lykke fandt samme Klud, og kastede den paa Ilden, da blev hun strax forløst.

Manden. Det var forskrekkeligt. Var Mutter selv tilstede, da det skede?

Kiellingen. Ney men I kand forlade jer paa at Historien er rigtig; thi min Mand er en skikkelig Person, der hørte det af en Pige, han var forlovet med, hvilken Pige havde et Sødskende-Barn, som tiente i Gaard med den Amme, for hvilken Jordemoeren bekræftede Historien med Eed.

Manden. Ach det var forskrekkeligt.

Kiellingen. Men mener I alligevel, at Øvrigheden vilde straffe hende? Ney Byefogeden loe kun deraf, og bad Folk holde inde med saadan Snak, endskiønt en troeværdig Kone bød sig til at vidne, at hun havde seet samme Smede-Enke flyde paa Vandet, hvilket var et vis Tegn til at hun kunde hexe; thi = = = =

Manden. Hillemænd, hvad var det, jeg saae? Blev I ikke et Syn vaer, Bestemoer?

Kiellingen. Hvor saae I det?

Manden. Her ved Vinduerne. Jeg saae en gloende Drage fare op igiennem Skorstenen. Saae I ikke det samme?

Kiellingen. Jo mig syntes mare, at jeg ogsaa saae noget.

Manden. Jeg vilde ikke staae her længer, om man gav mig 10 Dalere. Far vel, Mutter!

Scen. 4.

En gammel Mand. Kiellingen.

Kiellingen. Ach Fallille! tag jer vare, at I ikke gaaer for nær dette Huus.

---

8. thi min Mand er en skikkelig Person] Hjemmelsmand.

Manden. Hvi saa?

Kiellingen. Der boer en Mand derinde, som har med onde Aander at bestille, og det hele Huus er fuld af Dievle.

Manden. Hvoraf veed I det?

Kiellingen. Ret som jeg kom her, blev M. Godtroe stødt ud af Dørren, og laae en halv Time i Besvimmelse. Da han endelig kom sig igien, og jeg spurdte hvad ham skadde, fortaalte han mig, at han blev trækket ud efter Haaret af 3 Dievle, som Troldmanden, der boer her, havde manet til sig.

Manden. Saae I ogsaa noget selv deraf, Moerlille?

Kiellingen. Ney jeg saae ikke uden Fødderne af den første Dievel, som stødte ham ud af Dørren.

Manden. Hvorledes saae de ud?

Kiellingen. Ligesom I seer store Ørnekløer. Jeg vil strax hen til Hr. Niels og aabenbare ham det, at han i Tide kand aabenbare det for Øvrigheden; thi Mennesket kunde endnu reddes, dersom han blev brændt for sine Synder.

Manden. Huset maa min Troe ogsaa settes Ild paa.

Kiellingen. Ach ja vist. Vil ikke Øvrigheden giøre det, saa skal jeg og mine Venner giøre det paa vor egen Haand, ligesom man giorde nyelig udi Jylland, hvor nogle skikkelige Koner rottede sig sammen, og satte Ild paa en Troldqvindes Huus.

Medens de taler, læser Leander indenfor paa sin Rolle igien.

Kiellingen. Hør, nu maner han igien. Hør engang. Han raaber paa Polidorus; det maa være en Dievel, som heder saa.

Manden. Det er sandt, Moerlille! Jeg vilde ikke boe her i Gaden, om man gav mig all Verdsens Guld.

Kiellingen. Men hør, hvor det bruser indenfore, ligesom det kunde være en Storm. See engang, hvor det hele Huus ryster.

15-16. Jeg vil strax hen til Hr. Niels] til Præsten Niels N. N. (Efter en gammel Skik betegnedes Præsterne dengang ved deres Døbenavn med Hr. foran.)

Manden. Mig synes, baade at det Huus ryster og 3 andre tilligemed.

Kiellingen. Det er mare sandt, som I siger. I skal nok see, at den hele Gade er besat med lutter Hexemestere. Jeg maa gaae. Farvel, Fallille!

Manden. Ach jeg tør ikke gaae til Sengs i Nat.

Kiellingen. I har ingen Fare, sær naar I strøer Hørfrøe for Dørren, og ryger brav med Lysetang i jer Sove-Kammer. *Gaaer bort.*

Scen. 5.

To Piger. Manden.

1. Pige. Her skal Gaden være, Malene!

2. Pige. Er der mere end det ene Huus, hvor Fanden gaaer saadan?

1. Pige. Her boer ikke uden Troldmænd i den hele Gade; men Manden af dette Huus er Capitain for de andre. Hele Byen er alt i Oprør, og hver Mand begynder at ryge i sit Huus. See hvad er det for en Mand, her staaer? Han seer ud som en Troldmand.

2. Pige. Ja det er min Troe vist nok saadan een; lad os ikke gaae ham for nær.

Manden. Kom hid, lille Pige! Jeg hører, I veed ogsaa om denne Sag.

Pigen. Ja disverre alt for meget, jer og jer Huus til U-lykke.

Manden. Hvad U-lykke er vederfaret mit Huus? Kom hid, lad mig tale med jer.

De skriger, og kaarse sig, og falder paa Knæe.

[Pigerne.] A a = = =

Manden. De maa see noget, som jeg ikke kand see. Kommer hid, lille Piger! og fortæller mig hvad I seer.

2. Pige. Ney I skal ingen Magt have med os.

1. Pige. Er I ikke den Mand, som boer her i dette Huus?

---

8. ryger . . . med Lysetang] Lysetande, Lysetane.

Manden. Ney I farer vild. Jeg er ligesaa bange for dette Huus som I andre.

2. **Pige.** Saa er I ingen Troldmand?

Manden. Gak Pokker i Vold med jer Snak. Jeg er Christen Glaubfresser, som boer paa Torvet.

1. **Pige.** Ach om Forladelse, Monsr. Glaubfresser! nu kiender vi ham. Men har I ikke hørt hvad som er passeret i dette Huus?

Manden. Jo jeg har baade seet og hørt mere, end jeg vilde see og høre; men hvor har I faaet det saa hastig at vide?

1. **Pige.** Jeg fik det at vide paa Torvet.

Manden. Hvorledes hørte I det?

1. **Pige.** Jeg hørte det med de Omstændigheder, at man har seet Fanden i dette Huus i en Ulvs Lignelse, som rev 3 Mænd i Stykker, der vilde gaae her ind.

Manden til den anden. Hvorledes hørte I det da?

2. **Pige.** Jeg hørte det ved Porten af en Soldat med de Omstændigheder, at 4 Mænd her i Gaden ere Troldmænd, og maner Fanden til sig, som kommer til dem i en Kiøbmands Lignelse med Horn i Panden, og bringer dem Penge.

Manden. Jeg veed, Kiøbmænd har ingen Horn i Panden.

Pigen. Det er, som jeg siger, Monsr. Glaubfresser!

Manden. Jeg kand give eder den beste Underretning derom, Børnlille! thi jeg har selv baade hørt og seet det. Den hele Gade her er fuld af Troldmænd, hvis Anfører boer i dette Huus. For en halv Time siden manede han Fanden til sig, som kom med saadan Bulder og Allarm, ligesom Verden skulde forgaae.

1. **Pige.** Men saae Monsr. Glaubfresser det selv?

Manden. Ja vist saae jeg det selv; derfore kand ingen give bedre Underretning derom end jeg.

2. **Pige.** Hvorledes saae han ud?

Manden. Han havde Kløer paa Fødderne.

1. Pige. Ja der hører du Historien, Søster! af Mandens egen Mund, som har seet det altsammen.

2. Pige. Men hvorfor, mon troe, han lod sig see med Kløer paa Fødderne?

Manden. Ja hvad veed jeg det? Nok er det, at jeg saae ham. Vil I bie lidt her, saa faaer I ham nok at see, naar han kommer ud igien. Jeg vil gaae.

1. Pige. Skam der bier, om mit Navn det er.

2. Pige. Og faaer jeg ligesaa, om jeg bier.

1. Pige. Ach lad os holde os fast ved Monsr. Glaubfresser.

De holder hver ved sin Arm af ham, og gaaer bort, og seer sig hvert Skridt tilbage.

Scen. 6.

Leander. Henrich.

Leander. Henrich!

Henrich. Hey.

Leander. Tragoedien troer jeg nok skal gaae vel i Morgen; men vi ere endnu ikke betænkt paa et lille Efterstykke.

Henrich. Ja vi maa endelig have et lystigt Efterstykke, at Folk kand faae denne Tragoedie om Polidorus til Livs.

Leander. Det er sandt; thi det er en forbandet fæl Tragoedie.

Henrich. Lar os tage et Stykke af det Italianske Theatre; det om Doctor Baloardo.

Leander. Der behøves saa mange Klæder og Machiner dertil.

Henrich. Enhver sørger for sit; jeg er færdig med min Doctor-Machine.

---

25. det [Stykke] om Doctor Baloardo] I Palaprats Comedie La fille de bon sens (Gherardi, Théatre ital., IV), opført i Oversættelse under Navn af „Mange Hunde om eet Been“ paa Theatret i Grønnegade 1725, benytter Harlequin Doctor Baloardos Kappe og Hat til adskillige Hocuspocus ved at illuminere dem, lade dem skyde op og ned m. m.

Leander. Knap nok; sidste Gang vi spillede, fattedes noget derpaa.

Henrich. Det er min Troe ikke sandt. Nu skal jeg ind at hente den, for at overbevise jer.

Løber ind, og kommer strax ud med Doctor-Habiten. Imidlertiid gaaer Leander og mumler med sin Rulle i Haanden.

Henrich. See nu, om der vel fattes noget.

Leander. Lad see, hvor du bær dig ad da.

Henrich kryber ind i Doctor-Machinen, og exercerer sig.

Leander. Jo det gaaer got, Henrich! Denne Doctor-Machine gir os alleene 4 Loger. Nu kand du øve dig lidt, medens jeg gaaer ud.

Henrich øver sig i Doctor-Machinen ved den ene Side mod Spectatores.

Scen. 7.

Een kommer ind ved den anden Side udi en Portechaise tillige med en Tiener. [Henrich.]

Manden i Portechaisen. Hold kun her lidt, Karle! jeg skiøtter ikke om at komme Troldmandens Huus for nær.

Portørene blir i det samme Henrich vaer, som reyser sig med Machinen, kaster Portechaisen over Ende med Manden paa Gaden, og løber bort tillige med Tieneren. Henrich øver sig end lidt, og endelig gaaer ud.

Scen. 8.

En anden Mand. Manden i Portechaisen.

2. **Mand.** Jeg vil min Troe see saadant, førend jeg troer det; thi de, som har fortalt mig det paa Veyen, ere enten gamle Mænd, Tieneste-Piger eller Kierlinger. Men der seer jeg en Portechaise liggende over Ende; hvad mon det betyde? Hillemænd, hvad seer jeg? Her ligger en død Mand. Ja han er min Troe Stok-Steen-død; det hielper ikke alt hvad jeg rykker paa ham. Men han er varm endnu. Jeg maa knibe ham i Næsen for at see, om det vil hielpe.

Manden i Portechaisen. A = = = = ach, Hr. Lucifer! giv mig Tiid at begræde mine Synder.

2. **Mand.** For mig maa I græde, saalænge I lyster. Jeg er ikke kommen for at forkorte jere Dage.

Manden i Portechaisen. Er I da ingen Diævel?

2. **Mand.** Ikke det jeg veed. Men hvorfor giør min Herre saadant Spørsmaal?

Manden i Portechaisen. Ey heller nogen Hexemester?

2. **Mand.** Hvad Pokker er det for Snak?

Manden i Portechaisen. Hvorledes kand I paatage jer saa mange Skikkelser?

2. **Mand.** Der ere faa Mennesker, som kand paatage sig mindre Skikkelser end jeg; thi faae den Skam, der eyer flere Klæder end dem, jeg bær paa mit Liv.

Manden i Portechaisen. I havde jo nyeligen Skikkelse af Doctor; men nu seer I atter ud som et Menneske.

2. **Mand.** Er en Docter da ikke et Menneske?

Manden i Portechaisen. Ikke en Doctor uden Hoved, som jeg saae.

2. **Mand.** Da kiender jeg min Troe mange Doctere uden Hoved, som dog udisputeerlig ere Mennesker.

Manden i Portechaisen. Ach ney I forstaaer mig ikke. Det var en Doctor, som nu havde Hovet, nu igien intet Hovet; thi det sank ned udi Maven tillige med Næse, Mund, Øyen og Øren, saa at der blev intet uden Hatten tilbage, som stod paa Stubben alleene.

2. **Mand.** Stat op, min Herre! og fortæl mig jer Hendelse, og vær ikke bange for mig, thi jeg er en Borger her i Staden. Jeg er nyeligen hid kommen alleene af Curiositet for at vide, om det er sandt hvad man fortæller om den Troldom, som øves her i Gaden.

Manden i Portechaisen. Ja det er alt for sandt disverre. Jeg kom her ogsaa i samme Henseende, men til min U-lykke, thi saa snart jeg nærmede mig her til Huset, hvor dette Diævelskab er, blev jeg Fanden vaer, hvorpaa Portørene bleve saa

forskrækkede, at de kastede mig med Portechaisen paa Gaden, og toge Flugten.

2. **Mand.** Hillemænd, saa er det dog sandt, at her gaaer saadant Hexerie i Svang. Men saae eller hørte min Herre intet andet?

Manden i Portechaisen. Ach jo vist; men jeg kand ikke beskrive det altsammen formedelst den Skræk, som kom mig paa. Der reysede sig et Uveyr med Torden og Lynild.

2. **Mand.** Lar os da ikke blive her længere.

Manden i Portechaisen. Men nu veed jeg ikke, hvorledes jeg skal komme hiem; thi Portørerne ere borte.

2. **Mand.** Hvad er min Herres Navn?

Manden i Portechaisen. Jeg heder Hans Frantzen, og er nyelig kommen hiem fra Paris.

2. **Mand.** Ja saa har han Ret, min Herre! at det kand ikke staae ham an at gaae til Fods.

Manden i Portechaisen. Jeg maa dog dertil; thi jeg kand ikke blive her længere.

2. **Mand.** Kand min Herre resolvere sig til at gaae hiem til Fods, saa giør han vel mod sig selv; thi det tiener ikke at blive i dette Naboelaug længe.

Manden i Portechaisen. Ja jeg maa resolvere mig dertil. Vilde der kun ingen møde mig paa Veyen, som kiender mig.

2. **Mand.** Ach hvad vil det sige, min Herre? Jeg har kiendt mange af vore udenlandske unge Herrer, der længe har været uden Fødder og ladet sig age og bære, men siden har gaaet paa to Bene ligesom andre gemene Borgere.

De gaaer ud.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leander alleene.

Nu kand jeg min Rolle paa mine Fingre. Jeg var tilfreds, at vi skulde spille i Aften, at jeg kunde strax faae nogle Penge i Hænderne at betale den Vexel med; men jeg er bange, at man trækker mig inden den Tiid udi Arrest. Derfor maa jeg nægte mig inde. Jeg skulde dog tænke, at om det kom dertil, at nogen skulde forbarme sig over mig og gaae i Caution for 50 Rdlr.

Medens han siger dette, kommer

En Dreng, tar ham ved Armen, og siger: Kiøber Herren ingen nye Viser om den, der gav sig Fanden i Vold, paa Tydsk og Dansk?

Leander. Gav han sig Fanden i Vold baade paa Tydsk og Dansk? Jeg meente, det var nok paa een af Delene.

Drengen. Ney det er ikke saa at forstaae: Visen er paa Tydsk og Dansk.

Leander. De Viser har bedre Lykke end de beste af vore Comoedier, i det de blive saa hastig oversatte. Ney Cammerad! du kand sælge nye Viser til gamle Kiellinger; jeg kiøber ikke saadant.

En anden Dreng. Monsieur! nye Relationer om Fanden, som een manede til sig i en Kiøbmands Lignelse med Horn i Panden.

Leander. Est du gal, Dreng? Er det Kiøbmands Gestalt at have Horn i Panden? Dog kand det i visse Maader være sandt. Ney jeg kiøber ingen, gak bort med dine Historier. Det er forskrekkeligt i denne Bye med disse Viser. Det er spaaet, at Verden skal forgaae af Ild; men vil det saa tage til, saa troer jeg, den vil forgaae af Viser.

En anden Dreng. Monsieur! jeg raader, at I kryber i Skiul. Byens Folk er paa Veyen hid for at trække jer i Arrest.

Leander. Hillemænd, tænkte jeg det ikke nok? Det er og forbandet haardt at arrestere en ærlig Mand for lumpen 50 Rdlr., besynderlig naar de veed, at man kand fortiene Pengene. See der kommer de min Troe; jeg maa løbe ind og slaae Porten i Laas efter mig.

Scen. 2.

En stor Skare bevæbnede Folk kommer ind.

Anføreren. Hør, Karle! gaae een af jer hen og bank paa Porten først; er der ingen, som lukker op, skal vi bryde ind med Magt. Hører I vel? Jeg troer, I er bange. Fort, eller I skal min Troe smøres dygtig. Lars! gak du hen og bank paa Porten; du pleyer ikke at være saa forsagt.

Lars. Ney jeg er ikke bange for Mennesker, om de ere nok saa mange; men mod Fanden er jeg en Coujon.

Anføreren. Ey Snak! Hvad kand han giøre dig, naar du er i dine lovlige Forretninger?

Lars. Hvorfor gaaer I da ikke selv?

Anføreren. Det tør jeg nok; jeg er ikke bange for Fanden. Gaaer frem, men vender strax om igien tilbage. Hører I vel, Karle! gaaer hen og banker paa Porten, eller I faaer en U-lykke. Er det ey en Skam? Vi er saa mange, og ingen

---

7. En anden Dreng] Tjeneren fra 1ste Acts 1ste Scene. — 8. Byens Folk er paa Veyen hid] Bysvendene, Politibetjentene.

har saa meget Hierte. Ey, I Coujoner, saa mange som I ere! nu skal I see, at jeg tør banke paa. *Gaaer frem, men vender tilbage igien.* Lad os raabe og see, om han vil lukke op.

De raaber alle: Luk op.

Leander *ud af Vinduet.* Ach I got Folk! jeg er jo en boesiddende Mand her i Byen; jeg løber jo ikke bort.

Anføreren *sagte.* Vi maa give ham gode Ord, for at lokke ham ned. *Høyt.* Kom kun ned, Cammerad! Er I uskyldig, saa skal jer intet Ont vederfares.

Leander. Jeg bekiender gierne, at jeg er skyldig; men det er jo ikke saa stor Sag at trække en ærlig Mand i Arrest for.

Anføreren. Ha ha, er det en liden Sag?

Leander. Den maa være liden eller stor, saa er der 100 Mennesker her i Byen, der ere mere skyldig end jeg, og dog ikke strax trækkes i Arrest.

Anføreren. Det er os ukiært at høre, at her ere saa mange ugudelige Mennesker i en christen Bye. Naar I kommer for Retten, skal I legge dem ud, saa mange som I kiender. Det skal ogsaa være mit Raad; thi det er den eneste Vey, hvorved I kand faae Pardon.

Leander. Hvad Fanden kommer det mig ved, hvo der er skyldig eller ey? Lad enhver svare for sig.

Anføreren. Det er ret nok, enhver skal svare for sig; men I skal legge dem ud.

Leander. Skal jeg legge dem ud? Jeg troer, de Folk ere bandsatte.

Lars. Tal ikke mere med ham; thi han er besat, og det er den onde Aand, som taler af hans Mund.

Leander. Og jeg troer, Brændevinet taler af din Mund.

Anføreren. Hør, Monsieur! kom ned med det Gode; det vil ellers gaae jer ilde. I veed jo selv hvad det har at betyde at sette sig op mod Byens Folk.

Leander. Jeg lar mig min Troe slet ikke trække i Arrest. I har heller ingen Magt dertil; thi jeg byder mig inden en Time til at skaffe Caution.

Anføreren. Caution! All Verden kand jo ikke cavere for jer.

Leander. Hør, Messieurs! gaaer jer Vey og sover Rusen ud; jeg merker, I er beskienkt.

Anføreren. De Ord vil komme jer dyr at staae.

Leander. Saa maa I være gall da; een af Delene maa det være, thi ellers kunde I jo ikke sige, at hele Verdens Caution kunde ikke hielpe til saadan Bagatelle.

Anføreren. Ach din Bespottere! kalder du saadant Bagatelle? Du var værd den skiændeligste Død.

Leander. Og I var værd, at man skulde trække jer med jer hele Gefatterskab til Daarekisten. Jeg siger jer eengang for alle, at hvis I ikke gaaer fra Dørren, skal I faae en U-lykke, saa mange som I ere.

Anføreren. Hør, Karle! vi kommer at storme til Huset. Setter jer i to Geleder. Jeg vil slutte Troppen. Vi maa ikke lade os skrække af Truseler. Lad ham mane saa mange Dievle til sig, som ham lyster; de kand ingen Magt have med os, thi vi ere i vor lovlige Embede. Saa rykker da an. Hvi staaer I saa forsagte? Ey, tar Mod og Mands Hierte til, og betænker, at det er os en ævig Spot og Skam at gaae med uforrettet Sag tilbage; betænker ogsaa, at I underkaster jer Øvrighedens Vrede, og bliver uden Pass og Affkeed cassseret. I ere ikke mere de Mænd, der have udi adskillige Tilfælde ladet saa ofte see Mod og Mands Hierte. Hvor er nu all eders forrige Tapperhed? Rykker frem da.

Lars. Skam der gaaer først, om mit Navn det er. Vi har ingen Ordre at slaaes med Fanden. Hørte I ikke, hvordan han truede os? Det giør ogsaa ingen Gode, at vi tænker at anfalde ham; saa giør han sig haard, og skyder vi, saa kommer Kuglen tilbage paa os selv.

23-24. bliver uden Pass og Affkeed cassseret] uden Skudsmaal, uden Attest for god Opførsel. — 30. saa giør han sig haard] usaarlig.

Anføreren. Følger mig strax efter. Morgenstjernene paa Armen! Det skal enten bugne eller briste.

Leander skyder en Pistol af, hvorpaa den hele Vagt falder paa Jorden.

Leander. Ha ha ha! Det er nogle fede Karle at skikke ud paa Execution. Henrich! kom her ud, saa skal du see et artigt Syn. Men staaer ikke den Nar endnu og øver sig udi Doctor-Kiolen? Henrich! spring ud og see dig om.

Henrich kommer udi Doctor-Kiolen, hvorpaa Vagten reyser sig, skriger, og tar Flugten.

Scen. 3.

Henrich. Leander.

Henrich. Hvad Pokker er dette for Optøger? Jeg kommer ud, og finder Gaden bestrøed med et halv hundrede døde Stoder-Konger og Morgenstjerner, som jeg ved min Nærværelse vækker op igien fra de Døde, og driver paa Flugten. Vinder jeg saaledes mange flere Batailler, saa blir Alexander Magnus kun en smaa Dreng mod mig.

Leander. Jeg seer, de ere alt borte, Henrich!

Henrich. Ja hvad andet?

Leander. Hvor bleve de af?

Henrich. Spørsmaal, hvor de bleve af? Med denne Haand slog jeg den venstre, og med denne den høyre Fløy paa Flugten, og med min Doctor-Hat splidede jeg deres Corps de Bataille ad. Det var ellers ikke af Veyen, Monsieur! om I tog jer Hat af, naar I taler med saadan Mand som jeg.

Leander. Skal dette holdes for en heroisk Gierning, da er jeg større Mand, som har figtet alleene mod en levende Kriigshær, end du, som har figtet med Døde.

5-6. saa skal du see et *artigt Syn*] besynderligt, morsomt. — 13-14. et halv hundrede døde *Stoder-Konger*] Stodderkonger, Gadebetjente til at paasee Orden og Rolighed.

Henrich. Det er ingen Konst at slaae got Folk ihiel, det kand flere Doctere end jeg giøre; men at giøre dem levende igien, det har noget andet at sige.

Leander. Men hvor bleve de af?

Henrich. De løbe bort, alle de utaknemmelige Hunde, uden at betale mig for min Umage.

Leander. Tag dig vare, at du ikke siden faaer en banket Trøye, naar de finder dig.

Henrich. Det er artig nok, de Doctere, som vække Døde op, faaer banket Trøye; men de, som dræber Levende, faaer Salarium af de Dødes Arvinger.

Leander. Men lar os ikke skiemte mere. Kand du begribe noget af dette?

Henrich. Gid den faae Skam, der begriber det Ringeste.

Leander. Jeg er gandske forrykket i min Hierne derover.

Henrich. Og jeg er saa Hoved-svimled, som jeg nys var falden ned af Maanen.

Leander. Jeg kand begribe nogenledes dette, at de vilde trække mig i Arrest for Gield; men deres Talemaader kand jeg aldeles ikke fatte.

Henrich. Jeg begriber det ene ligesaa lidet som det andet; thi hvad kand jer Creditor vinde derved, at han lar jer arrestere? Tvertimod, det er hans Interesse, at ingen rører ved nogen af Comoedien. Det har aldrig været Byens Folk, Monsieur! men heller nogle Spillefugle, som har forklædet sig saaledes for at fixere os.

Leander. Mener du det, Henrich?

Henrich. Ja hvad skulde jeg vel kunde mene andet? Troer I vel, at I saa let kand skyde hele Raadhuset ned med et Pistol-Skud eller ruinere det hele striidbare Vægter-Facultet med et halv Qvintin Fængekrud?

Leander. Men jeg er bleven advaret af en Person al-

---

25. men heller nogle Spillefugle] Spøgefugle.

vorligen om min Creditors Forsæt, at han vil legge Haand paa mig.

Henrich. Den største Tieneste, I kand giøre jer Creditor, er, at I læser vel over paa jere Ruller; saa vil jeg giøre og ikke tale mere om dette Narrerie.

Henrich gaaer ind.

Scen. 4.

Leander.

Jeg kand dog ikke bilde mig ind, at den Person, som varede mig ad om min Creditors Forsæt, fixerede mig; thi det er sandt, at Vexelen ey er accepteret. Den kunde ey heller blive accepteret, saasom jeg ikke tog de 50 Rixdaler op just for at betale dem igien, i det ringeste saa hastig, som den var stilet. Men hvad kunde han vinde ved at arrestere mig? Uden han indbilder sig, at de andre Acteurs skulde løse mig igien. Der burte dog være en Artikel indført udi Loven, at ingen maatte legge Haand paa en Acteur. Men jeg mener, at man kand applicere hid det, som findes om Embeds-Mænd, at ingen maa arrestere dem i deres Forretninger. Jeg vil derfor læse over paa min Rulle, at i Fald der skulde komme nogle slige Gripomenes, jeg da kand sige: I seer, Messieurs! at jeg er i mit lovlige Kalds Forretning.

Han gaaer igien frem og tilbage og mumler med Papiret i Haanden.

Scen. 5.

Leander. To Piger.

1. Pige. Det er jo her paa Hiørnet, han boer, Søster?

2. Pige. Jo der gaaer han selv og mumler.

1. Pige. Nu har han nogle Besværinger for, for at vise igien.

2. Pige. See engang, hvilke Ophævelser han giør.

1. Pige. Ja det koster Umage saaledes at mane Geyster.

---

28. Nu har han nogle Besværinger for] Besværgelser. — 30. hvilke Ophævelser han giør] hvilke stærke Fagter han har.

2. Pige. Derfor lader de Folk sig ogsaa brav betale.

1. Pige. Jeg skytter dog ikke om at see nogen Geyst.

2. Pige. Vi faaer ingen at see. Hexemesteren seer dem alleene selv. Tilmed saa er jeg ikke bange; thi jeg har Staal hos mig. Men see engang, hvilke Gebærder han nu giør.

Leander. Med hvem vil I tale, lille Piger?

1. Pige. Er det ikke han, som boer her?

Leander. Hvi spør I saa? Er I her for at spionere?

1. Pige. Ney min Troe skal vi aldrig røbe ham; vi ere ikke af det Slags Folk.

Leander. Jeg haaber ogsaa det samme. Her er saadan Allarm iblant over det, som er intet værd, saa det er Under. Er det ikke selsomt, lille Børn! man kommer hid, et heelt Regiment stærk, og vil trekke mig i Arrest for ingen Ting?

1. Pige. Monsieur maa vel sige: ingen Ting. Jeg vilde ønske, at Byen var fuld af slige Folk som han, saa betænkte Tyve sig nok for at stiæle.

Leander. I skal have Tak for de gode Tanker, I har om mig, mit Barn! men jeg er endelig ikke sat til at hemme Tyverie.

1. Pige. Det er sandt nok, min Herre! men naar Øvrigheden ikke vil straffe dem, saa maa vi have Tilflugt til slige gode Mænd, som han er.

Leander. Hvem Pokker tar I mig for? Mener I, at jeg er Bødelen her i Byen?

1. Pige. Ney vi kiender nok Monsieur.

Leander. Hvem mener I da at jeg er?

1. Pige. Jeg veed ikke hans Navn; men min Madamme kiender ham. Hun visede mig hid med Begiæring, at Monsieur vilde være af den Godhed for Penge og gode Ord at slaae Øyet ud paa een, som har nyelig staalet et Guld-Uhr fra os.

Leander. Gak Fanden i Vold, baade du og din Madamme! med jer Guld-Uhr; kand jeg slaae Øye ud paa Folk?

1. **Pige.** Jeg veed nok, at Monsieur ikke vil være det bekiendt; men Madammen svor paa at hun ikke skal røbe ham eller lade sig merke for nogen Moers Siæl.

Leander. Hør, lille Pige! jeg vil intet Ont giøre jer, I er maaskee et eenfoldigt Menneske, som man har faaet til at løbe April; men gak jer Vey med saadan Sladder.

1. **Pige.** Ach min kiære Monsieur! jeg veed nok, at han ikke vil aabne sig for enhver; men saa sandt jeg er ærlig, skal ingen faae det at vide.

2. **Pige.** Jeg siger det samme; thi jeg vil være tusind Gange et Skarn, om det skal komme af min Mund.

Leander. Jeg troer, her er kommen en Sygdom paa alle Folk i Byen, som har giort dem rasende. Ret lige nu var Byens Folk her, som vilde twinge mig til at legge Folk ud i Byen, som ere skyldige. Nu strax derpaa kommer disse hid og vil have mig til at slaae Øye ud paa Folk. Hør, af hvem er I udskikked?

1. **Pige.** Det forbød Madammen mig at sige; men hun skyede mig to Ducater til Monsieur, og lovede meer siden, naar Tyven kom og bragte Værket tilbage.

Leander til den anden. Hvad er da jer Ærinde?

2. **Pige.** Jeg er fra en Jomfrue, som har Kierlighed til en ung Person, som hun elsker, men han er gandske kaaldsindig mod hende, hvorfor hun vilde gierne, at Monsieur ved sin Videnskab vilde giøre ham forliebt i hende; til den Ende skikkede hun mig hid med 10 Rdlr. at betale forud.

Leander. Hør hvad jeg vil sige jer: Vær saa god at formælde min ydmygste Respect baade til Madammen og Jomfruen, og siig, at jeg holder dem begge for Canailler, til de overbeviser mig, at jeg er en Hexemester. Hvad jer anbelanger, da hvis I Bakkelse-Bester ikke strax gaaer jer Vey, skal I begge faae en banket Trøye.

Vil gaae bort; men de holder ham tilbage, nu rykker den ene, nu den anden, og nøder ham til at tage Pengene.

Leander ved sig selv. Her gir man mig uformodentlig 14

Rdlr.; kand jeg ikke sagte beholde Pengene og lade som jeg er en Hexemester? Jeg løber jo ingen Hazard derved, thi de tør ligesaa lidt lade dem merke dermed som jeg; og som jeg faaer Pengene forud, saa kand jeg sagte love dem saa meget, som de forlanger. Høyt. Hør, kiære Børn! eftersom I lover mig, ikke at sige til nogen, at jeg øver denne Konst, saa vil jeg tiene jer herudi; jeg giør det ikke imod enhver, men alleene mod gode Venner, som jeg veed kand tie. Øvrigheden kand ikke lide Folk af min Profession, skiønt vi anvende vort Pund alleene til vor Næstes Tieneste. Hør, paa Mandag Morgen mod Klokken 9 skal Tyven komme med eet Øye og bringe Verket tilbage; men I maa ikke giøre ham noget Ont, thi han er straffet nok, i det han har mist sit Øye. Hvad den anden Post angaaer, da skal Personen, som er kaaldsindig, blive ligesaa forliebt udi Jomfruen, som hun nu er i ham, og hun skal blive ligesaa kaaldsindig, som hun tilforn var hidsig.

2. **Pige.** Ney min Herre! det skiøtter hun ikke om. Hun vil nok være saa forliebt, som hun er; men hun vil, at han skal blive ligesaa hidsig. Forstaaer I vel?

Leander. Jeg forstaaer nok; men det er noget vanskeligt. Dog jeg skal gribe mig an for hendes Skyld; ellers er det ti Gange saa vanskeligt som det andet.

1. **Pige.** Men, min Herre! maatte jeg tale noget med ham i Eenrum? Jeg vil ikke, at Giertrud skal høre det. Jeg er saa forskrækkelig plaget af Syn om Natten, nu kommer mig eet Mandfolk for, nu et andet, som forhindrer mig at sove; tilmed brænder mit Legeme altiid, ligesom jeg havde en hidsig Feber.

Leander. Jer tiener ikke at ligge alleene da, mit Barn! men I skal bede enten Tieneren eller Kudsken at sove hos jer, dog med de Vilkor, at de giør jer ingen Skade.

1. **Pige.** Ney det tør jeg ikke vove paa.

Leander. Saa skal jeg da sige jer et andet Raad. I skal tage et got Løg=Æble, dele det udi 3 Parter, paa den

ene Deel skal I komme lidet Sennep og æde den første Dag, paa den anden Deel skal I komme lidt Camfordt og tage ind anden Dag, paa det 3die Stykke skal I strøe lidt Caffee, som ikke maa være maled, men alleene stødt, og æde den 3die Dag. Imidlertiid maa I continuere dermed udi 3 Dage uden at nyde noget andet, og dersom Synet ikke gaaer bort, da skal jeg give jer Pengene tilbage.

1. Pige. Det er en haard Cuur. Jeg kommer da vel heller til at bruge det første Raad.

Leander. Ja det er det sikkerste. Mangen er bleven hiulpen derved; thi naar der er Mandsfolk udi eens Sovekammer, saa driver dets Nærværelse de andre Aander bort, som fare een for Øyene, saasom der er Antipathie derimellem. Det har ellers ingen Fare; thi naar I siger dem Aarsagen, at I giør det alleene for at cureres, og beder dem ligge stille, saa giør de det gierne.

1. Pige. Jeg mener, min Herre! at ingen da kand legge mig det til Last, naar jeg giør det alleene for at cureres.

Leander. Ach ney, Sundheden er jo den kostbareste Klenodie, vi eyer.

1. Pige. Det er da min Troe et ypperligt Raad. Jeg har selv tit tænkt derpaa; men jeg tænkte = = Monsieur kand vel tænke hvad jeg vil sige.

Leander. Ja jeg veed baade denne og alle andre jeres Tanker.

1. Pige. Er det muligt? Kand Monsieur da sige mig hvad jeg tænker nu?

Leander. I tænker: Denne gode Mand, som gav mig saadant Raad, bør have en Discretion for sin Umage.

1. Pige. I det Ringeste burte jeg tænke derpaa. Vil Monsieur ikke forsmaae 2 Mark? Men vil I ellers sige mig hvem jeg elsker?

Leander. I har elsket adskillige; men nu staaer eders Tanker meest til en vis = = Lad see, ret nu kommer jeg

paa hans Navn. Det er en Mands-Person. Det veed jeg nok.

1. Pige. Ja deri har Monsieur Ret.

Leander. Det er en meget høy Person.

1. Pige. Ney han er kun meget maadelig af Statur.

Leander. Det er sandt i visse Maader; men han er dog et heelt Hoved høyre end I.

1. Pige. Ja naar I vil ligne ham mod mig, saa er det sandt.

Leander. Det er saa, jeg mener. Han er høy i Henseende til jer; thi hvem kunde jeg bedre ligne ham med?

1. Pige. Kand I ikke beskrive ham videre?

Leander. Det er min ringeste Konst. Han er meget deylig.

1. Pige. Ney Folk holder ham ikke for saa deylig.

Leander. Hvad bryder mig Folk? Hvo kand behage alle? Jeg siger, han er deylig i mine Øyene, han er ogsaa deylig udi jeres Øyene.

1. Pige. Ja det er min Troe vist; men synes ogsaa Monsieur, at han er smuk?

Leander. Han er een af de kiønneste Mands-Personer i mine Øyene.

1. Pige. Det er mig kiert, at andre ogsaa kand see det samme som jeg. Men hvad er hans Profession?

Leander. Han er Fuldmægtig.

1. Pige. Ney Monsieur! i den Post farer I alleene vild; han er Sergeant.

Leander. Er det ikke saa, jeg mener? En Sergeant er jo Fendrikens Fuldmægtig; har I ikke merket, at naar Fendriken ikke er tilstæde, saa træder Sergeanten i hans Sted og holder Fanen. Mener I, at jeg forstaaer ikke min Profession? Jeg er capabel til at beskrive jer ham fra Top til Taae. Han taler jo got Tydsk?

1. Pige. Det er min Troe sandt.

Leander. Han gaaer med sit eget Haar, med en Snor paa Hatten.

1. **Pige.** Ja.

Leander. Men naar han er hiemme, har han sin Hue paa.

1. **Pige.** Ach det er nok, min Herre! jeg vil ikke spørge om mere; jeg hører, at I veed alting. Til den anden Pige. Ach Søster! det er en forskrekkelig Mand, han kand sige alting, hvad som er skeed og skal skee.

2. **Pige.** Ach Søster! kom, lad os gaae; jeg er bange, at han og veed een Ting, som jeg ikke skiøttede om at nogen anden skulde faae at vide.

1. **Pige.** Gak til ham selv og beed ham derom, saa tier han nok, thi det er en skikkelig Mand.

2. **Pige.** Ach, min kiære Monsieur! jeg er bange, at I veed det, som passerede forgangen Nat.

Leander. Ja vist, jeg veed altsammen paa mine Fingre. Først kom = = = =

2. **Pige** sagte til ham. Ach Monsieur! holdt inde dermed. Jeg vil ikke, at den anden skal høre det; thi kommer det ud, saa blir Gaardskarlen ikke en Time længer udi vort Huus. Vil Monsieur ikke forsmaae et 28 ß. Stykke?

Leander. Hun skal have Tak.

2. **Pige.** Vil I da ikke røbe mig?

Leander. Ney I kand forlade jer derpaa. Farvel begge, og formelder min Respect baade til Madammen og Jomfruen. Vil nogen consulere mig ellers, saa er jeg at finde her ligeover.

Scen. 6.

Leander alleene.

Jo længere, jo galnere. Lad see, om jeg kand komme det ihu altsammen. Bevæbnede Folk for Døren. All Verdens Caution utilstrekkelig for 50 Rixdlr. Bespottelige Ord, at sige: 50 Rixdl. er Bagatelle. Formaninger om at legge alle Byens Debitorer ud. Jeg skulde hilse ham fra Madamen, hun bad, han vilde slaae Øyet ud paa en Tyv. Jeg skulde hilse ham fra Jomfruen, hun bad, han vilde giøre en Person

forliebt i hende. Her 2 Ducater paa Haanden, der 10 Rixdaler. Hvad Pokker er dog alt dette? Enten er jeg gall, som ikke kiender mig mere selv, eller er hele Byen gall. Er hele Byen gall, saa gid den ikke blir klog igien, førend jeg curerer den; thi jeg vil finde min Regning derved, i det ringeste for en kort Tiid. Disse Piger vil recommendere mig for min Videnskab hos andre, og jeg vil i nogle Dage fortiene saa mange Penge, at jeg kand betale min Vexel med. Og saa vil jeg begive mig til mit Huus igien. Imidlertiid kand Drengen sige, naar nogen kommer her og spør efter mig, at jeg er reyst paa Landet at fodre Gield ind for at betale de 50 Rixdaler, naar jeg kommer tilbage; og om nogen kommer for at consulere sig med mig udi Hexekonsten, da skal han vise dem til mig.

ACTUS III.

Scen. 1.

[Arv], en Gaards-Karl.

Ach gid jeg vel havde forrettet mit Ærinde. Jeg skal hen til en Hexemester, som boer her paa Hiørnet, for at melde vor Frue an, thi hun har mist et Dosin Sølvskeer, og har een af vore Folk mistænkt derfor; hun vil strax selv komme hid med alle Huusfolkene for at faae Sandheden at vide. Min hele Krop skielver; thi jeg har aldrig seet en Troldmand, langt mindre talt med ham tilforn. Corrasi, Arv! du har jo en god Samvittighed. Jeg er saa bange, at naar han seer mig skielve, at han tænker, jeg er Tyven. Jeg vil forestille mig ligesom jeg nu allerede taler med ham, for at see, hvordan jeg bær mig ad. Arv med Hatten under Armen, bøyende sig. Jeg skulde helse Fruens Respect til min Herre. Hvad er hendes Begiæring? Hun bad tienstlig, at Herren vilde tale et Ord med hende for Lucifer, for at faae at vide hvo der har staalet hendes Sølvskeer. Hvorfor skielver du saa? Det er af Kulde, gunstige Herre! Jeg troer, det er en ond Samvittighed, som kommer dig til at skiælve. Du est maaskee selv Tyven? Ney Drolen tage mig, om jeg er, gunstige Herre! Saa maa du da være Medvider derudi. Ney gunstige Herre! jeg veed ikke mere deraf end et nyefød Barn. Staae ret paa Benene, din Slyngel! Ja gunstige Herre! See mig under Øyene. Han seer op i Veyret.

Aabenbar mig [det] her, førend man kommer til Examen, saa skal du ingen Straf lide. Jeg kand intet aabenbare, gunstige Herre! thi jeg er gandske uskyldig. Rykker sig selv i Haaret. Vil dit Beest strax bekiende? Jeg har intet at bekiende, naadige Herre! thi jeg er gandske uskyldig = = Jo det gaaer nok an. Nu maa jeg banke paa.

Scen. 2.

Arv. Leander.

Arv stammende. Ydmygste Tiener, velbaarne Frue! Jeg skulde hilse meget flittig fra vor Lucifer med Begiæring, at I vilde faae at vide hvem der har staalet hendes = = I veed vel selv. Sagte. Nu kand jeg ikke komme ihu hvad det var.

Leander. Hvad er det for Tøy, du væver sammen? Jeg forstaaer ikke et Ord deraf.

Arv skielvende med sammenlagde Hænder. Jeg har et Ærende til Maanføren.

Leander. Hvad er det?

Arv. Jeg veed min Troe ikke.

Leander. Af hvem est du hidskikket?

Arv. Jeg veed mare ikke.

Leander. Vil du Hund narre mig? Veedst du ikke hvem der har hidskikket dig?

Arv. Jo det veed jeg nok.

Leander. Hvem er det da?

Arv. Hvorfor vil Maanføren vide det?

Leander. Ey, saa skal du og faae en U-lykke. Vil du fixere mig?

Arv. Ach Herr Lucifer! spar mig.

Leander. Jeg seer, du er bange, min Søn! Giv dig kun tilfreds, jeg skal intet Ont giøre dig; betænk dig, og siig frit ud dit Ærinde.

Arv. Jeg skulde hilse Herren meget flittig fra 12 Sølv-Skeer, de bad gierne, at han vilde slaae et Øye ud paa vor Frue, som har staalet dem bort.

Leander. Ha ha, jeg forstaaer endelig din Mening, hvor bagvendte Ordene end ere. Din Frue, merker jeg, er bleven berøvet et Dosin Sølvskeer.

Arv. Ja hun bad, at Herren vilde slaae et Øye ud paa dem.

Leander. Et Øye ud paa Sølv-Skeerne?

Arv. Ney paa een af Folkene, som er bortstaalen af samme Skeer. Ach Herre! giør mig intet Ont. Jeg er saa bange, at I skaber mig om til en Varulv.

Græder.

Leander. Du maa vist selv have staalet dem, efterdi du est saa bange.

Arv grædende. Ney jeg har aldrig staalet saa meget som et Knappenaale-Hovet min Lives Tiid.

Leander. Har du ikke staalet, min Søn! saa skal dig intet Ont vederfares. Hils din Frue, og lad hende bede Folkene komme hid, saa skal jeg legge een af dem ud.

[Arv] gaaer bort, seer sig om paa Veyen.

Scen. 3.

Leander. En Pige.

Leander. Hvor kand dog ikke Overtroe regiere blant Menneskerne! Jeg havde aldrig kundet drømme om at Folk skulde kaarse sig for mig. Men der kommer en anden. Hvad er jer Begiæring, lille Piige?

Pigen. Ach gunstige Herre! jeg er kommen til Skade for en ung Karl, som jeg er falden for. Kunde det ikke være muieligt, at jeg blev Jomfrue igien?

Leander. Jo jeg kunde nok hielpe jer derudi, mit Barn! men hvad nytter det? I mister den dog strax igien.

Pigen. Jo det kunde saa vidt hielpe mig til at blive des snarere gift.

Leander. Jeg vil nok give jer et godt Raad, som I skal bruge engang om Ugen; men det nytter jer ikke her i

Byen, thi skal I bruge det med Nytte, saa maa I reyse til en anden fremmed Stad, hvor, naar I har brugt samme Raad nogle Dage, blir I ligesaa god Møe, som I var tilforn.

Pigen. Hvad skal det koste?

Leander. To Rixdaler.

Hun flyer ham Pengene, og faaer en liden Flaske. [Hun gaaer.]

En Mand. Er han ikke den vise Mand, som boer her?

Leander. Jo. Er der noget til Tieneste?

Manden. Min Herre! jeg har en forbandet Kone, som trækker mig hver Dag efter Haaret. Vil I for Penge og gode Ord ikke giøre hende god igien?

Leander. I skal skiære en Green af et Træe, en Tomme tyk, hvilken I skal tørre ved en sagte Ild; naar den saa er vel tørret, skal I besmøre den med Gaasefit og dermed give jer Kone 12 dygtige Slag om Morgenen. Vil det ikke hielpe den første Dag, da skal I besmøre den med Grisefit som er bleven noget harsk, og forsøge det 2 Morgener. Vil det ikke hielpe, som jeg dog haaber, saa skal I besmørre den med Mandel-Olie og continuere dermed i 4re Dage, og saa faaer I den frommeste Kone, nogen vil forlange.

Manden. Hvad skal det Raad koste?

Leander. 2 Rixdaler. Men see vel til, at Grenen blir tørret ved en sagte Ild; thi ellers har den ingen Kraft. [Manden gaaer.] Hey see, der har vi en Frisk; det gaaer jo ligesom en Strøm. Hvad fattes jer, min Søn?

En Dreng. Ach, Herre! jeg er en stakkels Skoemager-Svend, og maa slæbe som et Beest for min Føde. Min ældste Broder derimod blev holdt til Bogen, og er bleven Doctor i Doctor-Konsten, saa at han er ligesaa anseelig blant Folk, som jeg er foragtet, og kand fortiene mere paa een Feber, end jeg paa 10 Par Støvler at giøre. Nu har jeg derfor en ydmygst Bøn til min Herre, at saasom han har givet sig Fanden i Vold, og derudover er bleven begaved med den sorte Konst, at han vil være mig behielpelig udi en Ting.

Leander. Man kand lære den sorte Konst uden at give sig Fanden i Vold: Tolv Personer slaaer sig sammen, og reyser til den sorte Skole udi Wittenberg, 11 Personer gaaer fri, men den 12. falder ved Lodkastning alleene til Fanden.

Drengen. Saa gik da min Herre fri?

Leander. Ja ellers kunde jeg ikke staae her. Men hvad er jer Begiæring?

Drengen. Jeg vilde gierne være Doctor ligesom min Broder.

Leander. Det koster 4 Rixdaler.

Drengen. Der er 4 Rdlr.

Leander. Hør, min Søn! I skal kiøbe 10 Alen sort Klæde hos den Kræmmer, som boer her ligeover; thi han alleene har af det Klæde, som blir giort i det sorte Manufactur udi Wittenberg. Af dette Klæde skal I lade giøre jer en lang Kiole. Naar I det har giort, skal I leye jer smukke Værelser og lade skrive med store Bogstaver over Dørren = = Hvad er jer Navn?

Drengen. Jeg heder Jan.

Leander. Ja saa skal I skrive: Her boer den vidtberømte Doctor Jansenius, som curerer alle Slags Sygdomme.

Drengen. Men hvad skal jeg da bruge til at helbrede de Syge med?

Leander. Det er lige meget. I kand tage hvad som er ved Haanden; naar I kun har den lange Kiole paa, saa er alting kraftigt, hvad I kommer i en Flaske.

Drengen. Men skulde det kunde giøre det?

Leander. Hør, Cammerad! jeg taaler ingen Disputer; giør I kun, som jeg siger. Der er 100 Doctores, som aldrig er kommen dertil ved andet Middel. Gaaer det ikke an, saa skal jeg betale Omkostningerne og levere Pengene tilbage.

Drengen gaaer bort.

Scen. 4.

En Frue med 5 Huusfolk. Leander.

Fruen. Tienerinde, Hr. Doctor! Jeg tar mig den Frihed at raadføre mig med ham udi tvende Sager. For 3 Dage siden blev mig frastaalen en Sølvkande og i Dag igien 12 Sølvskeer, og jeg er visse paa at begge ere Huus-Tyve. Vil Hr. Doctor legge dem ud, saa skal jeg redelig betale ham for Umagen.

Leander. Om Forladelse, jeg maa speculere lidt med mig selv. *Sagte.* Hvorledes skal jeg rede mig herfra? Dog jeg kand sige, at i Morgen skal Tyvene selv levere Sagerne tilbage. *Høyt.* Hør, min kiære Frue! i Morgen Aften skal begge Tyvene frivillig levere de staalne Koster tilbage.

Fruen. Ach ney, Hr. Doctor! jeg veed, at han kand sige mig det strax.

Leander *sagte.* Det var en forbandet Fristelse. Dog skal jeg endelig hitte paa noget. *Høyt.* Ja Frue! jeg vil see hvad jeg kand giøre. Setter jer alle i Orden, Folk! *Gaaer og spadserer frem og tilbage.* Er I alle i Orden? *De svarer ja.* Falder alle paa Knæe. *De svarer ja.* Hver holder den høyre Haand i Veyret. Holder den venstre Haand op. Holder begge op. Holder begge Hænder i Kaars. *Medens han commanderer, vender han sig fra dem.* Holder I nu alle Hænderne i Kaars?

De svarer ja.

Leander. Du, som stial Kanden, ogsaa?

Han svarer alleene ja.

Leander. See der, Frue! der har I Tyven. Jeg maatte besvære over 3 Aander, før jeg fik ham til at bekiende.

Fruen. Ach, din slemme Tyv! Galgen skal ikke være dig for god.

Leander. Ney, Frue! I maa ikke straffe ham uden med

---

16. Det var en forbandet Fristelse] Prøvelse, Fare.

Dørren. Hør, Karl! jeg beder for dig denne Gang, leveer Kanden tilbage, og giør aldrig saadant mere.

Tyven kysser ham paa Haanden. Tusind Tak for hans Forbøn, Hr. Doctor! Jeg har skiult Kanden i et Hull paa Høe-Loftet med Skeerne.

Leander til Fruen sagte. Pardoneer ham for min Skyld. Min Geyst siger mig, at Kanden er i Behold og skiulet i et Hull paa Høeloftet tillige med Skeerne.

Fruen. Ach Hr. Doctor! han er den største Mand i Verden i den sorte Konst.

Leander. Hun skal ikke kunde troe, gode Frue! hvilket Arbeyde det er at vise igien. Jeg vil heller 16 Gange skabe mig til Varulv end eengang vise igien.

Fruen. Kand Monsieur ogsaa giøre Storm og Uveyr.

Leander. Ey, det er kun Bagatelle; den ringeste Person af vor Profession kand giøre det.

Fruen. Min Mand, Hr. Doctor! er en meget curieux og velstuderet Mand, men fuld af Vantroe, og beloe mig, da jeg vilde raadføre mig med Docteren, thi han holder for, at der er ingen Troldom til. Nu skal jeg strax skikke ham hid, at Docteren kand overbevise ham det selv. Adieu, min Herre!

Leander. Skyldige Tiener!

Scen. 5.

Leander alleene.

Hillemænt, jeg er om en Hals. Jeg vil ufeylbar røbes, hvis en Mand, der har studeret, og derforuden er en Hader af Overtroe, examinerer mig. Det er ikke saa let at sette Vox-Næse paa saadan en Karl som paa enfoldig Qvindfolk. Det er derfore best, jeg holder op, mens Legen er best, at

---

17-18. en meget curieux og velstuderet Mand] videbegjærlig.

det ikke skal gaae mig, som det gik Bonden i Comoedien, der blev Doctor mod sin Villie. Nu vil jeg føye mig hiem igien, og naar Arrestanterne komme, betale den halve Deel af de 50 Rdlr., saa mener jeg nok, at de ikke trekker mig i Fængsel for den anden Deel. Naar jeg eftertænker alle disse Eventyr, saa ere de saa underlige, at de kand give Anledning til den beste Comoedie. Jeg kand bilde mig ind, at der maa boe een i vor Gade, som gir sig ud for Hexemester, og de Piger, som først kom til mig, har taget mit Huus for hans. Men det er best, at jeg pakker mig bort, førend den lærde Mand kommer. Hey Hr. Vert!

Scen. 6.

Verten. Leander.

Verten. Er der noget til Monsieurs Tienneste?

Leander. Jeg kand ikke blive her i Nat over, som jeg tænkte; jeg vil vide min Regning.

Verten. Regningen er ikke ret stor; Monsieur har kun fortæret 2 Mark..

Leander. See der er de 2 Mark. Adieu!

[Gaaer].

Verten. Serviteur!

Verten gaaer ud.

Scen. 7.

Fruens Mand.

Det er min Troe selsomt. Jeg har altiid holdet saa-

1-2. Bonden i Comoedien, der blev Doctor mod sin Villie] Molières „Doctoren imod sin Villie" var formodentlig allerede dengang kjendt paa den danske Scene. — 3. naar Arrestanterne komme] naar Retsbetjentene komme for at arrestere.

dant for Fabel tilforn; men nu merker jeg, at der er saadant til. Jeg kand sværge paa at jeg aldrig har været mere begiærlig at tale med nogen end med denne Hexemester. Men der er Huset, som man fortalte mig at han beboer. Jeg seer en Viinkande til Skilt og en Harleqvin afmalet udi Gangen. Jeg maa banke paa.

Scen. 8.

[Verten. Herren.]

Herren. Serviteur, Monsieur! Er han Manden her af Huset?

Verten. Ja til Tieneste, min Herre!

Herren. Jeg takker paa min Frues Vegne.

Verten. Hans skyldigste Tienere, min Herre! Sagte Men hvad er det for Snak? Har jeg haft at bestille med hans Frue?

Herren. Jeg havde min Troe aldrig kundet bilde mig ind, at der var saadant til i Verden.

Verten sagte. Jeg merker nok, at den gode Herre er beskienket, hvorfore jeg maa tale varlig med hannem.

Herren. Jeg havde aldrig kundet troe, at der var saadant Tøyerie til i Verden.

Verten. Ja det maa Herren vel sige, Verden er underlig.

Herren. Naar min Frue og andre har fortalt mig saadant, har jeg kun holdet det for Kiærling-Slader.

Verten. Ney ney, intet er vissere end det.

Herren. Ja nu har jeg Troen udi Hænderne.

Verten. Har da Herren ikke vildet troe det tilforn?

Herren. Aldrig.

Verten. Der er dog ingen, som tviler derom. Sagte. Hvilken forbandet Snak er denne! Han har aldrig villet troe, at Verden er underlig. Men jeg kand troe, den stakkels Mand er beskienket; derfor synes ham, at det gaaer saa vel

til i Verden. Jeg maa holde gode Miner med ham, saa tør han maaskee fortære en Pot Viin i mit Huus. Høyt. Herren maa da ingen Fortræd haft tilforn i Verden.

Herren. Ey, den Fortræd regner jeg ikke. Jeg havde min Troe aldrig talt derom, hvis min Kone ikke havde været. En lumpen Sølvkande mere eller mindre vil ikke meget sige, Hr. Doctor!

Verten sagte. Saa Fanden i Vold! blir jeg nu til Doctor? Høyt. Jeg er hverken Doctor eller Magister, Herre! men en god ærlig Borgermand.

Herren. Jeg kalder den Doctor, som forstaaer sin Profession fuldkommelig, endskiønt han ikke er promoveret Doctor.

Verten. Jeg takker Herren for de gode Tanker, han har om mig. Sagte. Her vil blive til paa den Maade en forbandet Hob Doctere i Byen. Jeg kommer herefter til at kalde min Skoemager Doctor, fordi han giør de beste Skoe.

Herren. Een, der udi sit Videnskab har bragt det saa vidt, at han kand hielpe Folk og giøre dem Tieneste som Monsieur, kalder jeg Doctor.

Verten sagte. Han har Ret; thi jeg har cureret mange med min gamle Viin. Høyt. Men, min Herre! jeg hielper ingen udi min Profession uden for Penge.

Herren. Det var uforskammet at ville begiære saadant for intet.

Verten sagte. Nu merker jeg, at jeg har taget feyl, og at Manden er en fornuftig ædrue Herre. Høyt. Naar man betaler mig, er jeg alle til Tieneste.

Herren. Vel er sandt, at lærde Folk fordømmer slige Professioner.

Verten. Dog ikke alle, min Herre! thi der ere to Magistere, som hver Eftermiddag søger mit Huus.

Herren. Er det mueligt? Hvor vidt er de kommen i Professionen?

Verten. De gir min Troe ingen efter af mine Giæster.

Herren. Monsieur kalder dem Giæster; han vil sige Discipler. Dog det kommer ud paa eet.

Verten. Jeg kalder dem ikke Discipler, Herre! thi jeg har ikke informeret dem. Det skal ingen sige mig paa.

Herren. Jeg troer ikke, at Monsieur bilder sig ind, at jeg er en Spion, og at jeg er hidkommen for at røbe ham.

Verten. Derfor er jeg ikke bange; thi jeg har Frihed af Øvrigheden at bruge min Profession.

Herren. Det er mere, end jeg kunde have troet.

Verten. Mener da Herren, at jeg er en Fusker?

Herren. Ney ney, jeg har seet alt for store Prøver derpaa. Men lad os skride nærmere til Sagen. Jeg er kommen hid for at see videre Prøver paa hans Profession.

Verten. Jeg takker skyldigst; men det er ikke nok at see Prøver, Herren maa og smage dem.

Herren. Hvad vil det sige: smage dem?

Verten sagte. See nu taler Brændevinen igien. Høyt. Min Herre! jeg har Sager, som I udaf Synen skulde ikke tænke var værd at smage; men saa snart I faaer dem paa Tungen, finder I dem excellente.

Herren sagte. Det er noget forblommet. Men de Folk taler ikkun med Lignelser in philosophia occulta. Høyt. Men, Monsieur! hvem holder han meest af udi den Profession, enten Albertus Magnus eller Cyprianus?

Verten. Cyprianus? Jeg kiender ingen af vor Profession her i Byen, heder Cyprianus.

Herren. Kiender han ikke Cyprianus?

Verten. Ney Herren mener maaskee Julius?

Herren. Den Mand kiender jeg ikke.

Verten. Det er Under; han har dog de beste Viner her i Staden.

Herren sagte. See nu taler han forblommet igien. Høyt.

---

5. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe. — 10. at jeg er en Fusker] en Bønhas, En som driver uberettiget Næringsbrug.

Monsieur er saa god at bruge de almindelige Talemaader; thi jeg forstaaer ellers ikke hans Mening. Men har han ikke læset Albertum Magnum? Det er dog en berømt Autor in Magia naturali.

Verten sagte. Hør, nu taler Brændevinen igien. Høyt. Min Herre! jeg har nok i min Ungdom læset noget om Alexander Magnus; men han var en Keyser, og jeg er kun en Viinhandler. Det er to u-lige Professioner.

Herren sagte. Nu taler han forblommet igien. Høyt. I er Viinhandler, ha ha ha!

Verten. Ja ret Viinhandler. Det er en Profession, som jeg aldeles ikke skiemmer mig ved.

Herren klapper ham paa Kinden. Ey, min Herre! lad os føre reen Tale. Jeg veed nok hvo han er.

Verten sagte. Gid du faaer en U-lykke, du maatte spilde din Værme, hvor du drikker dit Øll. Høyt. Hvem holder Herren mig da for at være?

Herren. I er jo Doctor Magiæ naturalis.

Verten. Hvad vil det sige?

Herren. I er Doctor udi Hexekonsten.

Verten. Det skal ingen brav Mand sige mig paa.

Herren. Boer I ikke udi dette Huus.

Verten. Jo det er mit Huus.

Herren klapper ham igien paa Kinden. Ey, lad os da tale Alvor. Jeg skal min Troe ikke røbe ham.

Verten. Monsieur! jeg tænkte tilforn, at I var drukken; men nu merker jeg, at I er gal.

Gaaer bort.

Herren holder ham tilbage, og caressеer ham igien. Jeg skal min Troe ikke røbe ham.

Verten. Hvori vil I røbe mig?

Herren. At I forstaaer og practiserer den sorte Konst.

Verten. Det skal en Skielm sige mig paa.

Herren. Ney det gaaer for vidt.

Tager ham i Haaret.

Verten. Hey Peiter, Christopher! kommer ud.

Peiter og Christopher med Forklæder for sig kommer ud, og hielper Verten.

Scen. 9.

2 af Byens Vagt. Herren. Verten. Peiter. Christoffer.

1. Vagt. Hvad er paa Færde?

Herren. Trækker mig disse Karle i Arrest. Det er Hexemestere.

2. Vagt. Ha ha, det er just de Folk, vi krydser efter i Dag.

Verten. Troe ham ikke, I gode Venner! Det er en gal Mand.

1. Vagt. Gid vi havde Byen fuld af slige galne Mænd. Vi kiender nok Herr Leonard. Fort fort, I Trolddievle! Jeg troer, den hele Bye er befængt med det Pak.

Verten. Hey Gevalt!

2. Vagt. Vil du tie, din Hund! jeg støder dig ellers Partisanen i Livet. Men hvor fik Herren dem opspurdt? Vi gaaer ellers og leder efter Mesteren over Comoedierne, som har givet sig Fanden i Vold med den hele Bande.

Herren. Han har nyelig øvet Konsten for min Frue, hvilket alle mine Huusfolk kand vidne.

Verten. Gid den faaer en U=lykke, der nogen Tiid har seet hans Frue. I seer jo, det er en gal Mand.

1. Vagt. Herr Leonard er en fornuftig ærlig Mand; eet Ord af hans Mund er saa got som hundrede af jeres.

Herren. Jeg vil skaffe min Frue og alle mine Huus=Folk til Vidne.

1. Vagt. Det giøres ikke fornøden, min Herre! deres Aasiun gir nok tilkiende, at de ere Hexemestere. Fort fort, I Dievle!

De skrige alle 3.

Herren. Havde du aabenbaret dig med det Gode og ikke givet mig haarde Skieldsord, skulde jeg ikke have røbet dig.

Verten. Ach ach, din slemme Forræder!

1. Vagt. Fort fort, I Hunde! Vi finder nok de andre siden.

Trækker dem ud.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Terentia, Comoediantens Fæstemøe. **Apelone.**

Terentia. Ach det er alt for sandt, Apelone! Jeg var hen ved min Kiærestes Dør for at høre om Tilstanden; men jeg fandt Huset tomt, og Porten tilsluttet. Ach gid han havde taget Flugten, og ikke var kommen i Arrest; thi hvis han er greben, og kommer under Bødelens Hænder, da skiøtter jeg ikke om at leve længere.

Apelone. Ey Snak, Jomfrue! endskiønt I agter at gifte jer med en Acteur og i Fremtiden blive selv Actrice, saa maa I ikke spille Tragoedie for Tiden.

Terentia. Hvordan kand jeg see den, som jeg saa meget har elsket, lide en skiendelig Død, og tilligemed leve?

Apelone. Det er sandt nok, Jomfrue! jeg vil ikke raade jer til at leve; men see til i det ringeste, at I kand døe, som Heltinder døer i Tragoedier, efter Reglerne af Theatro. I maa læse først nogle Tragoedier igiennem og vælge jer en Heltinde ud at døe efter, som omkommer sig meest zierligen og efter Reglerne. Saa er der intet at sige derpaa, tvertimod I obligerer Folk derved, saasom man har stor Mangel paa Materie til Tragoedier.

Terentia. Ach Apelone! spot mig ikke. Vidste du, hvor meget jeg elskede den Person, saa talede du ikke saaledes.

---

3. Comoediantens Fæstemøe] Leanders.

Apelone. Jeg tilstaaer, at I har kundet haft Aarsag at elske ham; men nu, eftersom I hører, at han har givet sig Fanden i Vold og slaaet sig til den sorte Konst, bør jer Kierlighed, om I ellers har mindste Eftertanke, forvandles til Had. Tilmed, om I havde spurdt mig til Raads, førend I forlovede jer med ham, havde jeg aldrig givet mit Samtykke dertil; thi det er en Hazard ved at forlove sig med en Acteur, som er vant til hver Aften at giøre nye Elskov og gifte sig saa tit, som en Autor behager at giøre mange Comoedier til.

Terentia grædende. Ach Apelone! jeg kand ikke forlade ham, endskiønt jeg vilde.

Apelone. Hvi saa? Har der været noget andet mellem jer end Ord og Løfter?

Terentia. Ach ja, det er U-lykken; thi jeg er ikke gandske fri, her imellem os at sige.

Apelone. Det er galt nok; men derfor tog jeg ikke Livet af mig. Jeg faldt selv engang for en Person, som jeg end ikke var forlovet med; men jeg er lige god Jomfrue for det. En Kiøbsted-Jomfrue kand aldrig miste sin Ære; naar hun blir besvangred, falder en Bonde-Kone i Barselseng, og føder Barnet. Kunde I ellers føde et Drenge-Barn, Jomfrue! saa var I lykkelig; thi naar en Hexemester giør en Søn, blir det en Drage-Dukke, som i Fremtiden drager Penge til sin Moer.

Terentia. Ach ach, Spot og Skade følges ad. Jeg vil ikke tale med den Spottefugl mere.

Gaaer bort.

Scen. 2.

Apelone. Lucretia.

Apelone. Det giør mig dog ont, at dette er hendet; thi eftersom alle Acteurene er mistænkt for den sorte Konst,

---

7. thi det er en Hazard] thi der er et Vovespil.

vil disse Comoedier, som vi baade havde Tiidsfordriv og Lærdom af, gandske ophøre. Men see der kommer den pene Madamme Lucretia; hun skal glæde sig derover, thi hun har altiid været en Hader af vore Comoedier.

Lucretia. Apelone! nu har jeg faaet Hevn over Comoedierne. Jeg spaade nok, at disse Acteurs ikke vilde komme vel af Dage; thi de har vældet sig ind paa Folk af alle Stænder. Nu har de skumlet over Doctere, nu over Advocater, Øvrighed, Apothekere, Borgere og Adelsmænd, ja de har ikke engang sparet Paver, Cardinaler, Bisper, Barberer, Kandestøbere og Dantzemestere.

Apelone. Just derfor holdt jeg af dem; thi Comoedien er et Speyl, hvorudi Mennesker kand speyle sig og rette deres Feyl derefter.

Lucretia. Det meste, som behagede mig udi Comoedierne, var den sidste Act, og udi den sidste Act den sidste Scene, thi da lakkede det mod Enden. Min Mand var der forgangen Uge, og spyttede deraf, da han gik bort.

Apelone. Jeg veed det nok; thi den Comoedie var om en taalmodig Mand. Hendes gode Kiæreste kunde have stor Raison denne Gang.

Lucretia. I Spottefugl! hvem holder I mig for?

Apelone. For en meget artig Kone.

Lucretia. Hvad vil da slige Choser sige? Det var ikke alleene den Comoedie, min Mand spytted af, men endogsaa den foregaaende.

Apelone. Deri kunde han ogsaa have sin Raison; thi der blev præsenteret en Jæger med sine Hunde, hvilket er et u-angenemt Syn for visse Mænd, som kand frygte, at det kand gaae dem som Actæon, hvilken Hundene tog for en Hiort, og bed ham ihiel.

Lucretia. Hvad var det for en Mand, Actæon?

---

23. For en meget artig Kone] beleven, omgjængelig.

Apelone. Det var et got stakkels Mand, som man siger; men = =

Lucretia. Hvad vil I sige med jer men?

Apelone. Men han havde ogsaa en meget artig Kone.

Lucretia. I maa tale tydelig for mig; thi jeg forstaaer ikke saadan forblommet Snak.

Apelone. Jeg taler min Troe saa tydelig, saa enhver kand tage og føle derpaa.

Lucretia. Adieu, Mademoiselle! Jeg gad ikke være her længere.

Apelone. Ligesom dem behager. Jeg er vis paa, at vi bliver plaget med flere slige u=rimelige Folk, der vil glæde sig over den Hendelse, saasom de haaber, at Comoedien, som har heglet deres Feyl igiennem, ved denne Leylighed vil gaae under. Men see der kommer een hoppende; det er min Troe Hans Frandsen.

Scen. 3.

Jean. Apelone.

Jean. Vertichoux, qvel accident! On dit, qve la bande va estre pendue, ha ha ha!

Apelone. Hvorfore er han saa glad, Monsieur?

Jean. He bien, Mademoiselle! Je vous gratule. Jeg hører, at I skal alle hænges.

Apelone. Om een i vor Bande har giort en Misgierning, det rører os andre ikke.

Jean. Qve diantre? n'avez vous pas - - -

Apelone. Ey, tal dog jer Moders=Maal, om det er mueligt.

Jean. Je vous dis, Mademoiselle! at I har mardi alle fortienet at rettes for de Pasqviller, I har giort mod honetes gens.

Apelone. Men hvad gaaer det Monsieur an? Jeg troer vel ikke, han er saa gal at regne sig iblant honettes gens.

Jean. Je me mocqve de vous, Madamme Grivoise! I er en Hiemføding, og jeg har ført mig op som en Cavallier udenlands pour faire honeur a la nation.

Apelone. Pour faire honeur a la nation?

Jean. Ovis Madame! pour faire honeur a la nation. Le Roi de France, Monseigneur & Madame saae mig aldrig, at de jo strax sagde: Laisses passer & repasser ce cavallier la, thi han bringer os Penge i Landet. Jeg veed nok hvad mine Klæder kostede mig, som jeg lod alleene giøre mig til Geburts-Dagene, alleene pour faire honeur 'a la nation. Ovis par di si fait, Madame! jeg passerede til Versailles, Fontainebleau og Marli ikke alleene for en honnete Home, men endogsaa for en honete Cavallier.

Apelone. Saa merker jeg da efter denne Beskrivelse, at en Hest med en guldbroderet Skabrak kand ogsaa kaldes honete Home, besynderlig naar le Roi de France, Monseigneur og Madame siger: Laisses passer og repasser ce cheval.

Jean. Vertichoux, qvelle comparaison! Ah la pauvre bete! Je vous dis, Mademoiselle! at I alle har fortient at rettes, og at I blir ogsaa rettet, om I aldrig havde forfaldet til Troldom, alleene formedelst de Pasqviller, I har giort mod honetes gens.

Apelone. Je vous dis ogsaa, Monsieur! at I mardi burde hænges, alleene efterdi I ikke har fundet bedre jer af de mange Caracteres, I har seet forestillet paa Comoedien.

Jean. I det ringeste blir I dømt til Pillori.

Apelone. Hvad vil det Ord sige, Pillori?

Jean. Vertichoux, est il possible? Hun veed ikke hvad Pillori er. Ah la pauvre bete, ha ha ha!

Gaaer ud.

---

29. blir I dømt til Pillori] Gabestokken (le pilori).

Scen. 4.

Herman von Bremen. Apelone.

Herman. Alt dette, som nu skeer, har jeg sagt Borgemester og Raad tilforn; men man vil ikke troe saadanne vittige Folk som jeg.

Apelone. Det er min Troe den politiske Kandstøber; han vil ogsaa glæde sig over denne Hændelse.

Herman. Fanden er en stor Politicus, det maa jeg forstaae, som har studeret mine Politica.

Apelone. Jeg hører her, at han og Fanden har eet Slags Studium.

Herman. Hvem er, som taler der? See er det hun, Mademoiselle? Det giør mig hiertelig ont at høre den Fortræd, som deres Bande er vederfaret.

Apelone. Men er det Monsieurs Alvor, at han har ont af vor Fortræd?

Herman. Ja jeg kand forsikre hende, at jeg gremmer mig derover. Vel er det sandt, at de gode Acteurs ved deres Satires har besværget mange Folk; men jeg for min Person har tracteret det en bagatelle. En retskaffen Politicus seer og hører kun alt saadant med Foragt. Aristoteles siger: Ein weiser Mann siehet der Thoren Schimpf an mit Veracht.

Apelone. Men, Monsieur! han som en god Politicus burte forsvare alt hvad som sigter til at polere et Folk.

Herman. Hvad sigter til at polere Folk?

Apelone. Det giør Comoedien, hvorudi Menneskets Feyl forestilles.

Herman. Ey, Mademoiselle! hun taler mod den sande Politie. Langt fra at Comoedier fører nogen Nytte med sig, de langt heller foraarsager en Republiqves Undergang.

---

19. har besværget mange Folk] besværet, foruleiliget. — 29-30. taler mod den sande Politie] Politik. — 31. foraarsager en Republiqves Undergang] en Stats.

Apelone. Det skulde han have stor Møye for at bevise.

Herman. Jeg mener ney. Hør, jeg vil tiene hende, Mademoiselle! et Riges og Republiqves Styrke bestaaer udi Undersaatternes Enighed, og ødelegges ved Spliid. Der har været 4re store Monarchier i Verden, som alle ere ruinerede ved Spliid. Hvad ruinerede det Assyriske Monarchie? Spliid, Madame! Hvad ruinerede det Persiske? Spliid, Madame! Hvad ødelagde det Græske? Spliid, Madame! Hvad ruinerede endelig det Romerske? Ikke min Siæl andet end Spliid. Alexander Magnus giorde et falskt Statsgreb, og forsaae sig derudi, at - - -

Apelone. Ey, Monsieur! dette er noget vidtløftigt hentet; hvad kommer Alexander Magnus ved vore Comoedier?

Herman. Det er kun for at bevise, at Spliid og U-enighed ødelegger en Stat.

Apelone. Men hvad U-enighed foraarsager Comoedierne?

Herman. Comoedierne giver een Stand Anledning til at raillere med en anden.

Apelone. Ved det samme lærer de at kiende sine egne og andres Feyl, hvilket kand ikke andet end være meget nyttigt.

Herman. Paa den Maade skulde det ogsaa være nyttigt at slaaes hver Dag, at man deraf kunde kiende sin egen Styrke og andres. Ney ney, Madame! lar os tale fornuftig uden Passion med hinanden, og hør hvad Comoedier her foraarsager. En brav ung Karl gaaer net klædt forbi; strax peger man Fingrene ad ham, og siger: See hvilken Jean de France! Mener hun, at han ikke søger at hævne sig derover? En anden fornuftig Mand søger at undervise got Folk med lærde Discourser, og ikke vil grave sit Pund ned udi Jorden; den heder Mester Gert Vestphaler. En udi

---

2-3. jeg vil tiene hende, Mademoiselle] jeg skal sige Dem, De maa vide. — 31. den heder Mester Gert Vestphaler] han, Manden, kaldes da.

verdslig Videnskab øvet Mand vil give Øvrigheden et got Raad; strax heder han den politiske Kandstøber. Saa det er Frugten af jere Skue-Spill, Madame! nemlig at een Borger driver Spot med en anden. Af Skiemt og Raillerie flyder Fortrydelse, af Fortrydelse flyder Had, af Had Spliid, og af Spliid en Stats Undergang, ergo derfor bør ikke slige Skue-Spill tolereres.

Apelone. Raillerie, Monsieur! træffer ikke uden Daarer, hvilke ved Forestilling af deres Characteres lære at kiende sig selv; naar de lære at kiende sig selv, beflitter de sig paa at ændre deres Levnet; naar de ændre deres Feyl, blive de til [gode] Mennesker, og naar de ere bleven gode Mennesker, blive de gode Borgere, ergo derfor bør Comoedier tolereres.

Herman. Mit Principium staaer fast, at Raillerie foraarsager Spliid, og at Spliid løser en Stats og et Riges Bygning.

Apelone. End om jeg beviser Monsieur, at Comoedier ophæver Spliid, og befodrer Enighed?

Herman. Det havde jeg Lyst at høre.

Apelone. Er det ikke vist, Monsieur! at om Aftenen alle Folk er splidt ad, somme sidder paa Kroer, andre udi Fruestuer; men Comoedien trækker dem sammen, og forener dem paa eet Sted, ergo ophæver den Spliid, befordrer Enighed, og efter mit Principium styrker en Stat.

Herman. Raillerie a part, lar os tale alvorligt, Madame! Han tar hende til Side. Apropeus, Madame! efterdi hun taler om Samlinger, saa er det noget, som jeg længe har tænkt paa, men ikke har ville lade mig merke med: Mon det er tienligt for et Rige, at slige Samlinger skeer? Kand de ikke give Anledninger til Sammenrottelser? Jeg har læset om en Persisk Konge, at han af den Aarsag forbød alle Samlinger. Den samme Konge heedte, om jeg ret mindes, Pul Asser. Han havde kun eet Been, som man kand see af

Anders Christensens politiske og lærde Reyse-Beskrivelse; men han havde en dobbelt Hierne.

Apelone. Pul Asser havde Ret, Monsieur! men han vilde alleene hindre saadane Samlinger, som I og andre politiske Handverks-Folk holde paa Øllhuse for at raisonere om Staten og igiennemheyle Øvrighed. Slige Samlinger ere ligesaa skadelige som de andre nyttige.

Herman. Adieu, Madam!

Apelone. Adieu, min Herr Politicus!

Herman. Spot ikke, Madame! see kun vel til, at I kand udrede eder af denne Hexe-Sag.

[Gaaer.]

Apelone. Det kommer mig ikke ved; lad den Skyldige svare for sig selv. Men der seer jeg von Qvoten komme. Hillemænd, hvor glad seer han ud! Nu mener han, at hans Comoedier og Mar onetter vil komme paa Fod igien.

Scen. 5.

Von Qvoten. Apelone.

Apelone. Serviteur, min Hr. von Qvoten! Han seer saa glad og fornøyet ud.

Von Qvoten. Ich habe Ursache mich über ihren Fall zu erfreuen; thi først kommer jeg i min gamle Næring igien, og (2) faaer jeg Has over dem, som har saa skammelig railleret med mig og min Bande.

---

1. Anders Christensens ... Reyse-Beskrivelse] I dette 1728 i Kjøbenhavn udkomne Skrift fortælles om Pulton Asfers Land, i hvilket Kongen ligesom enhver af hans Undersaatter kun havde een Fod. Bemærkningen om Kongens dobbelte Hjerne er Hermans egen. — 8. Von Qvoten] Denne Mand, Entrepreneuren for de tydske Comedier, som Holberg parodierede i „Ulysses von Ithacia", levede i Kjøbenhavn, da nærværende Stykke 1731 udkom i Trykken, og kan, da det 1750 opførtes paa Scenen, ikke have været ret længe død.

Apelone. Det første Stykke, I nu spiller, blir nok om Doctor Faustus, eftersom her nu tales saa meget om Hexerie.

Von Dvoten. Ney Madame! vi har nok en bedre, som heder Zauberey von Armida. Det er et toutafait Stykke; thi alting blir agered udi Luften.

Apelone. Hillemænd, alting udi Luften!

Von Dvoten. Ja Madam! Armide lader sig aldrig see uden paa en gloende Drage, som spyer Ild. Det har noget andet at sige end jere mavre Comoedier.

Apelone. Forlad mig det, vi har ogsaa haft gloende Drager udi vore Comoedier, som for Exempel udi det Stykke kaldet Ulysses von Ithacia.

Von Dvoten. Jeg veed nok hvad I mener derved; men nu faaer I Skam for det og andet jer Raillerie.

Apelone. Men mener I, at een Mands Fald ruinerer den hele Bande?

Von Dvoten. Efter Rygtet saa er der meer end een Hexemester i jer Bande. Alle Folk vil glæde sig over jer Fald; thi I har ført brave Folk ind udi jere Comoedier, hvilket er skarnagtigt.

Apelone. Det skulde I have stor Umage at bevise. Men vi kand vise, at I fører brave Folk ind udi Comoedier, ja vor Herre selv, som udi den Comoedie om Adam og Eva, og giør af hellige Historier liderlige Skuespil.

Von Dvoten. Saaledes ere de fleste Skuespil udi Spannien, hvor Nationen er meget poleret.

Apelone. Det er ogsaa brugeligt i Spannien, at Parterret falder paa Knæe og læser, naar en Munk med et Crucifix i Haanden kommer ind paa et Theatre.

Von Dvoten. Gak I kun hen og fald paa Knæe og bereed jer til Døden, om I ogsaa er skyldig. Eller hvis I er uskyldig, da see til at I kand faae fat paa en Procurator, der kand forsvare jer Sag, om det ellers er mueligt,

---

28. falder paa Knæe og læser] beder.

at nogen Procurator vil tage sig jer Sag an, thi I har lagt jer ud med hele Verden.

Gaaer ud.

Scen. 6.

Apelone.

Jeg gad ikke staae her længere. Men der seer jeg to af vore Acteurs komme; det tiener ikke, at Folk finder os nu omstunder meget sammen. Jeg vil slutte mig ind, indtil jeg faaer at høre Udgangen paa dette.

Scen. 7.

De 2 Comoediantere.

1. **Comoediant.** Ach Monfrere! hvis dette er sandt, saa er det en forskrækkelig Historie.

2. **Comoediant.** Ja det er vist nok, at han er greben, og har tilstaaet det selv.

1. **Comoediant.** Men kand det dog være mueligt, at vi ved saadan lang Omgiængelse ikke skulde have merket det Ringeste af ham?

2. **Comoediant.** Ja det maa du vel sige. Han har kundet mesterlig dølge sin Ondskab; thi han gik i Kirke ligesom een af de andre, og jeg hørte aldrig et bespotteligt Ord af hans Mund.

1. **Comoediant.** Jeg bilder mig ind, at det henger anderledes sammen.

2. **Comoediant.** Ney Monfrere! du kandst forlade dig dertil, at det er sandt, og at han selv har tilstaaet det.

1. **Comoediant.** Ja er det sandt, saa vil jeg aldrig bede for ham, men selv hielpe til at tænde Baalen, hvori han skal brændes. Men kand et Menneske ikke lyve sig selv paa?

2. **Comoediant.** Hvilken Snak! hvem vilde lyve sig selv paa, for at døe den skiendeligste Død?

1. **Comoediant.** Siig ikke det, Monfrere! Det kand enten skee udi Raserie, eller et Menneske kand være kied af sit Liv, og saasom det ikke vil tage Livet af sig selv, styrte sig paa den Maade udi U-lykken. Man har jo Exempel, at mange melancholske Mennesker har taget Livet af andre for at miste Livet selv, andre løyet sig de Ting paa, som de aldrig har bedrevet, alleene for at døe. Thi det, som man kalder Troldom, er noget Underligt, som jeg aldrig har kundet hittet Rede til; man merker jo, at de Nationer, blant hvilke man holder Fanden at have som sit Hovedsæde, ere de allerfattigste. Er det ikke underligt, at Findlapper, der holdes for at kunde giøre saa store Ting ved Fandens Konster, ere færdige at døe af Armod? Ligesom det var Fanden ikke lettere at bringe Penge til sine Tilhengere end at giøre store Mirakler, dreye Veyr og Vind, giøre Reyser til den anden Ende af Verden for deres Skyld, saa tit som de befaler. Er det ogsaa ikke underligt, at man hører af ingen Troldom udi de store Stæder Paris og London, hvor Fanden kunde giøre mere Bytte een Dag end udi Lapland udi 10 Aar? Man maa holde for, at Troldom er enten naturlig Videnskab eller Fandens Konst. Er det naturlig Videnskab, saa burte den have Giænge iblant de lærde Nationer, som have oprettet Collegier for Naturens Eftergrandskning, og ikke hos Folk, som kand hverken læse eller skrive; er det Fandens Konst, hvorfor er de Folk da fattigere end andre? Hvorfore skulde Fanden gaae de store og ugudelige Stæder forbi og sette sig ned udi Lapland, hvor der er kun en Haand fuld af Folk at forføre? Ikke uden at man vilde sige, at saasom han er gloend heed, saa vil han helst være i Finmarken, for at kiøle sig, hvilken Objection dog er mere artig end grundig. Ney Troldom har sin Oprindelse af Vankundighed, og regierer blant dem, som ikke kand examinere en Ting. Thi man seer, at naar Øvrigheden i en Provintz er superstitieux, saa er det hele Land strax fuld af

---

29-30. hvilken Objection dog er mere artig] aandrig, vittig.

Dievle; er den vantroe, saa hører man intet mere tale om Troldom.

2. **Comoediant.** Jeg tilstaaer alt dette, Monfrere! Men her er baade egen Bekiendelse og Folkes Vidnesbyrd, som har seet ham mane Fanden til sig. Du kiender jo Personen saavel som jeg. Han er jo aldeles ikke af de Folk, der er saa kied af Livet, at han skulde lyve sig saadant selv paa.

1. **Comoediant.** Ikke uden den Gield, han er udi, skulde kunde bringe ham dertil.

2 **Comoediant.** Ey Snak! han legger aldrig en Ting saa nær paa Hiertet, at en maadelig Penge-Sorg skulde giøre ham saa modløs.

[1. **Comoediant.**] Tilmed beviser hans Penge-Mangel, at han ingen Troldmand er; thi naar nogen giør Contract med Fanden, handler den første Artikel gierne om Penge.

2. **Comoediant.** Men maa skee han er falden til dette alleene af Penge-Mangel, og at han blev greben, førend dette kom til nogen Fuldkommenhed.

1. **Comoediant.** Det kand have nogen Rimelighed. Men jeg vil dog ikke fordømme ham endnu.

Scen. 8.

Een kommer ind og slaaer paa Tromme, gaaer 3 Gange om Theatrum, faaer Tilløb nu af een, nu af anden, og bringes tilveye saa mange Folk, som man kand overkomme, sær Børn og gamle Kiellinger, som ringe sig om Trommen, naar Efterfølgende blir oplæst.

Borgemestere og Raad udi Tisted giøre vitterligt, at saasom Leander Acteur er overbeviset saavel af tilstrækkelige Vidnesbyrd som af egen Bekiendelse at have ved den sorte

26. Borgemestere og Raad udi Tisted] Borgemestere d. e. Borgemester. — Med Scenens (forresten lidet gjennemførte) Henlæggelse til Thisted maa det være Hensigten at minde om den berygtede thistedske Besættelsessag i Aaret 1696.

Konst manet Fanden til sig udi sit Huus, hvor han er greben, og udi Fængsel har bekiendt, at de fleste af Acteurene udi samme Bande ere lige skyldige med ham derudi: saa advares alle og enhver, som slige Acteurs herberge, at de strax seer til, at de blive tilstede, og ey kommer ud af deres Huse til videre; befindes nogen at have fordølget dem for at undgaae Justitien og undflye den tilbørlige Straf, som de, andre til Skræk og Exempel, bør lide, da skal de som Med-Videre underkastes samme Straf, endskiønt der intet andet kand overbevises dem.

Rører Trommen igien, og gaaer ud, forfuldt af den hele Skare, som giør stor Allarm.

Scen. 9.

De 2 Comoedianter alleene.

1. **Comoediant.** Hørte du det, Monfrere?

2. **Comoediant.** Ja jeg hørte det. Jeg kand neppe staae paa mine Been af Forskrekkelse. Men hvad Ont har vi giort ham, at han skulde digte os uskyldige Mennesker saadant paa?

1. **Comoediant.** Naar een er kommen i U-lykke, stræber han at bringe andre med derudi. Hvad skal vi nu giøre? Løber vi bort, saa giør vi os mere mistænkte, og blir vi tilstede, saa underkaster vi os stor Fare.

2. **Comoediant.** Jeg holder raadeligst at blive tilstæde; thi een Mands Sigelse kand ikke fælde os.

1. **Comoediant.** Men som ingen har de Tanker, at Personen skulde lyve sine beste Venner paa, mon man ikke kand føre os paa Pinebænken og komme os til at bekiende det, vi aldrig har tænkt paa? Mon vi ogsaa ikke staae i Fare for Almuens Raserie, mod hvilken Øvrigheden selv udi en Stad ikke kand beskytte os?

2. **Comoediant.** Du har Ret. Det er da best, at vi tage Flugten. Men hvor skal vi flye hen? Jeg er vis paa at ingen kommer ud af nogen Port.

To Drenge kommer ind med Viser, og raaber: Nye Viser om alle Comoedianterne, som er seet udi Varulve-Lignelse.

De kiøber Viserne, og kiger lidt i dem.

1. **Comoediant.** Ach Himmel, er det muelig, at Folk kand lyve med slige Omstændigheder? Her finder jeg baade mig og dig, Monfrere! [i] en lang Samtale, som vi har holdet med Fanden, og Tiden, paa hvilken vi har paataget os en Varulvs Skikkelse.

2. **Comoediant.** En Løgn velter sig frem ligesom en Sneebold, der alt blir større og større.

1. **Comoediant.** Vi vil flygte hen til min Svoger; han skiuler os nok, indtil denne Raserie gaaer over.

Scen. 10.

3 bevæbnede Mænd. De samme.

1. **Soldat.** To af dem blev sagt at skulle staae her i Gaden.

2. **Soldat.** Tænk engang, hvor uforskammet de vare, de stod blant andre Folk ved Trommen, da Øvrighedens Ordre blev oplæset. See her har vi dem min Troe.

De spænder Hanen paa Musqvetterne, og tvinger dem at give Kaardene fra dem.

1. **Comoediant.** Ach er det muelig, at uskyldige Mennesker skal saa blive medhandlet udi en christelig Republiqve?

1. **Soldat.** Ja du est vel undskyldt at tale om Christendom, du som har forsvoret Troen og forskrevet dig til Fanden med dit eget Blod.

1. **Comoediant.** Jeg har aldrig tænkt at giøre saadant end sige giort det.

2. **Soldat.** Som skaber dig om til Varulv for at myrde uskyldige Folk om Natten paa Gaden.

1. **Comoediant.** Vi veed intet deraf.

1. **Soldat.** Som udaf Ondskab opvækker Himmel-Storm, fattige søefarende Folk til U-lykke og Fordervelse. Der forgik

3 Skibe i Gaar af en Storm, som ingen uden disse forbandede Trold-Hunde har foraarsaget.

1. **Comoediant.** Ach ach, hvilke uhørlige falske Beskyldninger!

2. **Soldat.** Som har forgiort 3 smukke Danne-Qvinder.

1. **Comoediant.** Ach vær forsikret, at Himlen vil hævne vor U-ret.

1. **Soldat.** Himmelen? Hvad har I Karle med Himlen at bestille, som ved Forskrivelser eengang for alle har sagt jer derfra?

2. **Soldat.** Det er underligt, at de Folk kand nævne Himmelen; jeg meente, at det var Troldmænd forbudet.

1. **Soldat.** Ney Broder! Skam faae de Hunde, de betinger sig saadant udi Contracten, at de skal baade kunde læse og gaae i Kirke, paa det at ingen skal merke deres Troldom.

1. **Comoediant.** Men er det nok, at een falskelig beskylder os? Ere ikke vore Ord saa gode som hans? Vi tilbyder os altiid med oprakte Fingre at beedige vor Uskyldighed.

2. **Soldat.** Enten I svær, eller en Hund giøer, det kommer paa eet ud. Man tilstæder ikke slige Folk at sværge. Pinebænken skal nok komme jer til at bekiende.

De trækker dem ud.

ACTUS V.

Scen. 1.

Retten præsenteres.

[Dommeren. Skriveren. Betientere. Leander.]

En Betienter kommer først med et Røgelse=Kar, sigende: Jeg maa ryge, for at Troldommen skal ingen Magt have.

Derpaa kommer Dommeren, og setter sig ved een Ende af Bordet, og Skriveren ved den anden Ende, og Betientere staaer hos.

Dommeren. Børn lille! jeg har aldrig siddet paa mit Dommer=Sæde med saadan Forskrekkelse, som jeg sidder i Dag; thi her handles ikke om Mord, Tyverie, Vold eller andet deslige, men at udrydde Troldom udaf Staden, som maaskee har grebet videre om sig, end vi tænker. Kalder ind Hovedmanden først, at vi kand høre ham alleene. Siden vil vi examinere de andre og endelig confrontere dem sammen. Ach ach ach, vor kiære Tisted!

Den Anklagede kommer ind.

Dommeren. Lad ham ikke komme mig saa nær. Hører I vel? bliv staaende, Menneske! ved Skriverens Side.

Skriveren flytter sig op til Dommeren.

Dommeren. Bliv kun siddende, Hr. Skriver!

Skriveren skielvende. Jeg vil nok staae her og skrive, Hr. Dommer! thi det er saa mørkt ved den anden Side.

Dommeren. Ey, blir I kun siddende; der er jo ligesaa lyst der som her.

Skriveren. Ney jeg takker skyldigst; jeg kand min Troe ikke see en Bogstav ved den anden Side.

Dommeren. Jeg befaler jer at sidde paa jer gamle Sæde.

Skriveren setter sig skielvende ned, seer sig ofte tilbage, og har adskillige Ophævelser, naar den Beskyldte kommer ham for nær, hvilket varer den hele Act.

Dommeren. Hør, unge Karl! tilstaaer du, at du est skyldig udi den Sag, som du est arrestered for?

Leander. Ja jeg giør, Hr. Dommer! Jeg gaaer aldrig fra min Haand.

Dommeren sagte. Ha ha, der fik vi det at vide, at han har giort skriftelig Contract med Fanden. Høyt. Har du skrevet det med dit eget Blod?

Leander. Det er et selsom Spørsmaal, Hr. Dommer! om jeg maa tale saa frit; saalænge jeg har Blek at skrive med, bruger jeg ikke Blod.

Dommeren til den næst staaende, sagte. Kand man og forskrive sig til Fanden med Blek?

Betienteren. Ja jeg troer, Hr. Dommer! thi man har Exempler derpaa.

Dommeren. Vi behøver ingen anden Examen, hvad hans Person er angaaende; thi han tilstaaer det selv.

Leander. Jeg har aldrig nægtet det, Hr. Dommer! men jeg kand ikke begribe, hvi man handler saaledes med mig, og trækker mig i Arrest for saa ringe Sag.

Dommeren. Ach Himmel, er det en ringe Sag? Skriv, Hr. Skriver! at han offentlig udi Retten har sagt, at det er en ringe Sag.

Leander. Ja og jeg erbyder mig strax at deponere her i Retten 25 Rdl. til videre.

Dommeren. Skriv, Hr. Skriver! at han offentlig tør lade sig merke med at ville bestikke Retten.

Leander. Jeg vil ikke bestikke Retten; men = = = =

Dommeren. Holdt din Mund, til jeg spør videre. Hvor længe er det, siden du giorte den Forskrivelse?

Leander. Vexelen er 6 Maaneder gammel; men = = =

Dommeren. Sex Maaneder gammel! *Sagte.* Jeg maa lee deraf, at han kalder det en Vexel, og giør Fanden til en Vexelerer.

Skriveren. Fanden, Hr. Dommer! aber Menneskene efter udi alting, og begynder nu ogsaa at handle med Vexeler. Jeg kand troe, at han gir Contracten Navn af Vexel, eftersom Vexel=Ret er den største.

Dommeren *høyt.* Det er forskrækkeligt, hvordan saadant har kundet være duldt et heelt [halvt] Aar.

Leander. Manden har haft Taalmodighed med mig og ladet den fornye indtil nu.

Dommeren. Du er jo saa vel oplyst, at du burte tage dig vare for den Mand.

Leander. Hvi saa? Det er jo en skikkelig Mand.

Dommeren. Skriv, Hr. Skriver! han kalder ham en skikkelig Mand. *Sagte.* Det er Fanden, som taler af hans Mund.

Leander. Han har aldrig giort mig nogen Fortræd, men haft god Credit for mig indtil nu.

Dommeren. Du stiller dig taabelig an, min Karl, ligesom du ikke vidste, at han altiid gir Folk Credit til en Tiid, men siden piner dismere. Hvor længe er det, siden du var i Kirke?

Leander. Det er ikke 8 Dage siden. Men jeg kand ikke begribe hvad slige Spørsmaal giøre til denne lumpene Sag.

Dommeren. Er det du selv, som taler, ung Karl! eller er det Fanden? Skriv, Hr. Skriver! at han kalder det en lumpen Sag.

Leander *træder til Side.* Jeg troer, Dommeren og alle Mennesker her i Byen er splitter gall. Jeg maa giøre mig gal med, saa maaskee det tør gaae bedre.

Dommeren. I hvilken Kirke est du døbt?

Leander vrænger Munden, og stiller sig gal an.

Dommeren. Ach Himmel, see hvilke Convulsioner han fik, da man nævnte det Ord. Skriv, Hr. Skriver = = =

Skriveren kryber under Bordet.

Dommeren. Hvor blev Skriveren af? Ach Himmel, hvilket Koglerie! Jeg troer, han forsvandt.

En Betienter. Ney Hr. Dommer! han sidder under Bordet.

Leander giør Grimacer igien, hvorpaa han blir trekket ud. Skriveren kryber frem igien.

Dommeren. Gid vi havde vel Ende paa denne Sag. Det er forskrækkeligt at have med de Slags Folk at bestille. Men man maa forrette sit Embede.

Skriveren. Ja vist, Hr. Dommer! thi det heder: Scheu das Recht, und thue den Teufel nicht.

Dommeren. Ja I har en Ære at tale med, som kryber under Bordet.

Skriveren. Der faldt en Pen ned for mig, Hr. Dommer! Jeg giorde det min Troe ikke af Frygt.

Dommeren. See vel til, at der falder ikke flere Penne ned; thi her staaer større Pust tilbage endnu.

Scen. 2.

2 andre Acteurs, med Personerne af forrige Scene.

Dommeren. Jeg formaner eder, at I bekiender frivillig eders Ondskab, og nøder os ikke til det Middel, som vi ugierne bruge, nemlig at udpresse Sandheden ved piinlig Forhør. Eders Collega har udlagt jer alle og tilstaaet sin Misgierning, hvorfore han har undgaaet det, som I trues med, og slet og ret uden foregaaende Piinsel skal døe for sine Synder. Efterfølger hans Exempel, det er det beste Raad, jeg kand give eder, og udlegger de andre, som ere i Ledtog med eder.

1. Comoediant. Vi har aldrig hverken giort eller tænkt at giøre de Ting, som vi tiltales for, haaber ogsaa, at vi ikke bliver fordømte paa et ont Menneskes falske og løse

Angivelse; thi hvis saadant kand overbevises os, vil vi aldrig vegre os for at undergaae den Straf, som Loven dicterer.

Dommeren. Det er ikke rimeligt, at et Menneskes Ondskab skulde være saa stor, at det uden Henseende til ringeste Nytte eller Fordeel skulde vilde styrte sine Venner udi saadan U-lykke. Jeg seer derfor, at I ere haardnakkede, og vil endelig underkaste jer piinlig Forhør.

1. Comoediant. Vi kand og bør ikke lyve os selv paa slige gruelige Misgierninger, naar vi ere gandske uskyldige.

Dommeren. Hr. Skriver! examineer I dem, det beste I kand; thi vi vil forsøge de lempeligste Middeler, førend vi skrider til de haarde.

Skriveren, som sidder og lugter til et Hovedvands-Æg, stiller sig an som han er hæs for sit Bryst, peger paa Brystet, og siger med en hæs Stemme, at han er saa ælendig for sit Bryst, at han ikke kand tale.

Dommeren. Den Hæshed kom jer hastig paa; det er Skam at være saa frygtagtig. Bliv kun siddende; jeg skal nok forrette det selv. Hører, I Syndere! siger mig, hvo har først forført jer til at øve den sorte Konst?

1. Comoediant. Ingen har forført os, og vor sidste Bekiendelse skal være, at vi aldrig har øvet den.

Dommeren. Siger mig da, hvor længe er det, siden eders Cammerad slog sig først dertil?

[**Comoedianterne.**] De svare begge: Det er os gandske uvitterligt; thi havde vi vidst noget derom, havde vi strax givet det tilkiende.

Dommeren. Jeg merker nok, at de ikke vil bekiende; lad den første komme ind for at overbevise dem det selv.

Scen. 3.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Skriveren kryber under Bordet igien.

Dommeren. Vi har atter engang ladet jer indhente her

for Retten, ikke for jer egen Skyld, men for at overbevise jere Cammerader, som af en særdeles Haardnakkenhed intet vil bekiende.

Leander. Det kommer mig aldeles ikke ved, Hr. Dommer! Enhver maa svare for sig. Jeg har nok i min Deel.

Dommeren. Har I ikke tilstaaet, at de andre af Banden var ligesaa skyldig som I?

Leander. Jo det har jeg sagt; men det kommer mig ikke ved.

1. **Comoediant.** Har I sagt, Monsr. Leander! at vi ere ogsaa skyldige, saa har I sagt som ingen ærlig Karl. Vi ere aldeles rene og fri derfor.

Leander. See hvor hellig de kand giøre sig. Det være langt fra at jeg er jer Fiscal. Jeg siger kun, at I ere ligesaa meget skyldige som jeg; ikke i nogen ond Henseende, thi I kand være lige gode for det.

Dommeren. Ach hvilken Bespotter! Skriv, Hr. Skriver = = = Men hvor blev Skriveren af igien?

En Betient. Jeg troer, at han er under Bordet igien.

Dommeren. Trækker ham frem. Han har forholdet sig saaledes denne Gang, at han ikke burte sidde i nogen Ret mere.

Betienten. Ach Hr. Dommer! han ligger i Besvimelse.

Dommeren. See da til, at I faaer ham udbaaret, ellers døer han reent af Frygt.

Man bær ham ud.

2. **Comoediant.** Men hvad Ont har vi giort jer, Monsr. Leander! at I skulde digte os saadant paa, for at styrte os i U-lykke?

Leander. Hvad U-lykke vil jeg styrte jer udi? Jeg har alleene spurdt, hvorfor jeg skal trækkes mere i et hæsligt Fange-Huus end andre, som ere ligesaa meget skyldige som jeg.

2. **Comoediant.** Saa har I da ikke givet os an udi sær?

---

33. givet os an udi sær] hver især, enkeltviis.

Leander. Hvad kommer mig ved, Messieurs! at give jer an? Jeg siger kun, at de fleste udi vor Bande er ligesaa meget skyldig som jeg.

2. **Comoediant.** Det er Fanden, der kommer jer til at tale saadant.

Leander. Jeg troer, I ere reent galne, Messieurs! Er I intet skyldig, saa er det disbedre for jer.

1. **Comoediant.** Men hvorfore har I da anklaget os?

Leander. Jeg har ikke anklaget jer; men jeg siger det kun - -

Dommeren. Lader Pinebænken hidføre.

Leander. Pinebænken for en lumpen Vexel af 50 Rdr., hvorpaa jeg strax kand betale den halve Deel, saa at der rester kun 25 Rdr., som jeg inden 3 Dage kand betale!

Dommeren. Ach Himmel, nu raser han.

1. **Comoediant.** Hr. Dommer kand høre, at han er fra sin Forstand, og derfore kand man ikke reflectere mere paa det, som han beskylder os for.

Leander. Og mig synes, at alle de, jeg har talt med paa nogen Tiid, ere splitter galne og affindige.

Dommeren. Det er just Galskabs rette Kiendemerke, at man bilder sig ind at være alleene viis og alle andre Mennesker galne.

1. **Comoediant.** Synes Dommeren ikke, at det var best, at man lader ham aarlade først, og siden høre, om han vil tilstaae sin Beskyldning?

Dommeren til Betienten. Gak strax hen til Mester Herman, og beed ham komme hid med sin Lancette.

Leander. Det giøres aldeles ikke nødig; thi alle fornuftige Folk maa tilstaae, at det er større Tegn til Galskab at kaste en ærlig Karl udi et mørkt Fange-Huus for 50 Rixdalers Gield, som [han] lover inden 3 Dage at betale, end at klage sig over saadan Medfart.

25-26. om han vil tilstaae sin Beskyldning] vedstaae (smlg. S. 305, L. 32, og S. 306, L. 3).

Dommeren. Hør, nu er han i Vexlen igien. Det er vist nok et stærkt Raserie.

Leander. Ney Hr. Dommer! jeg har min fulde Forstand som tilforn.

1. **Comoediant.** Jer synes kun saa, Monsr. Leander!

Leander. Gid I faaer en U-lykke med jer Synen. Mon jeg ikke veed det selv best?

1. **Comoediant.** Ney naar Patienten merker sin Svaghed, er der Forhaabning til Forbedrelse.

Scen. 4.

Mester Herman. De andre.

M. Herman. Hvor er den Person, som skal aarelades?

Dommeren. Der staaer han.

Leander peger paa den anden Comoediant. Det er denne Person, Mester!

Barberen tar fat paa den anden U-rette, og vil med Magt aarelade ham. Han løber, og skriger: Det er ikke mig. Barberen løber efter ham.

Dommeren sagte til Barberen. Ney det er den anden Mand, Mester! Det er en Person, som er beskyldt for Troldom, og her udi Retten først længe har tilstaaet, at han har forskrevet sig til Fanden; men nu, naar vi examinerer ham videre, taler han hen i Veyret om en Vexel paa 50 Rdlr. Nu kand det være, at han stiller sig saa an for at forhale Executionen; men disse tvende, som han har udlagt at være i Ledtog med sig, paastaaer, at han er fra sig selv, og begiærer af Retten, at han maa aarelades, for at see, om han bliir siden ved sine Beskyldninger. Synes jer ikke, at det [er] raadeligt?

M. Herman. Ach freylig! Jeg raader aldrig fra Aareladen; thi at lade sig aarelade eengang giør en Patient ligesaa meget Got som at bruge Doctor Bombasti Hoved-Piller et heelt Aar. Ich will dem Hr. Richter sagen: weil das Blut, auf Latein sanguis, obstruxirt ist, so folget ja noth-

sächlich, daß die Adern oder Vena müsse eröffnet werden. Sextus Empiricus schreibt sehr gründig davon also = =

Dommeren. Vi har ikke Stunder denne Gang at høre paa hvad Sextus Empericus siger; vil I kun strax forrette jer Embede, at vi kand faae Ende paa denne fortrædelige Sag.

M. Herman. Men skal de andre ikke aarlades med? Det kunde jo ikke skade; thi man kand ikke bruge en god Ting for ofte.

Dommeren. Ney ney, tag kun fat paa den ene Karl.

M. Herman. Nach Befehl. Ellers var jeg tilfreds, at I vilde aarlades alle og Hr. Dommer med; thi jeg skulde expedere jer alle i et halv Qvarteer. Til Synderen. Hør, min Ven! vil I være ladet paa Armen, Foden eller Panden?

Leander. Paa ingen af Delene; thi jeg skader slet intet.

M. Herman. Hvad kommer det mig ved? Her er jo en Interlocutorie=Dom for at I skal aarelades. Jeg var tilfreds, at der aldrig blev feldet andre Domme udi nogen Ret, saa fik vi nogen Næring. Kom, Cammerad! lav jer til; jeg skal giøre [det] saa net, at I neppe skal føle dertil.

Leander. Gaae mig fra Livet, siger jeg. I har selv Aarladen fornøden mere end jeg.

Dommeren. Gaaer hen, to Mænd! og holder ham.

Leander. Ach Hr. Dommer! handle dog ikke saadan med mig, betænk, at jeg har Magt til at appellere til høyere Ret. Jeg svær ham til, at jeg er ligesaa frisk og sund, som jeg nogen Tiid har været, og at den eneste Sygdom, jeg har, kommer af den Sorg, jeg har at see mig saa uskyldig medhandlet.

Dommeren. Men I bekiender først for Retten, at I har forskrevet jer for 6 Maaneder siden til Fanden, udlegger

---

16-17. Her er jo en Interlocutorie=Dom] Interlocutoriedom kaldes Dommerens Kjendelse i en Trætte, som under en Sags Procedure opstaaer imellem Parterne.

de andre af Banden, siger, at Fanden er en skikkelig Mand, og at Sagen i sig selv er en ringe Ting, og endelig, naar man continuerer at spørge videre om jer sorte Konst, svarer os om en Vexel paa 50 Rixdlr; hvad skal man kalde saadant?

M. Herman. Das heist nicht anders als furorem oder mania.

Leander. Ach Hr. Dommer! jeg troer ikke andet, end her er Vildfarelse i denne Sag. Her er nyeligen [kommen] en protesteret Vexel paa mig. Strax derpaa kommer een og varer mig ad, at man vil trække mig i Arrest. Siden kommer Byens Folk og vil storme til mit Huus. Alt dette kunde jeg nogenledes begribe, saasom jeg meente, det var for Vexelen. Men det Øvrige, som siden paafuldte, har været forblommet Tøy for mig; thi da jeg lover at stille Caution, svarer de, at hele Verden ikke kand cavere for mig; da jeg sagde, at det var en ringe Sag at trækkes i Fængsel for, kalder de mig en Bespotter. Siden kommer adskillige Folk og vil spørge mig til Raads i den sorte Konst. Og endelig hører jeg med Forskrekkelse, at det ikke er for Vexelen, men for Troldom, jeg sigtes. Jeg vil døe paa, Hr. Dommer! at man confunderer mig med en anden Person, som jeg maaskee ligner.

Dommeren. Hvad Pokker er dette! Er det ikke for Troldom at I er sigtet?

Leander. Jeg kræver Himmelen til Vidne, at jeg ikke veed hvad Troldom er.

Dommeren. Hvorfor siger I da i Førstningen, at I er skyldig?

Leander. Naar Dommeren spurdte mig derom, tænkte jeg, at han menede Vexelen.

Dommeren. Men her findes jo Folk, som har hørt og seet jer mane Fanden?

Leander. Jeg beder ydmygst, at de Folk maa fremkomme.

En Person træder frem. Jeg er den Mand, Hr. Dom-

mer! som først er bleven dette vaer. Jeg baade har hørt og seet ham mane Fanden til sig.

Dommeren. Saae I da Fanden selv?

Manden. Ney men mig synes, som jeg hørte et stort Bulder.

Leander. Jeg beder ydmygst, Dommeren vil tillade [mig] at giøre denne Mand nogle Spørsmaal, som kand give Oplysning i Sagen. Hvad Tiid var det, I hørte mig øve den sorte Konst?

Manden. Det var i Formiddag Klokken 9.

Leander. Paa hvad Sted giorte jeg det?

Manden. I Forstuen af jer Huus.

Leander. Kand I erindre jer de Ord, som jeg brugte?

Manden. Mestendeels. I manede een af de onde Aander ved Navn Mephistopheles til jer, men forbød ham at gaae inden for en Kreds, som I havde giort paa Gulvet. En halv Time derefter hørte jeg tillige med en anden Mand jer indenfor at raabe paa en anden Aand ved Navn Polidorus.

Leander. Denne samme Mand, som har beskyldet mig, skal ogsaa frikiende mig.

Dommeren. Mig synes tvertimod.

1. **Acteur.** Velædle Hr. Dommer! nu rører Samvittigheden mig, og nøder mig at bekiende, at Monsieur Leander har manet Fanden, og at vi ere Medvidere derudi.

Dommeren. Det er os kiert, at I engang gaaer i jer selv.

Leander. Jeg tilbyder mig ogsaa at bevise, at Mester Herman Barberer er Medvidere derudi.

M. Herman. Wer? Ich? See hvilke forbandede Mennesker det maa være. Ach troe dem ikke, Hr. Dommer! Jeg er en ærlig Mand, som har Navn for at være en affagt Fiende af saadant; thi jeg har med egen Haand sat Ild paa et Huus, som var mistænkt for Troldom, hvorvel Folkene, som bleve opbrændte, siden befandtes at være uskyldige. Saa jeg omkom 6 uskyldige Mennesker paa eengang, ja havde nær sat den hele Bye i Brand af lutter Guds Nidkierhed.

Leander. I maa stille jer saa hellig an, som I vil, Mester Herman! saa skal jeg dog bevise jer det over med slige Omstændigheder, at I skal tilstaae det selv.

Dommeren. Ach Himmel, hvor kand ikke Synden i en Hast tage Overhaand! Jeg troer, at den hele Bye er befænget med Troldom.

M. Herman. Ach Hr. Dommer kand jo see, at han ikke siger saadant uden for at bringe andre udi U-lykke med sig.

Leander. Jeg begiærer ikke, at man skal agte mine Ord; men jeg byder mig at tilveye bringe saadanne Vidnesbyrd, at all Verden skal bekiende, at I har været Medvider.

M. Herman græder.

Dommeren. Min gode Mester Herman! nu er det forsilde at græde. Det skulde I have giort tilforn.

M. Herman. Ach ach, ich bin saa unschuldig als ein Schaaf.

Dommeren. Det giør mig ont for jer smukke Kone og Børns Skyld. Det kand I dog forlade jer til, at I ikke skal blive fordømt alleene paa deres blotte Ord, med mindre I tilligemed blier lovligen overbeviist.

Leander. Jeg skal bringe ham til at bekiende det selv.

Dommeren. Kand I ellers udlegge nogen anden?

Leander. Ja Hr. Dommer! jeg kand, naar jeg tænker mig om; jeg kand blant andre bevise, at Skriveren i denne Ret har i et heelt Aar været Medvidere derudi.

Dommeren. Skriveren! Nu kand jeg begribe, hvorfor Karlen krøb under Bordet. Det var mere af ond Samvittighed end af Frygt for disse Troldmænd. Hvor blev han henbaaret?

En Betient. Han blev ført i det næste Cabinet ved denne Sal.

Dommeren. Er han frisk igien?

Betienten. Ja han sidder og spiller Dam med Dommerens Laqvey.

Dommeren. Lad ham strax komme her ind.

[Skriveren] rækker sin, og viser Hænderne. Ak Hr. Dommer! jeg kand ikke forrette min Embede, naar jeg er omringet af saadanne Troldmænd. De havde forhexet mine Hænder, at jeg ikke kunde skrive et Ord.

Dommeren. Ak ak, hvilken hellig Mand! End om man kand overbevise jer, at I er Medvidere udi den sorte Konst?

Leander. Jeg vil undertaste mig 10 dobbelt Straf, dersom jeg ikke beviser, at han har hørt og seet os giøre det, som vi beskyldes for, nogle Gange.

De 2 Comoedianter. Vi erbyder os til at bevise det samme.

Dommeren. Fy skam jer; der staaer I udi en Maade. I bør lide dobbelt Straf, som er en Rettens Betienter.

Skriveren. Nu er jeg 40 Aar gammel; men har jeg i de 40 Aar seet nogen Nisse eller Tragedukke end sige en fuldkommen voxen Dievel, saa vil jeg ønske, at jeg maa blive til en Diævel selv.

Dommeren. Nu faaer man at høre Sandheden, naar Vidnesbyrdene komme for en Dag.

Skriveren. Hvad vil all Verdens Vidnesbyrd sige? Mon jeg ikke veed det selv best?

Leander. Jeg skal strax hielpe jer alle udaf Drømmen. I hørte jo forgangen Aar spille en Tragoedie kaldet Polidorus?

Skriveren. Det er sandt.

Leander. Kand I ikke erindre jer, at udi samme Tragoedie indfalder en Scene, hvorudi man maner Fanden?

Skriveren. Jo jeg kand, og den Dievel heed Mephistopheles, som [man] manede. Men det var kun et Spil.

Leander. Og det, som har foraarsaget denne store Allarm, er ey heller andet. Sagen er denne: Klokken 9 gik jeg i min Forstue og læsede over paa min Role af samme Tragoedie, som skal spilles i Morgen. Denne gode Mand, som her staaer, har hørt derpaa og bildet sig ind, at det var Alvor,ført mig ud i Byen for Troldom, Historien er derpaa

33. ført mig ud i Byen for Troldom] udraabt mig som Troldmand.

bleven forbedret, som gemeenlig skeer, og kommen med Omstændigheder Øvrigheden for Ørne, som skikkede Folk at gribe mig. Nu var just samme Tiid en Vexel med Protest kommen tilbage for mig, hvorudover jeg bildte mig ind, at Arresten skulde være for den samme, og derfor altiid, saavel da som nu her for Retten, har tilstaaet, at jeg var skyldig, nemlig at betale Pengene, ikke udi Troldom, hvorom jeg aldrig har drømt. Til Beviis til dette, som jeg siger, leverer jeg her mit Papiir til den Person, som har beskyldet mig, at han kand see, om det ikke kommer overeens med det, han hørte.

Anklageren læser Skriftet, falder paa Knæe. Ach, Hr. Dommer! det er det selv samme. Den Allarm, som er foraarsaget, er ikke skeed af Ondskab, men af Vildfarelse. Personen er gandske uskyldig. Jeg beder ydmygst, at jeg maa slippe med en Afbigt.

Dommeren. Gid I faaer Skam med jeres forbandede Relationer.

Han gaaer bort, hængende med Hovedet.

Sidste Scene.

En af Comoedianternes Moder. Leanders Kiæreste. De 3 Acteurs. Skriveren.

Moderen tar fat paa Skriveren. Ach Hr. Skriver! handle ikke saa hardt med min Søn.

Kiæresten rykker ham til den anden Side. Ach Hr. Skriver! tal et got Ord for min Kiæreste.

Skriveren. Ey, lad mig gaae i Fred.

Moderen. Ach Hr. Skriver! det er et ungt Menneske, som let kunde forføres.

Kiæresten. Ach Hr. Skriver! tal et got Ord for ham hos Dommeren.

Skriveren. Gid I faae en U-lykke, I maatte lade mig være i Roe.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vi ere alle Mennesker.

Kieresten. Ach Hr. Skriver! lad ham dog komme i det ringeste i christen Jord.

Skriveren. Lar I mig ikke gaae, skal jeg giøre en U-lykke paa jer.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vi slipper jer ikke, førend I lover at hielpe os.

Skriveren. Hey Gevalt!

De falder begge paa Knæe, og omfavner hans Been med saadan Force, at han falder om; han reyser sig igien, løber, og blir forfuldt af Fruentimmeret.

Leander til Spectatores.

Nu Vantroe, atter Overtroe
I Verden Uheld fører,
Religion og Lande-Roe
Som vexelviis forstyrrer.
Spør nogen hvad som farligst er
Og skader meest af begge,
Da svares kun, at hver i sær
Kand Verden ødelegge.
Den Forskiæl mellem disse to
Fast ellers lige Lyder
Er, at den blinde Overtroe
End Synder kalder Dyder;
Thi den af Mord, af Rov, af Brand
Sig bryster og tør mene,
At ved Misgierninger den kand
Meest Himmelen fortiene.

9-10. blir forfuldt af Fruentimmeret] Fruentimmerne.

Den pantsatte Bonde-Dreng.

Comoedie

udi

3 Acter.

Personerne

i

Comœdien.

Leerbeutel, en forgielbet Mand.
Pernille, hans Pige.
Bonde-Drengen, Paltzgreve.
Verten.
3 Raads-Herrer.
[Drengens Fader og Moder.]

ACTUS I.

Scen. 1.

Pernille. Leander.

Leander, som møder Pernille. Der seer jeg igien et 11. Junii Ansigt. Er det ikke Mademoiselle Pernille? Jo min Troe er det saa. Velkommen til Byen!

Pernille. Jeg takker skyldigst, Monsieur!

Leander. Er hendes Frue med?

Pernille. Ney jeg er kommen her med Herren alleene.

Leander. Det er min Troe artigt. Jer Frue maa ikke være meget mistænkelig, efterdi hun skikker Kammerpigen med Herren til Byen.

Pernille. Vi har min Troe andet at tænke paa end Jalousie i disse Dage.

Leander. Hvi saa?

Pernille. Det er et underligt Spørsmaal. Monsieur maa vist ingen Almanak have.

Leander. Jo min Troe har jeg saa.

Pernille. Saa veed han da vel, at vi skriver den 11te Junii i Dag?

Leander. Hvad Fare har han for den 11te Junii?

Pernille. Han har ikke saa megen Fare for den 11te Junii, som den 11te Junii har Fare for ham. Der er dog

10. Det er min Troe artigt] selsomt, besynderligt.

en Hob ubillige Folk i denne Bye. Tænk engang, Monsieur Leander! min Herre har været her paa 7ende Dag i Byen, og har endnu ikke kundet faae lumpne 10000 Rixdaler paa Credit, som han har nødig. Han har anmodet 5 a 6 Kiøbmænd derom i den Gade, hvor vi logerer; men = =

Leander. Hvad heder den Gade, som I logerer udi?

Pernille. Den heder vist Vimmelskaftet. Det er en Gade, som gaaer saa skiev.

Leander. Den vil min Troe gaae skievere endnu mod den 18. Junii.

En Post=Karl [kommer.] Om Forladelse, I gode Venner! Her skulde logere i dette Qvarteer en fornemme Mand fra Landet.

Pernille. Hvad er hans Navn?

Post=Karlen. Han heder Hr. Leerbeutel.

Pernille. Jeg kiender ham.

Post=Karlen. Det skal vist være en fornemme Banqverotterer.

Pernille. Endnu ikke, min Søn! men han kand blive det. Ingen Ting er umueligt. Vil I levere mig Brevet; thi jeg tiener hos ham. [Post=Karlen gaaer.] Men see der er han selv.

Leander. Jeg skiøtter ikke om at tale med ham endnu. Jeg maa gaae.

Scen. 2.

Hr. Leerbeutel. Pernille.

Leerbeutel. Jeg kand komme til Rette med alle Folk uden med disse forbandede Creditorer.

Pernille sagte. Det gaaer mig ligeledes.

Leerbeutel. Det er et upoleret Folk.

Pernille. Nogle Tølpere.

Leerbeutel. Jeg vil heller omgaaes med Grovsmede.

Pernille. Heller med Kiedleflikkere.

Leerbeutel. De har ingen Respect for Folk af Byrd og Stand.

Pernille. De skiærer alle over een Kam.

Leerbeutel. See est du der, Pernille? Hvad bestiller du her?

Pernille. Jeg staaer og speculerer paa hvordan vi kunde faae den 11te Junii practiseret ud af Almanaken.

Leerbeutel. Og jeg gaaer og speculerer paa hvordan jeg kunde practisere mig ud af Landet. Jeg faaer eet forbandet Brev efter et andet.

Pernille. Har Herren ingen Penge faaet endnu?

Leerbeutel. Ney Pernille! her er et uforskammet Folk udi denne Bye. Jeg har været saa raisonnabel at tilbyde visse Mænd 40 pro Cento; men de vil dog ikke laane mig.

Pernille. Det er uforskammet.

Leerbeutel. Og det som mere er, jeg har tilbydet dem at betale Renterne forud.

Pernille. Hvilke uvillige Dosmere! Alt hvad de kunde tabe derved i saa Maade, var 60 paa hundrede. Jeg har her et Brev til Herren.

Leerbeutel. Hvem flyde dig det?

Pernille. En Spaamand.

Leerbeutel. Hvoraf veedst du, at han var en Spaamand?

Pernille. Jo han sagde, at Brevet var til en Banqverotterer.

Leerbeutel. Mon han sagde det af Ondskab?

Pernille. Ney jeg troer nok, at han vilde sige Banqverer. Vil Herren læse Brevet?

Leerbeutel. *Han læser Brevet.* Tre Uger efter Sigt vilde Herr Leerbeutel betale denne min sola Vexel af 10 Rdlr. Her seer man, hvilke Tanker Folk har om mig: 3 Ugers Sigt paa 10 Rdlr. Pernille! du har spillet adskillige Pudser for at redde mig tilforn. Nu har jeg meest din Hielp fornøden.

sächlich, daß die Adern oder Vena müsse eröffnet werden. Sextus Empiricus schreibt sehr gründig davon also = =

Dommeren. Vi har ikke Stunder denne Gang at høre paa hvad Sextus Empericus siger; vil I kun strax forrette jer Embede, at vi kand faae Ende paa denne fortrædelige Sag.

M. Herman. Men skal de andre ikke aarlades med? Det kunde jo ikke skade; thi man kand ikke bruge en god Ting for ofte.

Dommeren. Ney ney, tag kun fat paa den ene Karl.

M. Herman. Nach Befehl. Ellers var jeg tilfreds, at I vilde aarlades alle og Hr. Dommer med; thi jeg skulde expedere jer alle i et halv Qvarteer. Til Synderen. Hør, min Ven! vil I være ladet paa Armen, Foden eller Panden?

Leander. Paa ingen af Delene; thi jeg skader slet intet.

M. Herman. Hvad kommer det mig ved? Her er jo en Interlocutorie-Dom for at I skal aarelades. Jeg var tilfreds, at der aldrig blev feldet andre Domme udi nogen Ret, saa fik vi nogen Næring. Kom, Cammerad! lav jer til; jeg skal giøre [det] saa net, at I neppe skal føle dertil.

Leander. Gaae mig fra Livet, siger jeg. I har selv Aarladen fornøden mere end jeg.

Dommeren. Gaaer hen, to Mænd! og holder ham.

Leander. Ach Hr. Dommer! handle dog ikke saadan med mig, betænk, at jeg har Magt til at appellere til høyere Ret. Jeg svær ham til, at jeg er ligesaa frisk og sund, som jeg nogen Tiid har været, og at den eneste Sygdom, jeg har, kommer af den Sorg, jeg har at see mig saa uskyldig medhandlet.

Dommeren. Men I bekiender først for Retten, at I har forskrevet jer for 6 Maaneder siden til Fanden, udlegger

---

16-17. Her er jo en Interlocutorie-Dom] Interlocutoriedom kaldes Dommerens Kjendelse i en Trætte, som under en Sags Procedure opstaaer imellem Parterne.

de andre af Banden, siger, at Fanden er en skikkelig Mand, og at Sagen i sig selv er en ringe Ting, og endelig, naar man continuerer at spørge videre om jer sorte Konst, svarer os om en Vexel paa 50 Rixdlr; hvad skal man kalde saadant?

M. Herman. Das heist nicht anders als furorem oder mania.

Leander. Ach Hr. Dommer! jeg troer ikke andet, end her er Vildfarelse i denne Sag. Her er nyeligen [kommen] en protesteret Vexel paa mig. Strax derpaa kommer een og varer mig ad, at man vil trække mig i Arrest. Siden kommer Byens Folk og vil storme til mit Huus. Alt dette kunde jeg nogenledes begribe, saasom jeg meente, det var for Vexelen. Men det Øvrige, som siden paafuldte, har været forblommet Tøy for mig; thi da jeg lover at stille Caution, svarer de, at hele Verden ikke kand cavere for mig; da jeg sagde, at det var en ringe Sag at trækkes i Fængsel for, kalder de mig en Bespotter. Siden kommer adskillige Folk og vil spørge mig til Raads i den sorte Konst. Og endelig hører jeg med Forskrekkelse, at det ikke er for Vexelen, men for Troldom, jeg sigtes. Jeg vil døe paa, Hr. Dommer! at man confunderer mig med en anden Person, som jeg maaskee ligner.

Dommeren. Hvad Pokker er dette! Er det ikke for Troldom at I er sigtet?

Leander. Jeg kræver Himmelen til Vidne, at jeg ikke veed hvad Troldom er.

Dommeren. Hvorfor siger I da i Førstningen, at I er skyldig?

Leander. Naar Dommeren spurdte mig derom, tænkte jeg, at han menede Vexelen.

Dommeren. Men her findes jo Folk, som har hørt og seet jer mane Fanden?

Leander. Jeg beder ydmygst, at de Folk maa fremkomme.

En Person træder frem. Jeg er den Mand, Hr. Dom=

mer! som først er bleven dette vaer. Jeg baade har hørt og seet ham mane Fanden til sig.

Dommeren. Saae I da Fanden selv?

Manden. Ney men mig synes, som jeg hørte et stort Bulder.

Leander. Jeg beder ydmygst, Dommeren vil tillade [mig] at giøre denne Mand nogle Spørsmaal, som kand give Oplysning i Sagen. Hvad Tiid var det, I hørte mig øve den sorte Konst?

Manden. Det var i Formiddag Klokken 9.

Leander. Paa hvad Sted giorte jeg det?

Manden. I Forstuen af jer Huus.

Leander. Kand I erindre jer de Ord, som jeg brugte?

Manden. Mestendeels. I manede een af de onde Aander ved Navn Mephistopheles til jer, men forbød ham at gaae inden for en Kreds, som I havde giort paa Gulvet. En halv Time derefter hørte jeg tillige med en anden Mand jer indenfor at raabe paa en anden Aand ved Navn Polidorus.

Leander. Denne samme Mand, som har beskyldet mig, skal ogsaa frikiende mig.

Dommeren. Mig synes tvertimod.

1. Acteur. Veleædle Hr. Dommer! nu rører Samvittigheden mig, og nøder mig at bekiende, at Monsieur Leander har manet Fanden, og at vi ere Medvidere derudi.

Dommeren. Det er os kiert, at I engang gaaer i jer selv.

Leander. Jeg tilbyder mig ogsaa at bevise, at Mester Herman Barberer er Medvidere derudi.

M. Herman. Wer? Ich? See hvilke forbandede Mennesker det maa være. Ach troe dem ikke, Hr. Dommer! Jeg er en ærlig Mand, som har Navn for at være en afsagt Fiende af saadant; thi jeg har med egen Haand sat Ild paa et Huus, som var mistænkt for Troldom, hvorvel Folkene, som bleve opbrændte, siden befandtes at være uskyldige. Saa jeg omkom 6 uskyldige Mennesker paa eengang, ja havde nær sat den hele Bye i Brand af lutter Guds Nidkierhed.

Leander. I maa stille jer saa hellig an, som I vil, Mester Herman! saa skal jeg dog bevise jer det over med slige Omstændigheder, at I skal tilstaae det selv.

Dommeren. Ach Himmel, hvor kand ikke Synden i en Hast tage Overhaand! Jeg troer, at den hele Bye er befænget med Troldom.

M. Herman. Ach Hr. Dommer kand jo see, at han ikke siger saadant uden for at bringe andre udi U-lykke med sig.

Leander. Jeg begiærer ikke, at man skal agte mine Ord; men jeg byder mig at tilveye bringe saadanne Vidnesbyrd, at all Verden skal bekiende, at I har været Medvider.

M. Herman græder.

Dommeren. Min gode Mester Herman! nu er det forsilde at græde. Det skulde I have giort tilforn.

M. Herman. Ach ach, ich bin saa unschuldig als ein Schaaf.

Dommeren. Det giør mig ont for jer smukke Kone og Børns Skyld. Det kand I dog forlade jer til, at I ikke skal blive fordømt alleene paa deres blotte Ord, med mindre I tilligemed blier lovligen overbeviist.

Leander. Jeg skal bringe ham til at bekiende det selv.

Dommeren. Kand I ellers udlegge nogen anden?

Leander. Ja Hr. Dommer! jeg kand, naar jeg tænker mig om; jeg kand blant andre bevise, at Skriveren i denne Ret har i et heelt Aar været Medvidere derudi.

Dommeren. Skriveren! Nu kand jeg begribe, hvorfor Karlen krøb under Bordet. Det var mere af ond Samvittighed end af Frygt for disse Troldmænd. Hvor blev han henbaaret?

En Betient. Han blev ført i det næste Cabinet ved denne Sal.

Dommeren. Er han frisk igien?

Betienten. Ja han sidder og spiller Dam med Dommerens Laqvey.

Dommeren. Lad ham strax komme her ind.

[**Skriveren**] trækkes ind, og skriger Himmel-høyt. Ach Hr. Dommer! jeg kand ikke forrette mit Embede, naar jeg er omringet af lutter Troldmænd. De havde forhexet mine Hænder, at jeg ikke kunde skrive et Ord.

Dommeren. Ach ach, hvilken hellig Mand! End om man kand overbevise jer, at I er Medvidere udi den sorte Konst?

Leander. Jeg vil underkaste mig 10 dobbelt Straf, dersom jeg ikke beviser, at han har hørt og seet os giøre det, som vi beskyldes for, nogle Gange.

De 2 Comoedianter. Vi erbyder os til at bevise det samme.

Dommeren. Fy skam jer; der staaer I udi en Maade. I bør lide dobbelt Straf, som er en Rettens Betienter.

Skriveren. Nu er jeg 40 Aar gammel; men har jeg i de 40 Aar seet nogen Nisse eller Dragedukke end sige en fuldkommen voxen Dievel, saa vil jeg ønske, at jeg maa blive til en Diævel selv.

Dommeren. Nu faaer man at høre Sandheden, naar Vidnesbyrdene komme for en Dag.

Skriveren. Hvad vil all Verdens Vidnesbyrd sige? Mon jeg ikke veed det selv best?

Leander. Jeg skal strax hielpe jer alle udaf Drømmen. I hørte jo forgangen Aar spille en Tragoedie kaldet Polidorus?

Skriveren. Det er sandt.

Leander. Kand I ikke erindre jer, at udi samme Tragoedie indfalder en Scene, hvorudi man maner Fanden?

Skriveren. Jo jeg kand, og den Dievel heed Mephistopheles, som [man] manede. Men det var kun et Spil.

Leander. Og det, som har foraarsaget denne store Allarm, er ey heller andet. Sagen er denne: Klokken 9 gik jeg i min Forstue og læsede over paa min Role af samme Tragoedie, som skal spilles i Morgen. Denne gode Mand, som her staaer, har hørt derpaa og bildet sig ind, at det var Alvor,ført mig ud i Byen for Troldom, Historien er derpaa

33. ført mig ud i Byen for Troldom] udraabt mig som Troldmand.

bleven forbedret, som gemeenlig skeer, og kommen med Omstændigheder Øvrigheden for Ørne, som skikkede Folk at gribe mig. Nu var just samme Tiid en Vexel med Protest kommen tilbage for mig, hvorudover jeg bildte mig ind, at Arresten skulde være for den samme, og derfor altiid, saavel da som nu her for Retten, har tilstaaet, at jeg var skyldig, nemlig at betale Pengene, ikke udi Troldom, hvorom jeg aldrig har drømt. Til Beviis til dette, som jeg siger, leverer jeg her mit Papiir til den Person, som har beskyldet mig, at han kand see, om det ikke kommer overeens med det, han hørte.

Anklageren læser Skriftet, falder paa Knæe. Ach, Hr. Dommer! det er det selv samme. Den Allarm, som er foraarsaget, er ikke skeed af Ondskab, men af Vildfarelse. Personen er gandske uskyldig. Jeg beder ydmygst, at jeg maa slippe med en Afbigt.

Dommeren. Gid I faaer Skam med jeres forbandede Relationer.

Han gaaer bort, hængende med Hovedet.

Sidste Scene.

En af Comoedianternes Moder. Leanders Kiæreste. De 3 Acteurs. Skriveren.

Moderen tar fat paa Skriveren. Ach Hr. Skriver! handle ikke saa hardt med min Søn.

Kiæresten rykker ham til den anden Side. Ach Hr. Skriver! tal et got Ord for min Kiæreste.

Skriveren. Ey, lad mig gaae i Fred.

Moderen. Ach Hr. Skriver! det er et ungt Menneske, som let kunde forføres.

Kiæresten. Ach Hr. Skriver! tal et got Ord for ham hos Dommeren.

Skriveren. Gid I faae en U-lykke, I maatte lade mig være i Roe.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vi ere alle Mennesker.

Kiereften. Ach Hr. Skriver! lad ham dog komme i det ringeste i christen Jord.

Skriveren. Lar I mig ikke gaae, skal jeg giøre en U-lykke paa jer.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vi slipper jer ikke, førend I lover at hielpe os.

Skriveren. Hey Gevalt!

De falder begge paa Knæe, og omfavner hans Been med saadan Force, at han falder om; han reyser sig igien, løber, og blir forfuldt af Fruentimmeret.

Leander til Spectatores.

Nu Vantroe, atter Overtroe
I Verden Uheld fører,
Religion og Lande-Roe
Som vexelviis forstyrrer.
Spør nogen hvad som farligst er
Og skader meest af begge,
Da svares kun, at hver i sær
Kand Verden ødelegge.
Den Forskiæl mellem disse to
Fast ellers lige Lyder
Er, at den blinde Overtroe
End Synder kalder Dyder;
Thi den af Mord, af Rov, af Brand
Sig bryster og tør mene,
At ved Misgierninger den kand
Meest Himmelen fortiene.

9-10. blir forfuldt af Fruentimmeret] Fruentimmerne.

Den pantsatte Bonde-Dreng.

Comoedie

Udi

3 Acter.

Personerne

i

Comœdien.

Jeerbentel, en forgielbet Mand.
Pernille, hans Pige.
Bonde-Drengen, Paltzgreve.
Perken.
3 Raads-Herrer.
[Drengens Fader og Moder.]

ACTUS I.

Scen. 1.

Pernille. Leander.

Leander, som møder Pernille. Der seer jeg igien et 11. Junii Ansigt. Er det ikke Mademoiselle Pernille? Jo min Troe er det saa. Velkommen til Byen!

Pernille. Jeg takker skyldigst, Monsieur!

Leander. Er hendes Frue med?

Pernille. Ney jeg er kommen her med Herren alleene.

Leander. Det er min Troe artigt. Jer Frue maa ikke være meget mistænkelig, efterdi hun skikker Kammerpigen med Herren til Byen.

Pernille. Vi har min Troe andet at tænke paa end Jalousie i disse Dage.

Leander. Hvi saa?

Pernille. Det er et underligt Spørsmaal. Monsieur maa vist ingen Almanak have.

Leander. Jo min Troe har jeg saa.

Pernille. Saa veed han da vel, at vi skriver den 11te Junii i Dag?

Leander. Hvad Fare har han for den 11te Junii?

Pernille. Han har ikke saa megen Fare for den 11te Junii, som den 11te Junii har Fare for ham. Der er dog

---

10. Det er min Troe artigt] selsomt, besynderligt.

en Hob ubillige Folk i denne Bye. Tænk engang, Monsieur Leander! min Herre har været her paa 7ende Dag i Byen, og har endnu ikke kundet faae lumpne 10000 Rixdaler paa Credit, som han har nødig. Han har anmodet 5 a 6 Kiøbmænd derom i den Gade, hvor vi logerer; men = =

Leander. Hvad heder den Gade, som I logerer udi?

Pernille. Den heder vist Vimmelskaftet. Det er en Gade, som gaaer saa skiev.

Leander. Den vil min Troe gaae skievere endnu mod den 18. Junii.

En Post-Karl [kommer.] Om Forladelse, I gode Venner! Her skulde logere i dette Qvarteer en fornemme Mand fra Landet.

Pernille. Hvad er hans Navn?

Post-Karlen. Han heder Hr. Leerbeutel.

Pernille. Jeg kiender ham.

Post-Karlen. Det skal vist være en fornemme Banqverotterer.

Pernille. Endnu ikke, min Søn! men han kand blive det. Ingen Ting er umueligt. Vil I levere mig Brevet; thi jeg tiener hos ham. [Post-Karlen gaaer.] Men see der er han selv.

Leander. Jeg skiøtter ikke om at tale med ham endnu. Jeg maa gaae.

Scen. 2.

Hr. Leerbeutel. Pernille.

Leerbeutel. Jeg kand komme til Rette med alle Folk uden med disse forbandede Creditorer.

Pernille sagte. Det gaaer mig ligeledes.

Leerbeutel. Det er et upoleret Folk.

Pernille. Nogle Tølpere.

Leerbeutel. Jeg vil heller omgaaes med Grovsmede.

Pernille. Heller med Kiedleslikkere.

Leerbeutel. De har ingen Respect for Folk af Byrd og Stand.

Pernille. De skiærer alle over een Kam.

Leerbeutel. See est du der, Pernille? Hvad bestiller du her?

Pernille. Jeg staaer og speculerer paa hvordan vi kunde faae den 11te Junii practiseret ud af Almanaken.

Leerbeutel. Og jeg gaaer og speculerer paa hvordan jeg kunde practisere mig ud af Landet. Jeg faaer eet forbandet Brev efter et andet.

Pernille. Har Herren ingen Penge faaet endnu?

Leerbeutel. Ney Pernille! her er et uforskammet Folk udi denne Bye. Jeg har været saa raisonnabel at tilbyde visse Mænd 40 pro Cento; men de vil dog ikke laane mig.

Pernille. Det er uforskammet.

Leerbeutel. Og det som mere er, jeg har tilbydet dem at betale Renterne forud.

Pernille. Hvilke uvillige Dosmere! Alt hvad de kunde tabe derved i saa Maade, var 60 paa hundrede. Jeg har her et Brev til Herren.

Leerbeutel. Hvem flyde dig det?

Pernille. En Spaamand.

Leerbeutel. Hvoraf veedst du, at han var en Spaamand?

Pernille. Jo han sagde, at Brevet var til en Banqverotterer.

Leerbeutel. Mon han sagde det af Ondskab?

Pernille. Ney jeg troer nok, at han vilde sige Banqverer. Vil Herren læse Brevet?

Leerbeutel. *Han læser Brevet.* Tre Uger efter Sigt vilde Herr Leerbeutel betale denne min sola Vexel af 10 Rdlr. Her seer man, hvilke Tanker Folk har om mig: 3 Ugers Sigt paa 10 Rdlr. Pernille! du har spillet adskillige Pudser for at redde mig tilforn. Nu har jeg meest din Hielp fornøden.

Pernille. Man spiller saa længe Pudser, at man bliver omsider hengt derfor.

Leerbeutel. Ey, man hænger jo ikke Fruentimmer.

Pernille. Jeg vil gierne stræbe at hielpe Herren; men det er vanskeligt at giøre, uden man vil gribe til Skielmstykker.

Leerbeutel. Naar man ikke kand komme fort ved ærlige Midler, saa maa man søge andre Udveye.

Pernille. Jeg kand i en Hast ikke hitte paa andet Raad, end at Herren spiller nok engang Banqverot.

Leerbeutel. Det kunde være got nok, hvis jeg havde Reyse-Penge.

Pernille. Jeg veed, at Herren har saa meget Credit.

Leerbeutel. Hvor stor min Credit er, kand man see af denne Vexel af 10 Rdlr., som er paa 3 Ugers Sigt.

Pernille. Jeg kunde maaskee nok finde nogen Udvey, hvis jeg ikke havde saa megen Samvittighed, som jeg har.

Leerbeutel. Det er U-lykken. Men hvorfor lod du ikke din Samvittighed smukt blive hiemme?

Pernille. Ey, Herre! den koster jo intet at føre. Fragten er kun en ringe Ting.

Leerbeutel. Jeg troer det nok; thi der vilde en mægtig Hob saadane Samvittigheder for den agende Post at stoppe dens Omkostninger.

Pernille. Det er sandt, de falder noget lette udi Vægten; men hvor lidet det er, saa er det dog noget.

Leerbeutel. Det er meget urimeligt at bringe ved 11. Junii Tider Samvittighed med sig til Kiøbsteden. Men lad os holde op at skiemte, og lad os tænke paa noget Middel, hvorved jeg kand blive hiulpen.

Pernille. Kand Herren beqvemme sig til at giøre et Skielmstykke?

Leerbeutel. Hvilket underligt Spørsmaal? Jeg har saa tit giort det uden Nød, og nu skulde jeg tage det udi Betænkning, da saa mange U-lykker staaer mig for Øyene?

Pernille. Jeg vil see til i Ugen indkommer, om jeg kand hitte paa noget.

Leerbeutel. At love mig Hielp i Ugen indkommer, det er ligesom at love een, der er falden udi Søen, Hielp om et Par Timers Tiid.

Pernille. Det er U-lykken, Herre! at I har alt for høye Tanker om mig. I stoler alt for meget derpaa.

Leerbeutel. Jeg veed hvad du kand giøre.

Pernille. Ja jeg veed det ogsaa selv.

Scen. 3.

En Bonde-Dreng kommer ind gabende. **Leerbeutel. Pernille.**

Pernille. Ney see den Bonde-Dreng, hvor han staaer og gaber. Han maa vist ikke have været i Kiøbsted tilforen.

Leerbeutel. Hør, Lands-Mand! hvor har du hiemme?

Bonden. Jeg har hiemme udi en Bye her ude paa Landet.

Leerbeutel. Hvad heder den Bye?

Bonden. Jeg veed mare ikke.

Leerbeutel. Hvor langt ligger den herfra?

Bonden. Mener I denne Bye her?

Leerbeutel. Hvilken forbandet Taadse! skulde jeg spørge om hvor langt denne Bye ligger fra sig selv? Men veedst du ikke hvad Byen heder, som du boer i? Hvad heder din Foget? Naar jeg hører hans Navn, skal jeg maaskee nok kunde sige dig Byens Navn.

Bonden. Vor Foget? Lad see = = = Han har samme Navn som jeg.

Leerbeutel. Hvad heder du da?

Bonden. Jeg kand mare ikke komme det ihu. Lad see = = = Tøv lidt, min Moer veed det nok.

---

1. i Ugen indkommer] i Ugen, som indkommer, i næste Uge.

Leerbeutel. Det er en Erke-Taadse.

Bonden. Men jeg veed hvad vor Præst heder.

Leerbeutel. Hvad heder han?

Bonden. Han heder Hr. Magister, ja mare giør han saa.

Leerbeutel. Han er værre end et umælende Best.

Bonden. Vilde I ikke blive vreed, goe Herre! paa mig, saa vilde jeg spørge jer, hvad dette store Huus er for et Huus.

Leerbeutel. Det er Raadhuset.

Bonden. Hille min Troe, der kunde legges en mægtig Hob Kiør og fødes en farlig Hob Heste og Stude der. Igiennem den store Port gaaer man vel hen til Staalden?

Leerbeutel. Jeg havde neppe troet, at der skulde findes slige Mennesker. Men hør, Cammerat! hvad har du i Dag at forrette her i Byen?

Bonden. Ikke saa meget. Men, god Herre! bliv ikke vreed, at jeg giør saa mange Spørsmaal. Hvoraf leve disse mange Folk her i Byen? Thi jeg seer hverken Ager eller Eng, hverken Heste eller Stude, ikke et Sviin engang.

Pernille. Stude og Sviin er her nok af; man lever ellers her af dig og andre Bonders Sveed og Arbeyde.

Bonden. Men hvorfor er vi saa gal, at vi arbeyder for dem?

Pernille til Leerbeutel. Denne Karls Taabelighed, Herre! vil jeg betienne mig af og sette noget i Verk, som skal give os Penge. Til Bonden. Du maa vel sige, Landsmand! at I er gal, som arbeyder og sveder for andre. Jeg er vis paa, ingen har takket dig derfor, siden du kom til Byen.

Bonden. Der har ikke været denÆre i dem, at de har villet løfte paa Hatten engang, naar jeg har taget min Hue af.

Pernille. Hør, Landsmand! har du Lyst at blive her i Byen? Du skal slippe for Arbeyde og intet have at bestille end at æde og drikke.

Bonden. Tak som byder. Det var jo et skiønt Levned.

Pernille. Du skal faae 5 a 6 Retter Mad hver Maaltiid.

Bonden. Faaer Folk saa mange Retter Mad i Staden?

Pernille. Ja vist, de fleste.

Bonden. Da maa de fleste have Maver saa store som Mære.

Pernille. Ney de æder kun lidt af hver Ret. Men vil du giøre hvad jeg beder dig, skal du nyde samme gode Dage.

Bonden. Ja mare vil jeg saa.

Pernille. Lad see da, at du kandst beholde i dit Hoved alt hvad jeg siger dig.

Bonden. Jeg vil forvare det i min Hue.

Pernille. Ach jeg maa blive gal. Det er got nok, at han er taabelig; men jeg er bange, at det gaaer alt for viidt. Hør, Landsmand! du maa være gandske taus, og om nogen taler til dig, skal du intet andet svare end disse Ord: Spørg min Hoffmester. I maa agere Hoffmester, Herre!

Leerbeutel. Hvad skal da Bonden være?

Pernille. Jeg har alt giort ham til Paltzgreve. Vi skal lade som han reyser uden Lands, og jeg skal agere Paltz-Grevinden. Træk jer Kiole af, Herre! jeg maa see, hvordan han passerer derudi.

De fører ham i Leerbeutels Kiole.

Bonden. Ey, det er en fiin Kiole. Herren paa Hovet-Gaarden havde ikke bedre Kiole den Dag, han stod Brud.

Pernille. Tal nu ikke mere om Herren paa Hovet-Gaarden; nu est du Herre selv, ja en Paltzgreve.

Bonden. Jeg er Fanden heller.

Pernille. Stil dig nu an i alle Maader, som at du er vor Herre.

Bonden. Er en Paltz-Greve da det samme som vor Herre.

Pernille. Ney ney, du skal kun bilde dig ind, at jeg er din Frue, og han din Tiener, og naar nogen taler dig til,

kand du svare dem det, som jeg sagde dig nys. Nu vil jeg lade som jeg er en fremmed Person, som du maa tale med. Underdanige Tiennere! jeg glæder mig over at see, Eders Paltzgrevelige Naade lykkelig er ankommen til dette Sted. See frisk op. Om jeg maatte tage mig den Dristighed at spørge Eders Naade, naar Ankomsten var hid? See frisk op. Hvad svarer du dertil?

Bonden. Hvad skal jeg svare dertil? I bær jer jo ad som en Nar.

Pernille. Ja saadant Narrerie maa du vænne dig til, naar du vil være fornem.

Bonden. Hvad skal jeg svare?

Pernille. Har du saa hastig glemt det? Du skal svare: Spør min Hoffmester. Ey, see dog frisk op. Nu taler jeg dig videre til: Naar var Eders Paltzgrevelige Naades Ankomst hid til Staden?

Bonden. Spør min Hoffmester, eller tal til min Hoffmester, see frisk op.

Pernille. Ey, gid du faaer en U-lykke, din dumme Hund!

Bonden. Spør min Hoffmester = = Hvad var nu det andet?

Pernille. Ach jeg maa blive gal. Det er alt nok, bliv kun derved. Nu taler jeg videre: Eders Naade er vel endnu ikke gift?

Bonden. Spør min Hoffmester.

Pernille. Det Spørsmaal duer ikke. Eders Naade er vel kommen hid for at besee vor ringe Stad?

Bonden. See frisk op.

Pernille. Ey, jeg kommer ingen Vey med ham. Det er en Hest. Du skal intet andet svare end de Ord: Spør min Hoffmester.

Bonden. Nu, nu forstaaer jeg: Spør min Hoffmester.

Pernille. Got nok. Her boer en Mand udi dette store Huus, hvor Comoedien skal spilles. Der skal Herren gaae

hen for i Veyen, betinge de fornemste Værelser for en fornemme riig Paltzgreve med hans Frue.

Bonden snyder sig, og smør Fingrene paa Kiolen.

Leerbeutel. Fi dig an, smør du Fingrene paa Kiolen?

Bonden. Spør min Hoffmester.

Pernille. Ey, det vil ikke sige, Herre! Lad ham kun have fine Noder.

Leerbeutel. Jeg merker nok, hvorhen du sigter med denne Intrigue; men jeg er bange, at vi bliver kiendte.

Pernille. Udi den Eqvipage, vi kommer udi, vil ingen kiende os. Man maa ellers vove noget for at redde sig af en stor U-lykke.

Leerbeutel. Det er sandt; hvis jeg ikke faaer Penge paa een eller anden Maade, er jeg om en Hals.

Pernille. Saa vover Herren da intet, men jeg alleene.

Leerbeutel. Det er sandt, Pernille! Jeg har dig at tilskrive baade mit Liv og min Velfærdt. Men hvad skal vi nu først foretage?

Pernille. I skal hen udi dette store Herberg og bestille de fornemste Værelser for en fremmed Paltz-Greve. I maa braute brav og tale store Ord.

Leerbeutel. Det skal have gode Veye. Det er noget, som jeg er vant til.

Pernille. See her, Kammerat! flye nu Herren sin Kiole igien.

Bonden grædende. Ey, lad mig beholde den.

Pernille. Du skal strax faae den tilbage. Kom nu med mig.

Scen. 4.

Leerbeutel. En Vert.

Leerbeutel. Det er en lystig Pige, som er skabt til store Ting. Jeg maa strax giøre en Begyndelse. Banker paa.

---

10. Udi den Eqvipage, vi kommer udi] den Udstyrelse, det Optog.

Verten. Med hvem vil han tale, min Herre?

Leerbeutel. Jeg er Paltz-Grevens Hoffmester.

Verten. Hvilken Paltz-Greve?

Leerbeutel. En fremmed Paltz-Greve, som er nyelig kommen til Staden, og vil have Logemente her, thi dette Huus er os recommenderet som det beste.

Verten. Ja jeg haaber, at Hans Naade skal ingen Steds bedre blive tractered.

Leerbeutel. I maa vel see til, Herr Vert! at I skaffer os god Fisk; thi Paltz-Greven er ikke meget for Kiødmad. Hvad Slags Viner har I?

Verten. Alle Slags; jeg har nylig faaet hiem Bourgogne-Viin, som ikke er for lange Hvile. Men er Paltz-Greven langt borte?

Leerbeutel. Ney han er paa Veyen fra Posthuset, hvor Vógnene holder; der tar han en Portechaise, thi han taaler ikke at kiøre paa Gade-Stenene.

Verten. Hillemænd, kommer han saa hastig? Henrich! giør alting røddigt paa den store Sal. Vi venter Fremmede.

Leerbeutel. I maa skynde jer, det beste I kand.

Verten. Inden en halv Time skal alting være færdigt. Jeg haaber, Hans Naade skal blive fornøyet. Behager det ellers Hr. Hoffmester, at jeg skal lade nogle af mine Folk gaae med for at bære hans Gods?

Leerbeutel. Ach ney, vi har Folk nok selv. Han har ogsaa sin Frue med.

Verten. Velbaarne Hr. Hoffmester tar ikke unaadigt op, at jeg spør ham om en Ting: Hvor kommer det, at en Herre, som er allerede gift, holder en Hoffmester?

Leerbeutel. Min Herre har giftet sig meget ung. Derforuden er der en anden Aarsag, som jeg skal forklare jer siden. Gaaer I nu kun ind og laver alting til; thi om en halv Time skal vi være her.

---

8. blive bedre tractered] behandlet. — 13. som ikke er for lange Hvile] som er værd at smage.

Scen. 5.

Leerbeutel. Pernille.

Leerbeutel. Begyndelsen er giort; hvordan dette ellers vil falde ud, kand jeg ikke sige. Andre betiene sig af lystige Tienere for at øve Skalkestykker; men jeg bruger Piger dertil. Kiønnet giør dog intet til Sagen; thi hvo som har best Hoved og meest Dristighed, er det beqvemmeste Instrument. Denne Pige har reddet mig af adskillige Fortredeligheder, saa at jeg har Haab om god Fremgang. Hvorom alting er, saa vover jeg ikke meget; thi at falde i ubarmhiertige Creditorers Hænder = = Men der seer jeg hende igien.

Pernille. Nu, Herre! har I forrettet jer Ærende?

Leerbeutel. Logement er bestilt, og alting bliver færdigt inden en halv Time, hvordan det ellers vil falde ud.

Pernille. Lad mig kun raade derfor. Jeg har allerede hvervet en Hob got Folk, som skal gaae os til Haande.

Leerbeutel. Men hvor er Paltz-Greven?

Pernille. Han er til min Moster, som jeg har aabenbaret den hele Sag. Hun er, uden at roese min egen Paarørende, en vittig Kone og saa tienstagtig, at hun har exponeret sig mange Gange at komme i Spindehuset, for at gaae gode Venner til Haande, som betaler hende for sin Møye.

Leerbeutel. Men jeg er bange for denne Bonde-Dreng; thi han er alt for taabelig.

Pernille. Dersom han var en halv Qvintin mindre dum, var han mig til ingen Nytte. Spiller I kun jer Hoffmester-Rulle saa vel som jeg min Frue-Rulle, saa skal Sagen gaae vel nok. Lar os nu hen at lave os til.

ACTUS II.

Scen. 1.

Paltz-Greven i en Portechaise. **De andre** gaaer ved Siden. **Verten** er meget geskieftig, og med Huen i Haanden hielper ham ud af Portechaisen.

Leerbeutel. Hey Christoffer, Peiter! løber strax hen til Post-Huset og henter Herrens Tøy og Kofferter. Fruen kommer ind ad Bag-Porten.

Lakeyerne. Det skal skee, Hr. Hoffmester!

Verten. Gud bedre mig, velædle Hr. Hoffmester! jeg er bange, at det er ikke alt udi Huset, som det bør at være; havde jeg lidt forud faaet hans Naades Ankomst at vide, skulde det have været bedre.

Leerbeutel. Jeg veed, I har jo nogle Værelser ryddige.

Verten. Ja den store Sal, som Herren blev ført op paa, er ryddig. Cabinetterne skal strax komme i Stand.

Leerbeutel. Got got.

Verten. Ach Hr. Hoffmester! Paltz-Greven seer meget naadig ud. Han er gandske ung.

Leerbeutel. Ja han er kun udi sit attende Aar, og derforuden for saadan stor Herre meget enfoldig, saa at alting maa gaae igiennem mit Hovet. Hvad heder den fornemmeste Vexelerer her i Byen?

Verten. Han heder Andreas Grobsmidt.

Leerbeutel tar et Brev af Lommen. Ja det er den samme;

her staaer paa Brevet: Andreas Grobsmidt. Er den Karl ellers capable for at tælle mig 4000 Rdlr. 3 Dage efter Sigt?

Verten. Ja velædle Hr. Hoffmester! om det var 10000. Men kand Paltz-Greven behøve saa mange Penge paa eengang?

Leerbeutel. Ja vist. Han agter ikke meer Tusind Daler end 4 ß. Saadanne Folk, Herr Vert! maatte I nok ønske hver Dag.

Verten. Det er min Troe sandt.

Scen. 2.

En anden Vert kommer ind. [**De andre.**]

[2. **Vert.**] Ach min Herre! jeg vil recommendere dem mit ringe Huus, hvor de skal blive langt bedre accommodered end her.

1. **Vert.** Det skulde fortryde mig, om man nogen Steds blev bedre accommodered end i mit Huus.

2. **Vert.** Ey, jeg maa lee deraf. Du est jo ikke capable, Jacob! at lave en ærlig Ragou til.

1. **Vert.** Du skal nok see, at jeg skal lære det af Mester Herman.

2. **Vert.** Jeg veed nok hvad Folk sagde, som logerede her forgangen Uge.

1. **Vert.** Hvad sagde de da?

2. **Vert.** De sagde, at de bleve slet accommoderet og brav skaaren.

Leerbeutel. Ey, Børnlille! ypper ingen Klammerie.

2. **Vert.** Det er, som jeg siger, min Herre! vil de behage at logere hos mig, skal de blive langt anderledes betient og langt fra ikke skaaren saa meget som her.

Leerbeutel. Ney nu er det for silde, Landsmand!

25-26. de bleve = = brav skaaren] dygtigt trukne op.

1. **Vert.** Det er Carnailler, som siger, at jeg skiær Folk.

2. **Vert.** Og jeg siger, at du er en Brødtyv, som søger at tage Næringen fra andre got Folk.

1. **Vert.** Du est selv en Brødtyv.

De faaer hinanden i Haaret, og Hovmesteren skiller dem ad, og driver den anden ud.

Verten. Ach gunstige Hr. Hoffmester! tag det ikke unaadigt op, at saadant er skeed udi deres Presence. Jeg kand ikke styre mig selv, Hr. Hoffmester! naar nogen vil gribe [mig] an paa mit ærlige Navn og Rygte og sige, at jeg ikke kand lave en Ragou til. Er det ikke smerteligt, Hr. Hoffmester? Han maatte heller have kaldet mig en Skielm og Bedrager.

Han græder.

Leerbeutel. Ey, Hr. Vert! vil man legge paa Hiertet alt hvad Folk siger, saa faaer man nok at bestille. Hvor gammel er I vel nu, og hvor længe har I kaaget for Folk?

Verten. Over 30 Aar.

Leerbeutel. I saa lang Tiid synes mig at eders hidsige Blod burde have udkaaget. Skulde jeg have ladet mig bevæge af Snak, saa havde jeg længe siden været opædet af Chagrin; thi udi hvert Brev, jeg faaer hiemme fra, er noget Nyt fra mine Venner, som forteller mig hvad Folk taler om denne vor udenlandske Reyse, nemlig at jeg betienner mig af Paltz-Grevens Enfoldighed, og anvender Cassen til min egen Fordeel, da jeg dog kand sværge, at jeg har sat til over 3000 Rdlr. af mine egne Penge paa denne Reyse, som Fruen kand vidne med mig. Men, Herr Vert! naar man har en god Samvittighed, kand man foragte alt saadant.

Verten. Gid alle brave unge Herrer var udi slige Hænder som Hoffmesterens. Det er noget Sært ved mig, Herr Hoffmester! at saa snart jeg seer et Menneske, kand jeg profect sige hvad der boer i ham. Jeg kastede mit Øye ikke

saa snart paa Hoffmesteren, førend jeg formerkede, at han var en forstandig og dydig Herre. Men, Hr. Hoffmester! er Paltz=Greven saa eenfoldig?

Leerbeutel. Herr Vert! man bør ikke tale ilde om saadanne store Herrer; jeg taler heller ikke ilde om ham, thi hvad kand han dertil, at Naturen har ikke villet danne ham anderledes? Men jeg kand sige dette = = = Dog ikke mine Ord igien!

Verten. Bevare min Mund, Herr Hoffmester!

Leerbeutel. Jeg kand sige det, at han har fast intet af Menneske uden Skabningen, og hvor meget jeg søger at skiule hans Enfoldighed, saa merker dog skiønsomme Folk det strax. Hans Hr. Fader, den gamle Paltz=Greve, har mange Tider vredet sine Hænder, ja grædet derover for mig. Jeg har trøstet ham derved, at mange, der har været ligesaa eenfoldige som han udi Ungdommen, ere dog blevne meget vittige, naar de ere avancerede udi Alderen. Hans Herr Fader har menet, at naar han kom i fremmede Lande, at han skulde forandres og blive mere poleret; men jeg seer endnu ingen Forandring. Nu maa jeg op til Herren. Han har ladet invitere de Fornemmeste af Landet at spise her med sig til Aften. See til, Hr. Vert! at vi blive vel accommoderet. I skal blive raisonnabel betalt. Adieu saalænge!

Scen. 3.

Verten. Mad. Staabi.

Verten [alleene]. Det er en deylig Mand, denne Hoffmester. Men jeg vilde dog ønske, at hverken han eller Fruen var med; thi saa kunde jeg raade for Herren alleene. Vi faaer kun sielden slige fede Stege, hvorfor vi maa bruge Leyligheden. Et Vertshuus er ligesom et Lotterie. Der falder en Hob Nieter og slette Gevinster; men denne Paltz=Greve er som eet af de store Lodder udi den femte Classe, som maa bøde paa det andet. Men see her: God Morgen, Mad. Staabi! Vil I tale med mig?

Madame Staabi. Jeg hørte, at her er kommen en fremmed Herre. Jeg har Brocader, Silketøy og andet dislige.

Verten. I kand bie, til Hoffmesteren kommer; thi alting gaaer igiennem hans Hovet. Men der er han. Herr Hoffmester! her er en Kone med adskillige Galanterier, om Paltz=Greven kunde have Lyst til noget.

Leerbeutel. Kand skee; vi skulde have henved 30 Alen Brocade, men det skulde være got.

Mad. Staabi. Der er ingen i Byen, som har bedre Brocade. Men det er noget dyrt. Hvem der vil have gode Sager, maa ogsaa betale dem.

Leerbeutel. Det vil ikke sige, at de ere dyre, naar de kun ere gode.

Mad. Staabi. See, min Herre! dersom han finder saadan Patron og saa tyk Brocade udi Staden, vil jeg give det for intet.

Leerbeutel. Har I ellers ingen smukke Tobaks=Daaser?

Mad. Staabi. Ja vist, her har jeg en Guld=Dose med et rart Portrait; men den kommer paa 200 Rdlr., thi der er lutter Ducate=Guld derudi.

Leerbeutel. Ja Daasen er smuk; jeg troer nok, at Greven beholder den tillige med Brocaden, naar han faaer Leylighed at see derpaa. Vil I lade det ligge her til i Morgen?

Mad. Staabi. Ja hiertelig gierne.

Leerbeutel. I kand komme hid i Morgen Klokken 9.

Mad. Staabi. Det skal skee.

Leerbeutel. Men I maa sige det nøyeste Kiøb paa Brocaden.

Mad. Staabi. Vi skal nok komme til Rette.

Leerbeutel. Har I ellers smukke Juveler?

Mad. Staabi. Ney Herre! men her boer en Mand næstved, som jeg vil recommendere Herren.

14-15. dersom han finder saadan Patron] saadant Mønster.

Leerbeutel. Ja lad ham komme strax hid.

Madame Staabi gaaer bort.

Leerbeutel. Herr Vert! de Fremmede kommer snart. Lad nu see, at I accommoderer dem vel.

Verten. De skal blive kongelig tracterede.

Verten gaaer ud.

Scen. 4.

Leerbeutel.

Comoedien begyndes vel nok. Det er vel noget dumdristigt at byde fornemme Giæster til sig, som maaskee kand røbe os, og strax seer, at det er en grov Bonde-Dreng; men min Læremester Pernille siger, at jo mere Figurer vi giør, jo mere bestyrker vi vore Sager, og betar Verten all Suspicion. Jeg skal nok sette Raadsherrerne en Voxnæse paa, saavel som hun paa deres Fruer. Men der kommer Juveleren. De Folk iler til deres egen U-lykke, ligesom de er bange, de ikke tilig nok skal blive bedragne.

Scen. 5.

Leerbeutel. Juveleren.

Juveleren. Serviteur, min Herre! Mad. Staabi har viset mig hid; jeg er en Juvelerer.

Leerbeutel. Lad mig see hvad det er for Sort. Disse staaer mig best an. Kand skee at Greven beholder dem; men nu har han ikke Leylighed at examinere dem, thi vi venter nogle af Raadsherrene hid. Vil I lade dem ligge her til i Morgen, saa skal I faae Svar.

Juveleren. Jeg vil komme hid i Morgen med Juvelerne igien.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg skal give ham bedre Raad. Det er best, at han bliver borte, eftersom han er saa frygtsom. Her var nyelig en anden, som recommenderede

sig, og bød sig til at lade os beholde paa Prøve saa mange, som vi forlangede; men jeg lod ham gaae, eftersom samme Kone havde talt til mig om jer.

Juveleren. Ach min Herr Hoffmester! det var ikke saa meent.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg vil min Troe ikke føre ham eller nogen i Fristelse. Han kunde maaskee have en u-roelig Nat derover, at han havde betroet et Par Juveler til en Paltz-Greve af det hellige Rommerske Rige.

Juveleren. Ach bliv ikke vreed, velædle Herr Hoff-mester!

Leerbeutel. Ney aldeles ikke, jeg priser hans Forsig-tighed.

Juveleren. Ach Eders Belædelhed = = =

Leerbeutel. Jeg siger ham jo, Monsieur! at jeg aldeles ikke fortryder derpaa; men han kand heller ikke regne mig det til Onde, om jeg kiøbslager med hvem jeg lyster.

Juveleren. Ach velbyrdige Hr. Hoffmester = = =

Leerbeutel. See der har han sine Juveler igien. Jeg troer ikke, de ere kommen til Skade i min Haand.

Juveleren. Jeg tar dem min Troe ikke tilbage. Jeg beder ydmygst, at de maa blive liggende til i Morgen.

Leerbeutel. Ney jeg tar ikke imod dem.

Juveleren. Jeg beder da, at Greven vil ikke fatte U-naade for mig.

Gaaer bort.

Leerbeutel. Hør, Monsieur! eftersom jeg merker, at I ikke giorde det af Mistanke, saa lad dem da blive her.

Juveleren. Jeg takker Hoffmesteren.

Leerbeutel. I Morgen Klokken 9 kand I komme hid.

Juveleren. Det skal skee.

6-7. ikke føre ham eller nogen i Fristelse] i Prøvelse, i For-skrækkelse.

Scen. 6.

3 Raadsherrer. Leerbeutel.

1. **Raadsherre.** Skyldigste Tienner! Jeg veed ikke, om han er af Paltz-Grevens Svite.

Leerbeutel. Ja min Herre! jeg er hans Hoffmester til Tienneste. Paltz-Greven har taget sig den Frihed at invitere dem til et Aftens-Maaltiid, formoder, de tage det ikke ilde op.

2. **Raadsherre.** Vi ere Paltz-Grevens underdanige Tienere, og takker for den Ære, han vil bevise os.

Leerbeutel. Hans Herr Fader, den gamle Paltz-Greve, siger, at udi hans Ungdom, da han reyste udenlands, inviterede han en hver Byes Øvrighed til sig, hvilket han ogsaa har villet at hans kiære Søn skulde practicere. Raadet er saadanne Mænd, som man skal lære og profitere af. Man maa ikke reyse udenlands for at besee Huse og Bygninger, men for at tale med brave Folk.

1. **Raadsherre.** Men vi vilde ønske, at vi kunde være hans Naade til nogen Fornøyelse her paa Stedet. Men hvad kand en Herre af den Stand og Education, og der har reyset saa meget, profitere af vort Omgiængelse? Vi kand nok slutte af Herr Hoffmesters Artighed, Forstand og Manerer, hvordan hans høie Principal er danned.

Leerbeutel. Jeg takker ydmygst for de gode Tanker, de have om mig. Mine Meriter ere kun ringe, og min Principal disværre = = = Ach I gode Herrer! jeg kand ikke tale.

1. **Raadsherre.** Hvorfor det, Herr Hoffmester? Vi haaber, at hans Principal intet Ont er vederfaret.

Leerbeutel. I gode Herrer! Naturen er meget bizarre i at uddele sine Gaver. Min Herre har intet at klage paa Legemens Skikkelse, thi alting er derudi, som det bør at være, og han har en god Helbred, er derforuden begavet med Riigdom og Velstand. Men, I gode Herrer! = = Leerbeutel

---

20-21. Vi kand nok slutte af Herr Hoffmesters Artighed] Belevenhed, fine Væsen.

græder bitterlig. Ach mit Hierte bløder i mit Liv, naar jeg tænker derpaa.

1. **Raadsherre.** Maaskee Paltz-Greven er noget flygtig, hvilket er en Feyl, som findes hos de fleste slige unge Herrer.

[**Leerbeutel.**] Han græder igien.

1. **Raadsherre.** Men det er noget, som forgaaer med Alderen.

Leerbeutel. Ney min Herre! gid han var noget vild og flygtig; thi jeg holder saadant for et got Tegn hos unge Mennesker.

1. **Raadsherre.** Saa inclinerer han da maaskee til Melancholie?

Leerbeutel. Ney gid han var noget melancholisk; thi Melancholie er gierne meleret med andet Got.

1. **Raadsherre.** Han er maaskee alt for stor Liebhaber, og lader sig forlede af Fruentimmer?

Leerbeutel. Ney gid han var en Liebhaber; thi Amour, saa som den fører meget Ont med sig, saa fører den ogsaa meget Got.

1. **Raadsherre.** Vi kand da ikke vide hvad der fattes; maaskee han er haard mod sine Underhavende?

Leerbeutel. Ney vist ikke. Gid han var noget haard; thi saadant er undertiden nyttigt hos slige Folk.

1. **Raadsherre.** Hans Naade maa da have nogen Affecter udi en stor Grad.

Leerbeutel. Ney I gode Herrer! hverken udi stor eller liden Grad. Han har slet ingen Affecter. Naar I seer ham, skal I forsværge, at han er saadan Herre; I skal heller tage ham for en Bondesøn end for en Paltz-Greve. Han er ligesom et Stykke Træ, har hverken Begreb eller Ihukommelse, og alt det, hans Herr Fader har kostet paa ham, er forgieves. Græder igien. Ach du ædle gamle Paltz-Greve! naar jeg tænker paa de mange salte Taare, du har fældet, de mange Sukker, du har udøset derover, er mit Hierte ferdigt at briste. Den gode

Herre har giort alt hvad en Fader kand giøre [for] sit Barn, har udvaldt de beste Informatores til ham, som var at bekomme udi Landet, de beste Exercitie-Mestere, og endelig ladet ham reyse uden Lands; men det har kun lidet frugtet.

1. Raadsherre. Hvor gammel er nu Paltz-Greven?

Leerbeutel. Nitten Aar.

1. Raadsherre. Ey, Herr Hoffmester! saa kand der endnu være en Forhaabning; thi man har store Exempler derpaa.

Leerbeutel. Ha ha, gid det var saa vel. Men jeg beder om Forladelse, I gode Herrer! at jeg forlader dem et Øyeblik. Jeg vil bringe Herren ned.

1. Raadsherre. Ydmygste Tienner!

Scen. 7.

Raadsherrerne alleene.

1. Raadsherre. Det er en allerkiereste Mand, denne Hoffmester, Herr Collega! Han burde være det, som hans Herre er, formedelst sine store Meriter.

2. Raadsherre. Ja jeg siger det samme; thi jeg er min Troe gandske forliebt i ham.

3. Raadsherre. Jeg længes ret efter at see den unge Paltz-Greve, om han er saa taabelig.

1. Raadsherre. Det maa dog være en stor Hierte-Sorg for Forældre at see ingen Tugt bide paa deres Børn. Men der kommer han uden Tvil.

Scen. 8.

Paltz-Greven. Leerbeutel. Raadsherrerne.

1. Raadsherre. Underdanigste Tiennere. Vi takker for den Naade, Paltz-Greven har beviist os, at invitere sine ringe Tiennere hid.

2. Raadsherre. Havde vi vidst Paltz-Grevens Ankomst, skulde vi for længe siden have havt den Ære at giøre

vor underdanigste Opvartning og gratuleret hans Naades Ankomst.

Paltz-Greven. Har ingen af jer, I gode Mænd! en Snuus Tobak? Jeg er saa forstopped.

1. Raadsherre sagte. Ach Himmel, hvilken Complement er dette for en Paltz-Greve!

Leerbeutel. I gode Herrer! Paltz-Greven havde lagt sig lidt paa Sengen og var falden i Søvn, og naar han sover saadan om Eftermiddagen, bliver han saa døsig, saa at der gaaer en halv Time bort, førend han kand komme sig igien. Jeg beder ydmygst, at de vil behage at sette sig ned, saa setter min Herre sig ogsaa.

1. Raadsherre. Hvor den habile Mand veed at skiule sin Principals Feyl!

Leerbeutel. Ach de gode Herrer behager at sidde, thi før sidder ikke Hans Naade.

Paltz-Greven setter sig først, siden de andre; Leerbeutel blir staaende ved hans Stoel.

1. Raadsherre. Eders Naade er kommen paa et Sted, som er meget usund. Eders Naade maa derfor tage sig i Agt i Begyndelsen og bruge nogle smaa Præcautioner.

Paltz-Greven ræber.

Leerbeutel. Paltz-Greven har en forskrekkelig slet Mave, og beder ydmygst om Forladelse, at han i deres Presence bruger sin Commoditet; thi mange Tider kand han ingen Luft faae, og derfor tager sig Frihed at giøre saadant, hvilket han aldrig giorde, dersom den yderste Nød ikke tvang ham dertil.

1. Raadsherre. Hans Naade bruger sin Frihed; thi Sundheden er det kostbareste Klenodie, man har i Verden. Har ellers Hans Naade længe været incommoderet med slige Obstructioner?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

1. Raadsherre til Hoffmesteren. Har Hans Naade været længe saaledes incommoderet?

Leerbeutel. Ja udi nogle Aar.

1. **Raads-Herre.** Jeg har her nogle excellente Mave-Draaber; om Eders Naade vilde bruge dem, saa forsikrer jeg, at der er ingen Ting bedre for Maven.

Greven. Der gaaer jo ikke [over] 12 slige paa en Pæl. Derpaa kand man ikke slukke sin Tørst.

Leerbeutel. Paltz-Greven, I gode Herrer! er ikke vant til Draaber. Han bruger aldrig uden Decoctum, hvoraf tages store Portioner. Han har menet, at det var Decoctum.

1. **Raads-Herre.** Ney Eders Paltz-grevelige Naade! det var ikke Decoctum. Man tar kun 10 Draaber heraf hver Gang.

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

1. **Raads-Herre.** Kiender da Hr. Hoffmester disse Draaber?

Leerbeutel. Jeg fusker lidt kun paa Medicin. Ja jeg kiender strax paa Lugten hvad det er for Slags. Det er en kraftig Tinctur; man kand ikke bruge stort over 10 Draaber paa eengang.

1. **Raads-Herre.** Men hvorledes staaer denne Bye ellers Eders Paltz-grevelige Naade an?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Paltz-Greven veed, at jeg har seet mig lidt om udi Byen, hvorfor han mener, det kommer mig til at giøre en Beskrivelse derover, thi han har selv endnu aldeles intet seet. Jeg finder her adskillige smukke og kostbare Bygninger.

1. **Raads-Herre.** Ja Byen er smuk nok. Den har taget til paa nogle Aar. Om Paltz-Greven vil besee sig udi Byen, tilbyder vi vor underdanig Tienneste at geleyde ham allevegne.

Leerbeutel. Den Høflighed er saa stor, at Hans Naade ikke kand hitte paa saa kraftige Ord, som han ønsker at svare, i en Hast. Ja hans Taushed selv gir tilkiende, hvor meget hans Hierte deraf er bevæget.

1. **Raads-Herre.** Det kand aldeles ikke regnes for Høflighed; thi det er vor Skyldighed at giøre det og andet, som kand være Paltz-Greven til Fornøyelse.

Leerbeutel. I gode Herrer! Paltz-Greven er ikke af mange Ord; men han tænker dismere. Det har han efter sin Hr. Fader, hvilken, naar nogen beviser ham Velgierning, takker aldrig derfor med Ord, men beviser sin Taknemmelighed udi Gierningen.

1. **Raads-Herre.** Er Eders Naades Hr. Fader endnu ved god Helbred?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Jeg skal sige de gode Herrer: Med den sidste Post fik vi ingen Brev fra den gamle Paltz-Greve uden jeg, hvorfore hans Naade er bleven lidt fortrydelig, og i det han viser dem til mig, paa en subtil Maade vil sige, at jeg var lykkeligere i denne Post end han selv. Jeg takker ellers paa hans Naades Vegne for Efterspørsel. Den gamle Paltz-Greve saavel som Paltz-Grevinden er ved god Helbred.

1. **Raads-Herre.** Ey, lever ogsaa Eders Naades Fru Moder?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Ha ha, I kand nok merke, I Herrer! at min Herre bær en liden Fortrydelse over at han intet Brev fik med sidste Post fra nogen af dem. Ach Eders Naade gir sig tilfreds, ved næste Post faaer Eders Naade Breve igien, og jeg intet.

Verten kommer ind. Nu er alting færdigt, Hr. Hoffmester! og Maden paa Bordet, om de vil behage at spatsere ind.

Paltz-Greven vil gaae først ind; men Leerbeutel holder ham tilbage udi Kiolen, og nøder de andre at gaae først.

---

13. fik vi ingen Brev] fik Ingen af os Brev.

Leerbeutel. Hr. Vert! er Musicanterne kommen, som jeg bestilte?

Verten. Ja de faaer den beste Music at høre, som er i Byen.

Leerbeutel. Lad dem spille nogle smukke Concerter, medens Herren er til Taffel.

Verten beder Musicanterne spille. Der spilles nogle udvaldte Concerter, og en Dantzer kommer ind og presenterer en smuk Dants.

ACTUS III.

Scen. 1.

Mad. Staabi. Berten.

Mad. Staabi. Her er farlig stille i Dag. Jeg seer ingen Folk, og Klokken er dog over 9. Jeg kand dog ikke troe, at de sover alle. Jeg maa banke paa Bertens Kammer.

Berten kommer ud i sin Nat-Trøye, med Sele, gnikkende sine Øyne. God Morgen! I er saare tilig paa Ferde i Dag.

Mad. Staabi. Er det tilig? Klokken er 9.

Berten gispende. Hillemænt, er Klokken alt 9? Det havde jeg ikke tænkt. Vi drak noget stærkt i Aftes, saa at mit Hovet er lige som det var knuset. Paltz-Greven tracterede saaledes, at vi bleve alle drukne. Hans Hoffmester, kand jeg sige, er en tutafait Herre, og saa naadig, saa naadig, Madame Staabi! at jeg ikke kand beskrive det. Han skienkte selv i for mig, den gode Herre, og bad mig drikke Paltz-Grevens Skaal. Troe mig, den unge Paltz-Greve bliver en brav Herre. Han drak mare Skaal om Skaal med de gamle Raads-Herrer; men paa Sikasten maatte han dog give sig tabt, thi jeg vil tiene hende, min kiere Mad. Staabi! Paltz-Greven er endnu en ung Herre, der ikke har naaet sit

---

10. Berten gispende] gabende. — 19. paa Sikasten] paa Sidstningen, tilsidst. — 20. thi jeg vil tiene hende] jeg skal sige Dem, De maa vide.

tyvende Aar, hvordan skulde han kunde holde det ud med slige Mænd, der har siddet i Raadet i saa mange Aar?

Mad. Staabi. Hvordan Herre er han ellers?

Verten. Han er meget stille. Jeg hørte ham fast ikke tale et Ord over Bordet; men Hoffmesteren førte Ordet alleene.

Mad. Staabi. Ja den Hoffmester synes at være en artig Mand.

Verten. Jeg har aldrig kiendt saadan Mand. Jeg skal stedse tale om ham med Berømmelse. Men om Forladelse, jeg maa ind at toe og kiemme mig lidt; thi jeg stod just nyelig, for høviske Øren at sige, op af min Seng.

Scen. 2.

Jubelereren. En Musicant. Mad. Staabi.

Mad. Staabi. Hans Tiener, Hr. Jubilerer! Han har maaskee samme Ærend som jeg?

Jubeleren. Ja Hoffmesteren stevnede mig hid til denne Tiid. I skal ellers have Tak, Madame! fordi I recommenderede mig hos Hoffmesteren; thi jeg troer, at han beholder de tvende Juveler, jeg leverede ham i Gaar.

Musicanter. Jeg har ogsaa nogle Penge at fordre for Opvartning, jeg giorde her i Gaar.

Jubileren. Var der da Lystighed?

Musicantere. Ja vi havde fuld Musiqve. Det hele Raad var her til Bords. Vil I gode Mænd og tale med Baltz-Grevens Folk?

Jubileren. Ja jeg skal have Penge for et Par Juveler.

Mad. Staabi. Og jeg for 30 Alen Brocade.

Musicanteren. Jeg har ikke nær saa meget at fodre som S[...]. I gode Mænd kand fortiene saa meget paa en Time, [...] som Folk af vor Profession paa et Aar.

Jubileren. Ja Monsieur! der falder ikke altiid slige fede Steger.

Madame Staabi. Jeg hørte, at her er kommen en fremmed Herre. Jeg har Brocader, Silketøy og andet dislige.

Verten. I kand bie, til Hoffmesteren kommer; thi alting gaaer igiennem hans Hovet. Men der er han. Herr Hoffmester! her er en Kone med adskillige Galanterier, om Paltz-Greven kunde have Lyst til noget.

Leerbeutel. Kand skee; vi skulde have henved 30 Alen Brocade, men det skulde være got.

Mad. Staabi. Der er ingen i Byen, som har bedre Brocade. Men det er noget dyrt. Hvem der vil have gode Sager, maa ogsaa betale dem.

Leerbeutel. Det vil ikke sige, at de ere dyre, naar de kun ere gode.

Mad. Staabi. See, min Herre! dersom han finder saadan Patron og saa tyk Brocade udi Staden, vil jeg give det for intet.

Leerbeutel. Har I ellers ingen smukke Tobaks-Daaser?

Mad. Staabi. Ja vist, her har jeg en Guld-Dose med et rart Portrait; men den kommer paa 200 Rdlr., thi der er lutter Ducate-Guld derudi.

Leerbeutel. Ja Daasen er smuk; jeg troer nok, at Greven beholder den tillige med Brocaden, naar han faaer Leylighed at see derpaa. Vil I lade det ligge her til i Morgen?

Mad. Staabi. Ja hiertelig gierne.

Leerbeutel. I kand komme hid i Morgen Klokken 9.

Mad. Staabi. Det skal skee.

Leerbeutel. Men I maa sige det nøyeste Kiøb paa Brocaden.

Mad. Staabi. Vi skal nok komme til Rette.

Leerbeutel. Har I ellers smukke Juveler?

Mad. Staabi. Ney Herre! men her boer en Mand næstved, som jeg vil recommendere Herren.

14-15. dersom han finder saadan Patron] saadant Mønster.

Leerbeutel. Ja lad ham komme strax hid.

Madame Staabi gaaer bort.

Leerbeutel. Herr Vert! de Fremmede kommer snart. Lad nu see, at I accommoderer dem vel.

Verten. De skal blive kongelig tracterede.

Verten gaaer ud.

Scen. 4.

Leerbeutel.

Comoedien begyndes vel nok. Det er vel noget dumdristigt at byde fornemme Giæster til sig, som maaskee kand røbe os, og strax seer, at det er en grov Bonde-Dreng; men min Læremester Pernille siger, at jo mere Figurer vi giør, jo mere bestyrker vi vore Sager, og betar Verten all Suspicion. Jeg skal nok sette Raadsherrerne en Voxnæse paa, saavel som hun paa deres Fruer. Men der kommer Juveleren. De Folk iler til deres egen U-lykke, ligesom de er bange, de ikke tilig nok skal blive bedragne.

Scen. 5.

Leerbeutel. Juveleren.

Juveleren. Serviteur, min Herre! Mad. Staabi har viset mig hid; jeg er en Juvelerer.

Leerbeutel. Lad mig see hvad det er for Sort. Disse staaer mig best an. Kand skee at Greven beholder dem; men nu har han ikke Leylighed at examinere dem, thi vi venter nogle af Raadsherrene hid. Vil I lade dem ligge her til i Morgen, saa skal I faae Svar.

Juveleren. Jeg vil komme hid i Morgen med Juvelerne igien.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg skal give ham bedre Raad. Det er best, at han bliver borte, eftersom han er saa frygtsom. Her var nyelig en anden, som recommenderede

sig, og bød sig til at lade os beholde paa Prøve saa mange, som vi forlangede; men jeg lod ham gaae, eftersom samme Kone havde talt til mig om jer.

Juveleren. Ach min Herr Hoffmester! det var ikke saa meent.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg vil min Troe ikke føre ham eller nogen i Fristelse. Han kunde maaskee have en u-roelig Nat derover, at han havde betroet et Par Juveler til en Paltz-Greve af det hellige Rommerske Rige.

Juveleren. Ach bliv ikke vreed, velædle Herr Hoffmester!

Leerbeutel. Ney aldeles ikke, jeg priser hans Forsigtighed.

Juveleren. Ach Eders Velædelhed = = =

Leerbeutel. Jeg siger ham jo, Monsieur! at jeg aldeles ikke fortryder derpaa; men han kand heller ikke regne mig det til Onde, om jeg kiøbslager med hvem jeg lyster.

Juveleren. Ach velbyrdige Hr. Hoffmester = = =

Leerbeutel. See der har han sine Juveler igien. Jeg troer ikke, de ere kommen til Skade i min Haand.

Juveleren. Jeg tar dem min Troe ikke tilbage. Jeg beder ydmygst, at de maa blive liggende til i Morgen.

Leerbeutel. Ney jeg tar ikke imod dem.

Juveleren. Jeg beder da, at Greven vil ikke fatte U-naade for mig.

Gaaer bort.

Leerbeutel. Hør, Monsieur! eftersom jeg merker, at I ikke giorde det af Mistanke, saa lad dem da blive her.

Juveleren. Jeg takker Hoffmesteren.

Leerbeutel. I Morgen Klokken 9 kand I komme hid.

Juveleren. Det skal skee.

6-7. ikke føre ham eller nogen i Fristelse] i Prøvelse, i Forskrækkelse.

Scen. 6.

3 Raadsherrer. Leerbeutel.

1. Raadsherre. Skyldigste Tienner! Jeg veed ikke, om han er af Paltz-Grevens Svite.

Leerbeutel. Ja min Herre! jeg er hans Hoffmester til Tienneste. Paltz-Greven har taget sig den Frihed at invitere dem til et Aftens-Maaltiid, formoder, de tage det ikke ilde op.

2. Raadsherre. Vi ere Paltz-Grevens underdanige Tienere, og takker for den Ære, han vil bevise os.

Leerbeutel. Hans Herr Fader, den gamle Paltz-Greve, siger, at udi hans Ungdom, da han reyste udenlands, inviterede han en hver Byes Øvrighed til sig, hvilket han ogsaa har villet at hans kiære Søn skulde practicere. Raadet er saadanne Mænd, som man skal lære og profitere af. Man maa ikke reyse udenlands for at besee Huse og Bygninger, men for at tale med brave Folk.

1. Raadsherre. Men vi vilde ønske, at vi kunde være hans Naade til nogen Fornøyelse her paa Stedet. Men hvad kand en Herre af den Stand og Education, og der har reyset saa meget, profitere af vort Omgiængelse? Vi kand nok slutte af Herr Hoffmesters Artighed, Forstand og Manerer, hvordan hans høie Principal er danned.

Leerbeutel. Jeg takker ydmygst for de gode Tanker, de have om mig. Mine Meriter ere kun ringe, og min Principal disværre = = = Ach I gode Herrer! jeg kand ikke tale.

1. Raadsherre. Hvorfor det, Herr Hoffmester? Vi haaber, at hans Principal intet Ont er vederfaret.

Leerbeutel. I gode Herrer! Naturen er meget bizarre i at uddele sine Gaver. Min Herre har intet at klage paa Legemens Skikkelse, thi alting er derudi, som det bør at være, og han har en god Helbred, er derforuden begavet med Riigdom og Velstand. Men, I gode Herrer! = = Leerbeutel

---

20-21. Vi kand nok slutte af Herr Hoffmesters A r t i g h e d] Belevenhed, fine Væsen.

græder bitterlig. Ach mit Hierte bløder i mit Liv, naar jeg tænker derpaa.

1. **Raadsherre.** Maaskee Paltz-Greven er noget flygtig, hvilket er en Feyl, som findes hos de fleste slige unge Herrer.

[**Leerbeutel.**] Han græder igien.

1. **Raadsherre.** Men det er noget, som forgaaer med Alderen.

Leerbeutel. Ney min Herre! gid han var noget vild og flygtig; thi jeg holder saadant for et got Tegn hos unge Mennesker.

1. **Raadsherre.** Saa inclinerer han da maaskee til Melancholie?

Leerbeutel. Ney gid han var noget melancholisk; thi Melancholie er gierne melered med andet Got.

1. **Raadsherre.** Han er maaskee alt for stor Liebhaber, og lader sig forlede af Fruentimmer?

Leerbeutel. Ney gid han var en Liebhaber; thi Amour, saa som den fører meget Ont med sig, saa fører den ogsaa meget Got.

1. **Raadsherre.** Vi kand da ikke vide hvad der fattes; maaskee han er haard mod sine Underhavende?

Leerbeutel. Ney vist ikke. Gid han var noget haard; thi saadant er undertiden nyttigt hos slige Folk.

1. **Raadsherre.** Hans Naade maa da have nogen Affecter udi en stor Grad.

Leerbeutel. Ney I gode Herrer! hverken udi stor eller liden Grad. Han har slet ingen Affecter. Naar I seer ham, skal I forsværge, at han er saadan Herre; I skal heller tage ham for en Bondesøn end for en Paltz-Greve. Han er ligesom et Stykke Træ, har hverken Begreb eller Ihukommelse, og alt det, hans Herr Fader har kostet paa ham, er forgieves. Græder igien. Ach du ædle gamle Paltz-Greve! naar jeg tænker paa de mange salte Taare, du har fældet, de mange Sukker, du har udøset derover, er mit Hierte ferdigt at briste. Den gode

Herre har giort alt hvad en Fader kand giøre [for] sit Barn, har udvaldt de beste Informatores til ham, som var at bekomme udi Landet, de beste Exercitie-Mestere, og endelig ladet ham reyse uden Lands; men det har kun lidet frugtet.

1. **Raadsherre.** Hvor gammel er nu Paltz-Greven?

Leerbeutel. Nitten Aar.

1. **Raadsherre.** Ey, Herr Hoffmester! saa kand der endnu være en Forhaabning; thi man har store Exempler derpaa.

Leerbeutel. Ha ha, gid det var saa vel. Men jeg beder om Forladelse, I gode Herrer! at jeg forlader dem et Øyeblik. Jeg vil bringe Herren ned.

1. **Raadsherre.** Ydmygste Tienner!

Scen. 7.

Raadsherrerne alleene.

1. **Raadsherre.** Det er en allerkiereste Mand, denne Hoffmester, Herr Collega! Han burde være det, som hans Herre er, formedelst sine store Meriter.

2. **Raadsherre.** Ja jeg siger det samme; thi jeg er min Troe gandske forliebt i ham.

3. **Raadsherre.** Jeg længes ret efter at see den unge Paltz-Greve, om han er saa taabelig.

1. **Raadsherre.** Det maa dog være en stor Hierte-Sorg for Forældre at see ingen Tugt bide paa deres Børn. Men der kommer han uden Tvil.

Scen. 8.

Paltz-Greven. Leerbeutel. Raadsherrerne.

1. **Raadsherre.** Underdanigste Tiennere. Vi takker for den Naade, Paltz-Greven har beviist os, at invitere sine ringe Tiennere hid.

2. **Raadsherre.** Havde vi vidst Paltz-Grevens Ankomst, skulde vi for længe siden have havt den Ære at giøre

vor underdanigste Opvartning og gratuleret hans Naades Ankomst.

Paltz-Greven. Har ingen af jer, I gode Mænd! en Snyde Tobak? Jeg er saa forstopped.

1. **Raadsherre** sagte. Ach Himmel, hvilken Complement er dette for en Paltz-Greve!

Leerbeutel. I gode Herrer! Paltz-Greven havde lagt sig lidt paa Sengen og var falden i Søvn, og naar han sover saadan om Eftermiddagen, bliver han saa døsig, saa at der gaaer en halv Time bort, førend han kand komme sig igien. Jeg beder ydmygst, at de vil behage at sette sig ned, saa setter min Herre sig ogsaa.

1. **Raadsherre.** Hvor den habile Mand veed at skiule sin Principals Feyl!

Leerbeutel. Ach de gode Herrer behager at sidde, thi før sidder ikke Hans Naade.

Paltz-Greven setter sig først, siden de andre; Leerbeutel blir staaende ved hans Stoel.

1. **Raadsherre.** Eders Naade er kommen paa et Sted, som er meget usund. Eders Naade maa derfor tage sig i Agt i Begyndelsen og bruge nogle smaa Præcautioner.

Paltz-Greven ræber.

Leerbeutel. Paltz-Greven har en forskrekkelig slet Mave, og beder ydmygst om Forladelse, at han i deres Presence bruger sin Commoditet; thi mange Tider kand han ingen Luft faae, og derfor tager sig Frihed at giøre saadant, hvilket han aldrig giorde, dersom den yderste Nød ikke tvang ham dertil.

1. **Raadsherre.** Hans Naade bruger sin Frihed; thi Sundheden er det kostbareste Klenodie, man har i Verden. Har ellers Hans Naade længe været incommoderet med slige Obstructioner?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

1. **Raadsherre** til Hoffmesteren. Har Hans Naade været længe saaledes incommoderet?

Leerbeutel. Ja udi nogle Aar.

1. **Raads-Herre.** Jeg har her nogle excellente Mave-Draaber; om Eders Naade vilde bruge dem, saa forsikrer jeg, at der er ingen Ting bedre for Maven.

Greven. Der gaaer jo ikke [over] 12 slige paa en Pæl. Derpaa kand man ikke slukke sin Tørst.

Leerbeutel. Paltz-Greven, I gode Herrer! er ikke vant til Draaber. Han bruger aldrig uden Decoctum, hvoraf tages store Portioner. Han har menet, at det var Decoctum.

1. **Raads-Herre.** Ney Eders Paltz-grevelige Naade! det var ikke Decoctum. Man tar kun 10 Draaber heraf hver Gang.

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

1. **Raads-Herre.** Kiender da Hr. Hoffmester disse Draaber?

Leerbeutel. Jeg fusker lidt kun paa Medicin. Ja jeg kiender strax paa Lugten hvad det er for Slags. Det er en kraftig Tinctur; man kand ikke bruge stort over 10 Draaber paa eengang.

1. **Raads-Herre.** Men hvorledes staaer denne Bye ellers Eders Paltz-grevelige Naade an?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Paltz-Greven veed, at jeg har seet mig lidt om udi Byen, hvorfor han mener, det kommer mig til at giøre en Beskrivelse derover, thi han har selv endnu aldeles intet seet. Jeg finder her adskillige smukke og kostbare Bygninger.

1. **Raads-Herre.** Ja Byen er smuk nok. Den har taget til paa nogle Aar. Om Paltz-Greven vil besee sig udi Byen, tilbyder vi vor underdanig Tienneste at geleyde ham allevegne.

Leerbeutel. Den Høflighed er saa stor, at Hans Naade ikke kand hitte paa saa kraftige Ord, som han ønsker at svare, i en Hast. Ja hans Taushed selv gir tilkiende, hvor meget hans Hierte deraf er bevæget.

1. Raads-Herre. Det kand aldeles ikke regnes for Høflighed; thi det er vor Skyldighed at giøre det og andet, som kand være Paltz-Greven til Fornøyelse.

Leerbeutel. I gode Herrer! Paltz-Greven er ikke af mange Ord; men han tænker dismere. Det har han efter sin Hr. Fader, hvilken, naar nogen beviser ham Velgierning, takker aldrig derfor med Ord, men beviser sin Taknemmelighed udi Gierningen.

1. Raads-Herre. Er Eders Naades Hr. Fader endnu ved god Helbred?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Jeg skal sige de gode Herrer: Med den sidste Post fik vi ingen Brev fra den gamle Paltz-Greve uden jeg, hvorfore hans Naade er bleven lidt fortrydelig, og i det han viser dem til mig, paa en subtil Maade vil sige, at jeg var lykkeligere i denne Post end han selv. Jeg takker ellers paa hans Naades Vegne for Efterspørsel. Den gamle Paltz-Greve saavel som Paltz-Grevinden er ved god Helbred.

1. Raads-Herre. Ey, lever ogsaa Eders Naades Fru Moder?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Ha ha, I kand nok merke, I Herrer! at min Herre bær en liden Fortrydelse over at han intet Brev fik med sidste Post fra nogen af dem. Ach Eders Naade gir sig tilfreds, ved næste Post faaer Eders Naade Breve igien, og jeg intet.

Verten kommer ind. Nu er alting færdigt, Hr. Hoffmester! og Maden paa Bordet, om de vil behage at spatsere ind.

Paltz-Greven vil gaae først ind; men Leerbeutel holder ham tilbage udi Kiolen, og nøder de andre at gaae først.

---

13. fik vi ingen Brev] fik Ingen af os Brev.

Leerbeutel. Hr. Vert! er Musicanterne kommen, som jeg bestilte?

Verten. Ja de faaer den beste Music at høre, som er i Byen.

Leerbeutel. Lad dem spille nogle smukke Concerter, medens Herren er til Taffel.

Verten beder Musicanterne spille. Der spilles nogle udvaldte Concerter, og en Dantzer kommer ind og presenterer en smuk Dants.

ACTUS III.

Scen. 1.

Mad. Staabi. Berten.

Mad. Staabi. Her er farlig stille i Dag. Jeg seer ingen Folk, og Klokken er dog over 9. Jeg kand dog ikke troe, at de sover alle. Jeg maa banke paa Bertens Kammer.

Berten kommer ud i sin Nat-Trøye, med Sele, gnikkende sine Øyne. God Morgen! I er saare tilig paa Ferde i Dag.

Mad. Staabi. Er det tilig? Klokken er 9.

Berten gispende. Hillemænt, er Klokken alt 9? Det havde jeg ikke tænkt. Vi drak noget stærkt i Aftes, saa at mit Hovet er lige som det var knuset. Paltz-Greven tracterede saaledes, at vi bleve alle drukne. Hans Hoffmester, kand jeg sige, er en tutafait Herre, og saa naadig, saa naadig, Madame Staabi! at jeg ikke kand beskrive det. Han skienkte selv i for mig, den gode Herre, og bad mig drikke Paltz-Grevens Skaal. Troe mig, den unge Paltz-Greve bliver en brav Herre. Han drak mare Skaal om Skaal med de gamle Raads-Herrer; men paa Sikasten maatte han dog give sig tabt, thi jeg vil tiene hende, min kiere Mad. Staabi! Paltz-Greven er endnu en ung Herre, der ikke har naaet sit

---

10. Berten gispende] gabende. — 19. paa Sikasten] paa Sidstningen, tilsidst. — 20. thi jeg vil tiene hende] jeg skal sige Dem, De maa vide.

tyvende Aar, hvordan skulde han kunde holde det ud med slige Mænd, der har siddet i Raadet i saa mange Aar?

Mad. Staabi. Hvordan Herre er han ellers?

Verten. Han er meget stille. Jeg hørte ham fast ikke tale et Ord over Bordet; men Hoffmesteren førte Ordet alleene.

Mad. Staabi. Ja den Hoffmester synes at være en artig Mand.

Verten. Jeg har aldrig kiendt saadan Mand. Jeg skal stedse tale om ham med Berømmelse. Men om Forladelse, jeg maa ind at toe og kiemme mig lidt; thi jeg stod just nyelig, for høviske Øren at sige, op af min Seng.

Scen. 2.

Jubelereren. En Musicant. Mad. Staabi.

Mad. Staabi. Hans Tiener, Hr. Jubilerer! Han har maaskee samme Ærend som jeg?

Jubeleren. Ja Hoffmesteren stevnede mig hid til denne Tiid. I skal ellers have Tak, Madame! fordi I recommenderede mig hos Hoffmesteren; thi jeg troer, at han beholder de tvende Juveler, jeg leverede ham i Gaar.

Musicanter. Jeg har ogsaa nogle Penge at fordre for Opvartning, jeg giorde her i Gaar.

Jubileren. Var der da Lystighed?

Musicantere. Ja vi havde fuld Musiqve. Det hele Raad var her til Bords. Vil I gode Mænd og tale med Saltz-Grevens Folk?

Jubileren. Ja jeg skal have Penge for et Par Juveler.

Mad. Staabi. Og jeg for 30 Alen Brocade.

Musicanteren. Jeg har ikke nær saa meget at fodre som S... r. I gode Mænd kand fortiene saa meget paa en Time, ...om Folk af vor Profession paa et Aar.

Jubi...leren. Ja Monsieur! der falder ikke altiid slige fede Steger.

Mad Staabi. Det er sandt nok.

Musicanteren. Men mon ingen af Tienerne skulde være opstaaen? Jeg har saa lidt Tiid, jeg skulde hen i et Bryllup hos en Skoemager, hvor der skal blæses i Trompeter, naar Giesterne kommer. Men der kommer Verten, vi maa spørge ham derom.

Scen. 3.

Jubileren. Musicanten. Mad. Staabi. Verten.

Musicanteren. Hr. Vert! kunde han ikke skye os nogen af Paltz-Grevens Folk i Tale?

Verten. Jeg har min Troe ikke seet nogen af dem i Dag.

Jubileren. Jeg veed, nogen af dem maa da være opstaaen.

Verten. Jeg skulde bilde mig det samme ind. Jeg vil ind i Lakey-Kammeret og vække dem, hvis de ere ikke vaagen.
Gaaer ud.

Mad. Staabi. Det er ogsaa forskrekkelig, at Tienere tør ligge saalænge.

Musicanteren. De kom endelig silde udi Seng i Nat, vel beskienkede, det er sandt; men det er dog noget for meget at sove saalænge.

Verten igien. Hvad Pokker er dette? Her er ingen af dem udi Cammeret. De maa være ind hos Hoffmesteren; men jeg har ikke fornommet, at hans Dør har været aaben i Dag.

Jubileren. Spring strax hen og see. Ach jeg er bange, der er Ugler i Mosen.

Verten gaaer, og kommer ind igien. Ach [Gud] 'bedre mig arme Menneske, jeg seer ingen i Hoffmesterens Kammer heller.

Jubileren. Ach mit hele Blod kaager i mig.

Mad. Staabi. Au au, jeg zittrer.

Verten. Jeg maa kige ind udi Paltz-Grevens Cabinet.

Ha ha ha, det letnede for Hiertet. Jeg seer, han ligger endnu.

Jubeleren. Jeg kand forsikre, Hr. Vert! at jeg var saa bange som en Hare.

Verten. Naar der kommer Alteration paa Folk først, saa bilder man sig alting ind.

Mad. Staabi. Det er dog Synd at mistænke got Folk.

Scen. 4.

[Peiter. De andre.]

Peiter kommer ind. Ach Hosbond! hvad er det? Alle vore 3 Heste ere af Stolden.

Verten. Hvad siger du? Est du gal?

Peiter. Det er sandt, jeg siger, Hosbond!

Verten. Pots Slapperment, dersom jeg ikke saae Paltz-Greven sove, skulde jeg tænke, her var en U-lykke paa Færde.

Jubileren. Hr. Vert! staae ikke og raisoneer længer, men gak lige ind til Paltz-Greven, og væk ham sansfaçon, og siig, at alle hans Folk ere borte saavel som jere Heste; thi vi maa vide, hvordan Sammenhengen er, han maa tage det unaadigt op eller ey.

Verten aabner Kammer-Døren, og raaber: Eders Naade, Eders Naade, Eders Naade!

Scen. 5.

Paltz-Greven i Slaaprok og Tøfler. **De andre.**

Paltz-Greven strækkende sig. Vil I tale med mig?

Verten. Jeg beder ydmygst om Forladelse, jeg har giort Hans Naade Uroe; thi = = = =

Paltz-Greven. Gak til min Hoffmester.

Jubeleren. Vi veed ikke, naadige Herre! hvor han er at finde. Han stevnede mig hid til denne Tiid; men = =

Paltz-Greven. Som jeg siger jer, gaaer hen til Hoffmesteren.

Jubileren. Hoffmesteren er ikke tilstede, Eders Naade!

Paltz-Greven. Kald paa Kammer-Tienneren da.

Verten. Han er ikke at finde.

Paltz-Greven. Han maa være hen hos Hoffmesteren; gaaer Fanden i Vold hen til Hoffmesteren allesammen.

Verten. Hoffmester, Kammer-Tiener, Lakeyer, Heste, alting er borte.

Paltz-Greven. Hvad kand jeg dertil?

Jubileren. Vil Herren selv betale mig for mine Juveler, saa maa de andre længe nok være borte.

Mad. Staabi. Og mig for mine 30 Alen Brocade.

Musicanteren. Og mig for en Opvartning i Gaar.

Verten. Og mig for Fortæring og andet, som er borte.

Paltz-Greven. Hvad har jeg med det Ragerie at bestille? Gaaer, det I faaer en U-lykke, hen til Hoffmesteren.

Verten. Hvor er Hoffmesteren da?

Paltz-Greven. Hvilken dum Diævel! nu stod jeg først op, og han vil, jeg skal sige ham, hvor Hoffmesteren er.

Jubileren. Herr Vert! jeg begierer Arrest paa hans Person, til jeg bliver fornøyet.

Verten. Eders Naade maa blive her, til vi alle ere fornøyede. Jeg merker, at hans Tiennere har alle sammenrottet sig, og er bortløbne; Herren maa skrive sin Fader til, at han stikker ham nogle 1000 Rdlr. for at løse hans Person.

Paltz-Greven. Min Far! gid han havde noget at betale sin Land-Gilde med i Aar.

Verten. Hvad? er I ikke Paltz-Greve?

Paltz-Greven. Det maa du selv være. Jeg er Per Nielsens Søn i Vigen.

Jubileren. Er I ikke Paltz-Greve?

Paltz-Greven. Det skal en Skielm sige mig paa.

---

21. til jeg bliver fornøyet] fyldestgjort, betalt.

Verten. Hvor er I da kommen til alle de Folk og Tiennere, som I bragte hid i Gaar?

Paltz-Greven. Spør Hoffmesteren. Hvad Fanden veed jeg deraf? Jeg saae ham aldrig nogen Dag førend i Gaar, jeg kom til Byen og skulde kiøbe Tiære, da spurdte han mig, om jeg vilde gaae med ham og giøre hvad han bad mig, skulde jeg faae god Mad og Drikke. Jeg sagde: Tak som byder; hvorpaa han førte mig af mine Bønder-Klæder, og gav mig en Flegels Kiole igien, og kastede nogle Haar, som vare dypped i Hvedemeel, paa mit Hovet, siden kaldte han og alle de, der saae mig, [mig] Paltz-Greve, hvilket er underlig at kalde got Folk.

Verten. A - - - - a - - - - din slemme Misdæderes, som har bedraget os saa skammelig!

Paltz-Greven. Est du gal, har jeg bedraget dig?

Verten. Har du ikke bedraget os, naar du har givet dig ud for en Paltz-Greve, og ikke er uden en Bonde?

Paltz-Greven. Der er 16 Bønder i vor Bye, som alle har været Maygrever, og Rifogden har aldrig giort dem noget Ont derfor; tilmed saa er dette skeed mod min Villie, I har selv giort mig til Maygreve mod al gammel Skik og Sædvane paa Landet, hvor aldrig nogen blir Maygreve uden i Maymaanet.

Jubileren. Flye mig mine kostbare Stene igien, din Hund!

Paltz-Greven. Har du mist dine Stene? Det er slemt nok for dig, arme Dievel!

Mad. Staabi grædende. Og mine 30 Alen Brocade.

Paltz-Greven. Dine 30 Graa-Katte? Du maa selv tage vare paa dine graae Katte.

Musicanten. Jeg vil have Betaling for mit Spil. Hr. Vert! jeg holder mig til jer.

Verten. Skal jeg betale for Spillet oven i Kiøbet? Er jeg ikke ilde nok skaaren alligevel?

19-20. Rifogden har aldrig giort dem noget Ont] Ridefogeden, Forvalteren.

Paltz-Greven. Han skulde have Fanden, ikke Penge; thi han spillede som en Skielm. I Fior Sommer, da jeg var May-Greve, havde vi andet Spil med en Tromme til; her hørte man jo ikke en ærlig Polsk Dands engang. Jeg veed ikke hvad det var. Det var ligesom man kneb nogle Katte i Rumpen, saa skreg een, saa skreg en anden, saa alle tillige. Var jeg udi jer Sted, Herr Vert! saa skulde de mare ikke faae en Skilling.

Scen. 6.

En Raads-Herre. Personerne af forige Scene.

Raads-Herre. God Morgen, Herr Vert! Tak for i Aftes; vi bleve meget skiønt tracterede.

Verten. Ja saa min Pung vil faae en U-lykke.

Raadsherren. Jeg er kommen at giøre min underdanigste Opvartning hos Paltz-Greven og takke ham for i Aftes.

Verten. Og jeg var nu paa Veyen at giøre min underdanige Opvartning hos dem med ydmygst Begiæring, at Paltz-Greven maa blive hengt, inden Soel gaaer ned.

Raads-Herre. Hvorledes henger det sammen?

Verten. Det henger saa sammen, at Paltz-Greven bør henges. Hoffmesteren var en Gaudieb, Paltz-Greven er bleven til en ussel Bonde-Dreng, jeg er bestaalet, disse andre gode Mænd bedraget; her staaer han selv, nu kand I examinere ham.

Raadsherren. Hør, hvorfor har du givet dig ud for en Paltz-Greve?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Raadsherren. Hvor er han da?

Verten. Han er alt fløyten, har taget 3 af mine Heste og hele Bagagen med sig og ladet denne usle Bonde udi Stikken.

Raadsherren. Ach Himmel, hvilken Historie! Galgen blir dig vis nok; det er et uhørligt Stykke.

Paltz-Greven. Drolen splide mig ad, skal jeg ikke sige det til Ridefogden, dersom I henger mig. Han er Mand for at hænge jer igien.

Raadsherren. Trækker af med ham til Raadhuset; det er en reen Sag.

De trækker af med ham.

Scen. 7.

Drengens Fader og Moder. Personerne af forrige Scene.

Moderen. Det var nok mod min Villie at skikke det eenfoldige Menneske til Byen.

Faderen. Han maa dog eengang komme til Kiøbsted, at han kand lære noget.

Moderen. Ey, hvad skulde det eenfoldige Kræ kunde lære? Jeg er saa bange, at han er bleven hvervet til Soldat.

Faderen. Finder vi ham ikke, saa maa vi betale Hr. Marcus for at lyse efter ham, og naar han blir lyset efter paa Prædike-Stoelen, saa gir Officeren, som har hvervet ham, [ham] tilbage.

Moderen. Du skal lure din Død derpaa. Officererne pleyer nok at give Soldaterne tilbage.

Faderen. Gid der var ham intet Værre vederfaret, end han var hvervet. Jeg er bange, Gertrud! at Knægten er kommen i anden U-lykke.

Moderen. Ach ach, det var dog vor eeneste Søn, og hvor taabelig han var, havde vi dog Nytte af ham i vort Arbeyde.

Faderen. Er han borte, Gertrud! saa maa vi dog give os tilfreds og skikke os derudi.

Moderen. Jeg gir mig aldrig tilfreds. Du skal skaffe mig Drengen igien eller en anden Søn i hans Sted.

Faderen. Da maa du faae en anden til at giøre det; thi jeg er alt for gammel og svag at skaffe dig flere Børn.

Hun græder.

Faderen. Græd ikke, mit Barn! for Tiden. Vi vil

12-13. saa maa vi betale Hr. Marcus] Hr. Marcus d. e. Præsten Marcus N. N. (efter Fortidens Maade at betegne Præster).

lede efter ham i den nye Avelsgaard. Maaskee han er kommen derhen.

Moderen. Ey Snak, hvor skulde han være kommen der?

Faderen. Vi vil dog gaae derhen. Men hvad mon dette er for Allarm? Man seer ikke andet end det, som ont er, i Kiøbsteder. Her trækker man af med en Synder. Til Raadsherren. Om Forladelse, go Herre! hvad har denne Synder giort?

Raadsherren. Det er een, som skal henges.

Drengen. Jeg er aldrig ærlig, om det ikke er mine Forældre. Ach mine kiære Forældre! nu kommer I ret tilpas at følge mig til Galgen.

Konen. Ey, Mand! det er vor Søn Per Nielsen.

Faderen. Mig synes mare det samme. Per Nielsen! hvad er det? Hvad Ont har du giort?

Drengen. Ach min hierte Far! bliv ikke vreed paa mig, de 4 Skilling er kommen bort, som jeg skulde kiøbe Tiære for.

Raadsherren. Ach hvilken Enfoldighed! Jeg ynkes over ham. Hør, Dannemand! er det jer Søn?

Bonden grædende. Ja det er, gunstige Herre! Men hvorfor skal min Søn hænges?

Raadsherren. Han har givet sig ud for en stor Herre og skilt disse got Folk, som her staaer, ved deres Velfært.

Konen. Ach det er umuelig, gunstige Herre! Det er det enfoldigste Menneske, som kand gaae paa Jorden. Er det sandt, som du beskyldes for?

Drengen. Drollen splide den Hoffmester ad. Jeg faaer nok fat paa ham.

Raadsherren. Hvor blevst du kiendt med den Hoffmester?

Drengen. Da jeg stod paa Torvet i Gaar og saae mig om, kom han til mig, og sagde: Vil du følge med mig og giøre hvad jeg siger dig, skal du have bedre Dage end dit

---

1. lede efter ham i den nye Avelsgaard] Et Gjæstgiversted ved Navn den nye Avlsgaard findes endnu i Suhmsgaden i Kjøbenhavn.

Herskab. Jeg maatte jo være en Nar, om jeg ikke tog mod saadant Tilbud; jeg fulgte med ham, han førte mig i en Flegels Kiole, kaldte mig Paltzgreven, førte mig i denne Mands Huus, som ogsaa kaldte mig Paltzgreve, gav mig paa eengang saa meget Mad og Drikke, som jeg kunde have nok af et heel Aar. Jeg gaaer til Sengs, og tænker paa ingen Ting. Om Morgenen siger de, at jeg skal henges, fordi jeg var Paltzgreve i Gaar; gid Fanden være deres Paltzgreve en anden Gang.

Moderen grædende. I seer da, gunstige Herre! af hans Eenfoldighed, at han er ikke den, der er beqvem at giøre noget Skielmstykke, men at andre Mennesker har betient sig af hans Taabelighed og brugt ham kun til et Reedskab at bedrage andre med. Forbarmer jer over mig, og stikker mig ikke for Tiden udi Graven.

Raadsherren. Hvad siger I andre gode Mænd, som have lidet Skade? Er I tient med at dette eenfoldige Menneske bliver uskyldigen opofret?

Jubileren. Det nytter os aldeles intet. Jeg har selv Medynk over ham.

Drengen. Jeg vil gierne betale den Skade, som er skeed. Den ene har mist 2 Stene, jeg vil gierne give ham 10 igien; og den anden har mist 30 graae Katte, dem kand jeg ogsaa skye ham tilbage.

Raadsherren. Drengen finder jeg i alting uskyldig og meer ynk- end straf-værd. Vi maa efter ingen Lov straffe ham, som et uskyldigt Instrument, men maa give ham Forældrene tilbage med Formaning, at de lade ham ikke oftere reyse til Byen alleene, at han ikke skal give Anledning til flere slige Tragoedier.

Det lykkelige Skibbrud.

Comoedie

udi

5 Acter.

Hoved-Personerne
i
Comœdien.

Jeronymus.
Magdelone, hans Hustrue.
Leonora, hans Dotter.
Pernille, deres Pige.
Philemon, forloved med Leonora.
Henrich, hans Tienner.
Mag. Rostilengius, Philemons Medbeyler.
Gottfried, Magisterens Tienner.
Leander, Leonoræ Broder.

ACTUS I.

Scen. I.

Eleonora. Philemon.

Eleonora. Ach min hierte Philemon! jeg frygter, at dette vil faae et slet Udfald; min Stifmoders Had mod ham voxer meer og meer til, saa at, hvor nødig min Far vil bryde sit eengang giorte Ægteskabs-Løfte, saa kommer han dog til at giøre det.

Philemon. Allerkiæreste Jomfrue! saalænge I ikke bryder eders Løfte, saa kand alt andet ikke anfægte mig. Eders Stifmoders Misgunst kand ikke giøre andet end kaste os nogle smaa Stene i Veyen, som kand alleene hindre os, ikke at komme saa hastig til vor Ønskes Maal.

Eleonora. Men, kiære Philemon! efterdi I elsker mig saa høyt, hvorfor vægrer I eder da for at bruge de Midler, som alleene ere mægtige til at befordre eders Kierlighed?

Philemon. Ach Jomfrue! hvad har jeg forsømt? Bebreyd mig ikke saadant. I kiender jo mit Sind. I veed, at jeg er forhadet af alle Folk, alleene fordi jeg kalder enhver Ting med sit rette Navn, fordi min Mund svarer til mit Hierte, fordi jeg ikke kand sige, at jeg ærer den, som jeg hemmelig foragter, roser den, hvis Feyl jeg seer, og elsker den, som jeg i Hiertet hader. Skulde nu derfore de mange Kierligheds-Erklæringer, jeg har giort min Jomfrue, alleene bestaae i Ord, saa var hun den eneste af alle, som jeg søgte at skuffe.

Ach hav ikke slige Tanker om mig, allerkiæreste Jomfrue! Set hvilken Prøve paa mig, som eder lyster. Jeg setter all min Formue, mit Liv med Glæde udi Fare, naar jeg dermed kand bevise, at den Kiærlighed, som jeg bær til hende, er ingen Sminke.

Eleonora. Men hvorfor søger I da ikke, kiære Philemon! at vinde min Stifmoders Gunst og at gaae den under Øyne, uden hvis Samtykke vor Kierlighed ikke kand lykkes? Hun er bleven ophidset imod jer, fordi I adskillige Gange har sagt hende sine Feyl; kand I ikke sagte for min Skyld føre et andet Mundheld og rose hende? Det koster jo intet.

Philemon. Byd mig, Jomfrue! at udøse mit Blod, det er mig mueligt, men ikke at forsværge min Natur i at flattere og rose et Menneske, der er sammensat af lutter Laster.

Eleonora. Men naar I giør det alleene, kiære Philemon! for at forfremme vor Kiærlighed?

Philemon. Jo større Interessen er, som driver mig dertil, jo større Dyd er det at holde Stand.

Eleonora. Ach jeg veed ikke hvad jeg skal kalde saadant.

Philemon. I vil maaskee udtyde det som en Koldsindighed; men = =

Eleonora. Jeg veed ikke hvad jeg skal kalde det. Vil I da heller forlade mig end tvinge jer til at gaae den Gamle under Øyne? Svar mig dertil.

Philemon. Allerkiæreste Jomfrue! frist mig ikke over min Formue.

Eleonora. Jo her er to Vilkor, hvoraf eet maa tages.

Philemon. Vor Lykke er jo ikke udi hendes Hænder.

Eleonora. Jo nogef nær; thi min Fader lar sig regiere af hende.

Philemon. Ingen af dem er mægtig til at skille os ad, naar Jomfruens Kierlighed er bestandig, og elsker hun mig af Hiertet, saa styrker hun mig heller i mit Forsæt ikke at gaae fra Dydens Vey, ikke ved Hyklerie at styrke Folk i deres Ondskab.

Eleonora. Ach jeg vil da ikke tale meer derom, men overlade dette til Himlens Forsyn. Men der kommer min Broder Leander.

Scen. 2.

Leander. Leonora. Philemon.

Leander. See skal jeg finde jer forliebte Folk her sammen?

Philemon. Hvad got Nyt, Monfrere?

Leander. Jeg har aldeles intet got Nyt. Jeg er bange for at det, som jeg længe har havt Mistanke til, engang vil hende. De mange Caresser, Mag. Rosiflengius idelig har giort til vor Stifmoder, have aldeles ikke staaet mig an; men jeg har giettet, at de sigtede til det, som jeg i Dag er kommen under Veyr med.

Eleonora. Ach ach, mit Hierte staaer op i min Hals.

Leander. Jeg kand ikke berette noget Vist; men det kand jeg alleene sige, at der er stor Venskab imellem vor Far og Magisteren. Jeg saae dem nyelig tale med stor Fortroelighed sammen, og hørte min Far sige disse Ord, da de skiltes ad: Vær forsikret, Hr. Magister! at jeg skal holde mit Løfte.

Eleonora. Ach jeg elendige Menneske, jeg tviler ingenlunde meer = =

Leander. Men der kommer min Far med vor Stif-Moder; det er best, Monfrere! at I gaaer til Side, at vi dis bedre kand udspionere deres Anslag.

Philemon gaaer bort.

Scen. 3.

Magdelone. Jeronimus. Leander. Leonora. Pernille.

Magdelone. I har aldrig villet troe mig, min Hierte! at der var saa meget Got hos den Mand.

---

10. De mange Caresser] Complimenter, Smigrerier.

Jeronimus. Nu har jeg befundet det, det er en allerkiæreste Mand. Han elsker mig ret i sit Hierte. Men see hvad bestiller I her? Holder I Geheym-Raad?

Leander. Nu kom jeg nyelig her, og fandt min Søster alleene.

Jeronimus. Og nu kommer jeg fra en god Ven, som talede med mig om din Søster. Det er ellers Skade, at den Mand skulde have den Skavank udi Ryggen.

Magdelone. Det vil aldeles intet sige; man skal ikke dømme et Menneske af det, som er udvortes.

Pernille. Det er min Troe sandt. Tilmed lader den Pukkel ham ikke ilde; den kand ogsaa have sin Nytte, thi den er saa spids, at om hans Hænder kom til Skade, saa kunde han i Nødsfald skrive Vers med Ryggen.

Magdelone. Holdt Munden, din Spotte-Fugl! og bebreyd ikke Folk det, som de ikke selv er Skyld udi.

Pernille. Mener Madamen, at han er fød saadan?

Magdelone. Hvad andet? Hvad som Himlen har skabt, er vel skabt.

Pernille. Ja han er min Troe vel nok skabt for en Pukkelrygget. Er han skabt saa, da er det ikke hans Skyld.

Magdelone. Det mener jeg og.

Pernille. Og er han ikke fød saaledes, saa bær han den dog med Berømmelse, saasom han har faaet den udi lovlig Embede, hvorudover samme Pukkel er ligesaa stor Zirat for ham, som en Blessure er for en Soldat.

Magdelone. Hvad er det for Sladder? Hvad vil du sige dermed?

Pernille. Hvilken ærlig Mand, der sidder saa krum, og giør saa mange Vers om Dagen, kand nok faae saadan Pukkel paa Ryggen; thi der faaer jo ingen Hoppe Føl, ingen Hund Hvalp, ingen Kat døer, han giør jo Vers, dem til Berømmelse, naar man betaler ham derfor.

Magdelone. Du skal faae en U-lykke, din Akkermær! hvis du ikke spæger din Tunge.

Pernille. Men hvorfor tar Madamen sig den Mand saa hæftig an?

Jeronimus. Min Kone har Aarsag at tage hans Parti; thi jeg har udvaldt ham til min Svigersøn.

Eleonora. Ey, Papa!

Jeronimus. Blir du saa allarmered derover?

Eleonora. Hvad andet? Jeg kand jo ikke have to Mænd.

Jeronimus. Ney mit Barn! du skal kun have een, og det skal blive Mag. Rosiflengius.

Pernille. Det er min Troe en feed Karl at vælge ud til Svigersøn. Han maa lade sig høvle ret først, førend han prætenderer saadan velskabt Jomfrue.

Jeronimus. Holdt din Mund, Næse-Viis!

Eleonora. Vil I da, Papa! bryde det Løfte, som I har giort Philemon?

Jeronimus. Ja det vil jeg.

Eleonora. Jeg min Troe ikke.

Jeronimus. Det skal have gode Veye. Jeg vil ikke have den til Svigersøn, der ved Skrifter legger sig ud med hele Verden.

Leander. Det veed jeg ikke han nogen Tiid har giort.

Jeronimus. Jo jo, Magisteren har i Dag lagt ud for mig tydelig alle de got Folk, han har angrebet i sine Skrifter, og sagt mig, at i den sidste [Comoedie], hvoraf han er Autor, jeg selv ikke er sparet. Jeg veed ikke, hvorudi Satyren bestaaer; thi jeg seer aldrig paa saadant Narrerie.

Pernille. Ey, hvilken Bagvaskelse! Jeg var paa Galleriet sidste Comoedie; men der blev min Troe ikke spillet uden om en gammel Hanrey, som lod sig tage ved Næsen af sin Kone. Hvordan kunde nu saadant passe sig paa Herren?

Jeronimus sagte. Gid du faae en U-lykke. Jeg veed ikke, om det er af Ondskab, hun saa taler.

Magdelone. Nok er det, vi veed, at han er et Skarn.

Den daarligste Gierning, min Mand har giort sin Livs-Tiid, er at han har givet Løfte til saadan Karl.

Eleonora. Og mig synes, at det er min Far lidet anstændigt at bryde sine Løfter, som han hidindtil har holdet saa hellige.

Jeronimus. Jo denne Gang med jeres Permission skal jeg bryde mit Løfte.

Eleonora. Men han er ikke anderledes, end han var, da Forlovelsen skede.

Jeronimus. Det kand nok være; men jeg har nu allerførst faaet Oplysning om hans Væsen. Jeg kunde jo bringe mit Huus i U-lykke med at besvogre mig med en Person, der opvækker sig een Fiende efter en anden.

Eleonora. Hvilke Fiender opvækker han sig da?

Jeronimus. Spørsmaal! een, der skriver Skandskrifter som han.

Pernille. Han opvækker sig til Fiender ikke uden Giække, der have en ond Samvittighed, og mener, at alt hvad som siges, sigter paa dem. Men jeg skal bevise, at det er jer Magister, som giør Skandskrifter.

Magdelone. Det skal du aldrig i Evighed kunde bevise ham over.

Pernille. Jo min Troe skal jeg saa.

Magdelone. Det er en Mand, som bruger sin Pen til alles Berømmelse, og er ikke mægtig at dømme ilde om nogen.

Pernille. Og jeg skal bevise, at han giør lutter Skandskrifter.

Magdelone. Hvori bestaaer det?

Pernille. Det bestaaer derudi for Exempel: om jeg giorde Vers over Magisteren, og sagde, at han havde den beste Taille i Verden, hvad kunde man kalde det?

Magdelone. Det var spotte-viis.

Pernille. Men naar han giør Vers over Madamen, maler hende som den dydigste Matrone, og berømmer hendes Kiærlighed mod hendes Stifbørn, hvad kalder man det?

Magdelone. Ach min hierte Mand! taaler I, at jeg saaledes skal bespottes af en lumpen Tienneste-Pige?

Jeronimus. Du skal ikke være en Time længer i mit Huus.

Pernille. Jeg havde min Troe længe siden forladt Huset, havde det ikke været for Jomfruens Skyld. Det er af Nidkierhed for hendes Velfærd, at jeg taler saa frit.

Jeronimus. Og det er af Nidkierhed for hendes Beste, at jeg bryder mit Løfte, og vælger Magisteren til min Svigersøn.

Pernille. Han skal ikke faae hende, om han blev gal.

Jeronimus. Jeg troer, Pigen er rasende; hvem skal vel hindre det?

Pernille. Det skal jeg. Naturen har aldeles ikke dømt Jomfruen at gifte sig med saadan Puklel-rygget Pedant. Fy for Fanden, han seer jo verre ud end Æsopus.

Magdelone. Fort paa Døren, din Taske!

Pernille. Gierne, Madam! men I maa vide, at jeg har 2 Aars Løn til Gode. Gaaer ud.

Jeronimus. Vi vil ikke agte, min Hierte! hvad hun siger; det er kun at lee af. Vi kand bilde os ind, at det er en Hund, som giør; thi vi kand dog ikke skille os af med hende, efterdi hun har saa mange andre gode Dyder. Alt hvad vi vil giøre, det er at forbyde Leonora at omgaaes med hende. Hør, Leonora! jeg vil gandske ikke have, at du skal holde nogen Omgiængelse med denne Pige. Hun forfører dig.

Eleonora. Hun kand min Troe ikke forføre mig; thi jeg har besluttet, heller at lade mit Liv end at forlade Philemon.

Jeronimus. Og jeg har besluttet at giøre dig arveløs.

Eleonora. Deri vil jeg skikke mig.

Jeronimus. Er det ikke forskrækkeligt? Hvad siger I, Leander?

Leander. Jeg kand ikke andet end rose min Søsters Generositet.

Magdelone. Hillemænt, Generositet at sette sig op imod sine Forældre!

Leander. Besynderlig saadan Stifmoer, der elsker os saa høyt.

Jeronimus. Jeg tænkte nok det. Den stakkels Kone er jer aldrig til Maade. Hun elsker jer alt for meget, I var ikke værd saadan Moer. Fort ind, jeg kand ikke see jer for mine Øyne.

Scen. 4.

Jeronimus og Magdelone.

Jeronimus. Hvad skal vi giøre ved dette, min Hierte? I seer, at mit hele Huus blir rebelsk.

Magdelone. I skal bruge de Midler og den Myndighed, en Far har at holde sit Huus i Tømme. Skulde Børn have deres egen Villie? De veed jo ikke hvad dem selv tienligt er. Tænk engang, udi hvilken Tilstand vi skulde bringe vort Huus, om Philemon blev vor Svigersøn. Man siger jo, at man skal kiende Folk paa dem, som de holde Venskab med.

Jeronimus. Jeg finder, at jer Tale er vel grundet, min Hierte! Men der kommer Mag. Rosiflengius.

Magdelone. Ach den allerkiæreste Mand! mit Hierte hopper i mig af Glæde, naar jeg seer ham.

Scen. 5.

Mag. Rosiflengius. Jeronimus. Magdelone.

Rosifleng i sort Habit med en liden Krave. Jeg glæder mig ved at finde min gunstige Herre med dydædle Frue her alleene.

Magdelone. Ach velkommen, Herr Magister! Nu stode vi og talede om ham.

Rosifleng. Jeg haaber, at det var ikke andet end Got, saasom jeg veed, at deres Dydzirenhed er min Veninde, eller rettere at sige, min Patronesse og Velynderske.

Magdelone. Vi have ikke Aarsag til andet; thi Herr Magister har ladet see udi mange Ting, at han er vor Ven,

talet og skrevet altiid til vor Berømmelse, saa at det er hans Godhed alleene at tilskrive, at jeg saa tit med Berømmelse er kommen i Trykken.

Rosiflengius. Ingen Godhed, Eders Dydædelhed! men et Debitum, Pligt og Skyldighed. Eders Dydædelheds saavel som min gunstige Herres Soel-skinnende Dyder giør alleene min ellers tynde Venam (at jeg skal tale poetice) eller ringe Skialdre-Geyst frugtbar; thi hvor saa mange Dyder udi eet Subjecto ere samlede og concentrerede, er det ingen Umage at skrive Vers; hvor en Achilles er at poeticere over, er ingen Konst at være Homerus. Vil jeg tale om Gudsfrygt, giver Eders Gunst saavel som Eders Dydzirenhed mig Vidtløftighed af Materie. Vil jeg tale om Fromhed, Sagtmodighed, Forstand, Ærlighed, da finder jeg, alle disse Dyder hos dem har fæstet Boelig og taget Sæde.

Jeronimus. Siig ikke det, min Herre! Der er dog mange, som tale ilde om os.

Rosiflengius. Jeg veed det nok, Eders Gunstighed! og de maaskee, som I mindst har forskyldt det af. Jeg nævner ingen; thi det er mod min Natur at tale en Hund noget til Præjudice, end sige et Menneske.

Magdelone. Jeg veed nok hvem han mener; derfor har min Mand og jeg allerede slaaet ham af vore Tanker og i den Sted kast vore Øyne paa min Herre og udvælget ham at være vor Svigersøn.

Rosiflengius. Det er eders Godhed, ikke mine Fortienester, der bane mig Vey til saadan Lykke. Jeg haaber dog, at deres kiære Plante, jeg mener Jomfrue Dotter, skal befinde sig vel ved saadant. Jeg haver ingen Midler arvet efter mine kiæreste Forældre, det er sandt; men jeg takker dem og kysser deres Aske for god Education og Optugtelse. De har udi den grønne Ungdom ladet mig lære de Ting, hvor-

---

12. giver Eders Gunst saavel som Eders Dydzirenhed] giver I, gunstige Herre! saavel som I, dydzirede Madame!

ved jeg kand fortiene mit Brød; thi jeg var neppe 2 Gange 8 Vintre gammel, at jeg skal tale poetice, førend jeg havde sovet mange Nætter paa Parnasso hos de 9 Musæ og drukket af Hyppocrene Kilde, det er, giort Vers, brave Folk til Berømmelse, saa jeg nu lever rigelig af Poesien, og der er ingen Dag, jeg jo fortiener 10 Rdlr. derved. Da derimod Monsr. Philemon opvækker alles Had mod sig ved sine Skrifter, og faaer den Sæd, hvoraf Fiender opvoxe.

Magdelone. Hører I det, min hierte Mand? Vi havde været ilde opskiørtet, om vi havde faaet saadan en Karl til Svigersøn.

Rosiflengius. Derfor seer man slige Folk som han og hans Lige allevegne at være forhadt.

Magdelone. Og det ikke uden Aarsag; thi intet kand smerte got Folk meer end at see sig straffet og igiennemheglet af dem, som ingen Magt har dertil.

Jeronimus. Derfor undrer jeg mig over at visse Folk faaer Pension af store Herrer for saadant.

Rosiflengius. Min Herre! mange har Lyst til at lee paa andres Bekostning. De elsker derfor satyriske Skrifter, og belønner Autor, skiønt de har slette Tanker om ham; ligesom man elsker og belønner Forræderie, men hader Forræderen.

Jeronimus. Jeg har alt nok, Hr. Magister! Jeg gav min Dotter ikke til den Mand, om han kunde veye hende op med Guld. *Banker paa.* Hey, Pernille!

Pernille kommer ind.

Jeronimus. Lad min Datter strax komme ind.

Scen. 6.

Jeronimus. Magdelone. Rosiflengius. Eleonora. Pernille.

Jeronimus. Min Dotter! jeg har givet dig lidt Tiid til at udkaage din Galde og overveye hos dig selv hvad det

---

15-16. see sig straffet . . . af dem, som ingen Magt har dertil] see sig irettesat af dem, som ingen Myndighed har dertil.

er at sette sig op mod sine Forældre, der søger at afvende en U=lykke, som du selv vil styrte dig udi. See her er den brave Mand, jeg har foreslaaet, som er elsket af alle Folk, og er i Stand at underholde dig reputeerlig. Da derimod den anden er forhadet af alle, og maatte omkomme af Armod, hvis han ikke havde arvet nogle Midler. Hvad svarer du dertil?

Leonora græder.

Rosiflengius. Ach den ædle Siæl! saasnart hun hørte mine Dyder opregne, faldt hun i Graad. Græd ikke, allerkiæreste Nymphe! det er kun det Ringeste, som kand siges om mig.

Eleonora. Ach jeg elendige Menneske!

Rosiflengius. Hendes forrige Daarlighed klemmer hendes Hierte. Græd ikke, min Gudinde! Den vingede Gud Cupido har indskudt hende en skadelig Kierlighed, som har varet indtil nu, da endelig den udi Svane=Vogn agende Gudinde, jeg mener Venus, har befalet at læge Saaret igien, saa at hun er kommen til sig selv.

Pernille sagte. Det var jo Fandens eget Sprog; faaer jeg end een saadan Phrase til Livs, kommer jeg til at kaste min hele Frokost op.

Eleonora. Ach min hierte Papa! jeg beder om Forladelse, jeg faaer saa ont, jeg maa lidt ind.

Gaaer bort.

Rosiflengius sagte. Hvilken underlig Virkning dog Kierlighed har! Saa snart hun saae mig, faldt hun i Graad, og fik ont.

Jeronimus. Hvad gaaer af hende, Pernille?

Pernille. Jeg veed min Troe ikke hvad der gaaer af hende, thi jeg saae ikke hvad hun spisede til Frokost; men der vil gaae en Hob reven Øll og Brød af mig.

Jeronimus. Jeg forstaaer aldeles ikke hvad du vil sige.

Pernille. Det er let at forstaae; hvilken Jomfrue der seer saadan Karl, og hører ham tilligemed tale, sær om

Formiddagen, naar Maven er utidig, og dog kand holde tæt, den vilde jeg see paa. Er det Mand for jer Dotter for en ævig U-lykke?

Rosiflengius. Hvad siger denne Pige? Hun er ikke rigtig i Hovedet.

Jeronimus. Ney hun har Raptus sommetider. Jeg taaler en Hob af hende, efterdi hun har tient mig længe og ladet see stor Troskab.

Rosifleng. Hør, lille Pige! komme de Raptus tit over jer?

Pernille. Monsieur, kommer disse Raptus tit over ham?

Rosifleng. Jeg er altiid den samme.

Pernille. Jeg er og altiid den samme.

Rosifleng. Saa er I jo altiid gal.

Pernille. Saa er I jo og altiid gal.

Jeronimus. Jeg troer virkelig, at hun er bleven forrykt. Hør, Pernille! kiender du mig?

Pernille. Jeg kiender jer heel vel; I er mit Herskab, og denne er den Pukkel-ryggede Versekræmmer, som er gal baade paa Legemets og Sindets Vegne, thi han maa have faaet lige saadan Pukkel i sin Hierne som paa sin Ryg.

Jeronimus. Fort herud, din Laptaske!

Pernille. Ach Herre! lad mig bevise først, at han er gal.

Rosifleng. Slaae hende ikke, min Herre! lad mig høre, hvori det bestaaer.

Pernille. Hør, naar saadan vanskabt Glosebog kom og beylede til mig, som ikke er Jomfrue engang, holdt jeg med Billighed for, at han løb med Liimstangen. Nu begiærer I til Ægte en kiøn fornemme Jomfrue, ergo er I Daarekiste-gal.

Rosifleng. Ach min Herre! jeg har aldrig været saa forhaanet tilforn.

Jeronimus. Fort herud, dit Skarn! Jeg forbyder dig at komme i mit Huus meer.

Pernille. Og jeg forbyder ogsaa den Pedant at komme inden vor Dørtærskel.

[Gaaer.]

Magdelone. Ach min Herre! jeg haaber, at han regner os ikke til Onde hvad som er passered.

Rosiflengius. Aldeles ikke.

Jeronimus. Han skal faae Satisfaction, Pigen skal strax paa Døren, og I skal; Trods for hende og den hele Verden, blive min Svigersøn. Vil min Herre behage at komme til mig i Eftermiddag, saa skal Forlovelsen skee.

Rosifleng. Jeg skal ikke manqvere at komme.

De gaaer alle ud.

ACTUS II.

Scen. 1.

Henrich kommer ind paa Hovedet, seer sig tilbage.

Gid I faae en U-lykke, I maatte holde jer til min Herre og lade en stakkels uskyldig Tiener være uslaaren, som kand hverken læse eller skrive. Jeg gaaer paa Gaden i mit lovlige Ærende, saa møder mig en Advocat, hvilken kneppede mig paa Næsen, og sagde: Vær saa god at hilse din Herre, og siig ham, at det er en liden Erkiendelse for de Vers, han giorde forgangen Uge. Jeg løb, som Fanden var i Hælene paa mig, ey holdende det raadeligt at indvikle mig i Dispput derover; thi vil man trætte med de Karle, kommer man til at betale Processens Omkostning oven i Kiøbet. Jeg kunde af Alteration ikke føle Smerten i Førstningen; men da jeg kom i en anden Gade, begyndte min Næse at værke, som der var lys Lue i den. Da sagde jeg: Gid du faaer en U-lykke, du maatte kneppe dine egne Folk og lade en fremmed Mands Tieneres Næse være med Fred. Jeg var neppe kommen i en anden Gade, førend jeg faaer 2 Jeans de Francer paa Halsen, hvilke forfuldte mig med nøgne Kaarder;

5. lade en stakkels . . . Tiener være uslaaren] uanfægtet, i Fred.

men som de løbe efter Tacten paa de store Stene, for ikke at bestænke deres sniklede Strømper, og jeg løb udi Skarnet allevegne, hvor jeg fandt Gienvey, kunde de ikke naae mig. Jeg blev saa elendig baade af Alteration og den stærke Løben, at jeg maatte ind til en Barbeer for at lade mig aarelade; men han, i Steden for at aabne Aaren med en Lancette, gav mig et Ørefigen, og sagde: Hils din Herre, og siig, at det er et lidet Nachspil, som han kand bruge til den Barbeer-Comoedie, som blev spillet i Gaar, efterdi Comoedien i sig selv er noget kort. Jeg var glad ved at samme Nachspil bestod kun af een Act, og at han ikke vilde fuldføre de andre Acter paa min Næse og Øren, og gik hen i et Bislag; men til min U-lykke boede i samme Huus en Skiærsliber, hvilken lod som han havde Medlidenhed med mig, tog mig ind i sin Stue, og sagde, at han havde en skiøn Salve at smørre paa Saaret. Men i Steden for Salven saae jeg han hentede sin Krabask; jeg var derfore ikke seen paa Benene, løb bort, forfuldt af alle Skiærsliber-Drengene indtil dette Sted. Ach havde jeg fat paa min Herre, medens Blodet kaager endnu i mig! Jeg skulde sige ham eengang for alle, at hvis han ikke lader sin Skrive-Syge, komme vi til at gaae paa Gaden med Escorte herefter. Jeg seer mig allevegne om; thi som jeg i Dag har geraadet udi 4re U-lykker, og en Tragoedie skal bestaae i 5 Acter, saa er jeg ogsaa bange for den sidste. Men er det ikke Mag. Rosiflengs Tiener? Den Karl har bedre Tieneste end jeg. Jeg tiener hos en ærlig Mand, der siger Folk Sanden, hvilken Dyd er i disse sidste Verdens Tider ikke meget i Moden, og renderer ikke andet end Had,

---

1. de løbe efter Tacten paa de store Stene] Fortouge med brede, flade Stene havde man dengang ikke. Langs Midten af Gaderne laae een eller to Rækker af store, utilhuggede Stene, der ragede lidt op over den øvrige Brolægning. — 9-10. efterdi Comoedien i sig selv er noget kort] Da Femactsstykket „Gert Westphaler" ikke behagede Tilskuerne, skrev Holberg Eenactsstykket i Stedet. — 12. gik hen i et Bislag] et Regnskuur udenfor en Gadedør.

Avind, Foragt, Næse-Styver, Ørefigen. Han derimod tiener hos en Fuchsschwantzer, som har alle til Venner.

Scen. 2.

Gottfried med en stor Bylt paa Ryggen, hvormed han setter sig ned. **Henrich** setter sig ved den anden Side.

Gottfried. Her kommer en stor Hob Penge at springe i disse Dage, som min Herre har skrabet sammen med at giøre Vers; thi han har faaet Amour i Hovedet, han vil giftes. Jeg skal hen til en Boghandler med disse u-saalte Vers, som han har giort forgangen Maaned. Folk kand ikke begribe, hvordan han kand giøre saa mange Vers udi saa kort Tiid; men de Vers, som vi har giort i Fior, kaager vi op igien i Aar, hvilket er oeconomiskt nok, thi ellers maatte den poetiske Geyst faae en U-lykke paa Sidstningen og blive gandske ud-tømmet. Vore Votumer neden under Begravelse-Vers forandrer vi dog ikke gierne, og Slutningen bliver, at den Af-døde staaer med Palmer i Hænder, enten han har levet skikkelig eller som et Best; thi det lader ilde at tale Ont om de Døde. Disse Palmer forskaffer os anseelige Foræringer af de Afdødes Arvinger; thi det er saadan ufor-modende og uforvented Glæde for dem at see deres kiære Forældre udi Verset staae med Palmer udi Hænderne, som de veed, at det er gandske uforskyldt, hvorfore de ansee min Herre som een, der har Hoved-Nøglen til Paradiis, thi han er her det samme, som Paven er i Rom, udi hvis Magt det er at publicere paradisiske Rangs-Forordninger og at give Folk Gang og Sæde udi Himmerig med Helgene, som har ladet see een og anden Generositet, førend de døde. Arvin-gerne har derforuden den Trøst deraf, at endskiønt de følger i alting deres kiære Forældres Fodspor, saa kand de dog, det u-anseet, ved en liden Anstalt, førend de døer, ogsaa komme

---

22-23. som de veed, at det er gandske uforskyldt] saasom, eftersom.

til at staae med Palmer i Hænderne. Vil nogen sige, at derfor blir man lige salig, enten en Poet roser eller laster een efter eens Død, da maa man vide, at min Herre udi sine Vers tildømmer ingen Himmerig uden stor og vigtig Aarsag. Han giør ingen Skiøge til en kydsk Lucretia, ingen Hest til en Richelieu, ingen Varulv til en Absalon, uden han har stor Raison dertil, det er, uden man betaler ham derfor.

Henrich. Det er en forbandet forslagen Karl, han roser og kagstryger sin Herre paa eengang.

Gottfried. Denne forrige Maaned var os en feed Maaned, baade paa Bryllupper og Begravelser. Jeg har her en Liste paa alt hvad vi derved har fortient, hvilken Liste min Herre vil vise sin tilkommende Svigerfar, at han deraf nogenledes kand see hans aarlige Indkomster.

Tar Listen frem.

Henrich. Forrige Maaned var ogsaa en frugtbar Maaned for mig, men paa Ørefigen, Næsestyver, Natpotter over Hoved; for min Herre paa Had, Avind og Suurseende, hvorpaa jeg ogsaa har en Liste, at man deraf kand see vore aarlige Indkomster.

Gottfred setter sine Briller paa, og læser snøvlende. Den 4de Febr. for et Brude-Vers, kaldet Lucretia Rediviva, det er: Den anden kydske Lucretia, 10 Rdlr.; thi hvorvel samme Pige havde været 3 Gange besovet udenlands, levede hun dog meget kydsk her paa Stedet, og kom kun 4re Maaneder for tilig i Barselseng.

Henrich. Jeg maa ogsaa sette mine Briller paa og læse: Den 5te dito giort et Stykke, kaldet den christne Jøde, hvorfor en Capital af 300 Rdlr. blev min Herre opsagt.

Gottfred. Den 8. dito et Vers, kaldet Fruentimmerets Ærekrands, hvorfor en fornemme Dame skikkede min Herre en Sølvdaase, og lod sige, at det skulde ikke blive derved.

Henrich. Den 9de dito giort en Comoedie, kaldet de 7 onde Aander, hvorfor jeg fik et Ørefigen paa min Herres

Vegne af en fornemme Dame, som lod ogsaa sige, at det skulde ikke blive derved.

Gottfred. Den 11te dito giort Lykønskning til eens Promotion, hvorudover min Herre blev buddet til Bords og sat øverst.

Henrich. Den 12. dito Raillerie over eens Promotion, hvorudover min Herre fik Had i Steden for Mad.

Gottfred. Den 15de dito giort et Liig-Vers over en Møller, kaldet den retfærdige Aristides, hvorfor min Herre bekom 6 Tønder Hvedemeel, som var den salig Mands sidste Uges Extra udi Professionen, førend han døde.

Henrich. Den 16. dito giort en Satire over Møllere, hvorfor jeg, gaaende forbi en Mølle, fik en Skieppe Kli over Hovedet.

Gottfred. Den 17. ejusdem giort et Vers, kaldet det berømmelige Kandestøber-Laug, hvorfor min Herre af Lauget fik 6 Dosin Engelske Tallerkener til Skiænk.

Henrich. Den 18. ejusd. giort et Vers, kaldet den politiske Skiærsliber, hvorudover jeg nær havde bleven tegnet med en Ragekniv i Panden, hvis jeg ikke havde været des raskere paa Benene.

Gottfred. Den 21. ejusd. giort et Bryllups-Vers til en gammel Mand, som tog en ung Pige, kaldet den med Rosen forenede Lillie, hvorudover vi bleve budne til Bryllup og herlig tracterede.

Henrich. Samme Tiid trykt et Vers, kaldet gamle Mænds Barndom, hvorudover alt dette smagede i vor Mund som slet intet.

Gottfred. Den 24. hujus et Vers, kaldet Jephtæ Dotter, til en Pige, som døde ugift, men havde ladet gaae 4re a 5 Mødommer af Stabelen i sin Ungdom, hvorudover min Herre fik et Theebord med Kiedel og Trekpotte til Forœring. Hvem er det, som snakker der? *Seer sig om.* Det maa være min Echo.

Henrich. Den 25. hujus giort et Vers over en Pige,

som ogsaa aldrig vilde gifte sig, kaldet: Det er ikke Guld alt hvad som glimrer; hvorudover jeg nær havde faaet en ævig U-lykke og i Steden for en Trekpotte en Natpotte over Hovedet.

Gottfred. Den 26. ditto giort et Vers, kaldet udenlandsk Reyses Nytte, hvorudover min Herres Broder strax fik Condition hos en Herre, og blev udvaldt til at reyse uden Lands med hans Sønner.

Henrich. Den 27. ditto giort et Vers, kaldet den daarlig uden Lands Reyse, hvorudover min Herres Broder, som skulde reyse uden Lands med en Herre, fik i Naade sin Afskeed.

Gottfred. Den 28. giort et Vers, kaldet den ædle Barbeerkonst, hvorudover ingen siden vil tage Penge for at rage ham. Der er min Troe een, som snakker. Seer sig om igien. Ney det er min Echo.

Henrich. Den samme Maaned ut supra giorde min Herre en Comodie, kaldet det snaksomme Barbeer-Facultet, og har siden den Tiid holdt det raadeligt at rage sig selv.

Gottfred. Men jeg hører ligesom een snakke. Hvad Fanden er det for en Karl, som sidder og mumler der? Hør, Kammerat! hvor skriver du dig fra?

Henrich. Ingensteds.

Gottfred. Du maa endelig have nogensteds hiemme?

Henrich. Ney ingensteds sikker.

Gottfred. Est du her fra Byen?

Henrich. Ney Byen er fra mig; thi alle vender mig Ryggen.

Gottfred. Da est du ilde skaaren, arme Dievel! Har du da ingen Venner?

Henrich. Ikke en Siæl.

Gottfred. Ey, det er underligt; da har jeg flere Venner, end jeg kand tælle. Men hvad Ont har du da giort?

Henrich. Ikke andet end at jeg tiener hos en god ærlig Mand, som siger Sanden.

Gottfred. Det er ingen Lyde; det er noget, som Folk bør elskes for. Sandhed har altiid været en stor Dyd.

Henrich. Det maa have været i gamle Dage, men nu ikke meer.

Gottfred. Ey Snak! en Dyd er og bliver en Dyd til Verdens Ende.

Henrich. Jeg har ogsaa tænkt det samme; men min Ryg siger ney.

Gottfred. Hvad Pokker er det for Snak? Kand din Ryg tale?

Henrich. Perfect. Hør, Monsieur Ryg! er Sandhed en Dyd? Tænkte jeg det ikke vel? Veedst du hvad den svarer?

Gottfred. Hvad svarer den?

Henrich. Den siger: Det skal en Slyngel have sagt.

Gottfred. Din Ryg maa selv være en Slyngel.

Henrich. Det kand nok være; men slige Disputer har jeg jevnlig med min Ryg.

Gottfred. All den Snak er meget forblummet.

Henrich. Det er jo let at begribe; naar jeg siger, at Sandhed er en Dyd, og min Ryg viser gule, blaae og grønne Striæger, som ere Sandheds Frugter, saa slutter jeg, at det er en Lyde.

Gottfred. Nu forstaaer jeg. Du faaer Hugg, fordi du siger Sandhed. Jeg har Medlidenhed med dig; det er Synd, du skal slaaes derfor.

Henrich. Men hør, Landsmand! tiener du ikke hos Mag. Rosiflengius?

Gottfred. Jo jeg giør; kiender du ham?

Henrich. Skulde jeg ikke kiende saadan ypperlig Mand?

Gottfred. Jeg takker for de gode Tanker, du har om min Herre. Veedst du, at han skal giftes i disse Dage?

Henrich. Han skal Fanden heller; hvem skal han have?

Gottfred. Han skal have Jeronimi Dotter, som tilforn var forlovet med een ved Navn Philemon.

Henrich sagte. Hillemænt, det er en forbandet Tidende. Høyt. Med Philemon?

Gottfred. Ja Hr. Jeronimus har i Dag opsagt ham sit Løfte og udvaldt min Herre til sin Svigersøn.

Henrich. Men er det muェligt, at han vil have den pukkelryggede Verse-Kræmmer til Svigersøn?

Gottfred. Du skal faae en U-lykke, dersom du taler saaledes.

Henrich. Skal jeg faae en U-lykke derfor, saa er jo Sandhed ikke en Dyd, som du siger.

Gottfred. Det er ingen Dyd at bebreyde et Menneske Legemets Feyl, som det ikke selv er Skyld udi.

Henrich. Ja det er sandt nok; jeg beder om Forladelse. Men at tale Alvor, er det mueligt, at Monsieur Jeronimus vil give sin Dotter til den Fuchssvantzer?

Gottfred. Holdt din Mund, jeg giør ellers en U-lykke paa dig.

Henrich. Det er dog ikke meget usandt; thi han roser jo alle Folk i Fleng for Penge.

Gottfred. Hvad kommer det dig ved?

Henrich. Jeg siger det kun for at bevise, at Sandhed er ingen Dyd.

Gottfred. Du faaer nok en U-lykke for din Sandhed engang i Verden.

Henrich. Og din Herre faaer nok en U-lykke i den anden Verden for sin Løgn og Hyklerie.

Gottfried gaaer.

Scen. 3.

Henrich. Philemon.

Henrich. See der kommer min Herre; det var Skade, han ikke kom før, at han kunde have hørt denne Samtale.

Philemon. Nu, Henrich! hvad got Nyt?

Henrich. Naar Fanden er jeg vant til at bringe got Nyt?

Philemon. Hvad ont Nyt da?

Henrich. Vil ikke Herren tage det ilde op, om jeg bringer det til ham ligesaa friſt, jeg har faaet det?

Philemon. Ney saa mænd, lad mig kun faae det at høre.

Henrich sagte Han skal baade faae det at høre og føle. Høyt. Eſt du der, din Slyngel, din Æretyv?

Philemon. Hvad Pokker vil dette sige? Hvorfor taler du mig saa plump til?

Henrich lader, som han vil slaae ham.

Philemon. Hey eſt du affindig?

Henrich. Ey, det er kun Begyndelsen, Herre! Det er kun det første Nyt, jeg bringer in Natura fra Advocaten.

Philemon. Gid jeg faaer Skam, troer jeg, at Drengen er rigtig i Hovedet.

Henrich trækker sin Kniv, og Philemon løber.

Henrich. Bi kun, Herre! det er Barbererens Respect, som jeg kun vil ydmygst formelde.

Philemon. Det er jo et stærkt Raserie.

Henrich. Jeg seer nok, at Herren er ligesaa bange som jeg.

Philemon. Hvorfor overfalder du mig saadan?

Henrich. Herren befaler mig at bringe ham det Nyt, som jeg har faaet, og det bringer jeg ham i Natura. Jeg har nydt udi een Gade i Dag over en halv Snees slige Complimenter af Folk, i hvis Kalune jeres Vers, Fortaler og Bagtaler giøre en hæftig Virkning.

Philemon. Ikke andet?

Henrich. Jo jo, der tør nok blive noget andet af, som er værre, dersom Herren ikke holder op at skrive saadant Tøy.

Philemon. Hvad vil du da at jeg skal skrive? Skal jeg give mig til efter endeel andre Poeters Exempel at rose Udyder og styrke Folk udi Ondskab?

13-14. at Drengen er rigtig i Hovedet] Karlen, Tjeneren.

Henrich. I skal slet intet skrive; hvem Pokker beder Herren skrive?

Philemon. Det er U=lykken, Henrich! at adskillige kloge og retsindige Folk, der seer gierne, at Laster blive igiennemheglede med Eftertryk, holder mig beqvem dertil, og derfor opmuntre mig til at moralisere.

Henrich. Men naar nu adskillige Giække, som finde deres naragtige Navn og Rygte besværget derved, komme med deres Prætensioner derimod, kand man vel da give dem Assignation paa disse kloge og retsindige Folk, som har raadet til slige Skrifter?

Philemon. Giv dig tilfreds, Henrich! det bliver nok got, naar Stormen har udraset.

Henrich. Men det er U=lykken, at man let kand kuldseyle, medens Stormen varer.

Philemon. Sandhed, hvor længe den er forfuldt, triumpherer dog omsider.

Henrich. Hvad kiærer jeg mig om at Sandhed triumpherer, naar man har slaget Arme og Been i Stykker paa mig? Mon den gode Monſ. Sandhed kand triumphere mig dem til Rette igien? Om Sandheden da triumpherede tusinde Gange siden, og hele Verden talede om mig som en Martyr, saa var jeg dog og blev en Lemlæsted. Hvad nytter det een, at man berømmer ham, naar man først skiær Ørene af ham, hvormed han skulde høre sin Roes? Hvad nytter det Herren, at han blir roset for sine Skrifter, naar han er død, og intet føler dertil?

Philemon. Henrich! det er hverken Belønning, medens jeg lever, eller Roes efter min Død, som styrker mig i mit Forsæt, men det at jeg i min Alderdom kand trøste mig ved at have giort noget Got, og at min sidste Time kand være mig ligesaa sød og behagelig, som den vil være en Horreur

---

7-8. finde deres . . . Rygte besværget] besværet, angrebet.

og Forskrækkelse for dem, der har brugt deres Pen til at besmykke Laster og Udyder.

Henrich. Mon ikke Verden blir den samme, enten I eller andre Sandheds Trompet-Blæsere ere til eller ey?

Philemon. Det er sandt, Henrich! Verden synes intet at bedres hverken af Prædikener eller andre moralske Skrifter; men hvis man holdt gandske op med at præke og moralisere, bleve Menneskene endnu verre, thi man har seet ved saadan Afskaffelse endog de meest polerede Nationer forfalde til Brutalitet og Vildhed.

Henrich. Jeg vil ikke raisonnere meer derom, Herre! men jeg kand lade jer det vide, at I har moraliseret med saadan Eftertryk og Virkning, at Magister Rosiflengius kommer inden faa Dage til at sove i jer Kiærestes Arm.

Philemon. Jeg veed nok, at der er noget i Giærde, Henrich! men jeg haaber dog, at det ikke skal komme saa vidt. Men har du hørt nogen Omstændighed derom?

Henrich. Ikke videre end af Magisterens Tiener, som sagde mig, at hans Herre har faaet Ja paa Jomfruen, og skal med det allerførste holde Bryllup.

Philemon. Ach er det muligt, at Monf. Jeronimus, der har passeret for saadan ærlig Mand hidtil Dags, saa skammelig vil bryde sit Løfte? Men hvis han har forglemmet mig, saa forlader dog ikke Jomfruen mig.

Henrich. Hun vil nok giøre Modstand en Tiid lang, men kommer dog at beqvemme sig.

Philemon. Forlader hun mig, saa døer jeg af Sorg.

Henrich. Jeg havde aldrig tænkt, at en Satyricus kunde være saa forliebt. Men der kommer Jomfruen med hendes Broder og Pernille.

Scen. 4.

Leander, Leonora, Pernille, Philemon og Henrich.

Leander. Monsieur! vi har slette Tidender at bringe ham.

Philemon. Ach jeg kand ikke faae slettere Tidender end de, som ere mig nyeligen komne for Ørne.

Leander. Men maaskee det er noget andet end det, som I tænker.

Philemon. Er det andet end det, som jeg veed, saa er det ingen ond Tidende; thi intet foru-roliger mig, uden at jeg faaer at høre noget, som til intet giør min Forlovelse med Jomfrue Leonora.

Leonora. Ach kiære Philemon! det er just saadan Tidende, som vi bringer jer.

Philemon. Derom har jeg allerede faaet Kundskab. Jeg veed, at Hr. Jeronymus har brudt sit Løfte, og at han har udvaldt Mag. Rosiflengius til sin Svigersøn. Men hvad Ont er der i alt dette?

Leonora. Saa? tracterer I det med saadan Kaaldsindighed?

Philemon. Ja jeg hører saadant med Kaaldsindighed, og holder det ikke for en ond Tidende, uden jeg faaer at høre, at Jomfruen gir sit Samtykke dertil.

Leonora. De Tidender faaer I aldrig, kiære Philemon! at høre, hvad end mine Forældre beslutte med mig.

Philemon. Prøv jer selv, allerkiæreste Jomfrue! og still jer for Øyne alt hvad som deraf kand flyde, om I er mægtig til at holde Stand.

Leonora. Ach jeg har forestillet mig Truseler, Had, min Arvedeels Forliis, og meer end hvad som kand hende; men det kand altsammen ikke bevæge mig at forlade jer.

Philemon. Saa ere alle de Tidender, jeg hidindtil har hørt, ikke af større Vigtighed, end jeg jo derfor kand sove lige roelig.

Pernille. Men, mine kiære Børn! tracteer dog saadant ikke alt for ringe. Forældres Myndighed er stor, og I kiender jer Fars Sind. Det er jo en Mand, som er haard som en Flintesteen; hvis her ikke opspindes nogle Intriguer, hvorved Magisteren kand blive giort sort hos [Hr.] Jeronymus,

saa kommer Jomfruen ingen Vey med hendes Bestandighed, thi man har Exempel paa at mange ere med Svøben over Hovedet dreven til Brude-Seng.

Leonora. Kand du da hielpe os med noget?

Pernille. Jeg skal siden tænke mig om; men jeg maa først see, jeg kommer i Naade igien hos Herskabet.

Henrich. Jeg vil ogsaa tænke mig om paa min Side, hvordan jeg kand giøre ham sort hos Hr. Jeronymus.

Pernille. Og jeg har alt noget i Hovedet for at ruinere ham paa en anden Maade; men jeg maa først forlige mig med Hr. Jeronymus. See der kommer de. Løber allesammen til Side.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Mag. Rosiflengius. Pernille.

Jeronimus. Det skal ingen Vanskelighed have, Hr. Magister! Naar man viser hende Braadden, saa gir hun nok Kiøb. Jeg vil være jer Mand for at hun bliver anderledes til Sinds i Morgen.

Rosifleng. Jeg vil ogsaa haabe det samme, og naar vi først komme sammen, og hun lær at kiende mig, skal hun nok have mig kiær, saa at vi skal komme fuldkommen til at conjungere Amo sammen, og ligesom jeg nu alleene kand sige Amo, jeg elsker, saa skal vi komme i en Hast til at sige Amamus, vi elske.

Pernille sagte. Du skal see, Monf. Pedant! at der bliver intet af.

Jeronimus. Hvo er, som taler der? Est du endnu her, din Laptaske? Har jeg ikke allerede givet dig Afskeed?

Pernille grædende. Jo Herre! det er sandt; men jeg kand ikke gaae bort, førend jeg beder Herren og Fruen far vel, takker dem for den Tiid, jeg har været i deres Huus, og tilligemed beder om Forladelse for det, jeg i Ubetænksomhed har talt.

Magdelone. Det er got, at du kommer til dine Synders Bekiendelse, og seer, at du har forløbet dig.

Pernille. Ach gode Frue! jeg kiendte ikke Magisteren da; men jeg har hørt saa meget Got om ham siden, at jeg er færdig at briste af Sorg over de Ord, jeg har talt, og om jeg blev her længere i Huset, skulde jeg søge at befodre hans Kierlighed ligesaa meget, som jeg har hindret den tilforn.

Rosiflengius. Gunstige kiære Sviger=Forældre! efterdi hun fortryder sit forrige Væsen, saa beder jeg kiærligst, at hun maa blive i deres Huus.

Pernille. Jeg skal min Troe af all Magt søge at indprente Jomfruen Kiærlighed til ham. Sagte. Jeg mener Philemon.

Jeronimus. Hvis saa er, maa du ikke alleene blive her, men jeg skal ogsaa forbedre din Løn. Men gak først hen og bed Magisteren om Forladelse, og kys ham paa Haanden.

Pernille kyssende paa Haanden. Ach Hr. Magister! tusind Tak for hans Intercession; vær forsikkret, at jeg skal giøre det for hans Skyld, som han ikke skal kunde troe mig til.

Rosiflengius. Bene bene, jeg har tilgivet jer da af mit Hierte hvad I har giort mod mig.

Jeronimus. Kommer nu, og lad os gaae ind allesammen.

De gaaer ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Henrich. En Skiøge.

Henrich. Jeg gaaer og speculerer, hvordan jeg kand forspilde Magisterens Lykke og hielpe min Herre; men min Geyst er ikke, som den pleyer at være, thi jeg er gandske raadvild. Men det er vist een af Madame Duuses Statz-Møer. Hun gaaer nok og krydser paa unge Karle efter Sædvane. God Dag, lille Pige! Forlad mig, at jeg taler saa slet; jeg veed nok, at hun burte have høyere Titul, men jeg er ikke af mange Complimenter.

Skiøgen. See, Henrich! est du der? Kiender du mig?

Henrich. Ey, perfect. Jeg kunde kiende jer i Mørke.

Skiøgen. Veedst du, Henrich! at jeg skal giftes?

Henrich. I skal Fanden heller.

Skiøgen. Jo mænd, i Morgen skal du kalde mig Mardame.

Henrich. Hvem skal I da giøre til Hanreder? med Forlov at spørge.

Skiøgen. Hvad er det for Snak?

Henrich. Jeg vil sige, hvem skal I have?

---

7. een af Madame Duuses Statz-Møer] Mad. Duus var en berygtet Bordelvertinde i Kjøbenhavn paa den Tiid. En Stadsmø var egentlig et Slags Tyende, en Mellemting imellem Kammerjomfru og Selskabsdame. — 9. Forlad mig, at jeg taler saa slet] saa ligefrem, saa slet og ret.

Skiøgen. Jeg skal have en smuk Karl, som har tient hos en Visiteer.

Henrich. Da har han forbandet slet visiteret, eftersom han har søgt jer ud til Kone.

Skiøgen. Naar jeg først har haft Bryllup, blir jeg strax en ærlig Kone.

Henrich. Ja det er sandt nok; men det giør mig dog ont, at I skal giftes, jeg havde i Sinde at unde jer endnu en Skilling iblant.

Skiøgen. Ey, det vil intet sige; derfor lar jeg ikke Næringen gaae bort. Min Kiæreste vil holde Øltapperie, og saa kand du besøge mig ligesaa frit som tilforn.

Henrich. Paa den Maade kand I komme til at leve reputeerlig. Han fortiener Penge paa sin Side, og I paa jeres, og jeg tør vedde, at jer Næring blir bedre end hans, thi der er ikke saa meget nu ved Øltapperie som i gamle Dage. Men hvor skal I nu hen?

Skiøgen. Jeg skal hen til en Mand, som heder Hr. Magister Rosiflengius.

Henrich. Hvad Got vil I ham?

Skiøgen. Jeg har bestilt et Bryllups=Vers, som jeg skal give ham 2 Daler for. Adieu, Henrich! Vær saa god at besøge mig; vi kommer at boe i Rosen.

Hun gaaer hen og banker paa.

Henrich ved sig selv. Hillemænd, jeg faaer Anledning af dette at sette noget i Verk. Jeg vil hen til min Herre at faae nogle Penge; men jeg vil først staae i en Krog og bie, til hun kommer ud igien, for at see Verset.

Scen. 2.

Skiøgen. [Gottfred.] Rosifleng.

Gottfred. Ja jeg veed hvad I vil, lille Pige! Verset er færdigt; men det koster 2 Rdlr.

---

23. vi kommer at boe i Rosen] Et Gjæstgiversted af dette Navn findes endnu paa Vestergade i Kjøbenhavn.

Skiøgen. Jeg har jo accorderet for 2 slette Daler.

Gottfred. Ja det er sandt nok; men I maa give lidt meer end en anden, thi min Herre = = Men der er han selv. Nu kand I høre hvad han siger.

Rosiflengius. Lille Pige! Verset koster 2 Rdlr.; thi jeg har derudi ikke alleene skaffet jer jeres Jomfruedom igien, men afmalet jer som een af de dydigste og skikkeligste Møer udi Staden, da I dog selv veed, at det er en Titul, som jer ikke tilkommer.

Skiøgen. Jeg vil da ikke regne det saa nøye. Der er 2 Rdlr.

Rosiflengius. Tak! Vær saa god at recommendere mig andre af jer Kundskab. Jeg er altiid til Tieneste. Er ikke Verset got, skal I have jere Penge tilbage.

De gaaer ind.

Scen. 3.

Skiøgen. Henrich.

Skiøgen. Nu kand jeg trodse alle dem, der vil sige mig noget paa mit ærlige Navn og Rygte.

Henrich. Fik I Verset, Mammeselle?

Skiøgen. Ja her er det.

Henrich. Ach lad mig see Titulen. Læser.

Den med Rosen forenede Lillie. Eller ydmygst Lykønskning til det af Himmelen sammenknyttede Par, Brudgommen den Ædle og Velagtbare Johannes von Christoffersen, fordum Velmeritered Secreterer hos Velbestalter Hr. Visiterer Tobias Andersen, og Bruden den Ædle, Dydzirede Møe, Lucretia de Peers Datter, hvis Bryllups-Høytiid skal celebreres den 24. Augusti 1724. Ydmygst frembaaren af det Dydkronede Pars bereedvilligste

N. N.

---

1. accorderet for 2 slette Daler] to Sletdaler, otte Mark. — 12-13. recommendere mig andre af jer Kundskab] til Andre af jeres Bekjendtskab.

Henrich. Ach kiære Mammeselle! maa jeg ikke faae en Udskrift deraf? Jeg kand see af Titulen, at det maa være et allerkiæreste Vers.

Skiøgen. Jo gierne; kom hiem med mig.

De gaaer bort.

Scen. 4.

Oldfux.

Det er ogsaa nogle forbandede Ceremonier, at en ærlig Karl ikke kand blive antagen udi Tieneste, uden han viser Pas. Ligesom Herrer vare saa villige at give Tienere Pas. Vel har jeg tient udi dette Aar over paa tyve Steder, men ingensteds har jeg kundet faaet Pas; tvertimod de fleste af mine Herrer har været saa vanartige, at de har varet alle Folk ad, at i Fald der kommer nogen af den Positur og Skikkelse for at byde sin Tieneste, da at prygle ham dygtig af. Saadant skal jeg have for min Tieneste. De regner saa nøye, at en stakkels Tienner tar en Dalers Penge af en riig Herres Lomme, og dirker en lumpen Koffert op iblant; men de taler ikke om hvor høflig man undertiden er, at man tar ikke altsammen bort paa eengang, da man dog har største Leylighed hertil, thi naar jeg taer 2 Daler af min Herres Lomme, og lar 9 blive tilbage, er det jo ligesaa fuldt, som jeg gir ham de 9 Daler, som efter Kriigs-Ret hørte mig til, efterdi de vare i min Magt. Men langt fra at vise ringeste Taknemmelighed derfor, søger de at sette Klik paa en stakkels Tienners ærlige Navn, og jager ham paa Dørren uden Pas og Affkeed. Jeg maa dog see til, hvordan jeg kand faae mig et Pas; thi jeg har meldet mig an paa 2 a tre Steder, men alle spør derom. Her boer en skrutrygget Magister, som man siger tiener alle got Folk i saadan Tilfælde for Penge og gode Ord. Jeg maa hen at kiøbe mig en Recommendation af ham. Banker paa.

9-10. uden han viser Pas] Skudsmaal, Attest.

Scen. 5.

Gottfried. Oldfux. Rosiflengius.

Gottfred. Er Gottfried! er det dig, som banker paa vor Dør?

Oldfux. Kiender du mig da?

Gottfred. Baade jeg og min Herre kiender dig alt for vel. Man kan see paa Huset. Herre! kom ud. Her er een, som vil snakke.

Rosifleng. Er det den Skielm? Du gaaer bedste, Cammerat! vi forvarer alle for vel vore Sager her i Huset.

Oldfux. I tar feil, I got Folk! jeg er ikke kommen for at stiæle; see her gaaer jeg med en Rigsdaler i Haanden, som jeg vil give jer for at skrive mig Recommendations til en Tieneste.

Gottfred. Ey, Herre! denne Tiener maa dog ikke være saa ond, som Folk siger.

Rosifleng. Jeg troer det ogsaa; man kand ikke agte hvad Folk siger. Han har virkelig et got og ærligt Ansigt. Nu skal han strax faae et Pas, Monsieur!

Gaaer ind.

Gottfred. Min Herre er meget for at tiene got Folk. Jeg er vis paa at om han ikke havde været, at du havde ikke faaet et Pas i den hele Bye; thi de fleste Mennesker ere saa uvillige med saadant, at = = = Jeg troer aldrig, Verden kand blive længe staaende.

Oldfux. Det er sandt nok; var ikke din Herre, saa maatte got Folk som jeg og andre reent forgaae. Men han er den, som mager det saa, at vi bliver nogenledes ved Magt.

Gottfred. Derimod findes Folk her i Byen, der, saa snart et Menneske er falden udi en Skrøbelighed, giør sig en Fornøyelse at udhegle det samme. Det giør aldrig min Herre; langt fra at straffe Folkes Synder, søger han at bedekke dem med Kierligheds Kaabe, enten udi Riim eller løs Stiil, og det ofte for en Bagatelle, thi han sidder undertiden

hele Dagen og skriver got Folk til Berømmelse, som forlanger det af ham, og vinder neppe 10 Rdlr. dermed.

Oldfux. Derfor er han ogsaa elsket og æret af alle Folk.

Rosiflengius [kommer tilbage]. See der har I et Pas, Monsieur! saa got, som nogen ærlig Mand vil forlange det.

Oldfux læser Passet, gir ham Penge, og gaaer.

Scen. 6.

En drukken Mand. Rosiflengius. Gottfred.

Den Drukne. Faae den Skam, der har været fuld meer end eengang udi 8te Dage, om mit Navn det er.

Rosiflengius. Kiender du den Mand?

Gottfred. Ja det er Niels Vognmand. Han gaaer aldrig til Sengs nogen Aften uden med 2 Potter Brændeviins Baglast.

Den Drukne. Ney jeg har min Troe ikke haft meer end den ene Ruus udi 8te Dage; men det er sandt, jeg har ikke været ædrue i 8te Dage. Synger en Øllvise, og raaber imellem: Ach du deylige Brændeviin! man kand blive kied af een Slags Mad, man kand blive kied af een Slags Kone; men jo meer man er i dit Selskab, kiære Brændeviin! jo meer Lyst faaer man til dig. Jeg skal ikke forlade dig til min Døde-Dag, forlad du heller ikke mig. Nu maa jeg dog forlade dig udi 2 Dage, eftersom jeg skal have Bryllup i Overmorgen. See, Monsieur! et Ord. Hvor boer Mag. Rosiflengius?

Gottfred. Her boer han; er der noget til Tieneste?

Den Drukne. Om Forladelse, Hr. Magister! jeg har noget at tale med ham.

Gottfred. I tar feyl, Landsmand! jeg er hans Tiener.

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien.

Gottfred. Ney jeg vil sige, at jeg er Magisterens Tiener, som staaer her.

Den Drukne. Serviteur, Hr. Magister! Om Forladelse, jeg tog hans Dreng for Magister.

Rosiflengius. Det vil intet sige.

Den Drukne. Det var min Troe af Vanvare.

Rosiflengius. Jeg veed det nok.

Den Drukne. Gid Drolen splide mig ad, om jeg meente noget Ont dermed.

Rosiflengius. Ey, tal ikke derom, det ligger ikke Magt paa. Men hvad er hans Begiæring?

Den Drukne. Jeg er kommen for Skade og skal giftes, og derfor vilde have giort et Bryllups-Vers. Hvad er ellers nu Prisen paa Bryllups-Vers?

Rosiflengius. 2 Rdlr.

Den Drukne. Dem skal I gierne faae; men saa maa Magisteren berømme mig brav og sige, at jeg er en arbeydsom og ædrue Mand.

Han ræber.

Rosiflengius. Jo jo, det skal have gode Veye. Sagte. Jeg kand give ham eet af de gamle Bryllups-Vers, som ligger i den Skuffe Numer 3.

Gaaer ind.

Den Drukne til Gottfred. Men jeg beder om Forladelse, Hr. Magister! at jeg tog hans Dreng for Magister.

Gottfred. Jeg er hans Famulus, nu gik Magisteren ind.

Den Drukne. Jeg kand svære paa at det var af Vanvare, Hr. Magister!

Gottfred. I hører jo vel, at jeg er ikke Magisteren.

Den Drukne. Kand jeg da forlade mig dertil, Hr. Magister! at I tar det ikke ilde op?

Gottfred. Jeg er kun hans Tiener, Monsieur!

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien, Hr. Magister! af mit Hierte.

Rosiflengius [kommer tilbage]. See der har I et smukt Vers.

Den Drukne. Og der er Pengene. Gaaer bort, og kommer

tilbage. Om Forladelse, Hr. Magister! jeg glemte at betale ham Pengene.

Gottfred. Vi har alt faaet.

Rosifleng. Holdt din Mund, Slyngel!

Den Drukne. Hvad koster Verset?

Rosifleng. To Rixdlr.

Han betaler end engang 2 Rixdaler, gaaer bort. De andre gaaer ind.

Scen. 7.

Henrich i Qvinde-Klæder.

Jeg troer nok, ingen kiender mig i den Dragt. Jeg har været hiemme og faaet 10 Rdlr. hos min Herre, hvormed jeg vil spille vor Verse-Kræmmer et Puds. Jeg har iføret mig disse Klæder, paa det at Tieneren, som nylig har seet mig, ikke skal kiende mig igien. Nu vil jeg hen at banke paa.

Scen. 8.

Henrich. Rosifleng. Gottfred.

Gottfred. God Dag, lille Pige! Hvem vil I tale med?

Henrich. Boer ikke Magister Rosiflengius her?

Gottfred. Jo. Er der noget til Tieneste?

Henrich. Jeg vilde nok tale med ham selv.

Gottfred. Der er han.

Henrich [til Rosifleng]. Jeg kommer for at have et smukt Vers giort hos ham.

Gottfred. I Dag gaaer vor Plov brav.

Rosifleng. Over hvem skal det Vers være?

Henrich. Ach Herre! min Frue har haft saa stor U-lykke, som nogen Tiid kunde hænde. O en u-lyksalig Skilsmisse!

Rosifleng. Har hun da mist hendes Mand?

Henrich. Ach ney Hr. Magister! det vilde ikke saa meget sige; hun kunde altiid faae en Mand igien paa een eller anden Maade.

Rosiflengius. Hvad har hun da mistet?

Henrich grædende. Hendes Skiøde-Hund. Ach ach, mit Hierte brister, naar jeg tænker derpaa. Han døde af en Feber efter Docterens Sigelse i Overgaars mellem 3 og 4, og skal begraves i Morgen.

Rosiflengius. Hvad vil alt dette sige?

Henrich. Nu vil Fruen have giort et smukt Grav-Skrift over ham, og derfor skikket mig til Magisteren.

Rosiflengius. Ney hils jer Frue, lille Barn! og siig, at jeg giør ikke Vers over Hunde.

Henrich. Havde det været en Hund som andre Hunde, saa havde min Frue ikke begiært saadant; men han havde Forstand som et Menneske, og har testamenteret 10 Rdlr. paa sit Yderste til en Poet, som skulde giøre hans Grav-Skrift.

Rosiflengius. Ja det er andet; efterdi Sagen er af den Beskaffenhed, saa vil jeg gierne tiene Fruen. Der døer hundrede Mennesker, og aldrig har den Eftertanke.

Henrich. Fruen vilde gierne, at Verset skulde stiles, ligesom man giør et Vers over en brav Mand, og at samme Melampe (saa var dens Navn) skal roses for sin Dyd og Forstand.

Rosiflengius. Ney lille Barn! det gaaer ikke an.

Henrich ringlende med Pengene. Ach jo, Hr. Magister! tien min Frue derudi.

Rosiflengius. Ja ja, kom da ind, mit Barn! jeg vil see til, hvad jeg kand giøre.

De gaaer ind.

Scen. 9.

Pernille.

Jeg har speculeret paa Skielmstykker, saa min Hierne løber om i mit Hoved som en Top, og har endelig udfundet eet, som jeg troer nok skal lykkes. Hr. Jeronimus venter

hver Dag et Skib, hvorudi all hans Velfærd bestaaer. Vi vil paa en subtil Maade bringe ham de Tidender, naar Magisteren er tilstæde, at samme Skib er foru-lykked, og derudaf see hvad Miner hans nye Svigersøn vil holde; thi jeg er vis paa at han vil tage Masqven af og foragte det Svogerskab, som han finder ingen Fordeel ved, og kand maaskee da Hr. Jeronimus samt Fruen lære at kiende ham. Nu vilde jeg ønske, jeg havde fat paa Henrich, for at høre hvad han har udspundet, om hans Anslag er bedre end mit, eller hvor vidt det kand strække sig. Men der seer jeg en Pige med et Vers i Haanden komme fra Magisteren. Det er min Troe en forvoxen Radiis, hun er Granadeer-messig.

Scen. 10.

Henrich. Pernille.

Henrich. Der seer jeg Pernille; hende vil jeg fixere lidt, hun kiender mig nok ikke i den Dragt. God Dag, lille Pige! Vil hun ogsaa til Magisteren?

Pernille. Ney jeg vil ikke, Bestemoer!

Henrich. Fy fy, hvem seer I mig an for? Mener I, at jeg er ikke Jomfrue saavel som I?

Pernille. Det kand nok være; men I kunde dog være min Moer.

Henrich. Seer I vel? Hvor spodsk hun er over min Skabning, saa er jeg dog forlovet med en smuk ung Person, hvilken forærer mig alt hvad han faaer fra andre Piger, som han fixerer.

Pernille. Den Karl maa have en underlig Smag. Jeg gad nok vidst hvem han var.

Henrich. Det kand I let faae at vide; Karlen tienner hos en Mand, som heder Philemon.

Pernille. Hans Navn?

Henrich. Han selv heder Henrich.

saa kommer Jomfruen ingen Vey med hendes Bestandighed, thi man har Exempel paa at mange ere med Svøben over Hovedet dreven til Brude=Seng.

Leonora. Kand du da hielpe os med noget?

Pernille. Jeg skal siden tænke mig om; men jeg maa først see, jeg kommer i Naade igien hos Herskabet.

Henrich. Jeg vil ogsaa tænke mig om paa min Side, hvordan jeg kand giøre ham sort hos Hr. Jeronymus.

Pernille. Og jeg har alt noget i Hovedet for at ruinere ham paa en anden Maade; men jeg maa først forlige mig med Hr. Jeronymus. See der kommer de. Løber allesammen til Side.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Mag. Rosiflengius. Pernille.

Jeronimus. Det skal ingen Vanskelighed have, Hr. Magister! Naar man viser hende Braadden, saa gir hun nok Kiøb. Jeg vil være jer Mand for at hun bliver anderledes til Sinds i Morgen.

Rosifleng. Jeg vil ogsaa haabe det samme, og naar vi først komme sammen, og hun lær at kiende mig, skal hun nok have mig kiær, saa at vi skal komme fuldkommen til at conjungere Amo sammen, og ligesom jeg nu alleene kand sige Amo, jeg elsker, saa skal vi komme i en Hast til at sige Amamus, vi elske.

Pernille sagte. Du skal see, Mons. Pedant! at der bliver intet af.

Jeronimus. Hvo er, som taler der? Est du endnu her, din Laptaske? Har jeg ikke allerede givet dig Afskeed?

Pernille grædende. Jo Herre! det er sandt; men jeg kand ikke gaae bort, førend jeg beder Herren og Fruen far vel, takker dem for den Tiid, jeg har været i deres Huus, og tilligemed beder om Forladelse for det, jeg i Ubetænksomhed har talt.

Magdelone. Det er got, at du kommer til dine Synders Bekiendelse, og seer, at du har forløbet dig.

Pernille. Ach gode Frue! jeg kiendte ikke Magisteren da; men jeg har hørt saa meget Got om ham siden, at jeg er færdig at briste af Sorg over de Ord, jeg har talt, og om jeg blev her længere i Huset, skulde jeg søge at befodre hans Kierlighed ligesaa meget, som jeg har hindret den tilforn.

Rosifleng. Gunstige kiære Sviger=Forældre! efterdi hun fortryder sit forrige Væsen, saa beder jeg kiærligst, at hun maa blive i deres Huus.

Pernille. Jeg skal min Troe af all Magt søge at indprente Jomfruen Kiærlighed til ham. Sagte. Jeg mener Philemon.

Jeronimus. Hvis saa er, maa du ikke alleene blive her, men jeg skal ogsaa forbedre din Løn. Men gak først hen og bed Magisteren om Forladelse, og kys ham paa Haanden.

Pernille kyssende paa Haanden. Ach Hr. Magister! tusind Tak for hans Intercession; vær forsikkret, at jeg skal giøre det for hans Skyld, som han ikke skal kunde troe mig til.

Rosifleng. Bene bene, jeg har tilgivet jer da af mit Hierte hvad I har giort mod mig.

Jeronimus. Kommer nu, og lad os gaae ind allesammen.

De gaaer ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Henrich. En Skiøge.

Henrich. Jeg gaaer og speculerer, hvordan jeg kand forspilde Magisterens Lykke og hielpe min Herre; men min Geyst er ikke, som den pleyer at være, thi jeg er gandske raadvild. Men det er vist een af Madame Duuses Statz-Møer. Hun gaaer nok og krydser paa unge Karle efter Sædvane. God Dag, lille Pige! Forlad mig, at jeg taler saa slet; jeg veed nok, at hun burte have høyere Titul, men jeg er ikke af mange Complimenter.

Skiøgen. See, Henrich! est du der? Kiender du mig?

Henrich. Ey, perfect. Jeg kunde kiende jer i Mørke.

Skiøgen. Veedst du, Henrich! at jeg skal giftes?

Henrich. I skal Fanden heller.

Skiøgen. Jo mænd, i Morgen skal du kalde mig Mardame.

Henrich. Hvem skal I da giøre til Hanreder? med Forlov at spørge.

Skiøgen. Hvad er det for Snak?

Henrich. Jeg vil sige, hvem skal I have?

---

7. een af Madame Duuses Statz-Møer] Mad. Duus var en berygtet Bordelvertinde i Kjøbenhavn paa den Tiid. En Stadsmø var egentlig et Slags Tyende, en Mellemting imellem Kammerjomfru og Selskabsdame. — 9. Forlad mig, at jeg taler saa slet] saa ligefrem, saa slet og ret.

Skiøgen. Jeg skal have en smuk Karl, som har tient hos en Visiteer.

Henrich. Da har han forbandet slet visiteret, eftersom han har søgt jer ud til Kone.

Skiøgen. Naar jeg først har haft Bryllup, blir jeg strax en ærlig Kone.

Henrich. Ja det er sandt nok; men det giør mig dog ont, at I skal giftes, jeg havde i Sinde at unde jer endnu en Skilling iblant.

Skiøgen. Ey, det vil intet sige; derfor lar jeg ikke Næringen gaae bort. Min Kiæreste vil holde Øltapperie, og saa kand du besøge mig ligesaa frit som tilforn.

Henrich. Paa den Maade kand I komme til at leve reputeerlig. Han fortiener Penge paa sin Side, og I paa jeres, og jeg tør vedde, at jer Næring blir bedre end hans, thi der er ikke saa meget nu ved Øltapperie som i gamle Dage. Men hvor skal I nu hen?

Skiøgen. Jeg skal hen til en Mand, som heder Hr. Magister Rosiflengius.

Henrich. Hvad Got vil I ham?

Skiøgen. Jeg har bestilt et Bryllups-Vers, som jeg skal give ham 2 Daler for. Adieu, Henrich! Vær saa god at besøge mig; vi kommer at boe i Rosen.

Hun gaaer hen og banker paa.

Henrich ved sig selv. Hillemænd, jeg faaer Anledning af dette at sette noget i Verk. Jeg vil hen til min Herre at faae nogle Penge; men jeg vil først staae i en Krog og bie, til hun kommer ud igien, for at see Verset.

Scen. 2.

Skiøgen. [Gottfred.] Rosifleng.

Gottfred. Ja jeg veed hvad I vil, lille Pige! Verset er færdigt; men det koster 2 Rdlr.

---

23. vi kommer at boe i Rosen] Et Gjæstgiversted af dette Navn findes endnu paa Vestergade i Kjøbenhavn.

Skiøgen. Jeg har jo accorderet for 2 slette Daler.

Gottfred. Ja det er sandt nok; men I maa give lidt meer end en anden, thi min Herre = = Men der er han selv. Nu kand I høre hvad han siger.

Rosiflengius. Lille Pige! Verset koster 2 Rdlr.; thi jeg har derudi ikke alleene skaffet jer jeres Jomfruedom igien, men afmalet jer som een af de dydigste og skikkeligste Møer udi Staden, da I dog selv veed, at det er en Titul, som jer ikke tilkommer.

Skiøgen. Jeg vil da ikke regne det saa nøye. Der er 2 Rdlr.

Rosiflengius. Tak! Vær saa god at recommendere mig andre af jer Kundskab. Jeg er altiid til Tieneste. Er ikke Verset got, skal I have jere Penge tilbage.

De gaaer ind.

Scen. 3.

Skiøgen. Henrich.

Skiøgen. Nu kand jeg trodse alle dem, der vil sige mig noget paa mit ærlige Navn og Rygte.

Henrich. Fik I Verset, Mammeselle?

Skiøgen. Ja her er det.

Henrich. Ach lad mig see Titulen. *Læser.*

Den med Rosen forenede Lillie. Eller ydmygst Lykønskning til det af Himmelen sammenknyttede Par, Brudgommen den Ædle og Velagtbare Johannes von Christoffersen, fordum Velmeritered Secreterer hos Velbestalter Hr. Visiterer Tobias Andersen, og Bruden den Ædle, Dydzirede Møe, Lucretia de Peers Datter, hvis Bryllups-Høytiid skal celebreres den 24. Augusti 1724. Ydmygst frembaaren af det Dydkronede Pars bereedvilligste

N. N.

---

1. accorderet for 2 slette Daler] to Sletdaler, otte Mark. — 12-13. recommendere mig andre af jer Kundskab] til Andre af jeres Bekjendtskab.

Henrich. Ach kiære Mammeselle! maa jeg ikke faae en Udskrift deraf? Jeg kand see af Titulen, at det maa være et allerkiæreste Vers.

Skiøgen. Jo gierne; kom hiem med mig.

De gaaer bort.

Scen. 4.

Oldfux.

Det er ogsaa nogle forbandede Ceremonier, at en ærlig Karl ikke kand blive antagen udi Tieneste, uden han viser Pas. Ligesom Herrer vare saa villige at give Tienere Pas. Vel har jeg tient udi dette Aar over paa tyve Steder, men ingensteds har jeg kundet faaet Pas; tvertimod de fleste af mine Herrer har været saa vanartige, at de har varet alle Folk ad, at i Fald der kommer nogen af den Positur og Skikkelse for at byde sin Tieneste, da at prygle ham dygtig af. Saadant skal jeg have for min Tieneste. De regner saa nøye, at en stakkels Tienner tar en Dalers Penge af en riig Herres Lomme, og dirker en lumpen Koffert op iblant; men de taler ikke om hvor høflig man undertiden er, at man tar ikke altsammen bort paa eengang, da man dog har største Leylighed hertil, thi naar jeg taer 2 Daler af min Herres Lomme, og lar 9 blive tilbage, er det jo ligesaa fuldt, som jeg gir ham de 9 Daler, som efter Kriigs-Ret hørte mig til, efterdi de vare i min Magt. Men langt fra at vise ringeste Taknemmelighed derfor, søger de at sette Klik paa en stakkels Tienners ærlige Navn, og jager ham paa Dørren uden Pas og Affskeed. Jeg maa dog see til, hvordan jeg kand faae mig et Pas; thi jeg har meldet mig an paa 2 a tre Steder, men alle spør derom. Her boer en skrutrygget Magister, som man siger tiener alle got Folk i saadan Tilfælde for Penge og gode Ord. Jeg maa hen at kiøbe mig en Recommendation af ham. Banker paa.

9-10. uden han viser Pas] Skudsmaal, Attest.

Scen. 5.

Gottfried. Oldfux. Rosiflengius.

Gottfred. Du Gaudieb! er det dig, som banker paa vor Dør?

Oldfux. Kiender du mig da?

Gottfred. Baade jeg og min Herre kiender dig alt for vel. Bliv kun fra vort Huus. Herre! kom ud. Her er een, som vil stiæle.

Rosiflengius. Er det den Skielm? Du gaaer blindt, Cammerat! vi forvarer alt for vel vore Sager her i Huset.

Oldfux. I tar feyl, I got Folk! jeg er ikke kommen for at stiæle; see her gaaer jeg med en Rixdaler i Haanden, som jeg vil give jer for at skrive mig Recommendation til en Tieneste.

Gottfred. Ey, Herre! denne Tiener maa dog ikke være saa ond, som Folk siger.

Rosiflengius. Jeg troer det ogsaa; man kand ikke agte hvad Folk siger. Han har virkelig et got og ærligt Ansigt. Nu skal han strax faae et Pas, Monsieur!

Gaaer ind.

Gottfred. Min Herre er meget for at tiene got Folk. Jeg er vis paa at om han ikke havde været, at du havde ikke faaet et Pas i den hele Bye; thi de fleste Mennesker ere saa uvillige med saadant, at = = = Jeg troer aldrig, Verden kand blive længe staaende.

Oldfux. Det er sandt nok; var ikke din Herre, saa maatte got Folk som jeg og andre reent forgaae. Men han er den, som mager det saa, at vi bliver nogenledes ved Magt.

Gottfred. Derimod findes Folk her i Byen, der, saa snart et Menneske er falden udi en Skrøbelighed, giør sig en Fornøyelse at udhegle det samme. Det giør aldrig min Herre; langt fra at straffe Folkes Synder, søger han at bedekke dem med Kierligheds Kaabe, enten udi Riim eller løs Stiil, og det ofte for en Bagatelle, thi han sidder undertiden

hele Dagen og skriver got Folk til Berømmelse, som forlanger det af ham, og vinder neppe 10 Rdlr. dermed.

Oldfux. Derfor er han ogsaa elsket og æret af alle Folk.

Rosiflengius [kommer tilbage]. See der har I et Pas, Monsieur! saa got, som nogen ærlig Mand vil forlange det.

Oldfux læser Passet, gir ham Penge, og gaaer.

Scen. 6.

En drukken Mand. Rosifleng. Gottfred.

Den Drukne. Faae den Skam, der har været fuld meer end eengang udi 8te Dage, om mit Navn det er.

Rosifleng. Kiender du den Mand?

Gottfred. Ja det er Niels Vognmand. Han gaaer aldrig til Sengs nogen Aften uden med 2 Potter Brændeviins Baglast.

Den Drukne. Ney jeg har min Troe ikke haft meer end den ene Ruus udi 8te Dage; men det er sandt, jeg har ikke været ædrue i 8te Dage. Synger en Øllvise, og raaber imellem: Ach du deylige Brændeviin! man kand blive kied af een Slags Mad, man kand blive kied af een Slags Kone; men jo meer man er i dit Selskab, kiære Brændeviin! jo meer Lyst faaer man til dig. Jeg skal ikke forlade dig til min Døde-Dag, forlad du heller ikke mig. Nu maa jeg dog forlade dig udi 2 Dage, eftersom jeg skal have Bryllup i Overmorgen. See, Monsieur! et Ord. Hvor boer Mag. Rosiflengius?

Gottfred. Her boer han; er der noget til Tieneste?

Den Drukne. Om Forladelse, Hr. Magister! jeg har noget at tale med ham.

Gottfred. I tar feyl, Landsmand! jeg er hans Tiener.

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien.

Gottfred. Ney jeg vil sige, at jeg er Magisterens Tiener, som staaer her.

Den Drukne. Serviteur, Hr. Magister! Om Forladelse, jeg tog hans Dreng for Magister.

Rosiflengius. Det vil intet sige.

Den Drukne. Det var min Troe af Vanvare.

Rosiflengius. Jeg veed det nok.

Den Drukne. Gid Drolen splide mig ad, om jeg meente noget Ont dermed.

Rosiflengius. Ey, tal ikke derom, det ligger ikke Magt paa. Men hvad er hans Begiæring?

Den Drukne. Jeg er kommen for Skade og skal giftes, og derfor vilde have giort et Bryllups-Vers. Hvad er ellers nu Prisen paa Bryllups-Vers?

Rosiflengius. 2 Rdlr.

Den Drukne. Dem skal I gierne faae; men saa maa Magisteren berømme mig brav og sige, at jeg er en arbeydsom og ædrue Mand.

Han ræber.

Rosiflengius. Jo jo, det skal have gode Veye. Sagte. Jeg kand give ham eet af de gamle Bryllups-Vers, som ligger i den Skuffe Numer 3.

Gaaer ind.

Den Drukne til Gottfred. Men jeg beder om Forladelse, Hr. Magister! at jeg tog hans Dreng for Magister.

Gottfred. Jeg er hans Famulus, nu gik Magisteren ind.

Den Drukne. Jeg kand svære paa at det var af Vanvare, Hr. Magister!

Gottfred. I hører jo vel, at jeg er ikke Magisteren.

Den Drukne. Kand jeg da forlade mig dertil, Hr. Magister! at I tar det ikke ilde op?

Gottfred. Jeg er kun hans Tiener, Monsieur!

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien, Hr. Magister! af mit Hierte.

Rosiflengius [kommer tilbage]. See der har I et smukt Vers.

Den Drukne. Og der er Pengene. Gaaer bort, og kommer

tilbage. Om Forladelse, Hr. Magister! jeg glemte at betale ham Pengene.

Gottfred. Vi har alt faaet.

Rosifleng. Holdt din Mund, Slyngel!

Den Drukne. Hvad koster Verset?

Rosifleng. To Rixdlr.

Han betaler end engang 2 Rixdaler, gaaer bort. De andre gaaer ind.

Scen. 7.

Henrich i Qvinde-Klæder.

Jeg troer nok, ingen kiender mig i den Dragt. Jeg har været hiemme og faaet 10 Rdlr. hos min Herre, hvormed jeg vil spille vor Verse-Kræmmer et Puds. Jeg har iføret mig disse Klæder, paa det at Tieneren, som nylig har seet mig, ikke skal kiende mig igien. Nu vil jeg hen at banke paa.

Scen. 8.

Henrich. Rosifleng. Gottfred.

Gottfred. God Dag, lille Pige! Hvem vil I tale med?

Henrich. Boer ikke Magister Rosiflengius her?

Gottfred. Jo. Er der noget til Tieneste?

Henrich. Jeg vilde nok tale med ham selv.

Gottfred. Der er han.

Henrich [til Rosifleng]. Jeg kommer for at have et smukt Vers giort hos ham.

Gottfred. I Dag gaaer vor Plov brav.

Rosifleng. Over hvem skal det Vers være?

Henrich. Ach Herre! min Frue har haft saa stor U-lykke, som nogen Tiid kunde hænde. O en u-lykſalig Skilsmisse!

Rosifleng. Har hun da mist hendes Mand?

Henrich. Ach ney Hr. Magister! det vilde ikke saa meget sige; hun kunde altiid faae en Mand igien paa een eller anden Maade.

Rosiflengius. Hvad har hun da mistet?

Henrich grædende. Hendes Skiøde-Hund. Ach ach, mit Hierte brister, naar jeg tænker derpaa. Han døde af en Feber efter Docterens Sigelse i Overgaars mellem 3 og 4, og skal begraves i Morgen.

Rosiflengius. Hvad vil alt dette sige?

Henrich. Nu vil Fruen have giort et smukt Grav-Skrift over ham, og derfor skikket mig til Magisteren.

Rosiflengius. Ney hils jer Frue, lille Barn! og siig, at jeg giør ikke Vers over Hunde.

Henrich. Havde det været en Hund som andre Hunde, saa havde min Frue ikke begiært saadant; men han havde Forstand som et Menneske, og har testamenteret 10 Rdlr. paa sit Yderste til en Poet, som skulde giøre hans Grav-Skrift.

Rosiflengius. Ja det er andet; efterdi Sagen er af den Beskaffenhed, saa vil jeg gierne tiene Fruen. Der døer hundrede Mennesker, og aldrig har den Eftertanke.

Henrich. Fruen vilde gierne, at Verset skulde stiles, ligesom man giør et Vers over en brav Mand, og at samme Melampe (saa var dens Navn) skal roses for sin Dyd og Forstand.

Rosiflengius. Ney lille Barn! det gaaer ikke an.

Henrich ringlende med Pengene. Ach jo, Hr. Magister! tien min Frue derudi.

Rosiflengius. Ja ja, kom da ind, mit Barn! jeg vil see til, hvad jeg kand giøre.

De gaaer ind.

Scen. 9.

Pernille.

Jeg har speculeret paa Skielmstykker, saa min Hierne løber om i mit Hoved som en Top, og har endelig udfundet eet, som jeg troer nok skal lykkes. Hr. Jeronimus venter

hver Dag et Skib, hvorudi all hans Velfærd bestaaer. Vi vil paa en subtil Maade bringe ham de Tidender, naar Magisteren er tilstæde, at samme Skib er foru-lykked, og derudaf see hvad Miner hans nye Svigersøn vil holde; thi jeg er vis paa at han vil tage Masqven af og foragte det Svogerskab, som han finder ingen Fordeel ved, og kand maaskee da Hr. Jeronimus samt Fruen lære at kiende ham. Nu vilde jeg ønske, jeg havde fat paa Henrich, for at høre hvad han har udspundet, om hans Anslag er bedre end mit, eller hvor vidt det kand strække sig. Men der seer jeg en Pige med et Vers i Haanden komme fra Magisteren. Det er min Troe en forvoxen Radiis, hun er Granadeer-messig.

Scen. 10.

Henrich. Pernille.

Henrich. Der seer jeg Pernille; hende vil jeg fixere lidt, hun kiender mig nok ikke i den Dragt. God Dag, lille Pige! Vil hun ogsaa til Magisteren?

Pernille. Ney jeg vil ikke, Bestemoer!

Henrich. Fy fy, hvem seer I mig an for? Mener I, at jeg er ikke Jomfrue saavel som I?

Pernille. Det kand nok være; men I kunde dog være min Moer.

Henrich. Seer I vel? Hvor spodsk hun er over min Skabning, saa er jeg dog forlovet med en smuk ung Person, hvilken forærer mig alt hvad han faaer fra andre Piger, som han fixerer.

Pernille. Den Karl maa have en underlig Smag. Jeg gad nok vidst hvem han var.

Henrich. Det kand I let faae at vide; Karlen tienner hos en Mand, som heder Philemon.

Pernille. Hans Navn?

Henrich. Han selv heder Henrich.

Pernille. Gid I faae Skam saa vist, som I lyver. Den Karl er forlovet med mig.

Henrich. I heder jo Pernille?

Pernille. Ja jeg heder Pernille, og har været forlovet med ham halvandet Aar.

Henrich. Han fixerer jer kun, mit Barn! for at faae nogle smaa Foræringer, som han siden forærer til andre.

Pernille. Det er usandt; han er alt for ærlig dertil. Jeg troer ikke saadant, uden I viser mig de Foræringer.

Henrich. Jeg vilde nødigt giøre det; men for ikke at passere for Løgnere, da see denne Tobaks-Dose, som han har faaet af samme Pernille og givet mig.

Pernille grædende. Ach den Forræder! Og du, din slemme Troldhex, din Rufferske, som søger at forføre unge Mennesker, jeg skal nok faae Hevn over dig.

Henrich. Ney du est en Rufferske, som vil sette Spliid imellem mig og min Kiæreste; thi vi har været forlovet sammen mange Aar, førend han saae dig.

Pernille. Jeg skal nok faae jer adskilt.

Henrich. Giør dig ingen Umage, du faaer kun en lang Næse. Jeg kand forsikre dig, at intet uden Døden skiller mig fra Henrich, og at du i Evighed ikke faaer ham.

Pernille. Jeg vil heller ikke have ham, eftersom jeg merker hans Utroeskab; men du skal heller ikke faae ham, din Laptaske!

Henrich. Du est selv en Laptaske.

Pernille gir ham et Ørefigen.

Henrich. Det Ørefigen skal koste dig dyrt nok. Fort, jeg fodrer dig ud til Fuglestangen at slaaes med mig enten med en Sax eller en Kokke-Kniv.

Løfter op Skiørtet, og tar i Lommen efter Saxen.

Pernille. Hvad Pokker er dette? Hun har Buxer paa.

---

29. fodrer dig ud til Fuglestangen] Fuglestangen var en Skydebane udenfor Nørreport, hvor Dueller jævnligt fandt Sted.

Henrich rivende Huen af sig. Fort fort, du skal møde mig for Fuglestangen.

Pernille. Gid du faae Skam, Henrich! er det dig? Men hvad skal saadant Narrerie til?

Henrich. Det maa du vel sige, Pernille! Det Ørefigen kunde jeg have undværet. Dog fortryder jeg ikke derpaa, efterdi jeg tilligemed fik Prøve paa din Troeskab imod mig.

Pernille. Men hvorfor har du forklædt dig?

Henrich. For at spille Magisteren et Puds, som skal ruinere ham. Jeg har længe vidst hans Skarnagtighed; men nu har jeg noget i Hænderne derom, som ved Leylighed kand vises Hr. Jeronimus.

Pernille. Jeg har ogsaa opspundet noget.

Henrich. Det tviler jeg ikke paa; thi hvad Fanden kand ikke du ophitte?

Pernille. Det vil give kloge Børn, naar vi komme sammen.

Henrich. Det maa du vel sige, om jeg ellers faaer Lov at giøre dem selv. Men der seer jeg Jomfruen komme med Leander.

Scen. 11.

Leander. Leonora. Pernille. Henrich.

Leander. Giv jer tilfreds, kiære Søster! Jeg er vis paa at Pernille og Henrich ere ikke ørkesløse.

Pernille. Ney det har mit Hoved faaet at vide.

Henrich. Og min Hierne er saa confus af Speculationer, at jeg maa have en Uhrmager at sette Hiulene i Orden igien.

Leonora. Hvad har I da opfundet at hielpe paa vore Sager med?

Pernille. I veed, Jomfrue! at jer Far har et Skib udi Søen, som all hans Velfærd bestaaer udi.

Leonora. Ja meer end hans Velfærd; thi Ladningen er over 40,000 Rdlr. værd.

Pernille. Jeg vil, at Henrich skal give sig ud for en Matros, komme til [Hr.] Jeronimus og bilde ham ind, at Skibet er forgaaet, og det just paa en Tiid, som Magisteren er hos ham, for at see hvad Contenance vor nye Beyler vil holde, naar han seer sig ingen Medgift at bekomme med sin Brud.

Leander. Det Raad staaer mig an; thi jeg er vis paa at han da strax vil vende vort Huus Ryggen og foragte et Svogerskab, som ingen Fordeel er ved, thi det er kun efter Pengene, han løber.

Leonora. Men Sandheden vil dog strax komme for en Dag.

Leander. Det vil ikke sige; nok er det, at man imidlertiid lær at kiende ham, og at vi deraf kand tage Leylighed at giøre ham fort.

Henrich. Og naar saa det er giort, kommer jeg frem med nogle Historier paa min Side.

Leander. Du maa have noget Galskab for, efterdi du est forklæd.

Henrich. Ja jeg har nogle skammelige Vers i min Lomme, som skal befodre hans Ruine. Jeg har stillet mig an, som jeg var skikket af en fornemme Frue, og faaet Magisteren for Penge at giøre Vers over en Hund. Han vilde ikke dertil i Førstningen; men Klangen af Pengene forførte ham dog omsider.

Leander. Lad mig see det Vers.

Henrich. Der ere tvende af hans Façon. Det andet er giort en aabenbare Skiøge til Ære, som skal giftes. Jeg lod udcopiere det, gav hende Copien, og beholdt Originalen, som er skreven med hans egen Haand.

Leander læser dem. Ach Himmel, er det mueligt, at et Menneske, der prostituerer sig saaledes, kand dog være agtet og æret af alle Folk?

Henrich. De fleste Folk, Hr. Leander! ere onde, og derfor finder deres Regning ved at der ere saadane Folk, som sette Farve paa Laster og Udyder.

Leander. Slige Mennesker ere jo mægtige til at ødelegge Verden, saasom de ved Flatterie styrke onde Mennesker, og bane Veyen for andre at blive onde. Ja de ere ligesaa skadelige, som din Herre og andre hans Lige, der moralisere, ere nyttige. Det er tvende forargelige Skrifter; intet Christen-Menneske kunde begiære bedre Gravskrift end denne Hund, og ingen ærlig Møe bedre Bryllups-Vers end denne Skiøge. I har begge to giort Mesterstykker; vil ikke det ene hielpe, saa maa det andet. Hvis det lykkes, skal I begge blive belønnet.

Henrich. Jeg forlanger intet, uden at I vil giøre mit og Pernilles Bryllup; thi vi ere komne for Skade og har forlovet os sammen paa en Trøye-Duus.

Leander. Est du forlovet med ham, Pernille?

Pernille. Ja jeg kand ikke negte det.

Leander. Got got; der har I min Haand paa at jeg skal bekoste jer Bryllup. Men, Henrich! kand du vel spille den Rulle efter Pernilles Anslag?

Henrich. Ey, Herre! jeg turde vove at spille en Cardinals Rulle, end sige en Matrodses. Lad kun mig sørge derfor. I skal selv, naar I faaer mig at see, bilde jer ind, at jeg er en Skib-bruden Matrods.

Leander. Vi skal vare dig ad, naar Tiid er. Lad os andre nu gaae ind saalænge.

De gaaer alle ind.

14-15. forlovet os sammen paa en Trøye-Duus] paa et Terningkast, paa Lykke og Fromme.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Jeronimus. Magdelone.

Jeronimus. Endnu er hun obstinat, dog ikke som tilforn, thi jeg holder for et got Merke, at hun beder om 3 Dages Dilation.

Magdelone. Hun skulde min Troe ikke have en Times Dilation, dersom jeg maatte raade.

Jeronimus. Jo jo, det kand jeg ikke negte hende. Det er et stort Foretagende at gifte sig, min Hierte! besynderlig for hende herudi, thi først maa hun arbeyde paa at faae den gamle Kierlighed af Hovedet, og siden stræbe at beqvemme sig til det Ægteskab, som vi foreskriver hende.

Magdelone. Men om den gode Mand kand bie udi 3 Dage; thi saa viidt som jeg kand see, elsker han hende heftig, og naar een attraaer en Ting saa inderlig, saa har han ingen Roelighed, førend han kommer i Possession deraf. Tilmed har I jo lovet ham inden en Dag at holde Bryllup.

Jeronimus. Det vil ikke sige, min Hierte! han beqvemmer sig nok til at bie. Jeg kand ved alt for megen Haardhed bringe min Dotter til Desperation; 3 Dage gaaer snart, og saa har hun siden ingen Undskyldning eller Aarsag at klage sig over os, at vi ikke har villet give hende Tiid til saadant vigtigt Foretagende. Tilmed haaber jeg, at inden den Tiid

jeg faaer min kostbare Ladning hiem, og vi derudover kand være i Stand at forære ham nogle Galanterier.

Magdelone. Det troer jeg aldrig at han skiøtter. Han er ikke saadan Mand; han elsker ikke Leonora uden af Begiærlighed til at komme i Svogerskab med os og af en reen Kierlighed til hende. Dog den første Motiv er endnu stærkere end den sidste; thi fra den første Tiid, den Mand har seet mig, har jeg merket hos ham en særdeles Tilbøylighed til vort Huus, og det førend han nogen Tiid saae vor Datter, eller maaskee vidste, at hun var til. Een Dag saae han mig, og en anden Dag giorde han Vers over mine Legemets og Sindets Gaver.

Jeronimus. Jere Legems-Gaver?

Magdelone. Ja Alderen har vel giort nogle Antegninger deri; men Lineamenterne har jeg dog endnu. Tar et lidet Speyl af Lommen, og beseer sig. I maa troe mig, min Hierte! at denne Mand er en Kiender.

Jeronimus. Ja ja, jeg vil ikke disputere derimod. Sagte. Fruentimmer, hvordan de er skabte, og hvor gamle de end ere, saa vil de dog være roset for deres Skiønhed.

Magdelone blir imidlertiid ved at speyle sig. Jeg er, Gud skee Lov, ret vel fornøyet med mit Ansigt endnu.

Jeronimus. Jeg ogsaa med mit. Skiønt der er ingen Fare for at nogen af os skal mere stikke Ild paa Verden. Men vi vil lade den Tale fare. Gid jeg snart kunde faae de Tidender, at mit Skib var lykkeligen ankommet. Jeg har aldrig nogen Tiid været i saadan U-roelighed, som jeg er denne Gang.

Magdelone. Jeg troer det nok, min hierte Mand! thi I har aldrig vovet tilforn jer hele Velfærd paa eengang.

Jeronimus. Jeg skal min Troe ey heller giøre det oftere; men den store Gevinst har lokket mig dertil. Jeg vil dog haabe alting til det Beste. Men der er Pernille.

---

3. Det troer jeg aldrig at han skiøtter] agter paa, ændser.

Scen. 2.

Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Jeronimus. Nu, Pernille! hvad got Nyt bringer du os? Hvorledes er det med min Dotter?

Pernille. Det blir nok got, vil kun Herren og Fruen lade mig raade. Rom blev ikke bygt paa en Time, man maa gaae Skrid for Skrid frem udi dislige Sager. Jeg har allerede bragt det saa vidt, at Philemon er halvdeels glemt, og det er ikke en ringe Begyndelse.

Jeronimus. Derudi bestaaer just Knuden.

Pernille. Det andet skal gaae, som det var smurt; thi saa meget jeg hadede Magisteren tilforn, saa meget elsker jeg ham nu. Jeg vil bede Herren og Fruen, at de vil forsikkre ham derom. Jeg kand aldrig glemme det Guds Barn, Hun græder. at da jeg havde giort ham den største U-ret, bad han oven i Kiøbet for mig.

Jeronimus. Ja ja, Pernille! nu er alting got igien. Men der kommer han.

Scen. 3.

Rosiflengius. Gottfred. Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Rosiflengius. Gottofrede!

Gottfred. Imo.

Rosiflengius. Gak du kun hiem. Om der kommer nogen i min Fraværelse og vil have Bryllups-Vers, kand du tage nogle af dem, som ligger i den Skuffe Num. 3. Det er lige meget, hvilke du tar. Af Begravelse-Vers er Forraad [i] Num. 5. Og for Avancements udi Ære og Bestilling kand du tage af Num. 4.

Gottfried. Er det ligemeget, hvad Slags Folk det er?

Rosiflengius. Imo vero.

Gottfried. Det er ikke Under, at min Herre heder Rosiflengius; thi han berømmer alle i Fleng.

Rosiflengius. Qvid dicis, Gottofrede?

Gottfred. Jeg spør, om jeg ikke skal sette Navnene til?

Rosiflengius. Visselig, og du veedst Prisen. Gak nu kun din Kaas. See der seer jeg mine kiære tilkommende Sviger-Forældre. Salvete plurimum.

Pernille sagte. Hvad Pokker mon han vil giøre med Salveter?

Jeronimus. Velkommen, Hr. Magister! Jeg har berammet Bryluppet om 3 Dage. Det skulde holdes før; men jeg venter en kostbar Ladning hiem, og agter at forære ham adskillige Sager.

Pernille sagte. Nu er det Tiid for Henrich, som staaer i Beredskab, at komme. Høyt. Mig synes, det banker; jeg maa løbe til Døren.

Rosiflengius. Ach min Herre! tal ikke om Foræringer; den Fornøyelse at komme udi saadan dydig Familie er mig nok.

Jeronimus. Ja ja, Hr. Svigersøn! jeg veed nok hvad jeg vil giøre.

Pernille tilbage løbende. A = = = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Hvad er paa Færde! Jeg troer ikke, at du seer Spøgelse lyse Dagen.

Pernille. A = = = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Har dig mødt noget Gespenst, saa har vi her en Guds Mand hos os, der nok kand holde det fra Huset.

Pernille. A = = = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Siig, hvad er det dog?

Pernille. Ach jeg kand ikke sige det. Her er Matrosen udenfor, lad ham sige det.

Jeronimus. Det Ord Matros dræber mig. Jeg er bange for at mit Skib er kommen til U-lykke. Lad ham komme ind.

Scen. 4.

Henrich i Matrosklæder. **De andre.**

Henrich. Myn Heer! ick breng jow een zeer bedroeft Tydung.

---

18. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Magdelone. Ach mit hele Legem skiælver.

Jeronimus. Hvad er det, Landsmand?

Henrich. Myn Heer heft syn Scheep verloeren.

Jeronimus. Hvad? er mit Skib blevet?

Henrich. Wel ja, myn Heer! Jeronimus, Magdelone, Pernille hyler. Henrich tar Tørklædet op, og siger grædende: Vor sess Dagen ist die Ongeluk gearrivert.

Jeronimus. Hvor hendte det?

Henrich. In Cattegat, myn Heer! tuschen twalf en een Uur tegen mitnacht. De hyler igien.

Jeronimus. Er der da intet bierget?

Henrich. Scheep, Man, Ladung, allegar is verloeren in die wilde Zee. Ick alleen ben davon gekomen.

De hyler igien.

Jeronimus. Ach jeg elendige Menneske, hvordan har Lykken spillet med mig! Jeg blir i en Hast af en riig Mand bragt udi den Stand, at jeg maa frygte for Slutteriet. Det Eneste, jeg nu har at glæde mig ved, er at min Datter saa vel bliver forsørget. Ach Hr. Svigersøn = =

Rosiflengius. Er denne U=lykke da saa stor?

Magdelone. Ja vi ere gandske ødelagde.

Rosiflengius. Det giør mig hierteligen ont.

Magdelone. Vi ere alle at beklage, han saavel som vi andre.

Rosiflengius. Jeg veed ikke egentligen hvad Fruen mener dermed.

Magdelone. Er han ikke lige saa høyt at beklage som vi?

Rosiflengius. Ney Madam! hun er meest at beklage.

Magdelone. Det er sandt nok; men naar det gaaer vort Barn ilde, saa lider han og derved.

Rosiflengius. De tager ikke ilde op, at jeg maa forlade dem. Jeg har i Dag en Hob at forrette.

Magdelone. Ach Himmel, kand han forlade os i saadan Fristelse?

33-34. forlade os i saadan Fristelse] Prøvelse, Modgang.

Rosiflengius. Hun maa skikke sig i sin Skiæbne.

Magdelone. Bliver dog tilstæde, at vi kand trøste hinanden; thi U-lykken gaaer jo ogsaa ham selv an, kiære Svigersøn!

Rosiflengius. Hun kalder mig Svigersøn, Madame! Det er got nok; men = =

Magdelone. Hvad men?

Rosiflengius. Men det er noget, som man kand henføre til det, som vi Lærde kalde Prolepsin.

Magdelone. Er han ikke vor Svigersøn?

Rosiflengius. Det er noget, som jeg ikke kand sige. Det er noget, som Himmelen raader for. I slige vigtige Sager kand vi intet foretage af os selv.

Magdelone. Han har jo raadført sig med Himmelen og begiæret vor Datter.

Rosiflengius. Det er Skade, Madame! at jeg denne Gang ikke har raadført mig med Himmelen, hvilket jeg burte at giøre udi saadan vigtig Sag. Det er dog noget, som et hvert Menneske bør at giøre; haaber derfor, at Madamen gir mig Tiid dertil. Finder jeg da, at det er Himmelens besluttede Villie, kand hendes Datter være mig saa nær som en anden.

Magdelone. Ach hvilken Haanhed og Foragt!

Rosiflengius. Jeg foragter hverken hende eller hendes Datter, enhver kand være god for sig; men = = =

Magdelone. Men mener I, at Himmelen kand finde Behag derudi, at man bryder sit Løfte?

Rosiflengius. Ey, Madame! hvad himmelske Sager angaaer, det er noget, som jeg ex professo har lagt mig efter. Det er noget, som hun ikke forstaaer, Madame!

Jeronimus. Her kand man speyle sig i Verden.

Pernille. Giv jer kun tilfreds. Han skal tage Jomfruen, om han blev gal.

Rosiflengius. I er alt for stakket til at tvinge mig, lille Pige!

Jeronimus. Vi skal nok lære jer hvad det er at ville prostituere et fornemme Huus.

Rosiflengius. Fattigdom og Hoffart følges gierne ad.

Pernille. Gid du faae en U-lykke, din skrutryggede Verse-Kræmmer! Min Jomfrue er alt for god til at falde udi saadan vanskabt Skielms Arm.

Rosiflengius. Er hun for god dertil, hvorfor nøder I da hende paa mig? Det er ikke gode Varer, som man nøder bort.

Pernille. Ach Monsr. Leander og Jomfrue! kommer hid.

Scen. 5.

Leander. Leonora. Personerne af forrige Scene.

Pernille. See her denne Forrædder, som først ved Practikker har skilt jer ved jer gamle Kiereste, og nu, saasom han fik at høre, at Herrens Skib, hvorudi all hans Velfærd bestod, er bleven, begynder at sale om, taler spottelige Ord til Herren og Fruen.

Leander. Ach Himmel, er vort Skib blevet?

Jeronimus. Ja og der staaer een af Matrodserne, som alleene er bleven reddet. Saa snart denne Forrædder hørte dette, kastede han Foragt paa mit Barn.

Leonora. Ach er det muelígt, at jeg paa een Dag skal miste 2 Kierester?

Rosiflengius. I kand jo beholde den forrige.

Leonora. Ney den har I jo faaet mine Forældre til at foragte, saa at han aldrig kommer her meer.

Rosiflengius. Alt hvad jeg har giort, har kun været af Skrømt.

Leonora grædende. Ach ney, Hr. Magister! tag mig dog, ellers blir jeg aldrig gift min Livs-Tiid.

Rosiflengius. Ney jeg er hendes ydmygste Tienner.

13-14. denne Forrædder, som først ved Practikker] ved List, Rænker.

Leonora. Ach jo, Hr. Magister! vær dog saa god.

Rosiflengius. Fy fy, hun er meget gifte-syg.

Leonora. Magisteren er maaskee bange for at blive indviklet derover i min Fars Gield?

Pernille. Ey Snak! jeg er vis paa at Herren skal aldrig forlange uden Caution i det høyeste paa et Par tusind Rdlr.

Rosiflengius. Ja Caution for et Par tusind Diævle!

Leonora. Ach Hr. Magister! tag mig dog.

Rosiflengius. Bliv fra mig, siger jeg.

Scen. 6.

Philemon. Personerne af forrige Scene.

Philemon. Jeg hørte saadan Allarm her udenfor, og derfor, endskiønt min Foed burte ikke komme inden Døren, saa dog af Nysgiærighed for at vide = = =

Magdelone. Ach min kiære Hr. Philemon! jeg troer, at I tager Deel i vor Sorg.

Philemon. Madam! endskiønt hun har aldrig taget Deel i min Sorg, endskiønt hun har foragtet mig, saa skulde det dog giøre mig hiertelig ont, at deres Huus var nogen U-lykke vederfaren.

Magdelone. Ach ach, den gode Mand har forskyldt bedre Medfart af os.

Philemon. Hvad er ellers paa Færde, I got Folk?

Jeronimus. Ach Hr. Philemon! nu bragte denne Matros mig de u-lyksalige Tidender, at mit Skib med dets hele kostbare Ladning er forgaaet. Saa snart fik denne skinhellige Dievel ikke den U-lykke at høre, førend han tracterer mit Huus med største Foragt, holder mig og min Kone, som han tilforne løftede op til Skyerne, for Staadere, støder min Datter fra sig, som han foregav nyelig saa høyt at elske. Ach Hr. Philemon! hvor grovelig har jeg ikke syndet, i det jeg har ladet mig forblinde af hans Skinhellighed.

Philemon. Min Hr. Jeronimus saavel som Madame! hvorvel I intet Got har forskyldt af mig, men ilde belønnet min Troeskab, saa dog, dersom Magister Rosiflengius afstaaer gandske sine Prætentioner, vil jeg endnu blive ved Huset.

Rosifleng. Ey, Monsieur! hiertelig gierne; see der har han min Haand derpaa.

Magdelone. Det vil ikke sige, enten det Skarn staaer fra sine Prætentioner eller ey; thi om han havde nogen Ret, saa har han dog ved sin Utroeskab forbrødt den.

Rosifleng. Tør I kalde en lærd Mand som jeg et Skarn?

Philemon. Min kiære Frue! hun modererer lidt hendes retmessige Iver.

Rosifleng. Jeg seer, at man vil overfalde mig; det er best, at jeg gaaer.

Philemon. Bie kun lidt, Hr. Magister! og seer Udfaldet paa dette. Der skal ham intet Ont vederfares.

Rosifleng. Jeg takker ham, min Herre!

Philemon. Hør nu hvad jeg vil giøre, Hr. Jeronimus! paa det I paa eengang kand lære at kiende os begge. Den Kiærlighed, jeg bær til hans Datter, er en reen og uforfalsket Kiærlighed, og som den ikke har været grundet paa Interesse, saa kand den U-lykke, jer Huus er vederfaren, ikke giøre den lunken. Jeg vil som en troefast Svigersøn hielpe ham til Rette med mine Midler, saalænge jeg har noget tilbage.

Jeronimus og Magdelone omfavner ham begge, og siden Pernille.

Pernille. See, Jomfrue! hvordan I staaer og maaber. Hvorfor vil I være den Sidste?

Leonora omfavner ham ogsaa.

Pernille. Saa gir hinanden Hænder, at Magisteren kand være Vidne til at I ere forlovede.

[**Leonora.**] Hun gir ham Haand og siden Forældrene.

Rosiflengius. Ja jeg seer det nu med Fornøyelse, og gratulerer.

Pernille. Der har I ogsaa min Haand, og jeg vil være Mand for at ikke Lucifer selv skal med all sin Konst skille jer ad.

Henrich. Ick gratuleere ock die Heerschap.

Philemon. Jeg takker; men hør, Baadsmand! hvor skede den U-lykke?

Henrich. Ick ben geen Boetsman, myn Heer! ick ben maer Matroes. Die Ongeluk is geschien int Cattegat, en ick kan versekern, dat die Schipper geen Schuld daraen hadde, denn uit de korte Tyt, ick met hem gevaeren hebbe, kan ick tuygen, dat Schipper Adrian was een van die vermaersten Schippers, ick oyt gedient hebb.

Jeronymus. Hvad er det? Min Skipper heder ikke Adrian, min Skipper heedte Cornelius Jansen.

Henrich. Neen myn Heer! Carnelis Jansen is die Schipper van myn Heer Jeronymus; maer Schipper Adrian voerte het verloerne Scheep, dat dese Heerschap toegehoert heft.

Jeronimus. Hvem er jer Herskab da?

Henrich. Dat is immers myn Heer. Ick ben immers int Huys van Claes Petersen.

Jeronymus. Ach Himmel, hvad hører jeg? Claus Pedersen er min Naboe, og jeg er Jeronymus.

Henrich. Is dat mooglick? Ick ben hier niet bekant, ick hebb nae myn Heer Claes Petersen gevraegt, en sy hebben dit Huys getoont; maer indien myn Heer Jeronymus is, so gratuleere ick, denn syn Scheep legt op die Reede.

Jeronymus. Ach er det sandt, som I fortæller, da giør I mig nu ligesaa glad, som I har bedrøvet mig tilforn.

Henrich. Ja myn Heer! dat was een Abuys. Adieus!

---

22. immers] jo. — 34. Abuys] Feiltagelse.

Jeronymus. See der, Cammerat! har I en Ducat, hvorvel I har giort mig saa bedrøvet.

Henrich. Ick danck jow, myn Heer!

[Gaaer].

Rosiflengius. Ach velædle Hr. Jeronymus samt velbaarne Frue! I skal ikke kunde troe, hvilken Glæde det var for mig at høre denne Vildfarelse.

Magdelone. Er vi nu velædle og velbaarne? For nyeligen vare vi Carnailler og Staadere.

Pernille. Ach gid du faae en U-lykke, din Øyenskalk!

Jeronymus. Bilder I jer ind, at vi endnu ikke kiender jer?

Rosifleng. Min Herre = =

Jeronymus. Bliv fra mig, dit Skarn!

Rosifleng. Naadige Frue = =

Magdelone. Bort, falske Blakke!

Rosifleng. Dydædle Jomfrue = =

Leonora. Kom mig ikke nær, du Forrædder!

Rosifleng. Mademoiselle Pernille = =

Pernille. Bliv fra mig, du Abecee-Bræt! Hænderne sidde løse paa mig.

Rosifleng. Min Hr. Philemon! hør mig dog.

Philemon. Jeg glæder mig ved at jer Ondskab er bleven aabenbaret, baade for min Skyld og for andre got Folk, som derudover vil tage sig vare for jer. Fort paa Døren!

Leander tar ham ved Armen, og Pernille spænder ham ud for Rumpen.

Scen. 7.

Jeronymus. Magdelone. Leander. Philemon. Leonora. Pernille.

Jeronymus. Dette var en særdeles Hændelse, som tog Taagen fra mine Øyne.

Magdelone. Forlad os, kiære Svigersøn! Den Foragt, vi har kast paa ham tilforn, reyser sig alleene af Vildfarelse, som denne slemme Mands Skinhellighed har bragt os udi.

Philemon. Jeg forlader jer dette af mit Hierte.

Pernille. Ach det lykkelige Skibbrud!

Philemon. Ja det var sær lykkelig for mig.

Jeronymus. Det var lykkelig for os alle.

Pernille. Ach Herre! det giør mig saa ont, at jeg ikke fik ham knuset, før han gik.

Jeronymus. Han er nok slagen.

Pernille. Jeg vilde gierne prygle ham, saa at der skulde gaae Bryllups-Vers baade for og bag fra ham.

Jeronymus. Jeg skal stræbe at giøre den Historie overalt bekiendt, at alle kand see hvad de Folk mene med deres Skrifter, og at de, som de udi Hiertet foragte, dem løfte de meest op i Skyerne for at vinde noget dermed.

Pernille. Jeg veed, at han har talet med Haanhed om Fruen paa hendes Bag, da han dog udi sine Lykønsknings-Vers har afmalet hende som en Gudinde. Jeg har sagt Fruen det; men hun har holdt det for Ondskab.

Magdelone. Det er sandt nok, Pernille! Jeg er falden udi den samme Skrøbelighed som mange andre, der elske dem, som hykle og besmykke deres Udyder. Men jeg har af denne Historie lært, hvad det er for Slags Folk. Kom, kiære Svigersøn! lad os gaae ind og beramme Brylluppet. I maa herefter sige mig mine Feyl, og jeg vil takke jer derfor.

Philemon. Vi har alle Feyl, jeg ikke mindre end hun. Naar jeg hører de Feyl afmale, som jeg er behæftet med, bør jeg, i Steden for at ophidses mod dem, der straffer mine Lyder, søge at rette dem; thi det er den største Hevn, man bør tage.

Jeronymus. Kommer, Børn! lader os gaae ind.

Pernille. Ach det lykkelige Skibbrud!

Scen. 8.

Rosiflengius. Gottfred.

Rosiflengius. Hvad synes dig om alt dette, Gottofrede? Qvid tibi videtur?

Gottfred. Det var en forbandet Historie, Herre! Jeg er bleven gandske fortumlet i mit Hoved derover.

Rosiflengius. Du skalt see hvad jeg vil giøre inden Aften for at hevne mig over dem.

Gottfred. Herren vil maaskee hegle Philemon igiennem i et Vers?

Rosiflengius. Ney jeg skal sette alle mine Venner og alle hans Fiender i Gevær mod ham.

Flectere si neqveo superos, Acheronta movebo.

Jeg veed, at mange got Folk, som han har ilde afmalet udi sine Vers og andre Skrifter, skal med Fornøyelse tiene mig derudi.

Gottfred. Vil Magisteren da lade ham prygle af dem?

Rosiflengius. Ney jeg skal lade ham gribe og actionere af dem for hans Skandskrifter.

Gottfred. Men om de ikke kand bevise ham det over?

Rosiflengius. Ey, gerræ, gerræ! Han tilstaaer sine Skrifter; hele Stænder, hele Faculteter og Laug ere derudi bleven angreben, samt adskillige Folk i sær. Bliv du her paa Luur, og giv Agt paa hvor han gaaer hen. Jeg vil imidlertiid hen at giøre nogle Anstalter.

Scen. 9.

Gottfred. Henrich.

Gottfred. Jeg var tilfreds, at min Herre og jeg var vel hængt, saa var en Ende derpaa; thi jeg frygter for at

---

23. samt adskillige Folk i sær] særskilt, personligt.

naar han rører meget ved Philemon, blir hans egne Historier aabenbaret. Men der seer jeg den Dreng, som jeg talede nys med.

Henrich. Det er uden Tvil Magisterens Tiener. Jeg maa hen og høre, hvordan hans Herre er tilmode over denne Historie. Serviteur! Skal vi mødes her igien? Du seer ikke saa fornøyet ud som tilforn; hvad er Aarsag dertil?

Gottfred. Du seer heller ikke saa bedrøvet ud som tilforn; hvad kand være Aarsag dertil?

Henrich. Det er sandt; thi jeg har havt lutter gode Tidender, siden jeg talede med dig.

Gottfred. Og jeg lutter onde Tidender.

Henrich. Har maaskee Hyppocrene Kilde faaet hardt Liv, at den ikke vil springe meer for din Herre? Er Stien til Parnassus gaaet i Stykker for ham, eller er een af de ni Musæ død, som hialp ham at giøre Vers?

Gottfred. Jeg var tilfreds, at Hyppocrene Kilde var forvandlet til en Rendesteen, Parnassus til Bloksbierg, og de 9 Musæ havde dem 9 betændte Syger.

Henrich. Hillemænt, hvor vreed est du! Men hvad Ont er hendet din Herre? Han skal jo holde Bryllup i een af disse Dage med en fornemme riig Mands Datter.

Gottfred. Ney det blir intet af.

Henrich. Har han da fundet noget hos hende, som ikke er rigtigt?

Gottfred. Ney Sagen er denne: For en Times Tiid kommer en Matros - - - Gid han faae en U-lykke, den Hund!

Henrich. Ey, band ham ikke saa. Hvad giorde den Matros?

Gottfred. Den Rakkerknegt kommer og bringer Hr. Jeronymus Tidender, at hans Skib var bleven.

14-15. Stien til Parnassus] Stigen. — 19. havde dem 9 betændte Syger] havde sig ni Betændelsestilfælde.

Henrich. Var det ikke saa?

Gottfred. Ney den Fæhund gik feyl, og tog Hr. Jeronymi Huus for et andet.

Henrich. Naar det ikke var sandt, saa var Historien ude.

Gottfred. Ney nu skal du faae at høre: Da min Herre fornam denne U-lykke, holdt han ikke raadeligt at besvogre sig med et Huus, som var geraadet udi Armod. Derudover opvaktes hidsig Disput mellem Hr. Jeronimus og min Herre. Men da man examinerede Matrosen lidt meer, fik man at høre, at der var Vildfarelse. Hvorudover min Herre strax vilde sadle om igien; men han blev af Jomfruens Broder stødt med Foragt paa Døren. Ach den rakkerhundske Matros! Hielp mig, Kammerat! at bande det Best.

Henrich. Fy fy, band ikke din Næste saaledes.

Gottfred. Han er Fanden ikke min Næste, han er en Hollænder.

Henrich. Du siger jo selv, at Karlen giorde det af Vildfarelse.

Gottfred. Ja det er sandt; men den Vildfarelse kostede os vor Velfærd. Men om Philemon vinder noget dermed, vil Tiden lære; jeg haaber, at han inden 2 Timer kommer til at sidde sluttet med Hænder og Fødder.

Henrich. Hvi saa?

Gottfred. Jo min Herre er hen og setter alle hans Fiender i Gevær. Jeg staaer derfor efter min Herres Ordre her paa Luur, for at see, hvor samme Philemon tar hen, naar han gaaer herfra.

Henrich. Og jeg er Philemons Tienere, her imellem os at sige, som gaaer ind og varer ham ad, at her gaaer saadan Spion her udenfor. Vil du behage at bie et lidet Korn, saa skal vi strax have den Ære at tractere dig efter din Stand og banke Støven af dine Klæder.

Gottfred. Er det saa, da gid Pokker bie længer.
Løber sin Gang. Henrich banker paa.

Scen. 10.

Henrich. Pernille. Leonora. Philemon.

Henrich. Er her ingen anden end I? Nu, har jeg ikke spillet min Rulle vel?

Philemon. Du har spillet den som en stor Mester.

Pernille. Naar Sagerne skal gaae vel, saa skal Fruentimmeret opspinde og Mandfolk sette i Verk; Fruentimmeret maa giøre Hiulene til Vognen, og Mandfolk maa være Hestene, der skal trække den fort.

Henrich. Dersom en anden talede saaledes, Pernille! blev jeg vreed. Du skal nok see, at en Hest kunde sette i Verk saadan Intrigue, og det paa Hollandsk.

Pernille. Ey, Henrich! jeg taler kun af Galskab. Du har min Troe giort et Mester-Stykke.

Philemon. I har begge to giort saaledes, at I herligen skal belønnes.

Pernille. Men hvor har du lært Hollandsk?

Henrich. Jeg kand saa meget, som du ikke veedst; naar vi blir gift sammen, skal jeg nok vise dig meer.

Philemon. Nu kand vi ved denne Leylighed vise mine Sviger-Forældre de skammelige Vers, som du har practiseret dig til.

Henrich. Det er min Invention. Men vi staaer her og fører Snak, da her dog er meget andet at tænke paa.

Philemon. Hvad er det?

Henrich. Nu hørte jeg af Magisterens Tiener, at hans Herre arbeyder paa at bringe Monsieur udi stor U-lykke, sette alle hans Fiender ud at føre Beskyldinger imod ham; saa at inden han veed et Ord deraf, er han i Arrest.

Leonora. Ach min hierte Philemon! saa er det best, at I skiuler jer, til Stormen er forbi.

Philemon. Det være langt fra; jeg har [for] god Samvittighed, at jeg skulde skiule mig. Ney jeg haaber, at de Garn, han setter for mig, skal han selv blive indviklet udi, og at derved saavel min Uskyldighed som hans Skielmstykker skal blive Øvrigheden bekiendt. Lader os kun gaae ind og vise mine Svigerforældre Versene.

De gaaer alle ind.

ACTUS V.

Scen. 1.

En Dommer ved et Bord med **en Skriver. Rosiflengius.**

Rosifleng. Gunstige Hr. Dommer! jeg kommer her for ydmygst at begiære Ret over en Skribent ved Navn Philemon, der lang Tiid ved forgiftige Skrifter har søgt at fortale got Folk og sette Klik paa deres ærlige Navn og Rygte. Og saasom intet udi en christen Stad mere bør hemmes end saadan Formastelse, saa haaber jeg, at han derfor tilbørlig blir straffet, andre dislige Bagtalere og giftige Mennesker til Skræk og Exempel.

Dommeren. Trøster I jer til at overbevise ham saadant?

Rosifleng. Ja gunstige Hr. Dommer! Han gaaer selv ikke fra sine Skrifter, og jeg har adskillige brave Folk af begge Kiøn ved Haanden, som finder sig derover høyligen besværgede, og har ombedet mig paa deres Vegne at formere ham denne Proces.

Dommeren. Vi maa examinere hver af dem i sær. Men lad Personen, som beskyldes, først komme ind.

Scen. 2.

Philemon kommer ind med en Vagt. [**De andre.**]

Dommeren. Hør, tilstaaer I det, som I beskyldes for,

at have giort giftige Skandskrifter og sat Klik paa ærlige og brave Folkes Navn og Rygte?

Philemon. Ingenlunde, Hr. Dommer! Jeg tilstaaer at have giort adskillige moralske Skrifter saavel paa Vers som paa løs Stiil, hvorudi jeg har afmalet Laster og Dyder med rette Farve. Men at jeg har skrevet om nogen i sær, skal ingen kunde overbevise mig. At onde og daarlige Mennesker tar sig saadant til, og at slige Skrifter blir udtydet paa een og anden, det kand ingen, der moraliserer paa den uskyldigste Maade, forekomme; thi naar man skyder i Fleng, maa man endelig ramme nogen.

Rosiflengius. Gunstige Hr. Dommere! her er adskillige brave Folk udenfore, som kand bevise, at mine Beskyldinger ere sandfærdige, og som med grædende Taare forlanger Bod derfor.

Dommeren. Lad enhver af dem i sær komme ind.

Scen. 3.

En ung Cavallier. De andre.

Dommeren. Har han noget at besværge sig over denne Person, som her staaer?

Cavallier. Ovis pardi si fait, c'est un fripon. Je suis un honnet homme, Monsieur Senateur!

Dommeren. Kand I ikke tale jer Moers-Maal?

Cavallier. Non pardi non fait. Jeg har gewesen to hele Jahr dans Paris.

Dommeren. Blir dog ved eet Sprog i det ringeste, og bland ikke saa mange sammen; thi vil I agere jer Sag, saa maa I agere tydelig for Retten, at man kand forstaae jer, thi det er ikke Børne-Leeg at lade arrestere en Mand og beskylde ham. Her vil grundelige og tydelige Beviislig-heder til.

Medens Dommeren taler, tar Cavallieren et Speyl af Lommen, som han setter sin Paruque i Lave efter.

Dommeren. Hvorudi bestaaer jere Beskyldinger?

Cavallier. Plait il?

Dommeren. Kand han ikke tale Dansk?

Philemon. Jeg veed min Troe ikke; thi jeg har aldrig seet ham før.

Rosiflengius. Jo gunstige Hr. Dommer! han taler temmelig got Dansk; thi det er en Borger-Søn her af Byen.

Dommeren. Er han en Borger-Søn her af Byen, saa veed jeg, at han maa kunde tale Dansk.

Cavallier. Je ne suis pas Borger-Søn, je suis un fort honnette homme.

Dommeren. Hvad er hans Navn, Monsieur?

Cavallier. François Marteau à votre tres humble service.

Dommeren. Det, kand jeg tænke, er Frands Hammer. Siig I mig da, Hr. Magister! hvorudi hans Beskyldinger bestaaer.

Rosiflengius. Den Anklagede giorde nyelig et latinsk Carmen eller Vers med den Titul: Han gik en Nar til Rom, og kom en Nar tilbage igien; hvorudi han skammelig prostituerer denne unge Person.

Cavallier settende sine Fødder i Lave. J' ecraserai pardi son tete.

Dommeren. Nævner han ham da ved Navn?

Rosiflengius. Ney det giør han ikke; men han afmaler ham med saadan livagtig Farve, at alle Mennesker kand tage og føle paa, det er denne Person.

Cavallier. Ce bougre là!

Rosiflengius. Hvad den unge Herre derudover har maattet lide udi Selskabe, er ikke at beskrive. Han er bleven saa railleret, at han nogle Gange har maat gaaet ud for Haanden derover.

Cavallier. Ovis pardi si fait.

Dommeren til Philemon. Hør, det er en skammelig Gierning, I har giort, som I bør exemplariter straffes for. Og I Mons. Marteau! vær saa god at trine lidt til Side. I skal faae Satisfaction.

Cavallier. A l' honneur de vous revoir, Monsieur Senateur!

Gaaer syngende ud.

Scen. 4.

En Skiærsliber. De andre.

Dommeren. Har I ogsaa noget at klage over denne Mand?

Skiærsliberen. Ja Herre! han har prostitueret mig i høyeste Grad. Jeg er kun en Skiærsliber; men jeg burde være andet, thi jeg forstaaer mine Politica og min Juram trods nogen Minister her i Landet. Mine Kammerader kand vidne med mig, at fast aldrig noget skeer i politiske Sager over hele Europa, uden jeg jo siger dem det forud, og dog skal saadan Karl understaae sig . . .

Dommeren. Men efterdi I har slige store Fundamenter udi Politicis, saa vilde jeg gierne vide jer Mening, om I holder for, at Tyrken skulde indvikle sig udi Kriig for Persiens Skyld?

Skiærsliberen. Ney saa min Siæl giør den Tyrkiske Keyser ikke, og om han giør det, forstaaer han ikke sin Interesse.

Dommeren. Jeg takker for god Underretning. Men hvorudi bestaaer de Beskyldinger, I har mod denne Mand?

Skiærsliberen. Han har nyelig giort en Bog, kaldet Politicus i sin egen Indbildning, hvorudi han paa en ret haanlig Maade har igiennemgaaet mig; thi skiønt han nævner mig ikke ved Navn, kand dog alle tage og føle paa at han ingen anden mener end mig.

Dommeren. Det er got, min Ven! Vær saa god at gaae til Side. Han skal blive straffet.

Skiærsliberen. Jeg takker, Hr. Dommer! Kand jeg tiene ham med et got Raad, har han at befale over mig.

Dommeren. Serviteur!

Scen. 5.

En Pige. De andre.

Dommeren. Hør, mit Barn! hvorfor beskylder I denne Mand?

Pigen grædende. Gunstige Hr. Dommer! jeg kand ikke tænke paa den Tort, han har giort mig, uden mit Hierte er færdig at briste.

Dommeren. Giv jer tilfreds, mit Barn! Er jer skeet U-ret, saa skal I nok faae Satisfaction.

Pigen. Ak ak, mit Sind er saa nedslagen derover, at - - Dog naar jeg eftertænker det ret, er det kun at foragte og lee af. Den Karl tænker at narre andre, men narrer sig meest selv. Ha ha ha! Om Forladelse, Hr. Dommer! at jeg leer for Retten. Jeg kand min Troe ikke bare mig for Latter, naar jeg tænker derpaa. Men han bør dog straffes, ikke for min Skyld, thi jeg legger saadant ikke paa Hiertet, men at han ikke skal giøre det mod andre. Thi det er skammeligt at handle saaledes mod got Folk og underkaste dem alles Raillerie. Eens Navn og Rygte er det kostbareste Klenodie, man har i Verden; thi Hyler igien. naar det er borte, maa man ogsaa tage mit Liv bort.

Dommeren. Hvad Ont har han da giort hende, Jomfrue?

Pigen. Han har giort [et] Vers, kaldet femten Sind hver Time.

Dommeren. Er det da hendes Caractere?

Pigen. Ney det skal han have løyet; men Folk forsikrer mig om at det er sigtet alleene paa mig. Ach Hr. Dommer! jeg beder om Ret.

Dommeren. Jeg har alt nok, mit Barn! Gak kun til Side; hun skal faae Ret.

Hun gaaer bort, og kommer tilbage igien.

[Pigen.] Dog, Hr. Dommer! jeg har betænkt mig, jeg vil lade mine Prætentioner fare; thi det nytter mig intet, at han blir straffet.

Dommeren. Ja ja, mit Barn! hvis I lader jere Prætentioner fare, saa falder den Sag.

Hun gaaer bort, og kommer igien.

[Pigen.] Ach ney, Hr. Dommer! jeg beder med grædende Taare, at han maa exemplariter straffes.

Dommeren. Got got, som hende synes. [Hun gaaer.] Er der flere?

Scen. 6.

En Skolemester. De andre.

Dommeren. Hvad har han at klage, Monsieur?

Skolemesteren. Jeg er ingen Monsieur. Jeg er uværdig Ungdommens aandelige Foster-Fader her i Byen, ja alter Pater eller anden Fader.

Dommeren. Det forstaaer jeg ikke.

Skolemesteren. Det er at sige significantius, jeg er uværdig Ludimagister eller Skolemester her i Staden.

Dommeren. Hvad er hans Navn?

Skolemesteren. Man kalder mig Johannem Petri Michaelidem Crucisoranum.

Dommeren. Det er et meget lærd Navn. Men hvorfore beskylder I denne Mand?

Skolemesteren. Han har giort et heslig Skandskrift over mig, id qvod lippis & tonsoribus notum est, og det sub titulo den lærde Nar.

Dommeren. Er I da saadan lærd Nar, Monsieur?

Skolemesteren. Jeg beder ydmygst, at Eders Prudentz eller Velviished ikke kalder mig Monsør, men heller kalder mig dominatio vestra, hvilken Titul er adoptered in Republica literaria.

Dommeren. Hiertelig gierne.

Skolemesteren. Om Eders Prudentz ikke vil tage det ilde op, saa vil jeg erindre en Ting, som han maa skee ikke selv veed, men kand være ham til stor Præjudicatz.

Dommeren. Hvad er det?

Skolemesteren. I Steden for at sige hiertelig gierne bør han at sige hierteligen gierne; thi hiertelig er et Adjectivum, og hierteligen et Adverbium. Jeg beder ydmygst, at Eders Prudentz ikke tar ilde op, at jeg paa Grammaticæ Vegne giør denne Erindring.

Dommeren. Vær saa god og formeld min ydmygste Respect til Grammatica, og siig, at jeg er hendes skyldigste Tienner. Hvad jer Sag ellers er angaaende, da har jeg alt nok.

Skolemesteren. Jeg har ellers dette at legge til, at Autor udi sit Skrift har nævnt mig ved Navn, nemlig Johannes.

Dommeren. Har han ogsaa brugt jer Til-Navn?

Skolemesteren. Ney.

Dommeren. Ja ja, I skal faae Ret.

[Skolemesteren gaaer.]

Scen. 7.

To Piger. De andre.

Dommeren. Har I ogsaa at klage over denne Mand, I gode Jomfruer?

[**Pigerne.**] Begge paa eengang. Ja gunstige Hr. Dommer! han har giort os stor U-ret, da vi dog aldrig har forskyldt noget Ont af ham. Vi beder ydmygst, at han maa straffes tilbørlig derfor.

Dommeren. Een af jer maa tale først alleene; thi jeg kand ellers ikke forstaae jer. De repeterer begge det samme. Ey, hvad er dog dette? Tal I først, mit Barn! Hvorudi bestaaer den U-ret, han har giort jer?

[**Pigerne.**] De taler begge. Han giorde forgangen Maaned en Comoedie over os, hvorved vi ere blevne prostitueered over den hele Bye. Samme Comoedie kaldes Sangklokkerne eller de svatzige Søstre, og = =

---

31. Samme Comoedie kaldes Sangklokkerne] Sangklokkerne var et Klokkespil, som dengang fandtes i Helliggeistes Kirke, og som for Betaling blev sat i Gang ved Brylluper og Begravelser.

1. Pige. Ey, lad mig tale, Søster!

2. Pige. Jeg kand jo sige det saavel som du.

Dommeren. Jeg befaler een af jer at tie. Hvo af jer er ældst?

1. Pige. Jeg er ældst.

Dommeren. Saa tal I da alleene.

1. Pige. Han giorde forgangen Maaned en Comoedie udi een Act over os, kaldet Sangklokkerne eller de svatzige Søstre, hvorved vi ere komne i alle Folkes Munde.

Dommeren. Var den dog kun i een Act? Men hvoraf beviser I, at samme Comoedie er giort om jer?

[**Pigerne.**] De taler begge igien. Jo Hr. Dommer! vi kand tage og føle paa, Comoedien er giort om os. Vi vil byde os til at giøre vor Eed derpaa. Adskillige gode Venner ere ogsaa komne til os, og har forsikkret os om at den alleene var sigtet paa os, nemlig paa mig og min Søster, som dog aldrig har givet ham ringeste Anledning til at giøre saadan Skandskrift over os. Vi beder derfor ydmygst, gunstige Hr. Dommer! at vi maa blive hevnet; thi dersom den Karls Ondskab ikke blir hemmet, kand intet ærligt Menneske begaae sig meer.

Dommeren holder imidlertiid for Ørene, og siger: Nok nok, I gode Jomfruer! jeg har fattet Sagen. I skal faae Ret; gaaer kun ud igien.

[Pigerne gaae.]

Dommeren. Er der endnu flere?

Skriveren. Ja der er endnu 2 a 3 andre.

Dommeren. Lad dem komme ind.

Scen. 8.

En Frue med **en palted Page,** som holder Svantzen. [**De andre.**]

Dommeren. Hvad har hun at klage, Madame?

Fruen. Jeg er af alt for høy Extraction for at hede Madame, Hr. Dommer! Christoffer!

Pagen. Naadige Frue! Hvad befaler naadige Frue?

Fruen. Intet, Christoffer! Jeg vilde kun vide, om du var tilstæde.

Dommeren. Hvad har da naadige Frue at klage?

Fruen. Hr. Dommer! jeg vil have denne Karl straffet.

Dommeren. Jeg maa først høre hvad han har giort.

Fruen. Monsieur! jeg troer ikke, han forlanger, at en Frue af min Stand og mine Qvaliteter skal gaae i Rette med saadan Karl. Det er ma foi alt for nedrig for mig. Jeg kommer her ikke for at agere en Sag, thi Lov og Ret er kun for gemene Folk; men ikkun for at lade dem vide, at jeg vil have ham straffet.

Dommeren. Det gaaer ikke an, naadige Frue! Souveraine Konger og Førster lader selv deres Sager komme for Retten.

Fruen. Hr. Magister! fortæller I da Sagen. Det staaer mig ikke an.

Rosiflengius. Gunstige Hr. Dommer! denne velbaarne Frue, skiønt hun besidder alle de Dyder, som nogen velbaarn Siæl af Jove ter opt. max. (at jeg skal tale poetice) kand ønske; skiønt hun er saa ydmyg, at hun ofte med egne velbaarne Hænder har imodtaget mine ingenii foetus, og med et lidet, velbaarn Nik har givet tilkiende, at hun ikke foragter en ringe Parnassi Søn: saa har dog dette onde Menneske understaaet sig at giøre et skammelig Vers over hende, som han har kaldet Fattigdom og Hoffart, hvorudi han paa en dristig og uforskammet Maade har søgt at tilskrive hendes Velbaarnhed adskillige Udyder. Han vil vel sige til sin Undskylding, at han ikke har brugt hendes Navn; men det opdigtede Navn Rosimunda, som begynder af samme Bogstav som Fruens Navn, gir udtrykkelig tilkiende, at Verset er alleene sigtet paa hende.

Dommeren. Jeg har alt nok; hun skal faae Ret. Jeg recommenderer mig udi velbaarne Frues Bevaagenhed.

Fruen. Om jeg kand tiene Hr. Dommer udi noget, kand han kun tale mig frit til. [Gaaer.]

Dommeren. Er der endnu flere?

Skriveren. Ja her er endnu en Officerer.

Dommeren. Lad ham komme ind.

Scen. 9.

Officeren. De andre.

Officeren. Pots Slapperment, man soll ein halb Stund stehen, ehr man Audientz kriegen kann. Til Skriveren. Seyd ihr der Richter?

Skriveren skielvende. Ney strenge Herre! Der sidder han.

Officeren. Gut. Hr. Richter! ich will den Kerl aufgehenkt haben. Du elemenske Kerl! kennest du mich nicht? Weist du nicht, welcher Mann ich bin? Weist du nicht, daß ich 32 Bataillons gewonnen habe? Ich will ihm gleich aufgehenkt haben, Hr. Richter!

Dommeren. Det kand ikke skee uden foregaaende Beskyldinger og Beviis.

Officier. Was Klagen, was Beweis? Was habe ich mit dat Blachscheißeri zu thuen? Tete bleu, ich bin ein Kerl für mein Hut. Tar paa sin Kaarde. Sehet man hier? Das soll mir Recht vorschaffen, wenn ihr nicht wollet.

Skriveren kryber under Bordet.

Dommeren. Min Herre! gaaer jer Sag an med Sagtmodighed. Er Personen skyldig, saa skal han tilbørlig blive straffet. Hvori har han forgrebet sig?

Officeren. Er soll ein Vers über mich gemacht, worin er mich als ein Großsprecher soll abgemahlt haben; ich habe es selbst nicht gesehen, andere aber haben mirs gesagt.

Rosiflengius. Ja Hr. Dommer! det er sandt, han har giort et Vers over en Praler, som alle Folk sige sigter paa denne Herre, hvorvel under et opdigtet Navn, nemlig Theodorus.

Dommeren. Got, jeg har alt nok. Vil min Herre have Taalmodighed et Øyeblik, medens jeg betænker mig paa Dommen.

Officeren. Gut gut, ein Viertelstund will ich warten, aber længer nicht. [Gaaer.]

Dommeren. Hvor blev Skriveren af?

Skriveren krybende frem. Der faldt en Pen ned, som jeg leedte efter under Bordet.

Dommeren. I tabte vist ogsaa jer Hierte, som I maaskee kand finde i jere Buxer, om I leder. Men I Monsieur, som er saa haardt beskyldt, har I noget at svare til disse Beskyldinger?

Philemon. Ney aldeles intet, Hr. Dommer! Jeg tilstaaer alt hvad jeg er beskyldt for, og underkaster det Hr. Dommers Skiønsomhed. Denne gode Magister, som er min Anklager, og jeg skriver daglig Vers. Jeg laster, og han roser alting. Hr. Dommer har hørt hvad Slags Vers jeg giør. Her offererer jeg tvende af hans Façon. Det ene er et Bryllups-Vers til en bekiendt almindelig Skiøge, det andet et Begravelse-Vers over en Hund.

Dommeren læser Versene. Jeg seer intet Ont udi disse Vers; thi at roese en Skiøge er at skiule hendes Feyl med Kierligheds Kaabe, og alt saadant er Tegn til Medlidenhed og got Gemyt.

Jeronimus, som kommer ind med sin Datter i Begyndelsen af denne Act. Ach Hr. Dommer! favoriserer ikke den slemme Mand. Han har ladet see saa stor Falskhed mod mig, som ikke er at beskrive.

Dommeren. Det er noget, Hr. Jeronimus! som ikke kommer denne Sag ved. Jeg siger kun, at disse Vers kommer Autor ikke til Last. Det er jo hans Vers, Hr. Magister?

Rosiflengius. Ja det er, gunstige Hr. Dommer!

Dommeren. Got. Lad nu alle Anklagerne komme ind at høre paa Dommen.

Rosiflengius til Jeronimus. Nu skal I see, hvor smukt jer Svigersøn skal blive hængt, inden Soel gaaer ned.

Jeronimus. Ach ach!

Scen. 10.

Anklagerne kommer ind. [**De andre.**]

Dommeren reyser sig, og holder saadan Tale: Det, som holder Verden nogenledes i Balance, er saadane Folk som disse stridige Personer. Een mager det saa, at Verden ikke blir verre, en anden, at den aldrig blir bedre. Hvis Satyrici ikke vare til, der igiennemheglede Feyl og Lyder, ginge faa Mennesker Dydens Vey. Og hvis Hyklere ikke vare til, der bestyrke og authorisere Synder, forlode faa Mennesker Dydens Vey. Jeg har læset alle Monsieur Philemons Skrifter og derudi fundet Laster og Feyl afmalet under opdigtede Navne. Han nægter selv at have sigtet paa nogen, og hans Anklagere kand ikke bevise ham andet over. Jeg dømmer eder derfor, Monsieur Philemon! gandske fri for deres Beskyldinger. Og I Herrer Anklagere, som ved eders Conduite her for Retten har viset, at hvis ingen Skrifter vare giorte til jer Forhaanelse, saa burte der giøres: gaaer hiem, og i Steden for at formere got Folk Proces, søger at rette de Feyl, som vanskaber jer saa meget. Og I Mag. Rosiflengius, som for Penge bruger eders Pen til at rose Laster og Udyder: eftersom ingen Straf er dictered udi menneskelige Love for Hyklere og Øyenskalke, da de dog ere de skadeligste Mennesker i en Republiqve, saa lader vi jer gaae for den, I er; dog paa det I ikke skal gandske rose jer af Legen, byder vi, at I skal gaae hiem med den Spanske Kappe igiennem de største Gader.

25-26. de skadeligste Mennesker i en Republiqve] Stat. — 28. I skal gaae hiem med den Spanske Kappe] Den spanske Kappe var en stor Træspand med et Hul i Bunden, sat omvendt paa Delinqventens Skuldre, saa hans Hoved ragede frem.

Rosiflengius. Ach Hr. Dommer! jeg er legitime promotus Magister.

Dommeren. Dommen er afsagt. Iører ham Kappen.

Rosiflengius iføres den Spanske Kappe, og blir forfuldt af Smaa og Store ud af Theatro.

Jeronimus. Jeg takker Hr. Dommer for en naadig Dom, og beder ydmygst, at han vil giøre mig den Ære at komme til min Datters Bryllup, som skal holdes med denne Person.

Dommeren. Jeg takker skyldigst, det skal skee.

ERASMUS MONTANUS

Eller

Rasmus Berg.

Comoedie

Udi

Fem Acter.

Hoved-Personerne

i

Comœdien.

Montanus.
Jeppe Berg, hans Fader.
Nille, hans Moder.
Lisbed, Montani Fæstemøe.
Jeronimus, hendes Fader.
Magdelone, hendes Moder.
Jacob, Montani Broder.
Per Degn.
Jesper Ridefogd.

12. Ridefogd] Forvalter.

ACTUS I.

Scen. 1.

Jeppe alleene, med et Brev i Haanden.

Det er Skade, at Degnen ikke er i Byen; thi der er saa meget Latin i min Søns Brev, som jeg ikke forstaaer. Taarene staaer mig tit i Øynene, naar jeg eftertænker, at en stakkels Bonde-Søn er bleven saa boglærd, besynderlig saasom vi ikke ere af de Høylærdes Bønder. Jeg har hørt af Folk, som forstaaer sig paa Lærdom, at han kand disputere med hvilken Præst det skal være. Ach kunde jeg og min Hustrue have den Glæde at høre ham præke, før vi døe, her paa Bierget, da vilde vi ikke fortryde paa alle de Skillinger, vi har sat paa ham. Jeg kand nok merke paa Per Degn, at han skiøtter ikke meget om at min Søn kommer hid. Det kommer mig for, ligesom han er bange for Rasmus Berg. Det er skrækkeligt med de lærde Folk, de bær saadan Avind til hverandre, og den ene kand ikke lide, at den anden er ogsaa lærd. Den gode Mand giør skiønne Prækner her i Byen, og kand tale om Misundelse, saa Taarene maa staae een udi Øynene; men mig synes, at han selv ikke er gandske fri for den Feyl. Jeg kand ikke vide, hvoraf saadant kommer; om een siger, at min Naboe forstaaer Avlingen bedre end

8. ikke ere af de Høylærdes Bønder] ikke høre til de kiøbenhavnske Universitetsprofessorers Bøndergods.

jeg, skulde jeg legge det paa Hiertet? Skulde jeg hade min Naboe for det? Ney sommænd giør Jeppe Berg ikke. Men der er min Troe Per Degn.

Scen. 2.

Jeppe. Per Degn.

Jeppe. Velkommen hiem igien, Per!

Per. Tak, Jeppe Berg!

Jeppe. Ach min hierte Per! gid I kunde forklare mig noget Latin, som staaer i min Søns sidste Brev.

Per. Hvad Snak! mener I, at jeg forstaaer ikke Latin saavel som jer Søn? Jeg er en gammel Academicus jeg, Jeppe Berg!

Jeppe. Det veed jeg nok; men jeg meente, om I forstod den nye Latin, thi det Sprog forandres vel ogsaa saavel som det Siællandske. Thi i min Ungdom talede man ikke saa her paa Bierget som nu; det, som man nu kalder Laqvey, kaldte man da Dreng; det, som man nu kalder Matrasse, kaldte man da Bislaaperske; en Frøken heedte da Statsmøe, en Musicant Spillemand, og en Sikketerer Skriver. Derfor mener jeg, Latinen og kand være forandret siden den Tiid, I var i Kiøbenhavn. Vil I være saa god at forklare mig dette? Jeg kand nok læse Bogstaverne, men fatter ikke Meningen.

Per. Jer Søn skriver, at han studerer nu sin Logicam, Rhetoricam og Metaphysicam.

Jeppe. Hvad vil det sige Logicam?

Per. Det er hans Prækestoel.

Jeppe. Det er mig kiært; gid han kunde blive Præst.

Per. Men Degn først.

Jeppe. Hvad er den anden Post?

---

18. en Frøken heedte da Statsmøe] En Stadsmø var dog egentlig kun noget meer end et Tyende, en Mellemting imellem Kammerjomfrue og Selskabsdame.

Per. Den heder Rhetorica, det er paa Dansk Ritualen; men den tredie Post maa være forskreven, eller det maa være Fransk, thi var det Latin, saa forstod jeg det nok. Jeg er capabel, Jeppe Berg! at regne op den hele Aurora: Ala det er en Vinge, Ancilla en Pige, Brabra et Skiæg, Coena en Nat=Potte, Cerevisia Øll, Campana en Klokker, Cella en Kielder, Lagena en Flaske, Lana en Ulv, Ancilla en Pige, Janua en Dør, Cerevisia Smør.

Jeppe. I maa have en forbandet Ihukommelse, Per!

Per. Ja jeg havde ikke tænkt, at jeg skulde have blevet saalænge i et fattigt Degne=Kald. Jeg kunde nok have været noget andet for længe siden, dersom jeg vilde have bundet mig ved en Pige; men jeg vil heller hielpe mig, som jeg kand, førend man skal kunde sige paa mig, at jeg har faaet Brød for Kone.

Jeppe. Men, kiære Per! her er endnu noget andet Latin, som jeg ikke forstaaer. See her denne Linie.

Per. Die Veneris Hafnia domum profecturus sum. Det er noget høyttravend; dog forstaaer jeg det heel vel, men det kunde bryde Hovedet paa en anden. Det er paa Dansk: Der er kommen profecto en Hob Russer til Kiøbenhavn.

Jeppe. Hvad mon Russen nu vil bestille her igien?

Per. Det er ikke Moscoviter, Jeppe Berg! det er unge Studentere, som man kalder Russer.

Jeppe. Nu, nu veed jeg. Der er vist stor Allarm i de Dage, naar de faaer Salt og Brød, og blir Studentere.

Per. Naar venter I ham hiem?

Jeppe. I Dag eller i Morgen. Kiære Per! tøv lidt her; jeg vil springe ind til Nille, hun skal give os en Drik Øll her ud.

---

4. at regne op den hele Aurora] en gammel latinsk Glosebog for Begyndere. — 26. naar de faaer Salt og Brød] Ved Immatriculeringen brugte man den Ceremonie at række de nye Studenter Salt og Viin.

Per. Jeg vil nok heller have et Glas Brændeviin; thi det er for tiligt at drikke Øll.

Scen. 3.

Per alleene.

Jeg skiøtter ikke meget om, sandt at sige, at Rasmus Berg kommer hiem, ikke fordi jeg er bange for hans Lærdom, thi jeg var allerede gammel Student, da han endda gik i Skole, og fik, med Permission, paa sin Rumpe. Der var andre Karle, som deponerede i min Tiid, end nu omstunder. Jeg deponerede fra Slagelse Skole med Per Monsen, Rasmus Jespersen, Christen Klim, Mads Hansen, som vi i Skolen kaldte Mads Pandekage, Poul Iversen, som vi kaldte Poul Finkeljokom; alle Karle, som havde Been i Panden og Skiæg paa Hagen, og som var capabel at disputere i hvilken Materie det skulde være. Jeg er kun bleven Degn, men er fornøyed, naar jeg har mit daglig Brød, og forstaaer mit Embede. Jeg har forbedret meget udi Indkomsterne, og har det, som ingen af mine Formænd havde, saa mine Efterkommere ikke skal bande mig i min Grav. Folk tænker, at der er ingen Observationer ved at være Degn; jo jo, Degne-Kald er min Troe et vanskeligt Embede, naar man skal have det paa den Fod, at det skal føde sin Mand. For min Tiid holdt Folk her i Byen alle Liig-Sange lige gode; men jeg har bragt det paa den Fod, at jeg kand sige til en Bonde: Hvilken Psalme vil du have? den koster saa meget, den anden saa meget; iligemaade naar der skal kastes Jord paa den Døde: Vil du have fiint Sand eller slet og ret Jord? Der er ogsaa adskillige [andre] Observationer, som min Formand Christoffer Degn ikke vidste af at sige; men han havde ikke

---

8-9. Der var andre Karle, som deponerede i min Tiid] tog Abgangsexamen til Universitetet. — 18-19. saa mine Efterkommere ikke skal bande mig] Efterfølgere, Eftermænd.

studeret. Jeg kand ikke begribe, hvorledes den Karl blev Degn; men han var og Degn derefter. Latinen hielper meget et Menneske udi alle Forretninger. Jeg vilde ikke miste det Latin, jeg kand, ikke for hundrede Rixdaler; thi det har baadet mig i mit Embede over 100 Rixdaler, ja hundrede til.

Scen. 4.

Nille. Jeppe. Per.

Nille. Singot, Per!

Per. Tak, Moerlille! Jeg drikker hellers ikke Brændeviin, uden naar jeg har ont i Maven; men jeg har gemeenlig en slet Mave.

Nille. Veed I vel, Per! at min Søn kommer hiem i Dag eller Morgen? Der faaer I en Mand, som I kand tale med; thi den Karl er ikke [ilde] skaaren for Tungebaandet, saasom jeg har hørt.

Per. Ja jeg troer nok, han kand tale en Hob Kloster-Latin.

Nille. Kloster-Latin? Det er jo det beste Latin, ligesom Kloster-Lærred er det beste Lærred.

Per. Ha ha ha ha!

Jeppe. Hvoraf leer I, Per?

Per. Af intet, Jeppe Berg! God Taar paa en frisk! Jer Skaal, Moer lille! Ha ha ha! det er sandt nok, som I siger; Klosterlærred er got Lærred, men - - -

Nille. Giøres det Lærred ikke paa Klosteret, hvorfor kaldes det da Klosterlærred?

Per. Jo det er ret nok, ha ha ha! Men I kand vel give mig noget at bide paa til Brændevinen?

17-18. han kand tale en Hob Kloster-Latin] maadeligt Latin, saaledes som det taltes ved Studenternes Disputereøvelser paa Communitetet (Klosteret). — 20. Kloster-Lærred er det beste Lærred] Lærred forfærdiget i tydske Klostere.

Nille. Her ligger et Stykke Brød og Ost skaaren, om I vil ikke forsmaae.

Per. Tak, Moer lille! Veed I hvad Brød heder paa Latin?

Nille. Ney mare veed jeg ikke.

Per æder og snakker tillige. Det heder Panis, genetivus Pani, dativus Pano, vocativus Panus, ablativus Panö.

Jeppe. Hillemænt, Per! det Sprog er vidtløftig. Hvad heder Grov-Brød?

Per. Det heder Panis gravis, og fiin Brød Panis finis.

Jeppe. Det er jo halv Dansk.

Per. Ja det er vist. Der ere mangfoldige latinske Ord, som har deres Oprindelse af Dansken; thi jeg skal sige os noget: Her var en gammel Rector i Kiøbenhavns Skole, ved Navn Saxo Grammatica, som forbedrede Latinen her i Landet, og giorde en latinsk Grammatica, hvorudover han fik det Navn, Saxo Grammatica. Den samme Saxo har bødet meget paa det latinske Sprog med Danske Ord; thi for hans Tiid var Latinen saa fattig, at man ikke kunde skrive en ret Mening, som Folk kunde forstaae.

Jeppe. Mén hvad vil det Ord Grammatica sige?

Per. Det samme som Donat. Naar man binder den ind i Tyrkisk Bind, saa kaldes den Donat; men naar man binder den ind i hviid Pergement, saa kaldes den Grammatica, og declineres ligesom ala.

Nille. Ach jeg veed aldrig, hvor alt dette kand ligge i Hovedet paa Folk; mit Hoved svimler, naar jeg kun hør tale derom.

Jeppe. Derfor ere lærde Folk heller ikke gierne rigtige i Hovedet.

Nille. Ey, hvilken Snak! saa mener du, at vor Søn Rasmus Berg er ikke rigtig?

---

22. Det samme som Donat] den ældre Tids latinske Grammatik for Begyndere. — 22-23. man binder den ind i Tyrkisk Bind] i et Bind med broget marmoreret Papir.

Jeppe. Mig synes alleene, Moerlille! det er noget underligt, at han skriver latinske Breve til mig.

Per. Deri har min Troe Jeppe Ret; thi det er noget naragtigt. Det var jo ligesom jeg vilde tale Græsk med Ridefogeden, for at lade see, at jeg forstod det Sprog.

Jeppe. Forstaaer I ogsaa Græsk, Per?

Per. Ach jeg har kundet for tyve Aar siden staae paa een Fod og læse det hele Litanie paa Græsk. Jeg kand endnu komme ihu, at det sidste Ord heder Amen.

Jeppe. Ach Per! det vil blive artigt, naar min Søn kommer tilbage, at vi kand sette jer to sammen.

Per. Vil han disputere med mig, skal han finde Karl for sin Hat, og vil han synge i Kap med mig, saa kommer han tilkort. Jeg har synget i Kap med 10 Degne, som alle have maat give sig tabt, thi jeg har taget Troen fra dem alle 10. Det har været mig tilbuddet for 10 Aar siden at være Cantor udi vor Frue Skole; men jeg har ikke vildet. Thi hvorfor skulde jeg giøre det, Jeppe? Hvorfor skulde jeg forlade min Menighed, som elsker og ærer mig, og som jeg elsker og ærer igien? Jeg lever paa et Sted, hvor jeg har mit daglig Brød, og hvor jeg er respetered af alle Folk, thi Amtmanden selv kommer aldrig hid, jeg blir jo strax hentet for at fordrive Tiden med ham og synge for ham. Forgangen Aar ved disse Tider gav han mig 2 Mark, fordi jeg sang ut, re, mi, fa, sol. Han svor paa at han havde større Behag deri end i den største vocal Musiqve, han havde hørt i Kiøbenhavn. Vil I give mig end et Glas Brændeviin, Jeppe! skal jeg synge det samme for jer.

Jeppe. Gierne. Skiænk nok et Glas Brændeviin, Nille!

Per. Jeg synger ikke for enhver; men I er min gode

---

10. det vil blive artigt] lystigt, morsomt. — 15-16. jeg har taget Troen fra dem alle 10] overvundet, overgaaet dem. — 16-17. at være Cantor udi vor Frue Skole] ved den nu saakaldte Metropolitanskole, hvilken besørgede Kirkesangen i Frue Kirke.

Ben, Jeppe! som jeg tienner med Fornøyelse. Begynder at straale, først langsom. Ut, re, mi, fa, sol, la, si, ut; nu tilbage: Ut, si, fa, sol, fa, mi, re, ut. Nu skal I høre paa en anden Maade, hvor høyt jeg kand gaae: Ut, re, mi, fa, sol, fa, si, ut, re, mi, fa, sol, fa, si, ut, re.

Jeppe. Hillemænt, det sidste gik flint. Vore smaa Grise kand ikke gaae høyere med Røsten.

Per. Nu vil jeg synge hastigt: Ut, re, mi, re - - - Ney det var ikke ret. Ut re mi do re mi ut - - - Ney det kom ogsaa galt; det er forbandet tungt, Jeppe! at synge saa hastig. Men der kommer Monsieur Jeronimus.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Lisbed. Degnen. Jeppe. Nille.

Jeronimus. God Morgen, Svoger! Har I nogen Tidende fra jer Søn?

Jeppe. Jo jeg troer, han kommer i Dag eller i Morgen.

Lisbed. Ach er det mueligt? Nu er min Drøm fuldkommen.

Jeronimus. Hvad drømte du da?

Lisbed. Jeg drømte, at jeg laae hos ham i Nat.

Magdelone. Der er dog noget ved Drømme. Drømme ere ikke at foragte.

Jeronimus. Det er sandt nok; men dersom I gode Piger tænkte ikke saa meget paa Mandfolk om Dagen, drømte I ikke saa tit om dem om Natten. Du drømte vel ligesaa stærkt om mig i de Dage, vi vare forlovede sammen, Magdelone?

Magdelone. Det er min Troe sandt; men nu har jeg min Troe ikke i nogle Aar drømt om dig.

Jeronimus. Det kommer deraf, at Kiærligheden er ikke saa heed nu, som den var tilforn.

---

14. God Morgen, Svoger] Ordet Svoger brugtes dengang i mere udstrakt Betydning end nu.

Lisbed. Men er det mueligt, at Rasmus Berg kommer hiem i Morgen?

Jeronimus. Ey, min Dotter! du skulde ikke lade dig merke med at være saa forliebt.

Lisbed. Ach er det vist, at han kommer hiem i Morgen?

Jeronimus. Ja ja, du hører jo, at han kommer til den Tiid.

Lisbed. Hvor langt har vi til i Morgen, hierte Far?

Jeronimus. Hvilken forbandet Snak! Disse forliebte Folk er ligesom de var galne.

Lisbed. Ja jeg tæller min Troe hver Time.

Jeronimus. Du skulde ogsaa spørge, hvor lang en Time er, saa kunde man tænke, du var reent gall. Holdt inde med saadan Sladder, og lad os Forældre snakke sammen. Hør, min kiære Jeppe Berg! holder I det raadeligt, at disse 2 unge Mennesker komme sammen, førend han faaer Brød?

Jeppe. Det er ligesom jer synes. Jeg kand nok underholde dem; men det var dog bedre, at han fik Brød først.

Jeronimus. Jeg holder det aldeles ikke raadeligt, at de komme sammen før.

Lisbed græder og hyler.

Jeronimus. Ey fy, skiem dig for en U-lykke. Det er en Spot for en Pige at stille sig saadan an.

Lisbed grædende. Faaer han snart Brød da?

Jeppe. Det er ingen Tvil paa, han faaer jo snart Brød; thi saa vidt som jeg har hørt, er han saa lærd, at han kand læse hvilken Bog det skal være. Han skrev mig et latinsk Brev til nyelig.

Nille. Og det kand mare staae, det veed Degnen.

Lisbed. Var det saa vel skreven?

Per. Ja vel nok for saadan ung Person. Han kand blive god, Mameselle! Der vil ellers meget til. Jeg tænkte ogsaa, at jeg var lærd, da jeg var paa hans Alder; men - - -

Jeppe. Ja I lærde Folk roser aldrig hinanden.

Per. Ey Snak! skulde jeg bære Avind til ham? Da han

endnu ikke var fød, havde jeg allerede staaet 3 Gange Skole-Ret, og da han sad i 4de Lectien, havde jeg været 8te Aar Degn.

Jeppe. Een kand have bedre Hoved end en anden. Een kand lære saa meget i eet Aar som andre udi ti.

Per. Da tør Per Degn nok sette sit Hoved mod hvem det skal være.

Jeronimus. Ja ja, hver kand være god for sig. Lad os nu gaae hiem, Børn! Far vel, Jeppe! Jeg gik her forbi, og saa vilde jeg tale med jer paa Veyen.

Lisbed. Ach vaer mig dog ad, saa snart han kommer.

Scen. 6.

Jeppe. Nille. Per. Jacob.

Jeppe. Hvad vil du, Jacob?

Jacob. Far! veed I Nyt? Rasmus Berg er kommen hiem.

Jeppe. Hillemænt, er det muerligt? Hvorledes seer han ud?

Jacob. Ach han seer meget lærd ud. Rasmus Nielsen, som kiører for ham, svær paa at han giorde ikke andet den hele Vey, end disputered paa Græsk og Elamitisk med sig selv, og det undertiden med saadan Iver, at han slog Rasmus Nielsen 3 til 4re Gange bag i Nakken med knyttet Næver, og raabte derhos altiid: Probe Majoren, probe Majoren. Jeg kand tænke, han har haft en Disput med en Major, før han reyste. Undertiden sad han stille og stirrede paa Maanen og Stjernerne, og det med saadan grundig Mine, at han faldt 3 Gange af Vognen, og havde nær brudt Halsen itu af lutter Lærdom, saa at Rasmus Nielsen loe deraf, og sagde

---

1-2. staaet 3 Gange Skole-Ret] At staae Skoleret var paa Skolen at underkastes en offentlig og stræng Afstraffelse med Riis. — 2. da han sad i 4de Lectien] i Latinskolens øverste Klasse. — 23. Probe Majoren] Proba majorem, beviis Hovedsætningen.

ved sig selv: Rasmus Berg er vel en klog Mand paa Himmelen, men en Nar paa Jorden.

Jeppe. Ach kom, lad os gaae ud at tage imod ham. Kiære Per! kom I med os. Det kand hende sig, at han har glemt Dansk, og kand ikke tale andet end Latin, saa kand I være Tolk.

Per. Skam der giør; jeg har andet at bestille.

ACTUS II.

Scen. 1.

Montanus med Hosene ned om Benene.

Jeg har kun været een Dag fra Kiøbenhavn, og længes allerede. Hvis jeg ikke havde mine gode Bøger med mig, kunde jeg ikke leve paa Landet. Studia secundas res ornant, adversis solatium præbent. Jeg synes ligesom mig fattes noget, efterdi jeg har ikke disputeret i tre Dage. Jeg veed ikke, om her er nogle lærde Folk her i Byen; hvis her er nogen, skal jeg nok sette dem i Arbeyd, thi jeg kand ikke leve, uden jeg maa disputere. Mine stakkels Forældre kand jeg ikke meget tale med; thi de ere eenfoldige Folk, og veed neppe andet end deres Børne-Lærdom, saa at jeg kand ikke have megen Trøst af deres Omgiængelse. Degnen og Skolemesteren skal have studeret, men jeg veed ikke, hvor vidt det strækker sig; dog skal jeg forsøge hvad de duer til. Mine Forældre blev forskrækket, da de saae mig saa tilig; thi de havde ikke ventet, at jeg skulde have taget fra Kiøbenhavn om Natten. *Han slaaer Ild, tænder sin Pibe, og setter Pibehovedet igiennem et Hull, som han har paa sin Hat.* Saaledes kalder man at smøge Tobak studentikòs; det er en god Invention nok for een, der vil skrive og smøge tillige.

Setter sig ned at læse.

12-13. veed neppe andet end deres Børne-Lærdom] Catechismus.

Scen. 2.

Montanus. Jacob.

Jacob kysser paa Haanden og flyer sin Broer. Velkommen hiem igien, min latinske Broer!

Montanus. Det er mig kiært at see dig, Jacob! men hvad det Broerskab angaaer, saa er det noget, som var got i gamle Dage, men nu kand det ikke saa passe sig meer.

Jacob. Hvi saa? Est du ikke min Broer?

Montanus. Det negter jeg ikke, Slyngel! at jeg jo er din Broer ved Fødselen; men du maa vide, at du est endnu en Bonde-Dreng, og jeg en Philosophiæ Baccalaureus. Men hør, Jacob! hvordan lever min Kiæreste og min Svigerfar?

Jacob. Ret vel; de vare her nyelig, og spurdte, hvor snart Broer kom hiem.

Montanus. Nu Broer igien! Jeg siger det ikke af Hoffærdighed, Jacob! men det gaaer profecto ikke an.

Jacob. Hvad skal jeg da kalde Broer?

Montanus. Du skal kalde mig Monsieur Montanus; thi saa heder jeg i Kiøbenhavn.

Jacob. Kunde jeg kun komme det ihu. Var det ikke Monsieur Dromedarius?

Montanus. Kandst du ikke høre? Jeg siger jo Monsieur Montanus.

Jacob. Monsør Montanus, Monsør Montanus.

Montanus. Ja det er ret; thi Montanus paa Latin er det samme som Berg paa Dansk.

Jacob. Kand jeg da ikke ogsaa hede Monsør Jacob Montanus?

Montanus. Naar du har gaaet saalænge i Skole som jeg og udstaaet dine Examina, saa kandst du ogsaa give dig

---

11. og jeg (er) en Philosophiæ Baccalaureus] har taget den laveste (nu for henimod hundrede Aar siden ophævede) academiske Grad.

et latinsk Navn; men saalænge som du est en Bonde-Dreng, maa du lade dig nøye med at hede slet og ret Jacob Berg. Men har du merket, at min Kiæreste har længet efter mig?

Jacob. Ja vist, hun har været meget utaalmodig over at du blev saalænge borte.

Montanus. Du maa ey heller dutte mig, din Tølpel!

Jacob. Jeg vilde sige: Monsørens Kiæreste har været utaalmodig, at du est bleven saalænge borte.

Montanus. Ja nu er jeg kommen, Jacob! og det alleene for hendes Skyld; men jeg bliver her ikke ret gammel, thi saa snart vi har holdt Bryllup, tager jeg hende med mig til Kiøbenhavn.

Jacob. Vil Monsøren da ikke tage mig med sig?

Montanus. Hvad skulde du bestille der?

Jacob. Jeg vilde see mig lidt om i Verden.

Montanus. Jeg vilde ønske, at du var 6 à 7 Aar yngre, saa skulde jeg sette dig i Latin-Skole, at du ogsaa kunde blive Student.

Jacob. Ney det var ikke got.

Montanus. Hvi saa?

Jacob. Jo saa vilde vore Forældre komme reent til at betle.

Montanus. Hør, hvilke Ord der kand ligge i den Knegt.

Jacob. Ja jeg er fuld af Indfald. Havde jeg studeret, var jeg bleven en Fandens Skielm.

Montanus. Mig er sagt, at du har et got Hovet. Men hvad vilde du ellers bestille i Kiøbenhavn?

Jacob. Jeg vilde saa gierne see det runde Taarn og Klosteret, hvor man giør Lærred.

Montanus. Ha ha ha! Ney der bestilles andet paa Klosteret end at giøre Lærred. Men har min Svigerfar ellers saa mange Midler, som der siges?

Jacob. Ja vist, Jeronimus er en riig Gubbe, han eyer snart den tredie Deel af Byen.

Montanus. Men har du hørt, om han agter at give nogen Udstyr med sin Datter?

Jacob. Ja jeg troer nok, at han styrer hende vel ud, besynderlig om han faaer høre Monsøren præke her engang udi Byen.

Montanus. Det bliver intet af; jeg giør mig ikke saa gemeen at præke her paa Landet. Jeg er ellers kun for at disputere.

Jacob. Jeg meente, at det var meer at kunde præke.

Montanus. Veedst du vel hvad det er at disputere?

Jacob. Ja vist, jeg disputerer hver Dag her i Huset med Pigerne; men jeg vinder intet derved.

Montanus. Ja saadan Slags Disputatzer har vi nok af.

Jacob. Hvad er det da, Monsøren disputerer om?

Montanus. Jeg disputerer om vigtige og lærde Sager, for Exempel, om Englene ere skabte for Menneskene; om Jorden er rund eller oval; om Maane, Soel og Stjerner, deres Størrelse og Distance fra Jorden, og andet dislige.

Jacob. Ney derom disputerer jeg ikke; thi det er noget, som gaaer mig ikke an, thi naar jeg kun kand faae Folkene til at arbeyde, maa de gierne sige for mig, at Jorden er ottekantet.

Montanus. O Animal brutum! Men hør, Jacob! mon der ellers nogen har ladt min Kiæreste vide, at jeg er hiemkommen?

Jacob. Ney jeg troer det ikke.

Montanus. Saa er det best, at du springer hen til Hr. Jeronimus, for at lade dem saadant vide.

Jacob. Ja det kand nok skee; men skal jeg ikke sige det til Lisbed først?

Montanus. Lisbed, hvem er det?

Jacob. Veedst du ikke det, Broer! at din Fæstemøe heder Lisbed?

---

16. om Englene ere skabte for Menneskene] før.

Montanus. Har din Slyngel nu glemt alt hvad jeg nyeligen har lært dig?

Jacob. Du maa kalde mig Slyngel saa meget som du vil, saa er jeg dog din Broer.

Montanus. Hvis du ikke holder din Mund, skal jeg profectò slaae dig med Bogen i Panden.

Jacob. Det var ikke smukt at kaste Bibelen efter Folk.

Montanus. Det er ingen Bibel.

Jacob. Jeg kiender saa mare nok Bibelen. Den Bog er jo stor nok til at være Bibelen. Jeg kand nok see, at det er hverken Evangeli-Bog eller Catechismus. Men hvad det er eller ikke, saa lader det ilde at kaste Bøger efter sin Broer.

Montanus. Hold Munden, Slyngel!

Jacob. Saadan Slyngel, som jeg er, fortiener dog med mine Hænder til mine Forældre de Penge, som du fetter til.

Montanus. Hvis du ikke tier, skal jeg lemlæste dig.

Kaster Bogen paa ham.

Jacob. Au au au!

Scen. 3.

Jeppe. Nille. Montanus. Jacob.

Jeppe. Hvad er her for Allarm?

Jacob. Ach min Broer Rasmus slaaer mig.

Nille. Hvad vil det sige? Han slaaer dig vel ikke uden Aarsag.

Montanus. Ney Moer! det er sandt; han kommer hid og bruger en Mund mod mig, som jeg kunde være hans Jevnlige.

Nille. Hvilken Pokkers Skielm! Skal du ikke bedre vide at respectere saadan lærd Mand? Veedst du ikke, at han er en Ære for vort hele Huus? Min hierte Hr. Søn! I skal ikke regne ham det til; det er en uforstandig Tølpel.

Montanus. Jeg sidder her og speculerer paa vigtige Sager, som denne importunissimus og audacissimus Juvenis kommer og hindrer mig udi. Det er intet Børne-Leeg at have med disse Transcendentalibus at bestille. Jeg vilde ikke, det skulde have skeet for to Mark.

Jeppe. Ach vær ikke vreed, min hierte Søn! det skal aldrig skee oftere. Jeg er saa bange, Hr. Søn har forivret sig; de lærde Folk taaler ikke mange Stød. Jeg veed, Per Degn ivrede sig engang, han kunde ikke forvinde det i 3 Dage igien.

Montanus. Per Degn, er han lærd?

Jeppe. Ja vist; saalænge jeg kand mindes, har vi ikke haft nogen Degn her i Byen, der har sjunget saa vel som han.

Montanus. Derfor kand han være meget u-lærd.

Jeppe. Han præker ogsaa meget skiønt.

Montanus. Derfor kand han ogsaa være u-lærd.

Nille. Ach ney, Hr. Søn! hvorledes kand den være u-lærd, der præker vel?

Montanus. Jo vist, Moerlille! alle u-lærde Folk præker vel; thi saasom de ikke kand sammenskrive noget af deres egne Hoveder, saa bruge de laante Prækner, og lære udenad brave Mænds Skrifter, som de undertiden ikke forstaaer selv. Da derimod en lærd Mand ikke vil benytte sig af saadant, men vil sammenskrive af sit eget Hoved. Troe mig, at det er en almindelig Feyl her i Landet, at man dømmer Studenteres Lærdom alt for meget af deres Prækener. Men lad de Karle disputere som jeg; det er en Prøvesteen paa Lærdom. Jeg kand disputere paa got Latin om hvilken Materie det skal være: Vil een sige, at dette Bord er en Lysestage, saa vil jeg forsvare det; vil een sige, at Kiød eller Brød er Straae, vil jeg og forsvare det; det har jeg giort mangen ærlig Gang. Hør, Farlille! vil I troe det, at den, som drikker vel, er lyksalig?

Jeppe. Jeg troer snarere, at han er u-lyksalig; thi man kand drikke baade Forstand og Penge bort.

Montanus. Jeg vil bevise, at han er lyksalig. Qvicunq; bene bibit, bene dormit = = = Ney det er sandt, I forstaaer ikke Latin; jeg maa sige det paa Dansk. Hvo som drikker vel, sover gierne vel; er det ikke sandt?

Jeppe. Det er sandt nok; naar jeg har en halv Ruus, sover jeg som en Hest.

Montanus. Hvo som sover vel, synder ikke; er det ogsaa ikke sandt?

Jeppe. Ja det er sandt nok; saalænge man sover, synder man ikke.

Montanus. Den, som synder ikke, er lyksalig.

Jeppe. Det er og sandt.

Montanus. Ergo den, som drikker vel, er lyksalig. Moerlille! jeg vil giøre jer til en Steen.

Nille. Ja Snak, det er end mere konstigt.

Montanus. Nu skal I faae det at høre: En Steen kand ikke flyve.

Nille. Ney det er vist nok, undtagen man kaster den.

Montanus. I kand ikke flyve.

Nille. Det er og sandt.

Montanus. Ergo er Moerlille en Steen.

Nille græder.

Montanus. Hvorfor græder Moerlille?

Nille. Ach jeg er saa bange, at jeg blir til Steen; mine Been begynder alt at blive kolde.

Montanus. Giv jer tilfreds, Moerlille! jeg skal strax giøre jer til Menneske igien. En Steen kand ikke tænke eller tale.

Nille. Det er sandt. Jeg veed ikke, om hun kand tænke; men tale kand hun ikke.

Montanus. Moerlille kand tale.

Nille. Ja Gud skee Lov, som en stakkels Bonde=Kone kand jeg tale.

Montanus. Got. Ergo er Moerlille ingen Steen.

Nille. Ach det giorde got; nu kommer jeg mig igien.

Der vil min Troe stærke Hoveder til at studere; jeg veed ikke, hvor deres Hierne kand holde det ud. Jacob! du skal herefter gaae din Broer til Haande; du har ikke andet at bestille. Fornemmer dine Forældre, at du giør ham nogen Fortræd, da skal du faae saa mange Hugg, som dit Liv kand taale.

Montanus. Moerlille! jeg vilde gierne vænne ham af med den Vane at sige du til mig; det er dog ikke anstændigt for en Bonde-Dreng at dutte en lærd Mand. Jeg vilde gierne, at han kaldte mig Monsieur.

Jeppe. Hør du vel, Jacob! naar du taler til din Broer herefter, skal du sige Monsør.

Montanus. Jeg vilde gierne, Degnen blev budden hid i Dag, at jeg kunde forsøge hvad han duer til.

Jeppe. Ja nok, det skal skee.

Montanus. Jeg vil imidlertiid hen at besøge min Kiæreste.

Nille. Men jeg er bange, vi faaer Regn; Jacob kand bære Kappen efter jer.

Montanus. Jacob!

Jacob. Ja Maansør!

Montanus. Kom og bær Kappen efter mig; jeg vil lidt ud i Byen.

Jacob gaaer efter ham med Kappen.

Scen. 4.

Jeppe. Nille.

Jeppe. Har vi ikke Glæde for den Søn, Nille?

Nille. Jo vist, der er ingen Skilling unyttig spildt paa ham.

Jeppe. Nu skal vi i Dag faae at høre hvad Degnen duer til. Men jeg er bange, at han ikke kommer, om han hører, at Rasmus Berg er her; vi har ikke fornøden at lade ham det vide. Vi vil ogsaa bede Ridefogeden hid; han er nok saa god at komme, thi han finder Smag i vort Øll.

Nille. Det er saa farligt, Mand! at tractere Ridefogden; det Slags Folk maa ikke vide vor Tilstand.

Jeppe. Jo saamænd maa han saa. Det er hver Mand her i Byen bekiendt, at vi ere formuende Folk; naar vi svarer vore Skatter og Landgilde, da kand Ridefogeden ikke rykke et Haar af vort Hoved.

Nille. Ach hierte Mand! mon det skulde være for silde at lade Jacob ogsaa studere? Tænk engang, om han kunde blive saadan lærd Kaal som hans Broer, hvilken Glæde vilde det være for deres gamle Forældre!

Jeppe. Ney Kone! det er nok med den ene; vi maa jo have een hiemme, som kand gaae os til Haande og giøre vort Arbeyde.

Nille. Ach ved saadant Arbeyde kand ikke fortienes meer end af Haanden i Munden. Rasmus Berg, som har studeret, kand ved sin Hierne udrette mere vor Huus til Nytte i en Time end den anden i et Aar.

Jeppe. Det maa ikke hielpe, Moerlille! vor Ager maa dyrkes, og vor Avling fortsettes; vi kand aldeles ikke undvære Jacob. See der kommer han tilbage.

Scen. 5.

Jacob. Jeppe. Nille.

Jacob. Ha ha ha ha ha ha! Min Broer maa vel være en meget lærd Mand, men ogsaa en stor Taasse.

Nille. Din vanartige Skielm! kalder du din Broer en Taasse?

Jacob. Jeg veed ikke hvad jeg skal kalde saadant, Moerlille! Det regner, saa det helder ned, og han lar mig gaae med Kappen paa Armen efter sig.

Jeppe. Kunde du da ikke have været saa artig at have sagt: Maansør! det regner; vil ikke Maansør tage Kappen paa?

Jacob. Mig synes, det var meget underligt, Fallille! at jeg skulde sige til den Person, som Forældre har kostet saa

mange Penge paa at lære Viisdom og Artighed, naar der falder saadan Regn paa ham, at han blir vaad indtil Skiorten: Det regner, Monsør! vil han ikke tage Kappen paa? Han havde jo ikke fornøden min Varsel, Regnen kunde jo nok vare ham derom.

Jeppe. Gik du da og bar Kappen den hele Vey paa Armen?

Jacob. Ney mare giorde jeg ikke; jeg svøbte mig smukt i Kappen, og derfor er mine Klæder gandske tørre. Det forstod jeg bedre, endskiønt jeg ikke har sat saa mange Penge til paa at lære Viisdom. Jeg begreb strax det, endskiønt jeg kiender ikke en latine Bogstav.

Jeppe. Din Broer har gaaet i Tanker, som grundlærde Folk gierne pleyer.

Jacob. Ha ha, Drolen splide saadan Lærdom.

Jeppe. Tie stille, din Slyngel! eller du skal faae Skam paa din Mund. Hvad vil det sige, om din Broer gaaer saaledes i Tanker iblant, naar han i mange andre Ting kand lade see sin Viisdom og Frugten af sine Studeringer?

Jacob. Frugten af sine Studeringer? Jeg skal fortælle videre, hvor det gik til paa vor Reyse. Da vi kom til Jeronimuses Port, gik han lige til den Side, som Port-Hunden stod, som havde calfatret hans lærde Been, hvis jeg ikke havde trækket ham til den anden Side; thi Port-Hunde seer ingen Personer an, de skiær alle Folk over een Kam, som de ikke kiender, og bider i Fleng hvilke Been de faaer fat paa, enten de ere latinske eller græske. Da vi kom ind i Gaarden, gaaer Maansør Rasmus Berg ind i Stolden i Tanker, og raabte: Hey, er Jeronimus hiemme? men Kiøerne vendte alle Rumpen til ham, og ingen vilde svare et Ord. Jeg er vis paa, om nogen af dem havde kundet tale, de vilde have sagt: Hvilken forbandet Taasse maa denne Kaal ikke være!

Nille. Ach min hierte Mand! taaler du, at han bruger saadan Mund?

Jeppe. Jacob! du skal faae en U-lykke, dersom du taler saaledes meer.

Jacob. Fallille burte heller takke mig, som hialp ham til Rette og bragte ham af Stolden ind i Stuen. Vil nu Fallille kun eftertænke, hvor det vilde gaae til, om saadan Kaal skulde giøre en lang Reyse alleene; thi jeg er vis paa at om jeg ikke havde været med ham, havde han endnu staaet i Stolden og kaaget Kiøerne i Rumpen af lutter Lærdom.

Jeppe. Ey, saa skal du og faae en U-lykke paa din kaade Mund.

Jacob løber, Jeppe efter ham.

Nille. Hvilken forbandet Skielm! Jeg faaer have Bud efter Fogden og Degnen, at min Søn kand have nogen at disputere med, naar han kommer tilbage.

---

8. og kaaget] kiget.

ACTUS III.

Scen. 1.

[Jeppe.] Nille. Montanus.

Nille. Min Søn Montanus blir noget længe borte; jeg vilde ønske, at han kom hiem, førend Fogeden gaaer fra os, thi han har stor Lyst at tale med ham, og er curiøsk for at spørge ham om eet og andet, som = = = = Men der seer jeg ham komme. Velkommen tilbage, min kiære Søn! Den gode Jeronimus blev vel ikke lidet glad ved at see Hr. Søn ved god Helbred efter saa lang Fraværelse?

Montanus. Jeg har ikke talt hverken med Jeronimus eller hans Datter formedelst denne Knegt, som jeg faldt i Dispput med.

Nille. Hvad var det for en Karl? Det var maa skee Skolemesteren?

Montanus. Ney det var en fremmed Person, som reyser herfra i Dag. Jeg kiender ham nok, skiønt jeg ingen Omgiængelse har haft med ham i Kiøbenhavn. Jeg kand ærgre mig ihiel over de Folk, som bilder sig ind at have opsluget all Viisdom, og dog ere Idioter. Jeg skal sige Moerlille,

6-7. er curiøsk for at spørge] nysgjerrig efter.

hvori det beſtaaer: Knegten har været et Par Gange ordinarius Opponens; deri beſtaaer alle hans Merita. Men hvorledes forrettede han ſine Partes? Misere & hæsitanter absq; methodo. Da Præses engang distingverede inter rem & modum rei, ſpurdte han: Qvid hoc est? Slyngel! det ſkulde du have lært, anteqvam in arenam descendis. Qvid hoc est? Qvæ bruta! En Karl, der ignorerer distinctiones cardinales, og vil disputere publice!

Nille. Ey, Hr. Søn ſkal ikke legge ſaadant paa Hiertet. Jeg kand høre af det, I fortæller, at det maa være en Nar.

Montanus. En Ignorant.

Nille. Det er intet viſſere.

Montanus. En Idiot.

Nille. Jeg kand ikke merke andet.

Montanus. Et qvidem plane hospes in philosophia. Lad den Hund legge det fra ſig, ſom han begik udi ſaa mange brave Folkes Nærværelſe.

Nille. Lod han noget gaae? Derpaa ſkal man kiende et Sviin.

Montanus. Ney Moerlille! han giorde det, ſom verre er: han confunderede offentlig materiam cum forma.

Nille. Han burde faae en U-lykke.

Montanus. Vil den Karl indbilde ſig at kunde diſputere?

Nille. Han maatte kunde Fanden.

Montanus. Ikke at tale om den Feyl, han begik udi ſit Proemio, da han ſagde: Lectissimi & doctissimi Auditores.

Nille. Hvilken Nar det maa være!

Montanus. Setter mig lectissimus for doctissimus, da dog lectissimus er et Prædicat, man kand give en Deposituro.

---

12. Det er intet viſſere] Der er. — 28. Setter mig lectissimus for doctissimus] foran. — 29-30. et Prædicat, man kand give en Deposituro] Een, ſom først ſkal til at tage Adgangsexamen til Univerſitetet.

Jeppe. Men fik min Søn da ikke tale med Jeronimus?

Montanus. Ney ret som jeg vilde gaae ind i Stuen, saae jeg den Karl gaaende forbi Porten, og som vi kiendte hinanden, gik jeg hen at hilse ham, hvorpaa vi strax kom i Snak om lærde Sager og endelig i Disput, saa jeg maatte sette min Besøgelse op.

Jeppe. Jeg er saa bange, at Monsieur Jeronimus tar det ilde op, naar han hører, at min Søn har været i Gaarden, men gaaet bort uden at tale med ham.

Montanus. Ja jeg kand ikke hielpe det. Naar een griber Philosophien an, saa griber han mig an paa min Ære. Jeg holder vel af Mademoiselle Lisbed; men min Metaphysica, min Logica har Prioritet.

Nille. Ach min hierte Søn! hvad hører jeg? Har du forlovet dig med to andre Piger i Kiøbenhavn? Det kand blive en forbandet Sag for Capitels-Retten.

Montanus. I forstaaer mig ikke; det er ikke saa meent. Det er ikke Piger, men tvende Videnskaber.

Nille. Ja det er andet. Men der kommer Ridefogeden; vær nu ikke vreed længer.

Montanus. Ham kand jeg ikke blive vreed paa; det er en eenfoldig u-lærd Mand, som jeg ikke kand komme i nogen Disput med.

Scen. 2.

Jeppe. Nille. Montanus. Jesper.

Jesper. Serviteur, Monsieur! Jeg gratulerer Ankomsten.

Montanus. Jeg takker, Hr. Ridefoget!

Jesper. Det er mig kiært, at vi har faaet saadan lærd Mand her i Byen. Det har vel kostet ham mangen Hoved-bryden, førend han er kommen saa vidt. Jeg ønsker jer

---

16. en forbandet Sag for Capitels-Retten] den geistlige Ret, Tamperretten, der dømte i Ægteskabssager.

ogsaa til Lykke, Jeppe Berg! med jer Søn; nu har I faaet Glæde paa jer gamle Alder.

Jeppe. Ja det er sandt.

Jesper. Men hør, min kiære Monsieur Rasmus! jeg vilde spørge ham om noget.

Montanus. Mit Navn er Montanus.

Jesper sagte til Jeppe. Montanus, er det Rasmus paa Latin?

Jeppe. Ja det maa saa være.

Jesper. Hør, min kiære Monsieur Montanus Berg! jeg har hørt, at lærde Folk skal have saa underlige Meninger. Er det sandt, at man holder for i Kiøbenhavn, at Jorden er rund? Her paa Bierget vil ingen troe det; thi hvor kand det være, efterdi Jorden synes jo gandske flak?

Montanus. Det kommer deraf, at Jorden er saa stor, at man ikke kand merke dens Rundhed.

Jesper. Ja det er sandt, Jorden er stor, det er fast den halve Deel af Verden. Men hør, Monsieur! hvor mange Stjerner vilde der vel til at giøre en Maane?

Montanus. En Maane! Maanen er mod en Stjerne ligesom Pebling-Søen mod hele Siælland.

Jesper. Ha ha ha ha! de lærde Folk ere aldrig rigtige i Hovedet. Jeg har min Troe hørt dem, der siger, at Jorden løber, og Solen staaer stille. Monsieur troer vel ikke det ogsaa?

Montanus. Ingen fornuftig Mand tviler meer derom.

Jesper. Ha ha ha! skulde Jorden løbe, maatte vi jo falde iblant og slaae Halsen i Stykker.

Montanus. Kand ikke et Skib løbe med jer, uden at I slaaer Halsen itu?

Jesper. Men I siger jo, at Jorden løber omkring; skulde nu Skibet vende sig om, faldt da Folkene ikke udi Søen?

Montanus. Ney jeg skal forklare jer det tydeligere, hvis I vil have Taalmodighed.

Jesper. Jeg vil min Troe intet høre derom. Jeg maatte jo være gall, om jeg troede saadant. Jorden skulde velte sig om, og vi skulde ikke falde hovedkulds Fanden i Vold ned i Afgrunden, ha ha ha! Men, min kiære Monsieur Berg! hvoraf kommer det, at Maanen er undertiden saa liden, undertiden saa stor?

Montanus. Om jeg nu siger jer det, vil I dog ikke troe det.

Jesper. Ach vær saa god og siig mig det.

Montanus. Det kommer deraf, at naar Maanen er voxen til, klipper man Stykker af den for at giøre Stjerner af.

Jesper. Det er min Troe curiøskt; jeg vidste det min Troe ikke tilforn. Dersom man klippede ikke Stykker af den, vilde den voxe alt for stor, og blive saa breed som hele Sælland. Naturen regierer dog alting meget viseligen. Men hvoraf kommer det, at Maanen varmer ikke saavel som Solen, da den dog er ligesaa stor?

Montanus. Det kommer deraf, at Maanen er intet Lys, men af samme mørke Materie som Jorden, der laaner sit Lys og Skin af Solen.

Jesper. Ha ha ha ha ha ha! Lad os tale om noget andet; det er noget forstyrret Tøy, man kand blive catholsk i Hovedet deraf.

Scen. 3.

Jeppe. [Nille.] Montanus. Jesper. Per Degn.

Jeppe. Velkommen, Per! Hvor got Folk er, kommer got Folk efter. Der seer I min Søn, som er nyelig kommen hiem.

Per. Velkommen her, Monsieur Rasmus Berg!

Montanus. I Kiøbenhavn er jeg vant til at hede Montanus; jeg beder, I vil kalde mig ligeledes.

---

12. Det er min Troe curiøskt] interessant, oplysende.

Per. Ja sommænd; det kand komme mig paa eet ud. Hvorledes staaer ellers til i Kiøbenhavn? Deponerede der mange i Aar?

Montanus. Som der pleyer.

Per. Blev der nogen rejiceret i Aar?

Montanus. To a tre conditionaliter.

Per. Hvem er Imprimatur i Aar?

Montanus. Hvad vil det sige?

Per. Jeg mener, hvem er Imprimatur til Vers og Bøger, som gaaer i Trykken?

Montanus. Skal det være Latin?

Per. Ja i min Tiid var det got Latin.

Montanus. Var det da got Latin, saa maa det endnu være ligeledes; men det har aldrig været Latin i den Mening, som I vil have det.

Per. Jo min Troe er det got Latin.

Montanus. Skal det da være et Nomen eller et Verbum?

Per. Det er et Nomen.

Jesper. Det er ret, Per! svar kun brav for jer.

Montanus. Cujus declinationis er da Imprimatur?

Per. Alle de Ord, som nævnes kand, henføres til 8 Ting, som er Nomen, Pronomen, Verbum, Principium, Conjugatio, Declinatio, Interjectio.

Jesper. Jo jo, hør kun til Per, naar han vil ryste sine Ærmer. Det er ret, klem kun paa ham.

Montanus. Han svarer intet til det, jeg spør ham. Hvad har Imprimatur i Genitivo?

Per. Nominativus Ala, Genitivus Alæ, Dativus Alo, Vocativus Alo, Ablativus Ala.

Jesper. Jo jo, Monsieur Montanus! vi har sommænd ogsaa Folk her paa Bierget.

---

7. Hvem er Imprimatur i Aar] Det philosophiske Facultets Decanus maatte dengang forsyne ethvert Skrift, der skulde udgaae fra Bogtrykkerpressen, med sit Navn og Ordet: imprimatur (maa trykkes).

Per. Det skulde jeg ogsaa mene. Der deponerede min Troe andre Karle i min Tiid end nu omstunder; det var Karle, som lode sig rage to Gange om Ugen, og kunde alle scandere alle Slags Vers.

Montanus. Det er en mægtig Sag; saadant kand man nu giøre udi anden Lectie. Nu omstunder deponerer Karle fra Kiøbenhavns Skole, som kand giøre Hebraiske og Chaldaiske Vers.

Per. Saa maa de ikke kunde meget Latin da.

Montanus. Latin! Om I kom i Skolen nu, kunde I ikke komme høyere end i Sinke-Lectien.

Jesper. Siig ikke det, Montanus! Degnen er min Troe en brav studeret Mand; det har jeg hørt baade Herredsfogeden og Amtsforvalteren sige.

Montanus. Maa skee de forstaae ligesaa lidet Latin som han.

Jesper Jeg hører dog, han svarer brav for sig.

Montanus. Han svarer jo ikke til det, jeg spør ham om. E qva Schola dimissus es, mi Domine?

Per. Adjectivum & Substantivum genere, numero & caseo conveniunt.

Jesper. Han maaler ham min Troe Skieppen fuld. Ret, Per! vi skal min Troe drikke en Pæl Brændeviin sammen.

Montanus. Dersom Hr. Foged vidste hvad han svarede, skulde han lee sin Mave itu. Jeg spør ham, fra hvilken Skole han har deponeret, han svarer noget andet hen i Taaget.

Per. Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Jesper. Jo jo, nu vil hun min Troe ret gaae an. Svarer I nu dertil.

Montanus. Jeg kand ikke svare dertil; det er lutter Pølse-Snak. Lad os tale Dansk sammen, som de andre kand

---

11. ikke komme høyere end i Sinke-Lectien] nederste Klasse. — 13-14. det har jeg hørt ... Herredsfogeden ... sige] Underdommerembeder beklædtes dengang som oftest af Ustuderede.

forstaae, saa skal man strax faae at høre, hvilken Karl det er.

Nille græder.

Jesper. Hvorfor græder I, Bestemoer?

Nille. Jeg har saa ont deraf, at min Søn skal give sig tabt i Latinen.

Jesper. Ach Bestemoer! det er jo ingen Under. Per er jo ogsaa meget ældre end han. Det er jo ingen Under. Lad dem nu tale Dansk da, som vi alle forstaae.

Per. Ja nok; jeg er parat til hvilken af Delene han vil. Vi vil give hinanden nogle Spørsmaal; for Exempel, hvem var det, som skreg saa høyt, at man kunde høre ham over den hele Verden?

Montanus. Jeg veed ingen, som skriger stærkere end Esle og Landsbye-Degne.

Per. Snak! kand man høre dem over hele Verden? Det var et Asen i Noæ Ark; thi hele Verden var i Arken.

Jesper. Ha ha ha! det er min Troe sandt, ha ha ha! Der sidder et forslagen Hoved paa den Per Degn.

Per. Hvem slog den 4de Deel af Verden ihiel?

Montanus. Ey, jeg svarer ikke til slige grove Spørsmaal.

Per. Det var Cain, som slog sin Broder Abel ihiel.

Montanus. Beviis, at der var ikke meer end fire Mennesker da til.

Per. Beviis I, at der var flere.

Montanus. Det giøres ikke fornøden; thi affirmanti incumbit probatio. Forstaaer I det?

Per. Ja vist. Omnia conando docilis solertia vincit. Forstaaer I det?

Montanus. Jeg er ikke klogere, som staaer her og disputerer med en Sinke. I vil disputere, og kand hverken Latin eller Dansk, langt mindre veed hvad Logica er. Lad høre engang, qvid est Logica?

Per. Post molestam senectutam, post molestam senectutam nos habebat humus.

Montanus. Vil din Slyngel fixere mig?

Faaer ham i Haaret, de slaaes, Degnen echapperer, og raaber: Sinke, Sinke! De gaaer alle ud foruden Fogden.

Scen. 4.

Jesper. Jeronimus.

Jeronimus. Hans Tiener, Hr. Foged! Skal jeg finde ham her? Jeg kommer at see min tilkommende Svigersøn Rasmus Berg.

Jesper. Nu kommer han strax. Det var Skade, at I ikke kom en halv Time tilforn, saa skulde I have hørt ham og Degnen disputere sammen.

Jeronimus. Hvorledes løb det af?

Jesper. Skam faae Per Degn, han er slemmere, end jeg havde tænkt; jeg merker nok, at han ikke har glemt noget hverken af sin Latin eller Hebraisk.

Jeronimus. Jeg troer det nok; thi han har vel ingen Tiid vidst meget deraf.

Jesper. Siig ikke det, Monsieur Jeronimus! der sidder en forbandet Mund paa ham. Det er virkelig en Lyst at høre den Mand snakke Latin.

Jeronimus. Det er meer, end som jeg havde ventet. Men hvordan seer min Svigersøn ud?

Jesper. Han seer forbandet lærd ud; I skulde neppe kiende ham igien. Han har ogsaa et andet Navn.

Jeronimus. Et andet Navn! Hvad heder han da?

Jesper. Han kalder sig Montanus, hvilket skal være det samme som Rasmus paa Latin.

Jeronimus. Ey fy, det er hæsligt. Jeg har kiendt mange, der saaledes har forandret deres christne Navne; men det har aldrig gaaet dem vel i Verden. Jeg kiendte een for nogle Aar, der var døbt Peer, og vilde siden fornye sin Mynt, da han var bleven til noget, og lod sig kalde Peiter. Men den

Peiter kom ham dyr nok at staae; thi han brød sit Been, og døde i stor Elendighed. Vor Herre taaler ikke saadant, Hr. Foged!

Jesper. Det kand være med Navnet hvad det være vil; men det staaer mig aldeles ikke an, at han har saa selsomme Meninger udi Troen.

Jeronimus. Hvad har han da for Meninger?

Jesper. Ey, det er forskrækkeligt. Haarene reyser sig paa Hovedet, naar jeg tænker derpaa. Jeg kand ikke erindre alt hvad jeg hørte; men det veed jeg, at han blant andet sagde, at Jorden var rund. Hvad kand jeg kalde saadant, Monsieur Jeronimus? Det er jo ikke andet end at kuldkaste all Reg-lion og føre Folk af Troen. En Hedning kand jo ikke tale verre.

Jeronimus. Han maa kun have sagt det af Skiemt.

Jesper. Det er noget groft at skiemte saaledes. See der kommer han selv.

Scen. 5.

Montanus. Jeronimus. Jesper.

Montanus. Velkommen, min kiære Svigerfar! Det er mig kiært at see ham ved god Helbred.

Jeronimus. Helbreden kand ikke være synderlig hos Folk af min Alder.

Montanus. I seer dog hiertelig vel ud.

Jeronimus. Synes jer det?

Montanus. Hvordan lever Jomfrue Lisbed?

Jeronimus. Vel nok.

Montanus. Men hvad er paa Færde? Mig synes, min kiære Svigerfar! at I svarer mig saa koldsindig.

Jeronimus. Jeg har vel ikke Aarsag til andet.

Montanus. Hvad Ont har jeg da giort?

Jeronimus. Mig er sagt, at I har saadanne egne Me-

ninger; Folk skulde jo tænke, at I var gall eller catholsk i Hovedet, thi hvorledes kand et fornuftigt Menneske falde til den Daarlighed at sige, Jorden er rund?

Montanus. Ja profectò er hun rund; jeg maa sige det, som Sanden er.

Jeronimus. Det maa være Pokker ikke Sanden; saadant kand umueligt andet end komme fra Fanden, som er Løgnens Fader. Jeg er vis paa at der er ikke eet Menneske her i Byen, der jo fordømmer saadan Mening; spør kun Fogden, som er en fornuftig Mand, om han ikke er af samme Mening med mig.

Jesper. Det kand endelig komme mig paa eet ud, enten hun er lang eller rund; men jeg maa troe mine egne Øyne, som viser mig, at Jorden er flak som en Pandekage.

Montanus. Det kand ogsaa komme mig paa eet ud, hvad Tanke Fogden eller de andre her i Byen har derom; men det veed jeg, at Jorden er rund.

Jeronimus. Hun er Pokker ikke rund. Jeg troer, I er gall. I har jo Øyen i Hovedet saavel som andre Mennesker.

Montanus. Det er jo bekiendt, min kiære Svigerfar! at der boer Folk lige under os, som vender deres Fødder mod vore.

Jesper. Ha ha ha hi hi hi ha ha ha!

Jeronimus. Ja Fogden maa nok lee; thi han har virkelig en Skrue løs i Hovedet. Forsøg I kun at gaae her under Taget, og vend Hovedet ned, og see saa til, hvorledes det vil løbe af.

Montanus. Det er en gandske anden Sag, Svigerfar! thi = = =

Jeronimus. Jeg vil aldeles ikke være jer Svigerfar; jeg har min Datter kiærere, end at jeg skulde give hende saaledes bort.

Montanus. Jeg har jer Datter saa kiær som min egen Siæl, det er vist; men at jeg skulde kuldkaste Philosophien

for hendes Skyld og drive min Forstand i Landflygtighed, det er meer, end I kand begiære.

Jeronimus. Ha ha, jeg hører, at I har anden Kiærlighed i Hovedet. I maa gierne beholde jer Lucie eller Sophie; jeg skal saamænd ikke nøde min Datter paa jer.

Montanus. I forstaaer mig ikke ret. Philosophien er ikke andet end en Videnskab, som har aabnet Øynene paa mig saavel herudi som udi andet.

Jeronimus. Den har snarere forblindet baade Øyene og Forstanden. Hvormed kand I giøre saadant got?

Montanus. Det er noget, som er ufornødent at bevise. Ingen lærde Folk tviler meer derom.

Jesper. Da tilstaaer min Troe aldrig Per Degn jer saadant.

Montanus. Per Degn! ja det er en fæd Karl. Jeg er daarlig, at jeg staaer her og taler om Philosophie med jer; men for at fornøye Monsieur Jeronimus, vil jeg dog fremføre et Par Beviis, nemlig først af reysende Folk, hvilke, naar de komme et Par 1000 Mile herfra, har de Dag, naar vi har Nat, seer anden Himmel, andre Stjerner.

Jeronimus. Er I gall, er der meer end een Himmel og een Jord?

Jesper. Jo Monsieur Jeronimus! der er 12 Himle, den ene høyere end den anden, indtil man kommer til Chrystal-Himmelen; derudi har han saa vidt Ret.

Montanus. Ach qvantæ tenebræ!

Jeronimus. Da har jeg i min Ungdom 16 Gange været til Kieler Omslag; men saa sandt som jeg er en ærlig Mand, om jeg har seet nogen anden Himmel end den, vi her have.

Montanus. I maa reyse 16 Gange saa langt, Domine Jeronyme! førend I kand merke saadant; thi - - -

Jeronimus. Holdt op med den Snak; den har ingensteds hiemme. Lad os høre den anden Beviis.

---

17. for at fornøye Monsieur Jeronimus] tilfredsstille.

Montanus. Den anden Beviis tages af Solens og Maanens Formørkelse.

Jesper. Ney hør nu engang, nu blir han reent gall.

Montanus. Hvad mener I vel at Formørkelse er?

Jesper. Formørkelser ere visse Tegn, som settes paa Solen og Maanen, naar der skal skee nogen U-lykke paa Jorden. Hvilket jeg kand bevise af egne Exempler; saaledes da min Hustrue foer ilde for 3 Aar siden, og da min Dotter Giertrud døde, var der begge Gange Formørkelse tilforn.

Montanus. Ach jeg maa blive gall over saadan Snak.

Jeronimus. Fogden har Ret; thi der skeer aldrig Formørkelse, uden den har noget at betyde. Da sidste Formørkelse skede, syntes alting at være vel; men det varede ikke længe, thi 14 Dage derefter fik vi Tidende fra Kiøbenhavn, at der var paa eengang 6 rejicered til Atteststatz, alle fornemme Personer, og blant dem 2 Provste-Sønner. Hører man ikke Ont paa eet Sted efter en saadan Formørkelse, saa faaer man det vist nok at høre paa et andet Sted.

Montanus. Det er vist nok; thi der gaaer aldrig nogen Dag forbi, der skeer jo nogen U-lykke i Verden. Men hvad disse Personer er angaaende, da har de ikke behov at skylde paa Formørkelse; thi havde de læset bedre over, havde de nok gaaet fri.

Jeronimus. Hvad er da Formørkelse i Maanen?

Montanus. Det er ikke andet end Jordens Skygge, som betaer Maanen Solens Skin; og saasom Skyggen er rund, saa sees deraf, at Jorden er rund iligemaade. Det gaaer altsammen naturlig Viis til, thi man kand udregne Formørkelser; og derfor er det Giækkerie at sige, at saadant er foregaaende Tegn for U-lykke.

Jeronimus. Ach Hr. Foged! jeg faaer ont. I en u-lyksalig Tiid lod jere Forældre jer studere.

Jesper. Ja han er noget nær ved at blive Atheist. Jeg maa have Per Degn i Færd med ham igien. Det er en Mand, som taler med Eftertryk. Han skal nok overbevise

jer, enten I vil paa Latin eller Græsk, at Jorden (Gud skee Lov) er saa flak som min Haand. Men der kommer Madame Jeronimuses med hendes Datter.

Scen. 6.

Magdelone, Lisbed, Jeronimus, Montanus og Jesper.

Magdelone. Ach min hierte Svigerson! det er mig en Glæde at see jer kommen tilbage med god Helbred.

Lisbed. Ach min Hierte! lad mig omfavne dig.

Jeronimus. Sagt, sagt, mit Barn! ikke saa ivrig.

Lisbed. Maa jeg ikke omfavne min Kiæreste, som jeg ikke har seet i nogle Aar?

Jeronimus. Bliv fra ham, siger jeg dig; du faaer ellers Hugg.

Lisbed grædende. Jeg veed jo, at der er giort offentlig Forlovelse imellem os.

Jeronimus. Det er rigtig nok; men der er kommen nogen U-rigtighed i den Sag siden.

Lisbed græder.

Jeronimus. Du skal vide, mit Barn! at da han blev forloved med dig, var han et skikkeligt Menneske og en god Christen; men nu er han en Kiættere og Sværmere, som fortiener heller at indføres i et Litanie end udi Svogerskab med os.

Lisbed. Er det ikke andet, min hierte Far! saa skal vi nok komme til Rette.

Jeronimus. Bliv fra ham, siger jeg.

Magdelone. Hvad vil dette sige, Hr. Foged?

Jesper. Det er galt nok, Madam! Han fører falsk Lærdom her ind i Byen, siger, at Jorden er rund, og andet deslige, som jeg blues ved at tale om.

Jeronimus. Synes jer ikke, at de gode gamle Forældre er at beklage, der har kostet saa mange Penge paa ham?

Magdelone. Ey, ikke andet? Hvis han har Kiærlighed

til vor Dotter, saa staaer han nok fra sin Mening, og siger, at Jorden er flak, for hendes Skyld.

Lisbed. Ach min Hierte! siig for min Skyld, at den er flak.

Montanus. Jeg kand ikke føye jer deri, saalænge som jeg har min fulde Fornuft. Jeg kand jo ikke give Jorden anden Skikkelse, end den af Naturen har. Jeg vil sige og giøre for jer Skyld alt hvad mig mueligt er; men jeg kand ingenlunde føye jer herudi. Thi skulde mine Ordens-Brødre faae at vide, at jeg havde statueret saadant, vilde jeg af dem holdes for en Nar og blive foragtet; tilmed staaer vi lærde Folk aldrig fra vore Meninger, men forsvarer hvad vi engang har sagt, til den yderste Draabe af vor Blekhorn.

Magdelone. Hør, Mand! jeg finder dette aldeles ikke af den Vigtighed, at vi derfor skulde ophæve Partiet.

Jeronimus. Og jeg skulde formedelst saadant søge Skilsmisse mellem dem, om de end vare virkeligen gifte.

Magdelone. Jeg vil min Troe ogsaa have noget at sige herudi; thi er hun jer Dotter, saa er hun ogsaa min.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! siig dog, at den er flak.

Montanus. Jeg kand profecto ikke.

Jeronimus. Hør, Kone! du maa vide, at jeg er Mand i Huset, og at jeg er hendes Far.

Magdelone. Du maa ogsaa vide, at jeg er Kone i Huset, og at jeg er hendes Moer.

Jeronimus. Jeg mener, at en Far er altiid meer end en Moer.

Magdelone. Og jeg mener ney; thi at jeg er hendes Moer, derom kand ingen tvile, men om I - - - Ja jeg vil ikke sige meer; thi jeg ivrer mig.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! kand I ikke dog sagte for min Skyld sige, at den er flak?

Montanus. Jeg kand ikke, min Dukke! nam contra naturam est.

Jeronimus. Hvad vil du sige dermed, min Kone? Er

jèg ikke hendes Far, saavel som du er hendes Moer? Hør, Lisbed! er jeg ikke din Far?

Lisbed. Jeg troer jo; thi min Moer siger det. Jeg troer, at I er min Far; men jeg veed, at hun er min Moer.

Jeronimus. Hvad synes jer om den Snak, Hr. Foged?

Jesper. Jeg kand ikke sige, at Mammesellen har U=ret deri; thi = = =

Jeronimus. Det er nok. Kom, lad os gaae. Vær forsikred om, min gode Rasmus Berg! at I aldrig faaer min Dotter, saalænge I blir i jere Vildfarelser.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! siig dog, at den er flak.

Jeronimus. Fort, fort paa Dør!

De Fremmede gaae alle bort.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Montanus alleene.

Her har jeg været plaget en heel Time med mine Forældre, som med Suk og Graad vil bevæge mig at staae fra min Mening; men de kiender ikke Erasmum Montanum ret. Ikke, om jeg kunde blive Keyser, vilde jeg staae fra det, jeg engang har sagt. Jeg elsker Mademoiselle Elisabet, det er sandt; men at jeg for hendes Skyld opoffrer Philosophien, og staaer fra det, jeg engang offentlig har sustineret, det skeer aldrig. Jeg haaber dog, at det skal blive got, og at jeg skal faae min Kiæreste uden min Reputations Fortabelse; thi naar jeg faaer Leylighed at tale med Jeronimus, skal jeg saa tydelig bevise ham sine Vildfarelser, at han skal finde sig deri. Men der seer jeg Degnen og Ridefogden komme fra mine Forældre.

Scen. 2.

Jesper. Per. Montanus.

Jesper. Min kiære Monsieur Montanus! vi har haft et stærkt Arbeyd i Dag for jer Skyld.

Montanus. Hvad er det?

Jesper. Vi have løbet imellem jere Forældre og Svigerforældre for at megle en Fred.

Montanus. Ja hvad har I da udrettet? Vil min Svigerfar ikke sig sige?

Jesper. De sidste Ord, han sagde til os, var disse: Der har aldrig været noget Kietterie i vor Familie. Hils hans Rasmus Berg (jeg siger hans lige hans Ord, thi han sagde ikke Montanus Berg engang), hils hans Rasmus Berg, sagde han, og siig ham, at jeg og min Hustrue ere begge skikkelige og gudfrygtige Folk, som heller vrider Halsen om paa vor Datter, end giver hende til een, der siger, at Jorden er rund, og fører falsk Lærdom her ind i Byen.

Per. Sandt at sige, saa har vi altiid havt en reen Troe her paa Bierget, og Monsieur Jeronimus har ikke stor Uret derudi, at han vil hæve op dette Svogerskab.

Montanus. I got Folk! hilser Monsieur Jeronimus igien, og siig ham, at han giør Synd derudi, at han vil twinge mig at staae fra det, som jeg engang har sagt, hvilket er mod Leges scholasticas og Consvetudines laudabiles.

Per. Ey, Dominus! vil I forlade jer smukke Kiæreste for saa ringe Ting? Alle Mennesker vil tale ilde derom.

Montanus. Den gemene Mand, Vulgus, vil tale ilde derom; men mine Commilitones, mine Kammerater vil løfte mig op til Skyerne for min Bestandighed.

Per. Holder I det da for Synd at sige, Jorden er flak eller lang?

Montanus. Ney det giør jeg ikke; men jeg holder det for en Skam og Vanære for mig, som er en Baccalaureus Philosophiæ, at staae fra hvad jeg engang publicè har sustineret, og at giøre noget, som er Ordenen u-anstændigt. Min Pligt er at see til, ne qvid detrimenti patiatur respublica philosophica.

Per. Men naar I kand overbevises, at det er falskt, som I troer, holder I det da for en Synd at staae fra jer Mening?

Montanus. Beviis mig, at det er falskt, og det methodicè.

Per. Det er mig en let Sag. Her boer nu saa mange brave Folk her i Byen; først jer Svigerfar, som har bragt sig frem alleene ved Pennen; dernæst jeg uværdig, som har været Degn udi 14ten samfulde Aar; siden denne gode Mand Ridefogeden foruden Sognefogden og adskillige andre brave boesiddende Mænd, der har svaret deres Skat og Landgilde baade udi onde og gode Tider.

Montanus. Det vil blive en forbandet Syllogismus. Hvor vil vel all den Snak hen?

Per. Nu kommer jeg strax til det, jeg vil sige. Spør nu enhver af disse gode Mænd, som boer her i Byen, og hør, om nogen skal holde med jer derudi, at Jorden er rund. Jeg veed, man maa jo troe meer hvad saa mange siger, end een alleene. Ergo har I U-ret.

Montanus. I maa tage hele Biergets Folk hid og lade dem opponere baade mod den Materie og andre; jeg skal binde Munden paa dem alle. Slige Folk har ingen Troe; de maa troe hvad jeg og andre Folk siger.

Per. Men om I vilde sige, at Maanen var af grøn Ost, skulde de ogsaa troe det?

Montanus. Ja hvad andet? Siig mig, hvad troer Folk her at I er?

Per. De troer, at jeg er en god ærlig Mand og Degn her paa Stedet; hvilket er sandt.

Montanus. Og jeg siger, det er Løgn. Jeg siger, I er en Hane, og skal bevise det saa klart, som 2 og 3 er 5.

Per. I skal bevise Dievelen. Hvad nu, er jeg en Hane? Hvormed vil I giøre det got?

Montanus. Kand I sige mig noget, som kand befrie jer derfra?

Per. Først kand jeg jo tale, en Hane kand ikke tale, ergo er jeg ikke en Hane.

2-3. har bragt sig frem alleene ved Pennen] samlet Penge som Contorskriver, til han kunde kiøbe sin Landeiendom.

Montanus. Talen giør intet til Sagen. En Papegoie, en Stær kand og tale, derfor er de just ikke Mennesker.

Per. Jeg kand bevise det af andet end af Talen. En Hane har ingen menneskelig Forstand, jeg har menneskelig Forstand, ergo er jeg ingen Hane.

Montanus. Proba minorem.

Jesper. Ey, tal Danske.

Montanus. Jeg vil, at han skal bevise sig at have Forstand som et Menneske.

Per. Hør, jeg forretter jo mit Embede upaaklageligt?

Montanus. Hvilke ere de fornemmeste Poster udi jer Embede, hvoraf I beviser en menneskelig Forstand?

Per. 1.) Forsømmer jeg aldrig at ringe til Messe paa bestemte Tider.

Montanus. En Hane forsømmer ey heller at gale og give Tiderne tilkiende og advare Folk, naar de skal staae op.

Per. 2.) Synger jeg saa vel som nogen Degn udi hele Siælland.

Montanus. Vor Hane galer og saa vel som nogen Hane udi Siælland.

Per. Jeg kand støbe Voxlys, det kand ingen Hane giøre.

Montanus. En Hane derimod kand giøre Æg, hvilket I ikke kand giøre. Seer I da vel, at I af Forstand udi jer Embede ikke kand bevise, at I er bedre end en Hane? See ogsaa i kort Begreb, hvilken Eenstemmelse der er imellem jer og en Hane: En Hane har en Kam i Hovedet, I bær ogsaa Takker udi Panden; en Hane galer, I galer ogsaa; en Hane giør sig til af sin Røst, og bryster sig, I ligeledes; en Hane varer ad, naar det er Tiid at vaage, I, naar det er Tiid at gaae i Messe. Ergo er I en Hane. Har I ellers noget at sige.

Per Degn græder.

---

6. Proba minorem] beviis Undersætningen. — 29. naar det er Tiid at vaage] at vaagne.

Jesper. Ey græd ikke, Per! Hvad vil I agte saadant?

Per. Det er, gid jeg faaer en U-lykke, lutter Løgn. Jeg kand skaffe Attester fra hele Byen, at jeg er ingen Hane, eller at nogen af mine Forældre har været andet end christne Mennesker.

Montanus. Refuteer da denne Syllogismum, qvem tibi propono. En Hane har disse Egenskaber, hvorved den kiendes fra andre Dyr: Den varer Folk ved Lyd, naar de skal staae op; gir Timerne tilkiende; bryster sig af sin Stemme; fører Takker udi Hovedet. I har samme Egenskaber. Ergo er I en Hane. Refuteer mig det Argument.

Per græder igien.

Jesper. Kand ikke Degnen binde Munden til paa jer, saa kand jeg.

Montanus. Lad høre jere Argumenter da.

Jesper. Først finder jeg i min Samvittighed, at jer Mening er falsk.

Montanus. Efter en Fogeds Samvittighed kand man ikke fælde Dom i alle Sager.

Jesper. 2.) Siger jeg, at alt hvad I har talt, er lutter Løgn.

Montanus. Beviis det.

Jesper. 3.) Er jeg en brav Mand, hvis Ord har altiid staaet til Troende.

Montanus. Med all den Snak lar man sig ikke nøye.

Jesper. 4.) Siger jeg, at I har talt som en Carnali, og at Tungen burde skiæres af jer Mund.

Montanus. Endnu hører jeg intet Beviis.

Jesper. Og endelig for det femte vil jeg til Overflod bevise jer over, enten I vil i Kaarde eller tørre Hugg.

Montanus. Ney jeg er en Tiener af begge Dele; men saalænge I vil kun disputere med Munden, skal I finde, at jeg kand forsvare ikke alleene de Ting, jeg har sagt, men ogsaa andet. Kom an, Hr. Foged! jeg vil bevise af den sunde Logica, at I er en Dyr.

Jesper. I skal bevise Fanden.

Montanus. Vil I kun have Taalmodighed at høre mit Argument . . .

Jesper. Kom, Per! lad os gaae.

Montanus. Saaledes beviser jeg det: Qvicunq; . . .

Jesper skriger, og holder for hans Mund.

Montanus. Har I ikke Lyst til at høre mit Beviis denne Gang, saa kand I møde mig en anden Gang, paa hvilket Sted I behager.

Jesper. Jeg er for god at have Omgiængelse med saadan Sværmer.

[Jesper og Per] gaaer ud.

Montanus. Med disse Folk kand jeg disputere med Koldsindighed, hvorvel de siger mig haarde Ord. Jeg blir ikke hidsig, med mindre jeg disputerer med Folk, som bilder sig ind at forstaae Methodum disputandi og være ligesaa stærke i Philosophien som jeg. Derfor var jeg 10 Gange saa ivrig, da jeg disputerede mod den Student i Dag; thi han havde dog noget Skin af Lærdom. Men der kommer mine Forældre.

Scen. 3.

Jeppe. Nille. Montanus.

Jeppe. Ach min kiære Søn! tag ikke saa affted, og leg dig ikke ud med alle Folk. Ridefogden og Degnen, som efter vor Begiæring toge sig paa at slutte Fred imellem dig og din Svigerfar, fornemmer jeg, er bleven giort Spot af. Hvad duer saadant til, at giøre got Folk til Tyre og Haner?

Montanus. Derfor har jeg studeret, derfor har jeg lagt mit Hoved i Blød, at jeg kand sige hvad jeg vil, og forsvare det.

Jeppe. Mig synes, det var bedre aldrig at have studeret paa den Maade.

Montanus. Holdt jer Mund, gamle Mand!

Jeppe. Du vil vel ikke slaae dine Forældre?

Montanus. Om jeg giorde det, vilde jeg og forsvare det for hele Verden.

De gaae grædende ud.

Scen. 4.

Montanus. Jacob.

Montanus. Jeg staaer ikke fra mine Meninger, om de blev gall tilsammen. Men hvad vil du, Jacob?

Jacob. Jeg har et Brev til Monsøren.

[Montanus] tar og læser Brevet. Jacob gaaer ud.

[Montanus.]

Min allerkiæreste Ven!

Jeg havde aldrig kunnet bilde mig ind, at du saa let skulde forlade den, som udi saa mange Aar har baaret saadan bestandig og uforfalsket Kiærlighed til dig. Jeg kand sige dig det for vist, at min Far er saa forpikket mod den Mening, at Jorden er rund, og holder det for saa stor Troes-Artikel, at han aldrig gir mig bort til dig, med mindre du bifalder hans og andre got Folkes Troe her i Byen. Hvad kand det nytte dig, enten Jorden er lang, rund, ottekantet eller firekantet? Jeg beder dig for all den Kiærlighed, jeg har baaret til dig, at du beqvemmer dig til den Troe, som vi saa lang Tiid har befundet os saa vel efter her paa Bierget; hvis du ikke føyer mig herudi, da vær vis paa at jeg gremmer mig til Døde, og at hele Verden vil have Afskye for dig, som har været Aarsag til dens Død, der har elsket dig som sin egen Siæl.

Elisabeth Jeronimus Datter.
Med egen Haand.

Ach Himmel, dette Brev bevæger mig, og bringer mig i stor Tvilraadighed, saa at jeg maa sige med Poeten:

Peiter kom ham dyr nok at staae; thi han brød sit Been, og døde i stor Elendighed. Vor Herre taaler ikke saadant, Hr. Foged!

Jesper. Det kand være med Navnet hvad det være vil; men det staaer mig aldeles ikke an, at han har saa selsomme Meninger udi Troen.

Jeronimus. Hvad har han da for Meninger?

Jesper. Ey, det er forskrækkeligt. Haarene reyser sig paa Hovedet, naar jeg tænker derpaa. Jeg kand ikke erindre alt hvad jeg hørte; men det veed jeg, at han blant andet sagde, at Jorden var rund. Hvad kand jeg kalde saadant, Monsieur Jeronimus? Det er jo ikke andet end at kuldkaste all Reglion og føre Folk af Troen. En Hedning kand jo ikke tale verre.

Jeronimus. Han maa kun have sagt det af Skiemt.

Jesper. Det er noget groft at skiemte saaledes. See der kommer han selv.

Scen. 5.

Montanus. Jeronimus. Jesper.

Montanus. Velkommen, min kiære Svigerfar! Det er mig kiært at see ham ved god Helbred.

Jeronimus. Helbreden kand ikke være synderlig hos Folk af min Alder.

Montanus. I seer dog hiertelig vel ud.

Jeronimus. Synes jer det?

Montanus. Hvordan lever Jomfrue Lisbed?

Jeronimus. Vel nok.

Montanus. Men hvad er paa Færde? Mig synes, min kiære Svigerfar! at I svarer mig saa koldsindig.

Jeronimus. Jeg har vel ikke Aarsag til andet.

Montanus. Hvad Ont har jeg da giort?

Jeronimus. Mig er sagt, at I har saadanne egne Me-

ninger; Folk skulde jo tænke, at I var gall eller catholsk i Hovedet, thi hvorledes kand et fornuftigt Menneske falde til den Daarlighed at sige, Jorden er rund?

Montanus. Ja profectò er hun rund; jeg maa sige det, som Sanden er.

Jeronimus. Det maa være Pokker ikke Sanden; saadant kand umueligt andet end komme fra Fanden, som er Løgnens Fader. Jeg er vis paa at der er ikke eet Menneske her i Byen, der jo fordømmer saadan Mening; spør kun Fogden, som er en fornuftig Mand, om han ikke er af samme Mening med mig.

Jesper. Det kand endelig komme mig paa eet ud, enten hun er lang eller rund; men jeg maa troe mine egne Øyne, som viser mig, at Jorden er flak som en Pandekage.

Montanus. Det kand ogsaa komme mig paa eet ud, hvad Tanke Fogden eller de andre her i Byen har derom; men det veed jeg, at Jorden er rund.

Jeronimus. Hun er Pokker ikke rund. Jeg troer, I er gall. I har jo Øyen i Hovedet saavel som andre Mennesker.

Montanus. Det er jo bekiendt, min kiære Svigerfar! at der boer Folk lige under os, som vender deres Fødder mod vore.

Jesper. Ha ha ha hi hi hi ha ha ha!

Jeronimus. Ja Fogden maa nok lee; thi han har virkelig en Skrue løs i Hovedet. Forsøg I kun at gaae her under Taget, og vend Hovedet ned, og see saa til, hvorledes det vil løbe af.

Montanus. Det er en gandske anden Sag, Svigerfar! thi = = =

Jeronimus. Jeg vil aldeles ikke være jer Svigerfar; jeg har min Datter kiærere, end at jeg skulde give hende saaledes bort.

Montanus. Jeg har jer Datter saa kiær som min egen Siæl, det er vist; men at jeg skulde kuldkaste Philosophien

for hendes Skyld og drive min Forstand i Landflygtighed, det er meer, end I kand begiære.

Jeronimus. Ha ha, jeg hører, at I har anden Kiærlighed i Hovedet. I maa gierne beholde jer Lucie eller Sophie; jeg skal saamænd ikke nøde min Datter paa jer.

Montanus. I forstaaer mig ikke ret. Philosophien er ikke andet end en Videnskab, som har aabnet Øynene paa mig saavel herudi som udi andet.

Jeronimus. Den har snarere forblindet baade Øyene og Forstanden. Hvormed kand I giøre saadant got?

Montanus. Det er noget, som er ufornødent at bevise. Ingen lærde Folk tviler meer derom.

Jesper. Da tilstaaer min Troe aldrig Per Degn jer saadant.

Montanus. Per Degn! ja det er en fæd Karl. Jeg er daarlig, at jeg staaer her og taler om Philosophie med jer; men for at fornøye Monsieur Jeronimus, vil jeg dog fremføre et Par Beviis, nemlig først af reysende Folk, hvilke, naar de komme et Par 1000 Mile herfra, har de Dag, naar vi har Nat, seer anden Himmel, andre Stjerner.

Jeronimus. Er I gall, er der meer end een Himmel og een Jord?

Jesper. Jo Monsieur Jeronimus! der er 12 Himle, den ene høyere end den anden, indtil man kommer til Chrystal-Himmelen; derudi har han saa vidt Ret.

Montanus. Ach qvantæ tenebræ!

Jeronimus. Da har jeg i min Ungdom 16 Gange været til Kieler Omslag; men saa sandt som jeg er en ærlig Mand, om jeg har seet nogen anden Himmel end den, vi her have.

Montanus. I maa reyse 16 Gange saa langt, Domine Jeronyme! førend I kand merke saadant; thi - - -

Jeronimus. Holdt op med den Snak; den har ingensteds hiemme. Lad os høre den anden Beviis.

---

17. for at fornøye Monsieur Jeronimus] tilfredsstille.

Montanus. Den anden Beviis tages af Solens og Maanens Formørkelse.

Jesper. Ney hør nu engang, nu blir han reent gall.

Montanus. Hvad mener I vel at Formørkelse er?

Jesper. Formørkelser ere visse Tegn, som settes paa Solen og Maanen, naar der skal skee nogen U-lykke paa Jorden. Hvilket jeg kand bevise af egne Exempler; saaledes da min Hustrue foer ilde for 3 Aar siden, og da min Dotter Giertrud døde, var der begge Gange Formørkelse tilforn.

Montanus. Ach jeg maa blive gall over saadan Snak.

Jeronimus. Fogden har Ret; thi der skeer aldrig Formørkelse, uden den har noget at betyde. Da sidste Formørkelse skede, syntes alting at være vel; men det varede ikke længe, thi 14 Dage derefter fik vi Tidende fra Kiøbenhavn, at der var paa eengang 6 rejiceред til Attestatz, alle fornemme Personer, og blant dem 2 Provste-Sønner. Hører man ikke Ont paa eet Sted efter en saadan Formørkelse, saa faaer man det vist nok at høre paa et andet Sted.

Montanus. Det er vist nok; thi der gaaer aldrig nogen Dag forbi, der skeer jo nogen U-lykke i Verden. Men hvad disse Personer er angaaende, da har de ikke behov at skylde paa Formørkelse; thi havde de læset bedre over, havde de nok gaaet fri.

Jeronimus. Hvad er da Formørkelse i Maanen?

Montanus. Det er ikke andet end Jordens Skygge, som betaer Maanen Solens Skin; og saasom Skyggen er rund, saa sees deraf, at Jorden er rund iligemaade. Det gaaer altsammen naturlig Viis til, thi man kand udregne Formørkelser; og derfor er det Giækkerie at sige, at saadant er foregaaende Tegn for U-lykke.

Jeronimus. Ach Hr. Foged! jeg faaer ont. I en u-lykfalig Tiid lod jere Forældre jer studere.

Jesper. Ja han er noget nær ved at blive Atheist. Jeg maa have Per Degn i Færd med ham igien. Det er en Mand, som taler med Eftertryk. Han skal nok overbevise

jer, enten I vil paa Latin eller Græsk, at Jorden (Gud skee Lov) er saa flak som min Haand. Men der kommer Madame Jeronimuses med hendes Datter.

Scen. 6.

Magdelone, Lisbed, Jeronimus, Montanus og Jesper.

Magdelone. Ach min hierte Svigersøn! det er mig en Glæde at see jer kommen tilbage med god Helbred.

Lisbed. Ach min Hierte! lad mig omfavne dig.

Jeronimus. Sagt, sagt, mit Barn! ikke saa ivrig.

Lisbed. Maa jeg ikke omfavne min Kiæreste, som jeg ikke har seet i nogle Aar?

Jeronimus. Bliv fra ham, siger jeg dig; du faaer ellers Hugg.

Lisbed grædende. Jeg veed jo, at der er giort offentlig Forlovelse imellem os.

Jeronimus. Det er rigtig nok; men der er kommen nogen U-rigtighed i den Sag siden.

Lisbed græder.

Jeronimus. Du skal vide, mit Barn! at da han blev forlovet med dig, var han et skikkeligt Menneske og en god Christen; men nu er han en Kiættere og Sværmere, som fortiener heller at indføres i et Litanie end udi Svogerskab med os.

Lisbed. Er det ikke andet, min hierte Far! saa skal vi nok komme til Rette.

Jeronimus. Bliv fra ham, siger jeg.

Magdelone. Hvad vil dette sige, Hr. Foged?

Jesper. Det er galt nok, Madam! Han fører falsk Lærdom her ind i Byen, siger, at Jorden er rund, og andet deslige, som jeg blues ved at tale om.

Jeronimus. Synes jer ikke, at de gode gamle Forældre er at beklage, der har kostet saa mange Penge paa ham?

Magdelone. Ey, ikke andet? Hvis han har Kiærlighed

til vor Dotter, saa staaer han nok fra sin Mening, og siger, at Jorden er flak, for hendes Skyld.

Lisbed. Ach min Hierte! siig for min Skyld, at den er flak.

Montanus. Jeg kand ikke føye jer deri, saalænge som jeg har min fulde Fornuft. Jeg kand jo ikke give Jorden anden Skikkelse, end den af Naturen har. Jeg vil sige og giøre for jer Skyld alt hvad mig mueligt er; men jeg kand ingenlunde føye jer herudi. Thi skulde mine Ordens=Brødre faae at vide, at jeg havde statueret saadant, vilde jeg af dem holdes for en Nar og blive foragtet; tilmed staaer vi lærde Folk aldrig fra vore Meninger, men forsvarer hvad vi engang har sagt, til den yderste Draabe af vor Blekhorn.

Magdelone. Hør, Mand! jeg finder dette aldeles ikke af den Vigtighed, at vi derfor skulde ophæve Partiet.

Jeronimus. Og jeg skulde formedelst saadant søge Skilsmisse mellem dem, om de end vare virkeligen gifte.

Magdelone. Jeg vil min Troe ogsaa have noget at sige herudi; thi er hun jer Dotter, saa er hun ogsaa min.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! siig dog, at den er flak.

Montanus. Jeg kand profecto ikke.

Jeronimus. Hør, Kone! du maa vide, at jeg er Mand i Huset, og at jeg er hendes Far.

Magdelone. Du maa ogsaa vide, at jeg er Kone i Huset, og at jeg er hendes Moer.

Jeronimus. Jeg mener, at en Far er altiid meer end en Moer.

Magdelone. Og jeg mener ney; thi at jeg er hendes Moer, derom kand ingen tvile, men om I . . . . Ja jeg vil ikke sige meer; thi jeg ivrer mig.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! kand I ikke dog sagte for min Skyld sige, at den er flak?

Montanus. Jeg kand ikke, min Dukke! nam contra naturam est.

Jeronimus. Hvad vil du sige dermed, min Kone? Er

jeg ikke hendes Far, saavel som du er hendes Moer? Hør, Lisbed! er jeg ikke din Far?

Lisbed. Jeg troer jo; thi min Moer siger det. Jeg troer, at I er min Far; men jeg veed, at hun er min Moer.

Jeronimus. Hvad synes jer om den Snak, Hr. Foged?

Jesper. Jeg kand ikke sige, at Mammesellen har U-ret deri; thi = = =

Jeronimus. Det er nok. Kom, lad os gaae. Vær forsikred om, min gode Rasmus Berg! at I aldrig faaer min Dotter, saalænge I blir i jere Vildfarelser.

Lisbed grædende. Ach min Hierte! siig dog, at den er flak.

Jeronimus. Fort, fort paa Dør!

De Fremmede gaae alle bort.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Montanus alleene.

Her har jeg været plaget en heel Time med mine Forældre, som med Suk og Graad vil bevæge mig at staae fra min Mening; men de kiender ikke Erasmum Montanum ret. Ikke, om jeg kunde blive Keyser, vilde jeg staae fra det, jeg engang har sagt. Jeg elsker Mademoiselle Elisabet, det er sandt; men at jeg for hendes Skyld opoffrer Philosophien, og staaer fra det, jeg engang offentlig har sustineret, det skeer aldrig. Jeg haaber dog, at det skal blive got, og at jeg skal faae min Kiæreste uden min Reputations Fortabelse; thi naar jeg faaer Leylighed at tale med Jeronimus, skal jeg saa tydelig bevise ham sine Vildfarelser, at han skal finde sig deri. Men der seer jeg Degnen og Ridefogden komme fra mine Forældre.

Scen. 2.

Jesper. Per. Montanus.

Jesper. Min kiære Monsieur Montanus! vi har haft et stærkt Arbeyd i Dag for jer Skyld.

Montanus. Hvad er det?

Jesper. Vi have løbet imellem jere Forældre og Svigerforældre for at megle en Fred.

Montanus. Ja hvad har I da udretttet? Vil min Svigerfar lade sig sige?

Jesper. De sidste Ord, han sagde til os, var disse: Der har aldrig været noget Kiætterie i vor Familie. Hils kun Rasmus Berg (jeg siger kun lige hans Ord, thi han sagde ikke Montanus Berg engang), hils kun Rasmus Berg, sagde han, og siig ham, at jeg og min Hustrue ere begge skikkelige og gudfrygtige Folk, som heller vrider Halsen om paa vor Datter, end giver hende til een, der siger, at Jorden er rund, og fører falsk Lærdom her ind i Byen.

Per. Sandt at sige, saa har vi altiid haft en reen Troe her paa Bierget, og Monsieur Jeronimus har ikke stor U-ret derudi, at han vil hæve op dette Svogerskab.

Montanus. I got Folk! hilser Monsieur Jeronimus igien, og siig ham, at han giør Synd derudi, at han vil twinge mig at staae fra det, som jeg engang har sagt, hvilket er mod Leges scholasticas og Consvetudines laudabiles.

Per. Ey, Dominus! vil I forlade jer smukke Kiæreste for saa ringe Ting? Alle Mennesker vil tale ilde derom.

Montanus. Den gemene Mand, Vulgus, vil tale ilde derom; men mine Commilitones, mine Kammerater vil løfte mig op til Skyerne for min Bestandighed.

Per. Holder I det da for Synd at sige, Jorden er flak eller lang?

Montanus. Ney det giør jeg ikke; men jeg holder det for en Skam og Vanære for mig, som er en Baccalaureus Philosophiæ, at staae fra hvad jeg engang publicè har sustineret, og at giøre noget, som er Ordenen u-anstændigt. Min Pligt er at see til, ne qvid detrimenti patiatur respublica philosophica.

Per. Men naar I kand overbevises, at det er falskt, som I troer, holder I det da for en Synd at staae fra jer Mening?

Montanus. Beviis mig, at det er falskt, og det methodicè.

Per. Det er mig en let Sag. Her boer nu saa mange brave Folk her i Byen; først jer Svigerfar, som har bragt sig frem alleene ved Pennen; dernæst jeg uværdig, som har været Degn udi 14ten samfulde Aar; siden denne gode Mand Ridefogeden foruden Sognefogden og adskillige andre brave boesiddende Mænd, der har svaret deres Skat og Landgilde baade udi onde og gode Tider.

Montanus. Det vil blive en forbandet Syllogismus. Hvor vil vel all den Snak hen?

Per. Nu kommer jeg strax til det, jeg vil sige. Spør nu enhver af disse gode Mænd, som boer her i Byen, og hør, om nogen skal holde med jer derudi, at Jorden er rund. Jeg veed, man maa jo troe meer hvad saa mange siger, end een alleene. Ergo har I U=ret.

Montanus. I maa tage hele Biergets Folk hid og lade dem opponere baade mod den Materie og andre; jeg skal binde Munden paa dem alle. Slige Folk har ingen Troe; de maa troe hvad jeg og andre Folk siger.

Per. Men om I vilde sige, at Maanen var af grøn Ost, skulde de ogsaa troe det?

Montanus. Ja hvad andet? Siig mig, hvad troer Folk her at I er?

Per. De troer, at jeg er en god ærlig Mand og Degn her paa Stedet; hvilket er sandt.

Montanus. Og jeg siger, det er Løgn. Jeg siger, I er en Hane, og skal bevise det saa klart, som 2 og 3 er 5.

Per. I skal bevise Dievelen. Hvad nu, er jeg en Hane? Hvormed vil I giøre det got?

Montanus. Kand I sige mig noget, som kand befrie jer derfra?

Per. Først kand jeg jo tale, en Hane kand ikke tale, ergo er jeg ikke en Hane.

2-3. har bragt sig frem alleene ved Pennen] samlet Penge som Contorskriver, til han kunde kiøbe sin Landeiendom.

Montanus. Talen giør intet til Sagen. En Papegoie, en Stær kand og tale, derfor er de just ikke Mennesker.

Per. Jeg kand bevise det af andet end af Talen. En Hane har ingen menneskelig Forstand, jeg har menneskelig Forstand, ergo er jeg ingen Hane.

Montanus. Proba minorem.

Jesper. Ey, tal Danske.

Montanus. Jeg vil, at han skal bevise sig at have Forstand som et Menneske.

Per. Hør, jeg forretter jo mit Embede upaaklageligt?

Montanus. Hvilke ere de fornemmeste Poster udi jer Embede, hvoraf I beviser en menneskelig Forstand?

Per. 1.) Forsømmer jeg aldrig at ringe til Messe paa bestemte Tider.

Montanus. En Hane forsømmer ey heller at gale og give Tiderne tilkiende og advare Folk, naar de skal staae op.

Per. 2.) Synger jeg saa vel som nogen Degn udi hele Siælland.

Montanus. Vor Hane galer og saa vel som nogen Hane udi Siælland.

Per. Jeg kand støbe Voxlys, det kand ingen Hane giøre.

Montanus. En Hane derimod kand giøre Æg, hvilket I ikke kand giøre. Seer I da vel, at I af Forstand udi jer Embede ikke kand bevise, at I er bedre end en Hane? See ogsaa i kort Begreb, hvilken Eenstemmelse der er imellem jer og en Hane: En Hane har en Kam i Hovedet, I bær ogsaa Takker udi Panden; en Hane galer, I galer ogsaa; en Hane giør sig til af sin Røst, og bryster sig, I ligeledes; en Hane varer ad, naar det er Tiid at vaage, I, naar det er Tiid at gaae i Messe. Ergo er I en Hane. Har I ellers noget at sige.

Per Degn græder.

---

6. Proba minorem] beviis Undersætningen. — 29. naar det er Tiid at vaage] at vaagne.

Jesper. Ey græd ikke, Per! Hvad vil I agte saadant?

Per. Det er, gid jeg faaer en U-lykke, lutter Løgn. Jeg kand skaffe Attester fra hele Byen, at jeg er ingen Hane, eller at nogen af mine Forældre har været andet end christne Mennesker.

Montanus. Refuteer da denne Syllogismum, qvem tibi propono. En Hane har disse Egenskaber, hvorved den kiendes fra andre Dyr: Den varer Folk ved Lyd, naar de skal staae op; gir Timerne tilkiende; bryster sig af sin Stemme; fører Takker udi Hovedet. I har samme Egenskaber. Ergo er I en Hane. Refuteer mig det Argument.

Per græder igien.

Jesper. Kand ikke Degnen binde Munden til paa jer, saa kand jeg.

Montanus. Lad høre jere Argumenter da.

Jesper. Først finder jeg i min Samvittighed, at jer Mening er falsk.

Montanus. Efter en Fogeds Samvittighed kand man ikke fælde Dom i alle Sager.

Jesper. 2.) Siger jeg, at alt hvad I har talt, er lutter Løgn.

Montanus. Beviis det.

Jesper. 3.) Er jeg en brav Mand, hvis Ord har altiid staaet til Troende.

Montanus. Med all den Snak lar man sig ikke nøye.

Jesper. 4.) Siger jeg, at I har talt som en Carnali, og at Tungen burde skiæres af jer Mund.

Montanus. Endnu hører jeg intet Beviis.

Jesper. Og endelig for det femte vil jeg til Overflod bevise jer over, enten I vil i Kaarde eller tørre Hugg.

Montanus. Ney jeg er en Tiener af begge Dele; men saalænge I vil kun disputere med Munden, skal I finde, at jeg kand forsvare ikke alleene de Ting, jeg har sagt, men ogsaa andet. Kom an, Hr. Foged! jeg vil bevise af den sunde Logica, at I er en Dyr.

Jesper. I skal bevise Fanden.

Montanus. Vil I kun have Taalmodighed at høre mit Argument = = =

Jesper. Kom, Per! lad os gaae.

Montanus. Saaledes beviser jeg det: Qvicunq; = = =

Jesper skriger, og holder for hans Mund.

Montanus. Har I ikke Lyst til at høre mit Beviis denne Gang, saa kand I møde mig en anden Gang, paa hvilket Sted I behager.

Jesper. Jeg er for god at have Omgiængelse med saadan Sværmer.

[Jesper og Per] gaaer ud.

Montanus. Med disse Folk kand jeg disputere med Koldsindighed, hvorvel de siger mig haarde Ord. Jeg blir ikke hidsig, med mindre jeg disputerer med Folk, som bilder sig ind at forstaae Methodum disputandi og være ligesaa stærke i Philosophien som jeg. Derfor var jeg 10 Gange saa ivrig, da jeg disputerede mod den Student i Dag; thi han havde dog noget Skin af Lærdom. Men der kommer mine Forældre.

Scen. 3.

Jeppe. Nille. Montanus.

Jeppe. Ach min kiære Søn! tag ikke saa afsted, og leg dig ikke ud med alle Folk. Ridefogden og Degnen, som efter vor Begiæring toge sig paa at slutte Fred imellem dig og din Svigerfar, fornemmer jeg, er bleven giort Spot af. Hvad duer saadant til, at giøre got Folk til Tyre og Haner?

Montanus. Derfor har jeg studeret, derfor har jeg lagt mit Hoved i Blød, at jeg kand sige hvad jeg vil, og forsvare det.

Jeppe. Mig synes, det var bedre aldrig at have studeret paa den Maade.

Montanus. Holdt jer Mund, gamle Mand!

Jeppe. Du vil vel ikke slaae dine Forældre?

Montanus. Om jeg giorde det, vilde jeg og forsvare det for hele Verden.

De gaae grædende ud.

Scen. 4.

Montanus. Jacob.

Montanus. Jeg staaer ikke fra mine Meninger, om de blev gall tilsammen. Men hvad vil du, Jacob?

Jacob. Jeg har et Brev til Monsøren.

[Montanus] tar og læser Brevet. Jacob gaaer ud.

[Montanus.]

Min allerkiæreste Ven!

Jeg havde aldrig kunnet bilde mig ind, at du saa let skulde forlade den, som udi saa mange Aar har baaret saadan bestandig og uforfalsket Kiærlighed til dig. Jeg kand sige dig det for vist, at min Far er saa forpikket mod den Mening, at Jorden er rund, og holder det for saa stor Troes-Artikel, at han aldrig gir mig bort til dig, med mindre du bifalder hans og andre got Folkes Troe her i Byen. Hvad kand det nytte dig, enten Jorden er lang, rund, ottekantet eller firekantet? Jeg beder dig for all den Kiærlighed, jeg har baaret til dig, at du beqvemmer dig til den Troe, som vi saa lang Tiid har befundet os saa vel efter her paa Bierget; hvis du ikke føyer mig herudi, da vær vis paa at jeg gremmer mig til Døde, og at hele Verden vil have Afskye for dig, som har været Aarsag til dens Død, der har elsket dig som sin egen Siæl.

Elisabeth Jeronimus Datter.
Med egen Haand.

Ach Himmel, dette Brev bevæger mig, og bringer mig i stor Tvilraadighed, saa at jeg maa sige med Poeten:

= = = = = = = = = = = Utq; securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
Qvo cadat in dubio est, omniq; à parte timetur:
Sic animus = = = = = = = = = = =

Paa den ene Side staaer Philosophien, som byder mig holde Stand; paa den anden Side min Kiæreste, der bebreyder mig min Koldsindighed og Utroeskab. Men skulde Erasmus Montanus af nogen Ting lade sig bevæge at staae fra sin Mening, som hidindtil har været hans Hoved-Dyd? Ney vist ingenlunde. Dog her er jo Nød, som bryder alle Love. Hvis jeg herudi ikke beqvemmer mig, saa giør jeg mig selv og min Kiæreste u-lykkelig; hun gremmer sig ihiel af Sorg, og all Verden vil hade mig og bebreyde mig min Utroeskab. Skulde jeg forlade den, der udi mange Aar har baaret en saadan oprigtig Kiærlighed til mig? Skulde jeg være Aarsag til hendes Død? Ney det kand ikke skee. Dog betænk dig, hvad du giør, Erasme Montane, Musarum & Apollinis pulle! Her har du Leylighed at lade see, at du est en ret Philosophus; jo større Faren er, jo større Laurbær-Krantze erhverver du inter Philosophos. Tænk hvad dine Commilitones vil sige, naar de faaer saadant at høre: Det er ikke den Erasmus Montanus meer, der hidindtil har forsvaret sin Mening til yderste Blods-Draaber. Om gemene og u-lærde Folk bebreyder mig Utroeskab mod min Kiæreste, saa vil Philosophi derimod løfte mig op til Skyerne. Just det, som beskiemmer mig hos hine, kroner mig med Ære hos disse. Jeg maa derfor staae imod denne Fristelse. Jeg staaer imod den. Jeg overvinder den. Jeg har alt overvundet den. Jorden er rund. Jacta est alea. Dixi. Raaber paa Jacob. Jacob! det Brev, som du leverede mig fra min Kiæreste, har intet virket hos mig. Jeg blir ved hvad jeg har sagt, Jorden er rund, og den skal aldrig blive flak, saalænge mit Hoved er oppe.

Jacob. Jeg holder ogsaa for, at Jorden er rund; men om een gav mig en Kommenskringle for at sige, at den er

lang, sagde jeg, den var lang, thi det kand skille mig ligemeget.

Montanus. Det kand være dig anstændigt, men ikke en Philosopho, hvis Hoved-Dyd er at forsvare til det yderste det, han engang har sagt. Jeg vil offentlig disputere derom her i Byen og fordre ud alle, som har studeret.

Jacob. Men maatte jeg spørge Monsør om en Ting: Om I vinder i Disputatzen, hvad vil da følge deraf?

Montanus. Der følger saa meget deraf, at jeg har den Ære at vinde og passere for en lærd Mand.

Jacob. Maansør vil sige en snaksom Mand; thi at Viisdom og Snaksomhed er ikke den samme [Ting], har jeg merket af Folk her i Byen. Rasmus Hansen, som altiid fører Ordet, og som ingen kand staae [imod] udi Munden, holdes af andre kun at have got jevn Gaase-Forstand. Sognefogden Niels Christensen derimod, som taler lidt, og giver sig altiid tabt, holdes for at kunde forestaae en Herredsfogeds Embede.

Montanus. Ney hør mig engang til den Slyngel, han vil min Troe raisonere med.

Jacob. Maansør maa ikke tage det ilde op; jeg taler kun efter min eenfoldige Forstand, og spør kun for at lære. Jeg vilde gierne vide, at naar Maansøren vinder Disputationen, om Per Degn da strax blir forvandlet til en Hane?

Montanus. Hvilken Snak! han blir derfor den samme, som han var.

Jacob. Ey, saa taber jo Monsør da.

Montanus. Jeg vil ikke indlade mig i Disput med en Bondeslyngel, som du est. Hvis du forstod Latin, saa skulde jeg strax fornøye dig; jeg er ikke øvet i at disputere paa Dansk.

Jacob. Det er at sige, Monsøren er bleven saa lærd, at han ikke meer kand forklare sin Mening paa sit Moers-Maal.

1-2. det kand skille mig ligemeget] være mig uden Forskjel.

Montanus. Holdt din Mund, audacissime Juvenis! Hvorfore skulde jeg giøre mig Umage at forklare min Mening for grove og gemene Folk, som ikke engang veed hvad universalia entia rationis og formæ substantiales er, langt mindre andet? Det er jo absurdissimum at ville præke for den Blinde om Farvene. Vulgus indoctum est monstrum horrendum informe, cui lumen ademptum. Der var en Mand for nyelig, som dog var 10 Gange lærdere end du, der vilde disputere med mig; men da jeg fornam, at han ikke vidste hvad qvidditas var, slog jeg ham det reent af.

Jacob. Hvad vil det ellers sige, qvidditas? Var det ey saa?

Montanus. Det veed jeg nok, hvad det vil sige.

Jacob. Maansør veed det kandskee selv, men kand ikke forklare det for andre. Da er det Lille, jeg forstaaer, saadant, som alle Mennesker kand begribe, naar jeg siger dem det.

Montanus. Ja du est en lærd Karl, Jacob! Hvad veedst du?

Jacob. Men om jeg kunde bevise, at jeg var lærdere, end Monsøren er?

Montanus. Det gad jeg gierne hørt.

Jacob. Den, som studerer paa de vigtigste Ting, mener jeg, har den grundigste Lærdom.

Montanus. Ja det er ret nok.

Jacob. Jeg studerer paa Avling og Jordens Dyrkning, derfor er jeg lærdere, end Maansøren er.

Montanus. Saa holder du groft Bonde-Arbeyd for det Vigtigste?

Jacob. Jeg veed ikke; men det veed jeg, at om [vi] Bønder vilde ogsaa tage en Pen eller et Stykke Kride i Haanden og maale, hvor langt der er til Maanen, da vilde I Høylærde snart faae en U-lykke i jere Maver. I Lærde drive Tiden bort med at despetere, om Verden er rund, 4re-kantet eller ottekantet; og vi studerer paa at holde Jorden [illegible]lige. Seer Monsør nu da, at vor Studeren er nyttigere

og vigtigere end jeres, og derfor at Niels Christensen er den lærdeste Mand her i Byen, eftersom han har forbedret sin Jord saaledes, at en Tønde Hartkorn deraf er 30 Rixdaler bedre end i hans Formands Tiid, som sad hele Dagen med en Pibe Tobak i Munden, besmurte og krøllede Doct. Arent Hvitfelds Krønike eller Postill.

Montanus. Ach jeg døer; det er Fanden skinbarlig, som taler. Jeg har aldrig tænkt min Livstiid, at der kunde ligge slige Ord i en Bondedrengs Mund; thi hvorvel alt det, du har talt, er falskt og ugudeligt, saa er det dog en ugemeen Tale for een af din Stand. Siig mig fort, af hvem du har lært saadan Snak.

Jacob. Jeg har ikke studeret, Monsør! men Folk siger, at jeg har got Hoved. Landsdommeren kommer aldrig her hid til Byen, han har jo strax Bud efter mig. Han har sagt 100 Gange til mine Forældre, at de burte at holde mig til Bogen, og at der kunde blive noget Stort af mig. Naar jeg intet har at bestille, gaaer jeg og speculerer. Forgangen giorde jeg et Vers over Morten Nielsen, som drak sig ihiel.

Montanus. Lad mig høre det Vers.

Jacob. I maa da vide det først, at samme Mortens Far og Far-Far vare begge Fiskere, og druknede paa Vandet. Verset var saadan:

Her under Morten Nielsen staaer,
Som for at træde sin Forfædres Fodspor,
Der døde paa Vandet som Fiskere,
Sig udi Brændeviin druknede.

De Vers maatte jeg læse for Landsdommeren forgangen Dag, som lod dem skrive, og gav mig 2 Mark derfor.

Montanus. Verset, skiønt det er formaliter meget slet, saa er det materialiter ypperligt. Prosodien, som er det Fornemmeste, fattes.

---

29. maatte jeg læse for Landsdommeren] fremsige.

Jacob. Hvad vil det sige?

Montqnus. Somme Linier har ikke Pedes nok eller Fødder at gaae paa.

Jacob. Fødder! det har min Troe paa nogle Dage løbet hele Landet over.

Montanus. Jeg merker, at du har et forslaget Hoved; jeg vilde ønske, at du havde studeret, og forstod din Philosophiam instrumentalem, saa skulde du respondere under mig. Kom, lad os gaae.

ACTUS V.

Scen. 1.

En Lieutenant. Jesper Rifoged.

Lieutenant. Hvor skal jeg faae den Karl at see, Hr. Foged? Jeg gad dog nok gierne talt med ham. Seer han noget vel ud?

Jesper. Ja han seer temmelig vel ud, og har en Mund som en Ragekniv.

Lieutenant. Det vil intet sige, naar han kun er stærk og frisk.

Jesper. Han kand sige hvad han vil og forsvare det. Han beviste udtrykkeligen, at Per Degn var en Hane.

Lieutenant. Er han noget breed over Skuldrene?

Jesper. En stærk, føer Karl. Alle udi Huset ere bange for ham, endogsaa Forældrene; thi han kand giøre dem til Kiør, Stude, Heste og til Mennesker igien, det er at sige, bevise udaf Bøger, at de ere det.

Lieutenant. Seer han ud til at kunde lide Ont?

Jesper. Han beviste ogsaa, at Jorden er rund.

Lieutenant. Det rager mig ikke; men seer han ud til at være modig og have Hierte?

Jesper. Han skulde sette sit Liv til for en Bogstav, end sige for andet. Jeg er vis paa at han faaer alle Folk her paa Halsen; men det skytter han ikke om, han staaer derfor ikke fra sin Mening og Lærdom.

---

23. men det skytter han ikke om] ændser, bekymrer sig om.

Lieutenant. Hr. Foged! saa vidt som jeg hører, bliver det en complet Soldat.

Jesper. Hvorledes vil Lieutenanten faae ham til Soldat? Han er Student.

Lieutenant. Det vil intet sige; kand han skabe Folk til Faar, Stude og Haner, saa vil jeg forsøge, om jeg kand skabe engang en Student til Soldat.

Jesper. Jeg var tilfreds, han var det; jeg skulde lee min Mave itu.

Lieutenant. Tie kun stille, Jesper! Naar Fogden og Lieutenanten vil stikke Hovederne sammen, er slige Ting ikke umuelige. Men der seer jeg een komme, mon det er han?

Jesper. Ja det er han. Jeg vil løbe til Side, at han ikke skal have mig mistænkt.

Scen. 2.

Lieutenanten. Montanus.

Lieutenant. Jeg gratulerer hans Ankomst her til Byen.

Montanus. Jeg takker tienstligen.

Lieutenant. Jeg tar mig den Frihed at besøge]ham], saasom her ellers ikke ere mange lærde Folk, man kand tale med.

Montanus. Det er mig kiært, at han haver studeret. Naar deponerede Hr. Lieutenant med Permission?

Lieutenant. Jeg deponerede for 10 Aar siden.

Montanus. Saa er Hr. Lieutenant da en gammel Academicus. Hvad var Hr. Lieutenants Studium, da han var Student?

Lieutenant. Jeg læsede mesten gamle latinske Autores, og studerede paa Naturens Ret og moralske Sager, hvilket jeg endnu giør.

Montanus. Ey, det er Lapperie, det er ikke academicum. Lagde I ingen Vind paa Philosophiam instrumentalem?

Lieutenant. Ney ikke synderlig.

Montanus. Saa har I da aldrig disputeret?

Lieutenant. Ney.

Montanus. Ey, er det at studere? Philosophia instrumentalis er det eneste solide Studium; Resten kand være smukt nok, men ikke lærd. Een, der er vel dreven i Logica og Metaphysica, kand rede sig ud fra alting, disputere om alle Materier, om endskiønt han er fremmed i dem. Jeg veed ikke, hvilken jeg vilde tage mig paa at forsvare, jeg jo skulde komme vel fra. Der var aldrig nogen Disputatz paa Academiet, hvor jeg jo var Opponens ved. En Philosophus instrumentalis kand passere for en Polyhistor.

Lieutenant. Hvem er størst Disputator nu omstunder?

Montanus. Det er en Student, som heder Per Iversen. Naar han har refuteret sin Modstandere, saa at han ikke kand svare et Ord meer, siger han: Vil I nu tage min Mening, saa vil jeg igien forsvare jer Mening. Til alt saadant hielper besynderlig hans Philosophia instrumentalis. Det er Skade, den Karl ikke blev Procurator; han fik en mægtig stor Næring. Næst efter ham er jeg den stærkeste; thi sidste Gang jeg disputerede, viskede han mig i Øret: Jam sumus ergo pares. Men jeg vil dog altiid cedere ham.

Lieutenant. Men jeg har hørt sige, at Monsieur kand bevise, at det er Børns Pligt at slaae deres Forældre. Det synes mig at være u-rimeligt.

Montanus. Har jeg sagt det, er jeg og Mand for at forsvare det.

Lieutenant. Jeg tør vedde med ham om en Ducat, at han er ikke capabel dertil.

Montanus. Jeg vover en Ducat derimod.

Lieutenant. Top, det er sagt; lader os nu høre.

Montanus. Den, man elsker meest, slaaer man meest; man bør ingen elske meer end sine Forældre, ergo bør man ingen slaae meer. End udi en anden Syllogismo: Hvad jeg har oppebaaret, bør jeg efter Evne erstatte; jeg har i min

Barndom oppebaaret Hugg af mine Forældre, ergo bør jeg give dem Hugg igien.

Lieutenant. Nok nok! Jeg har tabt. I skal min Troe have jer Ducat.

Montanus. Ey, det er ikke Lieutenantens Alvor; jeg vil profecto ingen Penger have.

Lieutenant. Han skal parole tage dem, jeg svær derpaa.

Montanus. Ja saa vil jeg tage dem, for ikke at giøre Lieutenanten meensvoren.

Lieutenant. Men maa jeg og ikke forsøge, om jeg ikke kand giøre ham til noget? Par exemple, jeg vil giøre ham til Soldat.

Montanus. Ey, det er gandske let, alle Studentere ere aandelige Soldater.

Lieutenant. Ney jeg vil ogsaa vise, at han er en legemlig Soldat. Hvo som har taget Penge paa Haanden, er en hverved Soldat, I har saadant giort, ergo = = =

Montanus. Nego minorem.

Lieutenant. Et ego probo minorem af de 2 Rixdlr., I fik paa Haanden.

Montanus. Distinguendum est inter nummos.

Lieutenant. Ingen Distinction! I er Soldat.

Montanus. Distinguendum est inter tò simpliciter & relative accipere.

Lieutenant. Ingen Snak! Contracten er sluttet, og I har faaet Penge.

Montanus. Distinguendum est inter contractum verum & apparentem.

Lieutenant. Kand I nægte, at I jo har faaet en Ducat af mig?

Montanus. Distinguendum est inter rem & modum rei.

Lieutenant. Kom, følg mig strax, Cammerad! nu skal du faae Mundering.

---

18. Nego minorem] d. e. jeg negter at have taget Penge paa Haanden.

Montanus. Der har I jere to Rigsdaler igien. I har derforuden ingen Vidner, at jeg har taget Penger.

Scen. 3.

Jesper. Niels Corporal. Montanus. Lieutenanten.

Jesper. Jeg kand vidne, at jeg saae, Lieutenanten gav ham Penge paa Haanden.

Niels. Jeg ligesaa.

Montanus. Men hvorfor tog jeg de Penge? Distinguendum est inter = =

Lieutenant. Ey, vi vil ingen Snak høre. Niels! bliv du her, medens jeg henter Mundering.

Montanus. Hey Gevalt!

Niels. Tier du ikke, din Hund! saa skal jeg støde dig Bajonetten i Livet. Er han ikke hverved, Hr. Foged?

Jesper. Jo det er rigtig nok.

Lieutenant. Kom, flux den sorte Kiol af og en rød paa igien.

[**Montanus.**] Han græder, medens man iører ham Munderingen.

Lieutenant. Ey, det lader ilde for en Soldat at græde; du est jo langt bedre nu end tilforn. Exercerer ham nu brav, Niels Corporal! Det er en lærd Karl; men han er endnu raae i Exercicerne.

Niels Corporal fører ham i en rød Kiol, exercerer og prygler ham.

Scen. 4.

Lieutenanten. Niels. Montanus.

Lieutenant. Nu, Niels! kand han fatte Exercicerne?

Niels. Han skal nok lære [dem]; men det er en doven Hund, han maa prygles hver Øyeblik.

Montanus grædende. Ach gunstige Herre! værer barmhiertig mod mig; jeg er af en svag Helbred, og kand ikke udstaae saadan Medfart.

Lieutenant. Det falder noget haardt i Førstningen; men naar din Ryg brav blir banket og barket, vil det siden ikke giøre saa ont.

Montanus. Ach gid jeg aldrig havde studeret, saa havde jeg ikke geraadet i denne U=lykke.

Lieutenant. Ey, det er kun en Begyndelse; naar du har siddet en halv Snees Gange paa Træhesten eller staaet paa Pælen først, saa agter du siden saadant for Bagatelle.

Montanus græder igien.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Lisbed. Jeppe. Nille. Lieutenant. Montanus. Corporalen.

Jeronimus. Er I gandske vis derpaa?

Jeppe. Ja vist; Fogden berettede mig det nys. Ach ach, nu er min Vrede forvandlet til Medynk.

Jeronimus. Kunde vi kun faae ham i den rette Troe igien, vilde jeg gierne kiøbe ham løs.

Lisbed kommer ind. Ach jeg elendige Menneske!

Jeronimus. Giør ingen Allarm, min Dotter! du vinder intet dermed.

Lisbed. Ach min hierte Far! hvis I var saa forliebt, som jeg er, bad I mig ikke tie.

Jeronimus. Fy fy, det er ikke smukt for en Pige at lade sig merke med saadant. Men der synes mig at han staaer. Hør, Rasmus Berg! hvordan er det fat?

Montanus. Ach min hierte Monſ. Jeronymus! jeg er bleven Soldat.

Jeronimus. Ja nu faaer I andet at bestille end giøre Mennesker til Dyr og Degne til Haner.

Montanus. Ach ach, jeg begræder min forrige Daar=lighed, men alt for silde.

Jeronimus. Hør, min Ven! vil I lade jer forrige Galskab og ikke fylde Landet op med Tvistighed og Disputatzer,

skal jeg ikke spare hvad som er i min Evne, for at løse jer ud igien.

Montanus. Ach jeg haver ikke forskyldt bedre, som har truet mine gamle Forældre med Hugg. Men vil I forbarme jer over mig og arbeyde paa min Befrielse, svær jeg jer til, at jeg herefter skal føre et andet Levnet, tage mig nogen Handtering for og aldrig foru=rolige nogen med Disputer meer.

Jeronimus. Bie da her saalænge, jeg vil hen og tale med Lieutenanten. Ach min kiære Hr. Lieutenant! I har altiid været en Ven af vor Huus. Den Person, som er hvervet til Soldat, er forloved med min eneste Dotter, som bær stor Kiærlighed for ham: lad ham komme løs igien. Jeg vil gierne foræare Lieutenanten 100 Rixdlr. derfor. Jeg bekiender, at jeg glædde mig selv derover i Førstningen, at han saaledes var bleven revset, thi hans selsomme Opførsel havde opirret mig og alle got Folk her i Byen mod ham; men da jeg saae ham i den Positur, og tillige hørte ham af Hiertet begræde sin forrige Daarlighed og love Bedring, var mit Hierte færdigt at briste af Medynk.

Lieutenant. Hør, min kiære Monsieur Jeronimus! hvad jeg har giort, er kun for hans eget Beste. Jeg veed, at han er forloved med jer Dotter, og har derfor alleene for at tiene jer Huus bragt ham i den Tilstand og tracteret ham med saadan Haardhed, at han kunde komme til sine Synders Bekiendelse. Men jeg vil for eders Skyld selv give Penge til de Fatttige, eftersom jeg hører, at han er bleven forandred. Lad ham kun komme hid. Hør, min Ven! jere Forældre have satt store Penge paa jer, i Forhaabning at I skulde blive dem til Ære og Trøst i deres Alderdom; men I reyser klog bort, og kommer gandske forvirret tilbage, oprører den hele Bye, fortplanter selsomme Meninger, og forsvarer dem med Haardnakkenhed. Skal det være Frugt af Studeringer, saa burte man jo ønske, at der vare aldrig Bøger til. Mig synes, det Fornemmeste, man burde lære i Skolerne, er alt hvad som strider mod det, som I er befænget med, og at en

lærd Mand burte fornemmelig kiendes frem for andre derpaa, at han er mere tempereret, modest og føyelig udi sin Tale end en u-lærd. Thi den sunde Philosophie lærer os, at vi bør dæmpe og stille Tvistigheder, at staae fra vore Meninger, saa tit vi overbevises af den Ringeste at være vildfarende. Det første Bud i Philosophien er at kiende sig selv, og jo mere een forfremmes derudi, jo slettere Tanker har han om sig selv, jo meer synes ham der staaer tilbage at lære. Men I giør Philosophie til Fægtekonst, og holder den for Philosophus, der ved subtile Distinctioner kand forvende Sandhed og rede sig ud af alle Meninger; ved saadant giør I jer forhadt af Folk, og bringer Lærdom i Foragt, saasom man bilder sig ind, at saadanne underlige Lader ere Studeringers rette Frugt. Det beste Raad, jeg kand give jer, er, at I arbeyder paa at glemme og rødde af jer Hoved det, som I har anvendt saa mangen Natte-Vægt paa at lære, og at I tager jer nogen Handtering for, hvorved I kand bane jer Vey til jer Forfremmelse; eller om I endelig vil blive ved Studeringer, at I da indretter dem paa en anden Maade.

Montanus. Ach gunstige Herre! jeg skal følge hans Raad og beflitte mig paa at blive et andet Menneske herefter.

Lieutenant. Got, saa gir jeg eder da løs igien, naar I har giort de Løfter baade til eders egne og eders Sviger-Forældre og bedet dem om Forladelse.

Montanus. Jeg beder eder da ydmygst med grædende Taare alle om Forladelse, og lover at føre et gandske andet Levnet herefter, fordømmer mit forrige Væsen, fra hvilket jeg er bragt ikke mere ved den Tilstand, jeg er geraadet udi, end ved denne brave Mands grundige Tale og Lærdom, hvilken jeg derfor næst mine Forældre skal altiid have meest Estime for.

Jeronimus. Saa holder I da ikke mere for, min kiære Svigersøn! at Jorden er rund? thi den Post ligger mig meest om Hiertet.

Montanus. Min hierte Svigerfar! jeg vil ikke disputere videre derom; men jeg vil alleene sige dette, at alle lærde Folk er nu omstunder af de Tanker, at Jorden er rund.

Jeronimus. A = = = Hr. Lieutenant! lad ham blive Soldat igien, til Jorden bliver flak.

Montanus. Min kiære Svigerfar! Jorden er saa flak som en Pandekage. Er han nu fornøyet?

Jeronimus. Ja nu er vi gode Venner igien; nu skal I faae min Dotter. Kommer nu allesammen ind hos mig, og drikker paa en Forligelse; Hr. Lieutenant giør os den Ære at komme med.

De gaae ind.

Pernilles korte Frøyken-Stand.

Comoedie

Udi

Tre Acter.

Hoved-Personerne

i

Comœdien.

Leander, Leonoræ Elsker.
Henrich, hans Tiener.
Jeronimus, hans Stedfader.
Leonore, elsked af Leander.
Leonard, hendes Fader.
Magdelone, hendes Moder.
Pernille, deres Pige.

ACTUS I.

Scen. 1.

Jeronimus alleene.

Det er den første Gang, jeg har været udi saadan Forretning. Det er vel meget vanskeligt at tage sig paa; men jeg giør det dog med god Villie, i Haab at blive af med min Stedsøn, thi den Slyngel gaaer dog altiid og seer skievt paa mig i Huset, og lader sig merke med at jeg fik alle Midlerne med hans Moer, og at han fik ikke den tredie Deel af den Arv, som ham kunde være lovligen tilfalden efter hendes Død, hvorudi han ikke tar meget feyl. Men den gode Karl bør ikke fortænke en ærlig Mand, at han er Tyv i sin Næring. Lad ham trække saa mange Rynker paa Næsen, som han vil; jeg fik dog Pengene. Men det er Tiid, at jeg taler med Hr. Leonard og forretter mit Ærende.

Han lister sig til Dørren, og kiger ind.

Scen. 2.

Gottard. Jeronimus.

Gottard. Hvad Pokker, er det ikke Hr. Jeronimus, jeg seer? Hvad mon han vil der i Huset? God Morgen, Naboe! Jeg troer ikke, at I gaaer paa Frierie?

---

21. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog vel aldrig troe.

Jeronimus. Det er noget nær derved, Hr. Gottard!

Gottard. Og det her i Huset?

Jeronimus. Ja saa ungefehr.

Gottard. Saa kløer min Troe jer Pande.

Jeronimus. Hvi saa?

Gottard. Hvad Pokker vil I med en Jomfrue paa 16 Aar? thi her er ingen anden i dette Huus, med mindre I vil have een af Tienestepigerne.

Jeronimus. Ney min Troe vil jeg ey. Det er efter den unge Jomfrue, jeg gaaer og krydser.

Gottard. Betænk jer vel, hvad I giør, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Det er som mænd meget vel betænkt, Hr. Gottard! thi det er ikke for mig selv, jeg frier, men for min Stedsøn.

Gottard. Ja det er noget andet. Men er han ikke saa stor, at han kand frie selv?

Jeronimus. Jeg troer nok, at han allerede har friet, og at han allerede er temmelig kiendt med Pigen; men han har skikket mig til at begiære Forældernes Samtykke.

Gottard. Faaer han den Jomfrue, saa er han min Troe lykkelig.

Jeronimus. Ney som mænd, det kand ikke være saa stor Lykke; thi hendes Forældre holdes ikke for bemidlede Folk.

Gottard. Det er sandt nok; men hun har faaet 20000 Rixdaler ved et Testamente.

Jeronimus. Hun har Fanden heller. Men er det vist?

Gottard. Det er jo noget, som hver Mand er bekiendt. Men jeg vil ikke opholde ham længer. Farvel, Naboe! og Lykke paa Reysen.

Scen. 3.

Jeronimus alleene.

20000 Rixdaler! det er alt for fædt Stykke for den Slyngel. Saadan Sum Penge kunde ikke komme mig selv

ilde til Pas; thi jeg har selv 40000 Rixdaler, hvilke, naar de bleve lagde til de 20000, kunde blive til 60000 Rixdaler. Men om jeg spiller min Søn det Puds og frier for mig selv, vil jeg komme til at høre ilde allevegne derover. Men hvad giør man ikke for 20000 Rixdaler? I det ringeste er det en Fandens Fristelse for en ærlig Mand; thi 20000 Rixdaler voxer ikke paa Træer. Det er noget at tage i Betænkning, min gode Jeronimus! Den eneste U-lykke er, at jeg er gammel, og Jomfruen er saa meget ung, saa jeg kunde have Aarsag at frygte, at det vilde gaae mig efter Hr. Gottards Spaadom, og at det vilde blive mig dyre 20000 Rixdaler. Det gaaer derfor ikke ret vel an. Jeg maa af Nød denne Gang være ærlig. Saa Fanden fare i disse 20000 Rixdaler; jeg kand ikke saa let faae dem af mit Hoved. Han banker paa.

Scen. 4.

Leonore. Jeronimus.

Jeronimus. Skyldigste Tiener! Jeg beder om Forladelse, at jeg kommer saa tilig paa Dagen.

Leonore. Alt forladt, min Herre! han er meget velkommen.

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er Datteren i Huset?

Leonore. Jo til Tieneste.

Jeronimus. Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge, hvor gammel Jomfruen er?

Leonore. Jeg er ikke ret gammel, Hr. Jeronimus! jeg er lidt over 16 Aar.

Jeronimus. Saa vidt jeg hører, saa skal hun være det eneste Barn her i Huset.

Leonore. Ja det er sandt nok, mine Forældre har ingen flere Børn.

Jeronimus. Naar man har kun eet Barn, saa kand

man disbedre optugte det. Jomfruen har vel lært adskilligt Artigt, som at dantze, spille og Fransøsk?

Leonore. Ney min Herre! mine Forældre har lært mig at forestaae en Huusholdning, og andet, som er mere nødvendigt. Jeg har ey selv heller haft megen Lyst til de Galskabe, som de fleste af vores unge Jomfruer nu omstunder holdes til.

Jeronimus. Det er høyprıseligt. Sagte. Jeg er, gid jeg faaer Skam, alt slagen; thi her er baade Dyd og Penger. Høyt. Men maatte jeg tage mig den Frihed at spørge = = =

Leonore. Om Hr. Jeronimus vil tøve et Øyeblik, saa skal jeg kalde paa mine Forældre.

Jeronimus. Et Ord først, min smukke Jomfrue! Saa er hun da hendes Forældres eneste Arving?

Leonore. Jeg skulde mene det, efterdi jeg er det eneste Barn. Men mine Forældre kand bedre sige ham dislige Ting. Jeg vil strax kalde dem herud.

Jeronimus. Et Ord først, smukke Jomfrue! Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge hende = = = Nu glemte jeg hvad det var, jeg vilde sige. Ja det er sandt: maatte jeg spørge hvad Alder Jomfruen haver?

Leonore. Jeg mindes ikke rettere, end at han tilforn har spurdt mig derom, og at jeg svarede, at jeg var lidt over 16 Aar. Men nu skal mine Forældre strax have den Ære at være hos ham.

Jeronimus. Et eneste Ord endnu, smukke Jomfrue! Med hendes Permission = = =

Leonore. Og med hans Permission vil jeg forlade ham lidt, for at bringe mine Forældre herud. Hun gaaer.

Jeronimus. Dette Bytte maa jeg ikke lade mig gaae af Hænderne. Her er Dyd, Penge, Kiønhed og alt hvad som kand giøre en ærlig Mand lykkelig. Men der seer jeg de kommer.

1-2. Jomfruen har vel lært adskilligt Artigt] Belevent, Dannet.

Scen. 5.

Leonard. Magdelone. Jeronimus.

Leonard. Hans Tiener, Hr. Jeronimus! Hvor kommer det fra, at jeg har den Ære at see ham i mit Huus?

Jeronimus. Jeg er kommen her udi et meget vigtigt Ærende, for at aabenbare dem en Ting, som jeg udi nogle Aar har gaaet frugtsommelig med. Jeg kommer udi all Høviskhed og i velberaad Hu at begiære deres kiære Datter til Ægte.

Leonard. Jeg har hørt mumle om at hans gode Stedsøn skulde have Tanker til min Dotter. Det er noget, Hr. Jeronimus! som kand endeligen lade sig giøre.

Jeronimus. Deraf veed jeg aldeles intet. Jeg kommer at begiære hende for mig selv.

Leonard. Hillemænd, Hr. Jeronimus! det er et selsomt Forsæt. Han er en gammel Mand, og hun en ung Pige paa 16 Aar.

Jeronimus. Det er dog ikke saa usædvanligt, at en gammel Mand gifter sig med en ung Jomfrue.

Magdelone. Det vil ikke sige. Hverken jeg eller min Mand samtykker derudi; thi Partiet er alt for u-lige.

Jeronimus. Partiet er ikke saa meget u-lige; thi først er jeg ikke saa gammel, som jeg kand synes at være, (2) har jeg tænkt, at eftersom Himmelen har begavet mig med gode Midler, nemlig 60000 Rixdaler udi rede Penge, saa - - -

Magdelone. 60000 Rixdaler siger han?

Jeronimus. Ja 60000 Rixdaler.

Magdelone. Og det i rede Penge?

Jeronimus. Ja alt udi rede Penge. Synes hende da, at det Parti kunde være saa meget u-anstændigt?

Magdelone. Jeg tænkte, Hr. Jeronimus var en meget gammel Mand; men som jeg hører, at han ikke har den Alder, som jeg tænkte, saa seer jeg her ingen U-liighed meer.

Leonard. Han er dog for gammel for hende.

Magdelone. Hold Munden, min hierte Mand! Du vil altiid føre Ordet; lad mig tale. Efterdi Hr. Jeronimus er ikke saa meget gammel, og det er Himmelens Villie, saa kand vi ikke afslaae hans Begiæring.

Jeronimus. Ja vist er det Himmelens Villie, Madame! Ingen Mand kunde have tænkt mindre paa Giftermaal end jeg i Henseende til den store Bedrøvelse, min sidste salig Kones Død foraarsagede mig; thi vi levede ligesom Børn med hinanden, og jeg kand sige, at udi de 10 Aar, vi vare udi Ægteskab sammen, aldrig = = = *Han tar sit Tørklæde op, og græder.* Ja jeg kand sige, der blev aldrig seet en suur Mine mellem os.

Magdelone. Ach den Kone vil blive lykkelig, der faaer saadan Mand.

Jeronimus. Da min kiære salig Kone nu laae paa sit Yderste, bad hun mig komme til sig, trykkede min Haand, og sagde: Min Hierte! giv dig tilfreds; du skal faae en ung dydig Kone igien, som skal være dig til Trøst udi din Alderdom. Hvorpaa jeg faldt udi Graad, og sagde: Tænk aldrig, min Hierte! at jeg gifter mig igien; thi hvor vil jeg nogen Tiid faae saadan Kone igien? Jeg har og Aarsag at sige det, Madame! thi hun var imod mig saadan Kone, som = = = Ach jeg kand ikke tænke derpaa, uden = = =

Han græder igien.

Magdelone. Ach den stakkels Mand kand ikke tænke paa sin Kone, uden han udøser Graad.

Jeronimus. Da sagde hun til mig: Du skal faae en ung Jomfrue her i Naboelavet, ved Navn = = = Hvad er det, deres kiære Dotter heder?

Magdelone. Hun heder Leonore.

Jeronimus. Ja det var saa, hun sagde: En ung Jomfrue ved Navn Leonore, som skal være dig en Trøst udi din Alderdom. Hvorpaa den salig Kone opgav sin kiære Siæl og døde. *Han græder igien høyt tillige med Magdelone.* Dette Raad reflecterede jeg aldeles ikke paa, saasom mit fulde

Forsæt var at leve ydermere udi eenlig Stand, for at begræde min Kones Død. Men for en Maaneds Tiid siden, da jeg saae deres kiære Dotter paa Gaden, var det ligesom een stak en Kniv i mit Hierte, og ligesom jeg hørte min salig Kones Røst: Her er den Jomfrue, som skal være din Trøst i din Alderdom.

Magdelone. Ach er det mueligt? Man kand jo tydeligen see, at det er Himmelens Villie.

Jeronimus. Jeg gik derpaa gandske forvirret hiem, og søgte at slaae det af mine Tanker. Men hvad jeg tog mig for, saa stod denne Jomfrue mig stedse for Øyene, og disse Ord syntes at blive repetered for mig: Den Jomfrue skal være dig til Trøst i din Alderdom.

Magdelone. Ach Hr. Jeronimus! vi syndede jo mod Himmelen, om vi toge i Betænkning at give ham vor Dotter.

Leonard. Vær ikke saa hastig, min kiære Kone! det er en vigtig Sag, som man nøye maa betænke sig paa.

Magdelone. Ey, hvilken underlig Mand! hører du ikke, at det er Himmelens faste og besluttede Raad, at vor Dotter skal have en Mand paa 60000 Rixdaler? Baade du og jeg ere for ringe til at sette os op mod Himmelens Villie.

Leonard. Men vi kand ikke bortlove vor Dotter, førend vi hører hendes Mening.

Magdelone. Du est en Kielling, min Hierte! lad mig tale. See der, Hr. Jeronimus! der har han min Haand paa at han skal have min Dotter.

Jeronimus. Jeg takker kiærligst, Madame!

Magdelone. Han kand forlade sig paa mit Løfte; thi hvorvel jeg er ikke den Kone, der vil betage min Mand sin Myndighed, saa piqverer jeg mig dog af at holde hvad jeg lover, saa at hvad jeg i de Maader siger, maa staae fast.

Jeronimus. Hun har et ædelt Hierte, Madame! og den Mand er lykkelig, der har saadan heroisk Kone.

Leonard sagte. Ja vist er han lykkelig. Jeg stakkels Mand maa føle det iblant.

Magdelone. Hvad siger du, Mand?

Leonard. Jeg siger intet andet, end at Tingen kand lade sig giøre. Men = = =

Magdelone. Men, men! Kom, Hr. Jeronimus! lad os gaae lidt ind sammen, for at tale videre i Cenrum derom. I har dog nærmere Vey til jer Huus igiennem vor Bagport. Leonore og Pernille! kommer ud, og bliver her, til vi kommer tilbage.

De gaaer ind.

Scen. 6.

Leonore. Pernille.

Leonore. Jeg er bleven saa underlig, Pernille!

Pernille. Hvi saa, Jomfrue?

Leonore. Over denne Visite, Monsieur Jeronimus giør os i Dag.

Pernille. Det er jo noget, som Jomfruen bør at glæde sig over; hun veed jo hvad det betyder.

Leonore. Det er sandt nok; men hans Opførsel mod mig var saa selsom.

Pernille. Hvi saa?

Leonore. Jeg havde Aarsage at fatte underlige Tanker om Manden, dersom jeg ikke havde vidst forud, at han kom for at frie for sin Stedsøn; thi han var selv udi en yderlig Confusion, spurdte mig om en Hob Bagateller, som ikke vare værde at besvares, ja gav mig 2 a 3 Spørsmaal om den selv samme Ting, og endelig, hver Gang jeg vilde gaae ind for at kalde paa mine Forældre, holdt han mig tilbage, og sagde: Nok et Ord, min smukke Jomfrue!

Pernille. Dette altsammen finder jeg ikke at være noget, som man kand allarmere sig over. Hun kand vel eftertænke, at saasom han gaaer i saadant vigtigt Ærende, saa kand han ikke være saa fripostig som udi en anden ordinaire

32. kand han ikke være saa fripostig] freidig, modig.

Visite. Ney Jomfrue! vær kun nu ved et frit Mod; nu stunder jer Forløsnings Tiid til.

Leonore. Jeg kand dog ikke beskrive, hvor selsom han kom mig fore.

Pernille. Og jeg kand ikke beskrive, hvor selsom hun kommer mig fore. Det er jo at giøre sig Griller over ingen Ting.

Leonore. Mener du da, at det har intet at betyde?

Pernille. Ey, bryd mig da ikke Hovedet meer, min hierte Jomfrue! Men see der kommer hendes Forældre alleene tilbage. Nu kand hun strax komme ud af Drømmen.

Scen. 7.

Leonard. Magdelone. Leonore. Pernille.

Magdelone. Vi har haft en vigtig Materie for med denne Mand, dig angaaende, min Dotter!

Leonore. Mig angaaende?

Magdelone. Ja dig angaaende. Og jeg kand lade dig vide, at du snart kommer i Brudeseng.

Leonore. Jeg takker mine kiære Forældre, at de har Omsorg for min Velfærd.

Magdelone. Kiender du ellers denne Mand, som var her?

Leonore. Ja jeg kiender ham saa løsligen.

Magdelone. Veedst du hvad hans Ærende var?

Leonore. Jeg har kunnet giette mig det til.

Magdelone. Det var et Tilbud, som man ikke kunde forkaste; thi først er det en skikkelig Person.

Leonore. Det er jeg forsikred om.

Magdelone. For det andet har han store Midler.

Leonore. Midlerne veed jeg ikke ere saa store.

Magdelone. Jeg veed det; og for det tredie har han ladet see Prøver paa hvad Ægtefælle han vilde blive.

Leonore. Hvad Prøver? Det staaer mig aldeles ikke an, at han har ladet see Prøver paa andre.

---

30. hvad Ægtefælle han vilde blive] monne blive, visstnok vil blive.

Magdelone. Ja vist har han ladet see Prøver; thi han kom mig til at græde, da han talede om sin sidste Kone.

Leonore. Mamma tar feyl; han har aldrig været gift.

Magdelone. Hvad vil du disputere mig mod det, som jeg veed bedre? Han har været to Gange gift.

Leonore. Mamma maa forsikre sig paa at han aldrig har været gift.

Magdelone. Ey, hvad Snak! mener du da, at den store Stedsøn, han har, er voxen op i hans Hauge?

Leonore. Har Leander Stedsøn?

Magdelone. Din tilkommende Kiæreste heder ikke Leander, men Jeronimus.

Leonore. Er det ikke Sønnen, som Mamma taler om?

Magdelone. Ney mit Barn! det er Faderen, som jeg taler om: det er Faderen, som frier, det er Faderen, som har faaet Løfte paa dig, og det er Faderen, som du skal dantze til Brudeseng med.

Pernille. Og jeg siger, at det er Sønnen, som frier, og at det er Sønnen, som hun skal faae Løfte paa, og at det er Sønnen, som hun skal dantze til Brudeseng med.

Magdelone. Hør, du Næseviis! hvad kommer saadant dig ved?

Pernille. Det kommer mig saa meget ved, at jeg aldrig gir mit Samtykke dertil.

Magdelone. Du skal nok troe, at man spør om dit Samtykke.

Pernille. Jeg skal før vride Halsen om paa hende, førend hun skal faae den gamle Skielm.

Magdelone. Tør du kalde en brav Mand Skielm, din Laptaske? en Mand, der har saadan Reputation? der har levet saa kiærlig udi sine forrige Ægteskabe, saa at han ikke kand høre tale om sin sidste Kone, uden Taarene strømme ham paa Kinden?

Pernille. Ach min hierte Madame! lad jer ikke bedrage af et falskt Skin. I kiendte jo en vis Mand her i Gaden,

der pryglede tre Koner ihiel, og dog, hver Gang een af dem døde, hylede og græd han som et affindigt Menneske, og ved saadan skinhellig Opførsel kom uformodentligen til at blive gift den fierde Gang.

Magdelone. Det er noget andet. Han var et bekiendt Skarn.

Pernille. Jeg har min Troe lidt bedre Tanker om denne Jeronimo. Jeg troer, de ere Skielmer tilsammen.

Magdelone. Hør, Mand! kand du taale, at en Tieneste-pige overfuser mig saaledes?

Leonard. Hør, Pernille! det lader ilde, at du saaledes overfuser din Madame.

Magdelone. Og det lader ilde, at min Mand er saadan Mæhæ. See engang, hvor han griber sig an. Hør, Pernille! jeg har klækket dig op i mit Huus fra din Barndom, og jeg er din Moder Tak-skyldig, efterdi hun opfostrede min Dotter udi min Fraværelse, da jeg og min Mand var udi Tydsk-land, hvorfore jeg vilde nødig slaae Haanden af dig og drive dig af Huset; men hvis du fremturer med saadan Stud-sighed, nødes jeg til at vise dig Dørren.

Pernille. Min kiære Madame! just fordi hun har be-viset mig saa meget Got, og just fordi jeg er opklækket med hendes Dotter, just derfor kand jeg ikke see, at man arbeyder paa hendes U-lykke og Fordervelse.

Magdelone. Du primer, Pige! Er det at arbeyde paa hendes U-lykke og Fordervelse, at skaffe hende en Mand paa 60000 Rixdaler?

Pernille. Jer Dotter giør ilde, om hun tar saadan Mand for Penge, thi hun trænger ikke til hans 60000 Rix-daler, eftersom hun selv har Midler; hvorfore saadant Ægte-skab er lastværdigt af hende udi dobbelt Henseende, først efterdi hun seer ikke efter Fornøyelse, men efter Penge, for det andet

---

7. Jeg har min Troe lidt bedre Tanker] lidet bedre, ikke meget bedre.

efterdi hun derved bestiæler mig og andre fattige Piger [for] det, som Naturen har beskikket os.

Magdelone. Hvad har Naturen beskikket dig?

Pernille. Naturen vil, at det ene skal bøde paa det andet, for at holde Verden sammen, og derfore byder saadan giftesyg gammel Knark at tage en fattig Pige, som kand blive lykkelig ved 60000 Rixdaler, ikke en riig Jomfrue, der ikke trænger dertil.

Magdelone. Du skal nok see, at en riig Mand paa 60000 Rixdaler tar en Tienestepige, som du est.

Pernille. Partiet kunde ikke være saa meget u-lige; thi bringer han Penge med sig, saa bringer han ogsaa Hosten, Harken og et gammelt usundt Legeme med sig, og bringer jeg Fattigdom med mig, saa bringer jeg ogsaa Ungdom og et sundt Legeme, saa at det ene kand balancere mod det andet. Ach Madame! Verden er gall nok, lad os ikke hielpe til at giøre den meer forkered; thi at gifte unge rige Jomfruer med bemidlede gamle Mænd, er jo ikke andet end paa den ene Side at fylde Landet op med Ammer og paa den anden Side med Hanredere.

Magdelone. Det er forblommet talet. Jeg veed ikke hvad du vil sige dermed.

Pernille. Naar de rige unge Jomfruer tager os de bemidlede gamle Mænd bort for Næsen, saa følger deraf, at vi fattige Piger ingen Lykke kand giøre ved Giftermaal, og at vi gaaer saalænge, indtil vi blive kiede af os selv og af Desperation lader os giøre til Ammer.

Magdelone. Hvilken forbandet Snak!

Pernille. Og naar man tvinger saadan riig Jomfrue at ægte en gammel Mand, det er jo ikke andet end at formere Hanreders Tall.

Magdelone. Min Dotter er alt for vel optugtet til at hun skulde være sin Mand utroe.

Pernille. Og jeg holder for, at hun var meget ilde optugtet, hvis hun ikke giorde ham til Hanreder; ja jeg siger

for min Part, at jeg skulde aldrig kiendes ved hende, hvis hun ikke giorde det. Vil nu Madamen kun spørge Jomfruen selv, saa skal hun høre, at hun er af samme Mening. Er det ikke sandt, Jomfrue?

Leonore sukker.

Pernille. Jo, hører Madamen vel, hun tier og samtykker?

Magdelone. Hør, Pernille! jeg merker nok, at du ikke blir gammel i mit Huus; thi din Uforskammenhed gaaer for vidt.

Pernille. Man maa jo i alting høre hvad som kand siges pro og contra, og allermeest i saadan vigtig Sag.

Magdelone. Det er sandt nok; men jeg hører dig intet Solide at tale mod dette Ægteskab, thi først er han en riig Mand, og saadant er ikke en ringe Post at see efter, naar man vil gifte sig.

Pernille. Ach Madame! det er jo at giøre Ægteskab til et Kiøbmandskab. Jeg for min Part, om jeg var Præst, viede jeg dem aldrig sammen, og om jeg endeligen blev nødet dertil, giorde jeg Brudevielsen saaledes: Først tilspørger jeg eder, Jomfrue Leonora! om I vil gifte eder med denne gamle Mands Vexler, Obligationer, rede Penge, Prioriteter, Posterioriteter etc.

Magdelone. Slidder Sladder! Manden er ikke stort over 60 Aar. Hun kand endnu faae Børn med ham.

Pernille. Vist kand hun faae Børn, det skal have gode Veye, endskiønt han var 100 Aar gammel; kand ikke een, saa kand en anden. Og naar Hr. Jeronimus klager sig derover, gir man ham Regres til Forælderne som dem, der have saalt ham falske Vahre, hvormed en gammel Mand ikke var tient.

Magdelone. Det er lutter Pølse-Snak, du taler; var Manden 90 eller 100 Aar gammel, saa kunde det være noget.

Pernille. Min kiære Madame! hvis han var 100 Aar,

skulde jeg ikke tale et Ord derimod; thi saa kunde hun have Forhaabning dis snarere at blive Enke.

Magdelone. Det maa være hvad det være vil, saa har jeg givet Manden mit Løfte, hvilket jeg aldrig bryder.

Pernille. Det er Synd at love at slaae sin Dotter ihiel; men det er endnu større Synd at holde saadant Løfte.

Magdelone. Ikke et Ord nu meer, Pernille! jeg har haft all for stor Taalmodighed i at høre paa din Sladder. Og du, min Dotter! jeg haaber, at du ingen U-lydighed lar see mod dine Forældre; thi først synder du dermed, for det andet hielper det dig ikke, thi jeg har givet min Haand og Løfte til den gode ærlige Mand, hvilket jeg ingenlunde bryder. Jeg vil nu forlade dig lidt, for at give dig Stunder at betænke din Velfærd.

Scen. 8.

Leonore. Pernille. Henrich.

Leonore. Ach Himmel, jeg er om en Hals, Pernille! hvis denne Storm ikke kand afvendes.

Pernille. Vi maa bruge alle vore Konster, paa det at = = = Men der seer jeg Leanders Henrich. See engang, hvor tyvagtig han lister sig frem, ligesom han havde noget Skielmstykke fore.

Henrich. Hun pleyer gierne staae at kaage efter Mandsfolk i Dørren paa disse Tider.

Pernille. Det er mig, han taler om.

Henrich. Men nu har Fanden hende henne.

Pernille. Jeg er dog ikke saa langt borte, om den blinde Bertel vilde see sig om.

Henrich. Ach havde jeg nu et Ønske! Jeg vidste nok hvad det skulde blive; jeg vilde hverken ønske mig Riigdom eller Høyhed.

23-24. staae at kaage efter Mandsfolk] kige.

Pernille. Jeg gad gierne vide hvad det Ønske skulde blive.

Henrich. Jeg vilde ønske, at der stod Ild udi Rumpen paa Pernille.

Pernille. Gid du faae en U-lykke for dit Ønske.

Henrich. Saa kom hun ud, og jeg fik hende i Tale.

Pernille. Henrich! kom nærmere.

Henrich. Ey, Mademoiselle! er hun der? Nu stod jeg og talede om hende med største Respect.

Pernille. Jeg hørte det nok. Du skulde min Troe have haft et Par Ørefigen for Umagen, hvis jeg ikke behøvede din Hielp i denne u-lykfalige Tilstand, vi ere udi.

Henrich. Hvad fattes jer da?

Pernille. See engang paa Jomfruens Ansigt, om du kand spaae hvad hende fattes.

Henrich. Jomfruens Ansigt seer ud til Regn. Men hvad Pokker! er det nu Tiid til at henge med Hovedet? Hr. Jeronimus har jo været at frie i Dag.

Pernille. Det er sandt nok, og just derfor henger vi med Hovedet.

Henrich. Det er dog nogle underlige Dyr, disse Fruentimmer. Naar de kommer til at besidde det, som de længe have attraaet, saa skiønne de ikke derpaa. Men fik han ikke Løfte af Forælderne?

Leonore. Jo vist fik han Løfte, Henrich! men U-lykken er, at han friede for sig selv.

Henrich. Hvad? friede han for sig selv?

Leonore. Ja vist. Og mine Forældre har ladet sig forblinde af hans Penge og opoffret all min Fornøyelse.

Henrich. Det bekiender jeg var det hæsligste Skielmstykke, som nogensinde kunde bedrives. Hans Søn betroer ham sin Velfærd udi Hænderne, og han spiller ham saadant Puds. Ach gid jeg var Byefoged ikkun udi tre Dage, at jeg kunde have den Fornøyelse at dømme saadan Skielm til Galgen.

Pernille. Ja gid du var Byefoged, Henrich!

Henrich. Ja jeg skulde faae ham til at dantze andensteds hen end til Brudeseng. Min Herre merkede af hans Taus-hed, da han kom hiem, at Sagen maatte ikke være gandske rigtig, og derfor bad mig gaae hid; men han kunde ingen-lunde have drømt om saadant. Jeg maa strax hiem, for at erkyndige ham om dette, at man i Tide kand hitte paa noget Raad.

Pernille. Kommer hid tilbage om en Time, at vi kand overlegge Tingen med hinanden.

De gaaer.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leander. Henrich. Leonore. Pernille.

Leander. Ach Himmel, er det mueligt, at en Far kunde spille saadant hæsligt Skielmstykke mod sin Søn?

Henrich. Alting lader sig practisere i disse Tider; men ellers er det eet af de groveste Stykker, jeg nogensinde har hørt tale om. Men der seer jeg Jomfruen og Pernille.

Leonore. Ach min kiære Leander! i hvilken U-lykke ere vi ikke geraadne.

Leander. Vi ere i ingen U-lykke geraadne, naar Jomfruen kun vil bevæbne sig med Bestandighed.

Leonore. Ach Leander! I veed ikke, hvilke haarde Forældre jeg haver.

Leander. Det bekiender jeg ere trøstelige Ord at høre af sin forlovede Kiæreste.

Leonore. Men, min hierte Leander!

Leander. Kald mig ikke hendes Hierte, kald mig hendes Stedsøn.

Leonore. Driv dog ingen Spot med mig.

Leander. Det være langt fra at jeg skulde drive Spot med min Stedmoder.

Leonore. Hør dog, kiære Leander!

Leander. Hvad befaler min kiære Mamma?

Leonore. Ach mit Hierte vil briste i mig.

Leander. Jeg forsikrer om at jeg skal blive hende en lydig Søn.

Leonore. Ach dette gaaer over min Taalmodighed. Saa gak da jer Vey, og giør hvad jer lyster.

Leander. Vil hun da saa forlade mig?

Leonore. Jeg giør ham jo en Tieneste dermed.

Leander. Lad mig da tale et Ord.

Leonore. Hvad befaler min kiære Stedsøn?

Leander. Ach er det mueligt, at jeg skal høre saadanne Ord?

Leonore. Det er jo den Titel, han selv forlanger.

Leander. Allerkiæreste Leonore! vend mig ikke meer Ryggen.

Leonore. Kald mig ikke jer allerkiæreste Leonore, kald mig jer Sted=Moder.

Leander. Ach mit Hierte vil briste i mig.

Leonore. Giv jer kun tilfreds; jeg forsikrer, at jeg skal blive jer en god Stedmoder.

Pernille. Ney dette gaaer for vidt.

Henrich. Det er uforskammet.

Pernille. Jeg havde tænkt paa at opfinde noget til jer Frelse; men nu maa I gaae jer egen Gang.

Henrich. Jeg skal min Troe ey heller bryde mit Hovet for jer Skyld.

Pernille. Kom, lad os gaae fra dem, Henrich!

Henrich. Ja jeg gaaer min Gang.

Ligesom Leander og Leonore har gaaet efter hinanden, saa gaaer de nu efter Henrich og Pernille.

Leander. Vil hun saa forlade os, Pernille?

Pernille. Han vil jo ikke have det anderledes.

Leonore. Kand du bære det over dit Hierte, Henrich?

Henrich. Ach ja, meer end det.

Leander. Pernille!

Pernille. Monsieur!

Leonore. Henrich!

Henrich. Jomfrue!

Leander. Jeg forlader mig paa dig, Pernille!

Pernille. Da er J ikke ilde bedragen.

Leonore. All min Velfærd er i dine Hænder, Henrich!

Henrich. Da er den min Troe i slette Hænder.

Leander. Forsmaae ikke den Ring, min hierte Pernille!

Leonore. Forsmaae ikke den Tobaksdaase, lille Henrich!

Pernille. Hvad skal vi giøre, Henrich?

Henrich. Det lader saa ilde at være længe vreed.

Pernille. Saa gaaer da strax hen at bede hinanden om Forladelse.

Leander. Forlad mig, hierte Jomfrue! at jeg talede hende saa haardt til.

Leonore. Forlad mig ogsaa, kiære Leander! at jeg svarede ham noget ubesindigen.

De omfavne hinanden.

Pernille. Nu, Henrich! nu har du faaet Penger paa Haanden, nu maa du give dig til Arbeyde.

Henrich. Hun har ogsaa faaet Penge paa Haanden, lad nu see hvad hun kand giøre.

Pernille. Jeg er disvær ikke saa frugtbar paa Intriguer.

Henrich. Det er dog rart at finde en Kammerpige, som ikke intriguerer. Lad kun mig raade; men jeg maa have et Par Dages Tiid.

Leonore. Ach Henrich! den gamle Frier kommer her om en halv Time.

Henrich. Jeg takker Jomfruen for de høye Tanker, hun har om min Capacitet; men en halv Time vil ikke forslaae for mig til saadant stort Verk. Alt hvad her er at giøre imidlertiid, er, at J med grædende Taarer beder Hr. Jeronimus staae fra sit Forsæt; og hvis det ikke kand hielpe, da maa J giøre jer upasselig paa en Dags Tiid eller to, imidlertiid hitter jeg nok paa Raad. Gaaer nu bort saalænge, og lad mig være lidt i Roe.

23. Det er dog rart] sjeldent.

Scen. 2.

Henrich spadserende.

Jeg har en Hob Anslag i mit Hoved; men jeg veed ikke, hvilket er best. Leander maa enlevere Jomfruen = = = Ney det er Lapperie. Gaaer og spadserer igien. Jomfruen maa sige, at hun laver til Barsel med Leander = = = Ney det er og Lapperie, det er kun Galgenfrist. Spadserer igien. Jomfruen maa rebellere mod sine Forældre = = = Ney det er ogsaa Lapperie; thi hun er alt for kleynmodig dertil. Spadserer igien. Jomfruen maa = = = Ney det er ogsaa Skarn. Hvilken forbandet slyngelagtig Hierne jeg har! Spadserer igien. Ret nu troer jeg, at jeg hitter paa noget. Hr. Jeronimus er herunder, han skal hænges, ja han er allerede hængt. Mig rinder noget i Sinde: Jomfrue Leonore er udi sin Barndom bleven opfostred hos Pernilles Moer; det samme gir mig Anledning til en Intrigue, som er uden Lige. Men jeg maa have andre udi Ledtog med mig; jeg maa hen at hverve 3 a 4re Ertz=Spidsbuber, som er værre end jeg. Men der seer jeg den gamle Skielm komme. Jeg maa gaae til Side, at han ikke seer mig.

Scen. 3.

Jeronimus naragtig udpynted. **Leonard. Magdelone.**

Jeronimus [alleene]. Jeg har min Troe taalt hver Minut, siden jeg gik herfra. Jeg mener, naar Jomfruen seer mig saa smukt pynted, saa skal hun nok faae Lyst til mig. Men jeg maa banke paa.

Banker paa, og Forældrene kommer ud.

Magdelone. Velkommen igien, min kiære tilkommende Svigersøn! Han kommer hastigere, end vi havde ventet.

Jeronimus. Hvo, som er forliebt, min allerkiæreste Mamma! gaaer for fulde Seyl.

Magdelone. Det er mig kiært, at han er forliebt.

Jeronimus. Gid det var hendes Dotter ligesaa kiært.

Magdelone. Vær kun ingen Bekymring derover, hun skal nok blive forliebt. Han seer jo ud som en nye 4 Skilling.

Jeronimus. Jeg takker Gud for en god Skabning. Jeg har ellers ikke været en ubehagelig Mand i min Ungdom.

Magdelone. Han er sommænd endnu ikke ubehagelig; men Gemyttet og Velstand er det meste, man maa see efter.

Jeronimus. Det er sandt, jeg sidder udi god Velstand, og jeg har, uden at rose mig selv, saa nobelt et Gemyt, som der kand ligge udi noget Menneske.

Magdelone. Hr. Jeronimus har ladet see Prøver derpaa. Men nu vil jeg strax kalde paa min Dotter, at han udi Eenrum kand tale med hende. Leonore og Pernille! kommer ud.

De kommer ud.

Magdelone. Hør, min Dotter! hvis du begegner den gode Mand ilde, og giør ham en suur Mine, skal jeg aldrig kiende dig for mit Barn. Nu forlader vi dig, at du kand tale med ham i Eenrum.

Scen. 4.

Jeronimus. Leonore. Pernille.

Pernille setter tvende Stoler for Jeronimus og Leonore, og selv posterer sig bag ved Jeronimi Stoel.

Jeronimus. Saasom jeg har af adskillige kiendelige Merker fornummet, at Himmelen selv har beskikket mig hende til min Glæde og Fornøyelse udi min Alderdom, saa er jeg nu hidkommen, for at aabne mit Hierte for hende og at begiære hende til min Ægtefælle.

Leonore. Det kand være, at Hr. Jeronimus har haft saadanne Indskydelser; jeg derimod har fornummet af adskillige Merker, at Himmelen ikke har beskikket mig ham til Glæde og Fornøyelse i min Ungdom.

Jeronimus. Jeg kand sige, min hierte Jomfrue! at jeg aldrig har tænkt paa at gifte mig, siden jeg mistede min sidste salig Kone, med hvilken jeg levede udi saadant kiærligt Ægteskab, saa at det rygtedes over den hele Stad.

Pernille. Jeg er uværdig en liden Part af Staden; men jeg har dog intet hørt tale derom.

Jeronimus. Jo det er bekiendt nok. Hvad jeg vilde, det vilde og den Guds Engel, og hvad den Guds Engel vilde, det vilde og jeg; saa at der var kun een Siæl udi tvende Legemer. Men ach den halve Siæl er nu borte, ach, ach!

Leonore. Men var det da ikke best, at Hr. Jeronimus forblev udi eenlig Stand, paa det at de tvende adskildte halve Siæle kunde forenes igien i det andet Liv?

Jeronimus. Det var saa mit Forsæt; men hvo kand modstaae Himmelens Villie?

Leonore. Men skulde det dog være mueligt, at det kunde være Himmelens Villie?

Jeronimus. Ja jeg har mange Prøver derpaa. Min salig halve Siæl sagde til mig paa sit Yderste: Græd ikke, mit Barn! du skal blive gift med en ung Jomfrue, som skal blive dig til Trøst i din Alderdom.

Pernille. Men nævnede hun da Jomfruen ved Navn, og sagde, at hun heedte Pernille?

Jeronimus. Ja mænd giorde hun saa; thi saa faldte hendes Ord: Din Pernille skal være dig til Trøst i din Alderdom. Dette reflecterede jeg dog intet paa, førend jeg længe derefter saae Jomfruen første Gang paa Gaden; thi da var det ligesom een stak en Kniv i mit Hierte, og ligesom jeg hørede en Røst sigende: Der er den Jomfrue Pernille, som du skal blive lykkelig ved.

Pernille. Saa vidt som jeg hører af alt dette, saa gaaer Hr. Jeronimus ikke ret; thi Jomfruen heder Leonore.

Jeronimus. Hør, Mademoiselle! jeg taler ikke til hende, jeg taler til Jomfruen. *Vender sig til Leonore igien.* Og siden

den Tiid har den smukke Jomfrue Dag og Nat staaet mig for Øyene, saa at jeg ingen Roelighed har haft, førend jeg har faaet Tilsagn paa hende af hendes Forældre.

Pernille. Ach hvad er der dog en Hob onde Mennesker udi denne Stad!

Jeronimus. Hvi saa?

Pernille. Der findes adskillige, som sige, at Hr. Jeronimus kom hid for at frie for sin Stedsøn.

Jeronimus. Det er usandfærdigt. Det er kun onde Menneskers Snak.

Pernille. Jeg siger det og; men om saa var, at man kunde bevise, at han havde Commission at frie for sin Stedsøn, kunde det da være Himmelens Villie, at han skulde frie for sig selv?

Jeronimus. Jeg taler med Jomfruen, Mademoiselle!

Leonore. Enten Hr. Jeronimus har haft saadan Commission eller ey, saa kand jeg sige dette, at jeg har allerede givet mit Hierte bort til hans Stedsøn, Monsieur Leander.

Jeronimus. Jeg skulde ikke disrecommendere min Stedsøn; men jeg maa sige det, som Sanden er, at det er et Parti, som er hende ikke tienligt.

Leonore. Han er min Lige moxen af Alder og af Stand, og jeg har fundet et redeligt Gemyt hos ham.

Jeronimus. Hvis hun kiendte ham saa vel som jeg, da havde hun ikke de Tanker.

Pernille. Er han Hr. Jeronimi Stedsøn?

Jeronimus. Ja vist, han er min Stedsøn.

Pernille. Man kand nok høre det paa Recommendationen.

Jeronimus. Hør, Mademoiselle! jeg taler med Jomfruen og ikke med hende. Jeg siger dette, min kiære Jomfrue! hun bliver u-lykkelig med ham.

Leonore. Jeg vil vove paa det samme. Tilmed har jeg giort ham Ægteskabs-Løfte, som jeg ikke kand bryde.

Jeronimus. Det er skeed uden hendes Forældres Samtykke, hvilken udfodres til saadant Løftes Gyldighed.

Leonore. Kand han vel vente sig andet end et u-lykfaligt Ægteskab, som han vil tvinge sig til?

Jeronimus. Ey, Jomfrue! mange lade sig trække til Brudeseng, men blive siden meget fornøyede.

Leonore. Han skal aldrig blive fornøyed med mig.

Jeronimus. Den Bitterhed vil forgaae med Tidens Længde.

Pernille. Om der aldrig vare flere Horn til i Byen, saa skal I min Troe faae dem; det skal jeg sørge for.

Jeronimus. I skal ikke faae Lov til at komme inden min Dør-Tærskel.

Pernille. Jeg skal ind, om jeg skal ned igiennem Skorstenen.

Leonore. Ach Hr. Jeronimus! jeg beder ham med grædende Taare, at han staaer fra sit Forsæt.

Jeronimus. Det er mig ikke mueligt.

Leonore. Vil han da giøre mig u-lykkelig?

Jeronimus. Ingenlunde. Jeg vil heller giøre hende lykkelig.

Scen. 5.

Leonard. Magdelone. Jeronimus. Leonore. Pernille.

Magdelone. Nu, min kiære tilkommende Svigersøn! hvordan er han fornøyed med min Dotter?

Jeronimus. Heel slet, Madame! thi hun har erklæret tydeligen, aldrig at ville elske mig.

Magdelone. Og jeg erklærer tydeligen, at hun aldrig skal elske nogen anden. Hør, du vanartige Menneske! gid jeg aldrig havde bragt dig til Verden for den Hierte-Sorg, du giør mig.

Leonore. Gid jeg ogsaa aldrig var bragt til Verden formedelst den Ulykke, mine Forældre vil styrte mig udi.

Magdelone. Er det U-lykke at skaffe dig en brav bemidlet Mand?

Leonore. Penge uden Fornøyelse er kun et slet Boeskab udi Ægte-Stand.

Magdelone. Ja der har vi det. I forliebte Piger seer kun efter Ungdom og kiønne Ansigter, derudi mener I jer Fornøyelse vil bestaae; men naar den første Hede er over, begynder vi, men alt for silde, at begræde vor Daarlighed, saa at den hæftige Kiærlighed forvandles til Had og U-enighed i Ægteskab. Tvert imod, naar man gifter sig for at komme i Velstand, voxer Kiærligheden til jo meer og meer, saa at endogsaa den, som syntes grim tilforn, vil stikke i Øyene, saa tit vi betragter den Velstand, han har sat os udi.

Leonore. Men, min hierte Mamma!

Magdelone. Men, min hierte Dotter! du est alt for ung til at dømme om din egen Velfærd. Dine Forældre seer bedre hvad dig tiener end du selv.

Jeronimus. Jeg haaber, at naar vi have været gifte en Maaned sammen, at hun ikke skal ville bytte mig med den galanteste unge Karl.

Magdelone. Det samme haaber jeg ogsaa, og derfor beder Hr. Jeronimus, at han vil komme hid i Aften med Notario for at underskrive Ægteskabs-Contracten.

Jeronimus. Jeg vil da hiem at giøre alting rede, for at være færdig til bestæmte Tiid.

Magdelone. Adieu saalænge! Kom nu kun ind, min Dotter! og lav dig til. Nu har du hørt Dommen afsagt.

Scen. 6.

Henrich alleene.

Alting er i Beredskab. Jeg har hvervet 4 Personer, som er Kiernen af det hele menneskelige Kiøn; jeg gik forud, paa det at ingen skulde see mig gaae med dem paa Gaden. Noget for samme Tiid, som jeg faaer at høre, at Hr. Jeronimus kommer for at underskrive Ægteskabs-Contracten, skal Comoedien gaae an, og naar det er skeed, skal Pernilles Moer

komme her, for at aabenbare den hele Handel og confundere den gamle Frier. Eet alleene staaer mig for Øyene, om jeg skal aabenbare for Leander min Intrigue. Aabenbarer jeg ham den, saa blir Historien ikke nær saa anseelig, som den ellers kunde blive, og aabenbarer jeg ham den ikke, saa kand han maa skee bevæges til at forlade Jomfrue Leonore og dermed forspille det hele Kort. Men jeg kiender hans gode ærlige Gemyt, og er vis paa hans Bestandighed; hvorfore jeg intet vil aabenbare ham, paa det at hans Dyder kand skinne dismeer. Men der seer jeg disse hæderlige Mænd komme.

Scen. 7.

Henrich. 4 Gaudiebe.

Henrich rangerende dem i Orden. Mandhafte og høylærde Mænd! her er det Sted, hvor I skal vise Prøver paa jer Forstand og Dygtighed. Eders berømmelige Blessurer viser, at I ere alle erfarne Mænd, der ikke behøves at opmuntres og underviises af en u-lærd ringe Person som jeg; hvorfore jeg alleene har kaldet jer sammen for at vise jer Stedet, hvor denne berømmelige Gierning, som jeg har for, skal bedrives. Een af jer skal agere Munk, en anden en gammel Kierling, den tredie en Notarius. Maatte jeg spørge om hans Navn?

1. **Gaudieb** med Plaster paa Øyet. Mit Navn er Brenneisen.

Henrich. Det er et Navn, som promitterer, at der er noget Got hos ham. Hvilken Person vil han paatage sig?

1. **Gaudieb.** Jeg vil nok være Notarius; thi jeg har studeret mine Jura med saadan Iver, at jeg har mistet mit ene Øye, hvorvel onde Mennesker sige, at jeg har faaet den

---

20. en anden (skal agere) en gammel Kierling] Denne Deel af Intriguen kommer ikke til Udførelse, da det er den gamle Lucie selv, der indfinder sig i 3die Acts 7de Scene. Den fjerde „Gaudieb" kommer heller ikke til Anvendelse.

Skade af den Tvistighed, som jeg engang havde med en Byfoget.

Henrich. Got. Hvad er hans Navn, Monsieur?

2. **Gaudieb** med en Puckel. Mit Navn er Radelzier.

Henrich. Kand han tage sig paa at være Munk?

2. **Gaudieb.** Ja det er min ringeste Konst; men det maa skee i Dag, thi i Morgen faaer jeg ikke Stunder, eftersom jeg skal hen og aflegge nogle eedlige Vidnesbyrd for trende differente Retter.

Henrich. Kiender I da de Folk, I skal sværge for?

2. **Gaudieb.** Ach ney, jeg tiener alle Mennesker.

Henrich. Det bekiender jeg er et stort Merke paa Tienstagtighed. Men hvad er hans Navn, Monsieur?

3. **Gaudieb** med en Krykke. Mit Navn er Galgenfrist.

Henrich. Han kommer til at agere den gamle Kierling, efterdi han bruger Krykker. See der, I gode Venner! der har enhver af jer en Ducat paa Haanden; naar Intriguen er spilled, skal I faae dobbelt saa meget. Giører jer nu færdige, til jeg varer jer ad, og naar Tiid er, skal jeg komme til jer for at føre jer an.

ACTUS III.

[Scen. 1.]

Henrich som en Munk. **En anden Munk. Leonard. [Magdelone.]**

Henrich. Hold nu kun gode Miner, og lad mig føre Ordet. Her skal vi have Manden i Tale.

Banker paa.

Leonard. Vil disse ærværdige Patres tale med mig?

Henrich. Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge om hans Navn? Er I ikke Hr. Leonard?

Leonard. Jo mit Navn er Leonard.

Henrich. Heder hans gode Kiæreste ikke Magdelone?

Leonard. Jo hun heder Magdelone.

Henrich. Maatte jeg videre spørge, om han ikke har en Dotter ved Navn Leonore?

Leonard. Jo hun heder Leonore. Jeg hør, Hr. Pater kiender mit hele Huus.

Henrich. Maatte jeg videre spørge, om han mener, at det er hans Dotter?

Leonard. Er jeg hendes Far, saa maa hun endeligen være min Dotter.

Henrich. Bene, lidt Taalmodighed, min Herre! Maatte jeg fremdeles spørge, om han ikke mener at have en Pige ved Navn Pernille?

Leonard. Jo min Siæl baade har jeg og mener jeg at have saadan Pige.

Henrich. Maatte jeg videre spørge, om samme Pige ikke mener at have en Moer ved Navn Lucie?

Leonard. Men maatte jeg videre spørge, om Hr. Pater mener, at jeg er skabt til at spille Giæk med?

Henrich. Ingenlunde, min Herre! Alle disse Spørsmaal ere ikke omsonst. Jeg og denne ærværdige Pater Merian ere hidkomne for at aabenbare en selsom Historie, som vil rygtes over det hele Land.

Leonard. Hvad skal det da være?

Henrich. En Historie, som vil give Anledning til Reformation udi en Sædvane, hvis Misbrug man heraf seer.

Leonard. Jeg kand intet sige derom, førend jeg hører det.

Henrich. Vor hele Orden har i Sinde at forestille Øvrigheden, at den samme onde Skik maa afskaffes.

Leonard. Ach jeg beder, ærværdige Pater vil giøre det kort; thi jeg brænder af Begiærlighed efter at vide hvad det er.

Henrich. En gammel Kone ved Navn Lucie, som boede en halv Miil uden for Byen, blev udi disse Dage syg, og derfor havde Bud efter mig saavel som efter denne ærværdige Pater Merian, for at aabenbare noget, som laae hende paa Hiertet; hvilket ogsaa skede. Det samme var Hr. Leonard og hans Huus angaaende.

Leonard. Hvad var det da, ærværdige Pater?

Henrich. Det understaaer jeg mig ikke at sige ham.

Leonard. Ach Himmel, hvortil tiener da dette Præludium?

Henrich. Jeg vil nok sige ham det, men med Condition, at han lover mig først, at han ikke vil giøre hende nogen Skam i hendes Grav.

Leonard. Er hun da død?

Henrich. Ja hun er baade død og begraven.

Leonard. Det er dog meget, at hendes Dotter, som er hos mig, intet Bud har faaet derom.

Henrich. Aarsagen dertil skal min Herre let begribe, naar han faaer Historien at høre.

Leonard. Lad mig da faae Historien at høre.

Henrich. Lover han mig da først, at han ikke vil hevne sig paa det døde Legeme?

Leonard. Hvad kunde det nytte mig? Jeg lover ham paa min Ære, at jeg aldrig skal giøre hende nogen Skam i hendes Grav.

Henrich. Got, saa skal jeg da aabenbare det altsammen. Da vi komme til hende, faldt hun i bitter Graad, og endeligen sagde: Ærværdige Fædre! der ligger mig noget paa Hiertet, som jeg maa aabenbare, førend jeg døer. Hr. Leonard, en fornemme Borger her i Staden, betroede mig sin spæde Dotter til Opfostring, da han for 15 Aar siden reysede til Tydskland. Jeg selv havde en Dotter af samme Alder, som var samme Hr. Leonards Barn ikke u-liig, hvorudover jeg besluttede, for at sette min egen Dotter udi Velstand, ved deres Tilbagekomst at give hende ud for deres Dotter, hvilket ogsaa skede, efterdi Forælderne vare forsikrede om min Ærlighed, saa at derfor den, som de holder for deres Tienestepige, er deres rette Dotter. Denne Misgierning, sagde hun med grædende Taare, griller mig nu paa mit Yderste; hvorfore jeg beder eder at aabenbare det, paa det at det forskudte Barn kand komme til sin Ret igien. Dette er saaledes vort Ærende og tilligemed at begiære, at det døde Legeme ingen Skam maa vederfares, hvilket vi lovede hende, førend hun døde.

Leonard. Ach Himmel, hvilken uhørlig Gierning!

Magdelone. Ach mit hele Legeme zittrer.

Henrich. Jeg holder mig til det Løfte, mig er giort.

Leonard. Hvad kand det nytte at hevne sig paa et dødt Legeme?

Henrich. See der kommer Notarius, som efter Begiæring har antegnet Bekiendelsen. Velkommen, Hr. Notarius! Vil

han være af den Godhed at vise Hr. Leonard den Bekiendelse, som er antegned om de forbyttede Børn?

Magdelone. Leonore og Pernille! kommer ud.

Scen. 2.

Leonore. Pernille. Personerne af forrige Scene.

Leonard omfavnende Pernille. Ach kom hid, min Allerkiæreste! og lad mig omfavne dig.

Pernille. Hvad nu, Hr. Leonard? Seer han ikke, at Fruen er tilstede? Mener han, at hun taaler saadant?

Magdelone. Jeg ikke alleene taaler det, men omfavner dig ogsaa selv.

Pernille. Hillemænd, hvilken Stjerne har jeg ikke paa Himmelen i Dag! Hvad Got har jeg giort, efterdi Fruen giør mig saadanne Caresser?

Magdelone. Kald mig ikke Frue eller Madame, kald mig Moder.

Pernille. Det er noget gammeldags at sige Far og Moer til sit Herskab.

Henrich. Veed hun vel hvem hun er?

Pernille. Jeg skulde mene, efter at jeg har haft den Ære at omgaaes med mig selv saalænge, at jeg skulde vide hvem jeg er.

Henrich. Ach den Stakkel, hun kiender sig ikke selv.

Pernille. Det har jeg endelig tilfælles med de fleste Mennesker. Jeg troer, hvor fuldkommen Hr. Pater er, saa kiender han sig maa skee ogsaa ikke gandske selv.

Henrich. Det er ikke saadan Slags Kundskab, jeg mener. Men hun kiender ikke hendes Stand. Hun er Jomfrue her i Huset.

Pernille. Ja i visse Maader kand jeg kaldes Jomfrue, efterdi jeg har min Jomfruedom ubeskaaren endnu.

Henrich. Hun er ikke alleene Jomfrue, men en fornemme Jomfrue og Dotter her i Huset.

Pernille. Hvad? er jeg Dotter i Huset?

Leonard. Ja du est vor Dotter; thi her er en forunderlig Historie aabenbaret i Dag af disse ærværdige Mænd. Den Kone, som du holdt for din Moer, har bekiendt paa sit Yderste, at du est vort eget Barn, og at Leonore er hendes.

Pernille. Ach Herre! vil I troe saadant?

Henrich. Ingen Bekiendelse er troeværdigere end den, som een giør paa sit Yderste. Bekiendelsen er giort for mig og Pater Merian, som her staaer.

Pernille. Jeg var tilfreds, den var giort for Pater Merian eller Timian, saa troer jeg den ikke.

Leonard. Jo min Dotter! Tingen er rigtig; thi her er Notarius tilligemed, som har antegnet den.

Pernille. Ach Himmel, hvad hører jeg?

Leonore. Ach jeg er færdig at døe af Forskrækkelse.

Magdelone. Kommer hid ind lidt, I gode Herrer! at vi kand læse den hele Act og overlegge med hinanden hvad herved er at giøre; thi det er en Sag, som behøver gode Mænds Raad.

De gaaer alle ind foruden Leonore og Pernille.

Scen. 3.

Leonore. Pernille.

De staaer længe med nedslagne Hoveder.

Leonore. All Sands er mig forgaaen, saa jeg veed ikke hvad jeg skal sige.

Pernille. Ach hvilken selsom og underlig Hændelse!

Leonore. At see sig paa eengang berøved Forældre, Velstand, Kiæreste, og det saa uformodentligen = = =

Pernille. Om noget Menneske er bleven forskrækket af en usædvanlig Lykke, saa er det jeg.

Leonore. Dette overgaaer all menneskelig Taalmodighed.

Pernille. Jeg kand aldrig finde mig udi dette.

Leonore. Jeg blues ved at see paa noget Menneske og allermeest paa hende.

Pernille. Min allerkiæreste Jomfrue!

Leonore. Ach kald mig ikke hendes Jomfrue; hun veed jo nu hvem jeg er.

Pernille. Hun er og skal være hos mig det, hun stedse har været.

Leonore. Jeg beder med grædende Taare om Forladelse for den Opførsel, jeg har brugt mod hende; men det er skeed af Uvidenhed.

Pernille. Ach Jomfrue! tal ikke saaledes; mit Hierte brister i mit Liv.

Leonore. Jeg faaer vel herefter vænne mig til saadan Tale-Maade.

Pernille. Jeg skal aldrig aflade at være hende underdanig som tilforn.

Leonore. Tiderne vil ikke tillade det.

Pernille. Hvad som jeg har været vant til fra Barnsbeen, det hverken vil eller kand jeg vænne mig fra.

Leonore. Og hvad som Natur og Lov byder, derudi bør jeg skikke mig.

Pernille. Ach det smerter mig inderlig at høre hende tale saaledes.

Leonore. Jeg bør ikke tale anderledes; thi jeg er nu ikke andet end en fattig Tienestepige.

Pernille. Hun er min Jomfrue og mit Herskab, som hun alle Tider har været.

Leonore. Det har jeg aldrig været, men alleene bildet mig saadant ind.

Pernille. Vil hun da ikke agte og antage mig som en Søster?

Leonore. Det er noget, som er hende u-anstændigt.

Pernille. Ach plag mig da ikke mere, allerkiæreste Jomfrue! Jeg døer af Sorg, hvis hun i det ringeste ikke under mig den Trøst, at jeg maa ansees som hendes Søster.

Leonore. Efterdi hun trænger saa meget derpaa, saa tør jeg ikke meer vægre mig derfor.

Pernille. Giv mig da hendes Haand derpaa.

De omfavne hinanden, og græde.

Scen. 4.

Leonard. Magdelone. Henrich. Notarius. Munken. Leonore. Pernille.

Leonard. Tingen er saa klar, at ingen kand tvile derom. Nu staaer kun tilbage at vide, hvilke Mesures vi udi denne Tilfælde skal tage. Derom maa jeg høre disse gode Mænds Betænkende.

Notarius. Mig synes, at saasom Vanen er stærkere end Naturen, og Forældrene har fra Barnsbeen holdet den U=rette for deres egen Dotter og optugtet hende derefter: saa er det billigt, at hun bliver den, hun stedse har været holden for; thi den ene vil skikke sig lige saa lidet i sin usædvanlige Lykke som den anden udi sin uformodende U=lykke. Dog underkaster jeg min Mening denne ærværdige og høy oplysede Paters Dom og Betænkning; thi han har tilforn ladet see sin Skiønsomhed i at dømme udi mange dislige vigtige Sager.

Henrich. Jeg er herudi ikke af Tanke med Hr. Notario; thi ingen kand udelukkes fra den Ret, som Gud og Naturen ved Fødselen har givet.

Leonard. Men, ærværdige Pater! er saadan Casus ikke tilforn forefalden, og har Lovkyndige ikke skrevet noget derom, som kand heri tiene til Rettesnor?

Henrich. Den er baade decideret efter verdslig og geystlig Ret. Hører først hvad den lærde Romerske Keyser Calburius skriver derom. Ordene ere disse: Pes, aries, paries, palmes, cum limite stipes. Det er paa vort Sprog: En Fader kand aldrig lade af at være Fader, og et Barn aldrig aflade at være Barn.

Leonard. Det er tydelig nok.

Henrich. Den geystlige Ret er endnu tydeligere. Hører hvad Christophorus Columbus udi hans 3die Capitel siger derom.

Leonard. Christophorus Columbus var jo en Skipper?

Henrich. Ney denne ikke; det var ellers hans Fætter. Han var Erke-Bisp udi Trapezundt, og har meget grundigen tracteret den Materie. Hans Ord derom ere disse: Arma virumqve canumqve docilis solertia vincit.

Leonard. Hvad vil det sige?

Henrich. Det vil sige saa meget, at de Forældre, som udi saadan Tilfælde forkaster deres rette Børn, ere verre end Hunde.

Leonard. Hører du vel, min Hierte! hvad Erke-Bisp Columbus siger? Det er meget haardt.

Magdelone. Det er tydeligt nok, vi maatte følge den Regul.

Notarius. Eftersom jeg hører saadan Autoritet baade af den geystlige og verdslige Ret, saa staaer jeg ogsaa fra min forrige Mening.

Magdelone til Leonore. Giv dig tilfreds, mit hierte Barn! vi skal aldrig slaae Haanden af dig.

Leonore græder.

Magdelone. Græd ikke, mit Barn! vi skal nok have Omsorg for din Velfærd. Og du mit forlorne Faar! hofmodige dig ikke af denne din Lykke, og for alting kast ikke Foragt paa den, som du ideligen har holdet for dit Herskab.

Pernille. Jeg kand og skal aldrig glemme den Ærbødighed, jeg er vant til at have for hende; og om hendes Modestie ikke tillader mig at omgaaes hende paa forrige Maade, vil jeg i det ringeste elske og ære hende som min Søster.

Magdelone. Det giør du Ret udi, mit Barn! Men hillemænd, der kommer Hr. Jeronimus. Denne Historie vil gandske forvirre ham..

---

16. Det er tydeligt nok, vi maatte følge den Regul] at vi vel maae.

Scen. 5.

Jeronimus, Personerne af forrige Scene, og en ret Notarius.

Jeronimus. Jeg kommer efter Aftale for at giøre Ende paa denne Sag, og haaber, at den gode Jomfrue nu er bragt til bedre Tanker.

Magdelone. Jeg haaber, at der skal ikke findes meer Vanskelighed paa hendes Side.

Jeronimus. Det skal være mig usigeligen kiært.

Magdelone. Men, Hr. Jeronimus! her er nyeligen aabenbared en Historie, som temmeligen har forrykket vore Concepter. En gammel Kone, som vi betroede vor Dotter til, da vi reysede til Tydskland, har nyeligen bekiendt paa sit Yderste, at hun ved vor Tilbagekomst gav os tilbage sin Dotter for vor egen, og som vi bare ingen Tvil om hendes Ærlighed, og Børnene derforuden lignede hinanden baade udi Alder og Skabning, saa har vi opdraget hendes Dotter som vort rette Barn og tracteret vor egen Dotter som en Tienestepige.

Jeronimus. Men kand man fæste Troe til saadant?

Henrich. Bekiendelsen er giort for os, og her er Notarius, som efter Begiæring har antegnet den.

Jeronimus. Ach hvilken forskrækkelig Historie!

Magdelone. Den har giort os gandske forvirrede; men Hr. Jeronimus lider ikke derved, thi saasom han alleene har af puur og reen Kiærlighed beylet til den vor formeente Dotter, saa kand det være ham ligemeget, af hvad Stand og Vilkor hun er.

Jeronimus. Men maatte jeg spørge, hvem af disse to de herefter vil holde for deres Dotter?

Magdelone. Det er klart, at vi bør holde den for rette Barn, som er det ved Fødselen.

Jeronimus. Men hvilken af dem skal være deres Arving?

Henrich. Om jeg maatte sige saa, min Herre! saa er dette Spørsmaal noget eenfoldigt. Den, som ved Fødselen

er berettiget til at kaldes Dotter, er ogsaa berettiget til all anden Herlighed, som følger et Barn, saa at hun bør alleene have alt hvad som Forældrene efterlade, og iligemaade hvad som af andre kand være testamentered som til [Hr.] Leonards Dotter. Saadant lærer os den naturlige Billighed, saadant viser os ogsaa baade den geystlige og verdslige Ret.

Magdelone. Det er haarde Ord, som Erke-Bisp Columbinus fører derom.

Jeronimus. Hør, Hr. Leonard og Madame! saa bindes jeg paa samme Fundament til ingen anden uden den, som er befunden at være deres rette Dotter.

Leonard. Men Hr. Jeronimus har bevidnet, at han har friet alleene af Kiærlighed til hendes Person.

Jeronimus. Jeg har friet til Hr. Leonards Dotter, og den samme holder jeg mig til.

Leonard. Saadanne vare ikke hans Ord, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Hvad mine Ord var eller ey, det kand jeg ikke erindre; men mine Tanker vare ikke at frie til en Tienestepige.

Magdelone. Hr. Jeronimus har Ret; skal det ene i Agt tages, saa maa og det andet. Vi har antaget ham som vor Svigersøn, og det kand han ikke blive, med mindre han faaer vor Dotter.

Leonard. Men, hierte Kone - - -

Magdelone. Men, min hierte Mand! jeg vil ingen Slidder-Sladder høre. Han har friet til vor Dotter, og han skal ogsaa have hende.

Scen. 6.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Men der seer jeg Leander komme. Det er saa meget disbedre, hvis han ellers vil holde Stand, hvorom jeg dog aldeles ikke tviler.

Leander. Forlader mig min Dristighed. Der er et Rygte i Byen, deres kiære Dotter til Præjudice, og som jeg er øm over hendes Reputation, saa kommer jeg hid for at underrettes derom.

Leonard. Er det allerede saa hastigen rygtet?

Leander. Ja det hele Naboelav mumler om noget, som synes at være utroeligt.

Leonard. Det er alt for sandt, min Herre! Den, som vi har holdet for vor Tienestepige, er befunden at være vor rette Dotter, og den, som vi har holdet for vort Barn, er Dotter til en gammel Kone, hvilken har paa sit Yderste giort denne Bekiendelse for denne Notario samt disse ærværdige Fædre, som her staae.

Leander. Hvilket selsomt Eventyr!

Leonard. Det maa være en behagelig Forvandling for Hr. Leander; thi nu kand han uden Hinder faae den Person til Ægtefælle, som han saa høyt elsker.

Leander. Det være langt fra at jeg vilde splide den Forening, som er mellem hende og min Stedfader.

Jeronimus. Det være ogsaa langt fra at jeg vilde splide den Forening, som er mellem hende og min Stedsøn.

Leander. Det er alt for stor Godhed; men jeg beder, min hierte Far ingen Complimenter vil giøre.

Jeronimus. Det er alt for stor Godhed af ham, og jeg beder ogsaa, at han ingen Complimenter bruger.

Leander [løftende paa Hatten]. Ey, sans façon, kiære Stedfader! vi maa ikke holde hinanden for fremmed; tag han kun Pigen, som han elsker, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Hr. Leonards Dotter.

Jeronimus løftende ogsaa paa Hatten. Ey, sans façon, Hr. Stedsøn! det skal ikke regnes saa nøye blant os; tag han kun Pigen, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Jomfruen.

Henrich sagte. Hillemænd, nu zittrer mit hele Legeme.

Leander. Det var uforsvarligt at ville gaae sin Fader i Forkiøb.

Jeronimus. Det var ogsaa uforsvarligt at ville gaae sin Søn i Forkiøb.

Leander. Jeg giør det aldeles ikke; jeg veed hvad Lydighed jeg er pligtig den, som er mig udi Fars Sted.

Jeronimus. Jeg giør det ogsaa aldeles ikke; thi jeg veed hvad Kiærlighed jeg er den pligtig, som er mig udi Søns Sted.

Leander. Jeg veed, at I elsker hende saa høyt.

Jeronimus. Jeg veed ogsaa, at I elsker hende saa hierteligen.

Leander. I har jo selv sagt, at jer Kiærlighed er af Himmelens Indskydelse, og at I har ligesom Ordre her ovenfra at elske hende.

Jeronimus. Det er sandt nok; men jeg har haft andre Aabenbaringer siden, thi da jeg faldt i Søvn i Dag paa min Lehnestoel, syntes mig at høre en Røst med disse Ord: Bedrøv ikke din Stedsøn Leander, og berøv ham ikke den Person, som han har fæstet sit Hierte til.

Leander. Hvad heller min Far havde det Syn paa en Lehnstoel eller en Natstoel, saa er det en Drøm af ingen Betydelse.

Jeronimus. Man maa ikke aldeles forkaste Drømme.

Leander. Saadan Drøm er ikke uden en intet betydende Phantasie; thi Himmelen kand ikke være sig selv imod. Min Far har jo eengang haft Indskydelse, at han skulde have den Jomfrue, som han nu vil forlade.

Jeronimus. Disputeer du kun, min Søn! saa meget som du vil; jeg giør imidlertiid hvad jeg vil.

Leander. Hører, I gode Forældre og andre nærværende got Folk! Hvad jeg hidindtil har sagt, er alleene for at legge tydeligen for Dagen min Stedfaders Utroeskab; thi jeg haver intet menet af alt dette, som jeg har sagt. Jeg elsker Jomfrue Leonore efter denne Forandring ligesaa høyt som tilforn, saasom alleene hendes Person, men ikke hendes Stand og Vilkor har behaget mig.

Henrich sagte. Ach nu kommer jeg mig igien.

Leander. Min Stedfader derimod har ladet see, at han ikke har elsket Personen, men hendes Penge, hvorfor han er ikke saadan dydig Jomfrue værd.

Jeronimus. Snak du kun saa meget, som du vil, naar jeg kun maa beholde Hr. Leonards Dotter.

Henrich. Denne Ædelhiertighed, som Hr. Leander her lader see, er rar og priisværdig; og nu haaber jeg, min kiære Jomfrue! hun har forvundet den Sorg, som den uformodentlige Forandring nyeligen foraarsagede hende.

Leonore. Ach ney, det er alt for høyt for mig at tragte efter udi denne min ringe Tilstand.

Leander. Hør, min kiære Jomfrue! paa det at min Tale ikke skal agtes for Skrømt, og hun ingen meer Aarsag skal have at tvile om mig, saa beder jeg, at saasom den Notarius er tilstede, som min Stedfader har bragt med sig, at vor Ægteskabs-Contract strax maa skrives.

Magdelone. Det kand skee, min Herre! og han kand tilligemed skrive Ægteskabs-Contract mellem Hr. Jeronimus og min Dotter.

Leonard. Denne Dag har været en forunderlig Dag fuld af Glædes og Sorgs Omvexling. Kom, Hr. Notarius! og fuldfærdige disse tvende Contracter.

Notarius setter sig ned at skrive.

Jeronimus. Det er jo gandske vist, at den fortabte og igienfundne Dotter skal være deres eneste Arving?

Magdelone. Ja vist; efterdi hun er vort eneste Barn, saa skal hun ogsaa være vor eneste Arving.

Henrich sagte. Nu hører jeg Klokken slaae; nu er paa Tiden, at den gamle Lucie, som jeg har bestævnt, skulde komme.

Leonard. I elskende Personer! gaaer nu hen og giver hinanden Hænder.

De give hinanden Hænder, og gratuleres af de Nærværende.

Leonard. Denne Dag saae temmelig sort ud paa alle

Kanter; men Udgangen er saaledes, at den ikke kunde ønskes behageligere. Himmelens Forsyn har villet, at denne Historie skulde aabenbares just i Dag, paa det at disse tvende af Kiærlighed sammenknyttede Hierter ikke skulde adskilles.

Medens han taler, staaer Jeronimus og caresserer sin unge Brud.

Magdelone. Det banker stærkt paa Dørren; jeg maa see hvem det er.

Kommer løbende tilbage, skriger, og falder paa Knæ.

Leonard. Hvad er paa Færde, min hierte Kone?

Magdelone. A a - - - - - - - - -

Leonard. Jeg maa hen og see hvad der var udi Gangen, som forskrækkede hende.

Kommer ogsaa løbende tilbage, falder paa Knæ, og skriger.

Leander. Hvad saae han, Hr. Leonard?

Leonard. A - - - - - - - - - -

Pernille. Jeg er ikke saa bange. Jeg maa see hvad det er.

Kommer ogsaa tilbage, falder paa Knæ, og skriger.

Leonore. Hvad kand det da være, som forskrækker dem saa?

Pernille. A - - - - - - - - - -

Leander. Nu maa jeg engang forsøge. Jeg seer ingen uden en gammel Kone. Kom ind, Moerlille!

Scen. 7.

Lucie. Personerne af forrige Scene.

Lucie. Er I saa bange for mig, Børnlille?

De skriger alle tillige.

Leander. Hvem er I, Moerlille?

Lucie. Jeg er Moer til denne Pige, som er her i Huset.

Jeronimus falder ogsaa paa Knæ, og skielver, og Leander holder Tørklædet for Øyene.

Notarius. Her maa endeligen være nogen Vildfarelse.

Jeg maa examinere lidt denne gamle Kone. Hør, Moerlille! hvorfor ere alle saa bange for hende?

Lucie. Jeg veed min Troe ikke. Jeg har været nogle hundrede Gange her i Huset.

Notarius. Hvorfore ere I andre got Folk saa bange for at see en gammel Kone?

Jeronimus. Ach det er en Gienganger, Hr. Notarius!

Notarius. Er I da en Gienganger?

Lucie. Det maa I selv være.

Notarius. Saa gak da hen til Folkene, som I kiender, og siig dem hvem I er.

De skriger igien.

Notarius. Kiender I, ærværdige Patres! denne gamle Kone?

Henrich. Jo vi kiender hende disværr alt for meget.

Notarius. Hvi saa?

Henrich. Det er en død Kone, Hr. Notarius! som er opstaaen igien.

Lucie. Hvad? er jeg død? Er det vel mueligt, at jeg skal høre mit ærlige Navn og Rygte saa forkleyned?

Henrich. Ja vist er I død.

Lucie. Det skal en Skielm sige mig paa.

Henrich. Baade denne min Confrater saavel som den anden Notarius kand vidne med mig, at I døde for 2 Dage siden, og blev begraven i Gaar.

Lucie. Hvad siger I? Vil I narre en gammel Kone?

Henrich. Gak fra mig, du u-rene Aand!

Lucie. Ach din Skielm! jeg skal lære dig hvad det er at = = =

De brydes sammen saalænge, indtil hun faaer Munkekappen af Henrich, saa at han bliver staaende i sin Liberie-Kiole.

Leander. Ach Himmel, hvad seer jeg? Det er jo min Tiener Henrich. Henrich!

Henrich. Ja Herre! det er mig personligen.

Leander. Hvordan est du kommen i den Dragt?

Henrich. Hvis jeg ikke havde paataget mig den Dragt, havde I ikke faaet den Kone.

Leander. Paa den Maade saa er den hele Historie opdigted?

Henrich. Ja hvad andet?

Jeronimus. Hvad? er Historien opdigted?

Henrich. Ja vist er Historien opdigted. Monsieur Leander har faaet [Hr.] Leonards Datter, og Hr. Jeronimus er gifted med Tieneste-Pigen.

Jeronimus. Det skal i Evighed ikke skee.

Henrich. Jeg forsikkrer ogsaa, at det ikke skal skee; thi det er alt skeed.

Jeronimus til den rette Notarius. Hr. Notarius! slet ud Contracten igien.

Notarius. Man spiller ikke saa med publiqve Acter.

Jeronimus. Jeg vil ikke alleene have Contracten til intet giort, men endogsaa denne Skielm hængt.

Henrich. Det var Synd, at jeg skulde hænges for saadan priisværdig Gierning.

Jeronimus. Ach jeg gaaer fra min Forstand over dette. Hæng ham, Hr. Notarius!

Notarius. I maa hænge ham selv; jeg er ingen Bødel.

Jeronimus. Ingen Love kand forbinde mig at holde en Contract, naar der er saadan Sviig under.

Henrich. Ingen har bedraget Hr. Jeronimus uden han selv. Han tog sig paa at frie for sin Søn, men friede for sig selv, foregav, at han havde Himmelens Indskydelse til saadan Falskhed. Han sagde, at han elskede alleene hendes Person, og ey saae efter hendes Stand og Vilkor; men da han hørte, at en anden skulde arve, vendte han strax skammeligen Kaaben om, hvorfore han har faaet den Løn, som han har forskyldt.

Jeronimus. Ach Hr. Notarius! skaf mig Ret.

Notarius. Mit Raad er, at I gaaer hiem med jer unge Brud, og mager det saa, at denne Historie ikke bliver

Stanford University Libraries
3 6105 015 201 218